ספרי מוסר · אחרונים

יסוד ושורש העבודה

רבי אלכסנדר זיסקינד מהוראדנא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

יסוד ושורש העבודה

רבי אלכסנדר זיסקינד מהוראדנא

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/יסוד-ושורש-העבודה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף השער 6
הקדמת המחבר 6
א; שער הגדול 12
פרק א 12
פרק ב 15
פרק ג 21
פרק ד 22
פרק ה 24
פרק ו 27
פרק ז 30
פרק ח 31
פרק ט 34
פרק י 36
פרק יא 37
ב; שער האשמורת 39
פרק א 39
פרק ב 42
פרק ג 45
פרק ד 46
פרק ה 51
פרק ו 52
פרק ז 54
פרק ח 57
פרק ט 60
פרק י 62
פרק יא 64
פרק יב 67
ג; שער השיר 72
פרק א 72
פרק ב 74
פרק ג 78
פרק ד 80
פרק ה 82
פרק ו 88
ד; שער המזרח 92
פרק א 92
פרק ב 96
פרק ג 98
פרק ד 100
פרק ה 101
פרק ו 108
פרק ז 110
ה; שער הקרבן 116
פרק א 116
פרק ב 119
פרק ג 121
פרק ד 125
פרק ה 129
פרק ו 133
פרק ז 138
פרק ח 141
פרק ט 144
פרק י 148
ו; שער הניצוץ 150
פרק א 150
פרק ב 157
פרק ג 160
פרק ד 165
פרק ה 169
פרק ו 174
ז; שער הבכורות 179
פרק א 179

פרק ב 180
פרק ג 184
פרק ד 185
פרק ה 190
פרק ו 192
פרק ז 193
פרק ח 195
פרק ט 196
פרק י 202
פרק יא 206
פרק יב 209
ח; שער העליון 212
פרק א 212
פרק ב 217
פרק ג 221
פרק ד 222
פרק ה 225
פרק ו 228
פרק ז 233
פרק ח 236
פרק ט 240
פרק י 243
פרק יא 245
פרק יב 246
פרק יג 248
ט; שער הצאן 252
פרק א 252
פרק ב 254
פרק ג 257
פרק ד 258
פרק ה 261
פרק ו 263
פרק ז 267
פרק ח 270
פרק י 272
פרק יא 274
פרק יב 276
י; שער המים 278
פרק א 278
פרק ב 280
פרק ג 282
פרק ד 284
פרק ה 287
יא; שער האיתון 290
פרק א 290
פרק ב 291
פרק ג 293
פרק ד 295
פרק ה 299
פרק ו 302
פרק ז 306
פרק ח 307
פרק ט 309
פרק י 311
פרק יא 313
פרק יב 317
פרק יג 318
פרק יד 320
פרק טו 322
פרק טז 324
יב; שער המפקד 326
פרק א 326
פרק ב 328
פרק ג 329

פרק ד 331
פרק ה 333
פרק ו 334
פרק ז 334
שער הכולל 340
הקדמת המחבר 340
פרק א 342
פרק ב 349
פרק ג 361
פרק ד 364
פרק ה 367
פרק ו 372
פרק ז 372
פרק ח 375
פרק ט 376
פרק י 378
פרק יא 382
פרק יב 383
פרק יג 385
פרק יד 387
פרק טו 389
פרק טז 391
פרק יז 392
פרק יח 394
פרק יט 396
פרק כ 397
פרק כא 401
ביאור הגבולין מספר יהושע 403
ביאור בנין העתיד 411

דף השער

ספר

יסוד ושורש העבודה

התפלה והתורה והמצות

זה ספר תולדות אדם. מעשים טובים לפעולות אדם בדבר שפתיו. ולבו לו נכון עמו לטובה שוים בכוונות פשטיות. נח לכל כטל ורביבים. וכל איש מאנשי קדש ישראל לה' בכוונותיהם חייבים:

והוא חבור לתורה ולמצות לב האדם מלהבים. בכל התפלות של כל השנה כוונות ישרות מבוארים ונקובים. הן בתפלות של חול ושבת קודש ואלה מועדי ה' מועדים טובים. והן של ימים נוראים כוונות חשובים. וגודל מעלת הלמוד עם כל פרטיה וכוונותיה, וסדר הלמוד בתורה ובנביאים וכתובים ושם יש סדר למשנה וגמרא ומדרשים וספרי קבלה וספרי יראים לחברים המקשיבים. וגם אלה המצות אשר יעשה אותם האדם בכל השנה הן התדירים או הנהוגים בזמן מזמנים הקצובים. בכולם כוונות ישרות על הלב מתישבין . ולאחרונה ישאו לדגליהם. תקוני הטעות שנפלו בפרש"י של נביאים וכתובים. וביאור גבולי יהושע וגבולי העתיד וביאור בנין שלמה ובנין העתיד שאנו עם קדוש מצפים ותאבים. את כל אלה ידי עשתה בעזר שוכן כרובים . בכדי לזכות את הרבים .

אני הצעיר באלפי יהודים הנכאבים. אסקופה הנדרסת לפני מצדיקי הרבים ככוכבים **אלכסנדר זיסקינד** במו"ה **משה** זצ"ל מק"ק **הוראדנא** הגדולה במדינת ליטא:

הקדמת המחבר

ברוך ה' כי הפליא חסדו בפליאת חכמתו הנשגבה. בבריאת שמים לרום גובה. וארץ לעמק בצקת עפר למוצק רגבה, וכל הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים, בשמים ממעל ועל הארץ מתחת בימים וכל אשר בה, והאחרון חביבה, כי הוא זה האדם סוף מעשה תחלה במחשבה, והוא תכלית כל הבריאה רבה, ומכל אום ולשון לחלקו ולגורלו הקדוש לקרבה, לעשות נחת רוח לפניו לשמור את כל מצותיו בחר באבותינו הקדושים באהבה, כמבואר בתורתו הקדושה אמירה כתיבה יהיבה, בפרשת כי תבא בפסוק את ה' האמרת היום להיות לך לאלקים וללכת בדרכיו ולשמור חקיו ומצותיו וגו' וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה כאשר דבר לך ולשמור כל מצותיו:

הנה בשום שכל והבן במקראי קדש אלו יראה ויראה תוכן ענינים עד"ז כי את זה לעומת זה עשה אלקים לנו חטיבה מול חטיבה לעומת שבא ישראל וקבל עליו אלקותו ועול

מלכותו באהבה ויט שכמו לסבול עול מצותיו כמבואר בפסוק הנ"ל את ה' האמרת וגו' תחת כן הבדיל אותך להיות לו לעם סגולה מגודל אהבתו וא"כ מאי שייכות אומרו ולשמור כל מצותיו שהיא נתינת עולו עליהם בפסוק וה' האמירך וגו' המדבר בענין חבתו אותם, אך האמת יורה דרכו הוא הדבר אשר דברנו למעלה כי מאהבת ה' אותנו בחר באבותינו לחלקו ולגורלו הקדוש והוא תמך גורלינו בשמירת מצותיו הקדושים וז"ש משרע"ה וה' האמירך וגו' להיות לו לעם סגולה וגו' הרצון בזה כי לא מחשבותיו ית"ש מחשבותיכם והעולה על רוחכם כי שמירת חקיו ומצותיו ית"ש הוא כהעמסת גזירת אדון על עבדיו כמ"ש בפסוק את ה' האמרת היום להיות לך לאלקים וגו' ולשמור חקיו וגו' ולא כן הוא כי נהפוך הוא בעבור זה עשה ה' לנו ונתן לנו מתנה גדולה לאין ערך ותכלית והוא שמירת מצותיו הקדושים הוא למען גודל אהבתו אותנו, וזהו כוונת אומרו, וה' האמירך וגו' להיות לו לעם סגולה ולשמור כל מצותיו:

ועתה קורא משכיל שיר ידידות איך ומה ראוי לאדם ליתן הודאה עצומה בשמחה רבה ולשמוח מאד באלקותו ית"ש ויתעלה בכל עת ובכל שעה שמקיים איזה מצוה מן המצות שצוה לו הבורא ית"ש כי אות הוא בינו ובין בני ישראל. וראו על ככה אנשי כנה"ג לתקן שכל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן ברכה ותהלה לבוראינו ית"ש ע"ז שקידש אותנו בקיום מצותיו ובחר בנו להיות לו לעם סגולה:

והן זאת ראתה עיני ואמרתי מתי אעשה גם אנכי לביתי ונחלת ה' בנים אשר חנן אלקים את עבדו להותיר ברכה אחרי לבניי את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון להעלות במכתב אשר חנני אלקים אופן התנהגות ואיכות העשיה מראשית השנה ועד אחרית שנה, למען אשר אצוה את בני ואת ביתי אחרי ושמרו דרך ה'. וה' הצליח דרכי להוציא מכח אל הפועל ומחשבה טובה לצרפה לידי מעשה לבוא ובשביל בני שיחיו עשיתי לי מחב"ר ויאריכו בדיו ושלחו פארותיו בביאור היותר פרטי בעז"ה.

והנה שמעתי דבת רבים אומרים מי יור"נו טוב המעשה אשר נעשה ואת הדרך אשר נלך בה בתורה ותפלה, באר היטב בקנה אחד עולה.

ואף כי עיני"ם להם ול"ו יראו קדמונים אחזו שער לה' צדיקים יבואו בו מאד נעלה. אך הוא דבר שאין יד כל אדם בו משגת להבינה ולהשכילה. שהמורי"ם מהם כיוצא בהם רב תבונה והשכלה, ואם הראשונים כו' אנן בדורות האחרונים יתמי דיתמי זולת יחידי סגולה בעולם אין אתנו יודע עד מה. כי אין זכרון לראשונים בכל ספריהם, דרך פרטי בדרכי היראה והאהבה, גם בתורה ותפלה להורות דרכיהם, ואבאר בעבודת התפלה ענין אחד בהם, ומזה תקיש לכל השאר בכללותיהם ופרטותיהם, כי הנה הוא מלא על כל

גדותיהם, בכל ספרי יראים מוסר ותוכחה כגחלי אש דבריהם, בגודל החיוב להתפלל בכוונה תפלותיהם. אך לא כל אדם יודע כוונת התפלה מה הם ואיכות כוונותיהם, וכל הדברים האלה לא על כוונת האר"י ז"ל סובב אמרותיהם, כי לאו כל מוחא סובליהם, ובודאי אין הקב"ה בא בטרוניא עמהם, ורחמנא לבא בעי לפי כח שכליהם. אך תען לשוני אמרותיו בצדק המכוין בהם הוא על כוונות פשטיות לפי פירוש מלותיהן של כל התפלות הן של חול הן של שבת ורגלים וימים נוראים. וגם כל ברכת הנהנין וברכות המצות וההוראות. ובודאי כל מי שיש לו מוח בקדקדו יודה על האמת שמי שאינו מכוין בפי' המלות של כל התפלות והברכות וההודאות והכוונות שיבוא ביאורו בפנים הספר בעז"ה, קרוב הדבר להאמר עליו דובר שקרים לא יכון לנגד עיני גם הכתוב בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני.

אחיי ורעי אהובי נפשי ברוכי ה' זרע קדש מצבתה. אביעה לכם רוחי ואציגה נא לפניכם פה כמה מלות בפסוקי דזמרה, ומהם תדין על השאר, כגון פסוק אהללה ד' בחיי אזמרה לאלקי בעודי. בודאי פי' המלות האלו הם לשון קבלה שמקבל האדם על עצמו שיהלל ויזמר להבורא ית"ש כל ימי חייו כידוע שדהע"ה אמר כל המזמורים ברוח קדשו בשביל כל ישראל, והן עתה אחיי ורעי אדברה נא שלום בך שימו לבבכם לכל הדברים ויבחנו דבריכם האמת והצדק אהובי בדעתכם אם אומר אדם תיבות אלו ולא יכוין כוונה זו שמקבל ע"ע בלבו ובמחשבתו שיהלל ויזמר לאלקיו כל ימי חייו הוא דובר שקרים לבטא בשפתים שמקבל זאת ע"ע ולבו רחק ממנו שלא קיבל בלבו כלל קבלה זו. וכן בפ' ישמח ישראל בעושיו בני ציון יגילו במלכם אם האדם לא שמח ביוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה שמחה רבה ועצומה בגודל אלקותו ורוממותו ית"ש ויתעלה שזיכה אותו להיות בחלקו וגורלו הקדוש הנה הוא דבר שקרים שאמר בפיו ישמח ישראל בעושיו ולא הראה בנפשו ובלבו שום שמחה שיש לו יוצר ובורא מלך גדול בזה, כי בודאי מהראוי לכל איש הישראלי לשמוח בלבו שמחה עצומה בגודל אלקותו בכל רגע ועכ"פ שמחה לאיש במענה פיו ענין שמחה זו בפסוק הנ"ל ואיך לא יבין לבו ומחשבתו לשמוח בזה עד מאד כי השמחה אינה אלא בלב כמ"ש ושמח בלבו (שמות ד') גם הוא דובר שקרים כנ"ל וכאלה רבות למאות ולאלפים. גם בענין כוונת לימוד תורתינו הקדושה שיהא נחשב הלימוד לשמה ובקיום המצוה כתיקונה הן מצוה שתלוי במעשה ובדבור הן מצוה שתלוי במחשבה ובאיזהו מקומן של שבחי"ם והודאות רוב בני תמותה נבוכו בזהירתן ובשמירתן כאשר יבוא לפנינו בעז"ה בפנים החבור ועושים במצות אנשים מלומדה רחמנא לצלן. וע"כ יראה וגם רעד יבא בי ותכסני פלצות ואומר בלבי אוי לי מיוצרי

לבל אמנע ח"ו מית"ש הנחת רוח שיכול לבא לו מעבודת בני אדם הפחותים כערכי בעבודת הלב והמחשבה בתמידות בכל עניני העבודה נמרצות. וחשבתי דרכי מניעה זו למרד ומעל ונאצות, ואוי לי מיצרי מעללי איש ופקדותי, מי אנכי כי באתי, לאמר קבלו דעתי, במיעוט ערך ידיעתי, ונשארתי במבוכתי, אוי לי אם אומר באמרתי. ואוי לי אם לא אומר במניעתי, אך ה' לנגדי שויתי, ישלח עזרו מקדש בטחתי ואף לילות יסרוני כליותי, מה לך נרדם קום לך כתוב זאת זכרון בספר ושים למשמרת, לבל תהי' האמת נעדרת, ולקרבה אל המלאכה הזאת, אמנם כל אלה בהיות כי לא על הכלל כולו יצאתי בדעתי העני, ולא אמרתי אלך לי אל הגדולים אשר בארץ המה, אך למי שיח ולמי שיג עריבות, לבני אדם הן בעריכון פחות ערכי עלי ובדדמי לי ילפינן להקיצו משינת תרדמת הזמן בוגד לעורר הלבבות הפעם אודה את ה' בסוד ישרים ועדה הנבחרת. ואתן הודאה על העברות, שהחייני וקיימני להוציא חיבור הלז לאור עולם בדרך קצרה בצע"ד ארוכה הנארכה בחבור אשר הכינותי לבני שי' להדריכם ולהועילם, בכדי להקל על הקורא עולם. ובו יבואר איך יכוין האדם כוונה הראוי בכל תפלות וברכות ובכל העבודות יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה שאנחנו עושים בכל השנה מראשו ועד סופו כפי שנצטוינו ואיך להתנהג ביראה ואהבה לבוראנו ית"ש ויתעלה בכל פרטי עבודתינו עבודת הקדש להיות לית"ש נ"ר גדול מעבודתינו כי זה כל האדם, גם איך יכוין בלימוד תורתינו הקדושה בכל למוד ולמוד כפי הערתה, וגם ערכנו את ערכה וסדרנו את סדרה בסדר הלימוד. וכל ענין הנמצא הערתו בקדושה בגמרא הקדושה ובפוסקים על מקומו יבא בשלום לשון חכמים מרפא כפי ענינו הנאות המצטרך לחבור הזה. ויותר מהמה בעיני ראיתי ונתון אל לבי אלקטה נא באמרים מאמרי הזהר הקדוש זהר ישן וזהר חדש והתיקונים המצטרכים לכל ענין וענין באופן שלא נעדר שום תפלה והודאה. גם בגודל חיוב למוד תורתינו הקדושה ומעלת הלמוד וכוונת הלמוד וכל עבודות הקודש המבוארים בחבור הזה שנמצא ענין מאמרו בזה"ק ובתיקונים אין נגרע מעבודתינו דבר דבור על אופניו העתקת מאמרו לכל ענין בפ"ע על מקומו יבא במלות לשונו הקדוש מלות המעי"ר לאדם אל המעשה ההוא. ומכל המאמרים שהעתקתי יבין כל יודע ספר בהשקפה ראשונה כי כבוד אלקים הסתר דבר ע"ד הסוד במדות וספירות העולמות העליונים הקדושים, ואף אם נמצא באמצע איזה מאמר ע"ד הסוד במדות וספירות העולמות העליונים הקדושים דלגתי ענינו ותס"ב בצע"ד הקוצרים על צד היותר אפשרי למען ירוץ כל קורא בו, וגודל התועלת בזה יבין לאשורו כל המעיין בעצמו בעז"ה:

והנה ראה ראיתי כי טוב הוא לבאר זאת נחלת עבדי ה'. **בגבולי יהושע וגבולי יחזקאל** של עתיד **ובנין שלמה ובנין יחזקאל** העתיד ב"ב הכל בסדר נכון ממה שלקטתי ואספתי באמרים ביאוריהם הכל אל מקום אחד והוספתי בעז"ה משלי. וגם תקעתי יתד במקום נאמן לתקן המעוות והטעות שנפל בספרי נביאים וכתובים בפרש"י ז"ל בשני דפוסים אשר היו לפני ה"ה ספרי העשרים וארבע בכרך קטן שנדפס באמשטרדם שנת תקי"ד לפ"ק ודפוס זולצבאך הנדפס שנת תקכ"ג לפ"ק, והצגתיו לבדנה בסוף החבור. לפי שעיקר החבור הזה לבאר פרטי כללי העבודה שאנחנו חייבים לעבוד את בוראנו ית"ש ויתעלה זכרו לעד וכלל העבודה הוא היראה והאהבה דבר המסור ללב ומחשבה. המרומזים בפסוק הנסתרות לה' אלקינו כמבואר בזה"ק לכן אל מול פני להביא פניהם קדמה עיקר החבור לקנות ההתלהבה, להקדים שער אחד מענין עבודת הלב ומחשבה לבד כי היא רבה. והשער הפונה קדימה יאמר עליו כי הוא זה, השער לה' צדיקים יבאו בו. כי הוא **שער הגדול** ומבוא רחב להרגיל האדם א"ע לעשות נחת רוח ליוצרו ובוראו ברוך הוא וברוך שמו הן במעשה הן בדיבור ובמחשבה יותר ויותר ובעבודה העיקרי' הזו של נ"ר יכול האדם לעבוד את בוראו ית"ש בכל רגע במחשבתו וכ"ש בעת לעשות ה' בלמוד התורה והתפלה ועשיית המצות.

ומשער הגדול הזה יתבונן האדם גודל מעל' כוונת הפשטיות שהצגתי בכל החבור הזה בכל התפלות וההודאה ובכל עשיית המצות שהם עיקר ושורש עבודת האדם על הארץ בעוה"ז השפל והבזוי שכל עיקר קוטב בריאת האדם יסד אר"ש על מכוניה בל תמוט מלתת נחת רוח ליוצרו ובוראו ית"ש.

ויוצרי ובודאי בוחן עשתונות וכליות חוקר, הוא היודע ועד סוקר, אמת יהגה חכי וארחק מדבר שקר, שאין כוונתי בחבור זה להתגדר ולקנות שם טוב על גביהן ח"ו כי מי האדם שיבא אחרי המלך מלכו של עולם אשר כבר עשהו ניצוץ שכלו ונתן השכ"ל ממרומים, ואיך יתהלל חכם בחכמתו הנשגבה, במה שאינו שלו ומן השמים לו יהיבה, כמאמר דהמע"ה כי ממך הכל ומידך נתנו לך ואומר כי ה' יתן חכמה וגו' כי אם בזאת יתהלל ליתן הודאה עצומה, לשת בטוחות חכמה, איש כי יפליא לחדש בתורה בקדושה דבר נפלא, או בעבודת הבורא ית"ש ויתעלה, לתת התפארות, להמתקן רום בזרת. ולו תהי' תפארתך על דרך זה לחשוב במחשבתו בגדולות ורוממו' יוצרו ובוראו ית"ש, אם הניצוץ אור שכלו הקטן שניתן לו מאתו ית"ש מעולמו' העליונים בטובו הגדול מחדש חדושים כאלה ומגלה הצפונה והגנוזה, ואיך הם העולמות העליונים בעצמם שמהם ניתן אור ניצוץ השכלי במושכלות וק"ו ב"ב שק"ו כביכול הבורא בעצמו ית"ש ויתעלה זכרו לעד

אשר במאמרו ברא כל העולמות העליונים ותחתונים והוא מקור כל השכליות, וכאשר זאת ישיב אל לבו נחת רוח להבורא ית"ש ממחשבתו זו עולות, וזהו פי' הפסוק והדרת פני זקן. לכאורה תיבת פני שפת יתר הוא כי הלא די אמרו והדרת זקן. והנה במ"ש למעלה מובן מאד כי לשון פני לפעמים נאמר על ענין הפנימי כמו אל מול פני המנורה שפירושו קנה האמצעית והפנימית, כמו והדרת פני זקן פנימיות של זקן זה שקנה חכמה והוא ניצוץ השכלי הקדוש והזך שניתן בו מהבורא ית"ש ונחת מזה להבורא ית"ש במה שמכבדים ומהדרים אותו ית"ש, ות"ח צריך נטירותא יתירתא, או כשמהדרין וקמים לפניו שלא ילבש גאות והתפארות ח"ו כי לא בשבילו קימו וקיבל' ההידור רק בשביל ניצוץ אור השכלי הקדוש שניתן בו מהבורא ית"ש ולו נאה ההידור וצריך להעלות במחשבתו בעת הזאת גדלות והתפארת הבורא ית"ש כנ"ל ומכוונה הזאת יבא ג"כ נחת רוח גדול להבורא יתברך שמו.

מכל הלין נשמע קולי בבאי אל הקדש שלאו למגדר מלתי אמורה, אך מחשבת כוונתי זכה וברה, בחבור זה לזכות אנשים כערכי מאום משבעים בחורה, ולעשות נחת רוח לשמו הגדול אשר ברוחו שמים שפרה, והא גליא קמי' שעל קוטב עבודה זו חברתי החבור הזה לתת לו ית"ש בזה נחת רוח, בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמין ומי שיקיים מ"ע של בצדק תשפוט את עמיתך וידיינני לכף זכות ידון אותו המקום ג"כ לכף זכות.

וחלקתי החבור הזה לשערים. וכל שער חלקתיו לפרקים, וקראתי שם החבור הזה **יסוד ושורש העבודה כי יסוד** נופל על הדבר אשר עליו תסוב כל הבנין והגזרה. ומבלעדיו שוא עמלו בוניו בו ביפיה ותוארה. **ושורש** הוא כי ישרוש בארץ גזעו ממנו ילכו יונקותיו וענפיו ענף עץ פרי עושה פרי למינו. וכן ימצא להם דמיון בענין כוונות פשטיות שנבאר בעז"ה בכל החבור. כי דבר הלמד מענינו הוא דובר שקרים לא יכון לנגד עיניו ית"ש כאשר הארכנו מזה למעלה באר היטב, ואף מי שמכוון כוונת האריז"ל במדות וספירות העולמות העליונים הקדושים, אין יוצא מידי פשוטו בתחלה ואח"כ נעתק מכוונה אל כוונה פנימית, נמצאת אתה אומר שכוונת הפשטיות הם **יסוד** לכל עבודת הלב.

ומכלל לה"ב כוונת הפשטיות שיבואר בחבור זה ישמע חכם ויוסף לקח טוב פרטיי כוונות חדשים קדושים נצר **משרשיו** יפרה לפי שכלו הזך מגודל התלהבות לבבו לגשת אל הקדש, ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, נמצאת רואה שכוונות הפשטיות שיבואו לפנינו בעז"ה בפנים החבור הם **שורש** מסתעף ממנו ענפים הרבה פרטי פרטים כוונות חדשים מקר"ב זכות שכלו. וע"כ זה שמו אשר יקראו לו **יסוד ושורש העבודה** כי כשמו כן הוא כאשר בארנו.

אחיי ורעי זרע קודש ברוכי ה' אנשים כערכי אני פתחתי לכם פתח קטן כמחט סדקית לבוא לגשת אל הקדש. ואל נאדר בקודש יפתח לכם פתח כפתחו של אולם. כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה. ויתן לנו לב רחב ונפש טהורה. ללמוד וללמד ולשמור ולעשות את כל התורה וכמחשבותינו הטובה והישרה. לאל אשר ברוחו שמים שפרה. ימהר ויחיש משיח צדקנו במהרה. ואז יקוים בנו הפסוק ומלאה הארץ דעה את ה' וגו' ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה כתרגומי' דהאי קרא **כי"ר אמן ואמן**.

א; שער הגדול

פרק א

בו יתבאר עבודת האדם עבודה תמה בלב ומחשבה ובו יתבאר רוממות אל יתברך ויתעלה ועיקר כוונת בריאת האדם

יחוד היראה ואהבת העבודה הבאה ממנה היא עיקר כוונת הבורא ית"ש ויתעלה בבריאת האדם שיהא האדם עובד אותו יתברך ומעבודתו יגיע נחת רוח להבורא ית' ויתעלה דבר זה כתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים. כתוב בתורה בתחלת בריאת האדם בפ' בראשית ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה ודרז"ל לעבדה זו מצות עשה ולשמרה זו מצות לא תעשה. שנוי בנביאים בישעיה עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו. ומשולש בכתובים בקהלת כתיב והאלהים עשה שייראו מלפניו. ופי' החסיד בעל חובת הלבבות שתכלית עשית הבריאה היתה בשביל היראה ומהיראה באה העבודה כי ענין יראה נאמרה בעבד כמ"ש אם אב אני איה כבודי ואם אדונים אני איה מוראי. ובחתימת ספר קהלת כתיב סוף דבר הכל נשמע את אלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם ודרז"ל כי לדבר זה נברא כל האדם. ועוד דרשו כל אדם לא נברא אלא לצוות לזה נמצא שתכלית כל הבריאה לא היתה אלא בשביל האדם אשר יעשה המצוה הרי זאת לפניך שתכלית בריאת האדם לא היתה כ"א לכוונה זאת. ומה רבו כמו רבו כמה פסוקים המורים מהם כיוצא בהם שתכלית בריאת האדם לכוונה זאת. ובזוהר חדש פ' בראשית ד' י"ז ע"ב וז"ל ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם ר' יוסי ור' חייא אמרו תרויהו כתיב אל גנת אגוז ירדתי לראות באבי הנחל ראה כמה יש לו לאדם להרהר ולדקדק בלבו בכל יום ויום ולפשפש במעשיו ולדקדק בכל ענייניו ויהרהר בלבו שלא בראו הקב"ה ונתן בו נשמה עליונה ומעלה על שאר בריותיו אלא להרהר בעבודתו ולהדבק בו ולא ילך אחר ההבל כו'. עוד שם ז"ל א"ר תנחום א"ר חנילאי לא עשאו הקב"ה לאדם אלא להשתדל

בכבוד קונו הה"ד כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו מאי לכבודי להשתדל ולדעת את כבודי ולחשוב ממעשיו שינתן לו חלק טוב לעה"ב ע"כ:

ובזוהר פ' בהר ז"ל בד' קי"א ע"ב בר"מ כי לי בנ"י עבדים פקודא לעבוד בכל מיני עבודה במקדש ולבר ממקדש בכל אינון פולחנין דאקרי עבודה בצלותא לאשתדלא בתר פקודי אורייתא דכלא אקרי עבודה כעבדא דאשתדל בתר מארי' בכל מה דאצטרך כו' בתרין זונין אקרון ישראל להקב"ה אקרון עבד דכתיב עבדי הם ואקרון בנים דכתיב בנים אתם לה' אלהיכם בזמנין דידע ליה ב"נ להקב"ה באורח כלל כדין אקרי עבד דעביד פקודא דמאריה ולית ליה רשו לחפשא בגניזו וברזין דביתי'. בזמנא דידע ליה ב"נ בארח פרט כדין אקרי בן רחימא דלי' כבן דחפיש בגניזו בכל רזין דביתי' ואע"ג דאקרי בן כו' לא יפוק גרמי' מכללא דעבד למפלח לאבוי בכל פולחנין דאנון יקרא דאבוי והכי אצטרך לכל ב"נ למהוי לגבי אבוי בן לחפשא בגניזו ולמנדע רזין דביתי' ולאשתדלא אבתרייהו ולמחזי לגבי' אבוי עבד כו' בפולחנא דב"נ פלח ליה לקב"ה אית פולחנא דאצטרך ב"נ לאתכללא בתרוייהו למהוי עבד ובן:

לאתעטרא בי' בקב"ה ומה איהו דא פולחנא דצלותא דאצטרך למהוי בה עבד ובן לאתכללא בדרגין עלאין אילין למפלח ולאתקנא צלותא ברזא דעבד למפלח פולחנא דתקונא דעלמין ולאתדבקא רעותי' ברזין דחכמתא לאדבקא במארי' בגניזין עלאין כדקא חזי. בן אתדבק תדיר באבוי בלא פרידא כלל לית מאן דימחי בידוי. עבד עביד פולחנא דמאריה ואתקין תקוני עלמא מאן דהוי תרויהו בכללא חד בחבורא חדא דא איהו בר נש דאתקין רזא דכל מהימנותא בכללא חדא בלא פרידא כלל ומחבר כלא כחדא דא איהו בר נש דקב"ה אכריז עליה בכל אלין חיילין ומשריין דכל עלמין ובכל אינון רקיעין אזדהרו בפלני' מהימנא דבי מלכא דכל גנזי דמארי' בידי' זכאה איהו בהאי עלמא וזכאה איהו בעלמא דאתי מההוא יומא ולהלאה אשתמודע בר נש ואתרשים בעלמין כלהו בשעתא דאצטרך כל חילין ומשריין כולהו אזדהרן למהוי גביה וקב"ה לא בעי אלא איהו בלחודוי וקלא אתערי יחות הוא ליחיד למהוי גביה דיחיד ולאתעסקתא יחיד ביחיד ורזא דתרין כו' עכ"ל. ולבל יעלה על לב האדם שהש"י צריך ח"ו לעבודתינו כאדון הצריך לעבד שישמשו והוא נצרך לשמוש ההוא ע"כ גלה לנו בתורתנו הקדושה אצל הקרבנות אשה ריח ניחוח לה' ודרז"ל נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני. נמצא מפורש בשום שכל והבן שמהעבודה אין להשם יתעלה כ"א הנחת רוח וכיון שכן הוא שכל עיקר בריאת האדם הוא לעשות נחת רוח ליוצרו ית' השכל מחייב שישתדל האדם כל ימי חייו להרבות נחת רוח להבורא ית' ויתעלה בכל עת ובכל שעה ובכל רגע. אך מהות

הנחת ע"ד כלל הוא היראה והאהבה כמאמר הכתוב ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו' ולאהבה וגו' ופרטי היראה הם מל"ת ופרטי האהבה הם מ"ע וביחוד מעסק תורתנו הק' יש להבורא ית' נחת גדול וגם מה שמהללים ומשבחים אותו ומספרים תהלותיו מגיע לו ית' נחת גדול כמאמר הכתוב עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו. ואף שברא הבורא עולמות עליונים ושרפים וחיות ואופנים עד אין קץ ותכלית וכולם משבחים ומפארים ומהללים את שם ית"ש כמבואר במזמור יהללו את ה' מן השמים עכ"ז ברא ג"כ את האדם התחתון בגוף הגשמי להללו ולשבחו ג"כ להשם ית' ויתעלה: ועיקר זאת תורת האדם הוא אנחנו עם קדוש כמאמר הכתוב אדם אתם וזה מבואר בפ' הן לה' אלהיך השמים וגו' רק באבותיך חשק וגו'. ולא עוד אלא שיש להבורא ית' יותר שעשוע ותענוג משבחיו של אדם התחתון יותר משבחים של כל העולמות כולם:

וז"ל הזה"ק פ' אחרי דף ס"ו ע"א תאנא קב"ה כמה רתיכין כמה חילין אית ליה כמה שולטנין ממנן משתכחין בפולחני' כד זמין להו ישראל בהאי עלמא אכתר לון בכתרין קדישין כגוונא דלעילא אשרי לון בארעא קדישא בגין דישתכחון בפולחני' קשיר לכלהו עלאי בהו בישראל וחדוון לא עאלין קמיה ופולחנא לא אתעבד קמיה לעילא עד דישראל עבדין לתתא כל זמנא דישראל משתכחין בפולחניה דמאריה לתתא ה"נ לעילא כביכול בזמנא דישראל בטלי פולחנא לתתא בטלי לעילא ופולחנא לא אשתכח לא לעילא ולא לתתא ועל דישראל בטלי פולחנא דקב"ה כד שראן בארעא ה"נ לעילא כ"ש לבתר. אמר קב"ה ישראל אי אתון ידעין כמה אוכלוסין כמה חולין מתעכבין בגינייכו תנדעון דלית אתון כדאי למיקם בעלמא אפי' שעתא חדא ועכ"ד כו' עכ"ל. וז"ל פ' בשלח ד' מ"ו ע"א ושבחא דסליק מהאי עלמא דאיהו רחוק יתיר דא ניחא לקב"ה מכולא עכ"ל:

ואף גם זאת שכל התיקונים של כל העולמות תלוים במאמר ומעשה האדם התחתון כי ע"י מעשיו הטובים ותפלותיו ההגונים וע"י לימוד תורה הקדושה ושארי דבורים הנדברים איש אל רעהו בעבודת הבורא ית' נתקנים ומתעלים כל העולמות גם להיפך ח"ו עושה פגמים בכל העולמות. וז"ל בזוהר ד' מ"ט ע"ד ת"ח בשעתא דישראל זכאין כורסא יקירא דלעילא אסתלק לעילא לעילא בכמה חדון בכמה רחימו ומתחברן עלמין בחדוא וכלהו אתברכין מעמיקא דנחלין ועלמין כלהו אתשקיין ואתברכין ואתקדשין בכמה ברכאן בכמה קדישין קב"ה חדי עמהון בחדוה בשלימא. ובשעתא דישראל לאו אינון זכאין כולא איהו בהפוכא ועכ"ד רחימו דקב"ה לא אתמנע מנייהו וכורסי' דליה יתבא עלייה' כאמא על בנין ולא אתמנעת מלמתבע עלייהו רחמי כו' ע"כ. ובזה"ק פ'

אחרי דף ע"ט ע"א ז"ל אר"ש חייבין עבדי פגימותא לעילא מאי פגימותא כמה דאוקמינן פגימותא ממש עכ"ל:

ופ' האזינו ז"ל ר' רצ"ו ע"א א"ר יצחק כל הני תקונין וכל הני מילי למחצדא חקלא אתמסרן ותנינן חייבי' עבדי פגימותא כביכול לעילא כו' דכל הני תקונין לא אשתכחו כדקא יאות עכ"ל:

ובפ' תרומה ד' קנ"ה ע"א ז"ל רזא דכורסי' קדישא לא אתקין לעילא אלא מגו תקונא דבני עלמא כד אינון בני נשא זכאין וחסידין וידעי לתקנא תקונין כו' עכ"ל:

ובפ' צו דל"א ע"א ז"ל והתקדשתם והייתם קדושים. מאן דמקדש גרמי' מלרע מקדשין ליה מלעילא מאן דמסאב גרמיה מלרע מסאבין ליה מלעילא. מקדשין ליה מלעילא יאות דהא קדושא דמאריה שריא עליה. אבל מסאבין ליה מאן אתר. ואי תימא מלעילא וכי מסאבותא שריא לעילא א"ר חייא היינו דתנינן בעובדוי דלתתא אתער עובדא לעילא אי עובדא דלתתא היא בקדושה אתער קדושא לעילא ואתי ושריא עליה ואתקדש ביה. ואי איהו אסתאב לתתא אתער רוח מסאבותא לעילא ואתי ושריא עליה ואסתאב ביה דהא בעובדא תליא מילתא דהא לית טב וביש קדושא ומסאבותא דלית ליה עקרא ושרשא לעילא. ובעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא. מאי דתלי בעובדא. בעובדא אתער לעילא אתעביד עובדא. ומה דתלי במלין במלין כד אתגזר במל' אתער הכי לעילא ואי תימה מלה מאי אתער. אלא הכי כתיב ודבר דבר. ההוא דבר אתער מלה אחרא לעילא דאקרי דבר. דבר ה' אשר היה ודבר ה' היה יקר בדבר ה' שמים נעשו דהא תנינן ההוא מלה סלקא ובקע רקיעין עד דסלקא בדוכתיה ואתער מה דאתער אי טב טב אי ביש ביש כמה דכתיב ונשמרת מכל דבר רע עכ"ל:

הנה עיניך תחזינה משרים כי עיקר כוונת הבורא ית' ותכלית הבריאה הוא בעבור האדם לתת נחת רוח בעבודתו לית"ש ויתעלה ואשרי האיש ירא את ה' במצותיו חפץ מאד גבור בארץ יהיה לתקן תקונא דלעילא במעשה ובמחשבה ובדבור פיו כל צבאו וימיו בעולם הזה ודי בהערה זו למשכיל:

פרק ב

הנה כל מלאכת העבודה שאמרנו אינו שוה בכל אדם כי לפי מה שתגדל הכרתו בגדלותו ורוממותו של הבורא ית"ש ויתעלה תגדל נפש חפצו ולב שלימותו בעבודתו ית"ש לעסוק בתורתן ולקיים מצותיו ומדות טובות ונתינ' שבחיו והודיותיו ומי יאיר לו מאור הזוהר הקדוש מרבוי עולמות העליונים לאין קץ ומספר וכל העולמות כגרגיר חרדל לפניו יתברך ויתעלה אזי בוודאי יתלהב לבו להללו ולשבחו לית' ויתעלה בתמידות על

גדלותו ורוממותו ית"ש בבריאת העולמות שברא לאין קץ ומספר. ואעתיק בקצור נמרץ בכל האפשרי קצת מקומות מרבוי העולמות שברא יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה זכרו לעד כדי לעורר לבב אנוש כערכי ליראתו ואהבתו ית' ולא אעתיק ענין המאמרים בעצמם כדי שלא תכבד על הקורא רק אעתיק ענין רבוי העולמות הנזכרים בהם בכדי להקל על המעיין. וז"ל בזוה"ח דף מ"ה ע"ד כל נהורין וכל רזין לא סלקין ולא נחתין ולא מתפשטין אלא במשחתא דא בר לעילא לעילא דלית שיעורא ולא קיימי בהאי לאסתכלא ולמנדע כו' קשרא קדמאה תלתא אלפי עלמין קשורין ביה כו' בין עלמא ועלמא אלף עלמין עלמא תתאה מכלהו ארכי' אלף אמין וחמש זרתין. ומפרש בסמוך וז"ל ארכא דההוא זרת שתין רבוא עלמין בהאי זרת אתתקני שמיא בכללא דשתין רבוא עלמין וכל עלמא ועלמא כלול בארבע אלפין עלמין אחרנין הה"ד ושמים בזרת תכן. עכ"ל. (ולפי מספר הזרת יחשוב האדם מספר האמה ויבין מזה גדולתו ורוממותו של הבורא ית' ויתעלה). ונחזור לראשונות להשלים מאמר הקודם וז"ל עוד והאי קשרא אורכי' תלת אלפי אמין ואמש אצבעין פותי' תלת אלפי אמין כו' בעגולא חדא שית אלפי עלמין מהאי קשר' שארי קו המדה לאתפשטא מדיד אלף דהוא עיזקא חדא ואלף דהוא עיזקא חדא לאתחזאה דא בדא ואלין עיזקן אינון מאתן אלף עלמין דכסיף בהו קב"ה כו' בין עיזקא ועיזקא ת"ק אלף עלמין בין עלמא ועלמא טפח עיזקא תנינא רב מחברת' כו' ומשחתא דקיימא בקו המדה אקרי משחתא דרבוע עומקא דרבוע דא חמשין זרתין כו' קשרא תנינא כו' האי קשרא כגוונא דקשרא קדמאה איהו ושיעורי' דליה ואורכי' ופותי' כההוא גווני ממש (ר"ל ברבוי העולמות הנ"ל) בר דהאי כו' ד' מ"ו ע"א ז"ל קשרא תליתאה קשרא דא לאו איהו כקדמאה כו' וחושב עולמות עד אין מספר וקץ ותכלית ואעתיק רק מספר מה שיכול האדם להשיג בשכלו ועוד ז"ל אשתכח בההוא בוציצא במדידו שית מאה אלפין עלמין ושתין רבוא אחרנין כו' קו המדה מדיד וקשר חמש מאה אלפין עלמין כו' בהאי סטרא רומי' ופותי' ברזא דנפיק מבוציציא כו' תלת מאה אלפין זרתין (וכבר נת' לעיל אורך הזרת שהוא שתין רבוא עלמין ולפ"ז יחשוב האדם בתלת מאה אלפין זרתין כמה עולמות בהם) לאתפשט' בתלת מאה עלמין ובין עלמא ועלמא תלת מאה אלף טפחים וכלהו קיימי וכו' ואלין עבדין כו' במשחתא שית מאה אלף עלמין ושית זרתין ושית טפחים כו'. ד' מ"ו ע"ב ז"ל בההוא פשיטו דגוונין קיימין במדידו לאורכא לעילא ותתא שבע מאה אלף עלמין ושית ותליסר זרתין וכן בכל אינון סטרין כו' אשתכחו אלין גוונין במדידו כו' תמני' ועשרין אלף עלמין ואלף ומאתן מהאי סטרא ומהאי סטרא ותריסר זרתין עד הכי פשיטו כו' והולך ומונה עולמות לאין קץ ומספר ותכלית. ועוד ז"ל כיון

דמטי התם אתפשטת בוציצא וקיימא כו' אשתכח ביה אלף אלפין וארבע אמות רבוא עלמין וכמה רזין כו' לבתר אתפשטת מהאי אתר ומדיד בריבוע חמש קשרין וכל קשרא וקשרא אית ביה חמש מאה אלף עלמין כו' אשתכח תמני' אלף עלמין. עוד עמוד ג' ז"ל שבע אלפי עלמין קיימין בנהירו דמשחתא כו' וחושב עוד התפשטות של קו המדה לאין קץ ומספר ותכלית:

ועוד ז"ל בעמוד ד' האי פשיטו כו' למעבד משחתא בי' איהו אלפי אלפין רבוון עלמין כו' איהו רזא דכתיב אלף אלפין ישמשוני ורבוא רבוון קדמוהי יקומון כו' פשיטו תניינא כו' למעבד ביה משחתא בההוא סטרא אלף רבוא עלמין ושבע מאה אלף וחמשה ושבעין וסימנך ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים זכאין אינון דידעין לאפקא רזין עילאין גוי מהימנותא וידעין למיעל לימינא ולשמאלא כדקא יאות בלא כסיפא וע"ד כתיב והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע. ע"כ מאמר קו המדה:

ומי שיעיין בפנים במאמר זה יביט ויראה יותר ויותר עולמות עד אין קץ ומספר ותכלית. גם מי שיעיין באדרא קדישא מרבוי עולמות לאין קץ ומספר ותכלית יתלהב לבו יותר ויותר לעבוד את יוצרו ובוראו ית"ש באהבה עצומה עד מאוד מגודל גדלותו ורוממותו לאין קץ וסוף ותכלית וחקר ואעתיק רק מאמר קצר אך לא אעתיק לשון הזוהר בעצמו כי לשונו הקדוש במאמר זה נעלם וסתום מאוד אך אעתיק לשונו הקדוש בל' קלילא המורגל לכל אדם בכדי שיוכל כל אדם להבין ולהשיג מאמרו ברבוי העולמות העליונים.

וזה התחלת לשונו בפ' נשא באדרא בד' קכ"ח ע"ב תאנא. בגולגלתא דרישא תליין כו' ואפרש לאדם שאין עסקו בס' הזוהר ותקונים וזהו בעולמות העליונים הקדושים יש עולם א' עליון ונורא מאוד ומעולם זה יוצאין אורות מצוחצחות במספר זה אלף אלפין רבוא ושבעת אלפים וחמש מאה וכל אור ואור ממספר זה נחלק עוד לחלקים קטנים לארבע מאות ועשר חלקים בחושבן קדו"ש וכל חלק וחלק מאלו החלקים הקטנים מכל המספר מאיר לארבע מאות ועשר עולמות. ומסיים בזה הל' וכל עלמא ועלמא סתום וגניז ולית דידע לון בר איהו ר"ל לבד עולם העליון ההוא שממנו יוצאין מספר האורות הנ"ל ומי שיעיין בפנים בזה"ק. יראה שלא העדפתי ולא חסרתי בהעתקה מלשונו הקדוש. עתה אחיי ורעיי יחשוב וימנה האדם אותן עולמות הנזכרים במאמר זה לבד לפי מספר האורות המאירים בהם ויראה משם אפס קצהו מרוממותו וגדלותו של הבורא ית' ויתעלה זכרו לעד בבריאת עולמות נעלמים לאין קץ ומספר ותכלית גם בשאר מקומות בזה"ק מרבוי עולמות וחיילות לאין קץ ומספר ותכלית וכלם מהללים ומשבחים ומפארים בתמידות להבורא ית' ויתעלה זכרו לעד וכשהשיג דהע"ה רבוי

העולמות מבריאת הבורא ית' ויתעלה אמר גדול ה' ומהולל מאוד ולגדולתו אין חקר. מלכותך מלכות כל עולמים. גדול אדונינו ורב כח לתבונתו אין מספר. ובודאי ראוי לכל איש הישראלי מעם קדוש ליתן הודאה עצומה בלבו ובמחשבתו בתמידות להבורא ית' ויתעלה על שבחר בו וברא אותו בחלקו ובגורלו הקדוש לעבדו בקיום מצותיו ועסק תורתו הקדושה שעי"ז יוכל להשיג קצת גדלותו ורוממותו של יוצרו ובוראו ית' ויתעלה שזה היתה כוונת הבורא ית' ויתעלה בבריאת האדם בעה"ז להכיר גדולתו ורוממותו של יוצרו ובוראו ית'. וז"ל זה"ק פ' תרומה ד' קנ"ה ע"א ת"ח קב"ה ברא לי' לב"נ ברזא דחכמתא ועבד ליה באומנות סגי ונחח באנפוי נשמתא דחי למנדע ולאסתכל' ברזין דחכמתא למנדע ביקרא דמארי' כו'. עכ"ל:

וז"ל פ' פקודי ד' רמ"ז ע"ב האי חיותא קדישא קיימא כד נשמתא סלקא ומטת לגביה כדין שאל לה ברזא דחכמתא דמאריה וכפום ההיא חכמתא דרדיף אבתרה ואדבק בה הכי יהבי לה אגרא ואי יכול לאדבקא ולא אדבק דחי לה לבר ולא עיינה וקיימא תחות ההוא היכלא בכסופא וכד נטלו גדפייהו אילין שרפים דתחותה כדין כלהו בטשי בגדפייהו ואוקדן לה ואתוקדת ולא אתוקדת וקיימא ולא קיימא והכי אתדנת בכל יומא נהירת ולא נהירת ואע"ג דעובדין טבין אית לה בגין דלית לה אגרא בההוא עלמא כאנון דמשתדלי בחכמתא לאסתכלא ביקרא דמאריהון ולית שיעורא לאגרא דאינון דידעי חכמתא ביקרא דמאריהון זכאה חולקהון בעלמא דין ובעלמא דאתי דכתיב אשרי אדם מצא חכמה ואדם יפיק תבונה. עכ"ל ועוד גם זאת מבריות של עולם זה התחתון יכול אדם להתבונן גדלותו ורוממותו וגודל טובת ונפלאותיו של הבורא ית' כי יסד ארץ ומלואה תבל וכל יושבי בה על מכוני הטבע משתי ימי בראשית שמטפה סרוחה יתהוה במעי הנקבה ולד עם אברים חצונים ופנימים גבורות ה' בזה. מצורף לזה גבורותיו ונפלאותיו במצולת הבטן עם הולד בחדשי העבור כנזכר בגמ' הקדושה וז"ל זה"ק פ' תזריע ד' מ"ג ע"ב ומן יומא דמתעברא אתתא עד יומא דאולידת לא ידעין בני נשא עובדוי דקב"ה כמה אינון רברבן וכמה אינון עלאין הה"ד מה רבו מעשיך וגו'. עכ"ל:

וז"ל פ' תולדות ד' קל"ד ע"ב ת"ח כל מאן דאשתדל באורייתא איהו קיים עלמא וקיים כל עובדא ועובדא על תקוניה כדקא יאות ולית לך כל שייפא ושייפא דקיימא ביה בב"נ דלא הוי לקבליה בריה בעלמא דהא כמה דב"נ איהו מתפלג שייפין וכולהו קיימין דרגין על דרגין מתתקנן אלין על אלין וכלהו חד גופא ה"נ עלמא כל אלין ברייו כלהו שייפין שייפין וקיימין אלין על אלין וכד מתתקנן כלהו הא חד גופא ממש. וכלהו כגוונא דאורייתא דהא אורייתא כלהו שייפין ופרקין וקיימון אלין על אלין וכד מתתקנן כלהו אתעבידו חד

גופא כיון דאסתכל דוד בעובדא דא פתח ואמר מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קניניך עכ"ל:

ובעת יצירתו נופח בו רוח החיוני היינו בבהמות. ובאדם רוח יותר במעלה שיהיו בו כח הדבור. ופלאי פלאות נעשים בענין כח הדבור שבאדם שהכין הבורא ית' באדם חמשה כלי המבטא שמהם תצא הכ"ב אותיות הקדושים. ומאיכות ומהות הב"ך אותיות אין לי עסק לדבר בם מרוב העלמם וחלקם הבורא ית' בחכמתו הנפלאה אלו הכ"ב אותיות יציאתם לחמשה חלקים שחלק אחע"ה יוצא מהגרון גיכ"ק מהחיך דטלנ"ת מהלשון זסשר"ץ מהשניים בומ"ף מהשפתים והנה כי זה כל האדם ירגיש בעצמו החלוקה הנפלאה זו במבטא. אחי ורעי שקלו האמת בדעתכם דרך משל אדם רוצה בקו לשונו להוציא מפיו תיבה בת חמשה אותיות שכל אות הוא ממוצא אחר כגון [י ש ת ב ח] השכל מחייב שקודם שיוציא מפיו תיבה זו צריך ישוב גדול מקודם בדעתו ובשכלו באלו מקומות שצריכין לנענע בה תחלה החיך מסיק למהות תוצאות היו"ד מתוכה ואח"כ השיניים לתוצאות השי"ן מתוכה ואח"כ הל' לתוצאות התי"ו ואח"כ יפטירו בשפה יניעו לתוצאות הבי"ת מתוכה ואח"כ הגרון לתוצאות החי"ת. והנה כל העם רואים ראיה חושית שהאדם מוצא תיבה זו וכיוצא בלי ישוב סדר כלי המבטא כלל וכלל ולא תיבה אחת בלבד אלא אפילו תיבות הרבה זא"ז בלי ישוב ודעת להתנועע תחלה כלי המבטא בכל אות ואות של כל תיבה גבורות ה' בזה וגם לפעמים אדם מדבר מתוך שינתו והחמשה מוצאות המבטא עושים פעולתם מעצמם לדבר דבר בגזירת אומר ועושה בתקון טבע זו מששת ימי בראשית בכלי המבטא שבאדם גבורות ה' גבורות ה' בחכמה נפלאה זו ובודאי כל אדם בדברו איזה ענין אף שלא בעסק תורתו ותפלתו יכול להתבונן במחשבתו גבורותיו ונפלאותיו של יוצרו ובוראו ית' שמו מענין נפלאות לקול אשר יבטא האדם בעצמו כנ"ל ויוכל להיות בתמידות דבוק ביוצרו ובוראו ית' ויקיים הפסוק השמר לך פן תשכח את ה' אלהיך ודי בזה למשכיל גם גבורות הבורא ית' ויתעלה וחכמתו הנפלאה בשאר בריו' וז"ל התיקונים תיקון ס"ט ד' קט"ז ע"א הוא ברא כול' ולית בורא עליה וכי אית דיכול למברא אפי' יתוש זעיר אלא הוא כו' עכ"ל והיה אמונת עתך זה סדר זרעים ואילנות וכל מיני עשבים מה מאוד נפלאות מעשה הבורא בהם כיוצא בהם ע"ד הטבע בגזירת מאמרו מתחלת בריאת העולם ית"ש ויתעלה זכרו לעד וז"ל הזוהר פ' יתרו דף פ' ע"ב אלו ידעין בני נשא כל מה דנטל קב"ה בארעא וכל מה דישתכח בעלמ' ישתמודעון חילא דמאריהון בחכמתא סגיאה כו' ות"ח לית עשבא ועשבא דאתיילד בארעא דלא הוביה חכמתא סגיאה וחילי' בשמיה סגי' כו' עכ"ל ואם

אלף שנים יחיה האדם מי יוכל למלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו וחכמתו הנפלאה מהנהגתו ע"ד הטבע בגזיר' מאמרו מתחלת בריאת העולם. ומה גם בניסים שהם חוץ לטבע מה גדלו מאוד מעשה ה' ונפלאותיו במצולה כגון בקריעת הים ומי הירדן נכרתו וכיוצא בהם בודאי שהבורא ית"ש עושה ניסים ונפלאו' וגבורו' אלף פעמים כקריעת ים סוף וכיוצא בהם בכל שעה ובכל רגע אף בבריאותיו של עה"ז השפל וגם יוכל האדם להתבונן בשכלו ודעתו שבניצוץ קטן אור השכלי שנתן הבורא ית' באדם עולה שמים ויורד תהום במחשבתו ברגע אחד ידבר במחשבת שכלו דברים שהם ברומו של עולם בשמים ושמי השמים ויבט לארץ מתח' ובתהום הכל ברגע קטן ואל קצוי ארץ וים רחוקים הכל ברגע א' ויכול אדם לחשוב ברגע א' מה שלא היה יכול לעשות בעשיה תמידית כל ימי חייו אף אם יהיו הרבה ימיו ומספר ארוכים לאלפים ולרבבות שניו:

גם יכול האדם להשיג בתורה הקדושה שכליו' גדולו' ונפלאו' עד אין חקר ובחכמות התכונה ובכל החכמו' ואם בניצוץ השכל הקטן הזה שחנן הבורא ית' את האדם יש חכמה נפלאה כזו ק"ו ב"ב של ק"ו הבורא ית' ויתעלה זכרו לעד שהוא מקור כל השכליות והמחשבות שהוא שורש ומקור גם לעולם המחשבה העליונה שמעולם המחשבה העליונ' בא כל השכליות לכל העולמו' שתחתי' ואיך לא יבא ירא' ופחד על האדם במחשבתו שהיא ניצוץ קדוש מעולמו' העליוני' הקדושים והנוראי' יחשוב דברים בטלים ובפרט הרהורים רעים רחמנא לצלן ואיך לא יבוש האדם מהמחשבה שלו בעצמו שהוא ניצוץ קדוש כנ"ל וז"ל ז"ח ד' ל"ז ע"א כד סליק במחשבה עלאה לבר' עלמא עלא' ותתאה כלא הוי ברגע חדא כו' וב"נ לתתא אית ליה מחשבא סתימא דלית דידע בה בר קב"ה בלחודוי ויהבה ליה לב"נ למחשב מלין דאורייתא מלין דמצוה כו' ואע"ג דבסטרא דמחשבה עלאה אתייהב ליה רשותא למחשב מלין דמצוה מלין דלאו מצוה אסורין כו' דלא יתפני ב"נ לסטרא אחרא כו' ות"ח דהא נעיצן כלהו אמירן סיפא ברישא ורישא בסיפא רישא למנדע לקב"ה במחשבתי' סיפא דלא לאסטאה מחשבתיה ורעותי' לסטרא אחרא וכד ב"נ מתדבק בהאי כדין כלהו עלמין מתמלאין ברכאן עלאין דנגדין מן עתיקא סתימא דכלא עכ"ל. ודי בהערה זו. ובשביל זה מוזהר האדם מלהסתכל בעיניו בדברים הרעים כמ"ש עוצם עיניו מראות ברע. גם ארז"ל על חוש השמע אם ישמע דבר שאינו הגון יכוף אלי' לתוכ' והכוונה בזה כי כל החושים שבאדם באים מהשכל והוא המחשבה לכן כשרואה או שומע דבר שאינו הגון פוגם מחשבתו הקדושה שבאה מעולם העליון הקדוש ועושה ג"כ פגם בעולם העליון ר"ל ע"כ חיוב על האדם לתת אל לבו בתמידות גבורותיו וחכמתו הנפלאה של הבורא ית"ש וביחוד בשעה שמסדר שבחו של הבורא

ית"ש כגון בברכת יוצר מה רבו מעשיך ה' כו' וכדומה יש לאדם להתבונן במחשבתו גבורותיו ונפלאותיו מכל הנ"ל אזי בא בלבו של אדם ירא' הרוממות מעוצם התבוננותו ברוממות וגדלות הבורא ית"ש בתמידות. וז"ל הזה"ק פ' ואתחנן ד' רס"ג ע"ב פקודא ה' ליראה בארח כלל ובארח פרט והא יראה אוקימנא בגין דאית עלי' דב"נ לדחלא מקמי' קב"ה תדיר ובגין יראה יסתמר בארחוי ויראה הוא אתר דאקרי יראה כד"א ליר א' את השם הנכבד והנורא הזה את ה' אלהיך בגין דתמן שריא דחלא דקב"ה כו' וע"ד בארח כלל אית לדחל' ובתר בארח פרט כד ידע ב"נ מאן איהו יראת ה' ודא איהי דחלא דחביבותא דאיהו עיקר ויסודא למרחם ליה לקב"ה בתר. האי יראה עביד לנטרא כל פקודוי דאורייתא למהוי ב"נ עבד נאמן לגבי קב"ה כדקא יאות עכ"ל. והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע בהערה זאת:

פרק ג

הנה כי יש סבר במשרים להסביר אנוש כערכי מהות יראת הרוממות על דרך זה הלא עיניכם הרואות את כל היראה והבושה שהאדם מתבייש ומתירא להתקר' אל אדם גדול ומפורסם מאוד בחסידות ופרישות ובתורה כי יפול חתיתו ופחדו על אנשים הפחותים מערכו ומגיע אליהם היראה והבושה מלהתקרב אליו ומה גם לאכול לפניו ולדבר עמו איזה ענין. ובודאי אדם גדול זה לא יענישנו לא במכות רצח ולא בשום דבר מחמת חסידותו הגדולה למה ירא לך ולמה נפלו על פניך הפחד והיראה להתקרב אליו אין זה כי אם מפאת ידיעתך ומכירך בערך רוממותו וגדלותו בתורה ובחסידות ופרישותו הגדולה תגדל הבושה והיראה מלהתקרב אליו ובודאי גדלה התשוקה והרצון של כל אדם להתקרב אליו בכל היכולת ולדבר עמו איזה ענין אך פסיקא אלימא היא הבושה והיראה על פניהם לבלתי התקרב אליו ויראה זו נקראת יראת הרוממות נמצא יראה כזו גורם ההתקרבות להאדם הגדול כי עליך תשוקת החמדה והרצון וקירות לבך ורעיונך שם כל הימים לזכות ההתקרבות לאדם הגדול ולעשות לו רצונו ונחת רוח בכל מה דאפשר אף שלא בפניו הן בדבור הן במעשה ובודאי מקומו של אדם קונות לו בלבו לזכי' גדולה אם יעשה לאדם גדול זה איזה שירות ושמוש בכדי שיעשה נחת רוח לפניו. ובודאי ג"כ האדם הגדול הזה כשיכיר ויודע לו באותו אדם כי הוא זה תשוקתו הגדולה והעצומה להתקרב אליו אך מסוה הבושה על פניו אזי פתח בחרדה המסלקת והמציא לו מזור תרב חבילות תחבולות שיתקרב אליו האדם ההוא וידבר עמו כל צרכו ויגיד לו כל לבו ולעשות רצונו ותשוקתו להיטיב עמו בכל ענינים על צד היותר טוב הנה זאת חקרנוה כן היא וא"כ איפו זאת עשיה לאדם ילוד אשה יחון כי יבחון רוממותו הגדולה

אמור מעתה במשרים כי דבר הנלמד מענינו הוא וק"ו ב"ב של ק"ו הוא ביראת הרוממות מלכו ש"ע ממ"ה הקב"ה וב"ש שהוא רב ושליט עלכל העולמות שברא עולמות לאין קץ ומספר בודאי אדם שיודע אפס קצהו מרוממותו וגדולתו וגבורותיו וחכמתו הנפלאה של הבורא ית' ויתעלה ואף רק מהנהגת עה"ז השפל ויבט לארץ ובכל מיני הבריות שבו בודאי נופל על האדם הזה יראת הרוממות ומיד יגיע אליו הפחד והבושה גדולה להתקרב אליו ית"ש דהיינו בבחון אמונת את פחיתת ערכו ושפלותו מגוף העכור שלו וממיעוט שכלו וישים לנגדו גודל רוממותו וגדולתו וחכמתו הנפלאה של הבורא ית"ש ויתעלה אזי אין לו לאדם מקום בית מנוס מפני פחדו והדר גאונו ית' וכשהשיג דהמע"ה יראה זו הרוממות אמר אנה מפניך אברח וגו'. ואף יש לאדם בושה גדולה לדבר איזה דבורים לפניו ית"ש מצרכי ענינו כי ירא מגשת אליו ית"ש אך במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו וחסדו הגדולה של הבורא ית"ש ויתע' ודבר זה מתורת משה למדנו כי שם רמז ואין מספר בכמה מקומות בת"הק שיתקרב אליו וישאל מאתו ית' כל צרכו ויעשה בקשתו בפ' משפטים כתיב כ"א צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו. וסמוך לו נאמר ושמעתי כי חנון אני. גם בפ' ק"ש קול רמז אשר נלמד מענין ולעבדו בכל לבבכם דר"ז איזה עבודה שהיא בלב הו"א זו תפלה. גם מרומז בפסוק את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד הרצון בזה אף שאמרתי לך ליירא מפניו ית' עכ"ז אותו תעבוד וקצרה היריעה מהכיל כמה פסוקים המפורשים בתורה ובנביאים ובכתובים ע"ז. אך בלתי הרשאה זו היה האדם מתירא מתפחד להתקרב אליו ית"ש לדבר איזה דבורים לפניו מגודל שלטנותו ורוממותו ית' כנודע וכנ"ל. ועל היראה זו הרוממות האמתית רמז לנו משרע"ה בתו"הק במ"שמה ה' אלהיך שואל מעמך כ"א ליראה את ה' אלהיך וע"ז רמזו רז"ל אין לגבי משה מלתא זוטרתי היא שבשביל שגדלה השגתו ברוממותו וגדלותו של הבורא ית"ש ויתרומם יותר מכל ישראל כמעט לאין תכלית כמ"ש ותחסרהו מעט מאלהים גלל כן ממילא בא אליו היראה והבושה מהבורא ית' ויתרומם. ובודאי אדם שהשיג יראה העיקרית יראת ההתרוממות רחוק הוא מלחטוא כי תפול עליו אימה ופחד ובושה גדולה מהשם יתעלה כי יאמר בלבבו איך אעשה דבר שהיא נגד רצונו ית"ש ויתעלה שהוא רב ושליט כנ"ל. ועל יראת התרוממות הזה אמר הכתוב ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו ודי בזה הערה למשכיל:

פרק ד

הדרש אשר עברנו בה להיישיר אותה לאנשים כערכי להבין ולהורות את הדרך מהות ענין יראת ההתרוממות מעתה הגיע שעת הביאור עד מקום שידינו מגעת באיכות

הדבר אדם איך יזכה לבוא ליראה זו הרוממות יש א' והן שני להקימו לבוא לידי יראת ההתרוממות:

הא' באר מעיין עיונו ובינותו בספרים מגדלותו ורוממותו ית"ש ויתעלה כאמור באריכות למעלה:

ב' מפאת ההשגחה וידיעתו ית"ש על כל מעשה בני אדם ויודע מחשבותם כמש"ה אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה'. עוד נאמר קרא. חופש כל חדרי בטן רואה כליות ולב. עוד נאמר כי הוא יודע תעלומות לב. עוד נאמר משמים הביט ה' ראה את כל בני אדם ממכון שבתו השגיח אל כל יושבי ארץ היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם ואם אדם אינו מאמין ח"ו בכל הכתובים האלה הוא כופר בעיקר ואין לו חלק באלהי ישראל. ואף כל העכו"ם מודים שהבורא יודע מחשבות ורואה כל מעשה בני אדם ובזה אינם מכחישים שבודאי הבורא שבראם יודע מסתורם כי מי שיש לו מוח בקדקדו יודע על האמת הזה ואמשיל לו להחבירה בדרך משל ומליצה מדבר גשמי והוא בהיות מעשה ידי אומן כלי השעות שקורין זיגע"ר בוודאי האומן מנוס' בהכרח שהוא היודע ומשיג בתכלית הידיעה בהילוך זה הכלי בכל גלגליו סגלגליו וכל מי שיש לו מוח בקדקדו יודע שעל כל אומן ואומן במלאכתו ההכרח להשיג מלאכתו על תכליתו בשלימות. מהיות מזה ראיה מוחשת ועד ממהר יתנו עדיהן ויצדקו בידיעתו ית"ש בהיות כי הבורא ברא את האדם מתחילת יצירתו עד צאתו לאויר העולם בחכמתו הנפלאה לאין קץ ולאין תכלית שאין שכל האנושי משיג אף אפס קצהו בחתוך אברים פנימים וחצונים גבורת ה' גבורת ה' בזה ובייחוד במלאכת תבנית הרוחניות שבו שאין שכל האנושי משיג אף מהותו ואיכותו של הרוחניות זו כלל וכלל ואיך היא המחיה את כל האברים הפנימים והחצונים שבודאי היוצר והבורא עשה כל זה בחכמתו הנפלאה וא"כ מן ההכרח ידיעתינו בזה שבוראנו יודע כל מחשבותינו. לכן בעת הסתת יצרו של האדם להטרידו באיזה תאוה אף בספק ספיקא של איסור הן במעשה דהיינו איזה איסור אכילה ושתיה או של גזל רח"ל וכיוצא בהן הן באיזה מחשבה בטלה שאינו נוגע כלל בעבודת הבורא ית' ויתעלה וביחוד בהרהור עבירה רחמנא לצלן או להליכה בטלה ולדבר בם דברים בטלים רח"ל וכדומה תיכף באותו רגע שיבוא לאדם התאוה והמחשבה ישים האדם אל לבו שבודאי יוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה זכרו לעד משגיח על המעשה או על המחשבה זו אשר לא טובה בעיניו ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת לעיניו ובפניו ית"ש ויתעלה כי מלא כל הארץ כבודו ואוי לי איך אדחוק רגלי השכינה מלפני שעומדת כנגדי ורואה במעשה או במחשבה זו ואיך אעיז פנים נגדו ית' ויתעלה ואיך אשא פני אל המלך ית"ש ויתעלה

אחר פטירתי שהשלכתי אחר גוי יראתו ופחדתו וכחשתי השגחתו אוי לי ואוי לנפשי. ובדברים האלה בהעלותו על לבו בוודאי ירתע לאחוריו מהמעשה או מהמחשבה ההיא ויתגבר על היצר ואז יהיה עבד נאמן להבורא ית' ויתעלה ויזכה לכל טוב הצפון ונקוט כללא בידך בעבודת הבורא ית' ויתעלה ועל כלל זה היה כוונת הבורא ית' בבריאת האדם בעה"ז השפל וזו היא שבכל עשית מעשה והדבורים והמחשבות של האדם הן בעסקי שמים הן בעסקי העה"ז עיקר הכוונה בהם שיעשה נחת רוח להבורא ית' ויתעלה שזהו עיקר העבודה וגם עיקר כוונת הבורא ית' שצוה אותנו בכל מצותיה הקדושים בתורתו הקדושה הוא רק על כונה זו כמו שדרז"ל ע"פ אשה ריח ניחח אמר הקב"ה נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני וגם כוונת הפסוק אם צדקת מה תתן לו כוונתו אם יצדק האדם במעשיו הטובים מה תועלת להבורא ית' מזה רק הנחת שאמר ונעשה רצונו:

פרק ה

הלא הוגד מראש בפרקים הקודמים סיבה המסבב יראת ההתרוממות והאהבה עזה בעבודת הבורא ית"ש ויתעלה עתה באתי לבאר בעז"ה לאנשים כערכי עבודת הלב והמחשבה שהוא העבודה העיקרית שנצטווינו בתו"הק ולעבדו בכל לבבכם המסובב מיראת התרוממות ומאהבה עזה. ולבאר כמה עניני עבודות בכדי שיבא מאלו העבודות נחת רוח להבורא ית"ש וכל העבודות שאבאר בעז"ה הוא בא אל האדם בלבו ובמחשבתו מפאת דבקותו ואהבה עזה ביוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה נותן בתמידות אל לבו לתת להבורא ית"ש איזה נחת רוח בכל עת ובכל רגע ויותר במחשבתו כי אף שאין הזמן גרמא לעמוד לשרת בפה מוכשר במחשבה הוא כי במחשבה יכול האדם לעבדו ית"ש בכל עת ובכל רגע. ומאלו כמה ענינים שנבאר יכול המשכיל למצוא מעצמו כמה פרטי העבודות לכל הדברים אשר נעשו תחת השמש וה' יתן חכמה. הנה כשרואה האדם בבה"כ שנחסר אדם מאנשי בה"כ שהיה רגיל לבא תמיד ועכשיו לא בא יכניס האדם צער גדול בלבו על שנחסר העבודה והנחת רוח מיוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה שהיה מהראוי לבוא לית"ש מאדם זה דהיינו בענייתו קדיש וברכו וקדושה עם הצבור ושארי עבודו' כיוצא בהן ומה גם ת"ח שהיה רגיל ללמוד תורה בקביעות ועכשיו מוטל על ערש דוי ר"ל יכניס צער גדול בלבו על שנחסר העבודה ליוצרנו ובוראנו ית"ש מת"ח זה וכן להיפך כשרואה חבירו מתפלל בכוונה עצומה מאוד או שרואה כוונתו העצומה בכל העבודות שיכלו להיות שמעבודות ההם בא נחת רוח ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה יכניס בלבו ובמחשבתו שמחה עצומה מאוד ע"ז. וכן שמעתי דוגמת עבודה זו על אדם גדול ומפורסם ר' משה איויער ז"ל כששמע שנולד בן זכר בעירו היה שמח שמחה גדולה

ואמר נולד עבד להבורא ית"ש כי מן הסתם יבא מן הילד כשיגדל נחת רוח להבורא ית"ש שרוב עמינו עם קדוש רובם כשרים ועובדי ה' המה. ואף שנשמע שנולדה נקבה בעיר יש ג"כ לשמוח שאף מנקיבה בא נחת רוח ליוצרנו ובוראנו ית"ש שמשבחים להבורא ית"ש ויתעלה כשרואים איזה נפלאות וגבורות הנעשים בעולם וגם מתפללים אליו ית"ש אודות פרנסתם ומגדלות בניהם לת"ת ומחנכים אותם ג"כ למצות הקדושים. וגם ברב עם הדרת מלך, וז"ל הזה"ק פ' תרומה ד' קס"ד ע"א ברב עם הדרת מלך אלין אנון ישראל דכתיב בהו כי עם קדוש אתה לה' אלהיך כו'. וכד אנון סגיאין בחושבניהן יקרא דקב"ה איהו דהא עלאין ותתאין משבחין שמיה דמלכא עילאה ומשבחן ליה בגין עמא קדישא דא כו'. וע"ד ברוב עם הדרת מלך הדורא איהו דמלכא עלאה קב"ה עכ"ל. וכ"ש שמוטל על אבי הבן היולד עצמו לשמוח שמחה עצומה בלבו וליתן הודאה עצומה להבורא ית' שמו שזיכה אותו בבן להיות עבד ה' ויבא נחת רוח להבורא ית' מיוצאי חלציו וביחוד כשיגדל קצת כשיכול לחנכו אז במצות וביחוד כשיתן אותו למלמד ללמוד תו"הק וגם כל ימי חייו בכל עת אשר עולה על לבו של אביו מלמוד תו"הק ומעשית מצות של בנו יכניס בלבו שמחה עצומה כנ"ל. וגם בעת שבנו מברך איזה ברכה או עושה איזה מצוה וגם אם רואה או שומע מבני אנשים אחרים יש להכניס שמחה בלבו שמזה בא נחת רוח להבורא ית' שמו וכן כיוצא בדברים האלו וכן להיפך כשמת בר מינן איזה ילד יש להכניס צער גדול בלבו על שנעדר הנחת רוח מבוראנו ית"ש שהיה מהראוי לבא מהילד כשהיה נתגדל וגם יש להשתתף ולצער עצמו על צערו של אביו ולחשוב בלבו שאיש הישראלי מעם קדוש יש לו צער כזה על אודות בנו. וביחוד אם בר מינן ימות ח"ו איזה ת"ח שבוודאי נעדר נחת רוח גדול מבוראנו ית"ש ויתעלה מלמוד תו"הק ומעשיות מצותיו יכניס צער גדול בלבו ע"ז ולהוריד דמעות על כוונה הנ"ל כי מה שאמרו בגמרא כל המתעצל בהספדו של חכם ראוי לקברו בחייו בוודאי אין כוונת הגמרא הקדושה על העדר האדם כשר כי מה יתן ומה יוסיף להמת בבכיתם והצטערתם על העדרו מהעולם אך בוודאי כוונת הגמרא עיקר הבכיה והצער על ההעדר הנחת רוח שהיה בא אל הבורא ית' מאדם כשר הזה שמת ודי בזה. וגם כשיש איזה חולה בעיר ר"ל אף איזה ילד ובפרט ת"ח שנפל למשכב ח"ו צריך האדם לחקור לידע שם אמו ולהתפלל עליו בכל הג' תפלות של יום וכוונת התפלה יהיה רק על כוונה הנ"ל בשביל נחת רוח יוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה ומפרטי עבודות שבארתי ילמד סתום מן המפורש ותקיש אל השאר פרטים רבים אחרים, ומכללות עבודה זו הוא ג"כ אם נשמע שאדם אחד מבנ"י הרויח הון רב במו"מ שלו יש להכניס שמחה בלבו ולחשוב שבוודאי יצא מפיו כמה הודאות ושבחים להבורא ית"ש ע"ז גם בוודאי מן

הסתם יתוסף באדם זה כמה מצות מעשיות בצדקה ובג"ח וכיוצא מן ההון שחננו השם יתעלה ומכל זה יבא נחת רוח לית"ש ויתעלה. ולהיפך אם נשמע שאדם א' אבד הון רב במו"מ שלו יש להכניס צער גדול בלבו ע"ז על כוונה הנ"ל. ואע"ג דכשם שמברכים על הטובה בשמחה כך חייב לברך על הרעה וא"כ גם מזה אל תנח מלבוא נחת רוח להבורא ית"ש מ"מ יוצא בגרעון כסף המצות מעשיות הצדקה וג"ח שהיו ראוים לבא בזה וכן יש להצטער ולהשתתף בצרת חבירו באיזה צער המגיע לו למשל כשרואה בעת רפש וטיט בחוצות בימי חשון וכסליו איש עני ואביון הולך במנעלים קרועים או בעת הקור גדול בימי טבת ושבט לבוש בגדים קרועים וסחופים ראוי להשתתף בצערו ולהכניס בלבו ג"כ צער ויחשב בלבו איש הישראלי מעם קדוש יסבול צער גדול כזה. גם אם פגע בעת היוקר בעני ואביון ראוי להכניס צער גדול בלבו על צער ודוחק של האביון הזה וכל כיוצא בזה ואף שאין ידו משגת שיהיה בעזרו של האביון בכסות ופרנסה עכ"ז למצוה רבה יחשב לו מחשבה זו. וז"ל זה"ק פ' תרומה ד' ק"נ ע"ב זכאה איהו מאן דמהרהר הרהורין טבין לגבי מאריה דאע"ג דלא יכול קב"ה סליק ליה רעותא כאלו עביד עכ"ל. ובפ' פקודי ז"ל ד' ר"ן ע"ב מציץ מן החרכים שמא דאלין ארבע דאקרון חרכים עירא"ל כו' ואלין אינון קיימין לאשגחא על כל אנון דעבדין עובדין טבין ועל כל אנון דמחשבין מחשבה דמצוה אע"ג דלא יכלי למעבד. עירי"ה קיימא לסטר דרום ודא קיימא לאגחא לכל אינון דמנחמי למסכנא או דצערי לבייהו עלייהו אע"ג דלא יכלי למיהב ליה כו' עכ"ל. ויש לכוין ג"כ להשתתף בצער השכינה הקדושה כי בודאי יגיע לה כביכול ג"כ צער מזה ומכיוצא כמ"ש עמו אנכי בצרה ובודאי יבא ממחשבה ומכוונה זו נחת רוח להבורא ית"ש ויתעלה:

ומכללות עבודה זו הוא ג"כ דבר זה באם ראה או שמע באדם א' שעבר על עשה או לא תעשה ר"ל יכניס מיד צער גדול בלבו על שנעדר מהבורא ית' נחת רוח מזה האדם ומהצער הגדול שמכניס בלבו בא להבורא ית' נחת רוח מזה האדם שציער עצמו על העדר עבודתו ית"ש ויתעלה וזה עיקר העבודה של האדם בעה"ז השפל לשמוח בתמידות במחשבתו מנחת רוח שבא לבורא ית"ש מעבודת בני אדם ולצער א"ע על העדר הנחת מהבורא ית' לפעמים כנ"ל. גם אם שומע לפעמים שהרשעים מחרפים עם קדוש ואמונתם הקדושה יש להכניס צער גדול בלבו מאוד ומאוד ולהתפלל במחשבתו רבון כל העולמים עד מתי יחרף צר ינאץ אויב שמך לנצח שמך הגדול והקדוש וכל כיוצא בזה ובודאי מהצער והמחשבה זו בא להבורא ית"ש נחת רוח שנשתתף בצערו כביכול. ומכללות עבודה זו הוא ג"כ זה כשהאדם מצפה שיבוא בקרוב מצוה על ידו לקיימה

ישמח ויגל מאוד ע"ז שיבא ע"י בקרוב נחת רוח ליוצרו ובוראו ית' ע"י מצוה זו ואצ"ל על איזה מצוה מקריות שהיא ממילא חביבה מאוד על האדם אלא אף על המצות שתלוים בזמן כגון בערב פסח סמוך לערב ישמח האדם מאוד שיקיים לערב כמה מצות דאורייתא ודרבנן וכן בכל ערבי הרגלים וערבי שבתות וכיוצא וכ"ש בעת ובעונה של עשית המצות ישמח ויגל מאוד ומאוד על ביאת נחת רוח מעשייתן ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה וגם מכללות עבודה זו להשכיל לתור דרך באיזה מעשה והנהגה וכוונה טובה ואף שמהראוי הצנע לכת עם ה' ולהסתיר מעשיו הטובים מב"א מ"מ ראוי לגלות לאדם כשר וצדיק בכדי שיגיע לית"ש נחת רוח מזה ואזי אחר שיגלה לאדם כשר וצדיק ויראה או יבין אשר יעשה אותם האדם הצדיק ההנהגה או כיון אותה הכוונה יגיל וישמח עד מאד על שבא נחת רוח ליוצרנו ובוראנו ית"ש וכן כיוצא בזה ויוסיף דעת יוסיף לקח וראוי לאדם מאד שירגיל א"ע בכל עת ובכל רגע בכל ענייני עבודת הלב והמחשבה וז"ל הזה"ק פ' ויצא ד' קנ"ד ע"ב בסתרי תורה. בני עליון קדישי עליונין בריכן דעלמא מוחא דאגוזא כנשו למנדע כו' מאן מנכון די אעל ונפק ואיתתקף באלנ' דחיי כו' אסתמר מהרהורא בישא וכו' ווי ליה דאתעקר בההוא הרהורא מאלנא דחיי כו' בגין דההוא הרהורא טבא סליק לעילא אחיד באלנא דחיי כו' כל קדושין וכל ברכאן אפקין מיני' אחסין חיין לנפשי ואסוותא לגרמי' עלי' אתמר והי' כעץ שתול על מים וגו' כל מילין דעלמא אזלין בתר מחשבא והרהורא כו' בגין דכל קידושין דעלמא אפיק ומשיך בהרהורא טבא כו' ודאי רעותא ומחשבה משיך משיחו ועביד עובדא בכל מה דאצטרך וע"ד בצלותא אצטרך רעותא והרהורא לכוונא וכן אנון בכל פולחנין דקב"ה הרהורא ומחשבה עביד עובדא ומשיך משיכו בכל מה דאצטרך עכ"ל. ובפ' ויקהל ד' קצ"ח ע"ב ז"ל קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה וגו' ת"ח בשעתא דב"נ שוי רעותי' לגבי פולחנא דמארי' ההוא רעותא סלק בקדמיתא על לבא דאיהו קיומא ויסודא דכל גופא לבתר סליק ההוא רעותא טבא על כל שייפי גופא ורעותא דכל שייפי גופא ורעותא דלבא מתחברן כחדא ואנון משכין עלייהו זיהרא דשכינתא לדיירא עמהון וההוא ב"נ איהו חולקא דקב"ה הוי כו' עכ"ל ובפ' תרומה ד' קס"ב ע"ב ג"כ ז"ל כל מילין דעלמא לא תליין אלא ברעותא, עכ"ל. (פי' ברעותא הוא הלב כי כן תרגום אונקלס ע"פ ויתעצב אל לבו ברעותיה) ע"כ דברנו בענין עבודת הלב ומחשבה לבד ודי בהערה זו:

פרק ו

ועתה אנוש כערכי אערוך לפניך שולחן מלא נחת רוח בעבודה אשר תעבוד לפניו ית"ש ואבאר עוד בעז"ה כמה דברים פרטים בעבוד' זו השרשית של נתינת נחת רוח ליוצרנו

ובוראנו ית"ש ויתעלה ע"י המחשבה והדבור ומפרטי הדברים אשר אבאר יקיש האדם מעצמו אל השאר כיוצא בהם וזהו כשלומד אדם איזה ספר והיה קשה הבנתו באיזה מקום מלבוא אל כוונת הספר ואחר העיון בא אל כוונתו האמתי מהראוי ליתן שבח והודיה ליתב"ש במחשבתו וגם בפה מלא ויאמר בשמחה עצומה בזה הלשון רבון כל העולמים אני נותן שבח והודי' לשמך הגדול על שנתת לי שכל ובינה להבין תורתיך הקדושה והתמימה. גם כשלומד בתורתנו הקדושה אף בנגלה באיזה דרש נפלא שדרשו רז"ל מיתור איזה אות מהמקרא או מיתור איזה תיבה או מאיזה סמיכות של התיבות והמקראי קודש והיא היא נפלאות מתורתנו הקדושה ע"ד הפשט ומכ"ש אם לומד איזה פירוש נפלא בזה"ק ובתקונים או בשארי ספרי המקובלים ע"ד הסוד והיא היא נפלאות מהבורא ית"ש ויתעלה בעצמו כי אורייתא וקב"ה כולא חד כנודע יש לאדם לשמוח בלבו ובמחשבתו שמחה עצומה מאד על חלקו הטוב שהוא מעם קדוש הישראלי שנתן להם כלי חמדה גנוזה קדומה תורת ה' תמימה ונפלאה כזו אחריהם בפיהם ירצו סלה ברצוי שבח בשמחה גבורות ה' גם יש להכניס בלבו שמחה עצומה ואהבה רבה ביוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה מגודל אלהותו וחכמתו הנפלאה שמניצוץ קטן מאור השכלי שנתן הבורא ית"ש לאדם המחבר הספר או הדרשן יכול להמציא כ"כ שכליות והמצאות בפירושי תורתינו הקדושה וק"ו ב"ב שק"ו במקור השכליות הוא הבורא ית"ש ויתעלה עד הנה עזרנו ה' אלהינו לבאר כמה ענינים בעבודה זו של נתינת' נחת רוח בעניני שכליות ומעכשיו חל עלינו חובת ביאור ג"כ כמה פרטים בעבודה זו בעניני הגשמית וזהו כששומע אדם רעמים או רואה ברקים וברך ברכה הראויה להם ואח"ז שומע ג"כ באותו שעה אף שאין צריך לברך עוד עליהם עכ"ז ראוי לומר בל' זה גבורות ה' גבורות ה' בשמחה ובהודאה עצומה במחשבתו גם כל המקריות שיקרה לאדם הן דבר גדול הן דבר קטן וקל מאוד הן בדבר טוב הן להיפך ח"ו לא יחשב לו שהוא מקרי רק יתאמת אצלו שכל הדברים הם בהשגחתו הפרטית ית"ש ויתעלה כמבואר במס' ערכין ד' ט"ז ע"ב עד היכן תכלית יסורין כו' רשב"ל אמר אפילו נתכוונו למזוג לו בחמין ומזגו לו בצונן כו' מר בריה דרב אבדימי א' אפי' נהפך לו חלוקו במתניתא תנא אפי' הושיט ידו לכיס לטול שלש פרוטות ועלו בידו שתים כו' עכ"ל. הנה עיניך לנוכח יביטו ועפעפיך יישירו נגדיך דאפילו בדבר קל כמו הושטה לטול שלש והוצאה מלאכה גרוע בגרעון כסף אחת ושתים עלתה לו הוא בהשגחה פרטית למרק עונו וא"כ צריך להצדיק עליו את הדין בזה ולהודות לית"ש חסדו הגדול שנפרע ממנו מעט וממנו תקיש במדה טובה המרובה על כל הטובה אשר הצילו ה' מאיזה היזק הנראה לו אפי' בדבר קל מאוד ליתן

הודאה בשמחה להבורא ית"ש. ועל הכלל הגדול הזה צריך האדם בתמידות לשקול בפלס ומאזני משפט השכל שלא למנוע ח"ו נחת רוח מהבורא ית"ש מההודאה שהוא מחויב ליתן לו ית"ש. ובודאי יש לאדם לחקוק עבודה זו של עשיית נחת רוח ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה על לוח לבו ואל יליזו מעיניו אפילו רגע א' כי על קוטב עבודה זו היה עיקר בריאת האדם בעה"ז כנ"ל ובזה יקיים הפסוק כל הנשמה תהלל יה שדרז"ל על כל נשימה ונשימה תהלל יה ולכאורה הוא מן הנמנע כי אף מי שהוא בעל מלאכה אחת לעסוק תמיד בתורה יומם ולילה הוא מן הנמנע בזה שלא יבוטל מעסק בכמה עתים קטנים ויבוטל אז מחשבתו מעבודת הבורא ית"ש ויתעלה ואיך יקוים פסוק כל הנשמה תהלל יה כדרז"ל אך אם נתאמת באדם עבודה זו של נתינת נחת רוח בתמידות ליוצרו ובוראו ית"ש מפאת אהבתו ותשוקתו העצומה באהבת הבורא ית' ויתעלה אז בכל רגע שיבוטל מלמודו יחשוב מחשבה זו בשמחה עצומה הנני מאמין באמונה שלימה שאתה יחיד ומיוחד וז' תיבות אלו יכול לחשוב בכל עת ובודאי ממחשבה זו יבא נחת רוח גדול ליוצרנו ובוראנו ית"ש. ומכללות העבודה זו השרשיות של נתינת נחת רוח בתמידות לבוראנו ית"ש גם אם יסתכל האדם בדברים הגשמים של העה"ז כגון על עצים ואבנים ועל כל דבר הגשמי יכוין במחשבתו חכמתו הנפלאה של הבורא ית"ש ויתעלה בצמיחת עץ זו ובצמיחת פירותיה וחכמתו הנפלאה בבריאת אבן זו וכיוצא בהם וביחוד אם יכוין כוונה האמתית בחכמתו הנפלאה של הבורא ית"ש איך מהעולמות העליונים הקדושים נתהווה מעילה לעילה עד עולם השפל הזה הגשמי חומר העכור הגס גבורות ה' גבורות ה' וחכמתו הנפלאה בזה שאין שכל האנושי השיג אף אפס קצהו ואז בכוונה הנ"ל מוציא האדם ניצוצות קדושות מדברים הגשמיים הנ"ל והיא שורש העבודה של כל התרי"ג מצות של תורתנו הקדושה כנודע מספרי המקובלים ודי בהערה זו. וזה ברור שע"י עבודה זו של נתינת רוח בתמידות ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה יתאמץ האדם אל כל מ"ע לעשות אותה בשלימות על צד היותר נכון באופן שיגיע יותר נחת רוח ליוצרו ובוראו ית"ש גם יתרחק האדם אף מספק ספיקא של איסור הן של גזל הן של מאכלות אסורות הן של הרהורים בטלים וכ"ש מהרהורי עבירה רחמנא לצלן כי יאמר האדם בלבו לא די שלא אגרום לו ית' נחת רוח אלא אף אעשה רח"ל פגמים גדולים בעולמות העליונים הקדושים שהוא נגד רצונו ית"ש ויתעלה ובודאי בטענה זו יכתת וישבר היצר וילך מעליו:

פרק ז

למען אחיי ורעיי אדברה נא אך הפעם והודיעה נא אתכם את שאהבה נפשי ותדעו נאמנה שא"א שיבוא האדם לתכלית העבודה זו השרשיות והעיקרית הנ"ל אם לא כשירגיל את עצמו לקיים בתמידיות שני מ"ע כלליות שבתורה הקדושה האחת מ"ע של ואהבת לרעך כמוך ובאמת אמר עליה ר"ע זה כלל גדול בתורה. והשניה תלויה בה והיא מ"ע של בצדק תשפוט עמיתך ושניהם נאמרו בפ' קדושים כי קדוש יאמר לו כשיתמיד האדם בהם בודאי יבוא למדרגה עליונה להקרא קדוש. דהיינו שיאהוב את חברו כנפשו וכגופו בכל ענינים ממש כמו שהוא שמח כשנותן לו הש"י שום טובה לרעהו וכן ח"ו להיפך ישתתף עמו בצרתו ויהא נעצב ודואג במר לבו כאלו ח"ו היה בא עליו ר"ל וכן במעשה שיעשה רצון רעהו ממש כמו שעושה לעצמו כל מה שהוא רוצה. וכן לא יעשה לרעהו שום דבר שהוא נגד רצונו כמו שאינו עושה לעצמו שום דבר שהוא נגד רצונו וזהו עיקר כוונת הבורא ית"ש ויתעלה בצווי מ"ע של ואהבת לרעך כמוך ואיתא בזה"ק אף מי שמזכיר איזה ענין משובח של חברו צריך לברכו ואם לא ברך אותו ענשו מרובה וז"ל פ' במדבר דף קי"ז ע"ב ת"ח האי מאן דאמר שבחא דחברי' דבנוי או דממוני' בעי לברכא לי' ולאודא עליה ברכאן מנלן ממשה דכתיב והנכ' היום ככוכבי השמים לרוב לבתר מה כתיב ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים וגו' תרין ברכאן הוו חד כו' ואי איהו מני שבחא דחברי' ולא אודי עליה ברכאן הוא נתפס בקדמיתא מלעילא ואי איהו מברך ליה הוא מתברך מלעילא וברכתא בעי לברכא ליה בעינא טבא כו' מאן דמברך ליה לקב"ה על אכו"כ דבעי עינא טבא ולבא טבא ורחימותא דלבא בג"כ ואהבת את ה"א בכל לבבך וגו' עכ"ל. ודי בהערה זו. ומ"ע של בצדק תשפוט עמיתך היינו לדון את חברו לכף זכות בכל ענין ובכל מעשה שיעשה חבירו אפי' שהזכות יהיה רחוק מן השכל צוה הבורא ית' לקרב אל לבו דווקא זכות היא תלויה מחוברת למצות עשה של ואהבת לרעך כמוך כי הדבר ברור הוא באם שידין חבירו לכף זכות אפילו פעם אחת שוב לא יכול לקיים בו מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך על בורי' ושלימותה כפי שאבאר בסמוך בעז"ה ושני מצות אלו יכול האדם לקיימם בכל עת ובכל שעה ובכל רגע דהיינו מ"ע של ואהבת כו' יכול לקיים אותה בכל עת במעשה ובמחשבה כיצד אם עושה לרעהו איזה טובה בפועל הוא מקיים מ"ע של ואהבת כו' בפועל ואם רואה או שומע על חברו איזה טובה והוא שש ושמח בלב שלם ממש כאלו בא לו אותה הטובה הרי קיים מ"ע זו של ואהבת כו' במחשבה וכן ח"ו להיפך ר"ל נמצא מ"ע זו יכול האדם לקיים בכל עת שתבא לידו אפי' אם הוא במרחק או בשאר מקום שאינו נקי וכן מ"ע של בצדק תשפוט

כו' יכול האדם לקיים במחשבתו ג"כ בכל עת שיתרחש משא"כ בשאר מ"ע ול"ת שבכל התרי"ג מצות ואף במקום שאין נקי יכול האדם להעלות על דעתו לשמוח בטוב חברו הן בחול הן בשבת וי"ט ובחול יכול ג"כ לצער עצמו בצרת חברו משא"כ שאר מצות התלוים בזמן או במקום וגם זה ברור לכל משכיל כי גדול שכר של שני מצות אלו עד מאוד כנודע מרז"ל לפום צערא אגרא בהיות ששני מצות אלו אין צווי קיומם תלוי רק בטובתו של חברו יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום לתת קנאת איש מרעהו בטובת חברו וגלל כן הזהיר התנא במדה רעה זו וכיוצא בהם יותר מכל העבירות ואמר הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם וכשמתגבר האדם על יצרו מפאת אהבה ויראה של יוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה לקיים השני מ"ע אלו על בוריין בשלימות גדול ממש ככוונת הבורא ית' ויתעלה בהם כנ"ל מה רב טוב הצפון לו ועין לא ראתה. ודי בהערה זו:

פרק ח

ומעתה ראוי לבאר האי כללא דנקיטנא לעיל בפ' הקודם שא"א לבוא אל תכלית העבודה העקרית של נתינת נחת רוח להבורא ית' אם לא תוקדם ברגילות שני מ"ע של ואהבת לרעך כמוך ושל בצדק תשפוט וגו' ואיכה נדע את הדבר. יאמר עליו כי הוא זה ידוע ופשוט כשיש לאדם ח"ו איזה העדר שמחה והוא מצטער א"ע מאוד ע"ז. אזי אם רואה אחרים מצטערים ג"כ על צערו יש לאדם זה קצת נחת רוח בזה. אך אם רואה שאין שום אדם מצטער על צערו אז מצטער יותר ויותר כמאמר שאול בחיר ה' ואין חולה מכם עלי פי' על צערי שאינכם חוששין לדאוג בצרתי. וזה ידוע שהשכינה מצטערת כביכול ג"כ בצרתו של אדם כמרז"ל בסנהדרין בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי וא"כ המקום מצטער על דמן של רשעים שנשפך ק"ו על דמם של צדיקים עכ"ל הגמרא. הנך רואה בעיניך מגודל צער השכינה כביכול בצער האדם וא"כ אם האדם מקיים מ"ע של ואהבת כו'. ומצער עצמו בצער של חבירו בזה מיקל ג"כ צער השכינה כביכול ויש לה קצת נחת רוח בזה כאמור ועוד שבבא איזה טובה על האדם ממילא תרבה הנחת ג"כ למקום ב"ה הן ברבוי בנים או ברבוי עושר וכיוצא כנ"ל וכן להיפך כביכול. נמצא כשאדם מקיים מ"ע של ואהבת לרעך כמוך למשל ששומח שנולד בן לרעהו ושמח שמחה ממש כאלו נולד לו אותו בן ושמח שמחה זו כדי לקיים מ"ע של ואהבת וגו' ושמח ג"כ בלבו שמחה עצומה על שבא ג"כ להבורא ית' נחת רוח גדול שנולד מי שיעשה לו ית"ש נחת רוח כשיגדיל בלמוד תורתו ובקיום מצותיו הקדושים נמצא מזאת השמחה של זה האדם מכל הנ"ל מגיע להבורא ית' נחת גדול וזה ששמחים

על שמחתו נמצא בשמחה זו עובד האדם להבורא יתברך עבודה גדולה ועצומה לאין קץ ותכלית ומזה יקיש האדם לכל שאר טובות שיגיע לחברו. וכן ח"ו להיפך אם יעדר ח"ו איזה טובה מחברו ומצטער עצמו מאוד על צערו של חברו כדי לקיים מ"ע של ואהבת כו' וגם על העדר הנחת מהבורא ית' כביכול נמצא בזה שמצטער עצמו מאוד עושה ג"כ נחת גדול להבורא ית' כנ"ל הרי בארתי שהעבודה של נתינת נחת רוח לבוראנו ית' תלוי במ"ע של ואהבת לרעך כמוך ובסמוך אבאר שמ"ע זו של ואהבת תלוי דוקא אל קיום מ"ע של בצדק וגו' ודי בזה:

עתה אבאר ב' וג' דברים מענין מ"ע זו של ואהבת לרעך כמוך ומהם יקיש האדם אל כל פרטי הדברים מעצמו. וזה הוא. כשרואה אדם את בן חברו שעשה או שדיבר דבר שאינו הגון יוכיח אותו וקודם שיוכיחו ע"ז יכוין במחשבתו קיום מ"ע של הוכח תוכיח את עמיתך ויכוין ג"כ לקיים מ"ע של ואהבת לרעך כמוך כי בודאי רצונו ג"כ שמי שרואה את בניו בדבר שאינו הגון שיוכיח אותם וראוי שקודם שיוכיח אותו יאמר בפה מלא הריני מוכן ומזומן לקיים שני מ"ע מן התורה שצוני בוראי ית"ש מ"ע של הוכח תוכיח את עמיתך ומ"ע של ואהבת לרעך כמוך. גם אם שמע שיגיע לחבירו איזה היזק אם לא ישמור א"ע מדבר אחד אז חיוב גדול עליו במ"ע זו של ואהבת וגו' להגיד לחבירו ולזרזו שישמור עצמו מדבר ההוא שיוכל להגיע לו ההיזק מזה וקודם שיאמר ויזרז אותו יאמר בשמחה עצומה הריני מוכן ומזומן לקיים מ"ע מן התורה של ואהבת וגו' ובזה יש שורש ג"כ מענין של השבת אבדה כי כל אלו המצות מענין א' וטעונה ופריקה ודומיהם ויזהר האדם מאוד שלא ימנע עצמו מדבורים כאלה וכיוצא. וז"ל הזה"ק פ' תזריע דף מ"ו ע"ב כמה דעונשא דהאי ב"נ בגין מלה בישא כך עונשין בגין מלה טבא דאתי' לידי' ויכול למללא ולא מליל בגין דפגי' כו' ודי בזה. ובכלל מ"ע זו הוא ג"כ אם רואה בגד חברו מונחת על הארץ יגביה מעל הארץ ויאמר בפה מלא הריני מוכן ומזומן לקיים מ"ע של ואהבת וגו' וגם השבת אבדה באמור שצוני יוצרי ובוראי ית"ש כי בוודאי אם היה בגד שלו מונח על הארץ היה מגביהו בכדי שלא יפסד. ומדברים שהצגתי לפניך יקיש האדם לכל הענינים. אך זה ברור ופשוט שחין אדם יכול לבא אל קיום מ"ע של ואהבת לרעך כמוך על אמתותה ועל תכליתה בשלימות ותמידות אם לא עמד על המדרגה של קיום מ"ע זו בצדק תשפוט עמיתך על תכליתה בשלימות ובתמידות כי המה תלוים ואחודים זה בזה. ולהבין זה הוא פשוט דהיינו שרואה בחברו שעשה איזה מעשה או יצא מפיו איזה דבור שלכאורה הוא נגד רצון הבורא ית' יש לדין אותו תיכף לכף זכות ויחשוב במחשבתו בזה"ל הריני מוכן ומזומן לקיים מ"ע של בצדק תשפוט עמיתך ויתאמץ

בהתאמצות גדול במחשבתו למצוא לו איזה זכות במעשה או בדיבור ההוא ואז כשהוא צדיק בעיניו בוודאי יתאמץ לו ג"כ לעשות רצונו באיזה ענינים שיהיה ביכלתו ולקיים בזה מ"ע של ואהבת וגו' ואף שהיה טועה בדבר זה במה שדן אותו לכף זכות עכ"ז עשה רצון הבורא ית' שצוה ע"ז במ"ע בצדק תשפוט עמיתך ובוודאי עשה בזה נחת רוח לפניו ית' בקיום מ"ע זו. אך אם לא דן אותו לכף זכות על המעשה או על הדבור ההוא ונתחזק בעיניו בחזקת רשע בוודאי מאז והלאה לא יתאמץ בשבילו לעשות לו איזה טובה בכל יכולתו בעת הצטרכותו אז עובר ג"כ על מ"ע של ואהבת וגו' כנ"ל. גם הגמרא הקדושה והזה"ק מלאים על כל גדותיו מזו העבודה שרצון הבורא ית' ויתעלה שילמדו סנגורים בתמידות על בניו עם קדוש אף בשעה שאין עושין רצונו של מקום ב"ה ולמדו מגדעון ומהושע ומאליהו כדמיון האב שיש לו בן שאינו הולך בדרך טובה יודה ע"ז כל בר שכל שעכ"ז רצון האב שילמדו בני אדם על בנו זה תמיד סנגורי' ולדון אותו לכף זכות ובודאי אם ישמע מאיזה אדם שלמד עליו חובה דבר זה הוא על אפו ועל חמתו כ"ש בהבורא ית"ש שהוא טוב ומטיב לכל ולא ידח ממנו נדח שרצונו שילמד על בניו סנגורים ולדון אותם בתמידות לכף זכות ושכרו שמן השמים ידונו אותו ג"כ לכף זכות כמרז"ל בשבת ד' קכ"ז ת"ר הדן את חברו לכף זכות דנין אותו לכף זכות. וז"ל זו"ח ד' כ"א ע"ב אר"א אע"ג דיהוי צדיקא רבא מכל עלמא ויימר בישא קדם קב"ה או דלטורין על ישראל עונשיה סגי מן כלהון ולא אשכחנא צדיקא טבא כאליהו בכל דרא ומשום דאמר דלטורין על ישראל כו' דכתיב כו' בי' שעתא אבאיש סגיא קמיה. ת"ח מה כתיב ביה וימצא מראשותיו עוגת רצפים מהו רצפים אמר קב"ה כדין יאות למיכל מאן דאמר דלטורין על בני כו' א"ר יצחק לא זז אליהו משם עד שנשבע לפני הקב"ה להורות זכותן של ישראל תמיד וכל מי שעושה זכות הוא מקדים ואומר לפני הקב"ה כך וכך עשה עכשיו פלוני ואינו זז משם עד שיכתבו זכותו דההוא גברא דכתיב כו' עכ"ל הזה"ק בקיצור. ונחזור לענינינו שאם אדם אינו מקיים ח"ו שני מ"ע אלו על אמתותם בשלימות לבד מה שהוא מבטל כמעט בכל עת שני מ"ע אלו מן התורה ממעט גם נחת רוח מהבורא ית' בתמידות כנ"ל ולא עוד אלא שעבירה גוררת עבירה רח"ל לעבור על כמה לאוין על לא תשנא את אחיך בלבבך ולאו של נקימה ונטירא וכיוצא. וזה ברור אם ירגיל אדם א"ע לקיים שני מ"ע אלו בתמידות על מכונם ואמתותם בכל הענינים אז בודאי יהיה תפלתו זכה וברורה בלי שום מחשבה זרה ר"ל ודי בהערה זו:

פרק ט

אך בזאת נאות לכם אחי ורעי. עבודת הבורא ית"ש ויתעלה שעלו זכרונם לטובה בכל הפרקים הקודמים עוד צריכין אנו למודעי ולהעלות על לב תמיד הכלל הגדול שכתב החסיד בעל חובת הלבבות בשער עבודת האלהים פר' ד' והוא זה שכל מעשה בני אדם לא נחלקו רק אל הטוב ואל הרע רצונו לומר שאין לך דבר בעולם בעניני האדם הן במעשי הן בדבוריו הן במחשבותיו הן בשמיעתו שיהיה לפעמים רשות דהיינו לא מצוה ולא עבירה זה מן הנמנע רק כל חמשה עניני האדם המוזכרים אי אפשר להיות רק או מצוה או עבירה רח"ל אף שבעל חובת הלבבות כלל כל העניינים בדרך כלל ע"ש אך אני אפרש בעז"ה בדרך פרטי כל עניני האדם בפ"ע כדי שיהא נחקר על לב האדם כל עניני חושיו בפרטות וכל חוש יהיה לזכרון תמיד בעיני שכלו ועי"ז בנקל יכול להזהר מחלק הרע שבו. ופתח דברי יעיר בעניני העשי' מעניני אכילת האדם בהיות כי דבר הגורם הוא לכל חטא אשר יחטא האדם בשבועה ונעלם ממנו יראת הבורא ית"ש כמש"ה פן תאכל ושבעת וגו'. ושכחת את ה' אלהיך וגו'. הנה אכילת האדם לא יצויר כ"א היותו או צווי מהבורא ית' או אזהרה דהיינו אם אוכל מאכלות המותרות וכדי ספוקו לבד ונזהר מכל אזהרות שנזכר בש"ע מהלכות דרך ארץ עושה בזו האכילה מצוה ועבודה להבורא ית"ש כמצות תפילין וציצית כמו שכתב החסיד בעל חובת הלבבות בפרק הנ"ל מפסוק הנה נתתי לכם את כל עשב וגו' ולאכילה ההוא יקרא מצוה מטעם כי צדיק אוכל לשובע נפשו כדי שיהא חזק ובריא לעבודת יוצרו ובוראו ית' ויתעלה כמבואר בשלחן ערוך אורח חיים סי' רל"א ובודאי חיוב גדול על האדם לכוין עכ"פ כוונה זו הפשוטה בעת אכילתו לבל ימשול לבהמות נדמו באכילתו ועל אדם זו נאמר צדיק אוכל לשובע נפשו ואם חסר אחת מכל התנאים הנ"ל אזי עבירה היא בידו. וביחוד אם אוכל יתר מכדי ספוקו כל יתר כנטול דמי מעבוד הבורא ית' כי איבריו כבדים עליו ויבא מזה בטול תורה וכוונת התפלה וגם גורם ח"ו חולת הגוף כידוע והוא מוזהר ועומד השמרו מאד לנפשותיכם ועל אדם זה שלהוט אחר המאכלות אמר שהע"ה בחכמתו ובטן רשעים תחסר. היוצא מזה שקוטב אופני אכילת האדם מוסב על א' מאלו השנים או צווי או אזהרה וע"כ צריך האדם להזהר בהם מאוד. וכן בענין ההליכה:

אם הולך האדם לבית עולמו בה"כ ובהמ"ד או הליכתו עולים לו לטובת חבירו או אפי' לאיזה הצטרכות הפרנסה על צד ההיתר או לבריאת גופו הליכה זו היא הליכת מצוה אבל אם ההליכה אינה מענינים הנ"ל אין רצון ית"ש בהליכה זו ועבירה היא בידו ועד"ז תמצא בכל עניני מעשה אדם:

וכן בדיבור. אם דבורו בנחת רוח הבורא ית"ש כתורה ותפלה ושבחי הבורא ית"ש ויתעלה או בספור נסים ונפלאות וגבורת הבורא ית' ויתעלה או לעשות איזה טובה לחברו או באיזה מו"מ באמונה. הנה הוא מצוה וכל דבור שאינם מענינים הנ"ל הם דברים בטלים ועובר על מ"ע מן התורה ודברת בם כנודע. וכן במחשבה אם חושב בתורה הקדושה כו' כנ"ל היא מחשבה של מצוה ונוטל על המחשבה שכר גדול בזה ובבא. ואם מחשבתו אינו מענינים הנ"ל כלל רק מחשבתו בדברים בטלים שאינם נוגעים כלל לעבודת הבורא ית"ש לעבירה תחשב ועונשו גדול רח"ל:

וכן בראיה. אם כוונתו לראות איזה דבר בכדי שיקח איזה יראה ומוסר מד"ז או להבחין מראייתו נפלאות וגבורת הבורא ית"ש בכדי ליתן ע"ז שבח והודאה בפיו במחשבתו להבורא ית"ש. או שכוונתו שמראי' זו יבא לאדם איזה טובה או להזהיר ולהציל מפח יקש רעה לאיזה אדם וכיוצא בזה היא ראיה של מצוה ונוטל עליה שכר גדול אבל אם ראייתו אינו נכנס בסוג הנ"ל היא ראיה של עבירה כי אבד זמנו על דבר בטל וע"ז נאמר בישעיה סי' ל"ג עוצם עיניו מראות ברע כי כל ראיה שאינה בסוג הנ"ל היא רע בעיני ה'. וכ"ש אם ראייתו ע"ד ערוה רח"ל:

וכן בשמיעה אם היא ע"ד הנ"ל הוא שמיעה של מצוה ונוטל עליה שכר גדול. ואם אינה מעניני הנ"ל היא שמיעה של עבירה ועונשו רב ר"ל ואף אם נזדמן פתאום לשמוע דבר שאינו הגון הזהירו רז"ל שיכוף אליה לתוכה וכ"ש שאסור לאדם לכוין לשמוע דבר שאינו הגון שאינה כלל מענינים הנ"ל. נמצא כל עניני האדם הן מעשיו הן דבוריו הן מחשבותיו הן ראיותיו הן שמיעותיו לא יצויר רק על א' משתי אלה או על דרך הטוב או ע"ד רע ר"ל ואין בכל עניני האדם שיצויר בו דבר הרשות והחסיד בעל חובת הלבבות כלל כל ענינים שבארתי במלות קצרות וז"ל והנה נחלקו מעשי בני אדם אל טוב ואל רע והמשכיל מי ששוקל את מעשיו קודם עשיתם במשקל הזה ויבחון אותם במחשבתו הטובה וכח הכרתו ויבחר בטוב מהם ויעזוב זולתו כמ"ש דהמע"ה חשבתי דרכי וגו' וגם הוא מ"ש החכם (קהלת י"ב) כי את כל מעשה האלהים יבוא במשפט על כל נעלם אם טוב ואם רע הנה הכניס המעשה כולם תחת טוב ורע עכ"ל ור"ל קודם איזה עשיה או דבור או מחשבה או ראיה ושמיעה ישקול האדם בשכלו היטיב על זה הענין יהיה העשי' או הדבור או השמיעה או הראיה או המחשבה אם הוברר הדבר לפניו שהם מענין עבודת הבורא ית' יעשה וידבר ויחשוב ויראה וישמע ואם לאו יחדל וירחיק מהם כמטחוי קשת ואם ילך האדם בתמידות בדרך זו אז יהיה עובד ה' בשלימות כל ימיו ויזכה לראות בנועם ה' ובכל טוב הצפון שעין לא ראתה:

פרק י

אך את זה לא תוכלו אחיי ורעי לקנות כח ההכרח הזו הנזכרת בפרק הקודם כ"א בצירוף קניית מדת ההשתוות דהיינו שיקבע בלבו תחילה מדת ההשתוות על אמתתה ושלימותה שיהיה שוה בעיניו השבח והגנאי ואין מחבב שבח הבריות שמשבחין אותו ואיננו ירא מגנותם. כי כל מה שיתענג האדם ממה שישבחוהו ב"א וירא מגנותם לעולם לא יהיה עובד אלהים ית' באמת כי בכל איזה מעשה או פעולה שיעשה בעבודת הבורא ית' יאמר לו יצרו עשה כזה וכזה ויהיה לך תפארת מן הבריות וכל ישעו וכל חפצו להדר עצמו בפני הבריות בהסת היצר ועושה מעשים שבהם יהיה לו תפארת מן הבריות אף שאין רוח המקום נוח מן המעשה ההוא ואף בשעה שהוא עוסק בתורה ובאיזה מצוה או בתפלה מתגבר עליו יצרו שלא תהיה כונתו רק להתפאר בזה בפני הבריות והתשובה נגד יצרו כתב בחובת הלבבות בשער יחוד המעשה פרק ה' וז"ל השב עליו ומה יועילני שבח בני אדם והשם הטוב שיהיה לי בתוכ' עם ידיעתי בקיצורי במה שאני חייב להבור' יתעלה ומה הנאתי בכבוד' והדורם ואין להם יכולת להועילני ולא לדחות הנזק מעלי והלא הם בזה כמו הצמח ובעלי חיים שאינם מדברים כו' ומה הוא העה"ז אפי' אם יתפשט זכרי בכלו (ר"ל בכל העולם) ומה מדת ימי ואם יצא בו שמי. כש"כ שזכרי לא יעבור בו חלק קטן מחלקי הישוב כשיגדל ויפשט ולא יתמיד כ"א זמן מועט (פי' כ"א חיי הבלו של שנות האדם שיחיה בעה"ז השפל) וישכח כאלו לא היה ואמר הכתוב אך הבל בני אדם כזב בני איש וגו' ואמר תצא רוחו ישוב לאדמתו. ואמר אין זכרון לראשונים א"כ טרוד נפשי בו וכוונתי אליו פחיתות נראה וטעות מגונה ממני עכ"ל בקצור:

ובוודאי אם אדם לא השיג עדיין מדת ההשתוות בלתי אפשר שיהיה עובד השם יתעלה בשלימות ובתמימות וכלל אחד יקח האדם בדעתו למשל אם יתפלל בכונה עצומה ובהתלהבות גדול בין שאר אנשים דהיינו בבה"כ וכיוצא יצייר בלבו לענין זה שאין בבה"כ זה ב"א רק שאר בע"ח כי מה הפרש בין בני אדם ובין שאר בעלי חיים בענין המשך זמן קיומם בעה"ז השפל כי כמות זה כן מות זה או ישים על לבו שמתפלל ביער בפני אילנות וצמחים בודאי לא יעלה על לבו שום התפארת מהם ומהמונם. ואם יצרו מתגבר עליו ומביא בלבו התפארות מאנשים יתגבר עצמו ויחשוב איך אכעוס ליוצרי ובוראי ית"ש שמשגיח על מחשבתי שהיא חנף ומרע ואיך אשא פני אחר פטירתי מן העה"ז השפל לפני יוצרי ובוראי ית' ובפרט מה שנמצא בזה"ק מגודל מעלת האדם ומגודל שכרו בעה"ב המסתיר מעשיו הטובים ועבודת הקודש מבני אדם ובהיפך המפרסם מעשיו הטובים וז"ל זה"ק פ' חיי שרה דף קכ"ב ע"ב ופ' שלח לך דף קס"ח ע"א

זכאה איהו מאי דאזער גרמי' בהאי עלמא כמה איהו רב ועלאה בההוא עלמא והכי פתח רב מתיבתא (פי' ראש הישיבה של פמליא של מעלה) מאן דאיהו זעיר איהו רב ומאן דאיהו רב איהו זעיר דכתיב כו' ת"ח דלא רבי קב"ה אלא לדאזעיר לא אזעיר אנא לדרבי זכאה איהו מאן דאזעיר גרמיה בהאי עלמא כמה איהו רב בעלוי' בההוא עלמא. עכ"ל. והיאך לא יפול אדם על הארץ ויבכה בכי גדול עד שלא ישאר בו ממש כח לבכות על קניות מדה זו של השתוות ושל הסתרת מעשיו מב"א בכל מה דאפשר בכדי שלא יאבד עולמו בעולם הנצחי. וז"ל מהר"ח וויטל ז"ל בס' שערי קדושה הוראת מעשיו לבריות ידעת משרז"ל ענין אותה האשה שהיתה נענשת בגיהנם על שהיתה מספרת לחברתה היום התעניתי כו' ולא די שאינו מקבל שכר אלא שנדון בגיהנם ואמרו חז"ל לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ויהיה כל דרכיו לשמים ואם אדם יכול שיעשה כל דרכיו לשמים בסתר ולא יפרסם לבריות אפי' אחד מהם שכרו כפול ומכופל מפני שכבוד אלהים הסתר דבר עכ"ל מהרח"ו. ודי בהערה זו. אך אם יפתה היצר את האדם ח"ו בשביל גודל מעלת הסתרת מעשיו לקצר בעבודת הבורא ית' דהיינו שלא יתפלל האדם בתמידות בצבור בכוונה עצומה ובהתלהבות גדול ושלא יברך ברכת הנהנין בכוונה עצומה בעת ישיבתו עם ב"א ושלא ירבה בלמודו וכיוצא בכדי שלא יהא נקרא צדיק וחסיד בין הבריות חלילה וחס לשמוע אל היצר בזה וכבר הזהיר ע"ז מאוד החסיד בעל ח"ה בשער יחוד המעשה פרק ה' ועיי"ש:

פרק יא

הנה ראיתי בין סיום השער הזה לפתיחת השערים הבאים אחריו בעז"ה שהשער הזה יהיה סגור בסיום עבודה אחת פרטית רמה ונשגבה מאד אשר בעבודה הזאת עושה אדם תקונים גדולים ונפלאים בעולמות העליונים הקדושים לפי שאצטרך להזכיר עבודה הרמה הזו בהרבה מקומות בחבור הזה מהראוי להציגה בסוף השער הראשון בכדי שיהיה זה השער צדיקים יבואו בו להבין בשערים הבאים אחריו שבכ"מ אשר אזכיר את שם העבודה זו בקיצור ישכיל אחרית דבר מראשיתו בגודל מעלתה וציורה בכדי שיזדרז האדם לקיימה לתת בזה נחת רוח ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה זכרו לעד. והיא עבודה של מסירת נפש אף אם מוסר עצמו למיתה רק בכח ולא בפועל וגודל מעלת העבודה זו מבואר בזה"ק ובתקונים במקומות הרבה ובכתבי האריז"ל ומביא ג"כ גודל מעלתה והציב ציונים בכמה מקומות בתפלה לצייר בלבו מסירת נפש כאשר יבאו זכרונו לטובה בפנים התפלה כ"א על מקומו יבוא בשלום ובעז"ה אעתיק המאמרים מזה"ק בפסוק היחוד של שמע. ועבודה זו באה לאדם מפאת גודל תשוקתו ואהבתו ליוצרו ובוראו

ית' ויתעלה בוער בלבו למסור עצמו למיתה בכחו דהיינו במחשבתו הן באיזהו מקומן של שבחים והודאות בגודל אלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד הן באיזה מקום של תפלה על העדר כבוד המקום ב"ה וב"ש בגלות הזה וע"י מסירת נפש זו למיתה אף רק בכח במחשבתו לבד בשמחה עצומה מאוד וכוונתו בזה לקדש שמו הגדול בכל העולמות אז נתרומם ונתעלה ונתקדש שמו הגדול של יוצרנו ובוראנו ית' ויתעלה בכל העולמות העליונים ותחתונים ובזה מכניע ומשפיל סטרא אחרא מאוד מאוד עד לעפר וכל העולמות העליונים הקדושים מתגדלים ומתרוממים בזה מאוד מאוד ועושה בזה נחת רוח גדול לאין ערך ותכלית להבורא ית' ויתעלה וזהו עיקר עבודתינו בכל המצות ובודאי המסירת נפש של האדם אף שהיא רק בכח צריך שיהיה בלבא שלים ולא בלבא רחיקא כי הבורא ית' ויתעלה בוחן לבות הוא כי זה דבר פשוט שיחשוב האדם במחשבתו שמוסר עצמו למיתה על קדושת שמו הגדול אך מסירה כזו אינו מועיל כלום רק צריך שיגמור בלבו בהחלט גמור שבודאי יעמוד בנסיון ויעבור עליו כל מיני מיתות משונות ולא יעבור על דת האמונה הקדושה ויצייר ג"כ במחשבתו שעושים לו ברגע זו כמה מיתות משונות ויצייר ג"כ במחשבתו הצער והיסורים של המיתות ועומד בנסיון והבורא ית' ויתעלה בוחן לבות ורואה מחשבתו והציורים של המיתות והיסורים שבמחשבתו שעושים לו ברגע זו ועומד בנסיון זו היא מסירת נפש גמורה אף שהיא רק בכח אך זה פשוט אצלי שכל בר ישראל אפי' קל שבקלים ימסור עצמו למיתה בפועל ולא יעבור על דת יהודית האמונה הקדושה כי לכן נקראים אנחנו עם קדוש בכלל. ובפרט מי שנגע אף קצת יראת אלהים בלבו בודאי יחשוב במחשבתו שלא יאבד עולם עומד שכולו ארוך בשביל עולם עובר ובוודאי יסבול יסורים והמיתה שעה מועט בעה"ז השפל והבזוי ויקנה בזה עולם העליון שכולו ארוך לעולמי עולמים והבורא ית' ויתעלה משתעשע באדם מזה בכל העולמות ואומר ראו מה ברי' בראתי בעולמי שלא חס על גופו וסבל יסורים קשים לכבודי ומסר עצמו על קדושת שמי אשרי לו ואשרי חלקו ושמעתי על צדיק אחד בדורנו שחשקה נפשו תמיד מתי יבא לידו שימסור עצמו על קדושת השם בפועל כי חשקה נפשו לעשות נחת רוח גדול להבורא ית' ויתעלה. ונחזור לענינינו שצריך האדם לצייר דוקא במחשבתו הקבלה של המסירת הנפש זה הוא הציור. במיתת סקילה יצייר האדם במחשבתו שהוא עומד על מגדל גבוה מאוד וכנגדו עומדים כמה וכמה מעובדי כוכבים ובידם עכו"ם ואומרים לו השתחוה לעכו"ם זה ואם לאו אנו זורקין אותך מעל המגדול על הארץ והוא משיב להם איני רוצה להשתחות לפסל ומסכה מעשה ידי אדם כי אלהינו אלהי כל הארץ יקרא הוא אלהי ישראל הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ

מתחת אין עוד ולו אכרעה ואשתחוה ויצייר תיכף במחשבתו שדחפו אותו מעל המגדל לארץ ויצייר ג"כ במחשבתו ביסורים קשים ומרים שסבל במיתה משונה זו זהו הציור של מיתת סקילה ויכול לצייר ג"כ בציור מיתה אחרת דהיינו שזרקו עליו אבנים גדולות מאד. והציור של מיתת שריפה יצייר ג"כ במחשבתו כנ"ל שרוצים לכופו להשתחות לעבודת כוכבים וגם לפניהם מחתה קטנה עם בדיל ועופרת מהותך על האש ואומרים לו אם אינך משתחוה אנו יוצקים הבדיל לתוך פיך ומשיב להם תיכף ומיד ג"כ כנ"ל ויצייר ג"כ תיכף במחשבתו שפתח בעצמו את פיו ושפכו הפתילה של אבר לתוך פיו ויצייר ג"כ במחשבתו היסורים הקשים והמרים שסבל בזה ויכול ג"כ לצייר מיתה זו בענין אחר דהיינו שזרקו אותו אל מדורת אש גדול ונורא:

והציור של מיתת הרג יצייר במחשבתו ג"כ כנ"ל כאלו חרב מונחת על צואריו באם לא ישתחוה לפסל ומשיב להם ג"כ כנ"ל ויצייר במחשבתו שחתכו את ראשו בסייף ויצייר במחשבתו ג"כ היסורים שסבל בזה ויכול ג"כ לצייר שאר מיני מיתות. והציור של מיתת חנק יצייר במחשבתו ג"כ כנ"ל באם שלא ישתחוה יחנקו אותו או יטביעו אותו בנהר ומשיב להם כנ"ל ויצייר תיכף במחשבתו שחנקו אותו עד שיצא נפשו או שהטביעו אותו בנהר הגדול שלפניו ויצייר ג"כ היסורים הקשים שסבל בזה זו היא מיתת חנק אך שיכוין האדם במסירת נפש זו שהיא ממש בפועל לקדש שמו הגדול ית' ויתעלה בכל העולמות ובוחן כליות ולב אלהים צדיק ובוודאי שהעבודה זו הרמה יכול אדם לעשות בכל עת ובכל רגע כי ברגע קטן יכול אדם לצייר במחשבתו איזה מיתה עם סבילת היסורים ממנה וכוונתו יהיה ליחד שמו הגדול ולעשות בזה נחת רוח גדול להשם ית' ויתרומם ויתעלה זכרו לעד והכל עולים מתוך המחשבה ויזכנו להיות מהעובדים אותו ית' בתמימות אמן:

נשלם שער הראשון בעז"ה ית' ויתעלה:

ב; שער האשמורת

פרק א

בו נתבאר סדר של כל האשמורה דהיינו סדר קימת חצות וכל ברכת השחר וכוונת ציצית ותפילין וקרבנות עם כל הסדר עד ב"ש

קדמו עיני אשמורות לשיח בחוקיך גודל מעלת חצות להורות לאנשים כערכי עד מתי תשכב ומתי תקום משנתיך כי כן מן הנאות להקדים הזמן והחיוב לחוקי הזמן וסדרו ואסדר לפניך בעז"ה כל עבודת הבורא ית' שמחצות לילה ואילך עד חצות לילה של מחר:

הנה קימת חצות לילה לעבודת הבורא ית"ש ידוע ומפורסם גודל מעלתה בזה"ק במקומות הרבה. וכדי לעורר לבב אנוש כערכי לעבודה זו הרמה אעתיק לפניך ב' וג' מאמרים מזה"ק בקיצור נמרץ למען ירוץ הקורא בו ולגודל אהבת הקיצור. וז"ל זה"ק פ' ויקרא ד' י"ג ע"א ת"ח בשעתא דב"נ קם בפלגות לילא למלעי באורייתא כו' קב"ה אצית ליה כמה דאוקמוהו דכתיב היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני וכל אינון אוכלסין לעילא וכל בני תושבחת' דמזמרן למאריהון כולהו משתבחי בגין תושבחת' דאינון דלעי באורייתא ומכרזי ואמרי הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' אתון ברכו את ה'. אתון שבחו למלכא קדישא. אתון אעטרו ליה למלכא וההיא איילתא (פי' השכינה הקדושה) מתעטרא בה בההוא ב"נ וקמת קמי מלכא ואמרת חמי במאי ברא אתינא לקמך במאי ברא אתערנא לקמך ומאן אנון דשבחא כלהו דלהון קמי מלכא הדר ואמר העומדים בבית ה' בלילות אלין אקרון עבדי ה' אלין אתחזון לברכא למלכא וברכתא דלהון ברכתא הה"ד שאו ידיכם קדש וברכו את ה' וגו' אתון אתחזון דמלכא קדישא ית' על ידייכו וברכתא דעל ידייכו ברכתא היא עכ"ל. ובד' כ"א ע"ב ז"ל כד אתפלג לילא כרוזא קאים וכריז ופתחין פתיחו כו' זכאה חולקיה מאן דאתער בההוא זמנא ואשתדל באורייתא וכל מאן דקאים בההוא זמנא אקרי חברי' דקב"ה וכנסת ישראל כו' ומלייהו אתיין ושרין בחיק' דמלכא כדין פקיד מלכא ובספר' כתובו כל אינון בני היכלי וחוטא דחסד אתמשך עלייהו דמההוא חוטא אתעטר ב"נ בעטרא דמלכא ומני' דחלין עלאין ותתאין ואפי' בזמנא דמאריהון דדינא קיימא למדין עלמא הוא עאל בכל תרעי מלכא ולית מאן דימחי בידוי ואינון מאריהון דדינא לא דיינין עליה דינא בגין דהא אתרשים ברשימו דמלכא דאשתמודע דאיהו מהיכלי' דמלכא ובג"ד לא דיינון עליה דינא זכאה חולקהון דצדיקיא כו' עכ"ל וז"ל בז"ח במדרש הנעלם ד' י"ז ע"ג א"ר יוחנן א' רב כשהקב"ה יוצא מאותן עולמות דכסיף בהו ובא להכנס עם הצדיקים בג"ע (פי' בחצות לילה) הוא ממתין ורואה או שומע קול העוסק בתורה דתנן ההוא קלא ניחא קמיה מכל שירין ותושבחן דאמרי מה"ש לעילא הה"ד אל גנת אגוז ירדתי לראות מאי לראות לראות אותם העוסקים בתורה עכ"ל והעונש ר"ל מי שאינו קם בחצות מבואר ג"כ בזה"ק פ' ויקרא דף כ"ג ע"א וז"ל פתח ר' יוסי ואמר לא אמר איה אלהי עושי נותן זמירות בלילה ת"ח בשעתא דאתער רוח צפון ואתפלג לילא הא אוקמוה דשלהובא חד נפיק ובטש תחות. גדפא דתרנגולא ואקיש גדפוי וקרי כו' כדין אינון בני מהימנותא קיימין ויהבין גבורא וחילא לכנסת ישראל וכדין אקרי רנה דאורייתא וע"ד ירית דוד מלכותא הוא ובנוי לעלמין ולדרי דרין וכד תרנגולא קרי ובני נשא ניימי בערסיהו ולא מתערי תרנגולא קרי לבתר ואמר מה

דאמר והא אוקמוה לבתר בטש בגדפוי ווי לפלני' נזיף דמארי' שבקא דמרי' דלא אתער רוחא ולא אשגח ליקרי' דמרי':

כד נהיר יממא כרוזא קרי עלי' ואמר ולא אמר איה אלהי עושי נותן זמירות בלילה לסיימא ליה באנון תושבחן ולמהוי כלא בסיועא חדא וכד איהו אשתכח באורייתא כו' עכ"ל. ובודאי צריך התלהבות גדול כאש אוכלת לעבודה הרמה זו כי היצר אינו מניח את האדם לקום בחצות ממש אך צריך התגברות גדול כנגדו כדי להנצל מעונש גדול הנ"ל ר"ל. ועכ"פ מי שאינו זוכה לקום בתמידות בחצות ממש יזרז א"ע להקדים לקום באשמורת כל מה שיוכל ויזהר האדם מאד שלא יתגרה בשינה בלילה כי הרבה שינה עושה. וז"ל זה"ק פ' בראשית דף י"ט ע"ב כו תענוגי בני אדם דמתענגי בשינתא דלילא נפקא מינייהו שדה ושדות עכ"ל. ויזהר האדם מאוד להכין כלי עם מים סמוך למטתו בכדי שיוכל לטול ידיו תכף אחר שיעיר משינתו ולא ישהה ח"ו טומאה על עצמו. וז"ל הזוה"ק פ' וישב ד' קפ"ד ע"ב ר"ש פתח ואמר ארחץ בנקיון כפי כו' אבל ת"ח רזא דמלה דהא לית לבר נש בעלמא דלא טעים טעמא דמותא בלילא ורוח מסאבא שריה על ההוא גופא מ"ט בגין דנשמתא קדישא אסתלקת מניה דב"נ כו' וכד נשמתא אתהדרת לגופא אתעבר ההוא זוהמא והא אתמר דידוי דב"נ זוהמא דמסאבו אשתאר בהו וע"ד לא יעבר ידוי על עינוי בגין דההוא רוח מסאבא שרי' עלוי עד דנטל לון וכד נטיל ידוי כדקא חזי כדין אתקדש ואקרי קדוש והיך בעי לאתקדש בעי חד כלי לתתא וחד כלי מלעילא דיתקדש מההוא דלעילא וההוא דלתתא דיתיב זוהמא דמסאבו ביה ודא כלי לקבלא מסאבו ודא לאתקדשא מיניה דא ברוך ודא ארור ולא בעיין אנון מי' דזוהמא לאושדא לון בביתא דלא יקרב בהו ב"נ. דהא בהו מתכנשי סטרא דלהון ויכיל לקבלא נזקא מאנון מיין מסאבין ועד דיתעבר זוהמא מן ידוי לא יברך ואוקימנא ובג"כ ב"נ עד לא יקדש ידוי בצפרא אקרי טמא כיון דאתקדש אקרי טהור כו' ומאנון מיין אסור למעבד בהו מידי אלא בעי לאושדא לון באתר דבני נשא לא עברין עלייהו ולא יבית לון בביתא דהא כיון דאתושדן שארעא רוחא מסאבא אשתכח תמן ויכיל לנזקא כו' וקב"ה בעי לזכאה לון לישראל למהוי קדישין כו' עכ"ל. ודי בהערה זו. ויטול ג"פ בסרוגין דוקא כמוזכר בש"ע ויטול תחלה ידו הימנית מידו השמאלית וז"ל הזה"ק פ' מקץ דף קצ"ח ע"ב הא תנינן כד ב"נ קם בצפרא בעי לאסחאה ידוי מגו נטלא דמי' כו' ותו דבעי ליה לב"נ לנטלא ידא ימינא בשמלא בגין לשלטאה ימינא על שמאלא כו' בגין דלא יהיב דוכתא ליצה"ר לשלטאה כלל. עכ"ל בקיצור. ותכף אחר הנטילה ילך לפנות הן לקטנים הן לגדולים כי גם זה הוא תקון גדול בעולמות העליונים כמבואר בכתבי האריז"ל שבזה מפריד

שקוץ הקליפות מהקדושה לכן קודם שילך לפנות ראוי לומר בזה"ל בקצור הריני הולך לפנות עצמי כדי להפריד הקליפה מהקדושה ע"כ. ומי שיעיין בכתבי האריז"ל יראה שם כוונה יותר פנימית. ויזהר האדם מאוד לקנח את פי הטבעת היטיב אחר עשיית צרכיו בנייר דוקא והובא בספרים שירחוץ שם כי א"א בקינוח שלא ישאר משהו. ואח' עשיית צרכיו בבהכ"ס קבוע יטול ידיו שנית ג"פ ואף שבסה"י כתב שאין צריך נטילה ג"פ אחר שיצא מבהכ"ס אך הואיל שהזה"ק בחדא מחתא מחתינהו נטילת ידים דבהכ"ס עם נט"י דשחרית ומפליג מאוד ברוח רעה דבהכ"ס השורה על הידים נכון להחמיר ג"כ כמו בנט"י דשחרית. כי ז"ל הזה"ק פרשת בראשית ד' י' ע"ב כד ב"נ קאים בצפרא אית ליה לברכא למרי' כו' ואסור לברכא בידין מסואבות ומזוהמות וכן כל שעתא בגין דבשעתא דבר נש נאים רוחי' פרחא מניה ובשעתא דרוחא פרחא מיניה רוחא מסאבא זמין ושרי על ידוי ומסאב לון ואסור לברכא בהו בלא נטילה ואי תימא אי הכי הא ביממא דלא נאים ולא פרח רוחא מיניה ולא שרי' עליה רוח מסאבא וכד אעל לבהכ"ס לא יברך ולא יקרא בתורה אפי' מלה חדא עד דיסחי ידוי ואי תימא בגין דמלוכלכין אינון לאו הכי הוא במה אתלכלכו אלא ווי לבני עלמא דלא משגיחין ולא ידעין ביקרא דמריהון ולא ידעין על מה קיימא עלמא רוחא חדא אית בכל בהכ"ס דעלמא דשרי' תמן ואתהני מההוא לכלוכא וטנופא ומיד שרי על אינון אצבען דידוי דב"נ עכ"ל. לכן ראוי לאדם כשיוצא מבהכ"ס לטול ידיו ממש כמו בנטילת שחרית ודי בזה. ואחר הנטילה קודם הברכה יזהר מאוד להגביה הידים פרודות זו מזו דווקא על הראש ויתחיל לברך ברכת ענט"י כי הגבהת הידים בברכה זו הוא ג"כ תקון בפ"ע בעולם העליון ואחר גמר הברכה ישפיל ידיו ויברך תיכף ברכת אשר יצר וברכת אלהי נשמה כי ג' ברכות אלו צריכין להיות על הסדר בזה אחר זה:

פרק ב

החכם מכל אדם במדע. מהימן ודרדע. בל' של זהורית הודע (קהלת ה) אל תבהל על פיך ולבך אל ימהר להוציא דבר לפני האלהים וגו':

בכן אהובי נפשי אחיי ורעיי שימו זאת על לבבכם לפני מי ולמי תוציא דבריך ונקוט האי כללא בידך באיזה ברכה שיהיה כשיאמר ברוך אתה יצייר במחשבתו כאלו ממש אומר ברכה זו כנגד הבורא ית' ויתעלה לנוכח כי ל' ברוך אתה מורה על זה וזה חיוב גדול על כל אדם בכל התפלות ובכל השבחים והודאות ולא יהא שום דבור יוצא מפיו בעבודת הבורא ית' ויתעלה כמצות אנשים מלומדה ר"ל רק לנוכח הבורא ית' כי מלא כה"כ ומי שאינו מכוין ומצייר במחשבתו כמשמעות הברכה שאמר נגדו ית' ממש לנוכח ברור

לכל בר שכל שברכה כזו כאלו לא ברך כלל ועונשו גדול שבטל ברכה שתקנו אנשי כנה"ג וגורם העדר הנחת מהבורא ית' כי אף ברכות המצות וברכות הודאת הם תקונים גדולים בעולמות העליונים הקדושים ובברכת הנהנין עוד מוסיף סרה שאכל ושתה בלא ברכה כי ברכה כזו כלא נחשב ונקרא מועל בקדשים וגם נקרא גזלן כמבואר בגמרא ברכות ד' ל"ה א"ר יהודא אמר שמואל כל הנהנה מעה"ז בלא ברכה מעל כאלו נהנה מקדשי הקדשים שנאמר כו' א"ר חנינא בר פפא כל הנהנה מעה"ז בלא ברכה כאלו גוזל להקב"ה וכנסת ישראל שנאמר כו' וכשעושה ברכה כתיקונה קונה אותו המאכל או המשקה מהבורא ית' בהודאה זו. ולא זאת אלא אף זאת שיש לו עונש שהוציא ש"ש לבטלה ר"ל כי בברכה זו שברך בלא כונת הלב אמר שם הקדוש והנורא בפיו ולבו בל עמו וכדי להלהיב לב אנשים לגודל הזהירות בזה אעתיק מעשה רב מה שמצאתי בספר וז"ל. המחבר זרע יצחק ז"ל אנגיד ושמע בבית דין של מעלה קול רעש גדול פנו מקום לצדיק אחד שנפטר וקבלוהו בכבוד גדול ונתנו לו ספר תורה בזרועו ושאלוהו קיימת מ"ש בזה ואמר הן קיימת מצוה ראשונה שהיא מצות פריה ורביה לא להנאתך אלא לשם שמים ואמר הן ואמרו מי מעיד בך ובאו המלאכים שנבראו מהמצות אשר עשה עד אין מספר והעיד בו זה אומר נבראתי ממצוה זו וזה מזו וכן כלם אחר כך הביאו לפניו ארבעה טורי של עולם ושאלוהו קיימת תורה שבעל פה ואמר הן ומי מעיד ובאו המלאכים כנ"ל והעידו בו שוב שאלוהו נזהרת מלהוציא שם שמים לבטלה וידום חזרו ושאלו אשתיק ולא אמר להו ולא מידי והכריזו אחר עדות ובאו גדודי מלאכי חבלה לבושים ומתעטפים שחורים והעידו בו זה אומר נבראתי ביום פלוני כשהוציא אזכרות כך וכך בתפלה בלא כוונה וזה אומר כך ויקרעו שמלותם כל הב"ד ש"מ וגם אני קרעתי ואמרו טפה סרוחה איך לא יראת כו' ונגמר דינו או לירד לגיהנם או יחזור ויבא בגלגול ובחר בגיהנם מבגלגול עכ"ל בקצור:

ובפרדס ז"ל אל תדמי בנפשך כמו שאתה מצייר אותיות השמות כן הצורות האותיות למעלה חלילה לומר כן שאתה גשמי ואין לשער ולצייר מחשבות גשמיים בעולם הרוחנים עכ"ל בקצור. ובסדורי האריז"ל כתב בהזכרת השם יתדעזע כל איבריו ויזהר שלא יזכר ש"ש לבטלה אפי' בכל ל' וכ"ש בלשון הקודש וכ"ש במבואות שאינם נקיים. עכ"ל ובס' ש"א ז"ל דע כי שם הויה ית' הוא שורש ועיקר לכל שמותיו ית' וכל השמות והספירות והעולמות והמרכבות עליונות ותחתונות כולם אחוזות וסדורות ונשואות בו וכל האותיות והנקודות תלויין בו וכל היצור עומד וקיים בו וכמה אתה צריך להתבונן ולהזהר שבעת שאתה מזכירו דע שאתה נושא על פיך כל השמות והמרכבות העולמות

ומלואם ונאמר לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא כי האיך בריה קלה ושפלה תהיה נושאת על לשונה שם הגדול ית' לעד שכל צבאות מעלה ומטה נשואין בו והוא מרעיש העולמות למעלה למעלה ומתקוממים כל צבאות מלאכי מעלה ושואלין אלו לאלו למה העולם נרעש ואומרים שפלוני הרשע מזכיר את השם ולפיכך נתרעשו שמים וארץ ואומרים הלא זה הרשע עבר כו' וכמו אילן שמנענע השורש יתרעשו כל הענפים והעלים כך כשמזכיר את השם ב"ה וב"ש יתרעשו כל צבא מעלה ומטה עכ"ל. ראו אחיי ורעי אהובי נפשי מהרעש הגדול בכל צבא מעלה ומטה בשביל האדם המוציא ש"ש בלא כוונה רח"ל ואיך לא יתן האדם אל לבו בבואו אל הקודש להזכיר את השם הנכבד הגדול והנורא הויה ב"ה וב"ש או שאר שמות הקדושים של יוצרנו ובוראנו ית' ויתעלה זכרו לעד בכל התפלה מראש ועד סוף ובכל ברכות המצות וההודאות והנהנין להוציא מפיו השם הנכבד והנורא בכוונה עצומה עכ"פ וכשמתפלל בלא לב ולב כמה שמות הקדושים הוציא מפיו בלא כוונה בלא ידיעתו כלל כי חושב באותו שעה בענין אחר בעניני עה"ז ר"ל ואף שחשב בד"ת עכ"פ נקרא הוציא ש"ש לבטלה שלא הוציא מפיו שמות הקדושים של בוראנו ית' ויתעלה באימה וברתת מה גם בלא ידיעת מחשבתו כלל אוי לאותו בושה ואוי לאותו כלימה ואיך ישא פניו אחר פטירתו אם ישאלוהו כנ"ל ואזהרה זו תועלת גדול לאדם להזהר מאוד להתפלל כל תפלתו בכוונה עצומה כדי להזהר שלא להוציא איזה שם הקדוש של הבורא ית' ויתעלה באמצע תפלתו בלא כוונה ח"ו גם יזהר האדם מאוד כשיאמר באיזה ברכה אלהינו מלך העולם שלא יחטוף ג' תיבות אלו רק שיחשוב פי' הלע"ז של תיבות אלו ולשמוח בשמחה עצומה בתיבת אלהינו על אלהותו ית' ויתעלה עלינו עם קדוש ובתיבות מלך העולם על גודל מלכותו כי בודאי מה שאמרו בגמרא הקדושה כל ברכה שאין בה שם ומלכות אינה ברכה אין כוונתם שיאמר שם ומלכות בפיו ולבו בל עמו להבין פי' הלע"ז עכ"פ כי מה בזה שאומר האדם ה' אלהינו אם לא חשב בלבו ממש לנוכח שאתה ה' אלהינו אך יחשב זה לשם ב"ה וב"ש שחייבנו רז"ל להזכיר בברכה גם תיבות מלך העולם אם יאמר מלך העולם רק בשפתיו וחוטף מיד לומר תיבות אחרות של הברכה ולא כיון בלבו לנוכח פיו הלע"ז עכ"פ שאתה הוא מלך על כל העולם איך יחשב זה למלכות בברכה זו שחייבנו רז"ל או לאותה בושה ומהראוי לשמוח ג"כ בלבו שמחה עצומה בג' תבות אלו על אלהותו ית' ועל גודל מלכותו כנ"ל. זכור ואל תשכח אחי ורעי אנוש כערכי שלא אצטרך אזהרה אחר אזהרה בכל שארי ברכות ע"ז ודי בהערה זו:

ונחזור לענינינו לענין נט"י שחרית כלל זה יהיה בידו של אדם שכל מצוה אפי' מצוה קלה דרבנן מרומז בתו"הק ונתקנה ע"י אנשי כה"ג שבהם היו כמה נביאים ע"פ סודות גדולות ונוראות לתקונים גדולים בעולמות העליונים הקדושים גם לתקון נשמתו וגופו כי נט"י של שחרית נזכר מפורש בזה"ק שהעתקתי לעיל שקודם שנטל אדם ידיו שחרית נקרא טמא ואחר שנטל נקרא קדוש ובודאי אם האדם נותן אל לבו ירגיש בעצמו כי קודם שנטל. אפילו ידיו כבדים ואחר שנטל ג"פ בסרוגין כדינו נעשו עליו ידיו קלים ובודאי תקן במצוה זו של נט"י נשמתו וגופו לבד התקון הגדול בעולמות העליונים לכן שייך שפיר הלשון בברכה זו של נט"י אשר קדשנו במצותיו כי במצוה זו נעשה האדם קדוש כנ"ל בזה"ק ובודאי חיוב על האדם לברך ברכה זו ענ"י בשמחה רבה ועצומה שבמצוה זו קדש אותנו עם הישראלי הבורא ית"ש ויתעלה וכונה זו יכוין האדם ג"כ בנ"י של אכילה בהיות כי גזרו רז"ל טומאה על הידים וע"כ כשמקדש ידיו לאכילה יכוין בברכתו כנ"ל. ודי בזה למשכיל:

פרק ג

הלא המה בכתבים כתב מפורש בש"ע א"ח כוונת ברכת אשר יצר אף ע"פ כן לא מנעתי פרי עטי עט סופר מקצר לגודל אהבת הקצור ומה גם שאין מדרש בלא חידוש בביאור קצת יותר וזה הוא כל האדם כשיתבונן החכמה נפלאה וגבורת הבורא ית' ביצירת האדם ואף בכל הבריות שבעולם האברים והגידים איך הם נצטיירו ונבראו בחכמה נפלאה ובפרט אברים הפנימים של כל בריה בוודאי ראוי להלהיב ולעורר לבו ליתן שבחים והודאות להבורא ית' ע"ז לכן כשאומר אדם התיבות אשר יצר את האדם בחכמה יכוין במחשבתו גבורות ה' גבורות ה' כמה פעמים בשמחה עצומה מאוד על שאנחנו עם קדוש עובדים לאלוה ובורא כזה וגם בתיבות ומפליא לעשות יכוין במחשבתו ג"כ גבורות ה' גבורות ה' כמה פעמים וישמח שמחה עצומה על גודל אלהותו ית' ויתעלה ובוודאי הברכה בכוונה כזה רצויה לפני הבורא ית' ויתעלה ויתפאר הבורא ית' בכוונה זו של האדם בכל העולמות כידוע מכל הספרים ובפרט מס' הזה"ק שהמחשבה של אדם עומדת ברומו של עולם וגדולה היא בחשיבות יותר ויותר מהדבור כפי שהעתקתי בשער הא' מאמרי הזה"ק בזה לכן המעשה והדבור לבד זולת המחשבה המעשה והדבור ההוא אינה נחשבת לכלום. ועד נאמן בזה כתב בעל חובת הלבבות שההורג נפש במזיד חייב מיתה בב"ד אך אם הוא שגגה תחת ידו פטור ואף שראינו שהרגו בידים ולמה יפטר אלא הטעם משום שאנו רואים שלא היה מחשבתו לכך לכן פטור אבל זה שהרג במזיד הואיל שכוונתו ומחשבתו היה ג"כ להרוג וע"כ נהרג על המעשה הרי לפניך שעיקר האדם

הוא המחשבה וכן אמרו רז"ל האדם בשבועה צריך שיהא אדם בשבועה ר"ל הכונה שלו תהיה בשבועה פרט שלא במתכוין ומי שיש לו מוח בקדקדו יוכל להבין שתפלה או ברכה בלא כוונה שהיא המחשבה אינה כלום ולא נחשב כלל לתפלה או לברכה ולמשל אדם שהתפלל ברכת סלח לנו אבינו כי חטאנו ולא ידע כלל שבקש בקשה זו בהיותו טרוד במחשבה זרה. אחיי ורעי איך ימחול לו הקב"ה עלי עונותיו בתפלת ברכה זו שבקש סלח לנו שהוא בעצמו לא ידע כלל שבקש בקשה זו אך פשוט לכל בר שכל אם האדם מבקש סליחה וכפרה מהבורא ית' בלבו ובמחשבתו לבד בודאי בקשה ותפלה זו עושה פעולה גדולה לפני הבורא ית' ונקראת תפלה אף שלא הוציא בשפתיו כי בוחן לבות וכליות אלהים צדיק וכבר העתקתי לעיל בשער הא' סוף פ"ה ל' הזה"ק שכתב ז"ל כל מלין דעלמא לא תליין אלא ברעותא וז"ל פ' מקץ דף קצ"ה ע"ב כל עלמא וכל עובדוי דעלמא לאו אינון אלא ברעותא דלבא עכ"ל. זכרו זאת והתאוששו שימו לבבכם לכל הדברים ואל תשכחו אחיי ורעי אהובי נפשי שעיקר האדם הוא המחשבה שלו ולא הדבור ועכ"ז צריך לתפלה או לברכה ג"כ הדבור כי זה מתקוני עולמות העליונים. וז"ל הזה"ק פ' האזינו ד' רצ"ד ע"ב כל צלותא ובעותא דבעי ב"נ מקמי קב"ה בעי לאפקא מלין בשפותיה דאי לא אפיק לון לאו צלותי' צלותא ולא בעותיה בעותא וכיון דמלין נפקין מתבקעין באוירא וסלקין וטסין ואתעבידו קלא ונטיל לון מאן דנטיל ואחיד לון לאתרא קדישא ברישא דמלכא. עכ"ל. אך המחשבה היא העיקרית כנ"ל כי עולם המחשבה יותר גבוה מעולם הדבור כנודע ודי בהערה זו. ואחר ברכת אשר יצר יאמר תכף ברכת אלהי נשמה בהתלהבות גדול וביחוד בתיבות כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי רבון כל המעשים אדון כל הנשמות יותר ויותר ובחתימת הברכה המחזיר נשמות לפגרים מתים יתאמת בלבו של אדם אמונה שלימה ואמתית שהקב"ה יחיה מתים יתבונן בלבו גבורות ונפלאות הבורא ית' בזה שיחי' כל המתים מאדה"ר עד סוף כל הדורות יש מי שיהיה לדראון עולם ויש מי שיהיה לחיי עולם עכ"פ גבורות ה' גבורות ה' בזה שיכיר הבורא ית' ויתעלה כל נשמה ונשמה ליתן בגוף שלו אף שהגופים נרקבו כבר מכמה אלפים שנה לכן יחשוב האדם במחשבתו גבורות ה' גבורות ה' כמה פעמים בשמחה עצומה ובברכת מחיה מתים אי"ה אאריך יותר בזה בעז"ה:

פרק ד

לפי כתבי האר"י ז"ל יסדר האדם תכף אחר ג' ברכות אלו הח"י ברכות מהנותן לשכוי בינה עד אחר ברכת התורה. אחיי ורעי בוודאי כל הברכות צריך כונת הלב ודרך שבח

והודאה לכן באתי להאיר עיני אנשים כערכי השבח והודאה שיכוין בכל ברכה וברכה מאלו הח"י ברכות ושלא יברך הברכות כמצות אנשים מלומדה רח"ל:
ונקוט האי כללא בידך שכל ברכות המצות וההודאות והנהנין שתקנו אנשי כה"ג הטעם פשוט בתקנתם לבד גודל תקונם ופנימיות סודם בעליונים הוא הדבר הזה שיזכור האדם בכל עת ובכל רגע בהבורא ית' ובאלהותו וז"ל הרמב"ם הל' ברכות פ"א הלכה ג' וכשם שמברכין על ההנייה כך מברכין על כל מצוה ואח"כ יעשה אותה וברכות רבות תקנו חכמים דרך שבח והודיה ודרך בקשה כדי לזכור את הבורא תמיד אע"פ שלא נהנה ולא עשה מצוה. ובהלכה ד' ז"ל נמצאו כל הברכות כולן שלש מינים ברכת הנייה וברכת המצוה וברכת הודאה שהן דרך שבח והודיה ובקשה כדי לזכור הבורא תמיד ולירא ממנו, ובהל' ה' ז"ל ונוסח כל הברכות עזרא ובית דינו תקנום. עכ"ל הרמב"ם א"כ בודאי יש לאדם להזהר בכל ברכה שתצא מפיו בברכות הודאה כגון בברכת השחר וכיוצא שיתן בלבו במחשבתו שבח והודיה להבורא ית' מענין הברכה. והגה מפיו תצא ואז ממילא בא בלבו אהבתו ויראתו ית' ויתעלה כמ"ש הרמב"ם שזהו עיקר תקון הברכות כנ"ל משא"כ אם אין האדם נותן אל לבו כלל שבח והודאה מעין ברכותיו שיצא מפיו והחכמה מאין תמצא לאהבה וליראה מאלהותו ית' ויתעלה ודי בזה למשכיל. ומעתה אתחיל לבאר בעז"ה כוונה הפשוטה של ברכת השחר שאי אתה בן חורין להבטל ממנה כי זולת כוונה זו פגול הוא לא ירצה ולא יחשב כלל לברכה:
כי ל' ברכה מורה שהאדם מברך ומשבח להבורא ית' בהודאה זו. וזה החילי. בעזר אלי המאמץ חילי:
ברכת הנותן לשכוי בינה לפי' הטור שכתב בסי' מ"ו וז"ל דה"ג בברכות כו' כי שמע קול תרנגול לימא בא"י כו' הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה פי' הלב נקרא שכוי בל' המקרא דכתיב או מי נתן לשכוי בינה והלב הוא המבין וע"י הבינה אדם מבחין בין יום ובין לילה ומפני שהתרנגול מבין וגם בערבי' קורין לתרנגול שכוי תקנו ברכה זו לאומרה בשמיעת קול התרנגול עכ"ל הטור ואבודרה"ם כתב וז"ל ואנו מברכין על בינת התרנגול מפני שהוא מצרכי בני אדם שהם עומדים ממטתם לקולו וזהו שאומר להבחין כלומר שיבחינו הבריות וידעו כי אז מתחיל היום וזהו דבר פלא שאין בעולם מי שיודע להבחין בין יום ללילה ואפי' האדם שהוא בעל דעה והשכל אלא התרנגול וגם בחצות לילה הוא מרגיש וקורא עכ"ל ולפי פירושים אלו מהראוי לאדם בברכה זו להכניס שמחה עצומה בלבו על גודל אלהותו ית' ויתעלה בנפלאותיו הגדולים שנתן בתרנגול כ"כ הבחנה כנ"ל ויותר גבורות ונפלאות הבורא שנתן בלב בשר של אדם כ"כ

שכל ובינה להתבונן שכליות נפלאות כפי שבארתי בשער הא' ויחשוב במחשבתו גבורת ה' בזה וישמח באלהותו ית' שמו שמחה עצומה:

ובברכת שלא עשני עכו"ם שנתקנה על תחלת ברייתו וז"ל אבודרה"ם נשאל הרמ"ה גר אם יכול לברך ברכת שלא עשני עכו"ם והשיב כך ראינו שאין הברכה אלא על תחלת ברייתו של אדם לפיכך אין הגר מברך שלא עשני עכו"ם אלא כ"ז שהורתו ולידתו בקדושה עכ"ל. ולע"ד כי יתן האדם אל לבו גודל השמחה והחדוה במה שיצר וברא אותו היוצר והבורא ית' ויתעלה בתוך עדת בנ"י עם קדוש הישראלי ולא יצר וברא אותו בין עם מן העו"ג והיה עובד ומשתחוה לכוכבים ומזלות ולא היה יודע כלל מהבורא ומאלהותו ית' ויתעלה זכרו לעד גם לא היה יודע כלל מתו"הק והתמימה ומגבורותיו ונפלאותיו וחכמתו הנפלאה שאנחנו עם קדוש יודעים מתורתו הקדושה שנתן לנו ולא על עם אחר כ"כ תגדל שמחתו עד שכמעט תתבטל מציאותו הגשמי מרוב התשוקה וההתלהבות מאהבה באלהותו ית' ויתעלה זכרו לעד. ואיך לא יבער לב האדם ממש כאש בוערה בברכתו ברכה זו מרוב החדוה והשמחה ויתן שבח והודאה עצומה במחשבתו ע"ז להשם יתעלה מתוך עמקא דלבא על שבחר אותו בחלקו ובגורלו הקדוש בעם קדוש הישראלי ולהדבק באלהותו ובמלכותו ואדנותו יתעלה ויתרומם זכרו לעד ובודאי שאף בשאר שעות היום אף לא בעת אמירת הברכה זו ראוי וישר לכל מי אשר בשם ישראל יכונה לשום על לבו דבר זה ולשמוח שמחה עצומה לאין ערך וליתן שבח והודי' עצומה בלבו ובמחשבתו להשם יתעלה ע"ז ובודאי עבודת הלב של כונה זו רצוי' היא לפני הבורא ית' ויתעלה מכל העבודות שאנחנו עם קדוש עובדים אותו ית"ש כי כוונה ושמחה זו כולל כל האמונה הקדושה וקל להבין לכל בר שכל ודי בזה:

גם בברכת שלא עשני עבד שהוא עבד כנעני אף שהוא במעל' יותר חשוב בעיני המקום מעכו"ם אך לקדושת בר ישראל לא בא שאינו חייב רק במצות שהאשה חייבת בה וביחוד נולד מזרע טמאה ע"כ יתן הודיה גדולה במחשבתו בשמחה עצומה בברכה זו:

גם בברכת שלא עשני אשה אף שהיא ג"כ בת ישראל ונולדה מטיפה קדושה אך בשביל שפטר אותה הבורא ית' מלמוד תורתו הקדושה וגם היא פטורה ממ"ע שהז"ג לכן נתקנה ברכה זו ג"כ ליתן שבח והודי' עצומה במחשבתו להשם יתעלה שקדש אותו הבורא ית' יותר מאשה במצות ובלמוד תורתו הקדושה:

וברכת פוקח עורים יפקח את עיניו בחתימת הברכה אף שיאמר האדם כל הברכות בעינים סגורות אך בחתימת הברכה זו פוקח עורים יפתח את עיניו ויכוין בזה להראות גבורתו ית' בבריאת העינים שיכול להעצים עיניו כשירצה ולפתוח כשירצה שהיא

חכמה נפלאה באבר זה לבד מהחכמה הנפלאה העצומה של העינים שהם עיני בשר ומאירין מאור נפלא כזה לכן יחשוב במחשבתו בחתימת ברכה זו גבורות ה' גבורות ה' בשמחה עצומה:

ובברכת מלביש ערומים ומתיר אסורים. וזוקף כפופים יכוין הכוונה ע"פ הגמרא דברכות והש"ע כשלובש כו' ע"ש אך יהיה לאדם האמנה אמתית כי כל התפלות וכל הברכות תקנו אנשי כה"ג ע"פ סודות גדולים ונפלאים ותקונים גדולים בעולמות העליונים ומי שירצה לרוות צמאונו יעיין בכתבי האר"י ז"ל ואני לא באתי בחבור זה רק לזרז את האדם על פשטן של השבחים והתפלות לכוין בהם הכוונה הפשוטה שאין אתה בן חורין להבטל ממנה וגם יכוין שעושה בברכה זו או בתפלה זו תקון גדול בעולמות העליונים ומי שבא בסוד ה' ראוי לכוין בברכת זוקף כפופים גם על השכינה הקדושה וישמח על זקיפתה לעתיד ב"ב וד"ל:

ובברכת רוקע הארץ על המים יכוין האדם במחשבתו כמה פעמים גבורות ה' בברכה זו איך הארץ צף על התהום במאמרו ית' ויכניס האדם שמחה עצומה בלבו בחתימת הברכה באלהותו ית' ובגבורותיו כי עיקר העבודה היא השמחה:

ובברכת שעשה לי כל צרכי חיוב על האדם לברך ברכה זו בשמחת הלב מאוד ויאמין האמנה גדולה בה' יתברך ויתעלה שיספיק לו צרכו. וביחוד האדם שחננו ה' יתעלה בלחם ושמלה ובית דירה וכי יש לו כל יברך ברכה זו בשמחה עצומה מאוד ויתן שבח גדול והודאה על העבר והאמנה על העתיד ואף שנתקנה ברכה זו על לבישת מנעלים בודאי צריך האדם ליתן הודאה במחשבתו בברכה זו עלכל הטוב שחננו השם יתעלה. וכתב האבודרה"ם וז"ל והטעם לברכה זו שכל זמן שהוא הולך יחף אינו יכול לצאת ולעשות צרכיו וצרכי ביתו וכיון שלבש מנעליו כאלו נעשו לו כל צרכיו עכ"ל:

ובברכת המכין מצעדי גבר יכוין האדם במחשבתו החכמה הנפלאה של הבורא ית"ש שברא באדם אברים וחוליות ופרטי חוליות שברגלים שמהם באו הנענוע וההילוך ויחשוב במחשבתו בחתימת ברכה זו כמה פעמים גבורת ה' בשמחה עצומה מאוד:

ובברכת אוזר ישראל בגבורה. ועוטר ישראל בתפארה. אעתיק ל' אבודרה"ם וז"ל אומר בגמרא כי אסר המייני' מברך אוזר ישראל בגבורה פי' הראב"ד המייני' על לבישת המכנסים והרמב"ם פי' על חגורתו והוא ע"ש נאזר בגבורה וע"ש אזור נא כגבר חלציך והוא רומז למה שנאמר כי כאשר ידבק האזור אל מתני האיש כן הדבקתי אלי בית ישראל ואמר בגבורה כי באזור תלויה גבורת הגבור כי בו תולה כלי זיין שלו עכ"ל לכן בברכה זו יתן האדם שבח והודאה גדולה במחשבתו בשמחה עצומה מאוד להשם יתעלה שהדביק

אותנו עם קדוש אליו לאלהותו ית' ויתעלה כדבוק האזור במתני האיש וישמח האדם בברכה זו שמחה עצומה מאד על אלהותו ית' ויתעלה זכרו לעד:

ובברכת עוטר ישראל בתפארה כתב ז"ל ע"ש המעטרכי חסד ורחמים וע"ש ישראל אשר בך אתפאר והטעם לברכה זו לפי שהיו עוטרים מצנפת כדי שלא ילכו בגלוי ראש ואמר כאן ישראל לפי שהשכינה שורה עליהם ולא על הגוי' עכ"ל. לכן בברכה זו יתן האדם הודאה עצומה במחשבתו בשמחה עצומה מאד להשם יתעלה ע"ז שמתפאר בנו עם קדוש בתמידות כמ"ש ישראל אשר בך אתפאר ומשרה שכינתו הקדוש' עלינו לבד ולא על עם אחר:

ובברכת הנותן ליעף כח אעתיק לשון הטור וז"ל ונתקנה על שהאדם מפקיד נשמתו בערב ביד הקב"ה עייפה מעבודה קשה כל היום ומחזירה לו בבקר שקטה ושלוה וע"פ המדרש חדשים לבקרים רבה אמונתיך בו"ד מפקיד פקדון ביד חבירו ומחזירו לו בלוי ומקולקל אבל אדם מפקיד בכל ערב נשמתו ביד הקב"ה והיא עייפה ומחזירה לו חדשה ורגועה עכ"ל הטור. לכן בברכה זו ראוי לאדם להתבונן כ"ז במחשבתו וליתן הודאה עצומה להבורא ית' על זה:

וברכת המעביר שינה מעיני נתקנה על רחיצת פניו וז"ל הגמרא כי משי אפיה לימא המעביר שינה מעיני כו' וכתב אבדרה"ם וז"ל כשרוחץ פניו מברך המעביר חבלי שינה ותנומה מעפעפי לפי שכשהעביר ידיו על עיניו וברך פוקח עורים העביר קצת עוצם מעיניו וקצת מעפעפיו ועדיין עוצם עיניו לא העבירו כולו עד שירחצם במים עכ"ל וכונתה הפשוטה ג"כ נכון מאוד שבודאי הוא תועלת גדול לאדם שהעביר הבורא ית' השינה מעיניו כי זה מרגיש האדם בעצמו בשעה שרוחץ פניו בשחרית אחר השינה נעשה כבריה חדשה לכן יתן האדם שבח והודאה להשם יתעלה בשמחה עצומה ע"ז:

אחיי ורעי לא יאמר האדם שכל הנאמר עד הנה הוא עבודה קשה עד מאוד וא"א לעמוד בה. תדעו נאמנה ידידי נפשי כ"א ידבר האדם התיבות בהתלהבות אז בא הכונה והשמחה ממילא במחשבתו ברגע מועט ואף גם זאת לפעמים האדם בעצמו אינו יכול למשוך א"ע מכוונה א' מחמת ההתלהבות והשמחה רבה ועצומה שניתן בלבו באיזה כוונה של גבורותיו ית"ש וחכמתו הנפלאה או מאלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד ובודאי שכל הכוונות הנ"ל שכתבתי אין אדם יכול עצמו להפטר מהם שבלתי כוונת הנ"ל הפשוטים אינה נקראת ברכה כלל כנ"ל של' ברכה מורה ע"ז כנ"ל לכן ראוי לאדם אחר שסיים ברכה אי לא יחטוף לומר תכף ברכה שני' אלא ימתין ויתן שבח והודאה להבורא ית"ש בענין הברכה שסיים בלב שלם ובדעה מיושבת ואח"כ יתחיל ברכה שני' ולמשל

אם אמר האדם ברכה שעשה לי כל צרכי ותכף חטף והתחיל ברוך אתה כו' של הברכה המכין מצעדי גבר ולא שיער כלל בלבו ובמחשבתו שבח והודאה להשי"ת ע"ז שנתן לו כל צרכו וצרכי ביתו הכי נחשב זה לברכה שלא נתן שבח והודאה להשי"ת ע"ז בלבו כלל רק שאמר התיבות בשפתיו ע"ז נאמר בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני וכיוצא בכל הברכות אך לאחר שסיים ברכה א' צריך להמתין מלהתחיל ברכה שני' עד שיתן ג"כ בלבו ובמחשבתו שבח להשי"ת מענין הברכה שסיים ומתוך השבח שבמחשבתו בא לו ג"כ שמחה בלבו ובמחשבתו ע"ז והכל ברגע א' ודי בהערה זו:

ויהי רצון כו' שתרגילנו בתורתך כו' יהי רצון שתצילנו היום כו'. שני תפלות אלו נתקנו לתקון הנפש. וז"ל האריז"ל יהי רצון הראשון הוא להרחיק שליטת החצונים מפנימותינו: יהי רצון השני להרחיק החיצונים מחצניותינו עכ"ל. ובודאי ראוי לאומרם בכוונה עצומה ובמתון. אח"כ ברכת התורה ובודאי צריך האדם לאומרם בכוונה גדולה ובשמחה עצומה ובפרט בברכה שני' אשר בחר בנו מכל העמים צריך האדם ליתן הודאה גדולה בשמחה רבה ועצומה במחשבתו להשם ית' ויתעלה על שבחר בנו לחלקו בעם קדוש הישראלי לעבדו במצותיו הקדושים וללמוד תורתו הקדושה וז"ל הטור בסי' מ"ז ועוד יש ברכה אחרת על התורה בא"י כו' אשר בחר בנו כו' בא"י נותן התורה ויכוין בברכתו על מעמד הר סיני אשר בחר בנו מכל האומות וקרבנו לפני הר סיני והשמיענו דבריו מתוך האש ונתן לנו את תורתו הקדושה שהיא בית חיינו כלי חמדתו שהיה משתעשע בו בכל יום עכ"ל. ובוודאי ראוי לאדם ליתן אל לבו גודל מעלת ברכת התורה במה שפרשו בגמרא הקדושה ע"פ על מה אבדה הארץ ויאמר ה' על עזבם את תורתי ופירשו על שלא ברכו ברכות התורה והובא ג"כ בטור. ואיך לא יתלהב לב האדם באמירתם ליתן הודאה גדולה בשמחה עצומה מאוד במחשבתו להשם יתעלה ויתרומם על שבחר אותו לעבודתו ולתורתו הקדושה ודי בהערה זו:

פרק ה

תיקון חצות ואחר הח"י ברכות אלו יעורר האדם לסדר תקון חצות כפי שמסודר בשערי ציון ובסדורים לאונן ולקונן על גלות השכינה הקדושה ועל חרבן בהמ"ק. ואף אם לא עמד בחצות ממש יזהר מאוד לסדר לתקון אחר שיקום משנתו קודם הלימוד כי האנינות והבכיה על גלות השכינה הקדושה ועל חרבן בה"מ היא עבודה גדולה ועצומה להבורא ית' ואף הצדיקים שבג"ע וכל פמליה ש"מ גם הקב"ה בעצמו כביכול כולם בוכים בכל לילה על חרבן בה"מ. וז"ל בז"ח דף מ"ג ע"א כד עייל קב"ה בפלגי לילא (פי' בג"ע) כלהו קיימין כו' וקלא אתער מאמצעית גינתא דרקיע וקארי בקל תקיף ואמר זכור ה' לבני

אדום את יום ירושלים האומרים ערו ערו עד היסוד בה כדין ערטירו (פי' ערבוביא גדולה) וקרקורא דיליה וכל צדיקיא דתמן אתערו בבכיה וקלא אתער מאמצעות גינתא דרקיע דאשתמע בתלת מאה ותשעין רקיעין כו' כד נפיק מתמן וסליק ובטש ברקיעין ושאג שאגין עד דכל חילא שמי' כלהו בערבובי' כדין נשבא רוחא כו' עכ"ל. ובד' ס"ח ע"ב ז"ל משמרה שני' תמן אנון ממנן אחרנין דאקרון אבילי ציון דקא מתאבלא על חבהמ"ק ובההוא שעתא דקריאת הגבר כו' קרי בחיל ואמר אתערו לבכיה דבי מקדשא כל אנון מאריהון דשלום דכתיב מלאכי שלום מר יבכיון כלהו מתכנשין לבכיה דבי מקדשא מאן חמי ערבובי' דכל חילי שמי' וכל רתיכין קדישין געו ובכו והקב"ה געי ובכי כו' כדין איהו בעיט ברקיעין כלהו וכל חיילין וכל רתיכין בכאן ומתאבלן מאי קאמרי אלהים באו גוים בנחלתך וגו' נתנו את נבלת עבדיך וגו' על נהרות בבל וגו' כו' עכ"ל. ומבואר בכתבים לפי שהשכינה כביכול בוכה ומקוננת בכל לילה אחר חצות על צערה לפיכך חיוב על האדם שגרם לה זה הצער בעונו להשתתף עמה בצערה גם חיוב האבלות והאנינות על צער השכינה הקדושה מפורש בפסוק בישעיה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה ובזה"ק וז"ל פ' ויגש ד' ר"י ע"ב כיון דמלכא קדישא מלכו שמים אתכפיא ומלכות חייבא אתגבר אית ליה לב"נ לאתאבלא עמה ולאתכפיא עמה בגין דכר איהי אזדקפא ועלמא יתחדי יתחדי איהו בהדא דכתיב שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה עכ"ל. וז"ל בפ' בשלח דף נ"ה ע"ב קול צופיך נשאו קול יחדיו ירננו קול צופיך מאן אנון צופיך אלא אלין אנון דמצפאן אימתי ירחם קב"ה למבני ביתי' נשאו קול ישאו קול מבעי ליה מאי נשאו קול אלא כל ב"נ דבכי וארים קלי' על חרבן ביתא דקב"ה זכי למאי דכתיב לבתר יחדו ירננו וזכי למחמי ליה בישובא בחדוותא עכ"ל. לכן יזהר האדם מאד בתמידות בעבודה זו אף בלילות הקצרים וז"ל האר"י ז"ל ובימות החמה שאין אחר חצות לילה פנאי לעשות התקון וללמוד קודם שיאיר היום מוטב שיניח הלמוד משיניח לעשות התקון חצות ודי בהערה זו ויחשוב האדם שהשכינה כנגדו שנאמר שפכי כמים לבך נכח פני אדני. מצאתי:

פרק ו

אחר שעוררנו בפועל טוב סדר תקון חצות ממאמרי הזה"ק הנ"ל עתה באתי להאיר עיני האנשים כערכי בכונות פשוטות כפירושן במזמורי ובפסוקי תקון חצות:

במזמור על נהרות בבל יתאונן ויבכה על החרבן ועל גלות השכינה הקדושה ובתיבות איך נשיר את שיר ה' ראוי לכוין דרז"ל שקצצו הלוים בעצמם בהונות ידיהם כדי שלא

יוכלו לנגן בידיהם על כנורות ונבלים וזהו איך נשיר כי אין לנו בהונות הידים. וראוי לבכות ע"ז בכי רב ועצום מאוד ובפרט בפסוק אם אשכחך ירושלים וגו' תדבק לשוני וגו':
ובמזמור אלהים באו גוים בנחלתך וגו' ראוי לאדם לבכות בכי רב ועצום על חלול שמו הגדול ית"ש שהיה אז בין עם טמא חיל נבוכדנאצר שנכנסו בקדשי הקדשים ועשו שם כל חפצם. ובפסוק נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים וגו' ראוי לבכות בכי רב ועצום על הריגת הצדיקים והחסידים שהיו באותו הדור וסבלו יסורים קשים ומרים בהריגתם וישער ויצייר האדם במחשבתו גודל צערם בעת הריגתם וגם צער השכינה הקדושה שהיתה לה אז כביכול על הריגת בניה הנחמדים הצדיקים והחסידים ההם ובודאי אין שכל אנושי יכול לשער צערה כביכול. ובפסוק למה יאמרו הגוים איה אלהיהם ראוי לאדם לבכות בכי רב מאוד על חלול שמו הגדול בין העמים:
ובקינה זכור ה' מה היה לנו בפסוק שרים בידם נתלו פני זקנים וגו' ראוי לאדם לבכות בכי עצום על צערם של הזקנים שהם הסנהדרין החסידים הגדולים שהיה להם אז בעת החרבן כמבואר בגמרא הקדושה ובמדרשים ופסוק בחורים טחון נשאו וגו' ראוי לאדם לצייר במחשבתו כאלו היו הם בניו ממש ורואה בעיניו שנתנו על כתפיהם רחיים כבדים לנושאם ובודאי יעורר לבו לבכי עצום מאוד. ובפסוק נפלה עטרת ראשינו יכוין האדם אל השכינה הקדושה שהיא עתה עמנו בגלות וראוי לבכיה ע"ז בכי רב ועצום מאוד. ובפסוק על הר ציון ששמם שועלים הלכו בו ראוי ג"כ לבכות בכי רב ועצום ע"ז שבמקום שהיתה שם השראת השכינה הקדושה ירוצו עתה במקום זה שועלים ובודאי ראוי לבכות בזה עד שלא ישאר לאדם עוד כח לבכות:
ובתקון לאה במזמור למנצח משכיל לבני קרח כאיל תערוג וגו' בפסוק צמאה נפשי לאלהים לאל חי מתי אבא וארא פני אלהים ראוי לאדם לבכות בכי רב ועצום מאוד על התשוקה זו העצומה. ובפסוק היתה לי דמעתי וגו' באמור אלי כל היום איה אלהיך על חלול שמו הגדול בין העכו"ם שמחרפים ומגדפים ושוחקים בנו תמיד ואומרים איה אלהיך ויעזרך מהגלות. ובפסוק אלה אזכרה וגו' כי אעבור בסך אדדם עד בית וגו' על ההעדר הכבוד הגדול מיוצרנו ובוראנו ית' ויתעלה בעליית לרגלים כל עם ישראלי הקדושים לירושלים לראות פני השכינה הקדושה:
ובמזמור שפטני אלהים וגו' בפרט בפסוק שלח אורך ואמתך וגו' ואבואה אל מזבח אלהים אל אל שמחת גילי יבכה בכי רב ועצום על התשוקה העצומה זו. וממקומות אלו שרמזתי יקיש האדם אל כל מקום שיגיע ענין העדר הכבוד של השכינה הקדושה בחרבן בית מקדשה או בהריגת בניה עם קדוש הישראלי. ובפרט הצדיקים והחסידים

או באיזה מקום של חרוף וגדוף של העכו"ם שמחרפי' אותנו עם קדוש בשכינת עוזינו או לאיזה תשוקה עצומה אל יוצרנו ובוראנו ית' ויתעלה כנ"ל יבכה האדם בכי רב ועצום כי הבכיה על עניינים אלו וכיוצא היא עבודה עצומה לאין תכלית להבורא ית' ויתעלה זכרו לעד ודי בהערה זו:

ומיד אחר התיקון יעסוק בתורה עד אור הבוקר וז"ל בפ' אחרי מות ד' ס"ח ע"א נפשי אויתיך בלילה כו' לאתדבקא בך ברחימותא סגיאה בלילה דבעי ב"נ מרחימותא דקב"ה למיקם בכל לילה לאשתדלא בפולחני' עד דיתער צפרא ויתמשך עליה חוטא דחסד דתניא זכאה חולקי' דההוא ב"נ דרחימותא דרחים ליה לקב"ה והני אנון זכאי קשוט דמרחמין ליה לקב"ה הכי בגין דעלמא מתקיים בגיניהון ושלטין על כל גזרין קשין דלעילא ותתא בגין דיתקיים עלמא בגיניהון עכ"ל. וכבר העתקתי לעיל מאמרי הזה"ק מגודל מעלת הלמוד אחר חצות לילה ובכתבי האריז"ל כתב ג"כ שילמוד אחר התקון עד אור הבקר דוקא וכתב עוד אם אינו יכול להעמיד עצמו מלישן ילך לישן אחר שלמד מעט אך יזהר מאוד לקום משנתו באשמורת ויחבר לילה עם יום בלמוד עכ"ל כי גודל מעלת וחיוב חבור לילה עם יום בלמוד מבואר בזה"ק בכמה מקומות. וז"ל בפ' תרומה ד' ק"ל ע"ב כד אתי האי בוקר עמודא חד נעיץ כו' כדין כרוזא קדים וקרי אתעתדו קדישי עליונין אינון דמשבחן למריהון אתתקנו בשבחא דיממא כדין אתפרשו יממא מן לילה זכאה חולקיה מאן דקם מגו תושבחתא דאוריתא דלעי בלילה בההוא זמנא צלותא דצפרא עכ"ל. ובז"ח דף י"ז ע"ג במדרש הנעלם וז"ל דתאנא כשהקב"ה נכנס עם הצדיקים בג"ע (פי' בחצות לילה) כו' והוא עת רצון לעסוק בתורה כו' ויש חובה לישראל בשעה שעולה עמוד השחר לקום ולהתגבר בשירות ותשבחות לפני הקב"ה מ"ט כו' הה"ד ומשחרי ימצאוני וא"ר יהודה ובלבד שלא יפסיק משיתחיל עד שיתפלל כשהחמה זורחת עכ"ל. וכשהאיר היום אף שנטל ידיו קודם אור היום יטול ידיו ג"פ בסרוגין בלא ברכה מספק כמבואר בש"ע:

פרק ז

וכשיגיע זמן התפלה יכין עצמו ללכת אל בית האלהים לבה"כ או לב"המד דוקא ולא יתפלל באיזה בית אף בצבור כמו שנזכר האזהרה בגמ' כל מי שיש לו בה"כ בעירו ואינו נכנס שם להתפלל נקרא שכן רע וז"ל הזה"ק פ' תרומה דף קס"ד ע"א בזמנא דקב"ה אתי לבי כנישתא דאיהו מקדש מעט וכל עמא אתיין כחדא ומצלאן ואודן ומשבחן ליה לקב"ה כדין הדורא דמלך איהו כו' וכד איהו אקדים לבי כנשתא ועמא לא אתיין מלאה ולשבחא ליה לקב"ה כדין כל ההוא שולטנותא דלעילא וכל אנון ממנין ומשריין עלאין

כלהו אתבור מההוא עלויא דמתתקני בתקוני ההוא מלך. מ"ט דבגין דבההיא שעתא דישראל לתתא קא מסדרי צלותהון ובעותהון משבחן למלכא עילאה כל אנון משריין עלאין מסדרין שבחין ואתתקנן בההוא תקונא קדישא בגין דמשריין עלאין כלהון חברים אנון בישראל לתתא לשבחא לקודשא בריך הוא כחדא למהוי סלוקא דקודשא בריך הוא עילא ותתא כחדא כו' ואפי' לא אסגיאו בבי כנישתא אלא עשרה באנון עשרה מזדמנן משריין עלאין למהוי עמהון חברים עכ"ל. ובפ' בלק דקצ"ו ע"א ז"ל פתח ר"א ואמר מי בכם ירא ה' וגו' מאי שומע בקול עבדו האי קרא אוקמוה חברי' והכי הוא מאן דרגיל למיתי לבי כנישתא לצלאה ויומא חד לא אתי קב"ה שאיל עליה ואמר מי בכם ירא ה' שומע בקול עבדו אשר הלך חשכי' ואין נגה לו מאי שומע בקול עבדו כו' אלא ההוא דצלי צלותין בכל יומא איהו שמע בההוא קול דקרי ליה קב"ה ואשתבח בי' ואמר דאיהו עבדו כו' שבחא עלאה איהו דנפיק עליה קול דאיהו עבדא. ותו דקלא אשתמע בכל אנון רקיעין דאיהו עבדי' דמלכא קדישא ודא איהו שומע בקול עבדו כו' אבל עד לא יתכנשון ישראל לבתי כנסיות לצלאה סטרא אחרא קיימא וסגיר כל נטורין עלאין דלא יתפשטון ולא יפקון על עלמין כו' בגין דאנון אזלין למפשטא בטורי חשך והר נשפה כדין פתיחן כוי נהורין עלאין ונפקין ושריאן על בתי כניסיות ברישיהון דצלי צלותין ומתפלגין נהורן על רישיהו וקב"ה שאול על ההוא דלא אשתכח תמן ואמר חבל על פלני' דהוה רגיל הכא והשתא דהלך חשכים ואתעבר מקמי נהורין והלך לשטטא בטוריא בעלמא ונפק מההוא נגה נהורא דנהיר ולית לי' בי' חולקא אין נגה לו. כמה דאתפלג ושרי' על אחרנין דתמין. כמה טבין אתאבידו מני' כו' ואלו היה תמן יבטח בשם ה' עכ"ל הרי מבואר שאין תקון התפלה אף בצבור אלא דוקא בבה"כ וכשמתפלל בבה"כ עם הצבור הרי כל המעלות נקבצו באו לו שזכה גם להקרא עבד ה' וכ"ש שלא יתפלל ביחידות בביתו כי מגודל תפלת הצבור נזכר בגמרא הקדושה ברכות ד"ח אמר ר' יוחנן משום רשב"י מ"ד ואני תפלתי וגו' עת רצון וגו' אימתי עת רצון בשעה שהצבור מתפללים ר"י בן חנינא אמר מהכא הן אל כביר לא ימאס כו' ארשב"י אמר הקב"ה כל העוסק בתורה ובג"ח ומתפלל עם הצבור מעלה אני עלי כאלו פדאני לי ולבניי מבין האומות כו' עוד כמה מאמרים בגמרא הקדושה המורים על גודל מעלת תפלת הצבור ומבואר ג"כ בזה"ק בהרבה מקומות. וז"ל פ' וישלח ד' קס"ז ע"ב ת"ח דאר"ש צלותא דסגיאין סליק קמי' קב"ה ומתפטר בההוא צלותא בגין דסלקא בגוונין סגיאין. אתכלילת מכמה סטרין ובגין דאתכלילת מכמה גוונין אתעבידה עטרה ומנחא על רישא דצדיק חי העולמים וצלותא דיחיד לאו איהי כלילא ולאו איהי אלא בגוון חד וע"ד צלותא דיחיד לאו איהי מתקנא

לאתקבלא אלא בצלותא דסגיאין עכ"ל. וז"ל ג"כ פ' ויחי ד' רל"ד ע"א כל צלותין דעלמא צלותן וצלותא דיחיד לא אעל קמי מלכא קדישא אלא במילא תקיפא דעד לא אעלת ההיא צלוא לאתעטרא בדוכתה אשגח בה קב"ה ואסתכי בה ואסתכי בחובוי ובזכותי' דההוא ב"נ מה דלא עביד כן בצלותא דסגיאין כו' בג"כ פנה אל תפלת הערער מהפך ואסתכי בה ואסתכי במה רעותא אתעביד ומאי ההוא ב"נ דצלי צלותא דא ומאן אנון עובדוי בג"כ לבעי לי' לב"נ דלצלי צלותיה בצבורא עכ"ל ובפ' פקודי ד' רמ"ה ע"ב וז"ל ההוא ממנא קדיש' דקיימא על ההוא פתחא כל אנון צלותין דבקעין אוירין ורקיעין למעיל קמי מלכא אי צלותא דסגיאין אנון פתח פתחא ואעיל ההוא צלותא עד דאתעבידו כל צלותין דעלמא עטרה ברישא דצדיק כמה דאוקמוה ואי צלותא דיחיד סלקא עד דמטא לפתחא דהיכלא דא דהאי ממנא קיימו בי' אי יאי ההיא צלותא לאעלא קמי מלכא קדישא יאות מיד פתח פתחא ואעיל לה. ואי לא יאי דחי לה לבר ונחתא כו' עכ"ל ומכאן תוכחה מגולה לבעלי חנויות או לשארי אנשים שדיוריהם רחוקים מבה"כ שמזלזלים בתפלת מנחה וערבית להתפלל ביחידות או בחנותיהם או בביתו אוי לאותה בושה אף אם אדם יודע בנפשו שהוא צדיק גמור גם בטוח שתפלתו תהיה זכה וברורה. קשב נבחר ל' צדיק כשהוא מתפלל עם הצבור כמבואר בזה"ק פ' וישלח הנ"ל וצלותא דיחיד לאו איהי כלילא כו' ומכ"ש מי יאמר זכיתי לבי טהרתי מחטאתי וידע אינש בנפשו אם הוא צדיק גמור אם לא באיזה פנים יעלה לרצון לפני ה' תפלתי זאת לפי מ"ש הזה"ק פ' ויחי הנ"ל וע"ש היטיב ודי בהערה זו. ועוד בהרבה מקומות בזה"ק ולא רציתי להאריך בהם לגודל אהבת הקיצר. גם יזרז אדם עצמו מאוד להיות מעשרה ראשונים בבה"כ וגודל מעלתו נזכר ג"כ בגמרא הקדוש ובזה"ק בהרבה מקומות. וז"ל פ' נשא ד' קכ"ו ע"א ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ועשו לי מקדש סתם דכל בי כנישתא דעלמא מקדש אקרי והא אוקמוה שכינתא אקדומה לבי כנישתא זכאה ההוא ב"נ דאשתבח מאנון קדמאי בבי כנישתא בגין דבהו אשתלי' מה דאשתלים ואנון מתקדשי קדמיתא בשכינתא כו' עכ"ל וז"ל פ' פקודי ד' ר"ן ע"א משגיח מן החלונות אלין קיימא לאסתכלא כל אינון דמצלין צלותייהו דמקדמין לבי כנישתא ואתמנון מאנון עשרה קדמאי כדין סלקין וכתבין לון לעילא בגין דאלין אקרון חברים לגבייהו הה"ד חברים מקשיבין לקולך השמיעיני כו' עכ"ל. ומכ"ש מי שזכה להיות ראשון בבה"כ אין ערך ותכלית לשכרו והובא בזה"ק פ' תרומה ד' קל"א ע"א ע"ב משל נפלא ע"ז ע"ש אך לקצר אני צריך. ודי בהערה זו ויזהר אדם מאוד שלא יתפלל בגוף משוקץ מנקבים ח"ו כי אז תפלתו תועבה ר"ל כדאיתא בפרק מי שמתו דכ"ג ועוד שם ג"כ ע"פ שמור רגלך כאשר תלך אל בית האלהים רב אשי ואי תימא ר'

חנינא בר פפא אמר שמור נקביך בשעה שאתה עומד בתפלה לפני ע"כ. גם הוא תיקוו גדול מתקוני התפלה וז"ל הזה"ק פ' במדבר ק"ך ע"ב ת"ח רזא דמלה אע"ג דצלותא תלי' במלולא ודבורא דפומא כלא תלי' בעקרא דעובדא בקדמיתא ולבתר בדבורא ובמלולא דפומא מאן עובדא אלא ההוא עובדא דעביד ב"נ בקדמיתא כגוונ' דצלותא הוא ולא יצלו ב"נ צלותא עד דיתחזי עובדא בגוי' כגוונא דצלותא. בקדמיתא עובדא בשעתא דב"נ קאים בעו לדכאה גרמי' בקדמותא (פי' לעשות צרכיו) לבתר יקבל עלי' האי עול לפרשא על רישוי פרישו דמצוה ולבתר יקשר קשורא דיחודא דאינון תפילין כו' עכ"ל. גם יזהר בחלוקו שיהא נקי משכבת זרע ח"ו כנזכר בש"ע:

וצורך הטבילה במקוה וגודל מעלתה יבוא בשערים הבאים בעז"ה וכשמגיע זמן ההליכה לבה"כ להתפלל יזהר האדם מאד מלדבר עם שום אדם אף דבר הכרחי פן ואולי עי"ז יאחר איזה עניי' של איש"ר או עי"ז יתאחר תפלתו בלחש מעט יותר אחר סיום הצבור ולא יוכל לענות קדושה עם הצבור או יכול להיות שלא יוכל כלל להתפלל עם הצבור בשביל איחור מעט הדבור ההוא ונמצא דבור מעט יאבד טובות הרבה וע"כ צריך לזהר בזה מאוד:

פרק ח

מה מאוד נהדר בכבוד ויציאתו עושה רושם בעולמו' עליונים כשהוא יוצא מביתו לבה"כ מעוטף בציצית ומוכתר בתפילין כי מפליג בזה בזה"ק בכמה מקומות ואעתיק מקום א' פ' ואתחנן ד' רס"ה ע"א ז"ל אר"ש בשעת' דב"נ אקדים בצפרא ואנח תפילין ברישי' ותפילין ברשימו קדיש' בדרועו' ואתעטף בעטופ' דמצוה ואתי לנפקא מתרעא דביתי' אערע במזוזה רשימא דשמא קדישא בתרעא דביתי' ארבע מלאכין קדישין מזדווגן עמי' ונפקין עמי' מתרעא דביתי' ואוזפי ליה לבי כנישתא ומכרזי קמי' הבו יקרא לדיוקנא דמלכא קדיש' הבו יקרא לברי' דמלכא לפרצופא יקרא דמלכא. רוחא קדישא שרי' עלי' אכריז ואמר ישראל אשר בך אתפאר כדין ההוא רוחא קדישא סלקא לעילא ואסהיד עליה קמי' מלכא קדישא כדין פקיד מלכא עלא' למכתב קמי' כל אנון בני היכלי' כל אנון דאשתמודען קמיה הה"ד ויכתב כו' ולא עוד אלא דקודשא בריך הוא משתבח בי' ומכריז עלי' בכלהו עלמין חמו מה ברי' עבדית בעולמי ומאן דיעול קמי' לבי כנישתא כד נפיק מתרעי ולא תפילין ברשי' וציצית בלבושיה ואומר אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך קודשא בריך הוא אמר אן הוא מוראי הוא סהיד סהדותא דשקרא עכ"ל הזה"ק. אך אין ידי כל אדם שוה בג' מצות אלה שתהיינה חוברות אחת אל אחת דהיינו שביציאתו מביתו יהיה מעוטף בציצית ומוכתר בתפילין ומזוזה על פתחו כמבואר בזה"ק הנ"ל

שאינו יכול לקיים זה אם לא שדירתו סמוך לבה"כ או לבהמ"ד. ואם שלש אלה לא יעשה לה כתקונה מטעם שזכרנו עכ"פ אחת מהנה לא נעדרה שיקיים מצוה א' אשר ביכלתו לקיים אותה כתקונה והיא מצות מזוזה שכתב במאמר הנ"ל ואתי לנפקא מתרעא דביתי' אערע במזוזה רשימו דשמא קדישא ארבע' מלאכין כו' שבודאי כוונת הזה"ק שיכוין האדם כוונת המזוזה וכוונתם הפשוטה מפורש בר"מ בפ' ואתחנן ד' רס"ג ע"ב וז"ל פקודא למקבע ב"נ מזוזה לתרעי' כו' דלא ינשי ב"נ דוכרנא דקב"ה לעלמין ודא איהו כגוונא דציצית כד"א וראיתם אותו וזכרתם את וגו' כיון דחמי ב"נ להההוא דוכרנא אדכר בגרמי' למעבד פקודא דמארי' ורזא דמהמנותא כו' עכ"ל. הרי מבואר בזה"ק הנ"ל כוונ' מצוה מזוזה לכן יזהר האדם מאד בכוונתה ולאו דוקא ביציאתו מביתו ליילך לבה"כ אלא בכל עת אשר עינו רואה את המזוזה בכניסתו או ביציאתו מאיזה בית אשר יהיה מזוזה בפתחו יניח ידו הימני' על המזוזה ויקבל עליו עול מלכות שמים ועול מצות שנכתבו בפ' שמע ובפ' והיה אם שמוע שבמזוזה ויכוין במחשבתו בזה"ל בשמחה עצומה אני מאמין באמונה שלומה ואמיתית שאתה יחיד ומיוחד ומקבל עלי לקיים מצותיך הקדושים ע"כ כנ"ל בזה"ק. וכבר נדפס בסדורים כמה פסוקים שיאמר האדם בשעה שמניח ידו על המזוזה בעת הליכתו לבה"כ ועכ"פ באם שאינו יכול לומר כל הפסוקים יאמר פ' שמע לבד. אך בכוונה הנ"ל בזה"ק כי טוב מעט כו'. ובעת הליכתו לב"ה ילך בזריזות ויכוין במחשבתו בזה הלשון אני הולך לבה"כ לעבוד את בוראי ית"ש ויכוין זאת כל עת ההליכה בשמחה עצומה. ויזהר האדם מאוד להתפלל בתמידות מעוטף בציצית ומוכתר בתפילין דוקא ובעו"ה קצת עוברי דרכים אינן נזהרים בזה ומתפללים בלא טלית גדול וז"ל הזה"ק פ' בראשית ד' כ"ג ע"ב ואי צלותא לאו איהי שלימא כמה מלאכי חבלה רדפין אבתרא כו' ואי צלותא סלקא שלימא בעטופא דמצוה ותפילין על רישא ודרועא אתמר בהו וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך וגו' עכ"ל וגודל העונש מי שאינו נזהר בעטופא דמצוה מבואר בזה"ק פ' שלח לך ד' קע"ד ע"ב וז"ל כל ב"נ דלא זכי בהאי עלמא לאתעטפא בעטופא דמצוה ולאתלבשא בלבושא דמצוה כד עייל בההוא עלמא קאים בלבושא טנופא דלא אצטרך וקאים בדינא עליה כו' וההוא לבושא ווי למאן דאתלבש ביה כו' עכ"ל. הנה האדם יראה לעינים ממאמר הזה"ק הנ"ל כיצד מלבישין לעתיד לבוא אחר פטירתו וכדי למתבר כרעי דלא אזיל בעטופא דמצוה בשעת התפל' בודאי יכנוס מרך בלבבו להזהר עוד להתפלל בתמידות מעוטף בציצית ומוכתר בתפילין בשבתך בביתך ובלכתך בדרך:

ראוי לאדם להזהר שיעשה ציציותיו חוליות חוליו' כל חוליא מג' כריכות כי כן הוא מבואר בזה"ק בר"מ פנחס ד' רכ"ח ע"ב וז"ל בקיצור ושיעור ארכה דציצית כו' תרין עשר אצבען שליש גדיל ושני שלישי ענף וכל חולי' משולשת כל משלש מסטרא דקדושה הה"ד כו' חולי' כלילא מתלת כריכות משלשין דא שכינת' כו' זכאה גופא דהכי איהו רשים בשכינת' וקב"ה על כנפי דמצוה כו' י"ג חוליין (ר"ל בכל ציצית כן הוא החשבון משיעור הכריכות שאנו עושים ז' וח' וי"א וי"ג) אית בהון תשעה ושלשים כריכן כחושבן ט"ל ושלשה עשר חוליין בחושבן אח"ד סלקין ב"ן והאי איהו בן י"ה כו' עכ"ל. ובתקונים תיקון י"ח ד' ל"ג ע"ב ז"ל בקיצור ואלין אנון דמללין קדם מלכא בחשאי (פי' בתפלת י"ח) ושאלין מיני' בעותהון בחשאי כו' מיד הא מטרוניתא אחודת בהון ואוליפת זכו בגינייהו כו' ואמרת רבון עלמין אלין אנון דהוו מכסיין לי בעטופא דמצוה דציצית בחמש קשרין ותלת עשר חוליין לכל סטר כו' עכ"ל:

מכאן יראה אדם גודל מעלת עשית הציצית בחוליות דוקא וכן כתב האר"י ז"ל. וטוב לזהר בזה:

וגם מזה אל תנח ידך שיהיו הציציות חוטין כפול שמנה כנזכר בספרים וסודן כמוס ליודעי מדע ושיהיו יפים ולבנים כי בכל המצות הדור מצוה עד שליש ובפרט במצוה זו ששקולה ככל התרי"ג והזהיר בה זוכה ורואה פני השכינה כנזכר בש"ע סי' כ"ד:

ויזהר האדם מאוד בנקבי הטלית שחוטי הציצית תלוים בו שלא יהיו למעלה מג' אצבעות ולא למטה מקשר אגודל כי ראיתי רבים שאינם נזהרים בזה.

גם בתפילין יזהר האדם מאוד להדר אחר תפילין היותר כשרים שנכתבו בקדושה ובטהרה וכתיבה תמה כי גודל מעלת תפילין רבו בזה"ק ובתקונים במקומות הרבה ואעתיק מאמר קצת מתקונים תיקון מ"ז ד' פ"ג ע"ב וז"ל ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו ת"ח כל מאן דאנח תפילין על רישי' ועל דרועי' קלא סליק בכל יומא לכל חיון מרכבות ואופנים ושרפים ומלחכין דממנן על צלותין הבו יקר לדיוקנא דמלכא דאיהו מאן דאנח תפילין דעליה אתמר ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו בצלמו בתפילין דרישא כגוונא דתפילין דמרי עלמא עכ"ל. ובודאי אחיי ורעי להקרא האדם דיוקנא דמלכא בהנחת התפילין צריכין התפילין שיהי' כשרים בתכלית גם גודל מעלת ציצית ותפילין מבואר בז"ח ד' ע"ז ע"א וז"ל ובוצינא קדיש' אמר כל מאן דאנח תפילין וציצית כאלו מקיים תרי"ג מצות דאורית' עכ"ל ודי בהערה זו:

וקודם הנחת טלית ותפילין יזהר האדם מאוד לומר פסוק ויהי נועם עד כוננה עלינו וכן מן הנכון לומר פסוק זה קודם עשית כל מצוה ומצוה והוא תועלת גדול בעשית המצוה

להחשב כצג באיתן הכוונה הראוי' לה כמבואר בזה"ק פ' יתרו ד' צ"ג ע"ב וז"ל ברעותא תלי' מלה לשמה. ובעובדא דלתתא לשמה אסתלק עובדא לעילא ואתתקן כדקא יאות כו' דהא קב"ה בעי לבא ורעותא דב"נ ואפ"ה אי לית תמן רעותא דלבא דאיהו עקרא דכלא ע"ד צלי דוד ואמר ומעשה ידינו כוננה עלינו וגו' דהא לית כל ב"נ חכים לשואה רעותא ולבא לתקנא כלא ויעביד עובדא דמצוה ע"ד צלי צלותא דא ומעשה ידינו כוננה עלינו. מאי כוננה עלינו. כוננה ואתקין תקונך לעילא כדקא יאות. עלינו אע"ג דלית אנן ידעין לשואה רעותא אלא עובדוי בלחודוי מעשה ידינו כוננהו למאן להההוא דרגא דאצטרך לאתתקנא כו' עכ"ל. ואם דוד מלך ישראל אשר רוח ה' דבר בו מלתו על לשונו להתפלל בשביל כלליות ישראל שיהא מעשה ידינו במצות כוננה לתקן תקונים בהדרגת העליונים כאלו נתכוונו בכל מצוה ומצוה כל הכוונת הראוים לתקון כל מדרגה ומדרגה בעולמות העליונים כנ"ל בזה"ק, ואם הראשונים כו' כ"ש בדורות האחרונים אשר שם עניות יהלכון עני בדעת ע"ז יתפלל תפלה לעני כי יעטוף מלתו ולפני ה' ישפוך שיחו זו התפלה שהתפלל דוד המלך ע"ה קודם כל עשית מצוה ומצוה וכן הובא בספרים:

פרק ט

(**סדר** הנחת טלית ותפילין) הנה כי כן יברך גבר ירא ה' קודם עשית המצוה ברכה הראוי' לה אך קודם הברכה יאמר לשם יחוד כו' וגודל חיוב אמירתה הובא בזה"ק פ' תזריע ד' נ"א ע"ב וז"ל א"ר אלעזר בכל עובדוי דב"נ ליבעי ליה דלהוון כלהו לשמא קדישא מאי לשמא קדישא לאדכרא בפומיה שמא קדישא על כל מה דאיהו עביד דכלא הוא לפולחני' כו' עכ"ל בקיצור ובשער הכולל ביארתי שם בעז"ה כל הראוי באריכות ואחר אמירתו לשם יחוד יזהר מה שנזכר בש"ע סי' כ"ד להסתכל בציצית בשעת עטיפה והכונה בזה לפי שבציצית נרמזו כל התרי"ג מצות שיקבל עליו האדם בעת ההסתכלות קבלה אמתית בלבו ובמחשבתו שישמור אותם כמ"ש וראיתם אותו וזכרתם וגו' ויזהר האדם מאד בכונה זו ואח"כ יברך הברכה בשמחה עצומה מאוד שזיכה אותו השם יתעלה במצוה זו. ושמעתי מאנשים כשרים שנהגו להוציא שני הציצית שלפניהם של הטלית קטן מתוך חיקם של הבגד העליון ותלוים על החגורה כדי להסתכל בהם תמיד שזה עיקר מצותן של הציצית כמ"ש וראיתם אותו וגו' ומנהג ישר הוא ואשרי חלקם:

ואחר עטיפת הטלית יאמר לשם יחוד וכו' של כוונת התפילין והובא מפורש בש"ע סי' כ"ה ובודאי חיוב על האדם לאומרו ולכוין עיקר הכונה ואח"כ יניחן ויברך ברכת התפילין בשמחה עצומה מאוד ויכוין תחלה בשמחה עצומה במחשבתו בזה הל' אני מקיים בהנחה זו מ"ע שצוני יוצרי ובוראי ית"ש וקשרתם לאות וגו' וגם יכוין הכוונה

הנזכר בנוסח לשם יחוד שעיקר הכוונה הוא בעת הנחתן אך קודם ההנחה צריך האדם לפרש הכוונה בפה. ובעת הנחת תפלה של יד יפשוט זרוע שמאלו היטיב וז"ל הזה"ק פ' מצורע ד' נ"ה ע"א מאן דאנח תפילין כד מנח תפלה של יד בעי לאושטא זרוע שמאלא לקבלה לה לכנסת ישראל ולקשרא קשרא כו' עכ"ל. וכ"כ האר"י ז"ל. גם בעת שיכרוך ג' כריכות באצבע צרדה לא יעשה זה כמצות אנשים מלומדה רק יכוין שבזה עושה תקון גדול בעולמות עליונים וז"ל בתקונים ד' פ"ג ע"ב תקונא מ"ז תפילין דיד דא שכינתא כו' רצועה כרוכא באצבעא שמאלא דא קדושין דילה דאיהו טבעת כריכא באצבעה דילה ובה איהי קשירא עמי' ואיהו עמה עכ"ל. וזה סוד שאנו אומרים לשם יחוד קב"ה ושכינתי'. וז"ל פ' פנחס ד' רכ"ח ע"ב זכאה גופא דהכי איהו רשים בשכינתא וקב"ה רשים ברצועה דאיהו תפלה דיד בתלת כריכות באצבע צרדה כו' עכ"ל. ודי בהערה זו:

ויזהר האדם מאוד שיהיו התפילין של ראש מונחים באמצע הראש ממש וגם למעלה מהמצח מהתחלת עיקרי השער. אף שדין זה מפורש בגמרא ובש"ע סי' כ"ז מ"מ לא מנעתי פרי עטי בזה לפי שראיתי רבים מבני עמינו אינם משימין דעתם ע"ז וכמעט חצי הקציצה מונח על מצחן ר"ל לכן באתי כמזכיר אזהרה ע"ז וגם יהיה נזהר על הקשר שיהיה באמצע העורף ולא יטה לכאן או לכאן ולמעלה בעורף דוקא כי כל זה הוא הלכה למשה מסיני ואיך ומה מאוד צריך האדם להזהר בכל מיני זהירות לעשות המצוה כתקונה וז"ל זה"ק פ' בהעלתך ד' קכ"ב ע"א וכל מאן דאחזי עובדא לתתא כדקא יאות כאלו עבוד ליה לעילא דהא בגיני' אתער ההוא מלה כביכול כאלו הוא עביד לי' עכ"ל:

ויזהר האדם מאוד ומאוד מלהסיח דעתו מתפילין כי הוא דינא דגמרא ק"ו מציץ וכל הספרים מלאים מאזהרה זו ומגודל עונשה ר"ל רק בשעת תפלת י"ח ובעת הלמוד אין שייך היסח הדעת בתפילין בעוד שהוא מכוין כוונת התפלה ומעיין בלימודו האר"י ז"ל:

וראוי וישר לאדם בעת שימשמש התפילין הן בק"ש בפסוק וקשרתם לאות וגו' גם בכל התפלה בעת שימשמש אותן או שיחשוב במחשבתו שמונחים תפילין על זרועו ועל ראשו יחשוב במחשבתו כוונה כוללת שתפילין אלו הם אות שאתה יחיד ומיוחד שהוצאתנו מארץ מצרים אך יכוין כונה זו הקצרה בשמחה עצומה וישמח מאוד באלהותו ית' ויתעלה זכרו לעד ודי בזה:

ויזהר האדם מאוד במ"ע זו של תפילין דהיינו להניחם תמיד אף בעת הלמוד:

וענין שני זוגות תפילין נזכר בז"ח ד' ע"ז ע"ב וז"ל ובגין דלא בקיאין אלין דדרא בתראה שויין ב' זוגי תפילין דלא ידעין ברזא כו' עכ"ל:

פרק י

הנה בשעה שהאדם הולך לבה"כ יקבל על עצמו שלא ישיח בבית הכנסת שיחת חולין ח"ו כי השח שיחת חולין בבית הכנסת הוא עון פלילי רחמנא לצלן וז"ל הזוהר הקדוש פרשת תרומה דף קל"א בוה מאן דמשתעי' בבי כנישתא במילין דחול ווי לי' דאחזי פרודא ווי לי' דגרע מהימנותא ווי לי' דלית ליה חולקא באלהא דישראל דאחזי דהא לית אלהא ולא אשתכח תמן ולית לי' חולקא ביה ולא דחיל מני' ואנהיג קלנא בתקונא עלאה דלעילא עכ"ל וקודם התפלה יטול ידיו כמבואר בש"ע סי' צ"ב סעי' ד' וה':

ובבואו לפני המלך מלכו של עולם אל החצר הפנימית אל פתח בית הכנסת ימליך באבות תחילה כמבואר בזה"ק פ' בראשית ד' י"א ע"ב וז"ל קם מערסי' בעי לברכא למרי' ולמיעל לביתי' ולהסגד קמי' היכלי' בדחילו סגי' ובתר כן יצלו צלותיה ויסב עיטא מאינון אבהן קדישין דכתיב ואני ברוב חסדיך וגו' הכי אוקמוה לא לבעי לי' לב"נ לאעלא בי כנישתא אלא אי אמליך בקדמיתא באברהם יצחק ויעקב בגין דאנון תקינו צלותא לקמי קב"ה הה"ד ואני ברוב חסדיך אבא ביתך כו'. ובפ' ויקרא ד' ח' ע"ב כן הוא הגרסא אבא ביתך דא אברהם אשתחוה אל היכל קדשיך דא יצחק ביראתך דא יעקב ובעי לאכללא לון ברישא ובתר כן יעול לבי כנישתא ויצלי צלותי' כדין כתיב ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר עכ"ל הזה"ק וכבר נדפס דפוסת מרובה באריכות קצת בספרים גם בסדורים. ואציג לפניך הנוסח' בקצור נמרץ בכדי שיוכל כל אדם לקיים אזהרות הזה"ק להמליך באבות תחלה קודם בואו לבה"כ וזה הוא בעומדו בפתח בה"כ יאמר בזה הלשון ואני ברוב חסדך אבא ביתך בזכות אברהם אשתחוה אל היכל קדשיך בזכות יצחק ביראתך בזכות יעקב רבש"ע בזכות שלשת אבות אלו אבא לבה"כ להתפלל לפניך ובזכותם תעלה תפלתי לכתר על ראשך ע"כ. ובודאי נוסח זו הקצרה יוכל כל אדם לאומרה על פה ואח"כ כשיבא כנגד ההיכל יאמר אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך וישתחוה השתחוי' גדולה ויכוין שמשתחוה להבורא ית' ומיראתו אותו כנ"ל בפ' שמיני במאמר הזה"ק ועי"ש. ואח"כ יעמוד במקום קביעת תפלתו ויתחיל להתפלל וקודם התחלת התפלה יזהר האדם מאוד לקבל על עצמו מ"ע של ואהבת לרעך כמוך. ויכניס אהבה עצומה בלבו לאהוב כל אחד מישראל כגופו וכנפשו כדי שתעלה תפלתו כלולה מכולם האריז"ל:

ואם קודם סדר תקון חצות לא סדר ברכת השחר מהנותן לשכוי בינה עד הגומל חסדים טוב לסדרם בבה"כ עם שאר התפלה כדי שיענו אחרים אמן אחר ברכותיו, כי מה מאד גדלה מעלת הברכה כשעונין אחרים אמן וז"ל פ' עקב ד' רע"א ע"א כד סלקין אנון ברכאן מתתא לית פתחא ופתחא לעילא ולית ממנא לעילא דלא פתח כל אנון פתחין ומכרזי

ואמרי בכל אנון רקיעין דא איהו דורנא דמלכא דשדר פלוני דא הוא דורנא בקיומא כדקא יאות ומאן איהו ברכה דאתיבו עליה אמן דכל ברכה דאתיבו עליה אמן דא איהו בקיומא כדקא יאות כו'. אמן הא רזא דקשרין דכל יחודא וקדושא ברזא דמאריה ומעטר להה'יא ברכתא בעטרין עלאין כדקא יאות וקב"ה אתרעי בהו באינון דמברכין ליה ותאובתיה בברכתא דלתתא כו' ועל רזא דא כתיב כי מכבדי אכבד כו' עכ"ל. וע"כ מן הנכון שיזהר האדם להשמיע ברכותיו כל מה דאפשר בפני אחרים כדי שיענו אמן אחר הברכה:

ואחר ברכת השחר יאמר פרשת העקידה וגודל מעלת אמירתה הובא בתיקונים וכבר נדפס המאמר בסדורים ויאמר התפלה שקודם אמירתה ושל אחריה כפי שנדפס בסדורים. וגם בשבת וי"ט יאמר פ' העקידה אך אין לומר התחנה כ"כ בס' שתי ידות. אח"כ יאמר הנוסח לעולם יהא אדם כו' עד פרשת התמיד וכל הנוסח הובא בטור א"ח סי' מ"ו:

ובק"ש ראשונה דקרבנות יזהר האדם שיקרא פסוק שמע ובשכמל"ו בכוונה עצומה ממש כמו בק"ש דיוצר גם פסוק ואהבת עד ובשעריך כפי שיבא לפנינו בעז"ה בשערים הבאים. וק"ש זו חיוב גדול על האדם לקרותה אף שמתפלל כותיקון וקורא ק"ש בזמנה קודם הנץ החמה אעפ"כ מחויב לקרות ק"ש זו דקרבנות כ"כ האר"י ז"ל כי ד' ק"ש חיוב על כל אדם לקרות בכל יום ראשונה ק"ש זו והיא נקראת ק"ש דקרבנות ולכן אף שסדר אדם ברכת השחר עד פ' התמיד קודם אור הבוקר עכ"ז אחר הנחת טלית ותפילין קודם שיתחיל פרשת התמיד ראוי שיקרא ק"ש זו מן שמע עד ובשעריך כי היא נקראת ק"ש דקרבנות וק"ש שניה נקראת ק"ש דיוצר וק"ש שלישית היא ק"ש של תפלת ערבית ונקראת ק"ש דערבית וק"ש רביעית היא ק"ש שעל המטה. וכל הג' ק"ש האחרונות החיוב לקרות כל הג' פרשיות זולת ק"ש דקרבנות א"צ לקרות רק פ' הראשונה כנ"ל. אך אם ישמר האדם שיעבור ח"ו זמן ק"ש דיוצר דהיינו בימים הארוכים ובפרט בשבת קודש ויו"ט מי שאינו מתפלל כותיקין בוודאי עובר זמן ק"ש אז יזהר האדם לקרות בק"ש דקרבנות כל הג' פרשיות ויכווין לצאת בזה הקריאה מ"ע דק"ש של שחרית. וראוי לאדם להתנהג בזה אף בכל ימות השנה לקרות בק"ש דקרבנות כל הג' פרשיות מספק שמא ח"ו לא יקרא ק"ש דיוצר בזמנה ויהיה מעוות לא יוכל לתקן ובוודאי ראוי וישר שיתאמץ האדם בכל יכולתו לקרות ק"ש דיוצר תמיד בזמנה כי בוודאי זה דוחק גדול לצאת בק"ש דקרבנות ידי חובת ק"ש ובפרט בלא ברכותיה שלפניה ושלאחריה אך אין דנין אפשר משאי אפשר. וגודל שכר ק"ש עם דמדומי חמה מבואר בז"ח ד' פ"ד ע"א ועי"ש:

אח"כ יאמר השבחים של אתה הוא א' ושל אתה הוא ב' בכוונה ובשמחה כי הם נכללים משבחים נפלאים ותפלות. גם בשבחים אלו מעיד האדם על אלהותו יתברך ויתעלה ואתה הוא א' נתקנה ע"פ הירושלמי הובא בטור ואתה הוא ב' הוא מאמר אליהו ז"ל והובא בתנא דבי אליהו ולענין חתימה בשם באתה הוא הא' הטור בסי' מ"ו כתב הנוסחא של החתימה בשם אך הב"י לא הכריע בזה ועי"ש. ובשם האריז"ל מצאתי שאין לחתום בשם אלא ברוך המקדש את שמו ברבים:

פרק יא

גודל מעלת אמירת הקרבנות

אם אמרתי אספרה נא כמו שהם מבוארים בזה"ק ובתקונים בכל מקומות מושבותיהם תקטן היריעה ולא יכילו אך אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב אפס קצת ממאמריו הקדושים כדי להלהיב לב אנשים כערכי באמירתם ואף גם זאת נקיטנא נפשאי בקצרה לגודל תשוקת הקצור. וז"ל הזה"ק בפ' וירא ד' ק' ע"א א"ר כרוספדאי האי מאן דמדכר בפומיה בבכ"נ ובב"מ ענינא דקרבנות ותקרובתא ויכוין בהן ברית כרותה הוא דאנון מלאכיא דמדכרי חובי' לאבאשא לי' דלא יכלין למעבד ליה אלא טיבו עכ"ל. ופרטי הפרשיות של קרבנות שיאמר אדם בכל יום נדפסו כבר בסדורים ומפורשים ג"כ בזה"ק. וז"ל בז"ח ד' ל"ד ע"ד תרשב"י בשעתא דב"נ אקדים בצפרא אנח תפילין ברישי' כו' ואוזיפו ליה לבי כנישתא כו' עד אכריז ואמר ישראל אשר בך אתפאר בתר הכי אית לי' למקרי פרשתא דבראשית עד יום א' דאיהו עלויא ותושבחתא דכללא לבתר יתעסק בפרשת קרבנות לכפרא עלוי וכל אנון קרבנין דיומא צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה בגין לכפרא על כל אינון הרהורין ומחשבין דלילא כו'. עכ"ל (והיא פ' של תרומת הדשן):

וגודל מעלת פ' התמיד מבואר בתקונים תקון י"ח דף ל"ד ע"א וז"ל אלין נפקין הא אחרנין אעלין אנון מארי דצואר דהוו מברכי להקב"ה על מאכלין ומשתיין דקרבנין דאמרין בכל יומא צו את בנ"י ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי דהוו מקרבין לקב"ה ושכינתיה בכמה קרבנין דצלותין עכ"ל. הנה מזה יראה האדם גודל מעלתם ואיך ראוי לכוין בקריאתם ועיקר לקרותן במתון גדול ולדקדק בתיבות ככתוב בתורה. ודי בהערה זו:

ואחר פרשת התמיד יאמר פסוק ושחט אותו על ירך וגו' בכוונה גדולה וגודל מעלת קריאת פסוק זה הובא בב"י סי' א' וז"ל וכתב הר"י בר יקר טוב לומר עם הקרבנות פסוק זה ושחט אותו וגו' כדאמרינן בויקרא רבה אמר הקב"ה מעיד אני עלי שמים וארץ בין

נכרי בין ישראל בין עבד בין אמה בשעה שהן קוראין מקר' זה צפונה לפני ה' אני זוכר עקדת יצחק בן אברהם. עכ"ל:

ואחר פסוק זה יאמר פרשיות של קטורת כנדפס בסדורים ויתחיל מן אתה הוא ה' אלהינו שהקטירו לפניך את קטורת כו' וגודל מעלת קריאת פרשיות של קטורת רבו ג"כ בזה"ק במקומות הרבה ואעתיק לפניך רק מקום אחד בכדי להלהיב לבות בני אדם להביאם לשעבוד הכוונה בשעת קריאתם וז"ל פ' ויקהל דרי"ח ע"ב מלה דא גזרה קיימא קמי קב"ה דכל מאן דאסתכל וקרי בכל יומא עובדא דקטורת ישתזיב מכל מילן בישין חרשין דעלמא ומכל פגעין בישין ומהרהורא בישא ומדינא בישא וממותנא ולא יתזק כל ההוא יומא דלא יכיל סטרא אחרא לשלטאה עלי' ויצטרך דיכוין בי' אר"ש אי בני נשא הוו ידעי כמה עלאה איהו עובדא דקטורת קמי' קב"ה הוו נטלי כל מלה ומלה מני' והוו סלקי לה עטרה על רישייהו ככתרא דדהבא ומאן דאשתדל בי' בעי לאסתכלא בעובדא דקטורת ויכוון בי' בכל יומא אית לי' חולקא בהאי עלמא ובעלמא דאתי ויסתלק מותנא מיני' ומעלמא וישתזיב מכל דינין דהאי עלמא מסטרין בישין ומדינא דגיהנם. עכ"ל בקצור. ובד' רי"ט ע"א מסיים בזה"ל. ת"ח האי מאן דדינא רדיף אבתרי' אצטרך להאי קטרת ולאתבא קמי מרי' דהא סיועה איהו לאסתלקא דינין מני' ובהאי ודאי מסתלקין מני' הוא רגילא בהאי לאדכרא תרין זמנין ביומא בצפרא וברמשא דכתיב קטרת סמים בבוקר בבוקר וכתיב בין הערבים יקטירנ' ודא איהו קיומא דעלמא תדיר דכתיב קטורת תמיד לפני ה' לדרתיכם ודא הוא קיומא דעלמא לתתא וקיומא דעלמא לעילא בההוא אתר דלא אדכר בכל יומא עובדא דקטורת דינין דלעילא שרי' בי' בגין דכתיב קטרת תמיד לפני ה' תמיד איהו קיימי לפני ה' יתיר מכל פלחנין אחרנין חביבא איהו עובדא דקטורת דהוא יקיר וחביב קמי קב"ה יתיר מכל פולחנין ורעותין דעלמא כו' ובג"כ עובדא דקטורת אצטרך לאקדמ' לצלותא כו' ולבתר שירין ותושבחן: (ר"ל פסוקי דזמרה) וצלותין כלא כדקאמרן. עכ"ל בקצור ודי בהערה זו לאדם להזהר באמירת פרשיות הקטורת בבוקר ובערב במתון גדול ובדקדוק התיבות היטיב ככתוב בתורה ובכוונת הלב. ודי בזה. וכתב האריז"ל שאמירות פרשיות הקטורת וסמניה יסייענו לחזור בתשובה גם מזהיר שימנה אחד עשר הסממנים באצבעותיו בכדי שלא יטעה ח"ו ע"כ. וגודל התקון של אמירת הקרבנות בכל יום על סדר התפלה מבואר פ' תרומה קל"ג ע"א וז"ל מטה ושולחן וכסא ומנורה. ארבע אלין כלהו בשכינתא אינון ואיהי כלא וכל תקונין אלין מתתקנן לגבי עלמא עלאה בסדורא דאנן מסדרין. בסדורא דצלותא דערבית בותקונא דילי' הא מטה. בסדורא דאנון קרבנין ועלוון דאנן מסדרין בצפרא ואנון שירין ותשבחן הא שלחן.

ובההוא סדורא דצלותא דמיושב ובתקונא דק"ש בההוא יחודא דאנן מתקנין הא כסא. בההוא סדורא דצלותא דמעומד ובאנון קדושאן ותוספת קדושה וברכאן דאנן מסדרין הא מנורה. זכאה איהו ב"נ דדא שוי ברעותי' לאשלמא לגבי מארי' בכל יומא ולאתתקנא לגבי' הני תקונין כדין ודאי קב"ה יהא אושפיזי' בכל יומא. זכאה איהו בההוא עלמא וזכאה איהו בעלמא דאתי עכ"ל. ובפ' במדבר ק"כ ע"ב ז"ל כד אתי צפרא ותב לגבי' פקדוני' בעי לברכא לי' לקב"ה דאיהו מהימנא עלאי. לבתר דקם עאל לבי כנישתא מעטר בטוטפי. אתכסי בכסויא דציצית אעל ומדכי גרמי' בקורבנין בקדמיתא. לבתר קביל עלי' עול מלכותא בסדורא דשבחי דדוד דאנון סידורא דעול מלכותא. ובסדורא דשבחא דא אשרי עלי' ההוא עול לבתר סדורא דצלותא לקשרא לון כחדא עכ"ל. ודי הערה בזה, ומכל הפרשיות של קרבנות הנזכר בש"ע סי' א' שיאמר אדם בכל יום יזהר עכ"פ במה שנזכר שם סעיף ט' כי טוב מעט בכוונה כו' ויאמר על הסדר כפי המבואר בזה"ק הנ"ל דהיינו שמקודם יאמר פ' בראשית עד יום אחד. ואח"כ פ' הכיור ואח"כ פ' תרומת הדשן. כמבואר בז"ח הנ"ל גודל מעלתו. ואח"כ פ' התמיד ואח"כ פ' הקטורת וסמניה על הסדר שנדפס בסדורים ואעתיק מאבודרה"ם פי' על כמה תיבות מסמני הקטורת. וז"ל בורית כרשינא שני דברים הם. תשעה קבין פי' משניהם אם חסר אחת מכל סמניה חייב מיתה פי' כהן גדול שמביא לפני ולפנים שהרי בא ביאה ריקני' שכן כתוב וכסה ענן הקטרת וגו' אבל אם חסר א' מכל סמני' שאין ענן הקטורת כהלכתו חייב. עכ"ל:

ואחר אמירת הקטורת יאמר הפסוקים ה' צבאות עמנו וגו' כל פסוק ג"פ בהתלהבות גדול ובכוונה עצומה וגודל מעלתה הובא באבודרה"ם ובב"י וז"ל גרסינן בירושלמי פ' אין עומדין ר' חזקיה בשם ר' יעקב בר אחא בשם ר' אסא בשם ר' יוחנן לעולם אל יהי פסוק זה זז מפיך ה' צבאות עמנו משגב לנו וגו' ר' יוסא ב"ר בון בשם ר' אבוה בשם ר' יוחנן וחברי ה' צבאות אשרי אדם וגו' עכ"ל ומזה יראה אדם גודל מעלתם ויתלהב בכוונת אמירתם. ודי בזה. ותכף אחר פסוקים אלו יאמר פסוק וערבה לה' מנחת וגו' האריז"ל: ואח"כ שאר פסוקים כמו שנדפס בסדורים:

ואח"כ אבי הוה מסדר כו':

אח"כ תפלת ר' נחוניא בן הקנא אנא בכח כו' ויזהר האדם לאומרם בכוונה עצומה ובמתון גדול ויחלק באמירתו כל שתי תיבות בפ"ע האריז"ל. ותפלה זו הוא מתקוני התפלה המיוסדים על סדר תקון עולמות העליונים ועיקר כוונה הפשוטה לכוין היטיב פי' המלות של תפלה זו ומי שיעיין היטיב בז"ח ד' ע"ד ע"ב יראה גודל מעלת תפלה זו. ויראה לומר אחר סיומה בשכמל"ו כי הן הנוסחא בתקונים תקונא ד' ד' י"ט ע"א.

ואח"כ יאמר הרבון הנדפס בסדורים.
ופרק איזהו מקומן יעיין האדם בכתבי האריז"ל ויראה גודל מעלתה שכל משנה ומשנה של פרק זה הוא תקון בפ"ע בעולמות העליונים. לכן יזהר לאומרה בהבנת פירושה ובמתון וכלל הכונות של כל הנזכר עד הנה ומה גם פרק זה יכוין האדם קודם אמירה של איזה ענין שבזה האמירה אני רוצה לעשות נחת רוח ליוצרי ובוראי ית' ויתעלה ואז בוודאי יעשה אמרתו רושם ותקונה בעולמות העליונים אף שאינו יכול לכוין כוונת האר"י ז"ל כי רחמנא לבא בעי. וכוונה זו של עשית נחת רוח לבוראנו ית' היא כוונה נפלאה ועצומה בכל העבודות ובפרט באמירת תקוני התפלות ולמוד תוה"ק. גם בתוך אמצע התפלה או השבח או הלמוד יתעורר האדם אל כונה זו ודי בהערה זו.
ואחר ברייתא דר"י אומרים קדיש וקדיש זה הוא ג"כ מתקוני התפלה. האר"י ז"ל. ונוסח של עושה שלום כן הוא הנוסחא בזה"ק פ' תרומה ד' קס"ט ע"א עושה שלום במרומיו הוא ברחמיו יעשה שלום עלינו כו'.
אם לא אמר האדם פ' קדש כו' והיה כי יביאך תיכף אחר הנחת תפילין אם ישער בעצמו שלא יאחר תפלת הצבור יאמר אותן שתי הפרשיות כאן קודם ב"ש כדי שיאמר כל הד' פרשיות על סדר הכתוב בתורה ובתפילין. מקודם יאמר כאן קדש והיה כי יביאך ובק"ש שמיא מרע והיה אם שמוע משא"כ אם יאמר השתי פרשיות קדש והיה כי יביאך אחר התפלה לא יאמר על הסדר שמעתי. ע"כ תקוני תפלות של עולם העשיה:

פרק יב

נעים זמירות מלך ישראל כשהשיג ברוח קדשו גודל מעלת ותקון התפלה ויהי כראותו שבני אדם מזלזלין בו דבר ברוח קדשו ומלתו על לשונו לשון חכמים מרפא שימו לבבכם לכל הטוב ההוא שאבדתם ואמר כרום זלות לבני אדם כדרז"ל דברים שהם עומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם ואת כל זה ראיתי ונתתי את לבי טרם אחלה לדבר על שער התפלה וכוונתה להביא מן האומרים מאמרי הזה"ק ותקונים. פרק תקוע אלפא בינה בגודל מעלות ותיקון התפלות בעולמות העליונים. ואם אמרתי אספרה נא כמו הם בזוה"ק לשנים יאריכו פארותיו כי הם לערך ק"כ מאמרים נמנים. ואי לזאת איפה לקטתי איפה א' קטנה מקצת מאמרים מהזה"ק ותקונים. המבארים גודל מעלת התפלה וגודל תקונה בכל העולמות העליונים ובכדי לעורר את האהבה עד שתחפץ לבב אנוש כערכי לבוא אל שעבוד כוונת התפלה יהיו נכונים ולגודל אהבת הקצור נקיטנא נפשאי בקצרא בהמתקת המאמרים על צד היותר אפשרים. ופרקו נאה הי' להעמידו בין הפרקים הקודמים טרם ביאורי התחלת התפלה אך אין מפסיקין בין הפרקים כי דרך

הלוכו הוא קרב לגשת אל הקדש סדר הנאות בעשייתן לעבודת האשמורה כל אלה חברו אל עמק שוה בלי הפס' בנתים עד תשלום תקון תפלת עולם העשיה ויהי השער לסגור אמרתי כל מן דין סמוכ' לנא לעשות לו סמוכין בסגירת השער הזה. וגודל מעלות התפלה דרך כלל הובא בגמרא הקדושה ברכות פ' אין עומדין דף ל"א אר"א גדולה תפלה יותר ממע"ט שאין לך גדול במע"ט כמשה רבינו ע"ה ואפ"ה לא נענה אלא בתפלה דכתיב כו' ואר"א גדולה תפלה יותר מכל הקרבנות שנאמר כו' ועוד כמה מאמרים:

וז"ל זה"ק פ' ויחי רכ"ט ע"ב ת"ח כל ב"נ דאתי למפלח ליה לקב"ה בצפרא ופנייא בעי למפלח ליה לקב"ה בצפרא כד סליק נהורא כו' כדין בעי ב"נ לאתקשרא בימינא דקב"ה ולמפלח קמי' בפולחנא דצלותא בגין דצלותא אחסין תוקפא לעילא ואמשיך ברכאן מעומקא עלאה לכלהו עלמין ומתמן אמשיך ברכאן לתתאי ואשתכחו עלאין ותתאין מתברכין בההוא פולחנא דצלותא דקא בעי ב"נ למפלח קמי קב"ה בשמחה וברננה לאכללא כו' עכ"ל בקיצור. ובדף ר"נ ע"א ז"ל השתא דקרבנא לא אחעביד צלותא דב"נ אתער שלימו לעילא ותתא ובברכתא דבריך לקב"ה מתברכין עלאין ותתאין וע"ד בצלותא דישראל מתברכין עלמין מאן דמברך לי' לקב"ה ית' ומאן דלא מברך לי' לקב"ה לא יתברך הה"ד כי מכבדי אכבד וגו' עכ"ל. וז"ל פ' פקודי ד' ר"נ ע"א חברים מקשיבים לקולך השמיעני זכאין אנון צדיקיא דידעי לסדרא צלותהון כדקא יאות בגין דכד האי צלותא שראת לאסתלקא אלין סלקין בהאי צלותא (פי' מלאכין ממנן) ואעלין בכל אנון היכלין עד תרעא דפתחא עלאה ועאלת ההיא צלותא קמי מלכא לאתעטרא כמה דאתמר ת"ח כל אנון דמצלאן צלותין ומקדשין למאריהון ברעותא שלים האי צלותא בעי מגו מחשבה לאפקה לה וברעותא דרוחא מלולא שלים וכדין אתקדש שמי' דקב"ה וכד מטת לגבי אלין חברים (פי' המלאכים) כלהו נטלי להההוא צלותא ואזלין בהדה עד היכלא רביעאה בההוא פתחא כו' בגין דאצטרך לי' לב"נ לברכא לקב"ה ולצלאה צלותי' כדקא יאות בגין דיתברך שמיא קדישא כו' ולא יפגום צלותי' בגין דימנע ברכאן מעלמא והכא בסטרא דקדושה כו' עכ"ל בקיצור. וז"ל בפ' ויקהל ד' ר' ע"ב צלותא דב"נ דדחיל למרי' ואתקין תקונא דלעילא כמה דאוקמינא בקדמיתא בשירין ותושבחן דקאמרין מלאכין עלאין לעילא ובההוא סדירא דתושבחן דקאמרין לתתא איהי קשיטת כו' ובעי בר נש לשוואה לבי' ורעותי' ולכוונא בכל הני תקונין וסדורין דצלותא פומי' ולבי' ורעותי' כחדא כו' ואי ב"נ יכוין לבי' ורעותי' לכל דא כו' כדין קב"ה קארי לי' שלום לתתא כד"א ויקרא לו ה' שלום וכל יומוי הכי קראן לי' לעילא שלום כו' וכד אסתלק ההוא ב"נ מהאי עלמא נשמתי' סלקא ובקעי בכל אנון רקיעין ולית מאן דימחי בידה וקודשא ב"ה קרי

לה ואמר יבוא שלום ושכינתא אמרה ינוחו על משכבותם וגו' ויפתחון לה תליסר טורי דאפרסמונא דכיא ולא יהא מאן דימחי בידה כו' עוד בדף ר"א ע"א ז"ל פתח ואמר ויאמר לי עבדי אתה וגו' הכא בצלותא דבעי ב"נ לצלאה קמיה דקב"ה דאיהי פולחנא חדא רבא ויקירא מאנון פולחנין דמרי' אית פולחנא דקב"ה דקיימא בעובדא כו' ואית פולחנא דקב"ה דאיהו פולחנא פנימאה יתיר דאיהו עקרא דכלא כו' צלותא דב"נ דאיהו פולחנא דרוח' איהי קיימי ברזין עלאין ובני נשא לא ידעין דהא צלותא דב"נ בקעא אוירין בקע רקיעין פתח' פתחין וסלקא לעיל' כו' מל' סלקא ואנון ממנון דקיימין באוירא אתמנון לד' סטרי עלמא לסטר מזרח אתמנא ממנא חד בכמה ממנין וסרכין עמי' דקיימין באוירא גז"רדיא שמי' ועמיה סרכן ממנן אחרנין דאנון מחכאן להההיא מלה דצלותא וסלקא באוירא ונטיל לה האי ממנא אי היא מלה כדקא יאות הוא וכל אנון סרכין נשקין להאי מלה וסלקין עמה עד ההוא אוירא דרקיע לעילא דתמן ממנון סרכין אחרנין בשעתא דנשקי להההיא מלה פתחי ואמרי זכאן אתון ישראל דידעיתו לעטרא למריכון בעטרין קדישין זכאה איהו פומא דמלה דעטרה דא נפקא מני' כדין פרחין אתון דקיימין באוירא דבשמא קדישא דתריסר אתון דההוא שמא שליט באוירא כו' ואנון אתוון פרחין וסלקין בההיא מלה וההיא ממנא דמפתחן דמארי' דאוירא בידי' וכל אנון ממנין אחרנין כלהו סלקין בי' עד רקיעא ואתמסר בידא דממנא אתרא וסלקא לעילא כו' סלקא צלותא ומטת לגבי חד ממנא דאתמנא לסטר מערב ותמן קיימין תשעה פתחין ובהו קיימין כמה סרכין וכמה ממנן ועלייהו ממנא חד די שמי' זבוליא"ל כו' וכד נהור יממא עאלין כלהו בפתחא חדא דאנון ט' פתחין דאיהו פתחא עילא' על כלהו וכד צלותא סלקא עאלת בההוא פתחא וכלהו סרכין וכלהו ממנן נפקין מההוא פתח' ועלייהון זבוליא"ל ההוא רב ממנא ונפקי כלהו ונשקי לה ומטן עמה עד רקיע תנינא סלקת צלתא עד ההוא רקיע ואתפתחו תריסר תרעין דההוא רקיע ובההוא תרעא דתריסר קאים ממנא חד דשמיה ענא"ל והאי ממנא על כמה חילין על כמה משריין וכד צלותא סלקא קאים האי ממנא וכריז על כל אנון פתחין ואמר פתחו שערים וגו' וכלהו תרעין פתיחן ואעלת צלותא בכל אינון פתחין כדין אתער חד ממנא כו' דאתמנא על שיתין רבוא משריין כו' כל אנון שתין רבוא משריין וכל אינון מארי דעיינין וכל אנון דצייתין מארי דאודנין כלהו נפקי ונשקי להההוא מלה דצלותא דסלקא הה"ד עיני ה' אל צדיקים ואזניו אל שוועתם כו' רקיע תליתאי ההוא צלותא סלקי ומחי להההוא רקיע כו' וכד צלותא סלקא נחית ההוא שרביטא וסגיד קמי' ההיא צלותא ואקרי האי רקיע רקיע דשרביטא כו' דא היא צלותא דסלקא על כל אנון רקיעין כדין סגדין לגבה מכאן ולהלאה צלותא מתעטרא בעטרין עלאין וסלקא לגו רקיע

רביעאה כו' וכלהו מעטרין להההיא צלותא בעטרין דבוסמין דגנתא דעדן ותמן אתעכבת צלותא עד דכלא משריין סלקין עמה לגו ההוא רקיע חמשאה ותמן איהו ממנא חד גדריא"ל שמי' והוא מארי קרבין דעו"ג וכד צלותא סלקי כדין אזדעזע הוא וכל משריין דלי' ואתבר חילייהו ונפקי וסגדי ומעטרין להההיא צלותא וסלקין עמה עד דמטו לשבעין תרעין דתמן קאים חד ממנא דשמי' ענפיא"ל רב ממנא והוא מעטר להההיא צלותא בשבעין עטרין וכיון דמתעטרא צלותא בכל הני עטרין כדין מתחברין כל אנון חיילין דכלהו רקיעין וסלקין להההיא צלותא דמתעטרא בכל סטרין לגבי רקיע שביעאה וכדין אעלת צלותא וסנדלפון רב יקרא עלאה דכל מפתחין דמר' בידי' אעיל להההיא צלות' לגו שבעה היכלין אלין אנון היכלין דמלכא והאי צלותא כד מתעטרא בכל הני עטרין כו' זכאה חולקי' דב"נ דידע לסדרא צלותי' כדקא יאות בהאי צלותא דמעטרי בי' קב"ה כו' עד הכא מלין למנדע רזין עלאין מכאן ולהלאה אית פקודא אוריתא כו' ואנון שית פקודין דקיימין אוף הכי בצלותא. חד ליראה את השם הנכבד והנורא. תנינא לאהבה אותו. תליתאה לברכו רביעאה ליחדו. חמישאה לברך כהנא ית עמא. שתיתאה למסור נשמתי' לי' כו' ואנון שית פקודין דקיימין בצלותא דמלה בר אנון פקודין דקיימא בעובדא כגוונא דציצית ותפילין. ליראה את השם פקודא דא קיימי באלין תושבחן דקאמר דוד מלכא (פי' בפסוקי דזמרה) ובאנון קרבנין דאורייתא (פי' פרשיות הקרבנות וקטורת) דתמן בעי ב"נ לדחלא מקמי מרי' בגין דאנון שירין קיימין בההוא אתר דאקרי יראה כו' ובעי ב"נ לשוואה רעותי' באנון שירין ביראה כו' כיון דמטי ב"נ לישתבח ישוי רעותי' לברכא לי' לקב"ה כגון יוצר אור יוצר המאורות לאהבה אותו כד מטי לאהבת עולם (ר"ל אהבה רבה) ואהבת את ה' אלהיך דדא איהו רזא דרחימו דקב"ה והא אוקמוה ליחדא לי' שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד דהכא קיימא רזא דיחודא דקב"ה ליחדא שמי' ברעותא דלבא כדקא חזי ומתמן ולהלאה אדכרותא דיציאת מצרים כו' לברכא כהנא ית עמא כו' למסור נפשי' לגבי' ולמיהב לי' נשמתי' ברעותא דלבא כד נפלין על אנפין ואמרין אליך ה' נפשי אשא דיכוין לבי' ורעותיה לגבי' לממסר ליה נפשי' ברעותא שלים אלין אנון שית פקודין דקיימין בצלותא דסלקין לגבי שית מאה פקודין דאוריית' ואי תימא תליסר אחרני יתיר כו' זכאה חולקי' מאן דישוי לבא ורעותיה לדא ולאשלמא לון בכל יומא ובאלין תליין אחרנין סגיאין אבל כד מטי ב"נ לאתרין אלין אצטרך לי' לכוונא לבי' ורעותא לאשלמא ההוא פקודא דקיימא בההוא מלה וכדין מכרזי עליה ואמרי ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר עכ"ל בקיצור נמרץ:

אחיי ורעי אף מקצת מאמרים אלו שהעתקתי יכול אדם להתבונן גודל מעלת התפלה שעולה ברום רקיעים והיכלות בין כמה חיילין ומשריין עלאין להעשות כתר ועטרת תפארת למלך מלכי המלכים הקב"ה וב"ש וכל הכבוד שעושין לה בנשיקין והשתחואות כנ"ל וכל העולמות מתברכין בתפלתו כנ"ל בזוהר ויחי ותמשיך ברכאן מעומקא עלאה לכלהו עלמין ואשתכחו עלאין ותתאין מתברכין בההוא פולחנא דצלותא ונכללין בה גם כל התרי"ג מצות כנ"ל מפורש ובוודאי הערות הזה"ק לבד הן די עולה לעורר לבות בני אדם אל גודל הכוונה בה כנ"ל בזהר פקודי האי צלותא בעיא מגו מחשבה לאפקא לה וברעותא דרוחא מלולא שלים כו' ולא יפגום צלותיה בגין דימנע ברכאן מעלמא. גם בזהר ויקהל כנ"ל כתב ובעי ב"נ לשוואה לבא ורעותי ולכוונא. פומי' ולבא ורעותי' כחדא כו' ליחדא לבי' בתקונא דפולחנא דמרי' ולשוואה לבי' ורעותי' בההוא פולחנא דאינון מלין דקאמר דהא מלה סלקא כו' ודי בזה וז"ל בתיקונים דף ק"ו ע"א תיקון ס"ט האי איהו דאוקמוה מארי מתניתין דב"נ דאשתדל בפולחנא דמרי' דכל ברייז דעלמא בסייעתא דלי' כמה דאוקמוה כל העולם כלו לא נברא אלא לצוות לזה ואפי' שרפים וחיות ואופנים לא אתבריאו אלא לסייעתי' וכד ב"נ אפיק הבלים ודבורים בצלותי' כמה עופין פתחין גדפייהו ופומייהו לקבל לון הה"ד כי עוף השמים וגו' ונטיל קב"ה אלין מלין ובני בהון עלמין דאתמר בהון כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה ורזא דמלה ואשים דברי בפיך וגו' ולאמר לציון עמי אתה אל תקרי עמי אלא עמי בשותפ' עכ"ל בקיצור. ובתיקון כ"א דמ"ה ע"ב ז"ל פתח ר"ש ואמר זכאה איהו מאן דמצלי וידע לסלקא רעותיה לעילא דהא פומי' אפיק שמהן ואצבעו כתבין רזין וכד סלקין שמהן מפומוי כמה עופין פתחין גדפייהו לעילא לקבלא לון וכמה חיון דמרכבתא כלהו מזדמנן לגבייהו לנטלא לוו כו' עכ"ל בקיצור. ובתקון ע' ד' קל"ב ע"א ז"ל ת"ח כד ב"נ מתעטף בעטופא דמצוה כו' ובתפילין איהו מעטר ליה כו' וקרא ליה דישרי על כרסיא דתקן ליה שמע ישראל הכי קב"ה מתקן ליה בההוא עלמא כרסיא ועטרה כו' ואמליך לי' על כל מלאכין ומשריין דתמן כו' וכמה דנגנין ליה בכמה נגונין דשירות ותשבחות והודאות הכי כד סליק לעילא כלהו חיוון דמרכבות ומשריין דמלאכין קדישין דחיות ואופנים ושרפים פרשין גדפיהו בחדוה בנגונא לקבלא לי' הא הכא אגרא דצלותא ותקונין דילי' דאיהו פקודא חדא כו' וכמה דאיהו מקבל עליה כל פקודין דעשה בדחילו ורחימו הכא אמליכין ליה לעילא חיילין ומשריין על אלין עלמין דתקון ליה קב"ה לעילא ומקבלין לון עלייהו בדחילו ורחימו דמאריהון ובזמנא דב"נ אשתדל באורייתא דאיהו אור ובמצוה דאיהו נר כאלו נהיר בעמודא דעננא ביממא קדם ה' ועמודא דאשתא בלילה הכי כגוונא

דא כד אזיל להההוא עלמא מה כתיב ביה וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך וליל' בעמוד אש להאיר להם למאן לנשמה ורוחא ונפשא דיליה כו' הרי אגרא דאלין פקודין דתליין באלין אברים הוא מאן דמיחד לקב"ה בשכינת בהאי עלמא קב"ה מזווג ליה בבת זוגיה בההיא עלמ' ומאן דקריב ליה לשכינתי' קרבנ' קב"ה מקרב ליה בבת זוגי' מאן דעבד ליה בית מקדשא הה"ד ועשו לי מקדש קב"ה עביד ליה בההוא עלמא בית לדיירה בי' תמן דאיהו קדש קדשין ומאן דעביד ליה סוכה קב"ה מסכך עליה בההוא עלמא ואגין עליה מכל מלאכי חבלה כד נפיק מהאי עלמא ואזיל להההוא עלמי' וכל מאן דמברך לקב"ה ומקדש ליה בצלותא בהאי עלמא קב"ה מברך ליה בההוא עלמא ומקדש ליה ולית קדושה פחות מעשרה אוף הכי עביד ליה קב"ה עשרה חופות בגן עדן דקדושה דקב"ה עם שכינתי' אינון ק' ק' ק' ושבע ברכאן דלי' אינון בק"ש בשחר שתים לפניה ואחת לאחריה ובערב שתים לפניה ושתים לאתריה הא שבע ויחוד דיליה שמע ישראל והכי קב"ה מברך ליה ולכלה דיליה ומקדש ליה עמה בקדושה ומייחד תרוייהו וכלה מדה כנגד מדה סוף סוף בכל מה דאשתדל ב"נ בפקודוי דקב"ה בגיני ובגין שכינתי' הכי אשתדל קב"ה בגין ב"נ ובת זוגי' בההוא עלמא זכאה חולקיה מאן דישתדל למעבד רעותיה דלית פומ' יכול למימר אגרא דילי' בההוא עלמא דאיהו לדרי דרין ב"נ עביד לקב"ה רעותיה דאיהו לפום שעתא בהאי עלמא ובני ליה בנינא בי'. קב"ה בני לי לב"נ בעלמא דילי' בנינא לדרי דרין כו'.

אחי ורעי אהובי נפשי אתה הראת לדעת ממאמרי קדש האלו גודל המעלה ותקון התפלה. בכל העולמות העליונים ובכדי לזכות את הרבים שלא יצטרכו לחפש ולחקור באיזה מקומן של הזה"ק והתקונים מעניני עבודות יוצרנו ובוראנו ית"ש וזכרו לעד יתעלה. גודל שכרן ועונשם ע"כ העתקתי המאמרים האלה. ובודאי המאמר קונה ההתלהבות בלבם הטהור לעבוד אותו ית' ברחימא ודחילא. הן בשירי' ותשבחות הן בתפלה. הן בכל מ"ע ול"ת כולו ובזה יזכו לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכל'. כולה. ודי בזה הערה:

ג; שער השיר

פרק א

פסוקי דזמרה

השער הזה יהיה כלול כל פסוקי דזמרה ושירת הים מב"ש עד יוצר אור וע"כ זה שמו אשר יקראו לו שער השיר ובו יבואר גודל מעלות זקיפת הידים בתפלה ושבחים ותהלות ואח"כ דקדוק התיבות והמלות. וכוונת פסוקי דזמרה על הסדר עולות:

טרם נבוא שעריו בתודע כוונת פסוקי דזמרה צריכין אנחנו למודעי ידיעה בתחלה מכלל מפי העבודה הצריך לכלל כל פרטי עבודה ועבודה בעבודתו לית"ש והיא גודל מעלת זקיפת הידים בתפלה או בהודאה ושבח להבורא ית"ש וגודל מעלת עבודה זו לאין ערך ותכלית כמבואר בזה"ק פ' יתרו ד' ס"ז ע"א וז"ל עשרה שליטין אשר היו בעיר. אלין אנון עשרה די ממנן על פרישו דידין לעילא לנטלא ההיא צלותא או ההיא ברכתא ויהבי ביה חילא לאתיקרא שמא קדישא ואתברך מתתא. כיון דמתתא אתברך מההוא פרישא דידין לעילא כדין אתברכא מעילא ואתיקר מכל סטרין ואלין עשרה אנון ממנן לנטלא מאנון ברכאן דלעילא ולארקא לתתא ולברכא ההוא דמברך ליה דכתיב ואני אברכם. בג"כ יסתמר ב"נ בשעתא דירים ידוי לעילא למהוי בצלו או בברכן או בבעותא ולא ירים ידוי למגנא בגין דאלין עשרה אנון זמינן ומתערין לגבי' ההוא פרישו דידין ואי הוא למגנא אנון עשרה לטיין ליה במאתן וארבעין ותמניא לווטין והאי הוא דכתיב ביה ויאהב קללה ותבואהו וכדין רוח מסאבא שרי' על אנון ידין דאיהו ארחיה למשרי על אתר רקניא וברכתא לא שרי' באתר רקניא וע"ד הרמותי ידי אל ה' אל עליון מתרגם בצלי. ובהאי פרישו דידין אית רזין עלאין. בשעתא דאתפרישו ואזדקפו לעילא אוקיר ב"נ לקב"ה בכמה רזין עלאין. אחזי ליחדא רזא דעשר אמירין בגין ליחדא כלא ולאתברכא שמא קדישא כדקא חזי ואחזי ליחדא רזא דרתיכין פנימאין ורתיכין דלבר בגין דית' שמא קדישא בכל סטרין ויתיחד כלא כחדא עילא ותתא כו' ובהא כל סטרא דקדושא אתאחד לעילא לארמא כדין כל סטרין אחרנין אתכפין כלהו ואודן למלכא קדישא. עכ"ל. אחיי ורעי איך לא יתלהב האדם אל העבודה העצומה הזאת ובנקל לעשותה שאין ערך ותכלית לגודל מעלתה שכל העולמות העליונים הקדושים מתיחדים ומתקדשים ע"י עבודה זו וכל הס"א מתכפיין ומתבזין ועי"ז נתברך ונתייקר שמא קדישא מכל סטרין כמבואר בזה"ק הנ"ל לבד מהשכר הגדול והנפלא שנזכר בזה"ק הנ"ל לאדם שגורם כל זה בזקיפות ידיו בתפלה או בהודאה אך יזהר האדם מאוד שלא יהיה כף אחת מחוברת אל חברתה והיו לאחדים בעת הזקיפה רק מרוחקים זה מזה קצת. זה מבואר בזה"ק פ' נשא דף קמ"ו ע"ב ע"ש ושם ד' קמ"ה ע"א מבואר שיד ימין רוממה ביתר שאת מעט למעלה מיד שמאל בעת הזקיפה. ושלא בשעת תפלה או שבח והודאה יזהר האדם מאוד שלא יזקוף ח"ו ידיו כי האדם יראה לעינים גודל העונש כמבואר בזה"ק הנ"ל. אך בשעת התפלה לא

יתרשל בעבודה זו הרמה כי כל כוונת הבורא ית' בבריאת האדם בעה"ז הוא שיעשה האדם רצונו ית' ולעשות לו נחת רוח בכל מה דאפשר. ושלמה המלך ע"ה אמר בחכמתו כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה וגו' ודי בהערה זו:

פרק ב

דקדוק המלות אחר שהקדמנו בפרק הקודם דבר כללי הנצרך לפרט של כל התפלה אמרנו כל מן דין סמכו לנא להוסיף עוד פרק א' כללי הצריך לכל התפלה ולכל ברכה והודאה והוא ענין **דקדוק המלות** שכל תיבה אשר יוציא מפיו תהיה שלימה דהיינו שיתן ריוח בין הדבקים כמ"ש בטור ובש"ע סי' ס"א אף בפסוקי דזמרה צריך לדקדק בכך. וכתב הרמ"א וה"ה הקורא בתנ"ך צריך לזהר עכ"ל: והוא בהיות כי תיבה שאינה שלימה במתכונתה לא תעשה פעולה ולא תעלה לרצון לפני הבורא ית"ש ויתעלה כי אינה נחשבת לתיבה כלל ולפעמים יראה כחורף וגודף ר"ל. כמבואר בזה"ק פ' פנחס ד' רמ"ו ע"א.

וז"ל מאן דאפיק מלין דצלותין או דאוריתא מפומיה בעי לאפקא לון בהטחנה שלימים ולא בהעלטה חסרים עכ"ל. ובדף רל"ו ע"א מסיים בזה"ל ואינון מלין אתקריאו שלמים (פי' קרבן שלמים) ואוחרנין דאנון שטיין דאכלין מלין בהעלטה מה כתיב בהו הבשר עודנו בין שיניהם ואף ה' חרה וגו' ר"ל עכ"ל ובודאי יחרד האיש וילפת האדם בראותו דברי הזה"ק הלז ותסמר שערות ראשו כשמשער בעצמו שאינו מוציא התיבה כמות שהיא צריכה ח"ו הן בלמוד הן בתפלה:

ולתועלת אנשים כערכי עמדתי בזה הפרק להכריז כל מריע אינש בדבורי' להזהר בהם וכיוצא בהם **הנה** ארז"ל בגמרא דברכות דף ט"ו ע"ב וז"ל תני רב עובדי' ולמדתם שיהא למודך תם שיתן ריוח בין הדבקים עני רבא בתרי' כגון על לבבך. על לבבכם בכל לבבך. בכל לבבכם. עשב בשדך. ואבדתם מהרה. הכנף פתיל. אתכם מארץ. עכ"ל הגמרא:

תוספות ד"ה בין הדבקים רב אלפס מוסיף כגון וחרה אף כו' וכן מוסיף, וראיתם אותו, וזכרתם את, ועשיתם את, שצריך ליתן ריוח בין מ"ם שבסוף תיבה לאל"ף שבתחל' תיבה לאחריה כו' עכ"ל התוס': והובא בטור ובש"ע סי' ס"א סעיף כ' כ"א:

ועוד נוסף הוא כלל גדול אמרו המדקדקים שאף גם זאת בכל אות נח נראה שבסוף תיבה ואל"ף בתחילת תיבה שלאחריה צריך ליתן ריוח ביניהם שלא תתבלע אחת בחברתה:

ואף גם זאת בהיות שהם אמרו וכיילו כללא רבא ליזהר באל"ף שאחר נח נראה ליתן ריוח שלא תתבלע. דבר הלמד מענינו הוא שצריך להזהר מאוד גם בין כל נח נראה שבסוף תיבה ובין אותיות **הע"י** שתחלת תיבה שלאחריה ליתן ריוח ביניהם וחד טעמא הוא

שלא תתבלע. כפי אשר יבואו לפנינו כמה תיבות להראות דוגמתן הלא יבינו וישכילו זאת ולמראה עיניו ישפוט שכלו הזך יתנו עידיהן ויצדקו וישמעו ויאמרו אמת:

ואני טרם החלי לדבר בפרטיות הדבר אקדים כלל הצריך לפרט להסביר ענין נח נראה למי שלא ראה מאורות ספרי הדקדוק מימיו ואינו יודע בטוב נח נראה ונח נסתר:

דע כי כל אותיות אלפ"א בית"א זולת אותיות **והי"א** תמיד הן מורגשות במבטא אפילו בהיותן נחות בלא תנועה כמו **אַף הֵן יֵשׁ שָׁם אָח** האות האחרונה שבתיבות אלו הם נחים בלא תנועה והם מורגשים במוצאם וזהו הנקרא נח נראה לפי שהאות הנחה בלא תנועה היא מורגשת במבטא ומזה תקיש אל השאר מאותיות האלפ"א בית"א כשהם נחים בלא תנועה הם נחים נראים ומורגשים במבטא זולת אותיות **והי"א** שעמדה נחה בלי תנועה. הם לפעמים נחים נסתרים ואינם מורגשים במבטא כמו **קָרָא בְּנוֹ עָנֵה אָבִי** שאות האחרונה בתיבות אלו הם נחים בלא תנועה ואינם מורגשים במוצאם וזהו הנקרא נח נסתר שהאות הנחה בלא תנועה היא נסתרת במבטא ואינ' מורגשת ולפעמים אותיות **הי"ו** נחים ונראים כמו **עֵינַי עֵינָיו עֵינָהּ** במפיק ה' זולת האל"ף שתמיד כשהוא נח בלא תנועה הוא נח נסתר

עוד כלל אחר אמרו המדקדקים ששינוי המבטא יסבול שינוי המכתב וע"כ שני אותיות שהם ממוצא אחד בעבור שהם קרובים במבטא לפעמים מתחלפים במכתב כמו מתאב אנכי את גאון יעקב דינו מתעב נשפת ברוחך דינו נשבת וכן בדרז"ל הבקר לענים הבקר דינו הפקר ודומיהם רבים.

בהיות מזה יראה האדם לעינים ששתי אותיות הבאים ממוצא א' הם בנקל להתחלף או להתבלע במהירות המבטא וע"כ צריך האדם להזהר בזה עד מאוד שלא יחליף ולא ימיר דתו של התיבה אות א' עם חברתה במוצאה ובין שתי תיבות שסוף תיבה הראשונה ותחלת תיבה האחרונה הן ממוצא א' ליתן ריוח ביניהן שלא תתבלע אחת בחברתה.

אחרי הראותך כל אלה עלינו להביא ראיה בכמה תיבות להראות דוגמתן בכדי שישים האדם על לבו להזהר בהם וכיוצא בהם כגון תיבת **דַּבֵּר אֶל** אם לא יתן ריוח בין שתי התיבות יחטוף הרי"ש של **דַּבֵּר** לתיבת **אֶל** ויהיה **דַּבֶּ רֶל** ונמצא שלא אמר הב' תיבות אלו ככתבן כלל כי על תיבת קריאתו אמר **דַּבֶּ** ועל תיבות **אֶל** אמר **רֶל** לכן צריך האדם להפריד בין **דַּבֵּר** הדבקים בכדי שירגיש בעצמו שיצאו מפיו ב' תיבות אלו בשלימות **אֶל** וכן **וַיְדַבֵּר ה'**. **וַיְדַבֵּר אֵלָיו**. **וַיֹּאמֶר ה'**. **בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ** אם לא יתן ריוח ביניהם יאמר **וַיְדַבֶּ רַדנָי**. **וַיֹּאמֶ רַלָיו**. **וַיֹּאמֶ רַדנָי**. **בָּרוּ ךְתָּה אַדנָי ֶלהֵינוּ**. הן אמת יהגה חכי שרוב העולם נזהרים בתיבות **בָּרוּךְ אַתָּה** ליתן ריוח ופירוד ביניהם אך בכל שאר הנחים נראים שבא

אחריהם תיבה המתחלת באות א' או באות ה' או באות י' או באות ע' אינם נזהרים כלל והנה עיניכם הרואות באות א' שתתבלע אחר נח נראה ועיניכם תחזינה משרים משפט חותיות **הע**"י ג"כ להתבלע אחר נח נראה שבסוף תיבה במהירות המבטא כגון **הָאָרֶץ הַטָבָה. מֶלֶך הָעוֹלָם** שמפאת מהירת המבטא. יקרא **הָאָרֶ עָטָבָה מֶלֶ דְעוֹלָם** וכן באות ע' שבתחלת תיבה הבאה אחר נח נראה שבסוף תיבה כגון **בֵּין עֵינֶיךְ אוהֵב עַמוֹ יִשְׂרָאֵל עַמְךְ וּכְתַבְתָם עַל**. מפאת מהירת מפאת מהירת המבטא יקרא **בֶּ נֵינֶיךְ. אוֹהֵ בַמוֹ יִשְׂרָאַ לַמְךְ. וּכְתַבְתָם מַל** וכן באות י' שאחר נח נראה שבסוף התיבה כגון **לְמַעַן יִרְבּוּ עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל. מָגֵן יִשְׁעֵנוּ** מפאת מהירת המבטא יקרא **לְמַעַ נִרְבּוּ עֲבוֹדַ תִשְׂרָאֵל. מָגֵ נִשְׁעֵנוּ** והחוש תעיד על זה. וכלל זה יהיה בידו של אדם שכל תיבה שבסופה נח נראה ואחריה תיבה המתחלת באות א' או באות ה' או באות י' או באות ע' צריך ליתן ריוח ופירוד בין הב' תיבות לבלתי ישמט ויתבלע אותיות א"ה"י"ע שאחר הנח נראה. וזה דבר השמטה והבלעה של אות ע' או אות א' אחר נח נראה נוהג גם באמצע תיבה אחר שו"א נח נראה כגון **תִּפְאֶרֶת** שתחת הפ"א שו"א נח ותחת האלף סגו"ל במהירת המבטא בלי הרגשה יקרא **תִּפֶּרֶת** הפ"א בסגו"ל ותתבלע הא' וע"כ צריך לחטוף מקודם הפ"א לתי"ו שלפניו ויאמר **תִּפְ** ואח"כ באותו רגע בלי הפסקה כלל יאמר **אֶרֶת** רצה בזה שירגיש במבטא היטיב אות האל"ף שאחר הפ"א וכן באות ע' שבאמצע תיבה אחר שו"א נח נראה כגון תיבת **שַׁוְעָתָם וּבְשַׁעֲרֶיךָ** וכן אחר שו"א נע כגון **שַׁבְּעֵנוּ קוֹרְאָיו** אם לא יהא נזהר בהם יקרא **שַׁוְתָם וּבְשָׁרֶךָ. שַׁבֵּנוּ קוֹרָיו** וטעות זה שבאמצע תיבה אחר שו"א אינו נוהג כי אם באות א' ובאות ע' אבל לא באותיות **הי**"ו וע"כ בכל הדברים האלה אשר ראו עיניך צריך האדם מאוד ליזהר שיתן ריוח ביניהן ובכמותן וכן במוצא האותיות אם לא יהא זריז ונזכר להזהר בכל אות ואו' במוצי' יהא חלופו אות אחר ממוצאו כגון **וְאָהַבְתָּ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ בְּשִׁבְתְךָ וּבְקוּמֶךָ וּכְתַבְתָם** וכיוצא יהא נזהר שלא יחליפנו במוצא בומ"ף עם הפ"א שהם קרובים במבטא ויקרא **וְאָהַפְתָּ** בכל **לְבָפְךָ וּפְכָל נַבְשֶׁךָ בְּשִׁפְתְךָ וּפְקוּמֶךָ וּכְתַפְתָם** וכיוצא ובמוצא דטלנ"ת כגון תיבות **יֶדְכֶם** יקרא **יֶטְכֶם** וכן בשתי תיבות שסוף תיבה ראשונה ותחלת תיבה האחרונה הם ממוצא א' כגון **בְּיַד טָהוֹרִים מְעַט דָבַשׁ** אם לא יהא נזהר יקרא **בְּיַ טָהוֹרִים מְעַ דָבַשׁ** וכן במוצא זסשר"ץ כגון תיבות **וְלִכְבוֹד שִׁמְךְ** מפאת מהירת המבטא יקרא **וְלִכְבוֹצִמְךְ** וכן **אֶפֶס זוּלָתוֹ** במהירת המבטא יקרא **אֶפֶ זוּלָתוֹ** וכן במוצא גיכ"ק כשון **עֹנֶג קָרָא** במהירות המבטא יקרא **עֹנֶ קָרָא** ודומים רבים והחוב תעיד על הכל וכן בתיבה שסופו ט' או ד' נח נראה ואחריה תיבה המתחלת באות צ' או באות ז' כגון **מְעַט צָרִי. בְּיַד צַדִיקִים בְּיַד זָדִים** אם אינו נזהר בהם ליתן ריוח ופירוד בין הדבקים

יקרא **מְעַצָּרִי**. **בְּיַצַּדִיקִים בְּיַזְדִים**. וההוש והנסיון תעיד ע"ז ומובן בטעמו לכל משכיל. וע"כ צריך האדם להזהר בזה עד מאוד ולהרגיל את עצמו בכל התפלה וההרגל נעשה טבע להוציא מלין דכשרין בשלימותה ולא תחסר כל בה כי הלא זה ידוע מזה"ק שבכל אות ואות ובכל קוץ וקוץ תולין כמה וכמה רבבות עולמות עליונים ונעלמים כמבואר בזה"ק פ' אחרי ד' ע"ג ע"א. **וז"ל** ת"ח מלה קדמאי דאורית' דיהבין לינוק' אל"ף בי"ת דא מלה דלא יכלי בני עלמא לאדבקא בסוכלתנו ולסלקא ליה ברעותא וכ"ש למללא בפומיהון ואפילו מלאכי עלאי ועלאי דעלאי לא יכלין לאדבקא בגין דאנון סתימין דשמא קדישא ואלף וארבע מאה וחמש רבבן דעלמין כלהו תליין בקוצא דאל"ף ושבעין ותרין שמהן קדישין גליפין באתוי רשימין דקיימו בהו עלאי ותתאי שמיא וארעא כורסיא יקרא דמלכא תליין מסטרא חדא לסטרא חדא דפשיטותא דאל"ף (פי' קו האמצעי של ה**א**') קיומ' דעלמין כלהו וסמכין דעלאין ותתאין ברזא דחכמתא ושבילין סתימין ונהרין עמיקין ועשר אמירן כלהו נפקין מההוא קוצא תתאה דתחות אל"ף מכאן ולהלאה שארי לאתפשטא אל"ף בי"ת עכ"ל. היוצא מזה כשהאדם מוציא מפיו התיבה באותיותיה כתקונה מנענע כל העולמות העליונים התלוים בהם. אך כשאין האדם נותן דעתו ולבו אל הרגשת המבטא היטיב מחליף תיבה זו לתיבה אחרת שאינה כלל בתקון סדר התפלה וגורם פגמים גדולים ר"ל באותן העולמות העליונים הקדושים התלוים באותן האותיות של תיבה זו כנזכר בזה"ה בהרבה מקומות דבאתערות' דלתתא תלי' אתערות' דלעילא. כמבואר בזה"ק פ' בחקתי דקי"ב ע"ב וז"**ל** בקיצור ובמלה דפומא תליא עובדא לאתערא לעילא. ובפ' מצורע דנ"ה ע"א:

ז"**ל** האזינה תפלתי בלא שפתי מרמ' מאי בלא שפתי מרמה אלא הכי תנינן כל מלה ומלה דאפיק ב"נ מפומיה סלקא לעילא ובקעא רקיעין ואעלת לאתר דאעלת ותמן אתבחנת ההיא מלה אי היא מלה דכשרא אי לא אי היא מלה דכשרא אעלין לה קמי מלכא קדישא למעבד רעותא ואי לאו שאטין לה לסטרא אחרא לאתערא בההוא מלה רוחא אחרא עכ"ל.

אחיי ורעי אם תיבות כאלו שנאמר בהם הבשר עודנו בין שיניהם אף ה' חרה וגו' ר"ל כנ"ל בזהר פנחס שהעתקתי יהיה מלה דכשרא ואיך תעשה תקונה בעולמות העליונים הקדושים ואיך יעמדו לפני הבורא ית"ש ויתעלה אוי לאותו בושה שטאסין אותה לסטרא אחרא כאמור בזה"ק הנ"ל ע"כ לבך יהגה אימה ולבך תשית לדעת הרגשת המבטא היטב הן בתפלה הן בקריאת הפ' שמו"ת בכל ערב שבת קדש להוציא כל תיבה ותיבה בשלימותא כדקא יאות.

וז"ל זה"ק פ' וישלח דקע"ו ע"א רש"א כל אנון מלין דאורייתא וכל ההיא אורייתא דאשתדל בה בר נש בהאי עלמא אנון מלין וההיא אורייתא קיימא קמי קב"ה כו' עכ"ל. ובוודאי מלין כאלה שאינם שלימות שנאמר בהם הבשר עודנו בין שיניהם ואף ה' חרה כו' כנ"ל איך יכולים לבוא לפני הבורא ית"ש כנזכר בזה"ק הנ"ל אלין מלין קיימא קמי קב"ה כו' וכל אשר בו מום לא יקרב כי לא לרצון יהיה לפני ה'.

גם בברכת הנהנין אם ימהר להוציא דבר לפני האלהים ולא ישים ריוח בין הדבקים נמצא אומר **בָּרוּךְ אַתָּה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם** בודאי שלא אמר ששה תיבות של עיקר הברכה שהן ב"א ושם ומלכו' נמצא שאכל או שתה בלא ברכה ונקרא גזלן ומועל ר"ל שנהנה מעוה"ז בלא ברכה כידוע מהגמרא הקדושה ואוי לאותו בושה. וכן בק"ש אם לאנזהר בדקדוק המלות במבטא היטב כמבואר לעיל איך השלים רמ"ח תיבות בק"ש כי בוודאי רוב תיבות של ק"ש יחסרו מפאת הבלעת התיבות זו בזו זולת תיבות מיוחדים שלא יקרא אותם כלל ככתוב וישנה לתיבה אחרת כמבואר למעלה ובודאי אינה נחשבת כלל לתיבה ובעז"ה בק"ש על מקומה יבא בשלום באריכות יותר קצת לכן חיוב גדול על האדם להרגיל עצמו בזה ובתחלת הרגלו יעשה כמ"ש בד"מ שיוציא התיבות של כל התפלה מפיו כמונה מעות ממש בכדי שינצל מעונש הנזכר בזה"ק הנ"ל עד שירגיש בעצמו שבוודאי לא יכשל בזה ואז יוכל לדבר התיבות אף במהירות קצת ויזהר האדם בדקדוק התיבות בכל סדר התפלה אף בפ' איזהו מקומן ובברייתא דר"י כי הם ג"כ מתקוני עולמות העליונים כנ"ל. גם בקריאת הפ' שמו"ת בכל עש"ק וגם בלמוד תנ"ך כמ"ש רמ"א בש"ע והבאנו למעלה. וביחוד בברכת הנהנין ויבא עלינו ברכת טוב: ודי בהערה זו. ע"כ תקוני תפלות של עולם העשיה:

פרק ג

הנה אחיי ורעי בודאי בזמירות ושבחים אין צריך זירוז אל הכוונה וההתלהבות כי התיבות בעצמם באמירתם ובינת אדם לו בפירושי המלות מלהבים לב האדם לעשותו אל הכוונה ובהיות שאין מזרזין אלא לזריז ונזכר הלוכו עולים לו בקדש ע"כ היום יציאתי עושה רושם לרמוז לאדם בכמה מקומות של שבחים איזה כוונות ישרות ותן לחכם ויחכם עוד בעצמו אל השאר:

מזמור שיר חנוכת הבית לדוד הוא תקון גדול מתקוני התפלות לאומרו קודם ב"ש ע"פ האר"י ז"ל. ובמזמור זה ראוי לכוין כוונת ישרות וזה הוא כשיהיה לאדם איזה מיחוש או חולאת ר"ל בבריאותו או בבני ביתו ח"ו ויתרפאו בעז"ה אז כשיאמר אלו התיבות שועתי אליך ותרפאני יתן בלבו ומחשבתו שבח והודאה גדולה בכוונה עצומה להבורא

ית' על ששלח רפואה לו או לבני ביתו מהמחוש והחולי ר"ל. ובפסוק ה' העלית מן שאול נפשי וגו' יתן בלבו שבח גדול בשמחה עצומה להבורא ית' על שנתן חלקו וגורלו בתוך מכירי ועובדי אל אמת ויכוין ממש הכוונה של הברכה שלא עשני עו"ג כנ"ל וצריך האדם לידע שכל ספר תהלים חבר דוד המלך ע"ה ברוח הקודש על כללית ישראל וגם התיבות שמורים שדבר בשביל עצמו מרומז בהם גם על כל איש בפני עצמו כי כל דבר הנאמר ברוח הקודש נאמר על כלל ישראל ועל כל יחיד פרטי. ובפסוק מה בצע בדמי יתפלל אדם במחשבתו שלא ימות הוא ולא אחד מבניו ולא שום אדם מעם קדוש הישראלי קודם זמנו כי בודאי כל אחד מעם קדוש הישראלי מרומם ומשבח להבורא ית' בעודו בחיים כל אחד לפי שכלו יהלל איש ואחד המרבה ואחד הממעיט לא החסיר מלשבח ומלרומם לית"ש אך משימות היודך עפר היגיד אמתך:

ופסוק שמע ה' וחנני וגו' יכוין ויתפלל על עצמו ועל כלל ישראל. ונקוט האי כללא בידך באיזו פסוק שמדבר איזה ענין תפלה בל' יחיד ומדבר בעדו לא יהיה כוונת האדם על עצמו לבד רק על כללות ישראל, ובתיבות ה' אלהי לעולם אודך יקבל עליו במחשבתו קבלה אמתית בשמחה עצומה שישבח ויודה להבורא ית"ש הוא ובניו ג"כ ע"י שיחנך אותם לזה כל ימי חייהם:

ואחר מזמור זה יאמר האדם בעמידה דוקא ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד ב' פעמים ואח"ז יאמר פסוק והיה ה' למלך וגו' פעם אחד ג"כ מעומד האר"י ז"ל. וגודל מעלתם מרומז בתקונים תיקון ע' דף קל"ו עמוד א' לכן יזהר האדם לאומרם בכוונה בשמחה עצומה מאוד כי זה הוא מתקוני התפלה ג"כ מסדר התקונים בעולמות העליונים. אח"כ יאמר פסוק הושיענו כו' על הסדר שנדפס בסדורים.

ואח"כ יאמר השבח הגדול של ברוך שאמר ויתלהב לב האדם לומר אותו בכוונה ובשמחה עצומה מאוד כי שבח הגדול הזה תקנוהו אנשי כנסת הגדולה ע"פ פתקא דנפל מן שמיא כנזכר בט"ז סי' נ"א ותקון של שבח הגדול הזה בעולמות העליונים הובא בזה"ק פ' ויקהל ד' רט"ו ע"ב וז"ל צלותא איהי תקונין מתקנן דמתקנין כחדא ואנון ארבע' כו' תקונא קדמאה תקונא דגרמי' בגין דאצטרך לאתקנא גרמי' במצוה וקדושה (פ' בציצית ותפילין) ולאתקנא בקרבנין ועלוין לאתדכאה (פי' באמירת הקרבנות וקטורת) תקונא תניינא בתקונא דקיומא בהאי עלמא בעובדא דבראשית לברכא לקב"ה על כל עובדא ועובדא לקיימא קיומא דהאי עלמא ועל דא בברוך שאמר ברוך ברוך על כלא. תקונא תליתאה דאיהו תקונא לעלמא לעילא בכל אנון חיילי חיילין ומשריין באנון הללויה כו'. תקונא רביעאה תקונא דצלותא בתקונא דרזא דשמא קדישא עכ"ל בקצור. לכן ראוי לכל

משכיל שיאמר השבח הגדול הזה במתון גדול ולא במהירות ויתבונן בכל שבח של כל ברוך חכמתו הנפלאה וגבורותיו ית"ש וליתן במחשבתו הודאה ושבח להבורא ית"ש כמ"ש הזה"ק הנ"ל לברכא לקב"ה על כל עובדא ועובדא ולשמוח שמחה עצומה על גודל אלהותו ית"ש ויתעלה בבריאת מעשה בראשית ובגודל רחמנותו על בריותיו וגודל אלהותו הנצחיית לעולמי עד. היינו בברוך שאמר והיה העולם ובברוך עושה בראשית ובברוך אומר ועושה ישמח שמחה עצומה בגודל אלהותו ית"ש שבמאמרו לבד עשה כל הבריאה כמפורש בתו"הק ויאמר אלהים ויאמר ויאמר ובברוך מרחם על הבריות יכוין האדם על עצמו ג"כ שברוב רחמנותו ית' סובל עונותיו ומאריך אפו עליו ויתן במחשבתו הודאה ושבח לו ית' ע"ז שעושה עמו חסד בשביל רחמנותו הגדולה ולא בשביל זכיותיו ובברוך חי לעד וקים לנצח ישמח שמחה עצומה באלהותו הנצחיות לעד ולעולמי עד ויתלהב בשמחה עצומה בגודל אלהותו ית' שמו ויתעלה זכרו לעד עד סיום השבח הגדול הזה. ודי הערה בזה:

פרק ד

הודו לה' קראו בשמו כו' הנה אחר שכבר מוזהר ועומד בפרקים הקודמים לומר התיבות כתקונן וגם יתבונן המלות בפירושן יזהר ג"כ מאוד לאומרם בהתלהבות גדול ובשמחה עצומה ולכוין עיקר המכוון מהמלה ודמות להבנה הוא לו מפסוק של התהללו בשם קדשו אחר שיכוין פירושם שהאדם אומר לזולתו התהללו והתפארו בשם קדשו של הבורא ית"ש ויתעלה צריך לכוין עיקר המכוון מהמלות האלו שעיקר הכיוון הוא שיתפאר האדם בהבורא ית"ש ויתעלה זכרו לעד דהיינו שישמח בלבו שמחה עצומה לאין תכלית על זה שיש לו אלוה ואדון ופטרון כזה. וכדי להסביר הענין דוגמת דבר זה אדם שיש לו אב שהוא גדול מאוד בתורה בנגלה ובנסתר וממולא חכמת לב בכל החכמות וכל רז לא אניס לי' והוא חסיד גדול קדוש וטהור ועושר מופלג בכל המעלות אלו אין כמוהו בכל העולם ובשביל רום מעלתו הגדולה בכל הנ"ל נעשה חשוב בכל העולם כי בוודאי כי זה כל האדם בשיעורו יכול לשער ההתפארת והתענוג שיש בלב בנו תמיד על שיש לו אב כזה בכל המעלות שאין כמוהו בכל העולם ובוודאי מתפאר תמיד בפני בני אדם ע"ז ומספר תמיד בשבחיו של אביו את כבוד עשרו ורב בעניני גדולתו וחכמתו וחסידתו וגבורתו ומדותיו. והנה אחי ורעי אהובי נפשי ואם המה באדם כך שמתפאר בנו בו בתמידות בכל המעלות הנ"ל אף כי כל מה שיש לו אינו שלו כי מי ברא את אביו ומי ילד לו את כל אלה המעלות לאביו הלא הבורא ה' המלמד לאדם דעת ולו הגדולה והגבורה והעושר עכ"ז מתפאר בו בנו בתמידות כנ"ל ואיך לא ישעה האדם אל

עושהו שהוא מקור כל המעלות והשכליות להתפאר בו ית"ש תמיד בכל עת ובכל רגע שיש לו אב ופטרון כזה. ומה גם בעת לעשות לה' שמדבר האדם מענין זה מהתפארות הבורא ית"ש דהיינו שאומר התהללו בשם קדשו האיך יעלה על הדעת להוציא את עצמו מן הכלל המתפארים והמתהללים בשם קדשו מלתת בלבו שמחה עצומה לאין תכלית על זה שיש לו אלוה ואדון ואב ופטרון כזה וכדומה לזה בפסוק בה' תתהלל נפשי איך הוא מוציא מידי מחשבה בהתפארות הבורא ית"ש לחטוף תכף ומיד לומר תיבות אחרות שאחריהם ולא יתן אל לבו התפארת הבורא ית"ש ויתעלה וישמח בלבו ובמחשבתו שמחה רבה ועצומה שיש לו אלוה ואב ופטרון כזה. ואיך לא יהיה האדם כמעט בטל ממציאותו הגשמי מרוב החדוה והשמחה בלבו מגודל התפארות הבורא ית' ויתעלה ולא יהיה ח"ו דובר שקרים ר"ל שאומר בעצמו התהללו בשם קדשו או בה' תתהלל נפשי ולא מקיים בלבבו מה שאומר בפיו כי עיקר ההתפארות היא השמחה שבלב כמ"ש ושמח בלבו ואיך לא יבוש האדם לפני הבורא ית"ש ע"ז גם בתיבות ישמח לב מבקשי ה' וביחוד בתיבות זכרו נפלאותיו אשר עשה כו' הוא ה' אלהינו שירו לה' כל הארץ כו' ספרו בגוים את כבודו בכל העמים נפלאותיו כי גדול ה' כו' וכיוצא בוודאי ראוי להתלהב לב האדם באמירתם אל שמחה עצומה על גודל אלהותו ית"ש. ודי בהערה זו:

ובתבות הבו לה' כבוד ועוז הבו לה' כבוד שמו בכדי שלא יהיה ח"ו כדובר שקרים ראוי לאדם לקבל עליו מסירת נפש במחשבתו בציור איזה מיתה כי במסירת נפש של האדם התחתון בעה"ז נתגדל כבוד שמו הגדול ית"ש ויתעלה בכל העולמות העליונים ותחתונים. כמבואר בשער הא' ע"ש ודי בזה.

ובפסוק חילו מלפניו כל הארץ יכניס בלבו יראה עצומה לפני הבורא ית' שלא יהיה ג"כ דובר שקרים ח"ו.

ובפסוק אל נקמות ה' אל נקמות הופיע יתפלל אדם במחשבתו שהשם יתעלה ינקום דמם של הרוגי מלכות מהאומות האר"י ז"ל ועושה בכוונה תיקון גדול בעולם העליון:

מזמור לתודה הוא שבח גדול מאוד ובודאי ראוי לאומרו בהתלהבות גדול ובשמחה עצומה מאוד. והגם שבמזמור זה מבואר שעבודת הבורא ית' ויתעלה יהיה דוקא בשמחה כמ"ש עבדו את ה' בשמחה ודבר זה מתורת משה רע"ה למדנו במ"ש במשנה תורה תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב ואיידי דאתי מדרש' בזה"ק חביבא עלי' ע"כ אעתיק לפניך ג"כ מאמר קצר מזה"ק פ' ויקהל ד' רי"ו ע"א וז"ל מאן דפלח מגו אהבה אתדבק באתר עלאה לעילא ואתדבק בקדוש' דעלמא דאתי כו' ואי תימ' דפולחנ' דאיהו מסטרא דיראה לאו איהו פולחנא פולחנא יקירא איהו אבל לא סליק לאתדבקא כו' וכד

פלח מאהבה סליק ואתעטר לעילא ואתדבק בעלמא דאתי ודא איתו ב"נ דאזדמן לעלמא דאתי זכאה חולקי' עכ"ל בקיצור ובק"ש בפסוק ואהבת אאריך בעז"ה בזה יותר. והצירוף להשמחה והאהבה בעבודת הבורא ית' הוא יראת הרוממות ושניהם באים בלב האדם ובמחשבתו כא' אם נותן לבו ודעתו על זה וז"ל התקונים תיקון ו' ד' כ"ג ע"א וצלותין דאתחשיבו כקרבנין אם לא סליק לון ב"נ בדחילו ורחימו מה כתיב בי' כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא. וז"ל עוד שם מאן די משתמע קל' בין באוריתא בין בצלות' בין בצעקה בלא דחילו מיד וישמע ה' ויחר אפו ותבער בם אש ה' כו' ואוריתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא ומצוה בלא דחילו ורחימו לא יכלת לסלקא ולמיקם קדם ה' כו' עכ"ל. לכן יזהר האדם מאוד בפרט בתפלה שיוציא הדבורים מפיו ביראה ואהבה עצומה מאוד. ואם הרגיש בעצמו שהוציא איזה תיבה מפיו הן בתפלה הן בברכת הנהנין בלא דחילו ורחימו אף שיצא מפיו בלא מחשבה זרה אך הרגיש שלא יצא מעומקא דלבא יחזור לומר שוב שנית התיבה כתקונה. ודי בהערה זו בקצרה.

ובפסוק דעו כי ה' הוא האלהים הוא עשנו ראוי לקבל על עצמו מסירת נפש להראות בזה קבלת מלכותו ואלהותו ית"ש ויתעלה.

פסוקים של יהי כבוד מי שיעיין גודל מעלתם של י"ח פסוקים אלו בכתבי האריז"ל בודאי יתלהב לבו לאומרם בכוונה עצומה ובמתון כי הי"ח פסוקים אלו והי"ח אזכרות שבהם והקל"ח אותיות שבהם ומספר ר"ת וס"ת שבהם הכל הוא במספר ובמפקד על סדר שמות הקדושים ומדות ועולמות עליונים הקדושים גם ענין גודל השבח של הפסוקים אלו בעצמם מולידים התלהבות גדול ושמחה עצומה בלב האדם מגודל אלהותו ומלכותו ית"ש ויתעלה. ודי בהערה זו.

ובפסוק כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו ראוי לאדם ליתן במחשבתו הודאה בשמחה עצומה לו ית' ויתעלה על זה שבחר אותנו לחלקו ולגורלו הקדוש:

פרק ה

מודעת זאת מאמר רז"ל בגמרא דברכות גודל מעלת תהלת המזמור של **תהלה לדוד** דאר"א א"ר חנינא כל האומר תהלה לדוד ג"פ בכל יום מובטח לו שהוא בן עוה"ב ואיתא נמי בפרק כל כתבי והובא ג"כ בטור אר"י יהא חלקי עם גומרי הלל בכל יום ומסקינן כי קאמר בפסוקי דזמרה ומאי ניהו תהלה לדוד עד כל הנשמה תהלל יה. והובא באבודרה"ם בשם המדרש וז"ל ואומר במדרש למה כל פסוקי האלפא ביתא של תהלה לדוד באמצע הפסוקים אחרי האתנחתות מתחילין בוי"ו חוץ משני פסוקים שהם חנון

ורחום ה' וגו' קרוב ה' לכל קוראיו לומר לך חק אל לאומרו בכל יום חי"ת דחנון קו"ף דקרוב הרי ח"ק. אל"ף דארך למ"ד דלכל הרי א"ל עכ"ל:

אחיי ורעי בוודאי אין הבטחת הגמרא הקדושה אל האדם שהוא בודאי בן עוה"ב באמירת מזמור זה בכל יום על מי שאומרה בלא כוונת הלב ובלתי כוונת ההודאות בלבו לו ית"ש ויתעלה כפי הוראת התבות של כל המזמור הזה וגם בודאי אין כוונת הבורא ית' ויתעלה שעשה עלינו עם קדוש חק לומר מזמור זה בכל יום כנ"ל באבודרה"ם בשם המדרש שיאמר אותו כמצות אנשים מלומדה בלתי שום שכל והבן במקרא לתת הודאה עצומה בלבו ובמחשבתו מעין כל פסוק ופסוק אך בודאי אחר כוונת הלב הן הן הדברים האמורים וע"כ יזהר האדם במאוד מאוד בכוונת מזמור זה כפי ענין המלות והפסוקים המורים עליו.

ופסוקי אשרי שלשתן יאמר האדם בכוונה עצומה ובשמחה גדולה בלבו כשאומר אשרי יושבי ביתך וגו' ישמח בלבו שמחה עצומה על שזיכה אותו ית' להיותו מן העומדים בבית המלך מלכו של עולם ולברך בשמו ובפסוק אשרי העם שככה לו וביחוד באשרי העם שה' אלהיו יכניס האדם שמחה עצומה בלבו על אלהותו ית"ש ויתעלה ויתן הודאה עצומה בלבו לית"ש על שזיכה אותו להיות בחלקו הקדוש מעם הקדוש הישראלי. ובפסוק ארוממך אלהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד. ופסוק בכל יום אברכך ואהללה שמך לעולם ועד פי' המלות של שני הפסוקים אלו מורים שמקבל האדם על עצמו שירומם ויברך ויהלל שמו הגדול ית' כל ימי חיותו לכן יזהר האדם מאוד בקבל' זו על עצמו בשמחה עצומה עד מאוד בב' פסוקים אלו שלא יהיה ח"ו דובר שקרים. ואחר שקבל על עצמו שישבח ויהלל שמו הגדול ית' בתמידות אח"כ מתחיל לשבח אותו ית"ש בפסוק ג' גדול ה' ומהולל מאוד כו' עד סוף פסוקי דזמרה.

ובפסוק גדול ה' ומהולל מאוד ולגדולתו אין חקר יחשוב האדם במחשבתו בשמחה עצומה מגדולתו של הבורא ית"ש ויתעלה בבריאת העולמות העליונים עד אין חקר וסוף ותכלית וכלם נותנים לו ית' גדולה והתפארות לאין תכלית כמבואר לעיל קצת בשער הא'. גם בכל פסוק של המזמור העיקר הוא שיכוין האדם השבח של בוראנו ית' ויתעלה הנאמר בענין הפסוק אך אבאר על כמה פסוקים פרטים מה שראוי לכוין בהם כונה פרטית:

בפסוקי הדר כבוד הודך ודברי נפלאותיך אשיחה. ועזוז נוראותך יאמרו וגדולתך אספרנה יכוין פרש"י והוא שיקבל על עצמו שישיח ויספר בתמידות בכבודו ונפלאותיו העצומים ובגדולתו של יוצרנו ובוראנו ית' ויתעלה:

ובפסוק טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו ראוי שיתפלל האדם בלבו תפלה עצומה שירחם השם יתעלה על כלל עמו להטות לבבנו אל עבודתו ית"ש לבלתי ידח ממנו נדח ח"ו. גם ראוי שיתפלל האדם בלבו באם יש איזה חולי בתוך ביתו ר"ל או על שאר חולי ר"ל יתפלל בזה במחשבתו שירחם עליו וישלח רפואה לאותו חולה.

ובפסוק להודיע לבני האדם גבורותיו ראוי לאדם לקבל במחשבתו על עצמו להודיע לבניו גם לשאר ב"א גבורותיו ית' שמו וגודל מלכותו:

ובפסוק סומך ה' לכל הנופלים וגו' ראוי לאדם להכניס בלבו שמחה עצומה בהבטחה על העתיד שיסמוך השם יתעלה את השכינה הקדושה שנקראת סוכת דוד הנופלת ויקים אותה מנפילתה לעתיד כמרומז בגמרא דברכות דף ד' ע"ב שפסוק זה קאי על השכינה הקדושה ויתפלל במחשבתו שהקמתה תהיה ב"ב, וראוי שיקבל עליו תיכף מסירת הנפש בציור איזה מיתה ויכוין שמוסר עצמו בשביל השכינה הקדושה לקרב בזה סמיכתה וזקיפתה.

ובפסוק עיני כל אליך ישברו.

ובפסוק פותח את ידיך יכוין האדם בשמחה עצומה גבורותיו ית' ויתעלה על זה. מי כה' אלהינו המגביה לשבת. המשפילי לראות בהשגחה פרטית על כל בריותיו וזן ומפרנס ומכלכל מקרני ראמים עד ביצי כינים כל א' וא' בעתו ובזמנו גבורות ה' בזה. גם יכוין בפסוק פותח את ידך הכוונה הנדפס בסדורים.

ובתבות ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד יתפלל במחשבתו שיתגדל כבודו ית' בקרוב בביאת המשיח לעבדו כולם שכם אחד וזהו ויברך כל בשר שם קדשו שכל דרי תבל יכירו וידעו כי לה' המלוכה:

אחיי ורעיי בודאי ראוי לאדם לכוין בכל הנ"ל כי בודאי בכל כוונת האלו עושה אדם נחת רוח גדול ליוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה ודי הערה בזה:

הללויה שבין המזמורים תחלה וסוף והם עשרה הללויה יאמר אותם בהתלהבות גדול ובשמחה עצומה ובמתון דהיינו שיכוין פי' המלה של הללויה שפירושו הללו י"ה וישמח בלבו שמחה עצומה על אלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד שיש לנו אלוה כזה שראוי להללו ולשברו בכל השבחים הנזכרים במזמור זה ושבח זה של תבות הללויה שהוא שם ושבח כאחד עולה על כל השבחים. וז"ל הגמרא בפרק ע"פ ד' קי"ד ע"א אריב"ל בעשרה מאמרות של שבח נאמר ספר תהלים בנצוח בנגון במשכיל במזמור בשיר באשרי בתהלה בתפלה בהודאה בהללויה. גדול מכולם הללויה שכולל שם ושבח בבת אחת. עכ"ל הגמרא וז"ל הזה"ק פ' תרומה ד' קע"ג ע"ב פתח ר"א ואמר הללויה אודה ה'

בכל לבב וגו' הא אתמר ואתערו ביה חבריא והכי איהו דדא איהו שבחא דקא סלקא על כל אנון שירין ותושבחן דאמר דוד בעשר תושבחן דאיהו אמר. דכליל שם ושבחא בחד ואיהו כללא דשמא קדישא עלאה. עכ"ל ודי בהערה זו:

ועשרה **הללויה** אלו שבין המזמורים תחלה וסוף הם תקון בפ"ע בעולמות העליונים מתקוני התפלה לבד התקון של המזמורים וז"ל זה"ק פ' במדבר ד' ה' ע"א אתי ב"נ בצפרא מקבל עליה עול מלכות שמים כמה דאתמר מסדר שבחא באנין תושבחן דקאמר עם תהלה לדוד וכלהו הללויה דאנון סדורא דעשרה תושבחן דעשרה כתרין קדישין דשמא קדישא ובגין כך עשרה אנון הללוי' כו' ומאן אנון עשרה הללויה הא חמשה אנון אלא שרי שבחא בהללויה וסיים בהללויה עכ"ל. וכן בפ' תרומה ד' ר"ב ע"ב מחלק המזמורים והללויה שביניהם לשני תקונים ז"ל וכל אנון רזין דשירי ותושבחן כל אנון רזין דהללויה עכ"ל בקיצור ודי הערה בזה:

מזמור הללי נפשי כו' הנה בתיבות הללי נפשי את ה' יכוין פי' המלות שתיבת הללי הוא צווי שהאדם מצוה לנשמתו שתהלל ותודה את ה' וראוי לאדם לומר בהתלהבות גדול. ובתיבות אהללה ה' בחיי אזמרה לאלהי בעודי יזהר האדם לקבל במחשבתו על עצמו בשמחה עצומה עד מאוד שיהלל ויזמר לאלהיו כל ימי חייו בכדי שיאמת בלבו מה שמוציא בשפתיו ולא יהיה דובר שקרים ח"ו לפני הבורא ית"ש יודע כמובא למעלה בארוכה בהקדמת החבור ועיי"ש:

ובפסוק אשרי שאל יעקב בעזרו שברו על ה' אלהיו. ע"פ פי' הזה"ק יכניס בלבו של אדם מוסר גדול להשתדל בעבודת הבורא ית"ש אף בדברים שהם קשים לגוף ומפאת זה היצר מונע עשייתם כגון רבוי טהרת טבילה במקוה וסגופי תעניתים וביחוד להתפלל בכל עוצם כחו כי ז"ל הזה"ק פ' ויקהל דף קצ"ח ע"א שברו על ה' אלהיו שברו ולא אמר תקותו ולא בטחונו אלא שברו א"ת שברו (ר"ל השי"ן שמאלית) אלא שברו (ר"ל השי"ן ימנית) דניחא להו לצדיקיא לתברא גרמייהו ולאתברא תבירו על תבירו וכלא על ד' אלהיו. כד"א כי עליך הורגנו כל היום כי עליך נשאנו חרפה עכ"ל. ודי בזה. ובתיבות ה' פוקח עורים יכוין הכונה שמבואר לעיל בברכת פוקח עורים:

ובתיבות ה' זוקף כפופים יכוין הכוונה גם המסירת נפש שמבואר לעיל בפסוק סומך ה' לכל הנופלים. וזוקף לכל הכפופים ובפסוק ימלוך ה' לעולם אלהיך ציון ישמח האדם שמחה עצומה מאוד שעל שאר אדם לא יכנה אלהותו ית"ש ויתעלה רק עלינו עם הקדוש הישראלי במה שאמר אלהיך ציון גם על שלא יפסוק אלהותו ואדנותו מעלינו עם הקדוש לעולמי עד במה שאמר ימלוך ה' לעולם:

מזמור כי טוב זמרה בתיבות כי טוב זמרה אלהינו ראוי לאדם לשמוח שמחה עצומה כנ"ל וליתן הודאה עצומה בלבו להבורא ית"ש ויתעלה על שזיכה אותו ג"כ לזמר ולשבח לית"ש:

ובפסוק הרופא לשבורי לב וגו' יכוין הדרש של הגמרא הקדושה שבפסוק זה מרמז על תחית המתים כי כן דרז"ל בתחלה בונה כו' ויכוין האדם במחשבתו בשמחה עצומה כמה פעמים גבורת ה' בזה כנ"ל בחתימת ברכת אלהי נשמה.

ובפסוק מונה מספר לכוכבים וגו'. ושני לו גדול אדונינו וגו' יכוין האדם במחשבתו גבורת ה' בזה בשמחה עצומה שאף שאין מספר לכוכבים הוא ית' ויתעלה מונה אותם ויודע מספרם וז"ל הזה"ק פ' תרומה ד' קע"א ע"ב מונה מספר לכוכבים לכלם שמות יקרא אי כל בני עלמא מיומא דאתברי קדם יתכנשון לממני כוכבים לא יכלין לממני כד"א וספור את הכוכבים אם תוכל לספור אותם וקב"ה מה כתיב בי' מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא מ"ט בגין דכתיב גדול אדונינו ורב כח וגו' כמה דלית מספר לכוכבי שמיא בר מיני'. אוף הכי איהו כתיב ביה ולתבונתו אין מספר. ת"ח כתיב המוציא במספר צבאם וגו' כלהו חיילין ומשריין וכוכביא קב"ה אפיק לון בשמא כל חד וחד לא גרע אפי' חד עכ"ל ובוודאי ראוי לאדם להלהיב לבו אל שמחה עצומה עד מאוד על גודל אלהותו ית"ש ויתעלה.

ובתיבות את המיחלים לחסדו יכוין על יציאת השכינה מהגלות ועל ביאת המשיח ויכניס בלבו תשוקה גדולה ותוחלת עצומה ע"ז וכמדומה שכוונה זו ראיתי בספר.

ובפסוק שבחי ירושלים וגו' ראו לאדם לשמוח שמחה עצומה באלהותו ית"ש ויתעלה כנ"ל **ובפסוק** ישלח דברו וימסם ישב רוחו יזלו מים ראוי לאדם לחשוב שבעת החורף יהיה על הארץ כפור כאפר יפזר וזרם מים נצמתו וקודרים מני שלג וברגע קטן עד מהרה ירוץ דברו ויעבר אלהים רוח על הארץ וישוקי המים כמשק גבים נחל שוטף ונוזלים מן הגנות והמס ימס כדונג הקרח הגדול והכפור גבורות ה' גבורות ה' בזה. ובפסוק מגיד דבריו ליעקב וגו' יכניס האדם שמחה עצומה בלבו שבחר ית"ש ויתעלה אותנו לחלקו וגורלו ונתן לנו תורתו הקדושה וחקיו ומשפטיו מה שלא עשה כן לכל גוי. **מזמור** הללו את ה' מן השמים ראוי לו' בהתלהבות יותר עצומה כי מזמור זה עיקר פסוקי דזמרה לפי פרש"י בגמרא דשבת ובמזמור זה רמוזים עולמות עליונים ונעלמים מאוד כנודע להמעיין בזה"ק ובכתבי האר"י ז"ל והאדם בעולם השפל כזה מצוה לעולמות הקדושים העליונים שיהללו וישבחו להבורא א"ס ב"ה וב"ש זכרו לעד כי תיבות הללוהו הוא צווי. **ובתבות** חק נתן ולא יעבור יכוין בשמחה עצומה גבורות ה' בזה שלא שינו את תפקידם לעולם

מה שחקק להם הבורא ית' שמו ויתעלה במעשה בראשית כפרש"י יחשוב גבורות ה' בזה. **ומן** פסוק הללו את ה' מן הארץ וגו' מצוה האדם לכל הברואים של עולם התחתון שיהללו להבורא ית"ש ויתעלה **ובתבות** לבני ישראל עם קרובו יתלהב לב האדם ויתן הודאה עצומה במחשבתו להבורא ית"ש על שבחר אותנו עם הישראלי לחלקו ולגורלו הקדוש ונקראים עם קרובו וישמח בזה שמחה עצומה:

מזמור שירו לה' בפסוק ישמח ישראל בעושיו בני ציון יגילו במלכם חיוב על האדם שיכניס שמחה גדולה ועצומה בלבו עד מאוד על שיש לו אלוה גדול גבור ונורא מלך גדול כזה ולא יהיה ח"ו דובר שקרים יודע כמובא למעלה בארוכה בהקדמה וע"ש ובגודל ההתלהבות לבו בשמחה עצומה זו ראוי לקבל עליו מסירת נפש בציור איזה מיתה על ק"ה להראות גודל אהבתו ביוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה. **מזמור** הללו אל בקדשו במזמור זה ראוי להתלהב לבו אל שמחה עצומה יותר כי הוא ג"כ עיקר פסוקי דזמרה לפי פרש"י הנ"ל. ובתבות הללוהו בגבורותיו יכוון בשמחה עצומה מי ימלל גבורות ה' שעושה אף בעולם השפל בכל רגע. ובתבות הללוהו כרוב גודלו יחשוב בשמחה עצומה מגדולתו ורוממותו הגדולה בעולמות שברא עד אין קץ למספרם וכולם מגדלים ומפארים ומשבחים אותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד בפסוקים של ברוך ה' לעולם אמן כו' ראוי להתלהב לב האדם אל שמחה עצומה באלהותו ית"ש ויתעלה. ובתבות וימלא כבודו את כל הארץ ראוי לאדם להעלות על לבו צער גדול ועצום מאוד על חילול כבודו ית' על שבעו"ה עתה בגלות נתחלל כבודו ית' בגוים ובשביל זה ראוי לאדם לקבל על עצמו תיכף מסירת נפש בציור איזה מיתה ויכוין שע"י מסירת נפש זו יתגדל ויתקדש שמו הגדול בכל העולמות ואח"כ יאמר אמן ואמן ויכוין כונה עצומ' במחשבתו מקירות לבו מאוד בזה הל' אמן ואמן שימלא כבוד ה' את כל הארץ ויתגדל ויתקדש שמו הגדול בכל העולם:

פסוקי ויברך דוד כו' שבח גדול הוא מאוד מאוד מורה על אלהותו ית"ש ויתעלה ועל ממשלתו בכל העולמות ושהוא מחי' כל העולמות **ובפסוק** לך ה' הגדולה ראוי לאדם להפסיק בין תיבה לתיבה ולהכניס בלבו שמחה עצומה על כל שבחיו הנזכרים בפסוק זה כי בפסוק זה רמז דוד הע"ה מדות וספירות העליונים הקדושים כנודע להמעיין בספרים. ובתיבות ובידך לגדל ולחזק לכל ראוי לאדם להתפלל בלבו תפלה עצומה שיחזיק לבו ולבב כל ישראל לעבודתו ית"ש. ובתיבות ועתה אלהינו מודים אנחנו לך ומהללים לשם תפארתך אתה הוא ה' לבדך כו' ראוי לאדם לומר אותם במתון ובנחת ולהכניס שמחה עצומה בלבו על גודל אלהותו ית"ש ויתעלה ועל שבחר אותנו עם קדוש

לחלקו ולגורלו הקדוש להודות ולהלל לשם תפארתו **ובתיבות** אתה הוא ה' לבדך כו' ראוי לאדם לקבל על עצמו מסירת נפש להראות אמתת אמונתו בהאמנת יחודו ית"ש ויתעלה זכרו לעד. **ובתיבות** אתה עשית את השמים שמי השמים כו' ראוי לאדם לכוין אני מאמין באמונה שלמה ואמתית שבראת עולמות עליונים לאין קץ ומספר ותכלית אף שלא נאמר מפורש במקרא זה ויתלהב האדם בשמחה עצומה באלהותו ית"ש ויתעלה באמירת התבות עד שירת הים:

פרק ו

הנה נא הואלתי וגמרתי בדעתי טרם אחלה לדבר בביאור השירה הזאת עד תמם על סדר הפסוקים זו הדרך ישכון הערה. להלהיב לבות בנ"א אל כוונה הישרה. כמלוא אורה מאורות ספוני מאמרי הזה"ק זולת מה שנמצא בספרים מגודל מעלתה שמכפרת כל עונותיו של אדם וז"ל זה"ק פ' בשלח דף ל"ד ע"ב תנינן כל ב"נ דאמר שירתא דא בכל יומא ומכוין בה זכי למימרא לזמנא דאתי דהא אית בה עלמא דין. ואית בה עלמא דאתי. ואית בה קשרי מהימנותא ואית בה יומא דמלכא משיחא עכ"ל ועוד שם ז"ל ויאמרו לאמר דא הוא לדרי דרין בגין דלא יתנשי מניהו לעלמין וכל מאן דזכי להאי שירתא בהאי עלמא זכי לה בעלמא דאתי וזכי לשבחא בה ביומי דמלכא משיחא בחדוותא דקב"ה דכתיב לאמר. לאמר בההוא זמנא. לאמר בארעא קדישא בזמנא דשרו ישראל בארעא. לאמר בגלותא. לאמר בפורקנא דלהון דישראל. לאמר לעלמא דאתי. ובפ' תרומה ד' קל"א ע"ב ז"ל בההוא זמנא דמסיימי ישראל שבחי דאנון תשבחן דדוד כדין תושבחתא דשירתא דימא כמה דאוקימנא כו' והאי תושבחתא מעלי מכל שאר תושבחן דעלמא כו' בגין דא בעי ב"נ לשוואה רעותי' בהאי שירתא וכל מאן דזכי לה בהאי עלמא זכי למחמי למלכא משיחא בתקוני ההוא כתרא ובחגירות זייני' וזכי לשבחא האי שירתא תמן והא אוקימנא מלי. עכ"ל ובפ' בא ד' מ' ע"ב ז"ל כל ב"נ דאשתעי ביציאת מצרים ובההוא ספור חדי בחדוה זמין איהו למחדי בשכינתא לעלמא דאתי דהו' חדו מלכא דהאי איהו ב"נ דחדי במארי'. וקב"ה חדי בההוא ספור. בי' שעתא כניש קב"ה לכל פמלי' דלי' ואמר לון זילו ושמעו ספורא דשבחא דילי דקא משתעו בני וחדון בפורקני כו' עכ"ל בקיצור ובהגדה של פסח אעתיק בעז"ה המאמר בשלימות.

הנה עיניכם הרואות את כל המאמרים הנ"ל והאמת יורה דרכו והשכל תעיד ע"ז שכל הפלגת מאמרי הזה"ק הנ"ל באמירת השירה וספור השבח של הבורא ית' ויתעלה שבה אינו במי שאומר רק התיבות של השירה בפיו ובשפתיו לבד ולא שם לבו כלל אל ההודאה ושבח להבורא ית' ויתעלה בעת אמירת התבות בפיו על התשועה הגדולה

והנפלאה שעשה לנו עם קדוש אז על הים והצילנו מיד המצרים ועל נפלאותיו וגבורתיו היוצאים מדרך הטבע שהן הראנו ה' אלהינו את כבודו ואת גדלו אז אין זה כ"א בודאי גודל הפלגת אמירתו בכל יום. הוא כדי לזכור ולספר בתמידות גודל גבורותיו ונפלאותיו אשר עשה לכל עם הישראלי במצרים ועל הים ובעת הספור יגיל וישמח ישראל בגודל אלהותו ית"ש ולתת שבח והודאה לשמו ית' בלבו ובמחשבתו ע"ז כמפורש בל' מאמרי הזה"ק הנ"ל בפ' בשלח ביאר בצחות לשונו הקדוש תנינן כל ב"נ דאמר שירתא דא בכל יומא ומכוין בה זכי כו'.

ובפ' תרומה חלק ל' זהורית להזהיר בגין דא בעי ב"נ לשוואה רעותי' בהאי שירתא כו' ומפרש ויוצא ג"כ בפ' בא שהעיקר היא החדוה והשמחה של האדם בשעת הספור כנ"ל שם ובההוא ספור חדו בחדוה כו' והחדוה והשמחה אינה כי אם בלב. וע"כ מהראוי לאדם אשר נתן לו ה' חכמה ותבונה לדעת לעשות כוונה כוללת בעת ישיר את השירה הזאת עלי באר ענין השבח של בוראנו ית"ש הנאמר בפסוק לכוין בו וליתן הודאה עצומה במחשבתו ע"ז דהיינו בכל פסוק שמדבר בענין תשועה לישראל ושפטים במצרים יתן האדם במחשבתו הודאה עצומה בזה הל' בקצור אני נותן לך ית"ש שבח והודאה ע"ז אך תהיה ההודאה זו בכל עוצם כחו ומעומקא דלבא ובשמחה רבה ועצומה עד מאוד ובאיזה פסוק שמדבר באיזה גבורה נפלאה מנפלאות הבורא ית"ש ויתעלה כגון בפסוק וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים שפלטן הים על שפתו אשר אל עבר פניהם וכגון פסוק וברוח אפיך נערמו מים נצבו כמו נד נוזלים וגו' וכיוצא יחשוב כמה פעמים גבורות ה' גבורות ה' בשמחה עצומה מאוד ובכל עוצם כחו ונמצא בספרים שצריך האדם לדמות בעצמו בשעת אמירת שירה זו כאלו הוא יצא ממצרים ועומד על שפת הים ומזמר שירה זו עם כלל ישראל אזי בוודאי בוער לבו בקרבו ממילא אל הודאה עצומה בשמחה עצומה להבורא ית'. ונחזור לראשונות אל הכוונה הכללית הנ"ל בכדי שיעלה לזכרון תמיד אל האדם והוא בפסוק שמדבר בענין תשועה לישראל יחשוב במחשבתו בזה"ל אני נותן לך ית"ש שבח והודאה ע"ז ובפסוק שמדבר באיזה גבורה נפלאה מנפלאות הבורא ית"ש ויתעלה יחשוב במחשבתו בזה"ל גבורות ה' גבורת ה' ודי בהערה זו:

פרק שביעי

אחרי הודעי אליך אחי ורעי הערות הזה"ק והכונה הכוללות אבינה לאחרית' איכה ירדוף לבב אדם בהתלהבות הכוונה הראויה בשירה הזאת עד תומם על סדר הפסוקים בעז"ה. בתבות ויאמינו בה' ראוי לאדם לכוון בלבו ובמחשבתו בזה"ל אני ג"כ מאמין באמונה שלימה ואמתית באלהותו ית"ש ויתעלה וראוי תיכף ומיד לקבל על עצמו מסירת נפש על

ק"ה להראות אמתת אמונתו. ובמשה עבדו ראוי לכוין בשמחה עצומה בזה"ל ואני ג"כ מאמין בנבואתו ובתורה הקדושה שנתנה על ידו ואני מקבל עלי ללמוד וללמד לשמור ולעשות תורתו הקדושה.

אז ישיר משה יכוין שאני מאמין בתחית המתים לעתיד כמשרז"ל שר לא נאמר אלא ישיר מכאן כו'. אלהי אבי וארוממנהו מפא' גודל התשוקה הבוער בלבו בגודל אלהותו ית"ש יקבל על עצמו מסירת נפש בציור ובזה יתרומם שמו ויתעלה בכל העולמות כי במה יוכל לרומם לית"ש ויתעלה באותו רגע שאמר וארוממנהו אך במסירת נפש במחשבתו שע"י עבודה זו ית"ש יתרומם ויתעלה ויתקדש בכל עולמות עליונים ותחתונים וע"כ בגמר דבריו תיכף יצייר במחשבתו מסירת נפש איזה מיתה כדי לרומם ית"ש בזה. בפסוק ה' איש מלחמה ה' שמו יכוין פרש"י בחומש וישמח שמחה עצומה באלהותו ית"ש ויתעלה. ובפסוק וברוב גאונך תהרוס קמיך יכוין ג"כ מה שפירש"י בחומש שהקמי' על ישראל כאילו קמים עליו ית' כביכול וישמח במחשבתו שמחה רבה ועצומה על גודל אהבתו ואיך לא יתלהב לב האדם בזה לאהבת הבורא ית"ש ויתעלה. פסוק וברוח אפיך נערמו מים נצבו כמו נד נוזלים. איתא במדרש שקמו המים כחומה גבוה כמה מאות פרסאות למעלה עד שראו כל מלכי מזרח ומערב אותן החומות של מים וגם אז נבקעו כל מימות שבעולם ואף מים שבכלים ואיך לא יתלהב לב האדם אל ההודאה עצומה במחשבתו על גבורותיו ונפלאותיו הגדולים והנוראים ההם בעת שאומר התיבות המורים ע"ז ולכוין במחשבתו כמה פעמים גבורות ה' בשמחה עצומ':

ובתבות נאדר בקדש יכוין האדם פי' הפשט של התיבות כפי שת"א את אדיר בקודשא. נורא תהלות יכוין מה שפרש"י בחומש יראוי מלהגיד תהלותיך פן ימעטו כמ"ש לך דומי' תהלה ולא יאמר בפיו ובשפתיו לבד כי הוא שבח גדול ועצום מאוד לפי פי' רש"י. ובתבות עושה פלא ובתבות תבלעמו ארץ. יכוין במחשבתו בשמחה עצומה גבורות ה' גבורות ה'. ובתבות נחית בחסדך עם זו גאלת יתן האדם במחשבתו הודאה עצומה בשמחה רבה להבורא ית"ש על הגאולה שגאל אותנו מארץ מצרים. **ובתיבות** נהלת בעזך אל נוה קדשך יתן במחשבתו ג"כ הודאה עצומה לית"ש על שהביא אותנו לארץ הקדושה ונתן אותה לנו למורשה ירושת עלמין. **ובפסוק** שמעו עמים ירגזון וגו' עד כל יושבי כנען יכוין ויכניס במחשבתו שמחה גדולה ועצומה עד' מאוד על שבעת ההוא נתגדל ונתקדש שמו הגדול ית' בכל העמים אשר ישמעון את שמעו בכל גבורותיו ונפלאותיו אשר עשה בכל חיל מצרים לסוסיו ולרכבו ואשר הציף את מי ים סוף על פניהם ברדפם ואשר עשה במדבר וע"כנפל עליהם אימתה ופחד ומפני הדר גאונו רגזו וחלו ונבהלו ורעדו

ונמוגו כולם וישמח בזה כשמחת הבן חביב על גדולת אביו ודי הערה בזה. **ובתיבות** עד יעבור עמך ה' ישמח שמחה רבה ועצומה במחשבתו על שאנחנו עם הישראלי נבחרים מכל ע' אומות להקרא בשם עם ה' ית' ויתעלה. **ובתיבות** עם זו קנית יכוין כמו שפרש"י בחומש שפי' חבבת וישמח ג"כ כנ"ל. ובפסוק מקדש אדני כוננו ידיך יתפלל במחשבתו ברוח נשברה שיבנה בהמ"ק ב"ב ותשרה שכינה הקדושה בתוכה. **ובפסוק** ה' ימלוך לעולם ועד ישמח שמחה רבה ועצומה עד מאוד במלכותו ית"ש הנצחית. ובתבות כי לה' המלוכה וגו' והיתה לה' המלוכה וביחוד בפסוק והיה ה' למלך על כל הארץ יכניס בלבו שמחה עצומה כנ"ל. ויזהר לומר פ' ה' ימלוך שנים מקרא ואחד תרגום. גם יזהר לומר פ' כי בא סוס פרעה. ומאוד מאוד ראוי לזהר בכל הכוונות הנ"ל. ובודאי אם ישים אדם עליו נפשו ולבו בזה תבא הכוונה ממילא באמירת התבות ויוכל להתפלל עם הצבור אחר ההרגל אך יכוין לתת בזה נחת רוח ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה כי זה כל האדם כפי שהארכתי בזה בשער הא'. אחיי ורעיי אהובי נפשי אמירת התבות בלבד זולת כוונת הלב בודאי אינה נחשבת לשירה כלל ולא היה מתפאר הזה"ק בכמה מקומות בגודל מעלתה כנ"ל באריכות קצת ודי בהערה זו.

ישתבח שמך כו' גודל מעלת השבח הגדול והנפלא הזה מבואר בזה"ק פ' תרומה ד' קל"ב ע"ב וז"ל כיון דמטי ב"נ לישתבח נטל הקב"ה ההוא כתרא ושוי ליה קמי וכ"י שריאת לאתתקנא למיתי קמי מלכא עלאה ואצטרך לאכללא לה בתליסר מכילין עלאי [פי' בי"ג מדות עליונות] דמניהון אתברכת ואנון תליסר בוסמין עלאין כד"א נרד וכרכום קנה וקנמון וגו' והני אנון, שיר. ושבחה, הלל, וזמרה, עז, וממשלה, נצח, גדולה, וגבורה, תהלה, ותפארת, קדושה. הא תריסר, ולבתר לחברא לה בהדייהו ולומר ומלכות בגין דאיהו מתברכא מנייהו, ועל דא אצטרך בשעתא דאתכללית ביניהו לשוואה לבא ורעותא בהאי ולא לאשתעי כלל דלא לפסוק ביניהו. ואי פסיק בנייהו מתחות גדפי כרוביא נפיק חד שלהובא וקרי בחילא ואמר פלני' די פסוק גאותא דקב"ה ישתצי ויתפסק דלא יחמי גאותא דמלכא קדישא כד"א ובל יראה גאות ה' בגין דאנון תליסר אינון גאות ה'. מכאן ולהלאה אל ההודאות וכו' דא מלכא עלאה די שלמא כלא דילי' בגין דכל הני שבחין אינון לגביה דכ"י כד משתכחא במשריתא דלתתא כד"א שיר השירים אשר לשלמה למלכא דשלמא דילי'. מתמן ולהלאה יוצר אור ובורא חשך עושה שלום ובורא את הכל והא אתערנא בי' ואתערו חברי' דהני אנון תקונין דעלמא עלאה עכ"ל הנה זה המאמר קונה בינה לאדם גודל מעלת השבח הזה כי כל תיבה ותיבה משבח

זה מרמז לעולם עליון קדוש ונורא מאוד ובשעה שמזכיר האדם השמות שלהם בכוונה עצומה מעורר למעלה כל עולם ועולם כנ"ל בפרקים הקודמים.

והנה אף שנמצא בספרים בשם הזה"ק שצריך לומר כל הי"ג שבחים אלו בנשימה א' אינו מוכרח כלל מלשון הזהר, ובתיבת אל מלך גדול בתשבחות יכוין האדם במחשבתו בשמחה עצומה שאין יכולת בכל ברי' לספר כל שבחיו ית"ש. **ובתיבות** אל ההודאות יכוין ג"כ בשמחה עצומה שאין בכל ברי' יכולת לספר כל הודאותיו. **ובתיבות** אדון הנפלאות יכוין ג"כ בשמחה עצומה שאין בכל ברי' יכולת לספר כל נפלאותיו שעושה בכל עת ורגע ובתיבות הבוחר בשירי זמרה יתן בלבו שבח והודאה עצומה לית"ש בשמחה רבה ועצומה על שבחר בנו עם קדוש לזמר לשמו הגדול **מלך** אל חי העולמים ד' תיבות אלו לא יאמר אותם האדם במהירות בפיו ובשפתיו לבד רק יכוין בכל תיבה כוונתה הראוי' והוא בתבת מלך יכוין בשמחה עצומה שאתה מלך גדול ונורא. ובתבות אל יכוין בשמחה עצומה שאתה אלהינו תקיף ובעל היכולת וישמח שמחה עצומה באלהותו ית"ש ויתעלה. ובתיבות חי העולמים יכוין במחשבתו אני מאמין באמונה אמתית שאתה מחיה כל העולמות עליונים ותחתונים וישמח שמחה עצומה בגודל אלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד ובעניית אמן יכוין אמן שראוי וישר להלל ולשבח אותך ית' שמך בשבחים אלו ויכוין כוונה זו של אמן ג"כ בשמחה עצומה עד מאוד. ע"כ מתקוני תפלות של עולם היצירה.

ד; שער המזרח

פרק א

היות ע"כ יתרון האור מן החשך ניכר בהיות הבקר אור והאנשים שלחו פיהם בקול רנה ותודה בהאיר המזרח מעטיר עטרה לראש צדיק חי עולמים בק"ש וברכותיה וע"כ מן השם הוא זה בקוראי שמו **שער המזרח** לסיבה המבוארת ובזה השער יבואר **ק"ש וברכותיה. והיחוד בכוונותיה. ודקדוקי המלות.** של כל הק"ש עריכותיה ואת זה לעומת זה כל תיבה שקולטתו המעוות במבטותיה אשר לא שם לבו בשמירה מעולה בזהירותה. ובזה השער נכלל ג"כ כוונת **איש"ר וגודל מעלותיה**:

הנה גודל מעלת איש"ר ידועה מגמרא הקדושה בפ' כל כתבי כל העונה איש"ר בכל כחו קורעין לו גז"ד של שבעים שנה. אר"י אפי' יש בו שמץ ע"ג מוחלין לו כו' ולגודל שבחו אומרים אותו בלשון תרגום בכדי שלא יתקנאו בו המלאכים שאנו משבחים שבח נאה כזה. וז"ל הזה"ק פ' תרומה דקכ"ט ע"ב ת"ח קדושתא דא (ר"ל דאיש"ר) לאו איהו כשאר קדושאן דאנן משלשין אבל קדושתא דא איהו סלקא בכל סטרין לעילא ותתא

ובכל סטרי מהימנותא ותברא מנעולין וגושפנקן דפרזלא וקליפין בישין לאסתלק' יקרא דקב"ה על כלא ואנן בעינן למימר לה בלישנא דסטרא אחרא ולאתבא בחילא תקיף איש"ר מברך בגין דיתבר חילא דסטרא אחרא ויסתלק קב"ה ביקרי' על כלא וכד אתבר בקדושתא דא חילא דסטרא אחרא קב"ה אסתלק ביקרי' ואדכר לבנוי ואדכר לשמי'. ובגין דקב"ה אסתלק ביקרי' בקדושתא דא לאו איהו אלא בעשרה ובלישנא דא על כרחי' דס"א אתכפי' ואתחבר חילי' ואסתלק יקרא דקב"ה ותבר מנעולין גושפנקין ושלשלאן תקיפן וקליפין בישין ואדכר קב"ה לשמי' ולבנוי. זכאין אנון עמא קדישא דקב"ה יהיב לון אוריתא קדישא למזכי בה לעלמא דאתי עכ"ל, ומאמר זה הובא ג"כ בב"י בטור א"ח סי' נ"ו. ובפ' פנחס דף ר"כ ע"א ז"ל פתח ואמר משמי' דר' פנחס כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה וגו' כו' ע"ד תנינן כל העונה איש"ר מברך בכל כחו דא איהו כחו ודאי אצטרך לאתערא כל שייפוי בחילא תקיף בגין דבאתערותא תקיף דאתקף אתער ההוא כח קדישא עלאה ואסתלק גוי קודשא ואתבר חילא ותוקפא דס"א וע"ד בכחך אצטרך למעבד רעותא דמארך. עכ"ל בקיצור. אחי ורעי ממאמרים אלו יכול אדם להתבונן איך ראוי לכוין בעניית איש"ר ואיך ישתדל האדם בתמידות לענות אותו כי בענייה זו משבר כל הקליפות וסטרא אחרא ומשפילם עד לעפר וכבודו של יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה נתגדל ונתקדש ונתעלה בכל העולמות וזוכר אז לשכינה הקדושה לבניו לגואלם כדאי' בפ"ק דברכות בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונים איש"ר בכל כחו הקב"ה מנענע בראשו ואומר כו'. ול' בכל כחו הנאמר בגמר' הקדושה בודאי כולל ב' פרושים פי' רש"י בכל כחו בכל כוונתו גם פי' הפסיקתא שמביא התוספת שבכל כחו משמע בכל כחו ממש. וכן מפורש בזה"ק הנ"ל ולאתבא בחילא תקיף (פי' בכח גדול) גם בזהר פנחס הנ"ל ז"ל ודאי אצטרך לאתערא כל שייפוי בחילא תקוף (פי' שצריך האדם לעורר כל אבריו בכח גדול בעניית איש"ר). ומכאן מודעה רבה להוראתו בקדושת איש"ר שבודאי צריך האדם שיתעורר כל אבריו וחושיו ומחשבותיו ויענה בקול גדול ועתה אנוש כערכי אאלף בינה להבין ולהשכיל גודל פעולת איש"ר והוא בהיות ידוע שעתה בעוה"ר בגלות המר נתמעט ונשפל כביכול כבוד יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה. בין האומות עע"ג כי היינו חרפה לשכנינו לעג וקלס לסביבותינו כי אלינו עם קדוש יאמרו הגוים איה אלהימו צור חסיו יקמו ויעזרכם יהי עליכם סתרה. ראו עתה כי עונותינו הטו כל אלה וחטאותינו מנעו הטוב ממנו ואנחנו הגרם בנזקין כי בעונות שאנו עושין מתגברים כח הקליפות וחוטפים כל השפע הנמשך לנו מעולמות העליונים ונותנין אותו לאומות העולם. לכן כל הגוים יושבים שלוים ושקטים בבטח ושלוה מהם אפרכים מהם

דוכסים מהם מלכים ובזה נתגבר כח הקליפות ביותר ואנחנו עם קדוש בנים לה' ב"ה וב"ש עתה עניים ודווים וסחופים נבזים ושפלים בין האומות בזוזי דבזוזי כל היום וכל הלילה לא יחשו מאונאת דברים לנו. ובודאי ראוי למי שנגע יראת ה' בלבו ישב בדד ויבכה שעה אחת בכל יום ויפול מלא קומתו ארצה ויתן בעפר פיהו ובכו הרבה בכה עד שלא ישאר בו כמעט כח לבכות עוד ולזעוק את פני המלך ה' צבאות על חילול שמו הגדול והנורא בין העמים עובדי אלילים ופסל מסכה וביחוד בשעה שאומר תפלות ותחנונים המדברים מעין זה וביחוד במזמורים של תקון חצות ואף מי שאין ביכולת טבעו להיות זולף דמעות עכ"פ יתאונן בתאני' ואנ' במענה, כתנון ובנות יענה. ויהי לבו דוה עליו בצער גדול ואנינות ע"ז אוי לנו ואוי לנפשנו כי בעונותינו נתחלל ג"כ שמו הגדול והנורא ית' ויתעלה והצער הגדול שמגיע להשכינה הקדושה כביכול ע"ז. אך זה ידוע שבכל התפילות שאנחנו מתפללים להבורא ית' ובכל השבחים שאנחנו משבחים אותו ית"ש ויתעלה בזה אנו משברים ומשפילים כח הקליפות מאד ומאד ונתגדל ונתקדש כבודו של הבורא ית' בכל העולמות עליונים ותחתונים ובפרט בתפלה מיוחדת זו של איש"ר אנו מתפללים ומשבחים ומפארים אותו ית"ש ויתעלה בשבחים גדולים ונפלאים ולכן נתקנו בל' תרגום מפני המלאכים שלא יתקנאו בנו שאנו משבחים שבח גדול ונאה כזה ויקטרגו עלינו ע"כ אומרים בל' תרגום שאין המלאכים מבינים אותן כנ"ל ולפי שעיקר התיקון של השבח הזה הוא שעל ידה יתגדל ויתקדש שמו הגדול מכל העולמות כמבואר לעיל בזה"ק הנ"ל אבל קדושתא דא כו' תברא מנעולין וגושפנקין דפרזלא וקליפין בישין לאסתלקא יקרי' דקב"ה על כלא כו'. לכן איתא בכתבי האריז"ל שבעניית איש"ר יקבל אדם על עצמו מסירת נפש כי ע"י עבודה זו של מסירת נפש במחשבה יתגדל ויתקדש שמו הגדול בכל העולמות יותר ויותר כנ"ל שער הא' לכן האדם הגורם בעניית השבח הזה כ"כ כבוד וגדולה להבורא ית"ש בכל העולמות כנ"ל הנה שכרו אתו ופעולתו לפניו גדול מאד וז"ל זה"ק פ' בראשית דף ל"ח ע"ב היכלא תניינא היכלא דא קיימי לגו מהאי היכלא קדמאה כו' בגו האי היכלא אית נהירו חד כליל מכל גוונין ואיהו נהיר מעילא לתתא. בהאי היכלא קיימין אנון דסבלי יסורין ומרעין בהאי עלמא בגין לאתתקנא והוו מודן ומשבחין למאריהון כל יומא ולא הוי מבטלין צלותייהו לעלמין. לגו מהאי היכלא קיימין כל אנון דמקדשין בכל חילא שמא דמריהון ואתיבו איש"ר מברך בכל חילא ואלון אינון קיימין לגו בגו האי היכלא וההוא נהורא דכליל בכל גוונין נהיר להון כו' ועילא מנהון משיח דאיהו אעיל וקאים בינייהו ונחים לון כו' עכ"ל ומוכח בל' הזה"ק שכתב ועילא מנהון משיח דאיהו אעיל וקאים בינייהו ונחים לון שהיה להם צער ואנינות גדול

בענייתם לכן משיח מנחם אותם. לכן יזהר האדם מאוד בזה שיכניס בלבו אנינות וצער גדול בעניית איש"ר ויחשוב עד מתי יהיה שמך הגדול מחולל בין הגוים עובדי פסילים ואחר שיסיים תבות יתברך יקבל עליו מסירת נפש כנ"ל ואח"ז יסיים עד דאמירן בעלמא ויענה אמן אחר סיום הש"ץ כשיאמר ואמרו אמן. וראוי להתבונן שהז"ק בפ' תרומה הנ"ל קורא לענייה זו של איש"ר קדושה בהיות כי בעניי' זו מקדשים שמו הגדול בכל העולמות לכן יזהר האדם מאוד לענות קדושה העצומה זו בכוונה עצומה מאד ובכל עוצם כחו ודי בהערה זו ומכלל מאמרי הזה"ק הנ"ל מגודל מעלת איש"ר יקנה בינה איך שיזהר האדם מאד להתפלל בתמידות עם הצבור ולא יתפלל ביחידות בביתו כלל בשום אופן אם לא אונס גדול של חולי ח"ו כי יאבד טובות הרבה של עניית איש"ר כמה פעמים בבה"כ עם הצבור וגם מונע טוב מבעליו בהיות לאל ידו לעשות טובה ע"י ענייתו לרשעים בגיהנם וימנע מרשעים אורם בזה וז"ל הזה"ק פ' נח ד' ס"ב ע"א בתוספתא מאו אנון דחמאן ולא חמאן אטימין אודנין סתימין עיינין לא חמאן ולא שמעין לא ידעין בסוכלתנא כו' לא אכתבו בספרא דוכרניא אתמחון מספרא דחיי כד"א ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו. ווי לון כד יפקון מהאי עלמא ווי לון מאן יתבע לון כד יתמסרון בידא דדומה ויתוקדון בנורא דדליק ולא יפקון מנין כו'. בזמנא דישראל אתיבו בקול רם איש"ר מברך קב"ה אתמלי רחמין וחייס על כלא ורמיז למלאכא דממנה על תרעא דגיהנם כו' ואתיבו תננא לאחורייהו ורווחין שעתא ופלגית שעתא ולבתר תייבין לאשייהו וכן תלת זמנין ביומא ובכל זמנין דאמרי ישראל איש"ר מברך וכו' אנון רווחין לון. זכאין אנון צדיקיא דאורחיהו מנהרן בההוא עלמא לכל סטרין כד"א ואורח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום עכ"ל ודי הערה בזה.

הנה פי' המלות של קדושה זו רובם ככולם בנקל להבינו אך לתועלת אנשים כערכי אעתיק לפניך פי' אבודרה"ם להטור באיזהו מלות הקשים הבנתו בהשקפ' ראשונה. וימליך מלכותי' כלומר שירא' מלכותו עלינו. האבודרה"ם. לעילא מן כל ברכת' ושירת' תושבחת'. כלומר למעלה מכל שירות ושבחות שהאדם מהלל ומשבח למלך ב"ו יהיה שבחיו של הקב"ה. נחמתא. כלומר יתנחם בנחמות ציון יותר משאר נחמות של בנ"א עכ"ל האבודרה"ם ובטור א"ח סי' ל"ו כתב וז"ל ותקנו לומר ונחמתא משום מאי דכתיבנא שהקב"ה כביכול מתאונן על גלותינו ע"כ אנו מתפללים שיתנחם בקרוב וימהר לגאלינו עכ"ל הטור. דאמירן בעלמא ז"ל אבודרה"ם. כלומר האמורות בעולם לבנ"א לשבחם בהם עכ"ל. וכתב עוד וז"ל כתב רב נחשון גאון שיש בקדיש ד' כריעו' של חובה ואחת של רשות. יתגדל ויתקדש כורע. בעגלה ובזמן קריב כורע. יתברך וישתבח כורע. שמי'

דקודשא בריר הוא כורע. אבל בעושה שלום כריעה של רשות היא. וכן כתב רבינו סעדי' עכ"ל. עוד ז"ל שם פי' הפורס על שמע. המברך ברכות שמע כי ע"פ הוא יברך את הזבח תרגום ירושלמי ארי הוא מפרס על נכסתה עכ"ל אבודרה"ם. ואחר שאמר הש"צ ברכו את ה' המבורך יענה ברוך ה' המבורך לעולם ועד בשמחה רבה ועצומה עד מאד כי הוא שבח גדול ועצום מאד כמבואר בזה"ק גם תקון גדול בעולמות העליונים כמבואר בכתבי האריז"ל וז"ל זה"ח ד' ע' ע"ב חלון אחרא דבסטר צפון בי' קיימן כו' ותמן אית חד היכלא מרקמא בכמה גוונין בכמה ציורין ובי' קיימין כל אנון דמקדשין שמא דמריהון באמירה בכל יומי דמברכין לי' ואמרין ברוך ה' המבורך לעולם ועד ומקדשין ליה לבתר בקדושה משולשת כו' והחזן אומר ברכו את ה' והוא אומר ברוך ה' המבורך לעולם ועד וכיון דמברך למארי' מתמן שרותא דצלותא לצלאה ועל דא שריאן קדושאן זכאין אנון דמברכי (פי' עניית ברוך ה' כו') ומקדשי (פ' עניית הקדושה) למאריהון בכל יומא ברעותא דלבא בההיא שעתא אוליפנא דלית רשו לצלאה צלותא בעשרה עד דמברכין לקב"ה בשרותא דכולא (פי' עניית ברוך ה' כו') וכיון דמברכין ליה צלו צלותיהן. עכ"ל בקצור ודי בהערה זו:

פרק ב

ברכות יוצר אור וממנה ואילך ראוי להתפלל בהתלהבות יותר עצומה כי ק"ש וברכותיה הם תקונים בעולמות יותר עליונים מתקוני הזמירות כמבואר בכתבי האריז"ל. ואעתיק ההיכלות דיוצר מזה"ק בכדי להלהיב לב האדם אל גודל כונתם וז"ל פ' פקודי ד' ר"ס ע"ב זכאין אנון דידעין לסדרא יחודא דמאריהון כדקא יאות ולמיהך באורח קשוט בגין דלא יטעון ברזא דמהימנותא ת"ח בהיכלין אית רזא עילאה גוי מהימנותא כו' בשבעה היכלין אלין שלימו דלעילא כד אשתלים דא בדא ואעלו צלותין ובעותין דמאן דידע לסדרא לון לאתקנא לון לעילא כו'. היכלא קדמאה יוצר אור ובורא חשך נהירו דאבן טבא ספירו דאבן טבא כו' מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית כלהו אופנים וגלגלים מלאה הארץ קניניך וגו' המלך המרומם שמא קדישא **יאהדונ"הי** כללא דשמא שלים בתרין שמהן ודא הוא סליק באוירא ומתנשא מימות עולם. היכלא תנינא אל ברוך גדול דעה אורפני"אל רזין דכליל אתוין זעירין דאלפא ביתא הכא אנון דקאמרי קדוש וברוך והכא איהו. קדושה וברוך כבוד ה' ממקומו. היכלא תליתאה לאל ברוך נעימות יתנו. היכלא רביעאה המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית בגין דהכי מתגלגלין נהורין ודינין דעלמא מאן דאיהו לחיים מתחדש כמלקדמין לאתקיימא בעלמא בנהורא דימינא דאקרי אל. היכלא חמישאה היכלא דא דאקרי אהבת עולם (ובנוסח אשכנזים אהבה רבה) ודאיהו

משיכאן דרחימותה דהיכלא דאקרי אהבת עולם אהבתנו ה' אלהינו בא"י הבוחר בעמו ישראל באהבה. היכלא שתיתאה אמת ויציב ונכון וקיים ובעינן דלא לאפסקא בין היכלין אלין לאלין דהא במשיכו דצלותא ורעותא מתחברו כחדא ואתקשרן אלין באלין ברזא דשמהן קדישין דשליטין בכל חד וחד. היכלא שביטאה רזא דרזין בלחישו ולא אשתמע (פי' תפלת י"ח) אלא הכא איהו רעותא כו' עכ"ל. ומכאן ואילך מפרש והולך תפלת י"ח ע"פ הסוד ממאמר זה יתבונן האדם גודל התקון של ברכת ק"ש בעולמות העליונים וצורך הכוונה בהם שכתב הזה"ק הנ"ל דהא במשיכו דצלותא ורעותא (פי' כונת הלב) מתחברן כחדא כו'. ודי בהערה זו. הנה פי' המלות של ברכה זו נקל הבנתו אך יאמר האדם התיבות במתון אזי יתלהב לבו ממילא אל אהבת הבורא ית"ש ויתעלה בשבח גדול כזה. כשיאמר תיבת יוצר אור ראוי שיפתח עיניו ויכוין במחשבתו בשמחה עצומה גבורת ה' במאורי אור שברא וע"ל בברכת פוקח עורים. וכשיאמר ובורא חשך ראוי שיסגיר עיניו ויחשוב גבורת ה' של בריאת החשך. **ובתיבות** ובורא את הכל יכוין במחשבתו בשמחה עצומה בזה הלשון אתה הבורא כל העולמות עליונים ותחתונים וישמח שמתה עצומה בגודל אלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד. וזולת כוונת האריז"ל ראוי ג"כ לאדם לכוין כל כוונות אלו הפשטיות ובשעה שאומר יוצר אור ימשמש בתפילין דיד ובבורא חשך ימשמש בתפילין של ראש האריז"ל וכבר כתבתי לעיל הכוונה בעת משמוש התפילין ויזהר האדם בה. בתבות ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית יחשוב האדם במחשבתו כמה פעמים גבורות ה' גבורות ה' בשמחה עצומה ע"ז שלא ישתנה תפקידם של השמש וירח גם בסבוב הליכתם בגלגל כמ"ש ויעמידם לעד לעולם חק נתן ולא יעבור גבורות ה' בזה. גם בפסוק מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית יחשוב במחשבתו החכמה הנפלאה שבכל הברואים דרך כלל ויחשוב בזה גבורות ה' כמה פעמים בשמחה עצומה. ובתבות המלך המרומם לבדו מאז המשובח והמפואר כו' ישמח שמחה עצומה בגודל מלכותו ית"ש ויתעלה. אל ברוך גדול דעה שנתקן על סדר א"ב הובא בזה"ק גודל מעלתה ותקונה בעולמות העליונים ויזהר האדם לאומרם במתון ובכוונה עצומה ואעתיק מאבודרה"ם פי' על כמה תבות. וז"ל גדול דעה על שם גדול העצה. טוב ע"ש וירא אלהים כי טוב ועל שם הודו לה כי טוב. יצר כבוד לשמו ע"ש כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. כלומר שהוא מתכבד עם בריותיו שיצר וכאלו יצר הכבוד לשמו. מאורות נתן סביבות עוזו על שם ונהורא עמי' שרי'. פנות צבאיו קדושים. כלומר שנקרא קדושים ופי' פנות שרים מל' גשו הלום כל פנות העם. על שבח מעשה ידיך על שם כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך והוא חוזר

על מה שלמעלה הימנו. כלומר שהוא מבורך בשמים ובארץ על כל שבח מעשה ידיו שעשה למעלה ולמטה. בורא קדושים אלו המלאכים עכ"ל האבודרה"ם ועל תיבות יוצר משרתים ואשר משרתיו איתא בטור סי' מ"ט ז"ל יוצר משרתים אותם המתחדשים בכל יום ואשר משרתיו מעולם כגון מיכאל וגבריאל כולם עומדין לפניו כו' עכ"ל הטור:

לאל ברוך נעימות יתנו כו' כל התוארים מתבות כי הוא לבדו כו' אפי' תיבת הו"א נתקנו על סדר מדות וספירות העליונים הקדושים ויזהר האדם מאוד לאומרה במתון ובכוונה עצומה ואם היה לאדם איזה חולי בבני ביתו ונתרפא ראוי שיתן בלבו שבח והודאה להבורא ית' על רפואתו כשאומר בורא רפואות. בתיבות נורא תהלות יזהר לכוין היטיב כמ"ש למעלה בשירת הים. ובתבות אדון הנפלאות יכוין ג"כ הכוונה שבארתי בישתבח. ובתבות המחדש בטובו בכל יום כו' יחשוב הכוונה ממש מ"ש בתחלת הברכה בתיבות ובטובו מחדש בכל יום. גם בתיבות כאמור לעושה אורים גדולים כל"ח וביחוד בחתימת הברכה בא"י יוצר המאורות יחשוב בשמחה עצומה כמה פעמים גבורות ה' בזה היצירה של המאורות. ובעניית אמן של ברכה זו יכוין ג"כ כוונה זו ממש של חתימת הברכה בשמחה עצומה:

פרק ג

אהבה רבה אהבתנו אעתיק לשון מהרח"ו בשער הקדושה בענין מ"ע דאוריתא שמבא' שם והוא מזהר פ' ויקהל ד' ר"א ע"א אך בזהר מאריך ולשונו אקצר וז"ל ליראה את ה' בקרבנות השחר ובזמירות. לאהבה את ה' בברכ' אהבת עולם (בנוסח האשכנזים אהבה רבה) ובפסוק ואהבת את ה' אלהיך. לברכו בישתבח וביוצר המאורות ובכל ז' ברכות של ק"ש בבוקר ובערב. לקדש את שמו ית' במסיר' נפשו במחשבה בפסוק שמע ישראל ה' אחד. לקדש את שמו בנקדישך (פי' בקדושה בנקדש את שמך בעולם כו') למסור נפשו במחשבה עכ"ל מהרח"ו ז"ל. ואסביר לאנוש כערכי מ"ש הזה"ק שמ"ע של יראת השם הוא בזמירות ומ"ע של אהבת השם הוא בברכת אהבה רבה לכאורה הסברא להיפך שפסוקי דזמרה צריך האדם לומר בשמחה עצומה מאוד כשמו כן הוא פסוקי דזמרה ובודאי השמחה והחדוה בא מחמת אהבה וברכת אהבה רבה היא תפלה נוראה ושייך בה יראת השם. אך האמת יורה דרכו ע"פ שכל פשוט והוא זה בהיות כי מה שמזמרים לפני המלך שבחיו ותהלותיו לפעמים יצוייר בזה שהוא מפאת גודל יראת המלכות אף שבלבו אין אהבתו שלימה כ"כ אך תהיה יראתו על פניו ע"כ הוא בא אל שולחן המלך לומר לפניו תהלותיו ושבחיו ובודאי מי שאינו חושש כ"כ ליראתו אינו בא לזמר עם אותם המזמרים לפניו תהלותיו מחמת גודל יראתם אותו כי הולך הוא אחרי

תאוותיו באותו שעה בהיות שאינו חושש ליראתו כ"כ. ולא כן האיש אשר יחשב לו ענין עבודת המלך לזכייה גדולה וע"כ הוא בא אל המלך ויפל לפני רגליו ויבך ויתחנן לו להעביר אליו השקפת חכמתו הגדולה לטובה לקרבו אל עבודתו ובתחבולות יעשה לו המצאה בעצה נכונה איזה הדרך ישכון אור איך לירא מפניו יראה אמתית ואיך לאהוב אותו אהבה עצומה ואיך יכול להזהר במצות המלך לקיימם נכרים דברי אמת כי בקשת תחנתו זו בא מפאת גודל אהבת המלכות וגודל תשוקתו לעבודתו ולעשות לו נחת רוח בתמידות ומגודל הבקשה והתחנה והבכי' שאנו רואים שנפשו בשאלתו ופלגי מים תרד עיניו בבואו לפני המלך שימציא תחבול' על כל הנ"ל מזה ניכר אמית' הדברים גודל תשוקת אהבתו אל המלך משא"כ באדם שאינו נותן דעתו כ"כ אל גודל הבקשה מלפני המלך אל כל הנ"ל ודבר זה א"צ ראי' כי חוש השכל תעיד ע"ז. הנה כמו כן על דרך זה ישכון אור של קיום מ"ע של אהבת השם ית' ויתע' שנזכר בתורתינו הקדושה כמה פעמים תקנו לנו אנשי כה"ג ברכה זו של אהבה רבה לומר בכל יום להראות בזה גודל אהבת האדם אל המקום ב"ה יתעלה ויתרומם זכרו לעד שמבקש ומתחנן לפניו ית"ש שימציא לו תחבולות לעבודתו וליראתו ולאהבתו בנוסח אבינו מלכנו בעבור אבותינו כו' כן תחננו ותלמדנו כו' המרח' רחם אלינו ותן בלבנו להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים כו' והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך ויחד לבבינו לאהבה וליראה כו' כדי לקיים בזה מ"ע של יוצרנו ובוראנו שצונו בתורתו הקדושה לאהוב את השם יתעלה ויתרומם זכרו לעד אמן. ודי בזה למבין. לכן בהתחלת הברכה כשאומר האדם אהבה רבה אהבתנו ה' אלהינו צריך להכניס בלבו אהבה רבה ועצומה להבורא ית"ש ויתעלה מאחר שמודעת זאת שחביבין ישראל לפני המקום וחבה יתירה הוא שנודעת להם האהבה רבה שאהב אותנו ה' אלהינו ית"ש לכן את זה לעומת זה צריך האדם ג"כ בהוציאו הדברים האלה מפיו להראות בלבו עוצם אהבתו אל הבורא ית"ש ויתעלה ויזהר מאוד בזה כי הוא מ"ע דאוריתא כנ"ל ואחר זה מתוך תשוקת אהבת הבורא שבועה בלבו יתפלל מלפניו בנוסח הברכה שיתן לו לב להבין ולהשכיל ללמוד וללמד לשמור ולעשות וליחד לבבו לאהבה וליראה אותו ית"ש. וכוונתו יהיה בכל נוסח הברכה שיוכל בתמידות לעשות לו ית"ש נחת רוח וביחוד בחתימת הברכה בא"י הבוחר בעמו ישראל באהבה יזהר האדם מאוד בקיום מ"ע זו של אהבת השם דהיינו שיכניס בלבו אהבה עזה ועצומה בכל עוצם כחו אל הבורא ית"ש ויתעלה כפי גודל אהבת הבורא ית' אלינו עם קדוש כמו שאומר הבוחר בעמו ישראל באהבה כן החיוב עלינו עם קדוש להכניס בלבנו גודל אהבת יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה וז"ל בתקונים תיקון א' דף י"ח

ע"א כי עזה כמות אהבה תקיפא איהי אפרשותא דקב"ה ושכינתא מישראל כפרישא דרוחא ונפשא מגופא ותו כי עזה כמות אהבה כד ישראל מיחדין שמא דקב"ה ברחימ' ואמרי הבוחר בעמו ישראל באהבה עכ"ל התקוני' לכן יזהר האדם מאוד כשיסיים הבוחר בעמו ישראל באהבה ליתן בלבו ובמחשבתו שבח והודאה עצומה בשמחה רבה עד מאוד להבורא יתב' שמו על שזיכה אותו ג"כ להיות בחלקו וגורלו הקדו' בעמו הישראלי הקדושים ויכניס שמחה עצומה בלבו עד מאוד באלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד אמן. ודי בהערה זו:

פרק ד

הנה קודם שאבוא לבאר ביאור הק"ש אעתיק כמה מאמרים מזה"ק בקצור נמרץ המבארים גודל מעלת ק"ש וגודל החיוב ליחד היחוד בפסוק שמע בכדי להלהיב לבב אנוש כערכי בקריאתה וז"ל בפ' ויחי ד' רמ"ב ע"א הכי אוליפנא בשעתא דנשמתא נחתת לעלמא כנסת ישראל עלת עלה בקיומא דאומוא' דיחזי למלכא ויודע לי' רחימותא דילה לגבי' בגין לאתפייסא בהדי'. ובמה בגין דחיובא על ב"נ ליחד שמא קדישא בפומא בלבא ובנפשא ולאתקשרא כולא כשלהובא דאתקשרא בטפסא (פי' כשלהבת הקשורה בגחלת) ובההוא יחודא דעביד גרים לאתפייסא מלכא במטרוניתא ואודע לי' למלכא רחימותא דילה לגבי' עכ"ל. ובפ' תרומה ד' קל"ג ע"ב ז"ל בשעתא דקא מיחדי ישראל יחודא דרזא דשמע ישראל ברעותא שלים כדין נפיק מגו סתימא דעלמ' עלאה חד נהירו וההוא נהירו בטש גו בוצינא דקרדוניתא ואתפלג לע' נהורין ואנון ע' להטין ע' אנפין דאילנא דחיי כדין ההוא אלנא סליק ריחין ובוסמין וכל אלני דגנתא דעדן כלהו סלקי ריחין ומשבחן למאריהון דהא כדין אתתקנת מטרוניתא כו' עכ"ל. ובדף קל"ט ע"ב ז"ל בשעתא דישראל קא מיחדי יחודא בהאי קרא ברזא דכ"ה אתוון דאנון שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ובשכמל"ו דאנון כ"ד אתוון ליכוין כל חד בהו כו' כדין אתפתחו תרעין וחשיב קב"ה להההוא ב"נ כאלו קיים אורייתא כלא דאיהי אתי' במ"ט פנים בכלא ועל דא אצטרך לכוונה לבא ורעותא בכ"ה ובכ"ד ולסלקא לון ברעותא דלבא למ"ט תרעין דקאמרן כו' זכאה חולקי' מאן דיתכוין בהו דודאי כללא איהו דכל אורייתא דעילא ותתא ודא איהו רזא דאדם שלימא בדכר ונוקבא ורזא דכל מהימנות' עכ"ל. ויקרא פסוק היחוד בקול רם כמבואר בש"ע גם בז"ח ד' ע"ז ע"ב:

וקודם התחלת ק"ש יחשוב במחשבתו קבלת קיום מ"ע זו של ק"ש ויחשוב במחשבתו בזה הלשון הריני רוצה לקיים מ"ע של ק"ש דשחרית או של ערבית שצונו יוצרי ובוראי ית"ש ע"כ. ויאמר תמיד קודם שיתחיל פסוק שמע ישראל ג' תבות אל מלך נאמן

להשלמת רמ"ח תיבות של ק"ש כי אם כשאדם רוצה לקרות ק"ש כתקונה בכוונה עצומה בלתי אפשרי לסיים בתמידות בשוה עם הש"ץ שיוכל לכוין לג' תבות שאומר הש"ץ ה' אלהיכם אמת והשלמת הרמ"ח תבות דק"ש בג' תבות אלו אל מלך נאמן מרומז ג"כ בתקונים תיקון י' דף כ"ו ע"א:

וצריך האדם לשום כלעוצם כחו ביחוד זה דהיינו שיאמר הפסוק שמע ובשכמל"ו בכל עוצם כחו ואיבריו ומוחו. וז"ל הזה"ק פ' ואתחנן ד' רס"ג ע"א בר"מ שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. פקודא דא ליחדא שמי' דקב"ה בכל יומא דהא כמה דמיחדי שמא דקב"ה לתתא הכי אתיחד שמי' לעילא אשתכח קב"ה יחידאי עילא ותתא. מאן דמיחד שמי' דקב"ה ישוי לבי' ורעותי' בההוא יחודא דקאמרן ויחבר כל שייפוי (פי' איבריו) בההיא יחודא בההוא רעותא למהוי כלא אחד כמה דשוי כל שייפוי ברזא דחד הכי לעילא מחבר כל שייפין עלאין בההוא יחודא למהוי כלא חד. בשעתא דאתי ב"נ ליחדא שמא דקב"ה כל חילי שמיה כלהו קיימין שורין שורין בגין לאתתקנ' ולאתכללא כלהו בההוא יחודא למיקם ברזא דחד ביחודא חדא. כלהו מתתקנן בתקוניהון כדקא יאות. כו' כיון דאתיחדן שייפין כלהו ברזא חדא דיחודא חדא. כדין אקרי קרבן שלום עכ"ל:

הנה אחיי ורעיי על יחוד זה נצטוינו אנחנו עם קדוש בתורתינו הקדושה ליחד יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה זכרו לעד תמיד בכל יום פעמים באהבה בפסוק שמע ישראל שעיקר מצות היחוד הוא בפסוק זה. ואף שלכאורה היה נראה שיוצא האדם ידי חבתו של מצות היחוד בהבנת פי' המלות לבד שאומר בשפתיו שה' אלהינו הוא ה' אחד אך בודאי צריך שיקבל בלבו מה שמוציא בשפתיו כי עיקר מצות היחוד הוא בלב ובמחשבה כמו שמפורש במשנה למה קדמה שמע לוהי' אם שמע כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ יקבל עליו עול מצות ואין קבלה אלא בלב כמו שיבא באורו בעז"ה בפרקים הבאים:

פרק ה

אתה הראתה לדעת בפרק שלפנינו שעיקר עבודת היחוד הוא בלב והמחשבה. מעתה הגיע שעת הביאור בעז"ה לבאר איכות היחוד בכוונתה. הנה הכוונה הפשוטה של תבות שמע ישראל כתב אבודרה"ם וז"ל וזה הוא דרך עדות כאלו כל אחד אומר לחברו שמע שאני מאמין שה' אלהינו הוא יחיד בעולמו לכן תמצא **ע'** של שמע **וד'** דאחד אותיות גדולים שהוא סי' ע"ד רמז לעדות. עכ"ל. ובזהר חדש דף ס' ע"א ז"ל פתח ואמר האי קרא תינח בשעתא דאמרו בנין דיעקב לאבוהון או משה לישראל אבל השתא כלא עלמא אמרו שמע ישראל למאן ישראל אמרין אלא הא תנינא יעקב אבינו לא מת והקב"ה חתים

לי' גו כורסא יקרי' למהוי תדיר סהדא על בנוי דקא מיחדי שמי' דקב"ה כדחזי בכל יומא תרי זמנא וכד אנון מיחדין שמי' דקב"ה אמרי שמע ישראל הוי סהיד עלן דאנן מיחדי שמי' דקב"ה כדקא חזי בההיא שעתא נטלי לי' ליעקב בארבע גדפין פרישן לארבע סטרי עלמא וסלקי לי' לקמי קדישא עלאה ומברך לי' בשבע ברכאן פתח ואמר זכאה איהו אבא דזרע דא אוליד בארעא זכאין אנון בנין דקא מעטרין לאבוהון הכי. בההי' שעתא כל אנון חילי דשמי' פתחי ואמרי ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ויעקב מתעטר בתליסר נהרי אפרסמונא דכיא וקאים תדיר כקרתא מקפא שור על בנוי ולא שבק דינא תקיפא לשלטא עלייהו כו' עד כאן לשונו. ויש עוד כוונה בזה"ק שתבות ישראל קאי על הקב"ה שנקרא ישראל שבכמה שמות נקרא הבורא ית"ש ויתעלה הוי"ה ב"ה אדני אלהים צבאות ושארי שמות ונקרא גם כן ישראל שפירושו יש"ר א"ל והכוונה בשתי תבות שמזכירים שמע ישראל כאלו האדם מדבר לנוכח הקב"ה שמע אתה הקב"ה שנקראת ישראל שאני מאמין באמונה שלימה ואמתית שאתה הוא ה' אלהינו ואתה הוא ה' אחד ואף שבזה"ק כוונה זו עמוק עמוק מי ימצאנה אך אני לא באתי לגלות מסטורין רק לפרש תיבת ישראל ע"פ הזה"ק ע"ד פשוטו הנה יודע כמביא למעלה השבח אותן שני התיבות שמע ישראל ג' פירושים והבוחר יבחר ובלבד שיכוין לבו:

ועתה בעז"ה נבאר הד' תבות ה' אלהינו ה' אחד שבהם עיקר היחוד. הנה שורש היחוד הוא שני דברים הא' האמונה והב' הקבלה. האמונה הוא בשעה שיאמר האדם תבות ה' אלהינו ה' אחד יתאמת אמונה שלימה ואמתית שכן הוא באמת שה' אלהינו הוא ה' אחד יחיד ומיוחד. והקבלה הוא שיקבל על עצמו עול מלכות שמים בשלימות והוא קבלת עול מלכותו ואלהותו ואדנותו ית"ש ויתעלה עליו ועל בניו אחריו והיינו תיכף כשיסיים תיבת אחד יכוון במחשבתו בשמחה עצומה עד מאוד בכל עוצם כחו בזה"ל אני מאמין באמונה שלימה וברורה ואמתית שאתה יחיד ומיוחד ושאתה בראת כל העולמות עליונים ותחתונים לאין תכלית למספרם ושאתה היה הוה ויהיה ואני ממליך אותך ית"ש על כל אבר ואבר שלי לשמור ולעשות מצות תורתיך הקדושה וגם אני ממליך אותך על בניי ועל בני בני' עד סוף כל הדורות שאצוה את בניי ובני בניי שיקבלו עליהם את עול מלכותך ואלהותך ואדנותך וגם אצוה להם שיצוו גם הם את בניהם ובניהם לבניהם עד דור אחרון שכולם יקבלו עול מלכותך ואלהותך ואדנותך עליהם ויזהר האדם מאוד בכוונה זו להמליך אותו ית"ש על כל אבר ואבר שלו כי גודל מעלת' הובא בתקונ' תיקון ע"ד קל"א ע"ב וז"ל בקצור חמשין תרעין אלין דבינה ובה מיחדין כ"ה כ"ה אתוון תרין זמנין בכל יומא כו' ובכל אבר ואבר דאיהו נר דכל פקודא בעי ב"נ לאמלכא לקב"ה

ולתקנא לי' אתר דכי' ונקייא לשריא לי' תמן ובגין דא צריך ב"נ לבערא מני' מכל אבר ואבר כל מחשבין והרהורין בשין דטנופין דאנון קליפין כו' ומאן דאמליך לקב"ה על כל אבר ואבר כאלו אמליך לי' על כלא עלמא ואגר דב"נ דאמליך לי' על כל אבר ואבר לא אתיהב רשו לגלאה דאלין אנון טעמי מצות דלא אתיהבו לגלאה בגין דלא יהא ב"נ עובד לקב"ה ע"מ לקבל פרס כו' עלייהו אתמר לאכול לשבעה ולמכסה עתיק מלין עתיקין דלא אתמסרו לגלאה, עכ"ל, ודי הערה בזה, גם יזהר מאד ומאד בקבלת מלכותו ואלהותו עליו ועל זרעו דוקא ממש כמ"ש למעלה בנוסח של קבלת עמ"ש כי גודל מעלת קבלה זו מפורש בתורתינו הקדושה בפ' וירא בעת שהזכיר הבורא ית"ש ויתעלה גודל חבתו של אברהם אבינו באומרו כי ידעתי וגו' מכל צדקותיו אשר עשה לא תזכרנה כי אם צדקת ה' אשר עשה למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' וגו' שהרי מפורש בתורה שקיים א"א כל התורה כדכתיב בפ' תולדות עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמור משמרתי מצותי חקותי ותורתי וארז"ל בגמרא הק' קיים א"א כל התורה כולה אפי' ערוב תבשילין הנה כל מעשיו הטובים גם העשר נסיונות שנתנסה א"א ועמד בכולם לא הזכיר הבורא ית"ש כ"א בזאת יתהלל למען אשר יצוה לזרעו אחריו שיקבלו עול מלכותו ואלהותו עליהם ועל זרעם כאשר קיים א"א ע"ה. ומזה יראה כל אדם בעין שכלו גודל מעלת קבלה זו. ובודאי מלתא דפשיטא הוא לכל משכיל שיעור ידידות אהבתו ית"ש שבקבלה זו ניכר אהבת הבורא ית' ויתעלה בלב האדם יותר מבכל קיום מצותיו ית"ש שבתורה הקדושה. ודי בזה למשכיל:

ותיכף אחר שיגמור במחשבתו כוונת עול מ"ש בשלימות כנ"ל יקבל על עצמו מסירת נפש במחשבה שהצנתי בסוף שער הראשון. ומסירת נפש בפסוק זה של היחוד חיוב על האדם כמבואר בזה"ק בהרבה מקומות וז"ל בפ' פקודי ד' רנ"ג ע"ב בהיכלא דא אית תרין ממנן נהורין כו' ואלין קיימין לאשגחא על כל אנון דמיחדי יחודא דמאריהון ברחימו ומסרי נפשייהו עלי' ברחימו וסלקי ואסהידו לעילא עכ"ל בקיצור. ובפ' בלק ד' קצ"ה ע"ב ז"ל לבתר לשואה גרמי' גו אנון דמסרי נפשייהו על קדושת שמי' והיינו ביחודא דשמע ישראל דכל מאן דשוי הכי רעותי' בהאי קרא אתחשב לה' כאלו מסר נפשי' על קדושת שמי' עכ"ל וז"ל בפ' חיי שרה במדרש הנעלם דף קכ"ד ע"ב אמר ר' שלום בר מניומי אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה שאין לו מאתים עולמות כסופין בשביל התורה הה"ד ומאתים לנוטרים את פריו ומאתים על שמוסרי' עצמם בכל יום כאלו נהרגו על קדושת שמו הנצחי בהאי פסוקא למסור נפשו על קדושת שמו מעלה

עליו הכתוב כאלו נהרג בכל יום עליו הה"ד כי עליך הורגנו כל היום א"ר נחמן כל המוסר נפשו בהאי פסוקא נוחל ארבע מאות עולמות לעוה"ב עכ"ל:

וז"ל פ' ואתחנן ד' רס"ז ע"ב בקצור דהשתא סלקא נפשי וחמית יקרא מאנון דמסרי גרמייהו על קדושה דמאריהון דהוו אעלין בתליסר נהרי דאפרסמונא דכי' וקב"ה משתעשע בהו כו' עכ"ל, הנה עינך רואות מגודל עוצם נפלא השכר יעשה למחכה לו של מסירת נפש בפסוק היחוד גם מכל המאמרים האלו נשמע גודל החיוב למסור נפשו במחשבה בפסוק זה ובוודאי שארית ישראל לא יעשו זה ע"מ לקבל פרס הנזכר במאמרים הנ"ל כ"א מגודל אהבתו לית"ש וזכרו לעד כדי שיתקדש שמו הגדול בזה בכל העולמות וסוף הכבוד לבוא. ודי בזה. וזאת למודעי שאף שמלשון זה"ק בכמה מקומות משמע שחיוב של מסירת נפש בפסוק זה דוקא בתיבת אחד דבפ' משפטים ד' קי"ט ע"א ז"ל ומיחד לקב"ה בכל יומא למהוי מיתתי' באחד כגוונא דשחיטת בהמה בתריסר בדיקות דסכין ובסכין דאנון אח"ד כו' עכ"ל גם בפ' צו דף ל"ג ע"א ז"ל בכל יום ויום צריך ב"נ לאזדהרא בתיובתא ולממסר רוחי' לגבי' דיפוק באחד כו' עכ"ל. ובהקדמת תקונים ד' י' ע"ב ז"ל בקיצור והאי איהו רחימוי דמאריה' מאן דמסר נפשי' באחד ברחימו דמאריה כו' עכ"ל. הנה משמעות לשונם יורה שמסירת נפש יהיה בתיבת אחד דוקא אך צריכין אנו לומר שבודאי אין הכוונה בזה שיאריך בהברת התיבה דאחד עד שיכוין המסירת נפש כנ"ל כי מן הנמנע הוא ובלתי אפשרי שיאריך באות ח' דאחד כ"כ עד שיכוין פי' המלה של אחד שפירושו שאתה יחיד ומיוחד ולצייר במחשבתו איזה מיתה של מסירת נפש כי לא תושלם הברת המלה באות ח' אלא בהברת אות א' כי כשאדם מתחיל הברת אות ח' בקמ"ץ היינו חָ לא ירגיש הברת חָ רק בהתחלת המבטא אך אח"כ כשיאריך יותר לא ירגיש כלל הברת ח רק ירגיש הברת אָ והחוש עם השכל תעיד ע"ז ונמצא שלא יסיים בתיבת אחד חָד רק יסיים אָד וכאלו אמר אֶחָאָד וכן משמע מפרש"י בגמרא דברכות ד' י"ג ע"ב אהא דתני' סומכוס אומר כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו א"ר אחא בר יעקב ובדל"ת א"ר אשי ובלבד שלא יחטוף בחי"ת עכ"ל הגמרא. וז"ל רש"י ובדלי"ת. ולא בחי"ת דכל כמה דאמר א"ח בלא דל"ת לא משתמע מידי ומה בצע בהארכתו אבל בדל"ת יאריך עד כשיעור שיעשנו בלבו יחיד בשמים ובארץ ולארבע רוחותיה כדמפרש לקמן. ובלבד שלא יחטוף בחי"ת בשביל אריכות הדל"ת לא ימהר בקריאתה שלא יקראנה בחטף בלא פתח ואין זה כלום עכ"ל רש"י ז"ל. הרי מבואר בלשון רש"י ז"ל שלא יאריך באות חי"ת כלל שעיקר ההארכה הוא באות דל"ת ולא באות חי"ת. אך בוודאי שכוונת הזוהר לממסר נפשו באחד רצונו לומר בהארכת כוונת תיבת

אחד. ולכן צריך שתצא מפיו תיבת אחד מפורש היטב במבטא ויכוין פי' המלות של אחד שפירושו שאתה יחיד ומיוחד ולקבל עליו עול מלכות שמים כנ"ל ובגמר מחשבתו יקבל על עצמו מסירות הנפש כנ"ל וכמו שאבאר בעז"ה למטה אך בכדי להוציא גם דעת היש מפרשים שמביא הטור ודעת הב"י יאריך קצת בחי"ת ועכ"ז יראה לזהר שלא יחשוב שום כוונה בהברת אות ח' כי דבר ברור הוא אם יכוין קצת כוונה בוודאי ע"י הארכה זו לא יאמר הברת אות חי"ת אלא בהתחלת המבטא ואח"כ ע"י אריכות הברתה קצת יסיים באות א' **אֶחָאָד** כנ"ל. אך באות א' יזהר שלא יאריך בה כלל וז"ל הזה"ק פ' שלח לך ד' קס"ב ע"א מאן דפסק יתפסק מאן דפסק מלין דאוריתא על מלין בטלין יתפסקון חיוהי מהאי עלמא ודיני' קיימא בההוא עלמא מאן דקצר יתקצר מאן דקצר אמן ולא מאריך בי' גו נייחא יתקצר מחיין דהאי עלמא מאן דקצר יתארך מאן דאמר אחד יצטרך לחטפא אלף ולקצרא קריאה דילי' ולא יעכב בהאי אות כלל ומאן דעביד דא יתארכון חייו עכ"ל:

והנה ממאמרי הזהר הקודמים משמע מלשונם שיקבל מסירת נפש בפסוק שמע ישראל ע"כ זהו הדרך ישכון אור לצאת ידי שניהם שתיכף אחר אמירתו שמע ישראל ה' אלהינו ויכוין בכוונה עצומה בשמחה עצומה שאתה הוא ה' אלהינו אזי יקבל עליו מסירת נפש בציור איזה מיתה ויכוין במסירת נפש זו שהמוסר עצמו למיתה להראות קבלת אלהותו ית' עליו באהבה עצומה ואחר שיסיים השני תיבות ה' אחד מפורש היטיב ויכוין פירושה היטיב שאתה יחיד ומיוחד בשמחה עצומה מאוד ויכוין כל הכוונות הנ"ל דהיינו חיוב האמנה האמתית וקבלת עול מלכות שמים עליו ועל זרעו אחריו כנ"ל יקבל עליו עוד מסירת נפש בציור של ג' מיתות האחרים. אך המסירת נפש יהיה בשמחה עצומה עד מאוד ויכוין שבמסירת נפש זו יתגדל ויתקדש שמו הגדול בכל העולמות וזהו דרך הנכון. ויזהר האדם בכל הכונות של פסוק זה עם המסירת נפש בכל הד' ק"ש של יום כנ"ל ואף שבתחלת ההרגל בהם יהיה האדם מוכרח להאריך בזה במחשבתו כי כל ההתחלות קשות ועל ידי זה לא יוכל להגיע לתפלות י"ח להתפלל עם הצבור אין בכך כלום כי בודאי תפלת הצבור נדחה מפני זה. אבל אחר ההרגל בקל יכול האדם לכוין כל הכוונות הנ"ל עם המסירת נפש של כל הד' מיתות באהבה עצומה מאוד בשעה מועט אך אחיי ורעיי דעת לנפשכם ינעם שקודם כל הכוונות יזהר האדם מאוד במה שמבואר בש"ע א"ח סי' ס"א סעיף י"ח וז"ל ידגיש י' של שמע ישראל שלא תבלע ושלא תראה אל"ף כו' ע"ש. והתחבולה לזה שיתן דעתו בהתחלת אמירת תיבה זו לנענע הלשון וישפיל אותו קצת לבין השניים אז בוודאי יצא מפיו הברת אות היו"ד אך אם לא יתן דעתו

לזה קרוב הדבר מאוד שיצא אות א' לסיבת התחלפות אותיות האו"י והא"לף לקלות מוצאה הגרונית קופצות בראש וזה ברור וע"כ יזהר מאוד מאוד בזה. גם יזהר מאוד ליתן רווח להפרי' בין שם הוי"ה ב"ה לשם אלהינו כי אם לא יתן פירוד ביניהם ויאמר שני תבות אלו בהבלעה אחת ה' אלהינו יחטוף היו"ד של השם אדני שהיא נח נראה לתיבת אלהינו שהתחלתה באל"ף ויאמר במבטא **יֶאלֹהֵינו** כאשר בא זה בארוכה לעיל בשער הב' בפרק דקדוקי המלות. וגם שני תיבות ה' אחד אם לא יתן ריוח ופירוד ביניהם יחטוף היו"ד של השם אדני שהיא נח נראה לתיבות אחד ויקרא **יֶאחָד** כנ"ל וכן איתא להדיא בטור סי' ס"א ז"ל כתב רב עמרם וצריך להפסיק בין תיבה לתיבה דעל ההוא דאנשי יריחו היו כורכין את שמע שלא ברצון חכמים מפורש בירושלמי שלא היו מפסיקין בין תיבה לתיבה. עכ"ל הטור. ובפרט בד' דאחד צריך האדם להזהר מאוד להרגיש במבטא היטיב כי בכח ההדגשה בנקל להתחלף עם הט' במוצאו דטלנ"ת מהלשון כידוע ואם לא יתן דעתו אל ההרגש' לא יאמר **אֶחָד** אלא **אֶחָט**. ובסמוך בעז"ה אציג הטעות של כל הק"ש שיוכל האדם לטעות בהם. ואחר שיזהר לומר התיבות של פסוק זה ככתוב יזהר ג"כ מאוד לומר התיבות בכל עוצם כחו של מוחו ואבריו וירגיש בעצמו שלא נשאר בו כח יותר ליתן באמירת תיבות אלו של היחוד כמ"ש במאמר הנ"ל דפ' ואתחנן דף רס"ג ויחבר כל שייפוי בההוא יחודא כו' ובזה יעשה תקונים גדולים ונפלאים בעולמות העליונים הקדושים כמו שמבואר שם ג"כ כמה דשוי כל שייפוי ברזא דחד הכי לעילא מחבר כל שייפין עלאין בההוא יחודא למהוי כלהו חד כו' ודי בהערה זו ומיד שיסיים הפסוק של שמע בכל הכוונות הנ"ל יאמר בלחש בשכמל"ו בכל עוצם כחו ג"כ ממש כמו בפסוק שמע ובשמחה עצומה עד מאוד על שיש לו מלך גדול כזה שלא תכזב מלכותו לעד ולעולמי עולמים כי ששה תבות אלו הם גם כן מעיקר היחוד כמבואר במאמר דפ' תרומה הנ"ל בשעתא דישראל קא מיחדי יחודא בהאי קרא ברזא דכ"ה אתוון ובשכמל"ו דאנון כ"ד אתוון ויכוין כל חד בהו כלהו אתוון מתחברין כחדא וסליקין. גם במקומות רבים בזה"ק ובתקונים מלאים מזה. גם הפוסקים ס"ל כמו שצריך לחזור בפסוק שמע אם לא אמרו בכוונה כן צריך לחזור בתבות בשכמ"לו לכן יזהר האדם מאוד בכוונתם ודי בהערה זו. ומעתה נבוא שיעוריו בתודע כוונת פסוקי ק"ש על סדרן כיד ה' הטובה עלי:

ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך. בה' תיבות אלו חיוב על האדם להכניס בלבו אהבה עזה ועצומה לאהבתו ית"ש ויתעלה ואהבה זו היא מ"ע עלינו עם קדוש מפסוק זה של ואהבת וגו'. ואם יתרשל האדם בזה מלבד מה שבטל וסילק מעליו מ"ע זו של אהבת השם יתעלה הנה גם הוא דובר שקרים רחמנא לצלן. והתחבולה לזה הוא שיתעורר כל

איבריו ומוחו עם שאר חושי כחו בכח עצום ולהכין עצמו לזה להכניס אהבה עצומה בלבו אזי כפי השתדלותו להראות בו עוצם כחו כן יתוסף בלבו התלהבת האהבה עזה יותר ויותר ולהמשיל הענין הזה הוא במה שעינינו רואות באשה שנושקת בנה הקטן הנצמד בקירות לבבה מפאת אהבה העצומה התקועה בלבה אליו נושקת אותו בכל עוצם כחה ומשימת באהבת נשיקה זו כל כח מוחה ואבריה. כן הדבר הזה באהבת השם יתעלה ויתרומם זכרו. וז"ל הזה"ק פ' ואתחנן דף רס"ז ע"א ואהבת דבעי ב"נ לאתקשרא ביה ברחימותא. דכל פולחנא עלאה דבעי ב"נ למפלח לקב"ה דיפלח ברחימו דלית לן פולחנא כמו רחימותא דקב"ה. ר' אבא אמר הני כללא דאוריתא אינון בגין דעשר אמירן דאורייתא הכא אתכלילו דא אוקמוה חברים ות"ח לית לך מלה בחביבותא קמי קב"ה כמאן דרחמים ליה כדקא יאות ומה הוא כמה דכתיב בכל לבבך כו' עכ"ל בקיצור. והנה איך לא יתלהב לב האדם להכניס בלבו אהבה עזה אל השם יתעלה בכל עוצם כחו כנ"ל ודי בהערה זו:

ובכל נפשך כדרז"ל אפי' הוא נוטל את נפשך. וע"כ שלא יהא דובר שקרים ח"ו צריך לקבל בזה על עצמו מסירת נפש בציור איזה מיתה מד' מיתות:

ובכל מאודך כדרז"ל בכל ממונך וע"כ שלא יהא דובר שקרים יצייר במחשבתו שאומרים לו השתחוה לכו"ם ואם לאו אנו נוטלים את ממונך ואומר להם קחו את ממוני ולא אכרע ולא אשתחוה ויצייר במחשבתו שנטלו את ממונו תיבה מלא דנרי זהב והלכו להם ונשאר בערום ובחוסר כל מפני אהבת ה' יתעלה ויתרומם. והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך. כשמסיים על לבבך יחשוב בזה הלשון אני מקבל עלי להיות בתמידות על לבבי האהבה הנ"ל. ושננתם לבניך יקבל על עצמו במחשבתו מ"ע זו בזה הלשון אני מקבל עלי ללמוד עם בניי תורתך הקדושה. וקשרתם לאות על ידך וגו' בשעת משמוש התפילין של יד ושל ראש בפסוק זה כמבואר בש"ע יכוין במחשבתו בזה"ל אלו התפילין לי אות שקבלתי עלי כל מה שאמרתי מפסוק שמע עד כאן. וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך בפסוק זה יכוין במחשבתו בזה"ל אני מקבל מ"ע זו להיות על מזוזות פתחי פרשה זו לאות על קבלת אלהותו ומלכותו עלי. וכל כוונות האלו יהיו על לבבך בשמחה עצומה מאוד. וז"ל הזה"ק פרשת תרומה דף קס"ב ע"ב תליסר פקודין הכא בימינא. ואהבת את ה' אלהיך הא חדא. בכל לבבך תרין. ובכל נפשך ג'. ובכל מאודך ד'. ושננתם לבניך ה'. ודברת בם הא שתא. בשבתך בביתך הא שבעה. ובלכתך בדרך הא תמניא. ובשכבך הא תשעה. ובקומך הא עשרה. וקשרתם לאות על ידך הא חדסר והיו לטטפת בין עיניך הא תריסר. וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך הא תליסר.

עכ"ל. ואיך לא יתלהב לב האדם בקריאת כל התיבות של פרשה זו כי כמעט כל תיבה הוא מצוה בפ"ע. ודי הערה בזה:

פרשת והיה אם שמע בתיבות לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם יתעורר ג"כ בכל עוצם כוחו באהבת הבורא ית"ש ויתעלה כנ"ל בפרשה ראשונה בתיבות בכל לבבך. ובכל נפשכם יקבל עליו מסירת נפש כנ"ל בתיבות ובכל נפשך ושמתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם יכוין במחשבתו בזה הלשון בקיצור נמרץ בשמחה עצומה מאוד אני מקבל עלי עול מצותיו. וקשרתם אתם לאות כו' בעת משמוש התפילין בפסוק זה יכוין ג"כ כנ"ל בפ' ראשונה. גם בפסוק ולמדתם אתם את בניכם. ובפסוק וכתבתם על מזוזות כו'. יכוין כנ"ל בפרשה הראשונה.

פרק ו

פ' ויאמר כתב הש"ע יסתכל בציצית בשעה שאומר וראיתם אותו כ"כ האריז"ל. ומהרח"ו בספרו שער הקדושה חושב זאת למ"ע מן התורה. וכן פרש"י במנחות דף מ"ד ע"א אהא דאמר רב ששת כל שאין ציצית בבגדו עובר בחמשה עשה וחושב רש"י ז"ל וראיתם אותו למ"ע אחת. וע"כ צריך האדם להסתכל בציצית ולכוין בהסתכלות זו לקיים מ"ע של וראיתם אותו. וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם. בתיבות ועשיתם אותם יכוין במחשבתו בזה"ל אני מקבל עלי לעשות כל המצות שיש ביכולתו לעשות וקבלה זו יהיה קבלה אמתית במחשבתו בשמחה עצומה מאוד. ולא תתורו אחרי לבבכם יקבל על עצמו האזהרה שדרז"ל מפסוק זה אחרי לבבכם זו מינות שלא יפנה מחשבתו אחרי אפיקורסת ח"ו. ואחרי עיניכם. ינשק הציצית וישימם על עיניו האריז"ל ויקבל על עצמו כדרז"ל ואחרי עיניכם זו עריות שלא יפנה מחשבתו בעריות ח"ו. אשר אתם זונים אחריהם דרז"ל זו עכו"ם ויקבל על עצמו שלא יפנה מחשבתו אחרי ע"ג ח"ו. ועשיתם את כל מצותי. יכוין מ"ע דזכרון שבת ששקולה ככל המצות האר"י ז"ל. אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים. בכאן יתן האדם הודאה גדולה ועצומה להשם יתעלה בשמחה רבה ועצומה במחשבתו בזה"ל אני נותן לך ית' שבח והודאה גדולה ע"ז שהוצאתנו מארץ מצרים. ומ"ע זו של זכירת יצ"מ הזהיר הבורא ית' אותנו עם קדוש שלא נשכח מלבנו כל ימי חיינו כמ"ש למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך. ובודאי כוונת הבורא יתברך בצווי מ"ע זו זכרון תמידית דווקא בכדי שישים האדם אל לבו תמיד גודל הניסים והנפלאות והאותות והמופתים היוצאים חוץ מגדר הטבע שעשה עמנו בהוציאנו ממצרים ואשר לו הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים וצונו להיות על לבנו תמיד קבלת אלהותו ואדנותו ומלכותו בשמחה עצומה ולשמור מצותיו כל הימים וליטע בלבנו אהבתו ויראתו מגודל

טובו העודפת עלינו בהוציאנו ממצרים כמפרש"י בחומש ע"פ אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים כדאי היא ההוצאה שתהיו משועבדים לי. וכן בפ' שמיני בפסוק כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים פרש"י ע"מ שתקבלו מצותי העליתי אתכם וכן בפ' אמור בפסוק המוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים פרש"י ע"מ כן. וכן בפ' זו של ציצית בפסוק אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים פרש"י ע"מ כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזירותי. ועוד כמה פסוקים המורים ע"ז. גם מכל התרי"ג מצותיו הקדושים לא קבע עלינו הבורא ית' במ"ע להרשימם אות תמידי בפועל על ידינו ובין עינינו רק הפרשיות של יציאת מצרים שהם קדש והיה כי יביאך ופרשת של קבלת אלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד ופרשת קבלת עול מצותיו שהם שמע והיה אם שמע שד' פרשיות אלו הם פרשיות תפילין הרי אנו רואין שעיקר קבלת אלהותו ית"ש ויתעלה ועול מצותיו עלינו עם קדוש הוא ע"י זכרון י"מ. ומה גם כשישים האדם בתמידות אל לבו האותיות והמופתים והנפלאות של י"מ כנ"ל בא האדם בזה אל עוצם היראה והאהבה להבורא ית"ש מפאת גודל אלהותו בגבורותיו ונפלאותיו אשר הראה אותנו אלהים בי"מ כנ"ל. אך בשביל שלא יבא האדם לידי שכחה במ"ע זו קבעוה לנו אנשי כנסת הגדולה להזכיר בכ"מ שמסדר האדם שבחיו של מקום ב"ה וב"ש דהיינו בכל יום בשירת הים ובפ' ציצית ובברכות ק"ש שלאחריה באמת ויציב ובאמת ואמונה ובתפלת שבת בנשמת ממצרים גאלתנו כו' ובכל תפלת י"ח באתה בחרתנו ובנוסח הקידוש של שבת וי"ט ובברכת המזון ואז כשיזכיר האדם ענינה בפה בכל הענינים הנ"ל יתן אל לבו גודל אלהותו ית"ש ויתעלה בגבורותיו ונפלאותיו כנ"ל ויתן ע"ז הודאה ושבח עצום בלבו ובמחשבתו להבורא ית"ש ויתעלה וזה ברור שהחיוב של השבח וההודאה להבורא ית"ש ויתעלה על גודל הטובה שעשה עמנו עם קדוש ביציאת מצרים חובה על כל אדם מישראל עם קדוש ליתן הודאה בשביל עצמו כאלו יצא הוא ממצרים ולא בשביל הדור ההוא בלבד שמחויב כל אדם לצייר במחשבתו שהבורא ית' ויתעלה הוציא ממש אותו ואת אשתו ובניו ממצרים כנזכר בהגדת פסח בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו כו' ואלו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים. עתה אחיי ורעיי אהובי נפשי איך לא יבוש האדם ופניו לא יחורו בעת הזכירו ענין י"מ בכ"מ שהוא מוזכר ולא יתן שום שבח והודאה בלבו ובמחשבתו בשמחה עצומה להבורא ית"ש ויתעלה על זה ויאמר רק המלות והתיבות בפיו ובשפתיו לבד כמצות אנשים מלומדה ועליו נאמר בפיו ובשפתיו כבדוני וגו' אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה לכן יזהר

האדם מאוד ומאוד בזה ודי בהערה זו וכשיסיים התיבות להיות לכם לאלהים יקבל על עצמו בשמחה עצומה מאוד אלהותו ית' שמו ויתעלה בזה"ל במחשבתו אני מקבל עלי מלכותך ואלהותך ועל זרעי וראוי גם כן לקבל על עצמו מיד מסירת נפש באיזה ציור מיתה להראות אמתית קבלתו ואח"ז יסיים תיבות אני ה' אלהיכם אמת בשמחה עצומה עד מאוד בקבלת אלהותו יתברך ויתעלה עליו כנ"ל:

פרק ז

אמרתי אעלה בתמר לבית יעקב אלו האנשים כערכי לפנות לפניהם דרך כבושה וסלולה בדקדוקי התנועות. שם יהלכון בתיבות ובתנועות. ולהרים המכשול מדרך עמי בכל של שאלה הפרשיות של ק"ש כמ"ש לעיל בשער ג' פ"ב ומקומו מוזכר לו ג"כ התיבות בש"ע כגון תיבות שמע ישראל. והיו שזוהר עשה לתיבה לדקדק בו שלא יאמר **אִשָּׁרָאֵל. וְהָאוּ** עי"ש בכדי שיה' מוכן לפני האדם ויקח מי המוכן לפניו למשמרת בלבו. ומקודם אעתיק מאמר א' מזה"ק. וז"ל הזה"ק בז"ח ד"ע ע"א א"ר פרחיה האלהים כד אסתכלנא בההוא חלונא קריב ההוא ממנא וענ"אל שמי' די ממנא בתרעא דבסטר דרום א"ל קום בקיומך וחמי האי חלון דלית רשו לאעלא תמן ולא למחמי ביה בר אנון דלעאן ק"ש כדקא יאות דכל אנון דלעאן ק"ש כדקא יאות שתין ממנין אעלין קמי' ומכתירין ליה בכתרין קדישין ואמרין ליה דא הוא כתרא דפלוני דלעא בק"ש כדקא יאות שאילנא ליה ואמרית מארי קריאת שמע כדקא יאות מאי היא אמר לי אי חסיד רזא עלאה איהו הכא בק"ש ואית בה ארבע פרשוין. פרשה קדמאה דיחודא דאיהו יחודא בתריסר תיבין שית תיבין ביחודא עלאה (פי' הפסוק שמע) ושית תיבין ביחודא אחרא (פי' בשכמ"לו) פרשה תנינא כו' א"ל אי חסידא תא חמי יקר דאנון דמיחדין שמא קדישא כדקא יאות ולעאן ק"ש כגוונא דא. אעילנא בחד היכלא ובההוא היכלא הוו שס"ה היכלין כחושבן יומא שתא אברהם יצחק ויעקב שליטין בההוא היכלא ואדה"ר בגוויהו ואמינא כמה חבילי נשמתן מתלבשין ברקימו דאילנא דחיי וכמה גוונין דיקרא עלאה ועיילין גו היכלא ויופי"אל רב ממנא על כלא רב ממנא דאור' בהדייהו פתחי ואמרו אתעטרי קדישי עלמא (פי' האבות) הא בניכון קדישן דקא מיחדי שמא קדישא ומכוונה ברעותא דפרשיין דק"ש ואדה"ר קא חמינא דמשתדל בנו ובשעתא דאעלת ק"ש דקרי ב"נ סליקת בקדמיתא להאי היכלא וארח בה אד"הר אי חסיר אות א' מק"ש לא מקבל לה דהא חסר בנינא דאדם דאנון רמ"ח באנון תיבין דחוזר ש"ץ ואי אשכח יתה כדקא יאות מקבל לה ונטלין לה אברהם יצחק ויעקב מני' ונשקין לה מאן חמי חדוה מאן חמי ערבובי בכל אנון צדיקיא דבגינתא דעדן דקא אתיין בההוא חדוה. ובשעתא דייתא להההוא עלמא (פי' אדם זה שקרא ק"ש כתקונה

בלי חסרון אות א') מאן יחמי חדוה דלי' דאותבין לי' אבהן לגבייהו תרי זמנא ביומא ובכל יומא נחית עלי' טלא מריש' דמלכ' ובההוא טלא ידעי ואכלין מיכלא די מלאכי עלאי אכלין וידעי מה דהוה ומה דיהוי ומה דזמין למיהוי עד זמנא דקב"ה יוקים לגופו דסריחן בהאי עלמא ויוקים לון קב"ה בבנינה מתתקנא כדקא יאות כו' זכאה חולקי' דמאן דאמר לון בכל יומא ברעותא דלבא. עכ"ל. אחיי ורעי אהובי נפשי איך ראוי לאדם לישב בדד ולידום כי נטל בלבו לזכור ימים מקדם שנות עולמים חלף הלך לו כמה וכמה ק"ש שקרא עד הנה שנדחו ממחיצתם ולא יתקבלו מפאת שלא היה נזהר לדקדק באותיותיה ותיבותיה של ק"ש כמבואר בזה"ק הנ"ל אי חסיר אות א' מק"ש לא מקבל לה כו' בשומו על לבו ככה. הלך ילך ובכה הרבה בכה תסמר שערות בשרו מרוב היגון והאנחה. וע"כ לתועלת אנשים כערכי ערכתי מערכה מול מערכה. את זה לעומת זה כל הטעות הנמצאים במבטא התיבות של ק"ש התיבה הישרה והנכוחה, ואחריו מקול הקריאה בהרגל ל' שאינה של זהורית משרכת דרכה בכדי לזכות את הרבים שתו לבם יכירו וידעו האמת והטעות היא הפוכה והאדם ידע להזהר ויכונו שפתיו להיות בוחר באהבת האמת מזולתו ודי בהערה הערוכה. ומאת אלהיו וגואלו ישא ברכה. וזה החלי בעזר אלי. צורי וגם גואלי:

אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן / נְמָן

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל / אִשְׂרָאֵל

ה' אֱלֹהֵינוּ / אָדְנָ יֱאלֹהֵינוּ

ה' אֶחָד / אָדְנָ יֶחָד אֶחָט

בשכמל"ו וָעֶד / וָעֶט

וְאָהַבְתָּ / וְאָהַפְתָּ

אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ / אֶתְדָנְ יֱאלֹהֶיךְ

בְּכָל לְבָבְךָ / בְּכָלְבָבְךְ לְבָפְךְ

וכתב הרד"ק בחלק הדקדוק מה שאמרו רבותינו שצריך ליתן ריוח בין הדבקים כגון **בְּכָל לְבַבְכֶם**. **בְּכָל לְבָבְךְ** לא אמרו להפסיק שלא ליתן מקף בין שני הלמדי"ן כאשר הוא אלא אע"פ שנקראים במקף יתן ריוח והבדל ביניהס בל' שידמה כי שני למדין קרא כי הנה **בְּכָל** הוא נקוד בקמ"ץ מפני המקף ואם יקראו אותו בלא מקף יהיה נקוד בחולם **בְּכֹל** וזה לא ארז"ל להחליף התנועות אשר נתנו למשה בסיני עכ"ל. וק"ל דבריו וע"כ יזהר בזה מאוד. ונחזור לראשונות לבאר התיבות שעדיין עלינו חובת ביאור:

וּבְכָל נַפְשְׁךְ / וּפְכָל נַבְשְׁךְ

וּבְכָל מְאֹדֶךָ / וּפְכָל
וְהָיוּ / וְאָהוּ
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה / הַדְּבָרִי מָאֵלֶּה
אֲשֶׁר אָנֹכִי / אֶשֶׁ רְנֹכִי
מְצַוְּךָ / מְצַפְּךָ
הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ / הַיוֹ מַלְבָבֶךָ
בְּשִׁבְתְּךָ / בְּשִׁפְתְּךָ
וּבְלֶכְתְּךָ / וּפְלֶכְתְּךָ
בַדֶּרֶךְ הב"ת רפה
וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ / וּפְשָׁכְבְּךָ וּפְקוּמֶךָ
לְאוֹת עַל / לְאוֹתַל
וְהָיוּ / וְהָאוּ
בֵּין עֵינֶיךָ / בֵּי נֵינֶךָ
וּכְתַבְתָּם עַל / וּכְתַפְתְּ מַל
וּבְשַׁעֲרֶיךָ / וּבְשָׁרֶיךָ

פרשת והיה

וְהָיָה אִם / יִם
אֲשֶׁר אָנֹכִי / אֶשֶׁ רְנֹכִי
מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם / מְצַוֶּתְכֶ מַיּוֹם

ז"ל הש"ע סי' ס"א סק"ו צריך להפסיק בין היום על לבבך ובין **היום לאהבה** שלא יהא נראה היום ולא למחר עכ"ל:

אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם / אֶתְדֹנָ יֶאלֹהֵיכֶם
וּלְעָבְדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם / וּלָבְדוֹ בְּכָ לְבַפְּכֶם
וּבְכָל / וּפְכָל
מְטַר אַרְצְכֶם / מְטַרַרְצְכֶם
דְּגָנְךָ הנון בסגול / דְּגָנְךָ
וְיִצְהָרֶךָ / וְאִצְהָרֶךָ
וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ / וְנָתַתְּ יֵשׁ בְּשִׂדְךָ
וְשָׂבָעְתָּ הב' בקמ"ץ / וְשָׂבַעְתָּ
פֶּן יִפְתֶּה / פֶּנְפְּתֶּה
לְבַבְכֶם / לְבַפְּכֶם

וְעָבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים / וַעֲבַדְתֶּ֣ם אֱלֹהֵי מַחֵרִים
וְחָרָה אַף ה' / וְחָרַ֣ם דָּנָי
וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם / וְעָצַ֣רְתּ שְׁמַיִם
וְלֹא יִהְיֶה / וְלֹ֣ אֵיֶה
תִתֵּן אֶת / תִּתֵּ֣נָת
וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה / וְאָבַדְתֶּ֣ מְהֵרָה
מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה / מֵעַלָ֣רַצטֹבָה
אֲשֶׁר ה' / אֶשֶׁ֣ רַדנָי
וְשַׂמְתֶּם אֶת / וּשַׂמְתֶּ֣ מֶת
דִּבָרי אֵלֶּה עַל לְבַבְכֶם / דבָרי יֶ֣ עַלְבַפְכֶם
וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם / וּקְשַׁרְתֶּ֣ מֹתָם
לְאוֹת עַל יֶדְכֶם וְהָיוּ / לְאוֹ֣ תַלְיֶטְכֶם וְהָאוּ
בֵּין עֵינֵיכֶם / בֵּינֵינֵיכֶם
וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת / וְלִמַדְתֶּ֣ מֹתָ מֶת
בְּשִׁבְתְּךָ
בְּשִׁפְתְּךָ
וּבְלֶכְתְּךָ
וּפְלֶכְתְּךָ
בַדֶּרֶךְ (הבית רפה)
וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ / וּפְשָׁכְבְּךָ וּפְקוּמֶךָ
וּכְתַבְתָּם עַל / וּבְתַפְתָּ מַל
וּבִשְׁעָרֶיךָ: / וּבְשָׁרֶיךָ:
לְמַעַן יִרְבּוּ / לְמַנְרְבּוּ
בְּנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה / בְּנֵיכֶ מַלָאֲדָמָה
הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ: / הַשָּׁמַי מַלָאָרֶץ

פרשת ויאמר

וַיֹּאמֶר ה' אֶל / וַיֹּאמֶ רַדנָ יֶל
דַּבֵּר אֶל / דַבֵּ רֶל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל / בְּנֵי אִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם / וְאָמַרְ תְּלֵהֶם
צִיצִת עַל / צִיצַ תַל

כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם הבי"ת רפה
צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל / צִיצִ תַכָּנָ פְּתִיל
וּרְאִיתֶם אֹתוֹ / וּרְאִיתֶ מֹתוֹ
וּזְכַרְתֶּם אֶת / וּזְכַרְתֶּ מֶת
מִצְוֹת ה' / מִצְו תַדֹנָי
וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וַעֲשִׂיתֶ מֹתָם
לְבַבְכֶם / לְבַפְּכֶם
וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם / וְאַחֲרֵ ֵנֵיכֶם
אֲשֶׁר אַתֶּם / אֶשֶׁ רַתֶּם
זֹנִים אַחֲרֵיהֶם / זוֹנִי מַחֲרֵיהֶם
לְמַעַן / לְמַן **תִּזְכְּרוּ**
וז"ל הש"ע צריך להתיז הזיין של תזכרו דלא לשתמ' **תִּשְׁקְרוּ** או **תִּשְׁכְּרוּ** והוו כעבדים המשמשין כו' וכן צריך להתיז זיין של **וּזְכַרְתֶּם** עכ"ל:
וַעֲשִׂיתֶם אֶת / עֶשִׂיתֶ מֶת
וְהְיִיתֶם / וְיִיתֶם
אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם / אֲנ יַדנָי ֶלֹהֵיכֶם
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי / אֶשֶׁ רוֹצֵאתִי
הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם / הוֹצֵאתִי ֶתְכֶם
אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ / אֶתְכֶ מֵאֶרֶץ
לִהְיוֹת / לִיוֹת
לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: אֱמֶת לֵאלֹהֵי מַנִי יַדנָי ֶלֹדֵיכֶ מֶמֶת וְיַצִיב
עד הנה עזרונו רחמי הבורא ית"ש ויתעלה להציג ציוני הטעות של תיבות ק"ש מפאת מהירות המבטא והעדר ההרגש וההשגחה ועתה איש הנלבב וירא אלהים סור מרע בינה להקיש על שער התפלה ובקשה וברכת המזון וברכת הנהנין ובקריאת שמו"ת הפרשה בכל ערב שבת קדש אל תבהל על פיך ולבך אל ימהר להוציא דבר לפני האלהים שלא בדקדוק מבלי תת ריוח בין הדבקים כי האלהים בשמים לא יקבל אותה וידחו ממחיצתם ע"כ יהיו דבריך במתון גדול ובזהירות היותר עצום. ודי בהערה זו:
ברכת אמת ויציב אחיי ורעיי אם יעלה על לבב רואה ואוזן שומעת דברי הזה"ק גודל מעלות שני התיבות אמת ויציב ואיך הם מרומזים ברום עולמות עליונים הקדושים מעצמך תקנה עוצם הזהירות לאומרם בכוונה עצומה ובמתון ולא יאמר אותם במהירות ובבהלה וז"ל ז"ח ד' ל"ה ע"א כיון דמטי ליוצר אור דאיהו שירותא דצלותא דמיושב כו'

ואומר כולם אהובים כלם ברורים כלם גבורים לבתר אהבה רבה לסלקא ולאתקשרא בימינ' ויחודא דשמע ואנון פרשיין וכדין אקרי מקטרת מור לבתר אמת ויציב דאיהו ולבונה כיון דאמר אמת אמאי ויציב דאיהו תרגום ומה אצטרכא הכא אלא ודאי כל אמת כו' ויציב כו' ואצטרך לאתדבקא בתרוויהו ובגין דפ' ציצית רזא כו' מיד אנן אמרי תרווייהו אמת ויציב אי הכא כו' מאי תרגום אלא בגין כו' עכ"ל בקיצור נמרץ ע"כ ומי שחלקו לו ה' בבינה יתבונן האדם גודל התקון של שני תיבות אלו אמת ויציב ודי הערה בזה. וקים וישר ונאמן כו' הדבר הזה עלינו לעולם ועד ז"ל אבודרה"ם הדבר הזה עלינו לעולם ועד כלומר הדבר הזה שזכרנו בק"ש (פי' עול מ"ש ועול מצות) הוא אמת ויציב ונכון כו'. והתו' פרשו פירש אחר ועיין בב"י. וראוי לאדם לשמוח בתיבות אלו שמחה עצומה על אלהותו ומלכותו ית' ויתעלה עלינו. ובייחוד בתיבות וטוב וישר הדבר הזה עלינו לע"ו ישמח שמחה עצומה במחשבתו על שלא יכזב אלקותו ית"ש מעלינו עם קדוש לעולם ולעולמי עולמים ביחוד באומרו אמת אלקי עולם מלכנו צור יעקב מגן ישענו כו'. ומלכותו ואמונתו לעד קיימת ישמח שמחה עצומה כנ"ל **אמת שאתה** הוא ה' כו' אחיי ורעיי שבח עצום זה צריך אדם לומר במתון גדול ולקבל עליו אלקותו ית"ש ויתעלה בשמחה עצומה בתיבות אמת שאתה הוא ה' אלקינו ואלקי אבותינו וקבלת מלכותו ית"ש בתיבות מלכנו מלך אבותינו וליתן לו שבח והודאה עצומה במחשבתו בתיבות גואלינו גואל אבותינו כו' פודנו ומצילנו מעולם שמך על שהוא ית"ש פודה ומציל אותנו בתמידות מיד הקמים עלינו. אין אלקים זולתך ראוי לקבל ע"ע מסירת נפש בציור איזה מיתה להראות אמיתת לבבו בהאמנת יחודו ית"ש ויתעלה שאין אלקים זולתו. על דבר אמת במספרם כמשפטם מאמת ויציב עד עזרת ומעזרת ולהלן וגודל מעלתם הובא בזה"ק וז"ל פ' ויקהל ד' ריז ע"א ועל דא אית לאדכרא בההוא גאולה אמת אמת אמת ד' זימנין עד עזרת אבותינו דדא הוא עזרת וסמוך לישראל כלהו ומתמן ולהלאה ד' זימנין אחרנין אמת אמת אמת להוי ד' גאולות אלין בקומא תקיף בחותמא תקיף דגושפנקא דמלכא כו' עכ"ל והוא כנוסחת הספרדים שאומרים גם מעזרת ולהלן ד' פעמים אמת. אמת אשרי איש שישמע כו' אמת אתה הוא אדון כו' אמת אתה הוא ראשון כו' אמת ממצרים גאלתנו כו' וכן הוא בקצת נוסחי סידורי האשכנזים. אשרי איש שישמע למצותיך כו' ראוי לאדם שיתפלל במחשבתו להשם יתעלה שיחזק לבבו ג"כ לעבודתו ית"ש ויקבל ע"ע לשמור תורתו ומצותיו הקדושים. ומבלעדיך אין לנו מלך ראוי לקבל ע"ע מלכות שמים במסירת נפש בציור איזה מיתה בשמחה עצומה עד מאוד להראות אמיתת לבבו באהבת מלכותו ית' עליו ממצרים גאלתנו ה' אלקינו

ומקומו הוזכר לו בק"ש כלל כוונת י"מ בכ"מ ודי בזה. וים סוף בקעת צריך האדם לכוין בכאן כוונה פרטית וליתן להשם יתעלה שבח והודאה עצומה במחשבתו על גבורותיו ונפלאותיו שהראה לנו בים סוף.

עוזר דלים כתב האר"י ז"ל שיכוין האדם על השכינה הקדושה שיעזור לה השם יתעלה שתצא מהגלות כביכול ויעשה האדם פה עצמו ג"כ עני עם השכינה הקדושה לכן ראוי לאדם להתפלל במחשבתיו תפלה עצומה בתיבות אלו על השכינה הקדושה כנ"ל שתצא ב"ב מהגלות וראוי לקבל על עצמו מסירת נפש ע"ז. מי כמוך באלים כו' כבר בא זכרונו לטובה בשירת הים כוונתו בזה: צור ישראל תפלה קצרה זו יאמר אדם בשברון לב ובכוונה עצומה מאוד. בא"י גאל ישראל יזהר האדם בחתימת ברכה זו ליתן במחשבתו הודאה עצומה בשמחה עצומה להשם יתעלה ע"ז שגאלנו וגואל אותנו עם קדוש תמיד, כי לאיזה ענין נקרא ברכה שפירושו שמברך להבורא ית' ויתעלה אם יאמר תיבות הברכה בפיו ובשפתיו לבד כמצות אנשים מלומדה ולא יכוין כלל במחשבתו הודאה ושבח ודי בזה. עד כה דברנו מתקוני התפלות בעולם הבריאה בעז"ה.

ה; שער הקרבן

פרק א

תפלת י"ח

מודעת זאת בכל הקרב הקרב אל משכן ה' בתקוני עולם האצילות ערב ובוקר וצהרים ישיחו זו תפלה י"ח והיא העולה במקום קרבן עולת העשוי בזמן הבית, וע"כ זה שמי נאה לו **שער הקרבן** ובו יבאר תפרת י"ח והכוונה הראוי' לה. ושארית התפלה דשחרית עד גמר הסדר כולה:

טרם נשמע קולי בבאי אל הקדש בביאור כוונת תפלת י"ח באתי להסיר המכשול מדרך עמי באלו דברים הנאמרים שמונעים התפלה ואין תפלתו של אדם נשמעת ע"ז. ועלי' תסוב גם שארי אזהרות שצריך לזהר בתפלתו : הנה בכל מניעות התפלה עומד בראש כולם הוא הגזל כי כל מי שיש בידו עון גזל ר"ל גם כי יזעק וישוע סתם תפלתו. כי ידיו דמים מלאו כדאי' באלה שמות רבה, והארכנו למעניתם בשער המים בחדש אלול פ"ב מגודל כבד עון הגזל אשר כל השומע תצילנה אזניו וירעדו כל אבריו עי"ש. עד מצאתי בספרים בשם המקובלים. אחד ממניעות התפלה שאין תפלתו של אדם מתקבל אף אם יתפלל כראוי כתפלה למשה איש האלהים כמנין תקע"ו ובכוונות הראוים. אך אם האדם אינו נזהר ממלבוש שעטנז בשעת התפלה אין תפלתו נשמעת כי אותיות שעטנז הוא שט"ן ע"ז וע"ז ידוו כל הדווים עכ"ל. ויחדנו לזה פרק מיוחד בשער הכולל פרק

י"ח. אזהרת ראשית האומר בא בש"ע א"ח סי' צ"ה ז"ל ויחשוב כאלו עומד בבהמ"ק כו' והוא דינא דגמ' לכן קודם התחלת תפלת י"ח יצייר במחשבתו שעומד ממש בבהמ"ק ורוצה להתפלל שם לפני הבורא ית"ש. ומה טוב אם יעלה על דעתו כמה פעמים באמצע התפלה כוונה זו. ומה מאד צריך האדם לזהר במ"ש שם סי' צ"ח וז"ל המתפלל צריך שיכוין בלבו פי' המלות שמוציא בשפתיו ויחשוב כאלו שכינה כנגדו וזהו ג"כ דינא דגמ' ויצייר אדם במחשבתו שעומד ממש לפני הבורא ית"ש ויתעלה כי מלא כל הארץ כבודו ואומר התפלה לפניו ית', וראוי לאדם לעי' לפרקים עכ"פ פעם א' בכל שבוע בש"ע סי' צ"ח מענין כוונת התפלה שכולם הם מדינא דגמרא הקדושה כדי לעורר לבבו לכל הנזכר שם, ואיך צריך האדם להזהר ממחשבה זרה ומבלבול הדעת ח"ו בתפלה, וז"ל ז"ח דף פ"א ע"ג צלותין חסרין עליי' אתמר תקיל תקילתא במאזניא ואשתכח חסיר אע"ג דהאי קרא באתר אחרא אוקמוהו, ע' ענפין לתורה. בגין דשכינתא עלה אתמר כלך יפה רעיתי ומום אין בך ולא קבילת צלותא דאי' בי' מומא הה"ד כל אשר בו מום לא יקרב וכי אית צלותא דאית בי' מומא אין ההיא דסלקא פגימא בלא מחשבה ובלבולא דדעתא ע"ש כו' וכד צלותין סלקין כדקא יאות כרוזא נפק ואמר שאו שערים ראשיכם כו' ואם צלותא לאו איהי שלימא כמה מלאכי חבלה רדפין אבתרה ואתמר בה כל רודפי' השיגוה בין המצרים ובג"ד מצליין והוא רחום וגו' עכ"ל בקיצור, אחי ורעי ידיד השם וידיד נפשי אתה הראת לדעת גודל העונש והפגם במחשבה זרה בתפלה וכבר נתבאר גודל מעלת התפלה במאמרים מזה"ק שהעתקתי למעלה בשער הב' בגודל מעלתה ומהתקונים הגדולים והנוראים הנעשים בעולמות העליונים מתפלות היוצאים מלבות בני אדם וכבוד והדר תעטרה מכל פמליא של מעלה לתפלה ההגונה לכן שמירתן עליך לזהר בזה מאד שקודם התפלה להסיר ממך עקשות המחשבה הטורד' ומבלבלת הדעת אף מחשבת הלמוד כי זמן תורה לחוד כו' עד שתשאר המחשבה זכה וברורה, וז"ל האבודרה"ם פירש הרב אברהם בר יצחק אב ב"ד ועבדתם את ה' אלקיכם לשון עבודה היא להסיר המחשבה הטרודה בעסקי העולם ולהביאה בשיעבוד הכוונה ותמצא כי תפלה בגי' בכונת הלב כו' עכ"ל בקיצור, וקודם כל תפלה יכין האדם את לבו לכך שרצונו להתפלל תפלה זו בכוונה עצומה אזי הבורא ית"ש ויתעלה שהוא בוחן לבות יסייע אותו בדבר זה כנודע שבדרך שאדם רוצה לילך שם מוליכין אותו. ושלשה המה מטיבי סעד לאדם ומועילים שינצל ממחשבות זרות ומבלבול הדעת בתפלה:

אחת היא ופרסומה נודע בגודל תועלתה אל כוונת התפלה שיניע ראשו וגופו לפניו ולאחריו בכח גדול כל התפלה מראש ועד סוף, ומצאתי בשם המדרש וז"ל חייב אדם

לנענע עצמו בתפלה ע"ש כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך, עכ"ל, והן שני להקימו אל כוונת התפלה הוא שיוציא התיבות של התפלה ממש כאלו מונה מעות דהיינו שיתן הפסקת נשימה בין כל ב' או ג' תיבות ועכ"פ שלא יאמר יותר מג' תיבות בנשימה א'. דוגמא אסקהו בברכה ראשונה מי"ג ברכות האמצעות והיא אתה חונן יתחיל אתה חונן לאדם ויפסיק רגע מועט ויאמר דעת ויפסיק מעט ויאמר ומלמד לאנוש ויפסיק מעט ויאמר בינה ויפסיק מעט ויאמר חננו מאתך ויפסיק מעט ויאמר דעה בינה והשכל ויפסיק לפי העלות הענין קטן או גדול כן יחנו וכן יוציאו התיבות וממנה יקיש האדם אל שאר התפלה ובפרט בק"ש יזהר האדם בב' תחבולות אלו, ועוד השלישי לו בא בתועלת עצום עושה דברו הכוונה בלבו שידבר האדם התפלה או בקשה בל' תחנונים כעני העומד בפתח כמשרז"ל בברכות דף כ"ט ע"ב מאי קבע רבנן אמרי כל שאינו אומרה בלשון תחנונים וז"ל הש"ע סי' צ"ח ס"ג ויתפלל דרך תחנונים כרש המבקש בפתח וכוונתם שיעקם אדם שפתותיו שונים נוטפות מר לבו ופני עצבות בשעה שאומר תיבות התפלה והבקשה ממש כבן המתחטא אצל אביו באיזה בקשה גדולה מאוד בודאי עושה נפשו בשאלתו עקימת שפתים ופניו בכדי לעורר רחמי האב על הבן כן יעשה האדם ממש בתפלת י"ח מברכת אתה חונן עד סוף התפלה או בשאר תפלות ובקשות וגם עקימת שפתיו הוי מעשה בגופו להוריד כנחל דמעה מאין הפוגות שע"י שאומר בעקימת שפתים יסק ויבא לידי ירידות דמעות בתפלות ובקשות ושומע ה' קול בכיו וזה ברור, עוד ראה זה מצאתי בשל"ה דף רנ"ט ע"ב וז"ל יעשה אדם המצאה שיכריח א"ע לבא לידי כוונה בכל תיבה ותיבה יעשה מוסכם כשיזכיר את השם שיזכירנו באימה וביראה וברתת וזיע ויכוין אל קריאתו ואל כתיבתו כמ"ש הטור סי' ה' וירעדו כל אבריו כמ"ש הרוקח וז"ל ויזהר כשמברך הברכות את ה' אלקיך תירא בהזכרת שמו ירעדו כל אבריו ליראה את השם הנכבד והנורא הזה עבדו את ה' ביראה וכן כל שמותיו הקדושים ע"כ ומי שאינו עושה מוסכם בדעתו נמצא הוא מורד באדונו מסלק את היראה וטוב לו שלא נברא. ואז כשיהיה הדבר הזה אצלו מוסכם קיים אז בהכרח צריך לזרוק כל מחשבות חוץ מכל תיבות התפלה דאל"כ ויהיה מחשבתו חוצה נמצא כשבתוך התיבות יבא הזכרת השם ישכח מלכוין בו ויעבור על הנ"ל וערום יעשה בדעת עכ"ל השל"ה. ובודאי תחבולה זו הוא זהירות גדול לאדם אל כונת התפלה כי יהיה מוכרח לומר כל התיבות של התפלה בכונה כי יחשוב בלבו איך לא אזהר בכל התיבות לומר אותם בכונה עצומה פן יהיה בתוכם איזה שם מן השמות של הבורא ב"ה וב"ש ואזכיר אותו ג"כ בלי כונת הלב ח"ו, וז"ל זה"ק פ' יתרו דפ"ז ע"ב תנינן אסור לי' לב"נ לאדכרא שמיה דקב"ה בריקנא

דכל מאן דאדכר שמי' דקב"ה בריקניא טב לי' דלא אברי, עכ"ל הזה"ק ובודאי אין לך יותר הוצאת ה' הקדוש של הבורא ית"ש בריקניא ממי שהוציא אות' מפיו בלא כונה כלל וכלל ולא ידע והרגיש כלל בעת שיצא מפיו, כי חשב באותו העת בענין אחר אוי לאותה בושה שהזה"ק מעיד עליו טב לי' דלא אתברי ובודאי אם פותח אדם פיו בתפלה לומר התיבות במהירות בלי מתון בלתי שום הכנת איזה תחבולה מתחבולות הנ"ל מקודם בלתי אפשרי להנצל מפח יוקש מחשבות זרות בתפלה זו אף מי שתורתו אומנתו ומכ"ש אם הוא עסקן בדברי העה"ז ומה גם אם רגיל על לשונו לדבר בדברים בטלים בלתי אפשרי להנצל שלא יבא במחשבתו בתפלה מחשבת חוץ או מעניני הדברים שעסק או מעניני הדברים בטלים שדבר ויש לאדם לידע שקרוב לששה מאות שמות הקדושים של יוצרינו ובוראינו ית"ש ויתעלה זכרו לעד שמות שאינם נמחקים ואלו הן הוי"ה אדנ"י א"ל אלו"ק אלק"י אלקים שד"י צבאו"ת י"ה יש בתפלת שחרית של חול ובתפלת והוא רחום שמוסיפין בב' וה' שמונים וארבעה שמות הקדושים הנ"ל ובשבת קדש נתוספו כמה וכמה שמות הקדושים בזמירות של שבת ברכות ובנשמת והכל יודוך ובתפלת מוסף. לכן אחיי ורעיי שימו לבבכם לכל הדברים האלה ובתחבולות תעשה מלחמה לזהר בזה מאוד ומאוד להכין עצמו בתחבולות קודם התפלה בכדי להביא נפשו אל שעבוד הכוונה בכל תיבות התפלה שיהיה תפלתו זכה וברורה לפני אדון כל ושיוכל להעשות מתפלתו עטרה וכתר למלכו של עולם מלך מלכי המלכים הקב"ה וב"ש וזכרו לעולמי עד ואז ינצל ממילא ג"כ מהוצאת ש"ש בתפלה לבטלה היינו בלי כונה ר"ל ובפרט במקומות מהתפלה שיש שם הרבה שמות הקדושים זא"ז יזהר בהם מאוד ואז יקרא שמך בצדק בן להבור' ית"ש ויתעלה וילך בכל גנזי דמלכא ולית דימחי בידי' ודי בהערה זו:

פרק ב

ועתה אמרתי אגלה אזניך אנוש כערכי שכל סדר התפלות הם מסודרים ע"ד השתלשלות מדריגות וספירות העולמות העליונים הקדושים אנשי כה"ג ברוח קדשם הלבישו הסוד בתיבות התפלה בלשון שיהיה סובל ג"כ פי' הפשוט על התפלה לפני רוב המון עם אך כשאדם מתפלל בכוונה עצומה אף שאינו יכול להשיג ולכוין ע"ד הסוד אזי המלאכים הממונים על התפלה כדי להעלות לרצון לעשות עטרה מהתפלה למלך מל"ה הקב"ה מכווינין תפלה זו של אדם שהתפלל בכוונה כפי שכלו הקט ע"ד הסוד ומתקנין את התפלה מנגלה לנסתר ומכוונה אל כוונה פנימות יותר מזה ומקבלין דין מן דין שמלאך הזה מוליך ומעלה למלאך שלמעלה הימנו כמבואר במאמר הזוה"ק שהעתקתי בשער הב' עי"ש וגם הוא מתקן התפלה מכוונה פנימית לכוונה יותר פנימית ובדרך זה מעלין

את התפלה ממדרגה למדרגה ומעילה לעילא עד שתעלה ותבא ותראה ותרצה לכתר ועטרה לממ"ה הקב"ה וב"ש והרי זה דומה למי שצריך בקשה מאת פני המלך ואינו יכול לדבר בלשון צחה ונקי והולך ואומר בקשתו לפני סופרי המלך והם מעתיקים ומיפים מלשונו הגס ללשון צח וזך מאוד הראוי להראות ולקרות לפני המלך ומוליך ומביא מליצה זו אל המלך והמלך מקבל בסבר פנים יפות וממלא משאלותו כן כתבו ספרי המקובלים והוא אמתי. וקודם שאבא אל ביאור תפלת י"ח בעז"ה אעתיק כמה אזהרת מזה"ק השייכים בתפלת י"ח. **א** יזהר האדם בתפלת י"ח שלא יכסו שערותיו של הפאות את אזניו כמבואר בז"ח דכ"ז ע"ב וז"ל שערא איהו דינא כו' בצלותא צריך לבערה לון מן בתר אודנין דלא יהון מכסין תרעין דשמיעה לאעלא בהון צלותא ואי לאו מתקיים ביה קרא אז יקראוננני ולא אענה ובזמנא דשמיעה איהי פנויה מאילן דינין אתקיים ביה אז תקרא וה' יענה עד כאן לשונו בקיצור. ובתקונים תקון ע' ד' קכ"ב ע"ב ז"ל בגין דא צריך לבערא שערה מעל אודנין דלא יהון חתימין תרעין דשמיעה דצלותא דבהון שמע צלותין ההוא דאתמר ביה שומע תפלה עדיך כל בשר יבואו עכ"ל. וז"ל ג"כ קכ"ד ע"ב ושערין אחרנין דב"נ צריך לבערא לי' תחות אודנין בגין דלא יתקרבו ביה מארי דדינין לגבי תרעין דשמעין בהו צלותין עכ"ל בקיצור. וראוי להזהר בזה גם בכל התפילה כולה. **ב**' שלא ישמע אחר קולו בתפילת י"ח וז"ל זה"ק פ' ויקהל דר"ב ע"א האי צלותא סלקא וצייתן לה כל אנון דאקרון מארי דאודנן ואי ההיא צלותא אשתמע לאודנין דב"נ לית מאן דצייית לה לעילא ולא צייתין לה אחרנין בר מאן דשמע בקדמיתא בגין כן בעי לאסתמרא דלא ישמען להאי צלותא בני נשא ותו כו' עכ"ל בקיצור. **ג**' שלא יפתח עיניו ח"ו בשעת תפלת י"ח וז"ל זה"ק פ' ואתחנן ד' ר"ס ע"א בשעתא דצלותא סיימי כל אנון מלין דאפיק ב"נ מפומו' בההוא צלותא כלהו סלקין לעילא ובקעין רקיעין עד דמטו להההוא אתר דמטו ומתעטרי ברישא דמלכא ועביד מנייהו עטרה כו' ובספרא דרב המנונא סבא אמר מאן דפקח עיניו בשעתא דצלותא או דלא מאיך עיניו בארעא אקדים עליה מלאך המות וכד תיפוק נפשי' לא יסתכל בנהיר' דשכינת' ולא ימות בנשיקה מאן דמזלזל בשכינת' מתזלז' הוא בההיא שעתא דאצטרך ביה הה"ד כי מכבדי אכבד כו' האי מאן דאסתכל בשכינתא בשעתה דאיהו מצלי והאיך יכיל לאסתכל' בשכינתא אלא לנדע דודאי שכינתה קיימי קמי' עכ"ל הזה"ק והנה איך לא יהיה האדם נזהר בזה בראותו את המורא הגדול הזה מדוע לא יבער לבבו בקרבו להשמר בזה לעצום עיניו מראות ומכ"ש אם מתפלל האדם מתוך הסידור איך צריך להזהר שלא יסתכל חוצה להודיע בזה כדי הערה למשכיל:

פרק ג

קודם שיאמר אדני שפתי תפתח ימשמש בתפילין של ראש והוא ע"פ סוד גדול האריז"ל ועיקר לכוין הכוונה של התפילין בעת המשמוש בזה"ל בקצור זה האות שאתה יחיד ומיוחד ושהוצאתנו ממצרים. ויזהר מאוד לסמוך גאולה לתפלה ולא יפסיק רק במשמוש התפילין כנ"ל:

ז"ל האבודרה"ם אדני שפתי תפתח וגו' פסוק הוא והוא ע"ד לאדם מערכי לב ומה' מענה לשון והוא מבקש מאת הש"י לשום מענה בפיו בתפלתו עכ"ל. אח"כ יכרע בברכיו לבד ויאמר ברוך ואח"כ ישתחוה בראשו עד שיתפקקו כל החוליות שבשדרה ויאמר אתה האריז"ל וכן מבואר בזה"ק פ' עקב דף רע"א ע"ב וז"ל ברוך דצלותא בר נש כורע ביה בברכו' וגחין רישי' באתה בגין כו' עכ"ל ויזהר האדם מאוד לכוין הכוונה שנדפסה בסדורים בכריעות וזקיפת דתפילת י"ח וכוונה זו מבואר בתקונים תיקון י"ח דף ל"ז ע"א וז"ל ובזמנא דאלין אעלין להיכלא שכינתא אוליפת זכו עליהו ומאת רבון עלמא הא אלין מארי דקומה דקא סגדין בצלותא ארבע זמנין בתלת קדמאין תרי ובתלת בתראין תרי לקבל ארבע אתווין דלך (ר"ל הוי"ה ב"ה) וזקפין ארבע זקיפות בהן לארבע אתוון דילי דאינון אדנ"י לסלקא ארבע דאינון אדנ"י בארבע דאינון הוי"ה עכ"ל. וכוונה זו הלא היא ברבת בני עמינו סדורים הנדפסים ועי"ש קודם תפלת י"ח ויזהר האדם בזה מאד. ואח"כ ויזקוף בשם. גופו תחלה ואח"כ ראשו והוא על פי סוד גדול כתבי האריז"ל. ושמעתי פי' אמתי בצחות לשון הגמרא הקדושה. שרמזו ברמז לשונם הצח כמ"ש האריז"ל דצריך ב' כריעות וב' זקיפות דז"ל הגמרא כל הכורע כורע בברוך וכל הזוקף זוקף בשם. ולכאורה תיבת הכורע והזוקף שפת יתר הוא דמהראוי אומרו דרך קצרה בברוך כורע ובשם יזקוף אלא ודאי שם רמז והן מספר ב' כריעות בכל כריעה וב' זקיפות בכל זקיפה כנ"ל בשם האריז"ל. וזהו כל הכורע כורע פי' ב' כריעות בברוך דהיינו בברוך כריעה א' ובאתה כריעה ב' וכל הזוקף זוקף פירש ב' זקיפות בשם זקיפות הגוף וזקיפת הראש כנ"ל. ואחר שיזקוף בשם יקבל על עצמו מסירת נפש על קדושת השם האריז"ל ויזהר האדם מאוד בזה לקבל עליו מסירת נפש תיכף אחר אמירת השם בכאן כי עושה בזה תקונים גדולים בעולמות העליונים ויזהר האדם מאוד לומר השם ב"ה וב"ש באימה וברתת גם השם אלהינו. ובשם זה ישמח במחשבתו שמחה עצומה באלוהותו ית"ש ויתעלה זכרו עלינו עם קדוש:

ואלהי אבותינו. אלהי אברהם. אחי ורעי אהובי נפשי מה טוב ומה נעים אם יחשוב האדם פי' בלע"ז על כל תיבה או על שתי תיבות כא' או לפעמים על ג' תיבות כאחת

בהאריך הענין בהמשך אחד אך על ארבעה לא יוסיפנו כאחת אף שנראה בעיניך שאלו הארבעה תיבות לפי המשך הענין נקראין בהמשכם כאחת מ"מ תעמיד ברחוק תעלם פירושם בלע"ז על ג' תיבות ולא יותר. וכמה מעלות טובות ותועלת עצום עושה דברו הא' שלא יבא לו מחשבת חוץ בעוד שהוא עוסק תמיד במחשבת קדש פי' המלות. הב' שבודאי יאמר הדבורים לפני הבורא ית"ש ויתעלה כאלו עומד ממש כנגדו ולפניו ית"ש מדבר התיבות. ובודאי מי שרגיל בזה א"צ לזה אריכות גדול כי המחשבה נמשך ממילא על הרגל לשונו ונעשה ההרגל טבע מוטבע בלבו אם אדם מרגיל עצמו בכך. האל הגדול. יזהר האדם ליתן ריוח ופירוד בין תיבת האל ובין תיבת הגדול לבל יראה מפאת מהירות המבט' כאלו אומר **הא לגדול** ונמצא שאינו אומר ואין דברים בלי נשמע קולו בבואו אל הקודש בתקון עולמות העליונים הקדושים אלו השני תיבות האל הגדול ואיך יעשה שני תיבות אלו תיקוני' גדולים ונוראים בעולמות העליונים הקדושים כפי המבואר בכתבי האריז"ל והרי לא אמר אלו שני תיבות ככתבן וע"כ צריך לזהר בזה מאוד. ונמצא כתוב בספר וז"ל חסיד אחד העיד שנראה אליו אליהו ז"ל במערה ושאלו מדוע אחרו פעמיו לבוא והשיב לו בשביל שלא ידעו להזהר בתפלתם בקריאת האותיות והנקודות עכ"ל. אחיי ובניי אהובי השם וידיד נפשי אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי כי אעבור בשח שיחה זו תפלה העומדות ברומו של עולם הבנוי' על יסוד תקוני עולמות העליונים הקדושים הנעלמים ומראש כזאת הודעת שכל תיבה קולטת תקון גדול בעולמות העליונים והאדם לא ידע להזהר להפריד בין הדבקים ונמצא תקנתו קלקלתו וע"כ לזכות את הרבים ותועלתם לא ימיש מעשות פרי קדש הלולים לה' כראוי היום באתי בכתב רשום יושר דברי אמת בפסוק בין תיבה לתיבה כדי שיהא רשומו ניכר בין שתי פרידות תיבות שיש להפריד ביניהם עכ"פ בתפלת י"ח כפי דקדוק המלות שבארתי לעיל בשער הג' בכדי שיהיה לזכרון תמיד בעיני האדם להזהר בזה. ואחלי יכונו דרכי מגואלי ומלכי במעגלי צדק ידרוכי ובעזרו אתחיל מתפלת י"ח חין ערכי ברוך אתה ה' אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול. הגבור יחשוב במחשבתו בזה"ל מי ימלל גבורותיך וישמח שמחה עצומה על גודל אלהותו ית"ש. והנורא יחשוב שאתה ית"ש יראוי מאוד על כל הנבראים. אל עליון יחשוב בשמחה עצומה שאתה נעלם בשמי מרומים. גומל חסדים טובים יחשוב בזה"ל שאתה גומל חסד עם כל בריותיך. וקונה הכל יחשוב בזה"ל אני מאמין באמונה שלימה ואמתית שאתה היוצר והבורא של כל העולמות. וזוכר חסדי ידגיש הסמך שלא יהא נראה אומרו חזדי בזיין. ומביא גואל לבני בניהם. **לְמַעַן** ולא **לְמַן** שמו. **בְּאַהֲבָה** ולא **בְּאַבָה**. ז"ל הטור סי' קי"ג וזוכר חסדי

אבות לבניהם לגאלם ואם תמה זכות אבות מביא גואל לבני בניהם למען שמו שהוא קיים לעולם עכ"ל. מלך עוזר ומושיע ומגן. ע"ד הסוד מורה כל תיבה ותיבה על תקון עולמות העליונים הקדושים ומי שיעיין בכתבי האריז"ל יראה כונות גדולים ונוראים על כל תיבה ותיבה וברכה זו של אבות וכמעט בכל הברכות לכן יזהר האדם מאוד ומאוד שיצאו התיבות מפיו בדחילו ורחימו כי מפורש בזה"ק ובתקונים גודל העונש מי שאינו מוציא התיבות מפיו בדחילו ורחימו וז"ל התקונים וצלותין דאתחשיבו כקרבנין אם לא סליק ב"נ בדחילו ורחימו מה כתיב ביה כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא. וכבר בא למעלה מאמרים מזה"ק ויש בהם כדי נטילת הערה ע"ש. ואם מרגיש האדם בעצמו שיצא איזה תיבה מפיו בתפלה בלא דחילו ורחימו אף בלא מחשבה חוץ אך שלא יצאה מעומקא דלבא יחזור על התיבה לאומרה שוב שנית כתקונ'. ברוך אתה ה'. ברוך כריעת הגוף אתה כריעת הראש. ה' זקיפת הגוף תחילה ואח"כ זקיפת הראש. מגן אברהם ויחשוב כמה פעמים גבורות ה' גבורת ה' מענין הנסים שעשה לאברהם בהצלתו מאור כשדים ושארי ניסים. וביחוד במלחמה שהיה לו עם כדרלעומר וחבריו כידוע מהגמרא. ולשון מגן אברהם לפי שאמר הקב"ה לאברהם ל' זה אנכי מגן לך ונקראת ברכה זו ברכת אבות לפי שנזכרו בה האבות. ואיך צריך האדם להכריח עצמו אל גודל הכוונה בברכה זו שאם לא כיון בה אע"פ שכיון בכל ברכות התפלה צריך לחזור לראש כמבואר בש"ע סי' ק"א ע"פ גמרא דברכות דף ל"ד ודי בהערה זו. אמן כונתה בברכה זו צריך האדם לכוין אמת שיש להודות להבורא ית"ש שהוא מגן ומושיע לכל העולם ושהיה מגן לאברהם. וגדול העונה אמן יותר מהמברך ועיקר היא הכונה שבמחשבתו ולא עניית התיבה לבד כפי שאבאר לקמן בעזה"ש:

ברכה שניה גבורות. וז"ל האבודרה"ם ואמר בתחלת ברכה זו ל' גבורה שכל אלה שמזכיר בברכה זו הם בגבורה כו' עכ"ל. אתה גבור לעולם. אדני מחיה מתים אתה, יחשוב גבורות ה' גבורות ה' בזה וישמח שמ"ע על גודל אלקותו ית"ש, רב להושיע. (בחורף משיב הרוח ומוריד הגשם) יחשוב כמה פעמים גבורות ה' בזה כי ירידת הגשמים הם מהגבורות הבורא ית' כדאיתא בגמרא. ולפי מנהג הספרדים שאומרים בקיץ במקום ומוריד הגשם מוריד הטל כנזכר בש"ע סי' קי"ד ס"ג ומבואר ג"כ בזה"ק בכ"מ, ראוי לכוין ג"כ בזה גבורות ה' בירידת הטל שאינו נפסק לעולם. מחיה מתים ברחמים רבים. יכוין ג"כ במחשבתו גבורות ה' ע"ז כנ"ל. סומך נופלים. לבד פי' הפשוט יכוין אדם במחשבתו בזה"ל ואצפה בכל עת שתסמך להשכינה הקדושה שנופלת עתה בגלות בשביל עונות ישראל וישמח שמחה עצומה במחשבתו ע"ז שבודחי יסמוך אותה

מנפילתה, וכונה זו היא בזה"ק ובכהאריז"ל אך שם הכונה היא יותר פנימית מאד אך די לאנוש כערכי לכוין בלשון הזה שכתבתי וראוי ג"כ לקבל ע"ע מסירת נפש ולכוין בזה לקרב סמיכתה ודי בזה. ורופא חולים. בודאי ראוי וישר שאם היה לאדם חולי בתוך ביתו ונתרפא שיתן בתיבות אלו הודאה ושבח בכונה עצומה במחשבתו להבורא ית' ע"ז ששלח רפואה לאותי החולי. ומתיר אסורים ומקיים. אמונתו לישני עפר, ז"ל אבודרה"ם ומקיים אמונתו לישיני עפר על שם ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו, כלומר כשם שמקיים אמונתו עם החיים ומרפא אותם כך עתיד לקיים עם המתים עכ"ל. מי כמוך בעל גבורות יחשוב בזה"ל בשמחה עצומה מי ימלל גבורתיך. מלך יכוין במחשבתו בזה"ל בשמחה עצומה אתה מלך גדול ונורא כ"א לא יכוין זאת אלא יחטוף מיד לומר אחריה תיבות אחרות בודאי לא יאמר כלל מלך לשם שבח והודאה ודי בזה. ממית, ומחיה. יכוין ג"כ במחשבתו גבורות ה' כנ"ל. ומצמיח ישועה, יכוין שכל הישועות באים מאתו ית"ש. ונאמן אתה להחיות מתים, יכוין במחשבתו בזה"ל בש"ע אני מאמין באמונה שלימה ואמתית בזה שאתה עתיד להחיות מתים. ברוך א"י מחיה המתים יכוין האדם במחשבתו בש"ע עד מאד כמה פעמים גבורות ה' גבורות ה' בזה שיחיה כל המתים שמתו מימות אדה"ר ועד אותו הזמן והגופים כבר נרקבו מכמה אלף שנים וכמה אלפים ורבבות גופים עד אין מספר שנתערבו עצמותיהם אלו עם אלו והבורא ית"ש ויתעלה בחכמתו הנפלאה יכיר ויחבר עצם אל עצמו של כל גוף וגוף ויתן בהם נשמתם נשמה ונשמה השייך לגוף שלו מי ימלל גבורת ה' בזה. וז"ל בזה"ק פ' וארא דכ"ח ע"א תפח רוחם דאנון דאמרין דלא זמין קב"ה לאתיא מחייא והיך יתעבד מניי' ברי' חדתא ייתון ויחמון אנון תפשין חייביא רחיקין מאורייתא רחיקין מניה בידי' דאהרן הוה חוטרא אעא יבישא וקב"ה לפום שעתא אהדר ליה ברי' משני' ברוחא וגופא כו' עכ"ל. לכן אל יחטוף אדם חתימת ברכה זו רק יכוין במחשבתו גבורת ה' כנ"ל. וישמח שמחה עצומה מאד על גודל אלקותו ית"ש ויתעלה כי עיקר ההודאה והשבח היא השמחה והחדוה שבלבו ובמחשבתו. אמן של ברכה זו יכוין בענייתה אמת שיחיה המתים לעתיד וראוי וישר להודות לית"ש. ע"ז וישמח באלקותו ית"ש שמחה עצומה:

ברכה ג' אתה קדוש ושמך קדוש. בברכה זו ישמח האדם ש"ע מאד על גודל קדושתו של יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה. וקדושים אלו ישראל שנקראים קדושים כ"פ אבודרה"ם. וראוי לכוין ג"כ על מלאכים העליונים. בא"י האל הקדוש. ישמח שמחה עצומה כנ"ל. וסכום וחשבון התיבות של ג' ברכות אלו מבואר בז"ח דף ל"ה ע"א ומזה יתבונן האדם

גודל מעלתם. אמן של ברכה זו יכוין אמת שהוא קדוש ואין להשיג קדושתו וישמח שמחה עצומה כנ"ל:

פרק ד

ברכה ד' אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה, בתיבות אלו יחשוב האדם בשמחה עצומה מאוד כמה פעמים גבורות ה' גבורות ה' על גבורותיו ית"ש ויתעלה וחכמתו הנפלאה בזה הניצוץ קטן אור השכלי שניתן לאדם מעולם העליון כאשר בא בארוכה בשער הראשון ע"ש. חננו מאתך דעה בינה והשכל. בתיבות אלו יתפלל במחשבתו בכונה עצומה עד מאד בזה"ל תן לי דעה ובינה בתורתך הקדושה ובעבודתיך שאוכל לעבוד אותך בשכל גדול. וחיוב כונה זו על האדם בברכה זו מבואר בזה"ק פ' פקודי דף רע"א ע"ב וז"ל אתה קדוש ושמך קדוש כיון דאמר אתה ק' כו' אמאי ושמך קדוש היינו שם היינו אתה אלא הא תנינן כו' והיינו בא"י האל הקדוש כו' עד הכא דבקותא וברכאן וקדושא כחדא באבהן מכאן ולהלא' קיימין שאילתין ובעותין שירותא דבעי ב"נ למשאל עסקוי למנדע במילין דמאריה בגין למחזי דתאובתי' לגבי ולא אתפרש מני' (פי' שכונת ברכה זו היא שיתפלל האדם שיתן לו הבורא ית"ש דעה בינה והשכל בתורתו ובעבודתו וזהו מה שאמר למנדע במילין דמארי' ובכונת תפלת ברכה זו מראה האדם גודל תשוקתו ליוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה וזש"ה בגין למחזי דתאובתיה לגביה ולא אתפרש מני') בגין דבעי ב"נ לאשתתפא בקדושה כו' ובג"כ בעי לאתקשרא בקדושה דמארי' ולא אתפרש ב"נ מני' וכד שאיל שירותא דשאלתין דתאובתי' לגביה מכאן ולהלאה יתפרש זעיר זעיר וישאל שאילתוי מה דאצטריך לשאלא וכל שאלתו יהון לבתר דיסדר סדורא דא דקאמרן כגוונא דא כל שאלתוי יהון בתחנונים ובעותין לקמי' מארי' ולא יצדיק גרמי' מני' זכאה חולקי' מאן דידע לסדרא סידורא דא למהך בארח מישר כדקא חזי כו' זכאה חולקי' בהאי עלמא ובעלמא דאתי עכ"ל. ויזהר האדם בזה מאוד. בא"י חונן הדעת. יכוון כנ"ל בתחלת הברכה. ואם בא לאדם איזה בינה ודעת בעבודת הבורא ית"ש או בתורתו הקדושה יתן ע"ז שבח והודאה בברכה זו להבורא ית"ש ולא יהיה ח"ו כופר בטובה ודי בזה. אמן בענייתו על ברכה זו יכוין אמת שראוי להודות לו ית' ע"ז והלואי שיתן לנו בינה ודעת לעבודתו באמת וכן היא הכונה של אמן בכל הי"ג ברכות אמצעיות וברכת העבודה שיתן הודאה על שבחו ית' שנזכר בחתימת הברכה ויתפלל שיקוים הבקשה של הברכה לפי שהם בקשות ותפלות אך ברכות של הודאה ושבת לבד כגון ג' ברכות ראשונות וברכת ההודאה של מודים וכיוצא אין שייך רק כונה אחת אמת שהוא כן וראוי להודות לית"ש ע"ז. ושים לבך בהאי כללא בהדי שלא אצטרך להגיד את הרשום כאן בשארי הברכות:

ברכה ה השיבנו אבינו. כשיאמר אבינו יכניס שמחה עצומה בלבו ע"ז שנקרא אבינו ואנחנו נקראים בניו ויחשוב במחשבתו בזה"ל רחמנו כרחם אב על בנים והשיבנו לתורתיך שתתן לנו השגה גדולה בתורתיך הקדושה. והחזירנו בתשובה שלימה לפניך. בתחילה יתפלל במחשבתו בשברון לב מאד בעד כלליות עם קדוש שיחזיר אותנו בתשובה שלימה לפניו ואח"כ יתפלל תפלה פרטית ע"ע איש אשר יודע את נגעי לבבו שיודע בעצמו שאינו נזהר בהם כראוי ויתפלל בלב נשבר מאד שיתן בלבו לחזור מהן ומה טוב כי פלגי מים תרד עיניו ע"ז. בא"י הרוצה בתשובה. ויחשוב הודאה עצומה במחשבתו בזה"ל מודה אני לך ית"ש על חסדך הגדול שאתה רוצה בתשובת הרשעים ויכוין ג"כ גבורת ה' בזה כי זה הוא א' מגבורותיו ית"ש להאריך אפו עם הרשעים אולי ישובו משא"כ מדת בשר ודם:

ברכה ו' סלח לנו אבינו. יכניס ג"כ בלבו שמחה עצומה כנ"ל ויחשוב בזה"ל כאב את בן ירצה וסלח לנו על חטאתינו ופשעינו ויחשוב ג"כ כל נגעי לבבו מחטאים ופשעים שיודע בעצמו ויקבל ע"ע במחשבתו עזיבת פשעיו והחרטה הגמורה לבל ישוב לכסלה עוד עד עולם כי כמה חציף האי גברא המבקש סליחה ומתודה עונותיו ולא גמר בלבו העזיבה והחרטה כאשר נעריך בזה מאמר מזה"ק בפרקים שיבאו לפנינו בעז"ה וע"כ יזהר האדם בזה מאד. כי מוחל וסולח אתה. בא"י חנון המרבה לסלוח יתן ג"כ הודאה עצומה במחשבתו על חסדו הגדול שמרבה לסלוח לא כמדת ב"ו וגם זה אחד מגבורותיו ית"ש כנ"ל:

ברכה ז' ראה נא בעניו. יזהר מאד שלא ידלג תיבת נא כי ע"פ כתבי האריז"ל תיבת נא עיקר. וגאלינו מהרה למען שמך. ראוי לאדם לידע כלל א' בכל התפלות שנזכר תיבת שמך מרמז על השכינה הקדושה שהיא עתה בגלות בשביל עונינו ויחשוב במחשבתו בכונה עצומה בזה"ל גאל אותנו בצרתינו מהרה בשביל צער השכינה הקדושה כביכול שנקראת שמך. כי גואל חזק אתה. בא"י גואל ישראל:

ברכה ה' רפאנו ה' ונרפא כו' והעלה רפואה שלימה לכל מכותינו יכוין במחשבתו על רפואת הנפש יותר מרפואת הגוף. ובברכה זו יתפלל על החולה ר"ל הן אם יהיה איזה חולה בבני ביתו ר"ל או על חולאים אחרים הנודעים לו שיש בעיר ר"ל ואף שלא בקשו ממנו שיבקש רחמים עליו ויקיים בזה מ"ע מן התורה ואהבת לרעך כמוך ויתפלל תחלה על חולים אחרים ואח"כ על החולי של ב"ב כדאי' בגמרא הקדושה כל המתפלל על חברו והוא צריך לאותו דבר כו'. כי אל מלך רופא נאמן ורחמן אתה. ב' א"י רופי חולי עמו

ישראל. ואם נתרפא החולי של ב"ב או של אחרים יתן שבח והודאה בחתימת הברכה ויכוין בזה ג"כ אל מ"ע כנ"ל:

ברכה ט ברך עלינו ה' אלהינו. ברכה זו יתפלל אדם ג"כ בשברון לב ומקירות לבו הומה שיהא השנה הזאת תבואתה לטובה בכדי שיהא ריוח לעניים והאביונים האומללים ויהיה ג"כ כונתו עליו ועל ב"ב גם אם הוא עושר גדול צריך ג"כ לכוין בזה כידוע ממעשה דמרתא בת בייתוס שהיה לה גנזי אוצרות והיתה נפוחה רעב ומתה באותה מיתה. ועי"כ ישים האדם הדברים האלה לנגד עיניו ויבקש רחמים ע"ז. (ובחורף ותן טל ומטר) וישים האדם במחשבתו מקירות לבו פי' הלע"ז של תיבות ותן טל ומטר. כי ידוע מדינא דגמרא באם שכח ולא שאל מטר בברכת השנים בחורף מחזירין אותו. הנה אחיי ורעי אם שאל אדם מטר רק בשפתיו ולא כיון את לבו כלל לשאלה ובקשה זו בודאי אינו נחשב כלל לשאלה ולתפלה לפני בוחן כליות ולב ואוי לאותה בושה ודי בזה. בא"י מברך השנים. יתן האדם על דעתו גבורותיו ונפלאותיו ית"ש ויתעלה בצמיחת הזרעים מהארץ והחכמה הנפלאה בזה כמ"ש בשער הראשון לכן ראוי לכוין בחתימת ברכה זו גבורות ה' ג' ה' כמה פעמים במחשבתו בשמחה עצומה על גודל גבורותיו וחכמתו הנפלאה ית"ש ויתעלה:

ברכה י' תקע בשופר, גדול, לחירותנו יתפלל האדם בשברון לב מאוד ולהכניס צער גדול בלבו מתי יהיה קץ הפלאות לקבץ נדחי ישראל והשכינה הקדושה תצא כביכול עמנו מהגלות ול' תקע בשופר גדול כי קיבוץ גליות יהיה ע"י תקיעת שופר כמש"ה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים גו'. ולשון ושא נס לקבץ גליותנו כמש"ה כנשוא נס הרים תראו וגו'. וכאן נדפסו בסידורים תפלה על עון קרי והוא מכהאריז"ל. וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ. בא"י מקבץ נדחי עמו ישראל. יכוין בזה"ל אני נותן לך ית"ש שבח והודאה ע"ז שבודאי נדחי ישראל תקבץ אך מבקש אני רחמיך וחסדיך שתקבצנו מהרה:

ברכה יא השיבה שופטינו כבראשונה וכו' ומלוך עלינו אתה כו' מה טוב לאדם כי יוריד דמעות על לחיו בתבות ומלוך עלינו אתה ה' לבדך ויחשוב עד מתי נהיה אנחנו עם קדוש נבזים ושפלים בין האומות עובדי פסילים ובזה נתחלל שמך הגדול ועכ"פ יתפלל ברכה זו בלב נשבר ויזעק מר על חילול שמו הגדול וצדקנו במשפט יכוין בזה"ל צדקינו במשפט כדי שנהיה ראוי שתמלוך אתה עלינו לבדך. בא"י מלך אוהב צדקה ומשפט:

ברכה י"ב ולמלשינים בכתבי האר"י ז"ל שקאי על הקליפות וכן ראוי לכוין וכל המינים כרגע יאבדו. כן הוא הנוסחא האמתית כי ברכה זו נקראת ברכת המינים שתקנוה ביבנה ולפי שכתב הטור שבברכה זו יש כ"ט תיבות ע"כ אציג הנוסחא הנכונה ומינה לא תזוע ולמלשינים, אל תהי תקוה וכל המינים כרגע יאבדו, וכל, אויבי עמך מהרה יכרתו,

ומלכות, **הָרְשָׁעָה** מהרה תעקר ותשבר ותמגר ותכניעם במהרה בימינו ברוך, אתה, ה' שובר, אויבים ומכניע זדים ויתפלל אדם ברכה זו בשברון לב מאוד כי בשבירתם יהיה לנו תקומה וביחוד לשכינה הקדושה כביכול:

ברכה י"ג על הצדיקים ז"ל הגמרא והובא ג"כ בטור ותקנוה אחר קללות המינים שכיון שכלו המינים מתרוממ' קרנות הצדיקים דכתיב וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק וכולל גרים עם הצדיקים כו' ונמצא כללית ברכה זו בה אנו מתפללים שיתרומם קרן הצדיקים והחסידים שהם בגלות שפלים ונבזים בזוזי דבזוזי ובודאי ראוי להתפלל ברכה זו בשברון לב מאד וכן הוא הנוסחא על הצדיקים ועל החסידים כו' יהמו נא רחמיך ה' אלקינו כו' ולעולם לא נבוש כו'. בא"י משען (ולא משן) ומבטח (ולא ומפתח) לצדיקים, ויכוין בזה"ל במחשבתו ואני ג"כ משענתי ומבטחי רק עליך ית"ש:

ברכה י"ד ולירושלים עירך ברחמים תשוב, יתפלל בשברון לב מאד עד מתי יהיה ירושלים מדבר נאות תנין והר האלקים חורבה ומה טוב אם יכול להוריד דמעות ע"ז. וכסא דוד עבדך מהרה כו' ויזהר לומר תיבת עבדך כתבי האריז"ל, לתוכה מפיק ה'. בא"י בונה ירושלים. יכוין בשברון לב בזה"ל כי בודאי אתה ית"ש תבנה ולא אחר יבנה אותה במהרה למען שמך הגדול שלא יתחלל עוד בין הגוים:

ברכה ט"ו את צמח דוד עבדך כו' כי לישועתך קוינו כל היום כתוב בכהאריז"ל בתיבות אלו יכוין לצפות לישועה כדי שיוכל להשיב ליום הדין כששואלין אותו צפית לישועה ע"כ, וז"ל הזה"ק בהקדמות בראשית דף ד' ע"א תתאין דמיכין סתימין בחוריהון איתערו מאן מנכון די חשכוא מהפכין לנהורא וטעמן מרירו למתקא עד לא ייתון הכא מאן מנכון דמחכאן בכל יומא לנהורא דנהיר בשעתא דמלכא פקיד לאילתא (פי' לשכינה הקדושה) ואתקרי מלכא מכל מלכין דעלמא מאי דלא מצפה דא בכל יומא בההוא עלמא לית לי' חולקא הכא עכ"ל, לכן יכוין מקירות לבו עד מאד בזה"ל אני מחכה ומצפה בכל יום לישועת השכינה הקדושה שתצא ותגאל אותנו ג"כ בביאת משיחך ותצמיח קרן דוד ובודאי הבוחן לבו' וכליות הוא רואה החכוי והקוי של כל אדם באיזה תשוקה היא בלבו לכן חכה לו בתשוקה גדולה ועצומה עד מאד בכדי שלא יבוש ולא יכלם ליום הדין כשישאלו אותו צפית לישועה, ודי בהערה זו. בא"י מצמיח קרן ישועה, יכוין בזה"ל שבודאי אתה הוא ית"ש שתצמיח הישועה האמתית ולא אחר ועשה זה במהרה למען שמך הגדול:

ברכה ט"ז שמע קולינו ה' אלקינו חוס ורחם עלינו כו' כי אל שומע, כי ברכה זו היא סוף ברכות אמצעית ובודאי ראוי ונכון לאומרה בכונה גדולה ועצומה עד מאד, ומגודל

מעלתה עיין בש"ע א"ח סי' ס"ו וס"ג בהגה"ה, וכתב בכהאריז"ל שבברכה זו חיוב על האדם להתודות על עונותיו וישאל ג"כ מזונותיו מהשם יתעלה וז"ל זה"ק פ' בשלח דף ס"ב ע"א כל אינון בני מהימנותא בעאן בכל יומא ויומא לשאלה מזונייהו מקב"ה ולצלאה צלותהון עליה מ"ט בגין דכל מאן דמצלי' צלותי' לגבי' קב"ה על מזוני' גרים דיתברך כל יומא ע"י ההוא אילנא דמזון דכלא בי'. וטעמא דמלה ברוך ה' יום יום ואע"ג דאשתכח עמי' בעי למשאל קמי קב"ה ולצלאה צלותא על מזונא כל יומא בגין דישתכחון עמיה ברכאן כל יומא ויומא לעילא כו' וכדין אשתכח קב"ה מלא ברכאן בכל יומא וכדין כתיב פותח את ידך וגו' כו' ומאן דשאיל מזונא בכל יומא ויומא ההוא אקרא ברא מהימנא ברא דבגיניה משתכחין ברכאן לעילא כו' עכ"ל, וכבר נדפסה נוסח הוידוי והתפלה על מזונותיו בסידורים אך הוידוי צריך להיות נשבר לבו בקרבו ובחרטה גמורה ויתודה בברכה זו ויפרוט בפיו כל נגעי לבבו שיודע בנפשו בקיצור. ואחר תפלת י"ח יתודה באריכות על סדר נוסח א"ב כל נגעי לבבו, כי אתה שומע כו'. ב' א' ה' שומע תפלה ויכוין בזה"ל לכן תשמע תפלותינו כי רחמן אתה, ובתענית אומר בברכה זו ענינו. ובודאי ראוי לאומרה בשברון לב מאד כי תפלה זו היא מדינא דגמרא להתפלל בשומע תפלה מי שקבל עליו תענית ונקראת תפלת תענית בגמ' דתענית דף י"ג ע"ב:

פרק ה

ברכה י"ז רצה ה' אלהינו הוא ברכה א' של ג' ברכות אחרונות וברכת עבודה היא נקראת, כי בברכה זו אנו מבקשים את פני המלך ה' צבאות שיוחזר העטרה ליושנה שיוחזר עבודת הקרבנות לבהמ"ק, ובודאי ראוי לאומרה בשברון לב מאד:

ותחזנה עינינו בשובך (ידקדק שלא יאמר בשופך) לציון ברחמים, יחשוב בתשוקה עצומה עד מאד בזה"ל אני מחכה ומצפה מתי נזכה זה שתשוב לציון, ומה טוב אם יכול האדם להוריד דמעות על תשוקה זו. בא"י המחזיר שכינתו לציון, יתן האדם הודאה גדולה ועצומה במחשבתו בזה"ל אני נותן לך ית"ש הודאה גדולה כי ידעתי שבודאי תחזיר שכינתך הקדושה לציון עיר הקדש אך אני מתפלל לפניך שתקרב החזרה ברחמיך הרבים במהרה בימינו:

ברכה י"ח מודים אנחנו לך שהיא התחלת ברכה ב' של ג' ברכות האחרונות. וז"ל אבודרה"ם מודים אנחנו לך מלשון אך צדיקים יודו לשמך שהיא לשון הודאה, והירחי פי' מודים פי' משתחוים כדמתרגמינן ואשתחוה אל המלך ומודינא למלכא עכ"ל. ובכריעת מודים ראשו וגופו ביחד, ויזהר האדם שיקבל ע"ע במחשבתו בכריעה זו אדנותו ומלכותו של הבורא י"ש כעבד הכורע לאדונו. ובזה"ק פרשת משפטים דף ק'

ע"א ז"ל קב"ה לא מקפח אגרא דשום בריין דברא בר אנון דנפקי מגו מהימנותא דילי' ולא הוה בהו טב לעלמין ובר מאנון דלא כרעי במודים הני קב"ה עביד מניי' בריין אחרנין בגין דלא יתבני ההוא גופא דיוקנא דב"נ ולא יקום לעלמין עכ"ל. ובודאי ע"ז יודה כל בר שכל מי שכורע בלא לב ולב קרוב הות לזה שלא כרע כלל ואוי לאותה בושה, ודי הערה בזה. והזקיפה יהיה כאן ג"כ בשם בשעה שאומר ה' אלקינו דהיינו בעודו זוקף א"י יאמר השני תיבות שאתה הוא וכשיזקוף לגמרי יאמר תיבת ה' אלקינו ובודאי אדם שתשוקתו עצומה באהבת יוצרינו ובוראינו ית"ש ויתעלה זכרו לעד ראוי לקבל ע"ע מסירת נפש באיזה ציור מיתה בעת אמירת תיבות שאתה הוא ה' אלקינו ואלקי אבותינו לעולם ועד מגודל החדוה והשמחה שבלבו על אלקותו ית"ש ויתעלה לעולם ולעולמי עולמים עלינו עם קדוש, ודי בזה:

צור חיינו מגן ישענו אתה הוא לדור ודור. כן הוא המשך המלות לפי פי' האבודרה"ם: נודה לך ונספר תהלתיך כו' שבכל עת ערב ובקר כו'. הטוב אל יחטוף תיבה זו אלא יכוין לנוכח השם יתעלה אתה הוא הטוב כי לא כלו רחמיך ואתה הוא המרחם כי לא תמו חסדיך. ועל כולם יתברך כו' פי' על כל הטובות והנפלאות שאתה עושה עמנו בתמידות אנחנו מתפללים שיתברך ויתרומם שמך כו'. וכל החיים יודוך סלה פי' כל העובדי גלולים יכירו גם הם אלקותך ויודוך סלה ויהללו כו' ויכניס בלבו תשוקה עצומה ע"ז מגודל אהבתו ית"ש:

האל ישועתינו ועזרתינו סלה. בא"י הטוב שמך ולך נאה להודות, בכאן יכניס אדם שמחה גדולה ועצומה בלבו על גודל אלהותו ית"ש ויתעלה שאין נאה להודות אלא לו לבדו ית"ש ויתעלה זכרו לעד:

ברכה י"ט שים שלום הוא ברכה ג' מג' ברכות האחרונות שבהם מקבל פרס מרבו שמשבחו והולך לו ובודאי ראוי לאומרה בכוונה עצומה. ועל כל ישראל עמך כו' נתת לנו ה' אלקינו כו'. ואהבת חסד (ולא **וְאַבַּת**). וטוב בעיניך לברך את עמך ישראל בכל עת ובכל שעה בשלומיך. ז"ל אבודרה"ם כלומר ויהי טוב בעיניך לברך את עמך בכל עת. בא"י המברך את עמו ישראל בשלום. ואיך ראוי לכוין בברכה זו וביחוד בהודאה של החתימה שלא מצא הבורא ית"ש ויתעלה לברך את עמו ישראל רק בברכת שלום כמרז"ל בגמרא הקדושה לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנא' ה' עוז לעמו יתן וגו'. ובודאי ראוי לאדם לידע שיש בעולמות העליונים הקדושים עולם אחד קדוש מאד שנקרא שלום שמעולם זה באים כל ההשפעות לעולמות התחתונים וכ"מ שנזכר בתורה הקדושה שלום מרמז לעולם העליון הקדוש הזה ולזה רמזו רז"ל ששמו

של הקב"ה שלום מפסוק ויקרא לו ה' שלום. וראוי לאדם להתבונן גודל מעלת ברכה של שלום שברכת כהנים אינה חותמת אלא בשלום, ולא בישר הקב"ה את אברהם אבינו אלא בשלום כמ"ש ואתה תבא אל אבותיך בשלום גו', ולא בקש יעקב אבינו מהקב"ה אלא השלום שנא' ושבתי בשלום אל בית אבי וגו' ולא שבח הקב"ה את אהרן אלא בשלום שנא' בריתי היתה אתו החיים והשלום ולא כרת ברית עם פנחס אלא בשלום כמ"ש הנני נותן לו את בריתי שלום ולא נתחנך בהמ"ק אלא בשלום כמ"ש יהי שלום בחילך גו' ולא נתבשרו ישראל עם קדוש אלא בשלום כמ"ש למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך ולא נתבשרו הצדיקים בחלקם הטוב לע"ה אלא בשלום כמ"ש וענוים ירשו ארץ והתענגו על רוב שלום, כי כל הנ"ל מרמז על עולם העליון הנקרא שלום לכן אין בכל המצות אשר יחויב אדם לרדוף אחריה כמו השלום שנא' בקש שלום ורדפהו, הנה לא פרט פה שום מצוה מהמצות רק בדרך כללי סור מרע ועש"ט גם לא נא' חיוב הרדיפה, אך לגודל מעלת השלום פרטו בפ"ע ויחויב בו הרדיפה ג"כ כי כשאדם רודף אחר שלום בעה"ז התחתון מעורר בזה עולם העליון הקדוש הנקרא שלים להשפיע בכל העולמות לכן בשביל שגורם לכ"ז אפי' עו"ע גלולים ר"ל מוחלין לו כמרז"ל בגמרא הק' גדול השלו' שאפי' כל ישראל עובדי גלולים מוחלין להם שנ' חבור עצבים אפרים הנח לו, מכ"ז יתבונן האדם גודל מעלת ברכה זו, וז"ל הזה"ק פ' פקודי דף רס"ב ע"א בענין ברכה של שים שלום היכלא כו' הכא איהו שלום שלום לעילא שלום לתתא שלום לכל סטרין שלום בפמליא דלעילא שלום בפמליא דלתתא כו' לאשתלמא שם מלא שם דא דאיהו שלום בכל אנון היכלין בכל אנון נהורין עלאין למהוי כלהו חדשים. שלום טובה וברכה כו' עכ"ל. גם בכתבי האריז"ל מפליא לעשות בכונות עצומות ונוראות בחתימת ברכה זו ולכן יזהר האדם מאד ליתן הודאה עצומה בכונה עצומה בחתימת ברכה זו. כתב בש"ע שי"ל פסוק יהי לרצון אמרי פי גו' קודם אלקי נצור וראוי לכוין בפסוק זה מאד כי הוא ג"כ מעיקר תפלת י"ח שתקנו וסדרו אנשי כה"ג, ובתיבות ה' צורי וגואלי ישמח ש"ע מאד על אלקותו ית"ש ויתעלה. איתא בטור וז"ל והכי אתמר בהגדה אמר שמואל הזריז לומר ד' דברים הללו זוכה ומקבל פני השכינה עשה למען שמך עשה למען ימינך עשה למען תורתיך עשה למען קדושתיך כו' עכ"ל הטור בקיצו. וכן איתא בכתבי האריז"ל לומר נוסח עשה למען שמך כו' ועל פסוק למען יחלצון ידידיך כתב כונות נוראות ומוסיף ג"כ לומר קודם יהי לרצון פסוק יהיו כמוץ לפני רוח ומלאך ה' דוחה והוא בתהלים סי' ל"ה וכתב ג"כ כונות על פסוק זה וכבר מצוי הוא בסדורים כל הנוסח אך אחי ורעי בודאי גודל מעלתם של כל הנ"ל היא הכוונה שבהם ולא אמירתם בפיו ובשפתיו לבד דהיינו בעשה למען שמך יכוין

אדם בלב נשבר מאוד על חילול שמו הקדוש המחולל עתה בין הגוים. עובדי פסילים ובעשה למען ימינך יכוין ג"כ שעתה בגלות שהשיב אחור ימינו בעוה"ר ובעשה למען תורתיך יכוין על שנמסרו רזי' התורה וסודותיה לחצונים. ויכניס צער גדול בלבו מאוד ע"ז. ובעשה למען קדושתיך יכוין ג"כ כנ"ל שקדושתו מחולל עתה בין הגוים. אח"כ יאמר פסוק יהיו לרצון פעם שנית ויזהר לומר פסוק זה בכוונה עצומה מאוד כנ"ל כי בכתבי האריז"ל מביא כוונות נוראות בפסוק זה. וגם בסדורים אחר התפלה הובא גודל מעלת פסוק זה ועיי"ש. ודי הערה בזה:

ואחר אמירת יהיו לרצון יפסיע ג' פסיעות לאחוריו והוא דינא דגמרא והובא ג"כ בטור וז"ל הגמרא דיומא ד' נ"ג אריש"ב המתפלל צריך שיפסיע ג' פסיעות לאחוריו ואח"כ יתן שלום ואם לא עשה כן כאלו לא התפלל ופי' רש"י ראוי לו שלא התפלל כלומר נח היה לו אם לא התפלל כלל. עכ"ל רש"י. וטעם לג' פסיעות אלו ע"ד הפשט שהוא כעבר הנפטר מרבו לבד הסוד הגדול והנורא שלתקון ג' פסיעות אלו בעולמות העליונים הקדושים להבאים בסוד ה' להמעיין בכתבי האריז"ל. עתה אחיי ורעיי אהובי נפשי ע"ז יודה כל בעל שכל יתנו עידיהם ויצדקו ויאמרו אמת כי מי שפוסע ג' פסיעות אלו כמצות אנשים מלומדה בלא כונה כלל אפי' ע"ד הפשט שהוא כעבד הנפטר מאדונו רק רגליהם לו ילכו ילפתו אורחות דרכם על צד ההרגל שזה לא יחשב לו לעבודה כלל לצאת ידי חובתו שמחויב מדינא דגמרא והרי הוא כאלו לא התפלל כנזכר בגמ' הנ"ל מבואר ואם לא עשה כן הרי הוא כאלו לא התפלל ואוי לאותו בושה ואוי לאותו כלימה שבטל תפלות של כמה שנים שלא היו נחשבין לתפלות כלל אף אם התפלל התפלות בכוונה כראוי ואוי ואבוי ענו לה על אותו כלימה שהרי הוא כאלו לא התפלל כמה שנים כלל וכלל ואכל ושתה על הדם ועבר ג"כ אל"ת דלא תאכלו על הדם כדאיתא בפ"ק דברכות ד"י א"ר יוסי בר חנינא משום ראב"י מאי דכתיב לא תאכלו על הדם לא תאכלו עד שתתפללו על דמכם עכ"ל. וזולת בטול התפלה שמצווה מפסוק ולעבדו בכל לבבכם כדרז"ל לא די בזה שהוא כלא התפלל אלא נח היה לו אם לא התפלל כלל כפרש"י הנ"ל נמצא עתה שהמתפלל בלא פסיעות לאחוריו אחר תפלתו ענשו כפול יותר משלא היה מתפלל כלל ואוי לאותו הבושה לכן יזהר האדם לצייר במחשבתו שהוא פוסע לאחוריו מכנגד השכינה הקדושה ממש כי מלא כל הארץ כבודו גם מבואר בזה"ק במאמר שהעתקתילעיל שבודאי השכינה כנגדו בשעה שהוא מתפלל ועיי"ש. ויעשה הג' פסיעות בבושה והכנעה גדולה ממש כעבד הנפטר מאדונו וז"ל זה"ק פ' פקודי ד' רס"ב ע"א שים שלום טובה וברכה האי ב"נ כד אשתאיל (פי' כשנפטר) מהיכלא דא לנפקא

לבר (פי' בג' פסיעות) ישוי גרמי' כמאן דנפיק מחברותא דמלכא ומגו היכלי' וימאך גרמי' קמי' אבל יחדי גרמי' דהא קדמאה איהו לנטלא עטרה דמשיכו דברכאן דנגדין מיחודא דמארי' דא איהו בר דאיהו מהיכלא דמלכא דהא בהאי שעת' דקא נפיק מקמי מלכא כו' קב"ה קארי לפמלי' דלעילא ואמר לון כתיבו להאי ב"נ פלני' מאינון דאקרון חושבי שמו כו' כדין אכתיבו לי' ואתרשים ואתמודע לעילא ואתרשים ואשתלים איהו לעילא ותתא ומאן דלא אשלים ולא קשיר קשרא דמארי' כדקאמרן כד קריב קמי' מארי' וצלא צלותי' ולא חייש על יקרא דמארי' טב לי' דלא אברי וקב"ה אמר כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלח בימיו ודא איהו גוזל אביו ואמו הכא אשתלים כלא כו' עכ"ל. ודי בהערה זו. ויזהר שיעשה כל הג' פסיעות בכריעה א' כמבואר בטור ובש"ע סי' קכ"ג ודין זה מבואר בגמר' והובא בב"י א"ר חייא ברי' דרב הונא חזינא להו לאביי ורבא דפסעי להו ג' פסיעות בכריעה א' עכ"ל הגמר'. לכן יזהר מאוד בזה. ואחר שפסע ג' פסיעות בעודו בכריעתו יאמר עושה שלום במרומיו וישתחוה לשמאלו ויחשוב במחשבתו שמשתחוה ממש כנגד השכינה הקדושה ונותן לה בזה כבוד ואח"כ יזקוף מעט וישתחוה לימינו ויכוין ג"כ כוונה זו ויאמר והוא יעשה שלום עלינו וכן הוא מבואר בזה"ק פ' פנחס ד' רכ"ט ע"א בר"מ שצריך כריעה וזקיפה לשמאל ולימין דז"ל בר"מ בעושה שלום במרומיו ד'. כריעה וזקיפא לשמאלא וכריעה וזקיפא לימיני'. והאי איהו נותן שלום לשמאלו וימינו לשמאל רבו ולימין רבו כנ"ל. ואח"כ יזקוף וישתחוה לפניו השתחואה גדולה ויכוין ג"כ כוונה הנ"ל בבושה ובהכנעה גדולה ויאמר ועל כל ישראל ואמרו אמן. ודי בזה. ואח"כ יה"ר כו' כמו שהובא בש"ע ג"כ. ויזהר שלא יחזור למקומו תיכף אלא יעמוד במקומו שיעור הנזכר בש"ע והוא מדינא דגמרא והובא בטור וז"ל אתמר משמי' דרב מרדכי כיון שפסע ג' פסיעות לאחוריו התם מבעי לי' למיקם משל לתלמיד שנפטר מרבו שאם חוזר מיד דומה לכלב ששב על קיאו שסופו הוכיח על תחלתו שלא פסע לאחוריו כדי לפטור מרבו כיון שחוזר אליו מיד. עכ"ל ודי בזה:

פרק ו

אחר התפלה בלחש יכוין האדם עצמו לשמוע התפלה בהחזרת הש"ץ ויזהר מאוד לשמור מחשבתו מהרהורים בטלים ר"ל רק לשמוע תיבות הש"ץ ויכוין בהם כוונת התפלה ממש כאלו מתפלל בעצמו ויחשב לו כאלו התפלל עוד שוב שני' ובענית אמן על ברכת הש"ץ יחשב לו ג"כ לתפלה וכ"כ האבו"דרהם שהמתפלל עם הצבור נוטל שכר על שלש תפלות שכר תפלה בלחש ושכר שמיעתן מש"ץ ושכר ענית אמן כי גדול העונה אמן יותר מן המברך עכ"ל. ויזהר האדם מאוד ומאוד בעניית אמן כי לפום גמלא גמילות

גודל שכרו על ענייתו אמן כן גודל ענשה ר"ל למי שאינו נזהר בענייתה או שעונה בלא מתכוין כוונה הראוי לה כפי הברכה רק הוציא תיבת אמן כמצות אנשים מלומדה כי לפי שינוי הברכות כך שינוי כוונת אמן כי ארבעה הם חלוקי ברכות התפלות וברכות המצות. וברכות הנהנין. וברכות השבח וההודאה וכלל זה יהיה בידו של אדם בכוונת עניית אמן שצריך לכוין בה ממש ככונת המברך הברכה באיזה ברכה שיהיה כפי שבארתי בעז"ה כוונות המברך של ברכת השחר וברכות של תפלת י"ח וכפי שיבוא באורו לפנינו בעז"ה כוונת שאר ברכות ויזהר האדם העונה אמן לכוין ממש ככונוות המברך אחיי ורעי אהובי השם ואהובי נפשי תדעו נאמנה כי כמו שמברך איזה ברכה צריך לברך בכונה עצומה מאד כאשר בא זכרונו לטובה לפנינו כמה פעמים בפרקים הקודמים שהכל הולך אחר הנוף המחשבי כי שדי גופו של ברכה אחר הנוף המחשבי והעיקר בברכה הוא המחשבה כמו כן בעניית אמן העיקר הוא המחשבה עם ענייתן וע"כ צריך לכוין בעניית אמן יותר ויותר כי לפי מעלות ושכר העונה אמן יותר מהמברך כן צריך ג"כ כוונתה יותר עצומה מן המברך. וז"ל האבודר"הם כי המברך דומה לשטר שלא נתקיים בב"ד ויכול אדם להכחישו ואחר שהוא מאושר ומקויים עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע כך אמן הוא קיום אותם הברכות עכ"ל. וז"ל הטור סי' קכ"ד אר"זל מ"ד שומר אמונים נוצר ה' אלו שאומרים אמן באמונה אומר ש"ץ מחיה מתים והם עונים אמן ועדיין לא ראו תחיית המתים ומאמינים בהקב"ה שמחיה מתים. אומר ש"ץ ברוך גאל ישראל והם עונים אמן ועדיין לא נגאלו מאמינ' שעתיד הקב"ה לגאלם. אומר ש"ץ בונה ירושלים ועדיין היא בחורבנה ומאמינים בהקב"ה שעתיד לבנותה ועונין אמן הוי אומר נוצר ה'. אר"ש כל העונה אמן בכל כחו פי' בכל כונתו פותחין לו שערי ג"ע שנאמר פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים א"ת אמונים אלא אמנים אלו שאומרים אמן. עכ"ל הטור. הרי מבואר מל' חז"ל שמביא הטור שעיקר עניית אמן היא הכוונה שבה שמחשב במחשבתו ולא עניית התיבה בלבד. וכ"כ הטור בסי' הנ"ל וז"ל ויענו אמן אחר כל ברכה וברכה כו' ובכוונה שיכוין בלבו אמת היא הברכה שבירך המברך ואני מאמין בזה כי אמן הוא ל' האמנת דברים עכ"ל. ובזה"ק פ' וילך ד' רפ"ה ע"א ז"ל א"ר יהודה ובוזי יקלו מאן דלא ידע לאוקיר למארי' ולא אתכוין באמן דתנינן גדול העונה אמן יותר מן המברך כו' וכד ישראל לתתא משמרין לאתבא אמן ולכוונא לבייהו כמה דאצטרך כמה פתחין דברכאן רברבין פתיחן ליה לעילא כמה טבאין משתכחין בכלהו עלמין כמה חדו בכלא. מאי אגר להו לישראל דגרמין האי. אגר להו בעלמא דין ובעלמא דאתי בעלמא דין בשעתא דאעקין להו לישראל ומצלין צלותא קמי מאריהון קלא מכרזי

בכלהו עלמין פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים א"ת אמונים אלא אמנים. פתחו שערים כמה דישראל פתחין להו תרעין רברבן כך השתא פתחו שערים ותתקבל צלותהון מאנון דאעקן להו. האי בעלמא דין. בעלמא דאתי מאי אגרייהו. דכד יפוק ב"נ מהאי עלמא דהוה שומר לאתבא אמן מאי שומר כלו' נטיר ההוא ברכה דאמר ההוא דמברך ומחכה לאתבא אמן כמה דאצטרך. נשמתי' סלקא ומכרזי קמי' פתחו שערים קמי' כמה דאיהו הוה פתח תרעין כל יומא כד הוה שומר אמונים כו'. תאנא כל מאן דשמע ברכה מההוא דמברך ולא אתכוין באמן עלי' נאמר ובוזי יקלו כד"א לכם הכהנים בוזי שמי. מאי עונשי' כמה דלא פתח ברכאן לעילא כך לא פתחין ליה ולא עוד אלא כד נפיק מהאי עלמא מכרזי קמי' ואמרי טרוקו גלי קמי' דפלני' ולא ליעול ולא תקבלון ליה ווי לנשמתי'. תאנא חייבין דגיהנם כלהו סלקי במדורין ידיען כו' אית מדור' בתראה חתאה דכולהו. וההוא מדורא הוי מדורא על מדורא כו' וההוא אקרי שאול תחתית שאול הוא מדורא חד תחתית הוא מדורא תתאה ובג"כ אקרי ארץ עיפתה תחתית ואקרין אבדון. וע"ד כתיב שאול ואבדון וכלהו מדורין לא אכפלי וכלהו לא עייפין בר מהאי. ותאנא מאן דנחית לאבדון דאקרי' תחתי' לא סליק לעלמין וההוא אקרי גבר דאשתצי ואתאביד מכלהו עלמין. ותאנה להוא אתר נחתין להנהו גברין דמבזי לאתבא אמן. ועל אמן סגיאין דאתאבידו מניה דלא חשיב להו דיינין ליה בגיהנם ונחתין ליה בההוא מדורא תתאה דלית בה פתחא ואתעבידו ולא סליק מינה לעלמין. וע"ד כתיב כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה ולא והא כתיב כו' עכ"ל. אחי ורעי תן דעתך ולבך שם במאמר הנ"ל והאיך ומה יתאונן אדם חי כמה שנים שנגוזו וכן עברו ופלגי מים תרד עיניו על לא שמרו עניית אמן כראוי יומם לא ישכב ולילה לא ינוח מפחד לבבו אשר יפחד וממראה עיניו אשר יראה יירה בשאול תחתית ולנצח לא יראה אור כנ"ל בזה"ק ועיקר כוונת הזה"ק בעניית אמן היא כוונתה ולא אמירת התיבה בלבד כמבואר בלשונו הקדוש ובוזי יקלו מאן דלא ידע לאוקיר למארי' ולא אתכוין באמן גם מלשונו וכד ישראל לתתא משמרין לאתבא אמן ולכוונה לבייהו כמה דאצטריך כו'. ובפרשת תרומה ד' קע"ח ע"א ז"ל מאי ובוזי יקלו דא הוא מאן דלא ידע לאחדא שמא קדישא ולקשרא קשרא דמהימנותא ולאמשכא לאתר דיצטריך ולאוקיר שמא דמארי' טב ליה דלא אתברי וכ"ש מאן דלא אתכוין באמן עכ"ל הרי מבואר שעיקר עניית אמן הוא הכוונה שבה ולא עניית התיבה לבד. ועיקר הכוונה של עניית אמן היא השמחה והחדוה במחשבתו על גודל אלהותו ית"ש ששמע שבח והודאה אמיתית שאינה כוזב' בשום אופן יצא מפי המברך ליוצרנו ובוראנו ית"ש ועונה אמן ומכוין במחשבתו אמת ההודאה שיצא מפי המברך ליוצרו ית"ש גם ממאמר

הנ"ל יתלהב לב האדם להשתדל ולהתאמץ לשמוע הברכה מפי המברך כדי לענות אחריה אמן לתת בזה נחת רוח ליוצרו ב"ה וב"ש כמבואר במאמר הנ"ל מאי שומר כלו' נטיר ההיא ברכה דאמר ההיא דמברך ומחכה לי' לאתבא אמן כמה דאצטרך כו' ויזהר מאוד באמן חטופה ובאמן יתומה כנזכר בטור ובש"ע סי' קכ"ד וע"ש ודי בהערה זו. והובא בזה"ק ובתקונים בכמה מקומות שיזהר האדם ליתן בכל יום צדקה לנשמתו היינו נוטריקן של תיבת צדקה וז"ל התיקונים תקונא תשסרי ד' מ"א ע"א אין צדקה אלא תפלה צ' אמנים ד' קדושות ק' ברכות ה' חמשה חומשי תורה וזהו צדקה תרומם גוי ועליו נאמר לאברהם ויחשבה לו צדקה כו' עכ"ל בקיצור. גם יזהר לענות ב"ה וב"ש על הברכות בכוונה עצומה ובשמחת הלב באלהותו ית"ש ויתעלה ומובא בטור סי' קכ"ד ועיי"ש אך יש מקומות הידועים בתפלה שאין לענות בהם ב"ה וב"ש ועיין במ"א. ובהגיע הש"ץ לקדושה יכין ויזמין א"ע לענות קדושה עם הצבור בהתלהבות גדול ובשמחה עצומה מאוד וגודל מעלתה הובא בזה"ק בכמה מקומות ובז"ח ד' ע' ע"ב ז"ל בקצור ותמן אית חד היכלא מרקמה בכמה גוונין כמה ציורן ובי' קיימין כל אנון דמקדשי שמא דמאריהון באמירה בכל יומא לבתר דמברכין ליה ואמרין ברוך ה' המבורך לעולם ועד ומקדשין ליה לבתר בקדושה משולשת וההוא היכלא אקרי משולש כד"א היכל ה' היכל ה' היכל ה' המה וההוא היכלא איהו משולש. עכ"ל וכתב האריז"ל שיכוין במחשבתו לקדש בקדושה זו להשם יתעלה ויכוין לקיים מ"ע של ונקדשתי בתוך בנ"י ויכוין רגליו כאחד וכשיאמר נקדש את שמך בעולם יקבל עליו מסירת נפש ע"כ וכוונה הפשוטה של קדושה היא כוונה שהובא בשל"ה בקדוש ראשון יכוון אתה קדוש בעולמות העליונים. ובקדוש ב' יכוין אתה קדוש בעולמות התחתונים ובקדוש ג' יכוין אתה קדוש לעולם ולעולמי עולמים וכוונה זו היא פי' התרגום שהתרגום של קדוש ראשון הוא קדיש בשמי מרומא עלאה בית שכינתי'. ושל קדוש הב' קדיש על ארעה עובד גבורתיה. ושל קדוש הג' קדיש לעלם ולעלמי עלמיה. ובתיבות מלא כל הארץ כבודו ימשיך עליו קדושה מלמעלה ויכוין במחשבתו הריני ממשיך קדושה עלי לעבודת בוראי ית"ש וכוונה זו היא בזה"ק פ' אמור דף צ"ג. ויאמר תיבות של נקדש את שמך בעולם וג' קדוש קדוש קדוש בקול רם האריז"ל. וישא עיניו למעלה למרום בעת אמירת הקדושה וז"ל הטור בסי' קכ"ה בסדר הקדושה ובני אשכנז וצרפת נותנין עיניהם למעלה ונושאין גופם כלפי מעלה וסמך למנהגם מספר היכלות ברוכים אתם לה' שמים ויורדי מרכבה אם תאמרו ותגידו לבני מה שאני עושה בשעה שמקדישין ואומרים ק' ק' ק' ולמדו אותם שיהיו עיניהם נשואין למרום לבית תפלתם ונושאין עצמן למעלה כי אין לי הנאה בעולם כאותה שעה שעיניהם

נשואות בעיני ועיני בעיניהם עכ"ל הטור. ובברוך כבוד ה' ממקומו יכוין האדם כוונה פשוטה ממקומו פי' ממקום שהוא שאפי' המלאכים אינם משיגים מקום כבודו ית"ש לכן שואלים זל"ז איה מקום כבודו ובימלוך יכניס האדם שמחה עצומה בלבו עוד יותר ויותר על שיש לו אלוה שאלהותו לדור דורים ולעולמי עולמים ולא יכזב לנצח וביחוד השמחה והחדוה על שאינו מכנה אלהותו ית"ש ויתעלה רק עלינו עם קדוש ונקרא אלהי ישראל אלהיך ציון. ומה מאוד ראוי להתלהב אז לב איש הישראלי מעם קדוש ולהכניס בלבו שמחה עצומה עד מאוד ע"ז ודי בהערה זו. ובהגיע ש"ץ למודים יאמר מודים דרבנן מפורש בגמרא. ברוך אל ההודאות. ובטור מביא בשם אביו הראש ז"ל שהיה נוהג לחתום בשם ברוך אתה ה' אל ההודאות והוא מהירושלמי וכן הביא האבודרה"ם. ברכת כהנים יזהר הש"ץ מאוד מאוד לאומרה בכוונה עצומה וז"ל הז"ח ד' מ' ע"ג ת"ח כיון דש"ץ עביד צלותי' ואתא לברכא ברכתא דכהנא אצטרך ודאי לכונה ברעותא דלבא לברכא ליה לעמא קדישא דבעובדא ובמלולא קשיר קשורא דיחודא וישתכח דעל ידי' מתברכין עלאין ותתאין וכדין בעי ליה ש"ץ למימר יברכך ה' כו' ווי ליה למאן דאתי למפתי למאריה בלבא רחיקא ולא בריעותא שלימתא כד"א ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו ודא הוא שליחא דצבורא כו' ואתפגים ההוא ב"נ לעילא ותתה ווי להוא ב"נ דפגים צלותא פולחנא דמארי' עליה כתיב כי תבאו לראות כו' עכ"ל הנה מגודל אזהרת הזה"ק שיאמר הש"ץ פסוקים אלו בכוונה עצומה כמ"ש בלשונו הקדוש כיון דש"ץ עביד צלותיה ואתא לברכא ברכת כהנים אצטרך ודאי לכוונא ברעותא דלבא לברכא ליה לעמא קדישא כו' ווי ליה למאן דאתי למפתי למאריה' בלבא רחיקא כו' בזה ראוי לעורר לבותם של שלוחי דצבורא שיזהרו בזה מאוד ומאוד כשיגעו לברכת כהני' יכינו לבם מתחלה לומר אלו ג' פסוקי' לשם ברכה לברך עם ישראל כמ"ש בזה"ק הנ"ל לברכה לי' לעמא קדישא ולא יקראו פסוקים אלו כקורא בתורה וביחוד בשעת אמירת הפסוקים יכינו לבם לברך עם ישראל בלב שלם מאוד ומאוד כמ"ש בזה"ק הנ"ל לכוונא ברעותא דלבא לברכא לי' לעמא קדישא. גם יזהר מאוד בדקדוק התיבות היטיב כמ"ש לעיל בשער ב'. ואיידי דזוטרן מלייהו הנני שם לפניך כל ג' ברכות של ברכת כהנים ואעשה פסיק בין כל תיבה שצריכה פירוד בין הדבקים בכדי לזכות את הרבים שירגילו לשונם לדבר משרים כאשר תחזינה עיניכם ולמראה עיניך תשפוט כאשר אציגם לפניך בדבר והפוכו כי נעים כי תשמרם פן תכשל ותאשם ח"ו יברכך ה' וְיִשְׁמְרֶךָ יאר ה' פניו אליך ויחנך. ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום ואשר לא שם לבו לדבר התיבות בפירוד

בין הדבקים מפאת מהירת המבטא יקרא **יְבָרֶכְךָ אֲדֹנָי** ואשמרך **יָאֵר יְיָ פָּנָיו וְיָחֻנֶּךָּ**: **אִשָּׂא אֲדֹנָי פָּנָיו וְיָשֵׂם** וישם לך שלום:

אחיי ורעיי דעו נא וראו אם הש"ץ אומר ברכת כהנים בלי פירוד בין הדבקים ומעוות התיבות כאשר עיניך לנוכח יביטו תיבות שאינם כתובים כלל בתורה הקדושה איך יעלה לרצון לפני הבורא ית"ש ויתעלה ועל כיוצא בזה נאמר מי בקש זאת מידכם וגו' ע"כ צריך ליזהר בזה מאוד וישא ברכה מאת ה' ויקוים בו זאת נחלת עבדי ה' וגו' ודי בהערה זו:

פרק ז

מצות עשה מן התורה להתודות כל גבר על חטאיו שנאמ' והתודה אשר חטא וגו' והוידוי אחר תפלת י"ח כל אדם חייב עליה בשעורו שיעור ידידות מכתבי האריז"ל ממה שמבואר בזה"ק גודל התועלת והחיוב של הוידוי אחר תפלת י"ח של שחרית ומנחה והחי יתן אל לבו שאף אם יתפלל במנין שאין אומרים וידוי אחר תפלת י"ח יאמר הוידוי ביחידות כי הוידוי הוא תועלת גדול לאדם בתמידות אך חיוב הוידוי תיכף אחר תפלת י"ח מבואר בזה"ק וז"ל ז"ח דף ל"ה ע"א לבתר דמסיים צלותא ואודי על חובי' נפילת אפים כו' מ"ט בגין דכיון דצלי צלותי' ואודי על חובו מכאן ולהלאה אחזי גרמיה דמסר נפשי' למארי ברחימו כו' עכ"ל בקיצור. נמצא מגולה מזה"ק הנ"ל שאחר תפילת י"ח יתודה. וגודל התועלת של הוידוי לאדם מבואר פ' פנחס דף רל"א ע"א וז"ל אצטרך לב"נ לפרשא חובוי כל חד וחד כמה דאיהו בגין דמאן דמפרש חטאוי לא אתמסר דיניה אלא בידא דמלכא קב"ה בלחודוי ומאן דדאין לי' איהו לטב כו' וכל בי דינא בדילין מיניה וע"ד אצטרך לון לפרשה חובין דכל שייפא ושייפא וכל מה דעביד בפרט הה"ד חטאתי אודיעך וגו' לבתר ואתה נשאת עון חטאתי סלה עכ"ל וגודל התקון של הוידוי בעולם העליון מבואר בפרשת ויקרא דף כ' ע"א וז"ל כל בר נש דמכסי חטאוי ולא מפרש לון קמי מלכא קדישא ויתבע עליהו רחמי לא יהבין לי' למפתח פתחא דתשובה בגין דאיהו אכסיף מני' ואי איהו פריש לון קמי קב"ה חייס עליה ויתגברון רחמי על דינא וכ"ש אי איהו בכי דהא כל פתחין סתימין איהו פתח ואתקבל צלותי' וע"ד פרישו דחטאוי יקרא הוא דמלכא לאגברא רחמי על דינא וע"ד כתיב זובח תודה יכבדנני מהו יכבדנני תרין כבודין אינון חד לעילא וחד לתתא חד בעלמא דין וחד בעלמא דאתי עכ"ל. הרי מבואר גודל התקון בעולמות העליונים שעושה האדם בוידוי חטאיו שגורם התגברות הרחמים על הדין ובזה עושה כבוד גדול להבורא ית"ש ויתעלה כמבואר בזה"ק הנ"ל לבד תועלתו שעושה לעצמו בזה הוידוי. ודי בהערה זו אך דעו נא אחיי ורעיי כי עיקר הוידוי

הוא מה שיודע בעצמו מנגעי לבבו כמבואר בזהר פנחס הנ"ל לפרשא חובין דכל שייפא ושייפא וכל מה דעביד וכל נגעי לבבו במראה אליו יתוודע בנוסח אשמנו על סדר א"ב למשל אם יודע בעצמו שלא היה נזהר באכילה של אתמול בלילה ממאכלות אסורות דהיינו שלא נזהר לבדוק היטיב המאכל מנמלים שקורין מילבי"ן וכיוצא או ידע אינש בנפשי' שאכל אכילה מרובה וגסה ומחמת זה היה ישן יותר מכשיעורו ובא בשביל זה לידי בטול תורה הקדושה לפעמים לידי בטול תפלה עם הצבור יתוודה ע"ז באות א' מנוסח א"ב של אשמנו וכך יהיה אומרו אשמנו אכלתי מאכלות אסורות אכילה מרובה וגסה ובעבור זה אתא ביטול תורה ותפלה לידי. ובאות ב' יאמר בגדנו. ברכתי ברכות הנהנין שלא בכוונה או ברכת השחר וביחוד ברכת המזון אם יודע בעצמו שפשע בזה שהיא מצות עשה דאוריתא ושאר נגעי לבבו שמתחילין באות ב' וכן על כל דבר פשע וחטאה קלה וחמורה ברעה אשר ימצא אתו עמו יתודה כנ"ל היינו בכל אות מאשמנו כנ"ל. וזאת למודעי שעיקר הוידוי הוא החרטה ועזיבת החטא שיתחרט האדם בלבו חרטה גמורה וחלוטה על העבר ויקבל בלבו על להבא לעשות גדרים וסייגים שבודאי לא ישוב לכסלה עוד לבא לידי עון זה. וזה מבואר בגמרא הקדושה במסכת תענית דף י"ו א"ר אדא בר אהבה אדם שיש בו עבירה ומתוודה ואינו חוזר בו למה הוא דומה לאדם שתופס שרץ בידו שאע"פ שטובל בכל מימות שבעולם לא עלתה לו טבילה זרקו מידו כיון שטבל בארבעים סאה עלתה לו טבילה שנא' ומודה ועוזב ירוחם עכ"ל הגמרא. וז"ל הזה"ק פרשת בא דף מ"א ע"א חובא איהו על בר נש לאשתעי תדיר קמי קב"ה ולפרסמי ניסא בכל אנון ניסין דעבד כו' בגין דאינון מלין סלקין וכל פמליא דלעילא מתכנסין וחמאן לון אודאן כולהו לקב"ה ואסתלק יקרא עלייהו עילא ותתא כגוונא דא מאן דאשתעי ומפרש חטאיו על כל מה דעבד אי תימא למאי אצטרך אלא מקטרגא קאים תדיר קמי' קב"ה בגין לאשתעי חובי בני נשא ולמתבע עליהון דינא כיון דאקדים ב"נ ומפרש חטאוי כל חד וחד לא אשאיר פטרא דפומא להההוא מקטרגא ולא יכיל למתב' עליהון דינא דהא תדיר תבע דינא בקדמיתא ולבתר משתעי ומקטרג פלוני עבד כך וע"ד אצטרך לי' לבר נש לאקדמא ולפרש חטאוי כיון דמקטרגא חמי דא לית ליה פטרא דפומא עליה וכדין אתפרש מניה מכל וכל אי תב בתיובתא יאות ואי לאו הא מקטרגא אשתכח עליה ואמר פלוני דאתא לקמך בתוקפא דאפין (פי' בעזות פנים ר"ל בזה שיפרש עונותיו) בעיט במארי' חובוי כך וכך כו'. עכ"ל. הרי לפניך מבואר שעיקר גודל מעלת הוידוי לפרש חטאיו כל חד וחד ויצורף עמה החרטה ועזיבת החטא וביחוד עשיית תשובה כמבואר בזה"ק הנ"ל אי תב בתיובתא יאות כו' ואלמלא לא נכתבו ראוים

הם להכתב שכל מי שיש לו מוח בקדקדו יודה על זה שוידוי ומחילה אפילו לפני בשר ודם שחטא כנגדו בלא תשובה הוא חוצפא ועזות גדול וק"ו ב"ב שק"ו היא חוצפא כלפי שמיה לפני הבורא ית"ש ויתעלה. וראוי לומר סדר הוידוי בדמעות שליש כמבואר בזה"ק פ' ויקרא הנ"ל דכתב שם אי איהו בכי כו' וצער עצמו צער גדול לאין ערך על שהגדיל לעשות להרשיע ולמרוד במלך מ"ה הקב"ה ובאיזה פנים יבא לפניו ית"ש אחר פטירתו מעה"ז אוי לו ואוי לנפשו ויבכה הרבה בכה ע"ז מאוד ואף אם הוא קשה בטבעו להוריד דמעות עכ"פ יתמרמר לבו בקרבו בשברון ואנחה המשברת הגוף בשעת אמירת הוידוי לאמר בלבו אוי. איך אשא פנים ואיך ימתק אל חכי אכול ושתות כי השתות יהרסון ע"י עוונותי הרבים ויצער בלבו צער גדול ולא יהא הוידוי אצלו כמזמר באיזה זמר. ודי בהערה זו. ויזהר לומר תמיד אחר הוידוי פ' ואתה צדיק על כל הבא עלינו כי אמת עשית ואנחנו הרשענו בהכנעה גדולה ובכוונה עצומה. ומ"כ וז"ל אמרו בפסיקתא א"ל הקב"ה למה"ש בואו ואודיעה אתכם צדקתם של בניי שאני טענתים בעה"ז כמה פעמים צרות ויסורים הבאים עליהם בכל דור ודור ובכל שעה ושעה ולא בעטו בהם שקוראים עצמם רשעים וקוראים אותי צדיק והם אומרים בלשון הזה אבל חטאנו עוינו כו' כי אמת עשית ואנחנו הרשענו. עכ"ל הפסיקתא. ואחר הוידוי יאמר בצבור הי"ג מדות בכוונה עצומה כי גם זה הוא תקון גדול מסדר תקוני התפלה ע"פ כתבי האר"י ז"ל. וגודל מעלות הזכרתם הוא ידוע מהגמרא הקדושה. גם בזה"ק ז"ל בפ' שלח דף קפ"א ע"ב ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת לאמר לאמר למילף מהכא כל דרין בתראין לעלם ולעלמי עלמין לאמר למימר לדא בשעתא דעקתא למימר לדא בשעתא דרווחא ומאי הוא ה' ארך אפים וגו'. עכ"ל בקצור. ויאמר כל מדה ומדה במתון גדול ויעשה הפסק בין כל מדה ומדה וביחוד שיזהר בם בדקדוק המלות היטיב כמ"ש לעיל ויעשה הבדל במבטא בין ארך לאפים שלא יאמר **אֶרֶךְ כַּפַּיִם** גם ידקדק במלת **וְרַב** שלא יאמר **וְרַף** גם יהא נזהר ליתן הפסק בין ב' הויות של התחלת י"ג מדות ה' ה' כי כן מנעימי טעם הנגינה שמו פסיק בין אלו ב' שמות בתורה. אך ביחידות אין לומר י"ג מדות. ויזהר ג"כ לומר פסוק ויעבור ה' על פניו ויקרא ולא כ"ש מי שנוהגין להתחיל ה' ה'. נפילת אפים תיכף אחר הוידוי וי"ג מדות ודווקא מיושב. ועיקר נפילת אפים ע"פ זה"ק וכתבי האר"י ז"ל הוא דוקא באמירת מזמור כ"ה לדוד אליך ה' נפשי אשא עד סוף המזמור ועיקר התקון ע"פ זה"ק וכתבי האר"י ז"ל בנפילת אפים זה למסור עצמו במחשבה על ק"ה בזה המזמור בפסוק אליך ה' נפשי אשא וז"ל בז"ח דף ל"ה ע"א דכיון דצלי צלותא ואודי על חובוי מכאן ולהלאה אחזי גרמיה דמסר נפשי' למאריה ברחימו לדוד אליך ה' נפשי אשא כו' ברעותא דלבא ישוי

גרמי להקב"ה דמסר ליה נפשי ברחימו וקב"ה חשיב עלוי כאלו נטיל נשמתי' מיני' וע"ד צריך למנפל בארעא כמת בשעתא דיימר נפילת אנפין בגין דאית חובין דעביד ב"נ דלא מתכפרין אלא במותא כדכתיב אם יכופר העון הזה וגו' והשתא דאתחשיב לי' דנטיל קב"ה נשמתי' ואיהו יהיב לה ברעותי' וההיא שעתא קיימו לכפרא על חובי ואשלים לכל סטרין כו'. עכ"ל בקצור. אך כלפי גודל התקון והשכר של האדם המכוין בפסוק זה מסירת נפש כראוי כן הוא גודל העונש רחמנא לצלן למי שאינו מכוין כראוי וז"ל הזה"ק פי' במדבר דף ק"כ ע"ב ת"ח כיון דבר נש עביד צלותא בעובדא ובמלולא וקשיר קשורא דיחודא אשתכח דעל ידי' מתברכין עילאין ותתאין כדין בעי לי' לב"נ לאחזאה גרמיה בתר דסיים צלותא דעמידה כאלו אתפטר מן עלמא גו' דהא אודי חטאוי וצלי עלייהו השתא בעי לאתכנשא כו' ולמנפל ולימא לגבי' אליך ה' נפשי אשא כו' ויחזי ב"נ גרמיה כאלו פטור מן עלמא כו' ותקונא דא בעי בכוונה דלבא וכדין קב"ה מרחם עליו ומכפר לי' לחובוי זכאה הוא ב"נ דידע למפתי לי' ולמפלח למאריה ברעותא ובכוונה דלבא ווי לי' למאן דאתי למפתי למארי' בלבא רחיקא ולא ברעותא כד"א ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו הוא אומר אליך ה' נפשי אשא ולאו כל מלוי אלא בלבא רחיקא הא גרים לי' לאסתלקא מעלמא עד לא מטון יומוי כו' וע"ד בעי ב"נ לאדבקא נפשי' ורעותא במארי' כו'. עכ"ל בקיצור לכן בשביל חומר העונש ר"ל של מניעת כוונת הלב בפסוק זה כל המזמור נהגו העם לומר מזמור אחר בנפילת אפים והוא מזמור ו' אל באפך תוכיחנו. אך ראוי וישר לאדם אף שיאמר מזמור ו' בשעת נפילת אפים כנהוג עכ"פ בעת שיאמר רחום וחנון חטאתי לפניך אחר נטיית הראש על היד בין הברכים יקבל עליו מסירת נפש בציור איזה מיתה בכוונה עצומה ואחר כן יאמר הנוסח כנהוג ה' מלא רחמים רחם עלי לפי שעיקר נפילת אפים היא המסירת נפש שבה ואף ביום ב' וה' שאומרים תיכף. אחר הוידוי תפלה של והוא רחום עכ"ז יקבל עליו מסירת נפש תיכף אחר הוידוי וי"ג מדות אף מעומד ורחמנא לבא בעי. ואחר המסירת נפש יאמר התפלה של והוא רחום עם הצבור אך בכתבי האר"י ז"ל מזהיר מאוד שנפילת אפי' יהיה תמיד תיכף אחר י"ג מדות אף ביום ב' וה' ותפלה של והוא רחום יאמר אחר נפילת אפים ובודאי במי שלא יתראה עליו בזה יוהרא בפני הבריות מוטל עליו להתנהג כן:

פרק ח

והוא רחום שאומרים בב' וה' יזהר האדם לאומרה בכוונה ובשברון לב מאוד ומה טוב אם יכול להוריד דמעות בשעת אמירת והוא רחום. ומבואר בב"י ובש"ע סי' קל"ד שאומרים אותו בקול רם ומעומד דווקא וכל התפלה זו נתקנה על צער השכינה ועל חרבן הבית

ולחנן ולבקש על עונותיו ג"כ, וכבר הודעתיך בתפלת י"ח האי כללא בכ"משנזכר לשון שמך עשה למען שמך והושיענו למען שמך וכיוצא רומז על השכינה הקדושה. לכן הוא להב שבכללות בכ"מ אשר יזכור תיבת שמך בתפלה זו יחשוב אדם במחשבתו בזה"ל עשה למען שכינתך הקדושה שהיא בצער בשביל עונינו ובוודאי אחיי ורעי אהובי נפשי ראוי לאדם לבכות ולהתאונן יותר ויותר על צער השכינה אך כשיבכה ויתאונן על צער השכינה הקדושה ועל חלול שמו הגדול יכניס בלבו מוסר גדול ותוכחה מגולה עלי עונותיו וידין בעצמו דינא דגרמי אני גרם בניזקין בשביל טומאות עונותי הרבים שמו מחולל ודין גרמא דצער דשכינתא כביכול אוי לי ואוי לנפשי ובאותו שעה יפשפש במעשיו. ובתיבות אנא ה' הושיעה נא יתפלל אדם במחשבתו להשם יתעלה שיושיע ויצליח אותו בדרכי התשובה כי לפעמים אף אם אדם מקבל על עצמו לעשות תשובה גם אם התחיל בדרכי התשובה לא יספיקו לו מן השמים לגמור כמרז"ל האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה כי בוודאי אפי' רשע גמור בשעה שחוטא אמר בלבו שאשוב אח"כ וסופו שימות ברשעו כי לא הספיקו בידו מן השמים לכן ראוי להתפלל במחשבתו בתיבות אלו שיספקו בידו לעשות תשובה וזהו הושיעה נא ידי בזה ובפסוק שמע ישראל שבסוף תפלה זו ראוי לאדם שיקבל עליו ג"כ מסירת נפש כמו בפסוק דק"ש אל ארך אפים כתב אבודרה"ם ז"ל שיש לומר ב' הנוסחאות וגודל מעלות של יום ב' וה' שמרבים בהם בתפלת ותחנונים הובא כמה טעמים בספרים גם בש"ע סי' תק"פ מבואר שהם תענית צדיקים. ואבודרה"ם כתב ז"ל ואומר במדרש דרשו ה' בהמצאו ב' ה' מצאו כלומר בשני ובחמישי מוציאין אותו להיות קרוב עליכם אם תדרשוהו עכ"ל. בריך שמיה יהא האדם נזהר מאוד לאומרו בשעת הוצאת ס"ת בכוונה עצומה כי נוסח תפלה זו הובא בז"הק וגם תועלת אמירתה בכוונה היא תקון גדול על קרי ר"ל כמובא בספרים לכן אף אם אדם עומד באמצע תפלת והוא רחום ראוי להפסיק לומר בריך שמיה עם הצבור. קריאת התורה אף בב' וה' הוא חיוב גדול והוא מתקוני משה רבינו ע"ה כנזכר בגמרא וז"ל בזה"ק פ' ויקהל ד' ר"ו ע"א סדורא לסדרא עמא קדישא ביומא דא (ר"ל ביום השבת) ובשאר יומין דס"ת (ר"ל בכל הימים שקורין בס"ת) בעי לסדרא ולתקנא תקונא בחד כרסייא דאקריתיבה כו' לשואה עלי' ס"ת ולאחזא' לי' לכלא כד סליק ס"ת לתמן כדין בעאן כל עמא לסדרא גרמייהו באימת' בדחילו ברתת בזיע כלא לתתא ולכוונה לבייהו כמה דהשת' קיימין על טורא דסיני לקבלא אוריתא ויהון צייתין וירכון אודנייהו ולית רשו לעמא ולא לאחרא למפתח פומי' באוריתא וכ"ש במלה אחרא אלא כלהו באימתא כמאן דלית לי' פומא והא אוקמו' דכתיב ובפתחו עמדו

כל העם ואזני כל העם אל ספר התורה אר"ש כד מפקין ס"ת בצבורא למקרי בי' מתפתחי תרעי שמיא דרחמין ומעוררין את האהבה לעיל' ואבעי לי' לב"נ למימר הכי בריך שמיא דמארי עלמא כו' לטב ולחיין ולשלם ואסור למקרי בספרא דאוריתא בר חד בלחודוי וכלא צייתין ושתקין בגין דישמעון מלין מפומי' כאלו קבילו לה ההיא שעתא מטורא דסיני ומאן דאקרי אוריתא להוי חד קאים עלי' ושתיק דלא ישתמע אלא דבור חד בלחודוי לא תרין דבורין לשון קדוש חד ואד הוא ולא תרין. ואי תרין משתכחין בס"ת גריעותא דרזא דמהימנותא אשתכח בס"ת ובעי חד קלא. מתרגם חד כו' וההוא דקארי באוריתא ישוי לבי' ורעותי' לאנון מלין וכי איהו שלוחא דמאריה בסדורא דהני מלין למשמע לכל עמא דהא איהו קאים כדוגמא עלאה. בגין כך מאן דסליק למקרי באורייתא יסדר אנון מלין בקדמיתא בביתי' ואי לאו לא יקרא באוריתא מנ"ל כו' עכ"ל. הרי לפניך ממאמר הנ"ל שחיוב גדול לשמוע הפרשה מפי הקורא אף בב' וה' שהרי שנה ופירש בלשונו הקדוש ביומא דא ובשאר יומין דספר תורה כו' בעאן כל עמא לסדרא גרמייהו באימתא בדחילו ברתת ובזיע כלהו לתתא ולכוונא לבייהו כמה דהשתא קיימין על טורא דסיני לקבלא אוריתא כו' והדבור הן בהם אזהרה בלשונו הקדוש ולית רשו כו' למפתח פומא באוריתא וכ"ש במלא אחרא גם בגמרא הקדושה בפ' ואלו נאמרין אמרו כיון שנפתח ס"ת אסור לספר אפי' בדבר הלכה שנאמר ובפתחו עמדו כל העם עכ"ל. ומי האיש אשר נטה אזן לשמוע בלימודים ומה גם לדברים בטלים ודעתו אצל קול אדם המספר ספורה דברי הבאי ולא שת לבו לזאת התורה אשר שם משה מפי הקור' אוי לאזנים שכך שומעות ואוי לעינים שכך רואות כאשר הוא למראה עינינו רבים שתו פיהם ולשונם לדבר זה עם זה בשע' קריאת התורה אוי להם ואוי לנפשם כי גמלו להם רעה גדולה ומי יתן ראשם מים ועינם מקור דמעה לבכות יומם ולילה על העדר גודל השכר שנאבד מהם וז"ל הזה"ק פ' פנחס ד' רכ"ט ע"א ואינון דחשות לס"ת בזמנא דדבור נפיק מפי הקורא איהו חשוב לגבייהו כאלו מקבלים אוריתא בטורא דסיני כו' ואלין אנון דחשות לס"ת אינון בדיוקנייהו דחיון ומני לון קב"ה לאעלא לון בחדר דמראה אש בית לה עכ"ל. ואם לעושי רצונו כך גדול כחה של השכר ודון מינה ומינה גודל עוצם העונש לפי גודל השכר ודבר זה אלמלא לא נכתבה ראוי' להכתב אם עדת ישראל ישגו לדבר זה עם זה בעת הקריאה לפני מי הוא יקרא הקורא הפרשה האם לפני כותלי בה"כ ובהמ"ד אוי לאותו בושה אוי לאותו כלימה כי גם זולת העדר השכר הטוב הספון מאתם גם תפלתם תועבה וז"ל התקונים תקון כ"א דס"ג ע"ב אדם כי יקריב מכם וגו' האי איהו דמקרב קרבן לה' ודא אוריתא ובגין דא תקינו בצלותא למשמע ספר תורה למהוי בי' קרבנא

שלים באדם דאתמר ביה זאת התורה אדם ובגין דא מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה עכ"ל. ואתה בן אדם דום האנח בשברון מתנים איך סר המסו' בושה מעל פניך מלפני אדון כל הארץ שמלא כל הארץ כבודו עין רואה בדברך עם חבירך ענינך ומסיר אזן משמוע תורה שיצאת מפיו ית"ש ויתעלה זכרו לעד אוי לאותה בושה ודי בהערה זו. כהן ולוי וישראל כוונת עלייתם לתורה הלא זה אור מצהיל בקריאת התורה דשבת עיניך תחזינה משרים בעזה"י ויזהר האדם מאוד לענות אחר המברך כשאומר ברכו את ה' וכו' יענה ויאמר ברוך ה' המבורך לעולם ועד בכוונה עצומה ובעמידה דוקא עיין במ"א ובט"ז. ויזהר האדם לענות ב"ה וב"ש וביחוד אמן אחר ברכת התורה של העולים לתורה ובעו"ה רבים עתה נדברו איש אל רעהו והשבתם בקול דבר שפתים מלענות אחר ברכת המברך ושתים רעות עשו שסרו מאחרי ה' ויטו אחרי הבצע אמרתו וכדי בזיון וקצף ומה אם מברכין ברכה למלך בשר ודם והוא אינו עונה אחריהם אמן והתקצף במלכו באלהיו ית"ש ויתעלה זכרו לכ"ש לכן יזהר האדם בזה מאוד כל קורא את דברי התורה הזאת יהא נזהר לקרות במתון בהעמדת הנגינות ולבטא בשפתים כל תיבה ותיבה לבל תדמה לתיבה אחרת. ולא יקרא במהירות ובהעלטה וז"ל התקונים תקון ג' ד' קמ"ב ע"א וברי בודאי אנון שלוחיא דצבורא צריכין כד קראן ס"ת דיחתכון מלין ולא יימרון להון בהלעטה כגוונא דערב רב דאתמר בהון הבשר עודנו בין שיניהם והוו אכלין בהלעטה וכגוונא דעשו דאתמר בי' הלעיטני נא ואי לא הוו טחנין ליה אתמר בהון ואף ה' חרה בעם. הדרא כו' עכ"ל. וע"כ צריך לזהר בזה מאוד. עניית איש"ר אחר קריאת התורה דוקא מעומד האריז"ל. וזאת התורה וגו'. כתוב בכתבי האריז"ל וכל אדם ישתדל לקרב עצמו לתיבה כדי שיוכל בעת הגבהת ס"ת לקרות מה שכתוב משם (ר"ל כמה תיבות) ויזכה בזה להארה גדולה בהסתכלו בו ויאמר פסוק וזאת התורה עכ"ל:

פרק ט

אשרי ולמנצח הנה מזמור של תהלה לדוד שאומרים שוב שנית אחר תפלת י"ח יזהר האדם מאוד לאומרה בכוונה עצומה יותר מאמירה ראשונה של פסוקי דזמרה וז"ל הזה"ק פ' פנחס ד' רכ"ו ע"א אר"א תנינן על מאן דאמר תהלה לדוד בכל יום תלת זמנין איהו בר עלמא דאתי והא אתמר טעמא אי בגין פרנסה ומזוני דכל עלמא תרי זמנין אנון בכל יומא בצפרא ובפני' דכתיב בתת ה' לכם בערב בשר וגו' אי הכי אמאי תלת זמנין בכל יומא אלא תרין כו' תו הכי אוליפנ' דלא איהו אלא תרין זמנא בכל יומא האלין חיובא על ב"נ (ר"ל תהלה לדוד שאחר תפלת י"ח ותהלה לדוד שקודם ש"ע של מנחה) ואי אמר יתיר (היינו תהלה לדוד שבפסוקי דזמרה) לאו בגין חובה איהו אלא בגין שבחא בגו

תשבחן דזמירות דדוד מלכא מ"ט בגין דפרנסה לא חזי למשאל אלא בתר צלותא ופיוסא דמארי' כו'. וע"ד לית חיובא דמזונא אלא לבתר צלותא. בצלותא דמנחה בערב קודם צלותא מ"ט בגין דעד לא אשתכח דינא קשי' בעוד דאנפין דמלכא נהירין יימא תהלה לדוד בהאי סידורא דמזונא. דלבתר דדינא שרי' כו' לאו שעתא איהו עכ"ל הרי זה מבואר מזה"ק הנ"ל שאמירת תהלה לדוד שאחר תפלת י"ח יותר חיוב על האדם מזה שבפסוקי דזמרה ולכן יזהר האדם מאוד לאומרה בכוונה יותר עצומה ובהתלהבות היותר גדול ולא כמו שעינינו ראו רבים סרים מכוונת אשרי ובא לציון אף שמתפללים עד כאן בכוונה עצומה אך מכאן ועד סוף התפלה אינם שמי' לבם כלל אל הכוונה ועל דקדוק התיבות כנ"ל ובשביל חסרון הכוונה מוציאין מפיהם ג"כ כמה שמות הקדושים לבטלה היינו שלא בכוונת הלב ר"ל וכנזכר בפרקים הקודמים אוי לעינים שכך רואות ודי בהערה זו. גם ג' אשרי שקודם מזמור זה אשרי יושבי ביתך עוד כו' אשרי העם כו' אשרי העם שה' אלהיו יזהר לאומרם במתון ובכוונה עצומה כי כל אשרי שבכאן הוא תקון גדול בפני עצמו בעולמות העליונים הקדושים למי שבא בסוד ה' בכתבי האריז"ל. ובפסוק פותח את ידיך יכוין את לבו מאוד ולהתפלל במחשבתו לית"ש על מזונותיו ועל מזונות אנשי ביתו ועל מזונות כללית אומה הישראלית אשר בחר באבותם לחלקו הקדוש כמבואר בלשון הזה"ק הנ"ל שכתב בגין דפרנסה לא חזי למשאל אלא בתר צלות' כו' הרי מבואר בפסוק פותח את ידיך וגו' ויתפלל האדם על מזונותיו וכן בתהלה לדוד של מנחה יכוין ג"כ כוונה זו. וכל כוונתו הפשטיות של מזמור זה והג' אשרי הקודמים לו כבר כתב הוא ונערך בפסוקי דזמרה ע"ש. למנצח מזמור לדוד יענך וגו'. מזמור זה הוא ג"כ תקון גדול מתקוני התפלה ומבואר הוא בארוכ' בזה"ק פ' פנחס ד' רמ"א ע"ב ואעתיק לשונו בקיצור נמרץ למען ירוץ הקורא בו וז"ל צלותא דבר נש כגוונא דא בקדמיתא כו' מכאן ולהלאה לימא ב"נ עאקו דלבי' הה"ד יענך ה ביום צרה. עאקו כעוברתא דיתבא בעאקו. לאתהפכא כלהון סניגורין עליה דב"נ על דא כתיב אשרי העם שככה לו וגו' עכ"ל. לכן יזהר האדם מאוד לאומרו בכוונה עצומה ובדקדוק התיבות ובמזמור הזה יש בו ע' תיבות כנגד ע' קולות שהשכינה הקדושה צועקת כתבי האריז"ל ומבואר בזה"ק בכמה מקומות לכן מי שבא בסוד ה' יכוין כל המזמור ממש על השכינה הקדושה כי גם תיבות הושיעה ה' משיחו מרמז ג"כ על השכינה הקדושה שנקראת מלך המשיח כמבואר בזה"ק ודי בזה. וכתב האבודרה"ם ז"ל מזמור זה מסוגל מאוד לאומרה בשעה שאשה מקשה ללילד שבמזמור זה ט' פסוקים כנגד תשעה חדשים שהאשה מתעברת בהם עכ"ל:

קדושה דסדרא ובא לציון כו'. וז"ל הטור סי' קל"ב וצריך לזהר בו מאוד לאומרו בכוונה דאר"ש ב"ג משום ר' יהושע מיום שחרב בה"מ אין לך יום שאין בו קללה ולא ירד הטל לברכה וכל יום מרובה קללתו מיום שלפניו אלא עלמא אמאי קאי אקדושה דסדרא ואאמן יהא שמי' רבא דאגדתא עכ"ל הטור והובא בש"ע ג"כ. ובזה"ק פ' תרומה ד' קל"ג ע"א ז"ל קדושה אחרא איהי תוספת קדושה בגין כך איהי בתר צלותא כו' ובגין דכל חד וחד בעי לאמשכא עליה מההוא תוספת אתתקן לכל יחיד ויחיד קדושת תרגום. ואי תימא הא אית בה קדושת לשון קודש ההוא לצבור לאתקדשא כלהו בכלל בההוא תוספת קדושה. ובגין דיחיד לית ליה רשות לאומרה בלשון הקודש ולאתקדשא יחידאה אתקינו לה בלשון תרגום ואיהו ביחיד לאתקדשא כל חד וחד בההוא תוספת לאמשכא עליה קדושה יתיר זכאה חולקיהון דישראל דקא מתקדשי בקדושה עלאי בגין דאנון דבקין לעילא דכתיב ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום עכ"ל. ובדף קכ"ט ע"א ז"ל בשעתא דמטן ישראל לקדושא דסדרא כדין האי גוונא דגניז נפיק בגין דהאי איהו קדושתא דקא מקדשי ישראל יתיר על מלכא עלאה כו' ויסתלק יקרא דקב"ה עילא ותתא עכ"ל הנה אחיי ורעי לכו ראו מפעלות קדושה זו שהיא משענת קנה לקיום העולם ולהמשיך על כל א' וא' מישראל קדושה עלאי ולהשלים יקרא דקב"ה עיל' ותתא והאיך לא יתלהב לב האדם בקרבו לאומרה בהתלהבות גדול ובכוונה עצומה ממש ע"ד הכונה המבואר בקדושה דתפלת י"ח ודי הערה בזה. ויש לזהר במה שכתב המ"א סי' קל"ב לומר קדושה זו עם הצבור דוקא וכתב עוד שאם בא אדם לבה"כ בשעה שהצבור אומרים סדר קדושה זו יאמרה עמהם אף קודם תפלתו שלא התפלל עדיין ומכ"ש שיכול לומר אשרי ולמנצח אח"כ כדי לומר סדר קדושה זו עם הצבור לפי שאין קדוש של לשון קדש נאמרת ביחיד אלא דוקא בצבור עכ"ל. לכן ראוי לתקן עכ"פ בכל בתי כנסיות שיהא הש"ץ ממתין בקדושה זו עד שיסיימו הצבור פסוקי ובא לציון עד אמר ה' מעתה ועד עולם ואז יתחיל הש"ץ הקדושה עם הצבור. וגם היחיד שכבר התפלל תפלת י"ח אף שלא הגיע עדיין לקדושה זו יאמרה עם הצבור ואח"כ יתחיל ממקום שפסק. ואם מתפלל ביחיד ראוי לו לומר קדושת לשון הקדש שבקדושה זו בטעמים כקורא בנביאים. הפסוקים שאחר סדר הקדושה שהם מלוקטים לתקון הנפש בודאי מהראוי לאומרם בכוונה עצומה. ברוך הוא אלהינו שבראנו לכבודו כו' יקבל עליו מסירת נפש מרוב החדוה והתשוקה שזכינו לכל זה שיצר וברא אותנו ית"ש ויתעלה לשבחו ולפארו וכבר נדפסה בסדורים הכוונה בזה ע"ש וינעם לך, וז"ל האבודרה"ם שבראנו לכבודו פי' לשבחו וזהו כבודו עכ"ל למען יזמרך כבוד ולא ידום ה' אלהי לעולם אודך. הכוונה בזה הלא המה בכתבים למעלה

במזמור שיר חנוכת הבית לדוד כי פסוק זה הוא סוף המזמור ע"ש. ברוך הגבר כו' פסוקים אלו יזהר מאוד לאומרם במתון ובכוונה עצומה:

מזמור פ"ו תפלה לדוד יזהר מאוד לאומרה ואף אם הוא במקום שלא נהגו לאומרה במנין והאר"י ז"ל מזהיר מאוד לאומרה בכוונה עצומה. ועוד ידינו נטויה להציג בזה כוונות פשטיות שמהראוי לכל אדם לכוין במזמור זה. כי אליך ה' נפשי אשא. ראוי בזה לקבל עליו מסירת נפש בציור איזה מיתה. הורני ה' דרכך יתפלל במחשבתו בכוונה עצומה להשם יתעלה שיורנו בדרך הטוב. כי חסדך גדול עלי והצלת נפשי משאול תחתיה. יתן הודאה עצומה במחשבתו להשם יתעלה בזה"ל. אני נותן שבח והודאה לך ית"ש שבראתנו בחלק המאמינים בך וישמח בהודאה זו שמחה עצומה. אלהים זדים קמו עלי ועריצים בקשו נפשי כו' יכוין על הקליפות ויצה"ר שנקראו זדים ועריצים ויתפלל במחשבתו שיצילנו הש"י מפתוים שלא יוכלו לפתות אותו לעבירה. גם כל הפסוקים עד סוף המזמור יכוין הכל עליהם. תנה עוזך לעבדך. שאהיה גובר אותם. והושיעה לבן אמתך תן בי כח להתגבר עליהם. עשה עמי אות לטובה ויכירו הקליפות ויצה"ר שאתה ית"ש עומד לימין צדקי להושיעני מפתויים ומקטריגים ואז ויראו שונאי ויבושו כי אתה ה' עזרתנו ונחמתני ודי בזה. מזמור שיר של יום ראו לאמרו מעומד. וקודם אמירת מזמור שיר של יום יאמר הנוסח שנדפס בסדורים. ואח"כ יאמר הפסוקים קוה אל ה' חזק ויאמץ כו' כי פסוקים אלו הם ג"כ מעיקר תקוני התפלה כתבי האריז"ל. ובאמירתם יכניס האדם שמחה עצומה בלבו עד מאוד על גודל אלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד כפי שמורים פסוקים אלו ודי בזה אין כאלהינו כל הבבות כולם יאמר אחר הפסוקים הנ"ל בכוונה גדולה. אחיי ורעיי ראוי לכל אשר בצדק יקרא ויאמר לה' אני ובשם ישראל יכנה להכניס שמחה עצומה בלבו עד מאוד בעת אמירת השבח הגדול הזה ועלינו לשבח בנפש כסופה והשתוקקות עצום בשמחה עצומה באלו החמשה בבות דאין כאלהינו כו' דהיינו באמירתו. אין כאלהינו ישמח שמחה עצומה על אלהותו ית"ש ויתעלה עלינו. אין כאדונינו על אדנותו ית"ש ויתעלה עלינו. אין כמלכנו. על מלכותו ית"ש ויתעלה עלינו. אין כמושיענו. על ישועתו ית"ש ויתעלה עלינו בתמידות ועד"ז בכל הבבות. (אמת הוא אלהינו) ראוי בזה שיקבל עליו מסירת נפש בציור איזה מיתה להראות אמתת אמונתו באלוהותו ית"ש ודי בזה. (אתה) תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד. יגיל בזה וישמח ישראל מאוד שבודאי בביאת מועד ירחם ציון ויבנה ערי יהודה ויבקש במחשבתו שיחישנה בקרוב בימינו. (אתה) הוא ה' אלהינו שהקטירו אבותינו לפניך את קטורת הסמים כו'. (ויאמר) ה' אל משה קח לך סמים כו' כל הנוסח עם פסוק וערבה וגו' כאשר

נדפס בסדורים במתון ובכוונה עצומה וגודל מעלת אמירת פיטום הקטורת בכל יום אחר תפלת שחרית מבואר בזה"ק וז"ל פ' פנחס ד' רכ"ד ע"א בר"מ עוד אמר בוצינא קדושא דבתר צלותא איהו כקורבנא מאן דיימא פיטום הקטורת בתר תהלה לדוד (ר"ל שאחר תפלת י"ח) בטיל מותנא מביתי' עכ"ל. ומי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך לומר קטורת כנ"ל ואחר כוונת הלב הן הן הדברים (תנא דבי אליהו) וכו'. (אר"א א"ר חנינא) כו' אח"ז (קדיש) וקדיש זה נקרא קדיש יתום האריז"ל:

פרק י

עלינו לשבח הוא שבח גדול שתיקן יהושע כשהכניס את ישראל לארץ ושבח זה הוא ג"כ מעיקר תקוני התפלה ומי שעינים להם ולו יראו בכתבי האריז"ל יראה גודל תקונה בעולמות העליונים ודרך כלל מבואר שע"י שבח זה אנו משברים הקליפות ומכניעים אותם שלא יתאחזו בשפע היורד מעולמות העליונים הקדושים בכח תפלתינו שהתפללנו מהתחלת התפלה עד עתה. ועיקר התיקון הוא ע"י הזכרותינו בשבח זה שבח האל ית"ש ויתעלה זכרו לעד וגנות ובזיון של הקליפות. בזה נתגדל ונתקדש ונתרומם שמו הגדול של יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה בכל העולמות כולם והקליפות נשברים ונכנעים מאוד ומאוד עד נקבי דתהום רבה אך לאו כל מוחא סביל דא לכוין כוונת האריז"ל ועכ"פ החיוב על כל איש הישראלי שיתן שבח זה ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה על שמלמ"ה הקב"ה חי וקיים לעד ולעולמי עולמים קדשנו במצותיו הקדושים לעבדו באמת ובלב תמים ולהשיג מתורתו הקדושה יחודו ואחדותו וגדולתו ורוממותו בבריאת העולמות העליונים עד אין קץ ומספר ותכלית ובכל הנהגת הבריאה והשבח יהיה בלב שמח על כל הטוב ההוא בשמחה רבה ועצומה עד קצה תכלית השמחה שאין ביכולת הטבע של אדם ילוד אשה לשמוח בלבו שמחה עצומה יותר אף על רוב הטובה הגדולה שאין כמוהו בכל העולם למן היום הוסדה ועד עתה ואזי ע"י הודאה עצומה בודאי נתגדל ונתקדש שמו הגדול ית"ש ויתעלה בכל העולמות כלם והקליפות נשברים ונכנעים עד התהום ועושה התיקון הזה בשלימות אף שלא השיג כלל כוונת האריז"ל ודי בהערה זו. ויתחיל עלינו לשבח לאדון הכל ויחשוב בשמחה עצומה מאוד בזה"ל ממש. עלינו מוטל וחיוב לשבח לאדון הכל. וגם עלינו מוטל וחיוב לתת גדולה ליוצר בראשית על שלא עשנו כעובדי גלולים ולא שמנו כמשפחות האדמה ושלא שם חלקנו כהם וגורלינו ככל המונם. וכל ד' ד' תיבות הנ"ל דהיינו שלא עשנו כעובדי גלולים ולא שמנו כמשפחות האדמה. שלא שם חלקנו כהם. כ"א הם תקון בפ"ע להמעיין בכתבי האריז"ל. ויכוין לבזות ולהשפיל הקליפות בזה. ואנחנו כורעים צריך כריעה

גדולה בברכיו. (ומשתחוים ומודים) צריך ג"כ השתחויה גדולה ועיין בסדורים ג"כ מענין הכריעה. ויכניס שמחה עצומה בלבו באמירת התיבות האלו שמח מאוד שזכינו לכ"ז. וכשיזקוף יאמר ג"כ בשמחה עצומה מאוד ומאוד (לפני ממ"ה הקב"ה). וראוי לקבל עליו תיכף מסירת נפש בציור איזה מיתה מרוב השמחה והחדוה שיבער בלבו על זכיה זו ובודאי יעשה בזה נחת רוח גדול ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה זכרו לעד. שהוא נוטה שמים ויוסד ארץ יחשוב במחשבתו שמחה עצומה מאוד האמת יותר פנימית שברא עולמות לאין קץ ותכלית ולא שמים וארץ בלבד. ובאמת ע"פ כתבי האריז"ל מרמז על עולמות העליונים הקדושים מאוד. (הוא אלהינו) אין עוד אמת מלכנו אפס זולתו. כל זה יאמר בשמחה עצומה עד מאוד ובכל עוצם כחו ובפרישות ידים למעלה ויתאמת בלבו האמנה עצומה וחלוטה שרק הוא ית"ש ויתעלה אלהינו אין עוד אחר. ומובטח אני בזה אתם אחיי ורעי ידידי השם ואהובי נפשי במי שאמר שבח זה בשמחה עצומה עד למאוד עד קצה תכלית השמחה וגודל ההתלהבות בודאי מגודל השמחה וההתלהבות יקבל עליו מסירת נפש כמה פעמים במקומות ידועים בשבח הגדול הזה. ועל כן נקוה לך ה' כו' בוי"ו כן הוא הנוסחא בזה"ק פ' משפטים דף קי"ט ע"ב לשון אבודרה"ם ועל כן נקוה לך הוא חוזר למה שאמר למעלה שלא שם חלקנו כהם כו' כלומר לפי שהשם קרבנו לעבודתו ע"כ אנו מקוים לישועתו לראות מהרה בתפארת עוזך כלומר שנזכה לראות פני השכינה ולראות בתפארת ביה"מ. עכ"ל הצריך לעניינו. וכשיאמר התיבות ועל כן נקוה לך ה' אלהינו לראות מהרה בתפארת עוזיך ראוי להכניס בלבו שמחה עצומה עד מאוד ע"ז הקווי ממש כאלו שומע בעת הזאת הבשורה מפי אליהו ז"ל שיבשר שביום הזה נזכה לראות השכינה ויכניס בלבו האמנה אמתית שבודאי יבא העת והזמן ואף אם יתמהמה חכה לו (להעביר) גלולים מן הארץ והאלילים כרות יכרתון יכניס ג"כ שמחה עצומה בלבו ע"ז. (לתקן) עולם במלכות שדי ז"ל אבודרה"ם לתקן כו' כלומר כיון שתכרות הטומאה מן העולם תחזור השכינה בכל העולם ואז יהיה העולם מתוקן. עכ"ל. וישמח האדם בזה שמחה עצומה. (וכל בני בשר) יקראו בשמך להפנות אליך כל רשעי ארץ כו' עד סוף כל נוסח השבח יכניס האדם בלבו שמחה עצומה עד מאוד עד שכמעט לא יעצור כח מרוב החדוה והשמחה שיבער בלבו על הקווי זה של עתיד שאז יתקדש שמו הגדול לעיני כל חי בכל העולם כי כל בני אדם כולם מקטנם ועד גדולם ידעו האמת באמונה שלימה ואמתית שה' אלהינו הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד מלבדו וכולם יכרעו ויפולו לפניו מפני הדר גאונו ית"ש ויתעלה ויתנו יקר וגדולה וכבוד לשמו הגדול ית"ש ויתעלה ואז יתגדל ויתקדש שמו הגדול בכל העולמות

עילא ותתא. וביחוד הפסוק והיה ה' למלך כו' יאמר בשמחה עצומה עד מאוד והאריז"ל מזהיר על פסוק זה לאומרו בכוונה גדולה. ויאמר הפסוקים אל תירא מפחד וכו' ונדפס בסדורים גודל מעלתם. בכתבי האר"י ז"ל שיש לומר אחר כל תפלה שני מזמורים אלו מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר ומזמור אלהים יחננו וסודם רב ורם וגודל מעלת של מזמור אלהים יחננו מבואר בזוה"ק יתרו ד' ס"ז ע"ב. ובאבודרה"ם הובא ג"כ וז"ל ובקצת מקומות אומרים אותו מזמור אלהים יחננו כו' בכל יום שנקרא מזמור המנורה והקורא אותו בכל יום נחשב כמדליק המנורה הטהורה בבהמ"ק וכאלו מקבל פני השכינה כי תמצא בו ז' פסוקים כנגד ז' קני המנורה וגם יש בו תשע וארבעין תיבות כנגד מנין הגביעים והכפתורים והפרחים והנרות שבשבעה קנה מנורה שעולין למנין מ"ט כיצד כו' עכ"ל האבודרה"ם. (וראוי) לאדם לומר החמשה זכירות בפה תיכף אחר התפלה כפי שנדפס בסדורים ואף גם זאת בהיות שם נאמר כל האומר פסוקים אלו ערב ובוקר קודם התפלה מובטח שהוא בן העוה"ב בודאי אין נפקותא בזה והזמן גרמא יותר לאמרם אחר התפלה כי אחר התפלה יש לאדם שהות יותר. ומ"ש שם בהזכרת מלחמת עמלק יכוין לתקן שהשכינה הוא בצער הרצון בזה שיתקן זה במסירת נפש שיקבל על עצמו תיכף אחר אמירת זכירה זו. עוד מ"ש שם בהזכרת הקצפתם במדבר לכוין חטא עגל ולתקן זאת הוא ג"כ במסירת נפש להראות קבלת אלהותו עליו ולא זולתו. ודי בזה בעזר אשר באבותינו בחר. נשלם תפלת השחר ואני תפלה לברא כל במלה. ינחני במעגלי צדק לברך על המוגמר כסדר כולה. ואשירה עוזו סלה:

ו; שער הניצוץ

פרק א

הלא דברי תורה כאש מתנוצצת עלי הדמותו שהלא ימצאו יחלקו שלל טעמיה לכמה ניצוצין וע"כ זה שמו אשר יקרא לו **שער הניצוץ** ובו יבואר ומורה גם היא יורה חיוב הלמוד ומעלת הלמוד וסדר הלמוד וכוונת הלמוד:

ומודעת זאת כי נכון הדבר להקדים חיוב הדבר למעלתו והכלל קודם לפרט וע"כ ראו ראינו כי טוב הוא בסדר הנאות זה יצא ראשונה להציג גודל חיוב הלמוד ועל ידו לדגליהם דגל האהבה גודל מעלת הלמוד ושכרה והיפוכה בביטולה רחמנא לצלן ואחריו יאיר נתיב יושר סדר הלמוד וכוונתה ושאר פרטיו כאשר עיניך תחזינה משרים גודל חיוב הלמוד הלא זה בא בכתוב לא ימיש וגו' והגית בו יומם ולילה. אך אם דל הוא ואין ידו משגת להיות תורתו אמונתו כי נטל עליו עול משא ועושה צדקה בכל עת לפרנס

בניו ובני ביתו הקטנים וטפלי תליא בי' וא"א לעשות תורתו קבע ומלאכתו ארעי כי יראה כי אזלת ידו מלהגות יומם ולילה מ"מ אין יכול להוציא א"ע מכלל הלמוד וכל אדם חייב בשיעורו לקבוע שיעור קבוע ביום ובלילה ללמוד כמבואר בטור י"ד סי' רמ"ו והובא בש"ע שם. וז"ל כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורים בין בחור בין זקן גדול אפי' עני המחזיר על הפתחים אפי' בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו זמן לת"ת ביום ובלילה שנאמר והגית בו יומם ולילה עכ"ל. ותחילת דינו של אדם על דברי תורה ששואלין אותו קבעת עתים לתורה כדרז"ל גם בזה"ק פ' פקודי דף רנ"ו ע"א מפליג (בגודל שכר של הקובע עתים לתורה והיפוכו ח"ו) וז"ל היכלא רביעא כו' תלתין ותרין אחרנין אינון ממנן על כל אנון דלעאן באוריתא תדיר ולא פסקי ביממא ובלילא ואלין אחרינן דכלהו תחותייהו אנון ממנן על כל אינון דקבעי זמנין ידיעאן לאוריתא. ועל דא אינון ממנן כלהו ולאענשא לכל אינון דיכלי לאשתדלא באוריתא ולא משתדלי. עכ"ל בקיצור. הנה עיניך הרואות במאמר הנ"ל כי רבה היא החיוב לקבוע עתים לתורה בכל עת אשר הוא רואה את עצמו פנוי מהכרח עסקיו לקבוע לתורה עתים וזמנים הרבה זמנו של זה לא כזמנו של זה כי כן לשונו הקדוש מורה עליו לאענשא לכל אינון דיכלי לאשתדלא באוריתא ולא משתדלי וע"כ כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה. ודי בהערה זו (גודל מעלת הלמוד) הנה גודל מעלת הלמוד ושכרה ועונשה הובא בגמרא הקדושה בהרבה מקומות ושת לבו לזאת לקבץ עליו לנקבציו והיו לאחדים בידו ה"ה רבינו מהר"י אבוהב והאיר אותם אל עבר פניו מנורת המאור חבור לתומו ואני הדל באלפי ישראל באתי למלאות עיין המעיין לקשור בעבותות האהבה והתלהבות ההודאה במקצת מאמרי הזה"ק בכדי להלהיב לב האדם אל התמדת למוד תורתינו הקדושה אחרי רואו גודל הנחת שעושה בלמודו ליוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה וגודל תקונו בעולמות העליונים ותחתונים וראה את נפשי בטוב תקון ורוחו ונשמתו אליו יוסיף תקונים עי"ז וגודל שכרו ובהיפך גודל ענשו ר"ל בטוח אני באלה שבודאי יתעורר לבו אל גודל התמדה ובתורת ה' חפצו. ואם אמרתי אספרא נא כמו הם מלאים על כל גדותיו בכל חלקי הזה"ק ובתקונים מגודל מעלת למוד תורתינו הקדושה יאריכו בדיו וע"כ אמרתי אבוא במגילת ספר כתוב מקצת מאמריו הנעימים והקדושים ואף גם זאת בקיצור נמרץ בכל מה דאפשר בכדי להקל משא הקורא. וזה החלי בעזר הבורא. ית"ש ויתעלה בפי כל נברא. ז"ל בהקדמת בראשית דף י"ב ע"ב פקודא חמישאה כתיב ישרצו המים שרץ נפש חיה בהאי אית תלת פקודין חד למלעי באוריתא ולאשתדלא בה ולאפשא לה בכל יומא לתקנא נפשיה ורוחי' דכיון דבר נש אתעסק באוריתא אתתקן

בנשמתא אחרא קדישא כו' דבר נש לא אתעסק באוריתא לית לי' נפשא קדישא ונפשו קדישא דלעילא לא שרי' עלי' וכד אשתדל באוריתא בההוא רחישו דרחיש בה זכי לההיא נפש חי' ולמהדר כמלאכין קדישין דכתיב ברכו ה' מלאכיו אלין אנון דמתעסקין באוריתא דאקרון מלאכיו בארעא כו' האי בהאי עלמא בההוא עלמא תנינן דזמין קב"ה למעבד לון כו' עכ"ל. וז"ל פ' ויקרא דף כ"ה ע"ב אר"ש זכאין אנון מארי דנשמתא מארי דאוריתא בני פולחנא דמלכא קדישא ווי לאנון חייביא דלא זכן לאתדבקא במאריהון ולא זכן באוריתא דכל מאן דלא זכי באוריתא לא זכי לא ברוח ולא בנשמה ואתדבקותא דלהון בההוא סטרא דדינין בישין והאי לית לי' חולקא במלכא קדישא לית לי' חולקא בקדושה ווי לי' כד יפוק מהאי עלמא דדא אשתמודע הוא לגבי אנון זינין בישין מארי חציפותא תקיפי ככלבא שלוחי דנורא דגיהנם דלא מרחמי עלייהו ת"ח כו' עכ"ל. וז"ל פ' בראשית דף מ"ז כל מאן דאשתדל באוריתא בכל יומא יזכה למהוי לי' חולקא בעלמא דאתי ויתחשב לי' כאלו בוני עלמין דהא באוריתא אתבני עלמא ואשתכלל הה"ד ה' בחכמה יסד ארץ וגו' וכל דאשתדל בה שכלל עלמין וקיים לי' ות"ח ברוחא עביד קב"ה עלמא וברוחא מתקיימא רוחא דאנון דלאעלן באוריתא כו' עד כאן לשונו. וז"ל פ' תרומה דף קס"א ע"א כל מאן דמסתכל בה באוריתא ואשתדל כביכול הוא מקיים כל עלמא קב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא בר נש מסתכל בה באוריתא ומקיים עלמא אשתכח דעובד' וקיומא דכל עלמא אוריתא איהי בגין כך זכאה איהו ב"נ דאשתדל באוריתא דהא איהו מקיים עלמא כו' עכ"ל. וז"ל פ' ויקהל דף ר' ע"א כל מאן דאשתדל באוריתא כאלו אשתדל בהיכלי' דקב"ה דהיכלא עילאה דקב"ה אוריתא איהי בגין דכד ב"נ עסוק באוריתא קב"ה קאים תמן ואצית לקלא כו' ואשתזיב ב"נ מתלת דינין מדינא דהאי עלמא ומדינא דמלאך המות דלא יכיל לשלטאה עליה ומדינא דגיהנם כו' עכ"ל. וז"ל פ' צו ל"ה ע"א. פתח ר"א ואמר ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך וגו' תנינן כל ב"נ דאשתדל במלי דאוריתא ושפוותי' מרחשן באוריתא קב"ה חפי' עליה ושכינתא פרשא עלי' גדפהא כו' ולא עוד אלא דהוא מקיים עלמא וקב"ה חדי עמיה כאלו ההוא יומא נטע שמים וארעא הה"ד כו' ת"ח מה בין אנון דמשתדלי באוריתא לנביאי מהימני דאנון דמשתדלי באוריתא עדיפי מנביאי בכל זמנא מ"ט דאנון קיימי בדרגא עלאה יתיר מנביאי אינון דמשתדלי באוריתא קיימי לעיל' באתרא דאקרי תורה דהוא קיומא דכל מהימנותא ונביאי קיימי לתתא כו'. וע"ד אנון דמשתדלי באוריתא עדיפי מנביאי ועלאין מנהון יתיר דאלין קיימין לעילא ואלין קיימין לתתא כו' וע"ד זכאין אנון דמשתדלי באורייתא דאינון בדרגא עילאה יתיר על כלא וע"ד מאן דלעי באוריתא לא אצטרך לא לקרבנין ולא לעלוון

דהא אוריתא עדיף מכלא וקשורא דמהימנות' דכלא כו' עכ"ל. וז"ל ג"כ פ' שמות חכימי עדיף מנביאי בכלא דהא לנביאי לזמנין שראת עלייהו רוחא דקודשא ולזמנין לא וחכימין לא אעדי מנייהו רוח קודשא אפי' רגעא חדא זעיר דידעין מה די לעילא ותתא לא בעו לגלאה עכ"ל. וז"ל פ' וירא דף ק' ע"א במדרש הנעלם בטלו הקרבנות לא בטלה התורה האי דלא אעסק בקרבנות ליעסק בתורה ויתהני לי' יתיר עכ"ל בקיצור. וז"ל פ' בשלח דף מ"ו ע"א כמה חביבא אוריתא קמי קב"ה דכל מאן דאשתדל באוריתא רחים הוא לעילא רחים הוא לתתא קב"ה אצית לי' למלולוי לא שביק לי' בהאי עלמא ולא שביק לי' בעלמא דאתי ואוריתא בעי למלעי בה ביממא ובלילא דכתיב כו' עכ"ל. וז"ל פ' לך לך דף צ"ב ע"א זכאה חולקי' מאן דישתדל באוריתא ולא יתפרש מינה דכל מאן דיתפרש מאורייתא אפי' שעתא חדא כמה דאתפרש מחיי דעלמא דכתיב כו' עכ"ל. וז"ל פ' וישב דף קפ"ד ע"ב ר' יהודה פתח ואמר תורת ה' תמימה משיב' נפש כמה אית לון לבני נשא לאשתדלא באוריתא דכל מאן דאשתדל באוריתא להוי לי' חיים בעלמא דין ובעלמא דאתי וזכי בתרין עלמין ואפי' מאן דאשתדל באוריתא ולא ישתדל בה לשמה כדקא יאות זכי לאנר טב בעלמא דין ולא דייניין לי' בההוא עלמא כו' כד נשמתא אזלא לאסתלקא למיתב לאתרה איהי אזלא קמה דההיא נשמתא וכמה תרעין אתברו מקמה דאוריתא עד דאעלת לדוכתא וקיימא עליה דב"נ עד דיתער בזמנא דיקומון מתייא דעלמא ואיהו סנגורא עליה הה"ד כו' תא חזי ההוא ב"נ דלא זכי לאשתדלא בהאי עלמא באורייתא ואיהו אזיל בחשוכא כד נפק מהאי עלמא נטלין לי' ואעלין ליה לגיהנם אתר תתאה דלא יהא מרחם עליה דאקרי בור שאון טיט היון כו' ועלמא לא אתקיים בקיומי' אלא באורייתא דאיהו קיומא דעלמין עילא ותתא כו' עכ"ל:

וז"ל בפ' מצורע דף נ"ב ע"ב כמה אית לון לבני נשא לאסתמרא ארחייהו ולדחלא מקמי דקב"ה כו' דכל מאן דלא לעי באוריתא ולא ישתדל בה נזיפה מקב"ה רחיקא הוא מני' לא שריה שכינתא עמיה ואנון נטורין דאזלין עמי' אסתלקו מני' ולא עוד אלא דמכרזי קמי' ואמרי אסתלקו סוחרני' דפלני' דלא חש על יקרא דמרי' ווי לי' דהא שבקוהו עלאין ותתאין לית לי' חולקא באורחא דחיי וכד איהו אשתדל בפולחני' דמאריה ולעי באוריתא כמה נטורין זמינין לקבלי' לנטרה לי' ושכינתא שרי' עליה וכלא מכרזי קמי ואמרי הבו יקרא לדיוקנא דמלכא הבו יקרא לברי' דמלכ' אתנטיר הוא בעלמא דין ובעלמא דאתי זכאה חולקיה עכ"ל. וז"ל פ' ויקהל רף רי"ז ע"א פתח ואמר אז נדברו יראי ה' אז דברו מבעי לי' מאי נדברו אלא כו' נדברו מקמי מלכא עלאה מאן חמי חדוון מאן חמי תושבחן דסלקין בכל אנון רקיעין קמי מלכא קדישא ומלכא קדישא מסתכל בהו (פי' באנון

דבורים של תורה) ואתעטר בהו ואנון סלקין על רישיה והוו עטרא ונחתין ויתבין על חיקיה בתוקפיה ומתמן סלקין על רישי' וע"ד אמרה אורייתא ואהיה שעשועים יום יום והייתי לא כתיב אלא ואהיה בכל זמן ובכל עידן דמלין עלאין סלקין קמי' כו' עכ"ל. וז"ל פ' שלח דף קנ"ט ע"א כל מאן דאשתדל באוריתא כאלו מקרב כל קורבנן דעלמא לקמי קב"ה ולא עוד אלא דקב"ה מכפר לי' על כל חובוי ומתקני לי' כמה כורסיין לעלמא דאתי עכ"ל. וז"ל פ' חקת דף קע"ט ע"ב מאן דאשתדל באוריתא כאלו קאים כל יומא על טורא דסיני וקביל אוריתא ההי"ד היום הזה נהייתה לעם והא אוקמוה חבריא כו' עכ"ל. וז"ל פ' אחרי דף ס"ט ע"א כל מאן דאצית למלוי דאוריתא זכאה הוא בהאי עלמ' וכאלו קביל תורה מסיני ואפי' מכל ב"נ נמי בעי למשמע מלוי דאוריתא ומאן דארכין אודני לקבלי' יהיב יקרא למלכא קדיש' ויהיב יקרא לאוריתא עלי' כתיב היום הזה נהיי' לעם כו' עכ"ל וז"ל פ' בלק דר"ב ע"א פתח ואמר כי תצור אל עיר ימים רבים וגו' כו' ת"ח כמה חביבין אנון דמשתדלי באוריי' קמי קב"ה דאפי' בזמנא דדינא תלי' בעלמא ואתיהב רשו למחבלא לחבילה קב"ה פקיד לי' עלווייהו על אנון דקמשתדלי באורייתא והכי א"ל קב"ה כי תצור אל עיר בגין חוביהון סגיאין דחטאן לקמאי ואתחייבו בדינא ימים רבים מאי רבים כו' אוף הכי כי תצור אל עיר ימים רבים תלתא יומין דא בתר דא דאשתמודע דבר במתא תא ואפקיד לך על בני ביתי לא תשחית את עצה דא ת"ח דהא איהו במתא דאיהו אילנא דחיי אילנא דיהב איבין את עצה ההוא דיהב עיטא דמתא לאישתזבא מן דינא ואוליף לון אורחא דיהכון בה וע"ד לא תשחית את עצה לנדוח עליו גרזן לנדוח עליה דינא ולא לאושטא עליה חרבא מלהטא חרבא משננא ההיא דקטלה לשאר אנשי דעלמ' כי ממנו תאכל וכי ההוא מחבלא אכיל מיני' לא אלא כי ממנו תאכל ההיא טנרא תקיפ' ההיא דכל רוחין תקיפין קדישין נפקין מינה (פי' השכינה הקדושה) דלית הנאה ותאובתא לרוח קודשא (פי' ג"כ להשכינה הקדושה) בהאי עלמא אלא אוריית' דההוא זכאה כביכול איהו מפרני' לה ויהיב לה מזונא בהאי עלמא יתיר מכל קרבנין דעלמה כו' וכל דא פקיד קב"ה על אנון דמשתדלי באוריית' בג"כ זכאין אנון דקא משתדלא באורייתא כו' עכ"ל. וז"ל פ' ואתחנן דף ר"ס ע"א ת"ח כמה הוא חילא תקיפא דאוריתא וכמה הוא עלאה על כלא דכל מאן דאשתדל באוריתא לא דחיל מעילאי ותתאי ולא דחיל מערעורין בישין דעלמא בגין דאיהו אחיד באלנא דחיי ואכל מיני' בכל יומא דהא אוריתא אוליף לי' לב"נ בארח קשוט אוליף לי' עיטא היך יתיב קמי מרי' כו' עיטא דבר נש בהאי עלמא דבעי לאשתדלא באוריתא יממי ולילי ולא יתעדי' מניה ההי"ד והגית בו יומם ולילה ואי אעדי מני' אורייתא או אתפרש מיני' כאלו אתפרש מן חייא

ת"ח כו'. עכ"ל. ומאמר זה הוא ג"כ בהקדמת בראשית דף י"א ע"א. וז"ל פ' תרומה דף קנ"ה ע"ב עת לעשות לה' בכל זמנא דאורייתא מתקיימת בעלמא ובני נשא אשתדלין בה כביכול קב"ה חדי בעובדוי ידוי וחדי בעלמין כלהו ושמים וארעא קיימי בקיומייהו ולא עוד אלא קב"ה כניש כל פמלי' דלי' ואמר לון חמו עמא קדיש' דאית לי בארעא דאורייתא מתעטרה בגינהון חמו עובדוי ידי דאתון אמרתון מה אנוש כי תזכרנו ואנון כד חמון חדוה דמאריהון בעמי' מיד פתחי ואמרי מי כמוך כו'. ובשעתא דישראל מתבטלי מאורייתא כביכול תשש חילי' וכדין עת לעשות לה' אנון בני עלמא צדיקים דאשתארן אית לון לחגרא חרצן ולמעבד עובדין דכשראן בגין דקב"ה יתתקף בהו בצדיקים ומשריין ואוכלסון דלי' מ"ט בגין דהפרו תורתיך ולא משתדלי בה בני עלמא כדקא יאות. עכ"ל. את זו ראיתי ונתתי את לבי ואמרתי טוב אשר תאחז בזה וגם מזה אל תנח ידך ושניהם כאחד טובים לסיים במאמר המבאר גודל מעלות התורה והמצות למען תשכילו את אשר תעשון:

בז"ח דף נ"ט ע"ב ז"ל. פתח ואמר הראיני את מראיך וגו' כד יתעבד בר נש מטיפה בשלייתא דאמי' בתר מ' יומין דאברי אעיל בי' קב"ה זעיר זעיר רוחא ונפשא כו' ואולפן לי' כל אורייתא ואולפין לי' כל פקודוי ויימרון לי' חזי דין הוא דרך עקלתון דאתקרי לילא (פי' מראין לו ג' ימי אפילה) כו' ודין אתרא הוא חשך ומלאכי חבלה קריין להון לילות ועל דא אמר מפחד בלילות לילות ממש אקרון ויימרון אם תזכה למצות כל מצוה ומצוה יעבדון לך מינה מלאך טוב וכל עידן דתיעול באתרא דין ותזכה למצות יימרון סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך פלוני דא ולא ישלטון עליך ובדוגמא דא ביממא יימרון אם תזכה בפקודי אוריתא ואם תזכה באוריתא כל אות ואות יהיה מלאך דיעזרך באתרא הדין ואורית' דאקרי אורחא ימהך בארחא הדין דלא ישלטון עלך ועל דא אמר לנחותם הדרך ובתר דין יחמון לי' גנתא דעדן וכל חלק וחלק שיש לצדיק בפ"ע ומשביעים לי' שיקיים כל התורה כו' עכ"ל בקיצור. ועוד מאמרים כהנה וכהנה ולגודל אהבת הקצור לא באו כלל אל ההעתקה ואף באלו הנאמרים העתקתי בקיצור נמרץ על צד תנשא יותר אפשרי. עתה בא ברוך ה' למה תמעיט בחום וחמול על נפשך היקרה ואיך לא יחם לבבו בקרבו בהתלהבו' גדול על התמדת הלמוד של תורתינו הקדושה כי בכל רגע ורגע שיש לאדם שהות ללמוד והולך בטל באותו רגע כמה וכמה טובות כפולות ומכופלות בידים מאבד הון עולם שכלו ארוך וכמה עונשים קשים ומרים יסבול על זה בעולם שכלו ארוך והאיך הוא גורם העדר נחת רוח מיוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה כאשר עיניך תחזינה משרים במאמרים הנ"ל ולרגעים תבחננו וברור לך מזה יפה אם יאמרו לאדם מנה מנה

תקלי זהב וכל מה שתמנה ותספור בשעה זו יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך בודאי לא ישב בטל אפי' רגע כמימרא ולא יוציא זמן מה לבטלא בשיחה בטיל' וכיוצא בכדי שלא יאבד הון בידים כמה זהו' שיכול לספור באותו רגע והאיך לא תעלה על דעתך תורת ה' תמימה משיבת נפש הנחמדים מזהב ומפז רב ובעו"ה כמה רגעים ביום אדם שהוא בן תורה ויודע ספר יושב בטל וכי שיח לו והולך אחר שיחה נאה שיחה בטילה בעת ובעונה שהיה לו אז פנאי ללמוד תורה הקדושה באיזה ספר קדוש שהיה ואיך לא יחוס על עצמו על נפשו ונשמתו וגופו שאדם נידון בכל יום בעוה"ז ובעוה"ב בגיהנם לאחר פטירתו כמרז"ל ג"כ בגמרא הקדושה תחלת דינו של אדם על דברי תורה שנא' פוטר מים ראשית מדון ועוד ארז"ל כל מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק הקב"ה מביא עליו יסורין מכוערין ועוכרין אותו שנא' נאלמתי דומי' וגו'. ועוד אמרו כל המרפה עצמו מד"ת אינו יכול לעמוד ביום צרה שנאמר התרפית ביום צרה צר כחך. ועוד אמרו כל המרפה עצמו מד"ת נופל בגיהנם שנאמ' אדם תועה וגו' ועוד אמרו השח שיחת חולין עובר בעשה שנאמר ודברת בם ולא בדברים בטלים ועוד אמרו הפורש עצמו מד"ת ועוסק בדברי שיחה אש אוכלתו שנא' ונתתי פני בהם וגו' ועוד אמרו ג' הקב"ה בוכה עליהם על שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק וראה גם ראה במשרז"ל בסנהדרין כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמלי' של מעלה ובפמלי' שלמטה שנאמר כו' רב אמר כאלו בנה פלטרין של מעלה ושל מטה שנאמר כו' ר' יוחנן אמר אף מגין על כל העולם כולו שנאמר כו' ולוי אמר אף מקרב את הגאולה שנא' כו' ועוד אמרו כל המשחיר פניו מד"ת בעה"ז הקב"ה מביהיק זיוו לעה"ב שנא' כו' ועוד אמרו כל המרעיב עצמו על דברי תורה בעה"ז הקב"ה משביעו לעה"ב שנאמר כו' ועוד כמה וכמה מרז"ל שיש בם די והותר כהנה וכהנה אחיי ורעיי ידידי השם ואהובי נפשי הבט ימין וראה והן לו מכיר איך צריך התגברות על היצר בזה כי עיניך הרואות תחבולות היצר יותר יותר ביחוד בלמוד תורה הקדושה שאנו רואים בחוש שקושר את האדם בחבלי קשר העצלות שמתעצל אפי' לפתוח איזה ספר קדוש ואם על הפתיחה כך על הקריאה לכ"ש שמונע אותו אף בשעה שהוא פנוי מעסקי עה"ז ויכול ליקח איזה ספר ללמוד כי פן יראה בעיניו כו' והאדם יראה לעינים שאין זה רק מעשי ידי יצר שמח לאידו שרוצה להמיתו ולהפילו לבאר שחת בעוה"ר לכן מאוד מאוד צריך התגברות גדול כנגד היצר בזה וה' יהיה בכסלך כי בדרך שאדם רוצה כו' ודי הערה בזה:

פרק ב

סדר הלמוד אחר נאחז בשבח המגיע לקשבים להקשיב מחלף מריעים לעצמם בבטולם מלמוד התורה ולו יהי' איתן העונש והמה באו בקצובים קצוב הוא ונערך ערכו עלי המאמרים הקדושים שהובאו בפרק הקודם ושם נאמר גודל מעלת הלימוד ועוצם גודל השכר ללומדיה לו נאמר ואחר שבא בשלהבת הקשורה בגחלת אש התורה באנו על סדר העבודה הזאת להורות את הדרך ילך בה ואת המעשה אשר יעשון פרי עץ חיים היא למחזיקים וסומכיה מאושר בקול דבר הנשמר ומתקיים שלא תשכח מפיו במהרה כאשר אסדר לפניך בעז"ה אך לא כל אפין שוין בה כי בודאי אין סדר למשנה למי שעדיין רך בשנים ולומד אצל הרב ולא על הכלל כולו יצאתי בסדר הלימוד כי אין דנין אפשר כו' אך הדא דתימא כללי סדר הלימוד לאיש אשר אלה לו שלומד בעצמו ואינו צריך שאלת חכם כדי שאילת התלמיד לרב והוא מלא על כל גדותיו בש"ס ופוסקים על נכון כשחר מוצאו בזה הסדר אשר אסדר לפניך בעז"ה שיבוא האדם עי"ז למדריגה שיהיה בקי בתנ"ך ובש"ס ובפוסקים ובזה"ק ובכל כתבי האריז"ל ובכל ספרי יראים ויציץ ציץ לעשות פרי טוב ובבוא הנה שכרו אתו בזה שלא ישתכח ממנו תלמודו ופעולתו לפניו כי אשריך וטוב לך לעוה"ב כמרז"ל אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו. וזה סדר הנאות בעז"ה והכל שקלתי בכף מאזני השכל ולא מצאתי קל להיות רגיל על לשונו ובקי בהם כמו חמשה חומשי תורה כי אינו צריך לטרוח עצמו בטרחא כפולה לחזור על לימודו החמשה חומשי תורה כ"כ בקביעות כמו בשאר למודים אך בזאת נאות לכם אם יקבע האדם א"ע בקביעות ללמוד בכל שבוע ושבוע חק עולם לא יעברנו הסדרה עם פרש"י כנהוג וממעייני הישועה ישאבון לעיין בעיון גדול בשום שכל והבן במקרא כל פסוקא דפסקי' משה ולשונה וענינה ואיה מקום כבודה ומצורף לזה הקריאה בכל עש"ק שמו"ת בכוונה ובעיון כפי שיבואר בעזרת האל בכוונת הלימוד ועל דרך זה יהיה ג"כ שמיעתו הפ' יוצא מפי הקורא בתורה ביום שבת קדש ועי"ז יוכל האדם לבא לידי בקיאות בחמשה חומשי תורה היטיב על בוריה בעזרת האל אך לבל הוסר התמיד כסדרו אף אם יחיה אלף שנים פעמים לא ימנע עצמו בכל שבוע מללמוד תמיד כסדרן הסדרא עם פירש"י ודבר זה נקל לעשותו. אך להיות האדם בקי גם בכל פסוקי העשרים וארבע בזה צריך טרחא גדולה בהתמדת הלמוד וכל ימיו בעמוד וחוזר קאי. ואת כל זה נסיתי ובחנתי וחקרתי בשבע חקירות כי שבע יפול החזרת למודו בשנה אחת לא תחסר אם לא תוסיף וע"כ שנה אחת תמימה תקבע למודך רק בפסוק בל יערב למוד דבר אחר בלמודה תוכל להיות בקי בכל העשרים וארבע עם פרש"י כמעט ע"פ אך עכ"פ לא תמעט מהיות חוזר על למודך בשנה

ההיא שבע פעמים לא פחות ומעלת שבע הוא סוד ידוע למבין ואין כאן מקומו להאריך בזה ותוכל ללמוד פסוק עם פרש"י גם בלילה כי מה שהזהיר האריז"ל שלא ילמוד אדם פסוק בלילה אזהרתו הוא על הקורא הפסוקים בלי פירש לכן יזהר האדם כשלומד פסוק בלילה שלא יאמר כמה תיבות ככתוב בלא פי' הלע"ז אפי' תיבות המובנים ומורגלים פירושם כגון ויאמר ה' אל יהושע וכיוצא יזהר שלא יאמר אותן בלא פי' הלע"ז בהיות כי מוזהר ועומד הוא שלא יקרא פסוק בלא פי' בלילה ומה לי פסוק שלם או לשליש ולרביע אך כאשר יפרש השיחה כל תיבה בלשון לע"ז ליכא סכנה כלל זולת בלמוד פסוק בליל ששי ובליל ש"ק אין צריך לזהר בזה ג"כ. ונקל עוד זאת בעיניך ללמוד פסוק במה שהאירו עיני מן השמים לתקן הטעות מה שנמצאו בנביאים ובכתובים בפירש"י ז"ל וביחוד בס' יהושע בסי' ט"ו ט"ז י"ז י"ח י"ט שבאלו החמש מוצאות גבולי ארץ ישראל רובא דרובא נמנעו מללמוד פרשיות אלו מפאת הסכמה בלב ושכל אנושי שמן הנמנע ההתבונות בהם ולו חכמו ישכילו זאת לתקן מקודם הטעות שנפלו בדפוס בפרש"י יבינו לאחרית דבר מראשיתו. וגם מפאת סיבה זו של טעות הדפוס שנפל בספרים בפרש"י נמנעים מללמוד בנין הבית של שלמה בס' מלכים א' ובס' יחזקאל בנין הבית של עתיד שיבנה ב"ב וגדול כבוד הבית האחרון בלימודו שמעלה עליו הכתוב כאלו עוסק בבנינו כמובא בשם ילמדנו וז"ל כתוב ביחזקאל הגד לבית ישראל את הבית ותכונתו ומוצאיו אמר הקב"ה הגד לבית ישראל את הבית א"ל יחזקאל וכי עכשיו הם בונים שאמרת וישמרו את כל צורותיו ועשו אותם א"ל הקב"ה אע"פ שאינם עושים אותם עכשיו יהיו קורין בצורת הבית ואני מעלה עליהם כאלו בבנינו הם עסוקים עכ"ל הילמדנו. וע"כ הציקתני רוחי אף כליותי בקרבי לעשות נחת רוח ליוצרי ית"ש הגו סיגים מכסף צרוף ויצא לצרף כולו להסיר מקודם כל מכשול וטעות שנפלו בדפוס בנביאים וכתובים ועוד נוסף הוא ביאור בגבולי א"י של ספר יהושע ושל ספר יחזקאל מס' קצוי ארץ גם בבנין שלמה בספר מלכים וביחוד בבנין העתיד בספר יחזקאל ביארתי בעז"ה ביאר קצר על סדר הפסוקים מס' צורת הבית ומצו"ד ביאור מספיק ובתוספת ביאור בעז"ה כפי שיראה המעיין ולכל זה עשיתי מדור בפני עצמו והצגתיו לבדנה בסוף החבור בכן אחי ידידי אם את הדבר הזה תעשה בסדר לימוד הפסוק כנ"ל והיה לתקופת השנה תהיה בקי בכל התנ"ך כמעט בע"פ ממש ובתנאי שהממעיט לא החסיר מלחזור על משנתו ז' פעמים. ודבר בעתו מה טוב שילמוד כל מגילה בזמנה וביחוד לחזור ג"כ ז"פ. ובמלואות לו שנה תמימה וקם לו קימה של הידור מהדורא בתרא פעם א' בכל שנה ושנה לעשות אותם על זה הסדר לקרות המגילות בזמנם ושאר כל הפסוק יתחיל ביום אסרו חג של חג הסוכות

ללמוד שני פרשיות בכל יום פרשה א' של נביאים ויתחיל מס' יהושע ופרשה אחת מכתובים ויתחיל מתהלים אך הפרשיות שבנביאים יותר המה שבכתובים הלא המה בכתובים לא יותר משכ"ג פרשיות ובנביאים ש"פ פרשיות וע"כ תן דעתך וראה באיזה יום להעדיף ובאיזה יום להחסיר עד מלואות הימים שוה בשוה לסיים כל הפסוק ביום שמחת תורה ולעשות בו ביום לגמרה כל התורה שבכתב. (ותתום) השנה ההיא ואבעי אליו בשנה השנית שניות מדברי סופרים להתחיל בלימוד משניות לבד ובל יערב עמו לימודים אחרים זולת פ' חומש מפרש"י וב' פ' נביאים וכתובים כנ"ל ולכו בה כל השנה השנית ותוב ובלה בה ומינה לח תזוע להחזיר על לימודו שבע פעמים עד תום שנתו ובודאי בעמוד והחזר קאי יוכל ז"פ בשנה אחת בעיון גדול כל ש"ס משניות והוא בדוק ומנוסה בל יערב לימודים אחרים בלימודה זולת פרשה חומש עם פרש"י וב' פרשיות ג"כ כנ"ל וגודל מעלת לימוד פסוק ומשניות מבואר בזה"ק פ' בראשית וז"ל ד' מ"ב ע"א מאן דאקרי ותני שית סדרי משנה דא הוא מאן דידע לסדרא ולקשרא קישורא יחודא דמרי' כדקא יאות אלין אנון דמקדשין שמא קדישא דמאריהון בכל יומא תדיר עכ"ל. ועיקר למוד משניות להיות האדם בקי בהם בע"פ ממש והובא בספרים גודל מעלה זו ובודאי אין יכול לבא למדריגה זו להיות בקי במשניות היטיב ממש אם לא יתמיד בהם התמדה עצומה. ואחר שעלתה לו שנה בשנה שנית בלימוד משניות כנ"ל אף שיתחיל אח"כ בלימודים אחרים גם מזה אל תנח ידך ועשה תורתך קבע גם שיעור משניות בכל ימי חייך דבר יום ביומו כמבואר בזה"ק הנ"ל בכל יומא תדיר ויקבל לימודו במשניות פרק ומחצה בכל יום בכדי שישלים כל הש"ס משניות בכל שנה ויעשה ג"כ סיום על משניות בכל שנה ביום שמחת תורה. אך את זה לו תוכלו שאת על דעתכם אחיי ורעיי אף שהלא קצבתי לך במועצות ודעת שלא יוסיף ללמוד שום לימוד אחר בשנה זו של לימוד הפסוק ושל לימוד המשניות אין כוונתי בלאו שבכללות גם על לימוד הש"ע א"ח עם באר היטיב ח"ו כי א"ח פן תפלס נעו מעגלותיה לא תדע מעגלי צדק להנחותם הדרך הטוב כי בש"ע א"ח חיוב גדול על כל יודע ספר להיות בקי בכל הלכותיה בתמידות כי רוב הלכותיה הם תמידים כמו ציצית ותפילין קריאת שמע ותפלה וכל סדר התפלה וברכות הנהנין וכל הברכות והלכות שבת שהם כהררים התלוים בשערה והלכות חגים ומועדים ושאר הלכותיה בקדש שבודאי המכשלה הזאת תחת ידך תהיה אם לא תתמוד בלימודו לכן חיוב גדול על כל יודע ספר לשמור את דרך עץ החיים לקבוע שיעור ש"ע א"ח בכל יום אף בתוך שנתו שנ עסקו בפסוק או במשניות וגם כמה הלכות מש"ע י"ד שחיוב ג"כ על האדם להיות בקי בהם בתמידות היינו הלכות. נדה ודיני הכשר כלים

הנקנים מן האינו יהודי והלכות כבוד אב ואם וכבוד רבו והלכות ת"ת והלכות צדקה שהיא מ"ע ג"כ מן התורה והלכות מזוזה וכיוצא שהם תדירים לכן יזהר האדם מאוד בזה להשלים בכל שנה ש"ע א"ח וכמה הלכות מש"ע י"ד הנ"ל אף שיעסוק אז בשאר למודים יקבע ג"כ למודו בסדר הזה דף ש"ע בכל יום אף בעת האכילה הן בשאר שעות היום דהיינו בכל ימי החול דף ש"ע מתחילת הש"ע ובכל ש"ק דף ש"ע בהלכות שבת וחיוב גדול על האדם להיות בקי בהלכות שבת מאוד ומאוד כי כהררים התלוים בשערה הלכותיה וחמורים עונשיה. וע"כ זאת מועצותיה. לבל ירבה מכשוליה. דבר בעתו מה טוב שבתו בשלום עולות שבת בשבתו תמידין כסדרן ללמוד הלכותיה ובר"ח של ר"ח וקודם כי בא מועד ילמוד מהלכות מועד ונכון הוא למועד הרגל כל הלכותיו וכן חנוכה ופורים ודי בהערה וו:

פרק ג

מראשית השנה של שנה השלישית שנה שאין נוהג בו כמשפט הראשון אשר היית מסקהו עיקר למודך בפסוק או במשניות אך בשנה הזאת תחלק שעות היום על כל למודי תורתינו הקדושה גם על גמרא ופוסקים וקבלה ומדרשים ואגדות וספרי יריאים ומוסר כי כל א' מאלו הלימודים הוא צורך גדול אל האדם להערת ענינו כי לא הערה זה כהערה זה כי הערת של לימוד גמרא ופוסקים הוא שידע האדם כל מצוה ומצוה על בורי' כאשר נתברר כל מצוה ומצוה בגמרא הקדושה ע"י חז"ל איש מפי איש עד משרע"ה ואחרון אחרון נזכר בירור אחר בירור מכל מה שלפניו בפוסקים ראשונים ואחרונים אך אינו דומה אם יודע הדין של המצוה מהגמרא ששם נאמר שורש הדין להיודע דת ודין מפוסקים לבד כי אינו עומד על טעמו של דבר על המשפט ועל הדין והרי הן אצל האדם כמו חוקה חקקתי אבל אם לומד עם הפוסקים שורש הדין של הגמרא אזי יודע הדין בטוב טעם ודעת. גם תועלת עצום של לימוד הגמרא עם הפוסק הוא שיודע הדין מהפסוק שהוא מקור הראשון כי מפסוק א' של תורה שבכתב יתבאר בגמרא תילי תילין הלכות שמסתעפין ממנו והרי הוא כמו אילן שענפיו מרובים יוצאין משורש א' ועד"ז הפוסקים ג"כ מהגמרא. גם תועלת גדול הוא מלימוד פוסקים עם גמרא שהלימוד הוא בעיון גדול יותר ומתוך כך לא יבא לידי שכחה. ואז בעשות האדם כל מצוה כהלכתה וכתקונה עושה בזה תקונים גדולים ונוראים בעולמות העליונים הקדושים ועושה בזה נחת רוח גדול ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה זכרו לעד כמבואר בזה"ק ובתקונים במקומות הרבה. וז"ל פ' במדבר דף קי"ח ע"א ת"ח פקודי אורייתא עלאין אנון לעילא אתי בר נש ועביד פקודא חדא ההוא פקודא קיימא קמי דקב"ה ומתעטרא קמי' ואמר

פלני' עבד לי ומן פלני' אנא בגין דאיהו אתער ליה לעילא כגוונא דאיהו אתער ליה לתתא ה"נ אתער לעילא ועביד שלמא לעילא ותתא כמה דאתמר אז יחזק במעזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי. יעשה שלום לי לעילא, שלום יעשה לי לתתא זכאה חולקי' דההוא ב"נ דעביד פקודי אורייתא כו' עכ"ל. והערה של למוד הקבלה הוא שיודע לאדם גדלותו ורוממותו של יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה ואין אדם יכול לבא אל קצת השגת גדלותו ורוממותו ית"ש מכל למודינו כמו מלימוד חכמת הקבלה וביחוד מלימוד ס' הזה"ק והתקונים חכמת אדם תאיר פניו מרבוי העולמות העליונים הקדושים לאין קץ וסוף ותכלית גם בראותו בשאר ספרי המקובלים וביחוד בכהאריז"ל מהשתלשלות העולמות מרום המעלות עד עולם התחתון הזה ובראותו ג"כ אף קצת פרטי סדר הנהגתם מעולם התחתון עד רום המעלות לאין קץ ותכלית מזה ישיג האדם קצת גדולתו ורוממותו של יוצרנו ובוראנו ב"ה וב"ש וזה עיקר כונת בריאות האדם בעולם הזה השפל והשמם לחקור ולהשיג גדולת ירוממות יוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה. גם מלימוד חכמת הקבלה ישיג האדם קצת מעלת תורתינו הקדושה והתמימה כי בראות האדם בספרי המקובלים וביחוד בזה"ק ובתקונים מפירושי נפלאים ונוראים של תורתינו הקדושה ואיך נטמן ברמז סודות גדולים ונוראים לפעמים בתיב' א' ולפעמים באות א' גם בראותו רזין עליונים וסודות נפלאים ונוראים הנסתרים בציור האותיות וביותר בטעמים ובנקודות ובתגין מכל זה ישיג האדם קצת גודל מעלת תורה"ק ועי"ז בא בלבו אהבת הבורא ית"ש ותשוקתו גדלה עד למאוד מאוד כי מהשגת תורה"ק יבא האדם ג"כ לקצת השגה של הבורא ית"ש ויתעלה כי אורייתא וקב"ה חד הוא כנזכר בזה"ק במקומות הרבה וימצא האדם קצת מזה במאמרים הנ"ל ומהראוי להאריך בזה מאוד אך פרץ עלי פרץ גדרי לקצר בכל היותר אפשרי ולכן מפליג הזה"ק והתיקונים בכמה מקומות גודל מעלת לימוד הקבלה לאין תכלית וקצת להודעותהון מאמרים קצרים מזה הענין ואף גם זאת בקיצור נמרץ ע"צ היותר אפשרי:

פ' תרומה ד' קפ"א ע"ב ז"ל קרי קב"ה לחד ממנא די מני קב"ה ברשותי' כל נשמתין דזמינין לנחת' להאי עלמא ואמר ליה זיל אייתא לי רוח פלוני. בההיא שעתא אתי' ההיא נשמתא מתלבשא בדיוקנא דהאי עלמא וההוא ממנא אחזי לה קמי מלכא קדישא קב"ה אמר לה ואומי לה (פי' ומשביע אותה) דכד תיחות להאי עלמא דתשתדל למנדע ליה ולמנדע ברזא דמהימנותא דכל מאן דהוי בהאי עלמא ולא אשתדל למנדע ליה טוב ליה דלא יתברי בגין כך אתחזי קמי מלכא קדישא למנדע בהאי עלמא ולאשתדלא ביה בקב"ה ברזא דמהימנותא הה"ד כו' דהא בגין דא אייתי ליה קב"ה לב"נ בהאי עלמא כו'

עכ"ל. בפ' פקודי רמ"ז ע"ב ז"ל האי חיותא קדישא קיימא כד נשמתא סלקא ומטאת לגבי' כדין שאיל לה ברזא דחכמתא דמארי' וכפום ההיא חכמתא דרדיף אבתרה ואדבק בה הכי יהבי ליה אגרא ואי יכיל לאדבק ולא אדבק דחי ליה לבר ולא עיילה כו' עכ"ל וכבר העתקתי כל המאמר בשלימות לעיל בשער הראשון ועיי"ש. וז"ל פ' חיי שרה דף ק"ל ע"ב ת"ח זכאה אנון צדיקי' דאתגניז להו כמה טבין להההוא עלמא ולית אתר פנימאה בכל אנון כאנון דידען רזא דמאריהון וידעי לאתדבקא בהו בכל יומא על אלין כתיב עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו מאי למחכה לו כו' אלין אנון דמאריהון משתבח בהון בכל יומא אלין אנון דאעלין בין עילאין קדישין ואלין אעלין כל תרעי דלעילא ולית מאן דימחי בידיהון זכאה חולקהון בעלמא דין ובעלמא דאתי עכ"ל. וז"ל בתקונים תיקון ל' ד' ע"ג ע"ב ווי לון מאן דגרמין דיזל ליה מן עלמא ולא יתוב לעלמא דאלין אנון דעבדין לאוריתא יבשה ולא בעאן לאשתדלא בחכמה בקבלה דגרמין דאסתלק נביעו דחכמה דאיהו י' מינה כו' ווי לון דגרמין עניותא וחרבא וביזה והרג ואבד בעלמא כו' עכ"ל בקצור וז"ל תיקון ע"ג ד' פ"ב ע"א בראשית תמן אתר יבש כו' והכי מאן דגרם דאסתכלא קבלא בחכמתא מאורייתא דבע"פ ומאורייתא דבכתב וגרים דלא ישתדלון בהון ואמרין דלא אית אלא פשט באורייתא ובתלמודא כו' ווי ליה דלא אתברי בעלמא ולא יוליף ההוא אורייתא דבכתב וההוא אורייתא דבע"פ דאתחשב ליה כאלו אחזור עלמא לתוהו ובהו וגרם עניותא בעלמא עכ"ל. וביחוד מבואר בזה"ק ובתיקונים גודל מעלת לימוד ס' הזהר וז"ל בר"מ פ' נשא ד' קכ"ד ע"ב והמשכילים יבינו מסטרא דבינה דאיהו אלנא דחיי בגינייהו אתמר והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע בהאי חבורא דילך דאיהו ס' הזהר מן זוהרא דאימא עילאה תשובה באלין לא צריך נסיון ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ס' הזהר יפקון ביה כו' עכ"ל בקצור וראוי לאדם לעיין בסיום המאמר כלו. וז"ל ג"כ פ' בהעלותך ד' קנ"ג ע"ב והמשכילים יבינו אנון מארי קבלה דאתמר בהון והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע אלין אנון דקא משתדלין בזהר דא דאקרי ס' הזהר דאיהו כתיבת נח דמתכנשין בה שנים מעיר ושבעה ממלכותא ולזמנין אחד מעיר ושנים ממשפחה דבהון יתקיים כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו ודא אורה דספר דא כו' עכ"ל בקצור. וז"ל בתקונים תקון ששי ד' כ"ד ע"א אדהכי הא אליהו קא נחית מעילא כו' כמה בני אנשא לתתא יתפרנסון מהאי חבורא דילך (ר"ל מס' הזהר) כד אתגליא לתתא. בדרא בתרא בסוף יומיא ובגיני' וקראתם דרור בארץ עכ"ל. אחיי ורעיי אם כל כך גדלה לשמים שיחו ומעלתו וכמה תקיף חילא דהאי אילנא רברבי של לימוד ספר הזה"ק ושורש בארץ גזעו האיך לא יתלהב לב האדם

להעיר אוזן לשמוע בלמודים לקבוע שיעור קבוע בכל יום בזה"ק ובתקונים ושאר ספרי המקובלים. והערה של לימוד מדרשים ואגדות הוא קרוב להערה של לימוד הקבלה כי יתבונן האדם בהם מפירושי נפלאים של תורתינו הקדושה וגם מגדלותו ורוממותו של הבורא ית"ש ויתעלה כנזכר במדרשים ואגדות בהרבה מקומות. וגם אל זה יביט ולבבו יבין לאשורו שאין מענה החכמים בהם כפשוטו יתן דעתו להבין דברי חכמים וחדותם ויראו נפלאות מתוה"ק ובינה יתירה נודעת לו בזה והודאה במקצת מן גודל מעלות תורתינו הקדושה ומלימוד זה בא לאדם ג"כ תשוקתו עצום לאהבת הבורא ית"ש ויתעלה כי זה כל האדם עיקר ביאתו בעה"ז השפל לעלות משפל מצבו לרום המעלות כנ"ל וז"ל הזה"ק פ' שלח ד' קס"ב ע"ב אמר להו ר' אילעי זכאי קשוט עולו ותחמו דהא רשו אתמסר לכו למיעל עד ההוא אתר דפרוכתא פריסא זכאה חולקיכון קמו ואעלו גו דוכתא חדא והוו תמן מאריהון דאגדה ואנפיהון מנהרו כנהירו דשמשא אמרו מאן אלין אמר להון אלין מאריהון דאגדה וחמאן בכל יומא נהירן דאורייתא כדקא יאות. עכ"ל בקיצור. אחיי ורעיי שיתו לבכם לחילא של הגדה שאוהביו כצאת השמש בגבורתו והאיך לא יתחייב כל אדם בשיעורו ודי בהערה זו. והערה מספרי יראים ומוסר הוא ידוע ופשוט שמהתמדת למודו בהם יבוא בלב האדם מטע נעמני היראה מאוד ויראת ה' תוסיף וזהו ג"כ עיקר בריאת האדם בעוה"ז השפל כמפורש בתוה"ק ע"י עבדו נאמן ביתו באמרו מה ה' שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלהיך וגו' ועוד כמה פסוקים המורים מהם כיוצא. ודבר זה אין צריך סהיד לתומכו כי פשוט הוא שמתוך לימוד ספרי יראים ומוסר יבא האדם אל התמדת הלימוד ויכנוס בלבו יראה גדולה מלילך בטל אף רגע אחד מחמת יראת הבורא ב"ה שתקוע בלבו בתמידות ממה שרואה בהם מהעונש הגדול של הולכי בטל ומהשכר הגדול של עובדי השם ית"ש ולומדי התורה בתמידות וזה מבואר בזה"ק שחיוב על האדם לחקור ולשית את לבו לידע מעונש העולם העליון. וז"ל בז"ח דף נ"ו ע"א חכמתא דאצטרך לי' לבר נש חד למנדע לאסתכלא ברזא דמרי' וחד למנדע לי' לגופי' ולאשתמודעא מאן איהו ואיך אתברי ומאן אתי ולאן יהך ותקונא דגופא האיך אתתקן והאיך איהו זמין למיעל בדינא קמי מלכא דכלא וחד למנדע ולאסתכלא ברזין דנשמתין מאי היא האי נפש דבי' ומאן אתי' ועל מה אתיא בהאי גופא טפה סרוחה דהיום כאן ומחר בקבר וחד לאסתכלא בהאי ולמנדע עלמא דאיהו בי' ועל מה אתתקן ולבתר ברזין עילאין דעלמא דלעילא לאשתמודעא למאריה וכל דא יסתכל ב"נ מגו רזין דאוריתא ת"ח כל מאן דאזיל להההוא עלמא בלא ידיעה אפי' אית ביה עובדין טבין סגיאין מפקין לי' מכל תרעי דההוא עלמא פוק חמי כו' עכ"ל. הרי מבואר שחיוב על האדם

לחקור ולידע הדין והעונש של עולם העליון כמ"ש ותקונא דגופא האיך אתתקן. והאיך איהו זמין למיעל בדינא קמי מלכא דכלא וכ"ז ימצא האדם בספרי יריאים ומוסר. גם מלימוד ספרי יריאים יבוא האדם ג"כ למדריגת החסידות בכל עניני עבודות ית"ש וגם למדות ישרות ומנהגים ישרים שנמצא בספרי יריאים. לכן חיוב גדול מאוד על האדם בלימוד ספרי יריאים ומוסר בכל יום בשיעור קבוע יותר משאר הלימודים. וגם האר"י ז"ל מזהיר מאוד לאדם שילמוד בכל יום ספר יראה ומוסר ולא יעדר אף יום אחד מלימוד זה ובודאי מהראוי להאריך בהערה זו מאוד אך גדר בעדי אהבת הקיצור. ודי בהערה זו. לכן יזהר האדם לחלק שעות היום על כל הלימודים הנ"ל. והחזרה מועיל בם לבל יגבר עליו כך השכחה. ועיקר הלימוד לשמה הוא החזרה על לימודו בתמידות וביחוד בלימוד גמרא ופוסקים שמצוי בם השכחה יזהר אם ילמוד חבילות חבילות ולא יחזור על לימודו בתמידות ועל אומר השכחה הוזהרנו בתורתינו הקדושה בהרבה מקומות במשנה תורה ואין תקנה לשכחה אלא בהחזרת לימודו בתמידות. וגם הגמרא הקדושה מזהיר מאוד על חזרת הלימוד כמ"ש בחלק דף צ"ט אריב"ל כל המלמד תורה ואינה חוזרה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר לומד ומשכח דומה לאשה שיולדת וקוברת גם ארז"ל בפ"ק דחגיגה ד"ט אין דומה שונה פרקו מאה פעמים למי ששונה פרקו מאה פעמים ואחד. וכ"כ האריז"ל שצריך האדם לחזור על לימודו מאה פעמים וא' שאז לא יפחד מהשכחה ע"כ. ואף גם זאת שימעט האדם מהלימוד החדש כפי שיעור העת שחוזר על לימודו שלמד כבר לא עליך המלאכה לגמור ואשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו אחד המרבה וא' הממעיט ובאריכות הזמן אי"ה ויגזור עליו בחיים יתקיים בידו כל הלימודים בשלימות. ועכ"פ חיוב גדול לחזור על לימודו עכ"פ לא פחות מד"פ ודבר זה נרמז בזה"ק בהקדמת בראשית דף ה' ע"א. גם בגמרא דעירובין דף נ"ד בבריתא דכיצד סדר המשנה ע"ש. ודי בזה:

הנה אחר שבארנו הערת הלמוד עתה אבאר בעז"ה סדר הלימוד דבר יום ביומו וזה אחר שילמוד פ' חומש ושני פרשיות עשרים וארבע ופרק ומחצה משניות תיכף אחר תפלתו שחרית כנ"ל יקבע שיעור בלימוד גמרא ופוסקים אחד המרבה וא' הממעיט ובלבד שיכוין ויתחיל לימודו בגמרא על סדר הש"ס ממסכת ברכות וילמוד הפוסק מכל מסכת ומסכת ולימוד על זה הסדר הוא בודאי לש"ש עד שבאריכות הזמן לא יצטרך לחזור רק הד' ש"ע וכן שמעתי על רבים בני תורה שמסיימין כל ד' ש"ע בכל שנה ואשרי חלקם. ואחר שיעור הלימוד של גמרא ופוסקים יקבע שיעור ללמוד בקבלה ויתנהג בדרך זה שיראה לסיים זהר ישן וז"ח ותיקונים בכל שנה אך אם ילמוד סדר הפרשיות של הזה"ק

על סדר השבועות לא יספיק לפעמים שנים ושלשה שבועות בפ' אחת דהיינו בפ' גדולות כגון פ' בראשית ופרשת ויחי ומשפטים ותרומה ויקהל ופקודי ועוד כמה פרשיות גדולים לכן ראוי שיקבע שיעור הלימוד מזה"ק ומתיקונים ג' דפין בכל יום וחקרתי ומניתי וספרתי ושקלתי בחשבון שיעוריו ג' דפין שיוכל להשלים כל הזהר ישן וחדש ותיקונים בכל שנה ואחר לימוד הג' דפין מזהר יקבע לימודו בשאר ספרי המקובלים על הסדר דשיסיים כל ספרי המקובלים הנמצאים ואז יתחיל עוד מראש על הסדר אך הזהר הקדוש והתיקונים יזהר לסיימם בכל שנה כנ"ל וכזה יתנהג כל ימי חייו. ואחר שיעור לימוד הקבלה יקבע שיעור לימוד במדרשים ואגדות ויתחיל ממדרש רבא וילך על הסדר עד שיסיים כל המדרשים והילקוטים ואז יתחיל עוד מראש על הסדר ואגדות יתחיל מעין יעקב על הסדר וכזה יתנהג כל ימי חייו. ואחר שיעור לימוד מדרש יקבע שיעור לימוד בספרי יריאים ומוסר ויתחיל מס' ראשית חכמה וילמוד על הסדר עד שיסיים כל ספרי יריאים ומוסר הנמצאים ואז יתחיל עוד מראש על הסדר ולא ימוש מפיך כל ימי חייך וראוי לאדם לחקור ולדרוש מאנשי מכירו ויודעו על איזה ספרי מוסר הנמצאים אצלם ולשאול מהם ללמוד אותם בכדי שיוכל לבוא לו איזה מוסר חדש או איזה הנהגה ישרה מהם כמאמר החכם מכל אדם (משלי ב) אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה'. גם את זה ראה מצאתי אומר קלוס ומשובח בספרים שחיוב גודל על האדם להיות בקי בכל התרי"ג מצות דרך כלל בע"פ ממש לכן ראוי לאדם שיקבע עכ"פ יום א' בחודש על החזרה של התרי"ג מצות בס' אור השנים ששם נסדרו על הסדר ומאיר עיני העברים ג"כ בכמה מנהגים ישרים. ובוודאי בהתנהגות בכל הלימודים כנ"ל בימי חיי הבלו בעה"ז השפל והבזוי יזכה לכל טוב הצפון שעין לא ראתה אלהים זולתך ודי בזה:

פרק ד

אחרי ככלות הכל ליודע ולהודיע סדר הלימוד נבוא שיעוריו בתודע ג"כ כוונת הלימוד כוונות פשטיות לאנוש כערכי. ובטרם כל ישר הוא להקדים מאמר מזה"ק ומאמר זה מחוייב כל איש ישראל להעלות על לבו תמיד וביחוד בעת קריאתו שמו"ת בכל עש"ק וכיוצא שמיעתו מפי הקורא בס"ת ולימודו מקרא וז"ל פ' בהעלותך דף קמ"ט ע"א זכאן אינון ישראל דאתיהיב להו אורית' עלאה אורייתא דקשוט ומאן דאמר דההוא ספורא דאוריתא לאחזאה על ההוא ספור בלבד קאתי תיפח רוחי' דאי הכי לאו איהי אורייתא עילאי אוריתא דקשוט אלא ודאי אורייתא קדישא עלאה איהי אורייתא דקשוט ת"ח מלך ב"ו לאו יקרא דילי' לאשתעי מלה דהדיוטא כ"ש למכתב לי' ואי סליק בדעתך דמלכא עלאה קב"ה לא הוי לי מלין קדישין למכתב ולמעבד מנייהו אורייתא אלא

דאיהו כניש כל מלין דהדיוטא כגון מלין דעשו מלין דהגר מלין דלבן ביעקב מלין דאתון מלין דבלעם מלין דבלק מלין דזמרי וכניש להו כל שאר ספורין דכתיבין ועביד מנייהו אורייתא אי הכי אמאי אקרי תורת אמת תורת ה' תמימה עדות ה' נאמנה פקודי ה' ישרים מצות ה' ברה יראת ה' טהורה וכתיב הנחמדים מזהב ומפז רב ואלין אנון מלין דאורייתא אלא ודאי תורת ה' אקרי תורה תמימה וכל מלה ומלה אתי' לאחזאה מלין אחרנין עלאין דההיא מלה וההוא ספור לאו לאחזאה על גרמיה בלבד קאתי אלא לאחזאה על ההוא כללא קאתי כמה דאוקמינא ת"ח ותנח התבה וגו' עכ"ל. (וז"ל) ג"כ ד' קנ"ב ע"א רש"א ווי להההוא ב"נ דאמר דהא אורייתא אתא לאחזאה ספורין בעלמא ומלין דהדיוטי דאי הכי אפי' בזמנא דא אנן יכלין למעבד אורייתא במלין דהדיוטא ובשבחא יתיר מכלהו אי לאחזאה מלה דעלמא אפי' אנון טפסירי דעלמא אית בינייהו מלין עלאין יתיר אי הכי נזיל אבתרייהו ונעביד מנייהו אורייתא אלא כל מלין דאורייתא כהאי גוונא. ת"ח עלמא עלאה ועלמא תתאה בחד מתקלא אתקל צדקיא למתא מלאכי עלאי לעילא מלאכי עלאי כתיב בהו עושה מלאכיו רוחות האי באתר עלאה. בשעתא דנחתין לתתא אע"ג דנחתי מתלבשן בלבושא דהאי עלמא ואי לאו מתלבשי בלבושא כגוונא דהאי עלמא לא יכלין למיקם בהאי עלמא ולא סביל לון עלמא ואי במלאכי כך אורייתא דברא להו וברא עלמין כלהו וקיימין בגינה כיון דנחתת להאי עלמא אי לאו דמתלבש' בהני לבושין דהאי עלמא לא יכיל עלמא למסבל וע"ד האי ספור דאורייתא לבוש' דאורייתא איהו מאן דחשי' דההוא לבושי' איהו אורייתא ממש ולא מלה אחרא תיפח רוחי' ולא יהא ליה חולקא בעלמא דאתי בגין כך אמר דוד גל עיני ואביטה נפלאות מתורתיך מה דתחות לבושא דאורייתא ת"ח אית לבושא דאתחזי לכלא ואנון טפשין כד חמאן לב"נ בלבושא דאתחזי לון שפירא לא מסתכלין יתיר חשיבו דההוא לבושא גופא חשיבותא דגופא נשמתא. כהאי גוונא אוריית' דאקרון גופי תורה האי גופא מתלבשא בלבושין דאנון ספורין דהאי עלמא. טפשין דעלמא לא מסתכלי אלא בההוא לבושא דאיהו ספור דאורייתא ולא ידעי יתיר ולא מסתכלי במה דאיהו תחות ההוא לבושא אנון דידעין יתיר לא מסתכלין בלבושא אלא בגופא דאיהו תחות ההוא לבושה חכימין עבדי דמלכא עלאה אנון דקיימי בטורא דסיני לא מסתכלי אלא בנשמתא דאיהו עיקרא דכלא אורייתא ממש ולעלמי דאתי זמינין לאסתכלא בנשמתא דנשמתא דאורייתא כו' עכ"ל. הרי מבואר בזה"ק שעיקר תוה"ק והתמימה הם הסודות הגדולים והנוראים שמלובשים בספור התורה והספורים הם רק לבוש התורה, ובוודאי ראוי לאדם בשעה שמוציא איזה תיבה מפיו בתו"הק או שומע מפי הקורא להתדעזע ולאחזו רעדה וחלחלה מהאותיות

התיבה עצמה ומנקודותיה ומהתגין שעליה ומטעם ר"ל מניגון הטעם שעשה בתיבה זו בקריאתה מרוב העולמות לאין קץ ותכלית למספרן שתולין בהם ובעת שמוציא התיבה מפיו באותיותיה ובנקודותיה ובטעמה מעורר כל העולמות התולים בהם וז"ל הזה"ק פ' אחרי ד' ע"ג ע"א ות"ח מלה קדמאה דאורייתא דיהבין לינוקא אל"ף בי"ת דא מלה דלא יכלין בני עלמא לאדבקא בסוכלתנא ולסלקא ליה ברעותא וכ"ש למללא בפומיהון ואפי' מלאכי עלאין ועלאי דעלאי לא יכלין לאדבקא בגין דאנון סתימין דשמא קדישא ואלף וארבע מאה וחמש רבבן דעלמין כלהו תליין בקוצא דאל"ף ושבעין ותרין שמהן קדישין גליפין באתווי רשימין דקיימי בהו עלאי ותתאי שמיא וארעא כרסי' יקרא דמלכא תליין מסטרא חדא לסטרא חדא דפשיטיתא דאל"ף (ר"ל קו האמצעי של אלף) קיומא דעלמין כלהו וסמכין דעלאין ותתאין ברזא דחכמתא. ושבילין סתימין ונהרין עמיקין ועשר אמירין כלהו נפקי מההוא קוצא תתאה דתחות אל"ף מכאן ולהלאה שארא לאתפשטאי אל"ף בי"ת ולית חושבן לחכמתא דהכא אתגליף כו' עכ"ל. ומאמר זה כבר מלתו אמורה למעלה בענין תפלה. הרי זה לפניך שאפי' המלאכים העליונים אינם יכולים להשיג אפי' אות אחד מהתו"הק והתמימה כמו שאינם יכולים להשיג הבורא ית"ש ויתעלה זכרו לעד מהותו אף אפס קצהו כך אינם יכולים להשיג אף אפס קצהו על בוריו תור"הק כי אורייתא וקב"ה כלהו חד הוא. וז"ל פ' אמור דף ק"ו ע"ב באת חד זעירא תליין אלף אלפין ורבא רבבן עלמין דכסופין ועל דא תנינן אתוון אלין קשירין אלין באלין וכמה אלף רבבן עלמן תליין בכל את ואת ואסתלוקו ואתקשרו במהימנותא ואתגלייא וסתים בהו מה דלא אתדבקו עלאין ותתאין. אורייתא ביה תליא עלמא דין ועלמא דאתי הוא ושמיה חד כו' עכ"ל. (ואיך) ראוי לאדם להזהר מאד בדקדוק. התיבות כמבואר למעלה בשער הג' כ"א לא יוציא מפיו הדק היטיב יקרא כגון **וַיְדַבֵּ֣ר רַדְנָ֔י** וכיוצא בזה יתן עיניו למטה בדבורו ולבו למעלה איך פוגם בדבורו העולמות העליונים הקדושים לאין קץ ותכלית התלוים באותיות ובתיבות כנ"ל בזה"ק שלא אמר כלל תיבות הכתובים בתורה הקדושה שהוא (וידבר אדני) אוי לאותו בושה וענשו גדול כמבואר בזה"ק וכבר מלתו אמורה למעלה בשער ג' פ"ב וגם איך יזהר האדם להוציא התיבות מפיו בדחילו ורחימו. כי עונשו גדול מאוד כמבואר בתיקונים בכמה מקומות. וז"ל בתיקון ע' בדף קכ"ב ע"ב ומאן די משתמע תמן קלי' בין באורייתא בין בצלותא בין בצעקה בלא דחילו מיד וישמע ה' ויחר אפו ותבער בם אש ה' וכמה נטורי תרעין תמן דאתקריאו אזני ה' כו' ואם לא סליק לון בר נש בדחילו ורחימו מה כתיב ביה כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא כו' תמן סלקין קלין דבורא דאורייתא וצלותא עכ"ל. וראוי לאדם לידע שהנקודות והטעמים הם

יותר סתומים ונעלמים מהאותיות. וז"ל ז"ח ד' ע"ח ע"ב וכל אות ואות דאורייתא וקוצא דילי' ונקוד' דיליה וטעמי דיליה אית לון רזין סתימין לעילא כו' דלית ידיעה כידיעה דנקודי וטעמי דאתוון לאשתמודע בהון כו'. עכ"ל בקיצור. כלל היוצא מזה שחיוב גדול על האדם בעת שקורא או שומע מפי הקורא או לומד באיזה מעשה וספור של התורה כגון ספור של הגר ושל בלעם ושארי ספורים או לכל אשר יקרא האדם נפש חיה הוא שמו של בני שם וחם ויפת בני נח הנזכרים בפ' ואלה תולדות בני נח וגו' ויולדו להם בנים אחר המבול. גם בפ' וישלח אלה שמות בני עשו ואלה בני שעיר החורי הנזכרים שם מחויב לקרות או לשמוע מפי הקורא בכוונה עצומה ברתת ובזיע ממש כקורא בתורה או שומע עשרת הדברות או פסוק שמע ישראל כמבואר למעלה במאמר זוהר הקדוש מגודל חיוב שמיעת הפ' מפי הקורא ברתת ובזיע ועיי"ש בקריאת הפרשה דב' וה' כי אין הבדל ביניהם כלל וכל הנחלים הולכים אל הים ויקוו המים על מקום א' מרועה א' נתנו ואל א' אמרן כי הכל הולך אחר התהום וסתום הדברים שבו ועיקר אור התורה וגודל הקדושה הוא בגוף ונשמה של התורה שמלובש בספור ההוא או בשמות אשר יקראו וכיוצא. וכשמוציא האדם מפיו או שומע מפי הקורא בכוונה עצומה התיבה של הספור או השם משמות ע"ג הנ"ל הנזכרים בתורה מעורר בזה בעולמות העליונים הקדושים שורש ופנימיות האורות המלובשים בתיבה זו או בשם זה. ובודאי אחיי ורעיי הן מי יקרא בצדק או הנוטה אוזן לו ישמע או הלומד על כוונה זו שהוא בכדי לעורר העולמות העלונים הקדושים דתלוים בתיבותיה' ובאותיותיה' ובנקודותיה' וטעמיהם בודאי תשוקתו עצומה ג"כ לידע ולהשיג תורתינו הקדושה על בוריו דהיינו לידע הדין והמצוה והיראה והאהבה והמוסר והתוכחה הכל על בוריה ומדקדק בכל פסוק פירושה היטיב ולו יודע אי' איפו מקומה באיזה פ' מלא הוא כתובה וכמה פעמים נזכר בתורה פסוק זה אף בשנוי לשון קצת וכוונתו לש"ש להיות בקי בהן ובשמותיהן למען תהיה תורת ה' בפיו ולזכרון בין עיניו תמיד כל מה שכתוב בה. ועיני ראו ת"ח שהיו בקיאים בעל פה ג"כ בפ' נח בכל שמות הבנים של יפת וחם ושם. ובפ' וישלח בכל שמות בני עשו ושעיר החרי וכל זה הוא מחמת כוונת למודם וקריאתם בתו"הק רק לשמה להיות בקיאים אף בשמות הנזכרים בה וכל זה בא לאדם מפאת דביקות והתקשרות נפשו מאוד בתו"הק והתמימה שם כל פני מגמתו ואת נשף חשקו ורצונו לידע אותה על בוריה ודי בהערה זו:

פרק ה

הנה ראיתי ונתתי את לבי כי טוב וראוי טרם אוחילה לדבר בכוונת הלימוד נקדמה פניו בתודע מאמר מזה"ק מגודל מעלת הכוונה הן בתורה והן בתפלה וז"ל פ' ויקהל ד' ר"י ע"א זכאה חולקיה מאן דזכי להני לבושין דקאמרין דמתלבשן בה צדיקיא בגינתא דעדן אלין מעובדין טבין דעבד ב"נ בהאי עלמא בפקודי אוריתא ובהון קיימא נשמתא בגינתא דעדן ואתלבשא בהני לבושין יקירין כד סלקא נשמתא בההוא פתחא דרקיע לעילא אזדמנן לה לבושין אחרנין יקירין עלאין. דאנון מרעותא וכוונה דלבא באורייתא ובצלותא כד סלקי מתעטרא מההוא עטרא מאן דמתעטרא ואשתאר חולקי להההוא ב"נ ואתעבד מני' לבושין דנהורא לאתלבשא בהו נשמתא לסלקא לעילא. ואע"ג דאוקמוהו דאנון לבושין בעובדין תליין. אלין לא תליין אלא ברעותא דרוחא כמה דאתמר לקיימא גו מלאכין רוחין קדישין ודא איהו ברירא דמלה. ובוצינא קדישא אוליף הכי מאליהו לבושין דלתתא בגינתא דארעא בעובדין לבושין דלעילא ברוחא ורעותא וכוונא דלבא עכ"ל. זאת אומרת בני ואחי ידידי. ידידות יושר מעלות הכוונה כי אין לבוא אל שער המלך בג"ע העליון כ"א ע"י רשותא וכוונה דלבא. ועתה קורא משכיל שיעור ידידות מכל ההצעה שהצענו עד הנה בגודל מעלות תורתינו הקדושה באותיות ונקודות וטעמים ותגין הכל מיד ה' השכיל בעולמות עליונים לאין קץ ומספר ותכלית התלוים בהם ואין דבר רק בתורה כמבואר באר היטיב במאמרים הנ"ל ועוצם שבח מעלת הכוונה אשר בלעדה לא ירים איש לבא למרום. ג"ע העליון בודאי ראוי לכל אדם לכוין קודם קריאתו בתו"הק או שמיעתו מפי הש"ץ הן בכל לימודי התורה כוונתו הראוי לו ולא יהיה קריאתו ושמיעתו ולימודו בתו"הק כמצות אנשים מלומדה ח"ו. והנה האריז"ל הגדיל תורה בכוונות פרטיות על כל לימוד ולימוד ואינו דומה כוונת הלמוד של תורה לשל נביאים ושל נביאים לשל כתובים ושל כתובים לשל משנה ואינו דומה כוונת סדר זרעים לשל מועד וכן כל הש"ס ושל משנה אינו דומה לשל הלכה ושל הלכה לשל קבלה ושל קבלה לשל מדרש כי כל לימוד ולימוד הנ"ל שורשו בעולם מיוחד בעולמות העליונים הקדושים וצריך לכוין בכל לימוד שורשו באותו עולם העליון הדרך לימוד זה ולהשיגה ולתקנה. אך לאו כל מוחא סביל דא. לכן הצגתי לאנשים כערכי כוונת כלליות בכל לימוד ולימוד ובכוונות כלליות ההם נכללו ג"כ כוונת כלליות של האריז"ל וז"ל האריז"ל ועיקר כוונת עסקו בתורה תהיה להשיגה כדי לקשר נפשו ולהדביק אותה אל שרשה כדי להשלים אדם העליון ולתקנו וזה יהיה תכלית עסקו בה עכ"ל בקיצור. וכוונה זו הכלליות נכלל בעז"ה בכוונת של כל לימוד ולימוד נכון יהיה לפניך בעז"ה וזה הוא:

כוונת תנ"ך

קודם קריאת הפרשה שמו"ת או שאר פסוקי תורה או קודם שמיעת הפרשה מפי הקורא גם קודם לימוד תנ"ך יכוין במחשבתו בזה"ל בשמחה עצומה הריני רוצה לקרות תורה הקדושה או לשמוע מפי הקורא או ללמוד תורה הקדושה להשיגה בכדי לקשר נפשי אל שרשה וכל טעם ואות ותיבה שאוציא מפי בזה הקריאה או הלמוד או שאשמע מפי הקורא אני מכוין בזה לעשות תיקונים בעולמות העליונים הקדושים התלוים בהם וכל כוונתי לתת בזה נחת רוח ליוצרי ובוראי ית"ש ויתעלה ואני מאמין באמונה שלימה ואמתית שכל הטעמים והנקודות והתגין והאותיות שבתורתינו הקדושה אף בספורי התורה בהם תלוים עולמות עליונים קדושים ונעלמים לאין קץ ומספר ותכלית לשם יחוד כו' ויהי נועם וגו' ע"כ וטוב לפרש בפה מלא הכוונה קודם הקריאה או הלימוד בזה הל' ממש וכן בכל לימוד ולימוד כאשר יבא באורו בעז"ה ובכל עת אשר עינו רואה בספר וקורא או שומע או לומד יעורר עצמו לכוין במחשבתו כוונה זו בקיצור בשמחה רבה ועצומה מאוד וכשיקרא בתורה או בנביאים וכתובים מעניני ניסים ואותות ומופתים של בוראנו ית"ש שעשה לישראל יתן בלבו ובמחשבתו הודאה עצומה בשמחה לבוראינו ית"ש על זה ויחשוב ג"כ במחשבתו בשמחה עצומה גבורות ה' גבורות ה' בזה האות והמופת. ואף כשיקרא או ילמוד בעניני אותות ומופתים של בוראנו ית"ש שלא הגיע מהם שום טובה לישראל עכ"ז יחשוב במחשבתו גבורות ה' בזה. וגם כשיקרא או ילמוד או ישמע מפי הקורא בתורה איזה מצוה מהמצות הנוהגים בזמננו יקבל עליו במחשבתו בשמחה עצומה לעשותו ולקיימה אם יגיע לידו ויבקש במחשבתו מהש"י ויתעלה שישלח עזרו מקודש ומשען יסעדהו לקיים כל המצות הנהוגים בזמנינו מרמ"ח מ"ע כשתזדמן לידו (ובמצות) ל"ת יקבל עליו בבל יעבור ויבקש במחשבתו עזרה בקדש נמצא מאוד נגד פתויי יצרו המסיתו תמיד (ובמצות) שאין נהוגים בזמנינו יכניס צער בלבו מפאת העדר קיומם ויבקש רחמים במחשבתו לצרף מחשבתו הטובה להחשב כצ' ועושה. ובכל זה יהיה כוונתו לתת נחת רוח ליוצרו ב"ה וב"ש ולא יהיה קריאתו בתו"הק או שמיעתו או לימודו כמצות אנשים מלומדה ח"ו ודי בהערה זו:

כוונת לימוד משניות גמרא ופוסקים

האי טעונה הצעה אחת קטנה וזה תוארה שכל איש ואיש מאישי ישראל מחויב להאמין ג"כ באמונה שלימה ואמתית שכל מה ששנו חכמים בל' המשנה וכל תלמוד בבלי וירושלמי וספרא וספרי ותוספתא ומכילתות גם מדרשים שהם תורה שבעל פה שנתנה למשה רבינו ע"ה מסני על פה לבד פי' הפשוט והנגלה שבהם ג"כ שם רמז

ואין מספר לסודות שבהם והעיקר הסידור של התלמוד הוא הסוד המלובש בתיבות ובל' של פשט הפשוט והנגלה כמבואר בזה"ק פ' פנחס בר"מ דף רמ"ד ע"ב. וז"ל ורבנן דמתניתין ואמוראים כל תלמודא דלהון על רזין דאורייתא סדרו לי' עכ"ל. וכל התעסקות הלימוד של התנאים והאמוראים היה ע"ד הסוד בעולמות העליונים ועל ידי סדר היחוד והתקשרות של המדות והפרצופים העליונים הקדושים בהנהגת הבורא ב"ה וב"ש וזכרו לעד בחכמתו הנפלאה לאין קץ ותכלית כן נסדרו הנהגותינו בעולם זה התחתון ע"פ תורתינו הקדושה והתמימה באיסור והיתר בכשר ופסול בטהור וטמא לכן צריך האדם להיות בקי בהן בכל מ"ע ול"ת של תורתינו הקדושה על בוריה אפי' בכל מצות דרבנן שכולם מרומזים בתורתינו הקדושה ונתנו למרע"ה בסיני. כמבואר בזה"ק פ' תשא דף קצ"א ע"ב. וז"ל הכי תנינן דבההוא שעתא דנחית משה וקבל אורייתא בלחודוי כללא דכל ישראל ואיהו קביל אורייתא בעלמא ואפי' מגלת אסתר. עכ"ל בקיצור. וכל מצות דרבנן נתקנו ג"כ ע"ד הנהגת העולמות העליונים הקדושים ובכולם צריך האדם להיות בקי בהם בכדי לידע להתנהג בכל המצות ע"פ תורתינו הקדושה כדת ואז בכל מ"ע ול"ת שמקיים האדם בעולם זה התחתון כתקונה נתקן על ידו בעולמות העליונים תיקונים נפלאים ונוראים לאין קץ ותכלית ואז שכרו ג"כ כפי התיקון ואם ח"ו האדם אינו מתנהג במצות תורתינו הקדושה כדת אז עושה פגמים גדולים כביכול בעולמות העליונים ר"ל ואז עונש ג"כ כפי פגמו גם לימוד התורה בעצמה היא עיקר תיקון ויחוד של העולמות העליונים הקדושים. וזה ידוע ממאמרים שהעתקתי לעיל מגודל מעלת לימוד התורה לכן קודם לימוד משניות גמרא ופוסקים יכוין קודם לימודו בזה"ל במחשבתו הריני רוצה ללמוד תורה הקדושה להשיגה בכדי לקשר נפשי אל שרשה וכדי לידע מצותיך הקדושים על בורים ולקיימם כתיקונם וכל הדבורים שאוציא מפי בזה הלימוד אני מכוין לעשות בהם תיקונים גדולים בעולמות העליונים הקדושים וכל כוונתי לעשות בזה נחת רוח ליוצרי ובוראי ית"ש ואני מאמין באמונה שלימה ואמתית שכל דין ומצוה הפשוט שאלמד רמוזים בה סודות גדולים ונוראים בעולמות העליונים הקדושים לשם יחוד כו' ויהי נועם כו' וראוי לאדם לעורר עצמו בעת לימודו כמעט בכל רגע ולחשוב כוונה זו אף במחשבתו לבד בקיצור בזה"ל אני לומד תורה הקדושה זו כדי לתת נחת רוח ליוצרי ובוראי ב"ה וב"ש וכוונתי ג"כ להשיג תורתו הקדושה ולקיים מצותיה כתקונה ע"כ וכוונה זו הקצרה יחשוב במחשבתו בכל שעה בשמחה עצומה בעת לימודו משניות גמרא ופוסקים. ואם ילמד אדם איזה דרש נפלא מיתור תיבה אחת או מאות א' יחשוב במחשבתו בשמחה עצומה גבורות ה' וחכמתו הנפלאה בתורתינו הקדושה:

כוונת הלימוד של קבלה ומדרשים

וקודם לימוד של ס' הזהר ותיקונים ושארי ספרי המקובלים גם בלימוד מדרשים יכוין בזה"ל הריני רוצה ללמוד ספר קבלה או מדרש זה כדי להשיג קצת גדולתו ורוממתו של יוצרי ובוראי ב"ה וב"ש ולהשיג גודל מעלת תורתו הקדושה בכדי לקשר נפשי אל שרשה ולעשות בזה תקוני' גדולים בעולמות העליונים הקדושים ועיקר כוונתי בזה הלימוד לתת ליוצרי ובוראי ב"ה וב"ש נחת רוח גדול לשם יחוד כו' ויהי נועם כו'. וגם בלימוד זה"ק ומדרשים בעת לימודו בהם מעניני נסים ונפלאות הבורא ית"ש או בראותו בהם פירושים נפלאים בפסוקים מתורתינו הקדושה יכוין במחשבתו בשמחה עצומה גבורות ה' וחכמתו הנפלאה בתורתו הקדושה:

כוונת לימוד ספרי יראים

קודם לימוד ספרי יראים יכוין קודם לימודו בזה"ל הריני רוצה ללמוד ספרי מוסר ותוכח' כדי שיכנוס בלבי יראת הבורא ב"ה ושלא אטה מעבודתו ומקיום מצותיו הקדושים ימין ושמאל וכוונתי בלימוד זה לקשר נפשי אל שורשה ולעשות תקונים גדולים בעולמות העליונים ועיקר כוונתי לתת בלימוד זה נחת רוח גדול ליוצרי ובוראי ברוך הוא וברוך שמו לשם יחוד כו' ויהי נועם וגו' ע"כ. אחרי הוודעי סדר הלימוד וכוונת הלימוד בדרך ארוכה נקיטנא נפשי בקצרא במלות קצרות ראשי שיערות האומר ויצאתי ללקט לקט שכחה אומר השכוח מעיקרו ולא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה אשר לא יזכר מוסרו למעלה וחסרון לו יוכל להמנות בזה הסדר בדרך קצרה. תיכף אחר תפלת שחרית סמוכים לעד לעולם לומר הה' זכירות שזכרתי בפרקים הקודמים. ואחר הה' זכירות ראוי לאדם שיקרא בפסוקי הפרשה של השבוע ע"פ תקון האריז"ל ע"ז הסדר יום הראשון מהשבוע ששה פסוקים הראשונים מהפרשה שמו"ת וביום השני ד' פסוקים שמו"ת להלן ביום ג' ה' פסוקים שמו"ת להלן וביום ד' ששה פסוקים שמו"ת להלן וביום ה' חמשה פסוקים שמו"ת להלן והיה מספר הפסוקים בימי השבוע כ"ו כמנין והי"ה הודא"י שמו כן תהלתו סי' והיה למשמרת לאות לבני ישראל במספר הימים אשר תשמרו להקריב במועדו דבר יום ביומו ובליל ששי אחר חצות הלילה יקרא כ"ו פסוקים שמו"ת להלן. וסי' והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו והיה משנה על אשר ילקטו יום יום ואף בכתבי האר"י ז"ל שם נאמר כוונת עצומות בקריאת פסוקים אלו אך אני לא יצאתי בחבורי כנופי מכניף כוונו' נכונו' ליחידי סגולה כי מה אני כו' אך הנה באתי במגלות ספר קצוב עלי אנוש כערכי הרוצה להתנהג בפרישו' דרך כתבי האריז"ל כאש' החילותי תת לפניך בהקדמת החבור וז"ל האר"י ז"ל ואם נאנס או שכח ולא קרא ו' פסוקים שמו"ת

ביום א' הרי הוא מעוות שאינו יכול לתקן אעפ"כ לתקון יום שני צריך שיקרא אף מה שלא קרא אתמול ויקרא ביום שני עשרה פסוקים של אתמול ושל היום וכיוצא ביום אחר מימי השבוע יקרא למחר פסוקים של אתמול ושל היום וזה הוא רק לתקון היום אך מה שלא קרא אתמול הוא מעוות שלא יוכל לתקן. עכ"ל. ומזה יתבונן האדם גודל מעלת קריאת פסוקים אלו בכל יום על סדר הנ"ל לכן ראוי לאדם להזהר בקריאת פסוקים אלו ואף אם הוא בדרך יהיה מזומן אצלו חומש בכדי שיכול לקרות בכל יום מניין הפסוקים הנ"ל ודי הערה בזה. ואחר קריאת הפסוקים הנ"ל של הפרשה ילמוד פר' חומש עם פרש"י ואחר לימוד פ' חומש יקרא בנביאים דהיינו בהפטרה של אותה השבוע מנין הפסוקים שקרא בתורה דהיינו ביום א' ששה פסוקים וביום ב' ד' וכן בכל יום מכתבי האר"י ז"ל. ואחר קריאת הפסוקים של הפטורה יקבע שיעור בלימוד נביאים וכתובים כפי הסדר שבארתי לעיל באר היטיב ואחר לימוד נביאים וכתובים ילמוד שיעור של כל הלימודים משניות גמרא ופוסקים קבלה ומדרש ואגדה וספרי מוסר הכל כפי הסדר שנתבאר למעלה בעז"ה אך יזהר שלא ילמוד ס' הזוהר וספרי המקובלים בחצי לילה הראשונה רק ביום או בלילה אחר חצות. ובליל שבת קודש אין צריך להזהר בזה. ובודאי בלימוד תורתינו הקדושה והתמימה על הסדר הנ"ל יזכה לאריכת ימים הנצחיים ולכל הטוב הצפון אשר עין לא ראתה. אחר שרישומו ניכר למעלה סדר הנאות בלימוד האדם עדיין צריכין אנו להודיע מלקשור לשון של זהורית להזהיר את האדם בדברים הצריכים ללמוד ושלשה המה לעין הקורא יגלה. **א**' שמחים לעד לעולם הן בעשית איזה מצוה הן בלימוד והיית אך שמח דוקא וז"ל הזה"ק פ' פקודי דף רס"ד ע"ב באמצעיתא דהאי היכלא קיימא חד רוחא כו' מהכא מתפשטין ונפקין תרין רוחין אף וחימה ואלין אתמנון על כל אנון דשמעי נזיפא על מאן דלעי באורייתא ואתרצן בי' (כ"ה הגירסא עמ"מ) ולא מקנאן עלי' וכן על כל אנון דחייכאן. ממילי דאורייתא או ממילי דרבנן דהא מאף וחימה נפקי כמה אלף וכמה רבבן וכלהו נפקי ושראן עלייהו דבני נשא אנון דמשתדלין באורייתא דמשתדלי במילי דמצוה דאזלי בארחא דמצוה בגין דיתעצבון ולא יחדון בה ומתרין אלין דחיל משה כד חבו ישראל ונחית מן טורא כו' עכ"ל. ע"כ מה מאד צריך לזהר בזה. **ב**' מאוד ומאוד הוי זהיר שלא להפסיק לימודו בדברים בטלים ח"ו. וז"ל זה"ק פ' שלח דף קס"ב ע"א מאן דפסק מלין דאוריית' על מלין בטלין יתפסקין חיוהי מהאי עלמא ודיניה קיימא בההוא עלמא. עכ"ל. גם בגמרא הקדושה מבואר עונשו שמאכילי' אותו גחלי רתמים ר"ל ע"כ צריך לזהר בזה. **ג**' ביחוד שצריך האדם להזהר שלא יוציא ח"ו קודם הלימוד או קודם התפלה מלה בישא. וז"ל הזה"ק פ' פקודי דף רע"ג ע"ב והאי

רוחא בישא תלוין כמה גרדינין אחרנין דאנון ממנן לאחדא מלה בישא או מלה טנופא דאפיק ברנש מפומיה ולבתר אפיק מלין קדישין ווי לון ווי לחייהון אלין אמן בני נשא דגרמיה לאלין גרדינין אחרנין לשטאה ולמפגם אתר קדישא ווי לון בהאי עלמא ווי לון לעלמא דאתי בגין דאלין רוחין מסאבין נטלין ההיא מלה מסאבא וכד אפיק בר נש לבתר מלה קדישא אקדימו אלין רוחי מסאבי ונטלי ההיא מלה מסאבא ומסאבא להההיא מלה קדישא ולא זכי לי' לבר נש וכביכול תשש חילא קדישא עכ"ל. לכן יזהר האדם בכל זה מאוד ומאוד ודי בהערה זו. מה מאוד ומאוד צריך לזהר להשמיע קולו בלימודו כי זולת זה מה שנזכר בגמרא דעירובין דף נ"ד ע"א והובא בש"ע י"ד סי' רמ"ו סכ"ב כל המשמיע קולו בשעת תלמודו מתקיים בידו כו' גם הנה שכרו אתו ופעולתו לפניו ג"כ בעה"ב עצום מאוד כמבואר בזה"ק פ' שמיני דף ל"ט ע"א. וז"ל מאן דאשתדל באורייתא ודביק בה וההיא מלה דאורייתא אשתמע בפומי' ולא לחיש לה בלחישו אלא ארים קליה בה דאורייתא הכי בעי לארמא קלא דכתיב בראש הומיות תקרא לארמא רנה דאורייתא ולא בלחישו כיין הטוב כתמר טב דלא שתיק הוא עתיד לארמא קלא כד יפוק מהאי עלמא הולך לדודי למישרים דלא יסטי לימינא ולשמאלא ולא ישתכח דימחי בידוי דובב שפתי ישנים אפי' בההוא עלמא שפוותיה מרחשן אורייתא עכ"ל. ודי הערה בזה. גם יזהר האדם מאוד מלשמש במי ששונה הלכות ודין זה מבואר בש"ע י"ד סי' רמ"ג והזה"ק מזהיר ג"כ בזה מאוד בכמה מקומות וענשו מבואר בפ' פקודי דף רמ"ו ע"א וז"ל אלין שרפים כו' ואלין אינון דקיימי לאענשא בהאי עלמא ובעלמא דאתי לאינון דמזלזלי לב"נ דאוליפו מניה אפי' מלה חדא באורייתא ולא מנהגי ביה יקר ולכל אינון דמשתמשי במאן דאקרי שית סדרי משנה ליחדא יחודא דמאריהון עכ"ל ועי' ג"כ בפרשת משפטים דף קי"ז ע"א ובהקדמת תיקונים דף ה' ע"ב ודי בהערה זו:

פרק ו

גודל מעלת האדם שמחדש חדושי תורה מבואר בזה"ק בכמה מקומות. וז"ל בהקדמת בראשית דף ד' ע"ב. תנן בההיא שעתא דמלה דאורייתא אתחדש מפומי' דבר נש ההיא מלה סלקא ואתעתדת קמי' דקב"ה וקב"ה נטיל להההיא מלה ונשיק לה ועטרין לה בשבעין עטרין גליפין ומחקקין. ומלה דחכמתא דאתחדשא (פי' דברים של קבלה וסודות התורה) סלקא ויתבא על רישא דצדיק חי עלמין וטסא מתמן ושטא בשבעין אלף עלמין וסליקת לגבי עתיק יומין כו' בההיא שעתא ארח עתיק יומין בההיא מלה וניחא קמי' מכלא נטל להההיא מלה ואעטר לה בתלת מאה ושבעין אלף עטרין ההיא מלה טאסת וסלקא ונחתא ואתעבידא רקיע חדא וכן כל מלה ומלה דחכמתא אתעבדין

רקיעין קיימין קיומא שלים קמי עתיק יומין והוא קרי לון שמים חדשים שמים מחודשים סתימין דרזין דחכמתא עלאה וכל אלין שאר מלין דאורייתא דמחדשין קיימין קמי קב"ה וסלקין ואתעבידו ארצות החיים ונחתין ומתעטרין לגבי ארץ חד ואתחדש ואתעביד כל ארץ חדשה מההיא מלה דאתחדש דאורייתא כו' זכאין אנון דמשתדלי באורייתא. עכ"ל. ועוד מענין זה בפ' ויחי דף רמ"ג ע"א עי"ש (וחיוב) גדול הוא על האדם לכתוב כל מה שמחדש בתורה כי הוא תיקון גדול בעולמות העליונים הקדושים כמבואר בכתבי האר"י ז"ל. וגם הוא מועיל לשכחה. ודי בהערה זו:

גודל העונש רח"ל

אם חידושו אינו על דרך האמת ח"ו לעצור במילין מי יוכל ולכבוש עין מסוררים מדרך האמת נתיצב על דרך לא טוב ומבלים ימיהם בפלפול שאינו על האמת כי תועבת ה' הוא עושה אלה ועונשו גדול עד מאוד כמבואר בזה"ק בכ"מ. וע"כ יזהר האדם בזה מאוד וז"ל הזה"ק בהקדמת ספר בראשית דף ה' ע"א. ת"ח ההוא דלאו אורחיה ברזין דאורייתא וחדש מילין דלא ידע על בורייהון כדקא יאות ההיא מלה סלקא ונפיק לגבי ההיא מלה איש תהפוכות לשון שקר מגו נוקבא דתהום רבה ודלג חמש מאות פרסי לקבלא להההוא מלה ונטיל לה ואזיל בההיא מלה לגו נוקביה ועביד בה רקיע דשוא דאקרי תוהו וטס בההוא רקיע ההוא איש תהפוכות שיתא אלפי פרסא בזמנא חדא כיון דהאי רקיע דשוא קאים נפקת מיד אשת זנונים ואתקיף בההוא רקיע דשוא ואשתתפ' בי' ומתמן נפיקת וקטלת כמה אלפים ורבבות בגין כו' אר"ש לחבריא במטותא מנייכו דלא תפקון מפומייכו מלה דאורייתא דלא ידעתון ולא שמעתון מאלנא רברבא כדקא יאות בגין דלא תהון גרמי להההוא חטאה לקטלא אוכלסין דבני נשא למגנא פתחו כלהו ואמרי רחמנא לשזבן רחמנא לשזבן, עכ"ל. וז"ל פ' יתרו דף פ"ז ע"א. ר' יצחק פתח אל תתן את פיך לחטיא את בשרך. כמה אית ליה לב"נ לאזדהרא על פתגמי אורייתא כמה אית ליה לב"נ לאזדהרא דלא יטעי בהו ולא יפיק מאורייתא מה דלא ידע ולא קביל מרבי דכל מאן דאמר במילי דאורייתא מה דלא ידע ולא קביל מרבי. עליה כתיב לא תעשה לך פסל וכל תמונה וקב"ה זמין לאתפרעה מני' בעלמא דאתי בזמנא דנשמתיה בעיא למיעל לדוכתהא דדחיין לה לבר כו'. עכ"ל. וז"ל פ' בלק דף קפ"ה ע"ב כל אנון דמשתדלי באורייתא ומתחדשי בה חידושין מיד איכתוב לגבי בני מתיבתא אנן מלין כדין כל אנון בני מתיבתא אתו למחמי לי' כו' אי מלה כדקא יאות. זכאה איהו. כמה עטרן מנצחן מעטרין לי' כל בני מתיבתא. ואי מלה אחרא הוי ווי לי' להההוא כסופא. דחיין לי' לבר וקאים גו עמודא עד דעיילי לי' לדינא רחמנא לשזבן. ואית אחרנין דסלקין לון כו' עכ"ל.

אחיי ורעיי הביטו נא וראו אם יש מכאוב כמכאוב מי שמחדש חדושין באורייתא שלא אליבא דאמת ומה עון נושא שעליו נאמר לא תעשה לך פסל וכל תמונה ובוטל מד"ת וגורם רעה לעצמו וביום רעה ראה את צאן ההריגה לאלפים ולרבבות מישראל ח"ו שגורם רעה גדולה ג"כ לאחרים ח"ו. ודי הערה בזה:

גודל מעלת למוד תינוקת של בית רבם

גודל החיוב ללמד את בנים הקטנים תורה מפורש בתורת משה ולמדתם אותם את בניכם וגו' ומעלת לימוד תנוקת של בית רבם אין למעלה הימנו כי הוא הבלא שאין בו חטא ועוד נוסף הוא בזה"ק גודל מעלת לימוד של תינוקת וז"ל במאמר הנ"ל תרין סמכין דלסטר דרום אנון שכיניא"ל עיזיזי"ה ואנון ממנין על תריסר אלפי ממנן אחרנין כו' ואלין אתמנין על ההוא הבל דתנוקת דלעאן באוריתא לקיימא עלמא ואלין נטלי ההוא הבל וסלקי לעילא וכל הבל והבל דאינון תנוקת דלעאן באוריתא לקיימא עלמא אתעביד מני' רוחא חדא וסלקא ההוא רוחא לעילא ואתעטר בעטרא קדישא ואתמנא נטורא דעלמא וכן כלהו כו'. עכ"ל וז"ל פ' בלק דקצ"ז ע"ב אם לא תדעי לאתקפא גרמך בגלותא ולאתקפא חילא לאגנא על בנך צאי לך צאי לך לאתקפא בעקבי הצאן אנון תנוקת דבית רבן דאולפי תורה כו' עכ"ל בקיצור:

גודל העונש להמעביר בניו מת"ת ר"ל

ועתה ישראל מה רב טוב קריאת ולימוד תינוקת הבלא גרים לקיום העולם ומלואו ואז תבין ולבך יהגה אימה מגודל העונש להמעביר בניו מת"ת לאחד מהם. וז"ל הזה"ק פ' פקודי הנ"ל לתרין סמכין דלסטר מערב כו' אלין אתמנון לאכרזא בכל רקיעין לכל אנון דמעברי' בנייהו מאוריתא וסלקין לון דלא ילעון בה כדין נפקי כל הני ממנן ומכרזי ואמרי ווי לפלני' דקא אעבר ברי' מאוריתא ווי לי דקא אתאבי' מעלמא דין ומעלמא דאתי מחולקא דעלמא דאתי כו' תלתין ותרין אחרנין כו'. עכ"ל. אחינו בני ישראל הנתונים בשיעורה רחמנים בני רחמנים ג"ח בני ג"ח איך ראוי לאדם להשתדל להיות איש משגיח בעינא פקיחא בעירו על היתומים קטנים או בתנוקת הקטנים שיש להם אב ואין להם פתח בית האב פתח תקות השנוי כי דל הוא ואין ידו משגת להשכיר להם מלמד לשנות עמו ולפעמים שאינם יודעים אף להתפלל ולברך ברכת הנהנין וברכת המזון אוי לעינים שכך רואות ואין איש שת על לב למצוא להם מזור תרף למחלתם. ולעת מצוא שיש תנוקת בעיר שהיו יכולים להיות מורי הוראות בישראל ומפאת שאין להם מלמד נשארים ע"ה גמורים ואיך ראוי להשגיח ע"ז ולעשות חברה קדישא של תלמוד תורה על זה כי יקיים עולם מלא בהבל פיהם של לימוד תורתם כמבואר במאמרי הזה"ק הנ"ל ובוודאי

מי שמשתדל ומשגיח ע"ז אין קץ ותכלית לשכרו ודי בהערה זו. אוזן שומעת תוכחת מוסר מגולה ג"כ ממאמר הנ"ל לאותן בני אדם שמעבירין בניהם מת"ת כשהם בני ט"ז ובני י"ז שנים לעסוק אהב במשא ומתן אדם ירחיב לו את גבולו בכסף ובזהב ואלה הבגדים אשר יעשו בגדי מעשה היצר או לאותו בושה אוי לאותו כלימה ודי בהערה של הזה"ק אובד אדמתו ישבע חרפה שאובד עה"ז ואדמת עה"ב ואין לו חלק כלל בעוה"ב כנ"ל מפורש במאמרי הקדוש הנ"ל ואין צורך בהערה יותר ודי בזה:

גודל מעלות מלמדי תינוקות

ו"ל ז"ח דכ"ב ע"ד א"ר תנחום בא וראה כמה חביבה התורה לפני הקב"ה שבשבילה זוכה האדם לחיי העוה"ב וכל המלמד תורה לאחרים יותר מכולם. בא וראה מה כתיב בכאן אם אקח מכל אשר לך אותם הרשעים הראוים לך בלעדי רק אשר אכלו הנערים חוץ מאותם המורים תורה לאחרים ולתנוקת ששכרם כפול דא"ר יצחק המלמד תורה לתנוקת דירתו עם השכינה והיינו דאר"ש כד הוי אתו למחמי עולימיא בבי רב הוה אמר אזילנא למחמי אפי שכינתא ואמר רק אשר אכלו הנערים חוץ מאותם אשר למדו לנערים תורה וחלק האנשים אשר הלכו אתי באותו העולם תדע שאחזיק בהם ולא אתנם לך אע"פ שראוים ליענש כל כך יש לנשמת הצדיק עם שר סדום שהוא שרו של גיהנם המושל על הרשעים ועוד אומר לא אני לבדי אחזיק באלו אלא ענר אשכול וממרא שהם האבות הם יקחו חלקם עכ"ל ודי הערה בזה:

גודל מעלת מחזיקי ידי לומדי תורה

הובא בהרבה מקומות בגמרא הקדושה כבר נודע ומפורסם בכל הספרים וז"ל הזה"ק פ' ויחי ד' רמ"ב ע"א אמאי אקדים בברכאן זבולן ליששכר תדיר והא יששכר אשתדלותי' באורייתא ואורייתא אקדים בכל אתר אמאי אקדים ליה זבולן בברכאן. אבוי אקדים לי'. משה אקדים לי' אלא זבולן זכי על דאפיק פתא מפומי' ויהב לפומי' דיששכר בגיני כך אקדים ליה בברכאן מהכא אוליפנא מאן דסעיד למארי' דאוריתא נטיל ברכאן מעילא ותתא ולא עוד אלא דזכי לתרי פתורי מה דלא זכי ב"נ אחרא זכי לעותרא דיתברך בהאי עלמא וזכי למהוי ליה חולקא בעלמא דאתי כו' עכ"ל. וז"ל פ' מצורע ד' נ"ג ע"ב עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר כו' מאן תומכיה אלין אנון דמטילין מלאי לכיסן של ת"ח כמה דאוקמוה ותומכיה זכי לנביאי מהימני דיפקון מני' כו' דאנון דמטילין מלאי לכיסן של ת"ח אנון תמכין לאוריתא מרישא עד סיומא דגופא וכל מהימנותא ביה תליא ואתמך וזכי לבנין דיתחזון לנביאי מהימנא עכ"ל:

ולהיפך גודל העונש ר"ל

וגם את זה לעומת זה ראה רעה חולה שגורם גם לאחרים ח"ו בהרפו מלהחזיק ידי לומדי תורה כמבואר בזה"ק ובתקונים וז"ל הזה"ק פ' וישלח ד' קע"א ע"א מאן דלעי באוריתא ולית מאן דסמיך לי' ולא אשתכח מאן דאטיל מלאי לכיסי' לאתתקפא. על דא אוריתא קא משתכחא בכל דרא ודרא ואתחלש תוקפא דאוריתא כל יומא ויומא בגין דלית לון לאנון דלעאן באוריתא על מה דסמכין וסיטרא חייבא אתתקף בכל יומא ויומא. ת"ח כמה גרים חובא דא דבגין דלית מאן דאסמיך לאורית' כדקא יאות אנון סמכין חלשין (פי' בעולמות העליונים הקדושים יש עולמות שנקראים סמכין דאוריתא וזה"ש אנון סמכין ר"ל אותן העולמות חלשין כביכול תשש כחם) וגרמין (ר"ל אותם שאינם מחזיקים ידי לומדי תורה גורמין) לאתתקפא להההוא דלית ליה שוקין ורגלין לקיימא עלייהו (פי' לס"מ ונחש הקדמוני שהם עולמות הקליפות) פתח ואמר ויאמר ה' אלהים אל הנחש כי עשית זאת ארור אתה מכל הבהמה וגו' על גחונך תלך מאי על גחונך תלך דאתברו סמכין דילי' וקציצו רגלוי ולית ליה על מה דקאים כד ישראל לא בעאן לסמכא ליה לאוריתא אנון יהבין ליה סמכין ושוקין לקיימא ולאתתקפא בהו עכ"ל בקיצור. וז"ל בהקדמות בתקונים ד' ב' ע"א שכינתא כו' איהו רגזא יתיר על נבל כי ישבע לחם דאתמר ביה לכו לחמו בלחמי דאיהו קמצן נבל בממוניה נבל שמיה דלאו איהו נדיב ולא איהו מזרעא דאבהן דאתמר עלייהו נדיבי עמים נאספו דהא קמצן איהו עני הדעת בתר דלא עביד טיבו למארי תורה למהוי מחזיק בידייהו כו' עכ"ל. וגם בהקדמות בראשית מגודל מעלתו וע"ש ד' ח' ע"א ודי בהערה זו. הנוטה אוזן הלא ישמע ולבבו יבין גודל הפגם והרעה שגורם לעצמו גם לכל ישראל שאינו מחזיק ידי לומדי תורה שבכל יום ויום הולך ונסוע תוקף עוז התורה ומשתכחת מישראל גם מה שגורם את כל היקום אשר ברגליהם של הקליפות כי נותן עוז ותעצומות לנחש הקדמוני סמכין ושוקין לאתתקפא בהו ועושי רשעה מתגברים בכל יום ויום צור ילדך תשי כביכול שגורם תשוש כח ופגמים גדולים בעולמות העליונים הקדושים וגורם רעה לעצמו גם לאחרים כפי שמבואר במאמרים הקדושים הנ"ל והאיך לא ישים האדם אל לבו את כל הדברים האלה כל הימים אשר הוא חי על האדמה להיות דברי תורה מעות קונות לו בכל מקום בזה ובבא והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם שיהיו בניו ראוים שתשרה עליהם השכינה כמאמר הזה"ק הנ"ל ולמען תשכילו את אשר תעשון לזכות ברב טוב הצפון וספון ודי בזה כדי הזעה והערה למשכיל שיעור ידידות. סליק שער הניצוץ והוא שער הלימוד בעז"ה המושיע. אחיי ורעיי הנה אחרי דרך מבוא התאמץ בעז"ה סדר הנאות ללימוד בכל פרטיה ויהי כאשר

תמו כל עניניה נכון היה למועד אשר ידעתי בשער הזה פרק ב' לקיים דברי לתקן שביל הטהור בפרש"י מכל סיג הטעו' שנפלו בדפוס גם ביאור גבולי יהושע וגבולי העתיד ובניו שלמה ובנין העתיד. אך גמר אומר בלבי אציגה נא אתהן לבדנה בסוף החבור בכדי שלא להפקיע את השערים של שערי תפלה וסדר היום זו מזו בהפסק גדול כזה ושם תמצאנה הכל על נכון בעז"ה המושיע ית"ש ויתעלה זכרו לעד אמן:

ז; שער הבכורות

פרק א

היות כל אדם חייב עליו בשיעורו להיות מונע את ערכותיו ואת פרפרותיו מפיו לתת מנה גדולה מבכורות צאנו ומחלבהן לעניים ומפיש עם בניו ובני ביתו על השולחן לדבר בם בדברי תורה האלפים קדומה ולה משפט הבכורה ולסיבה זו לו משפט הבחירה. זה שמו אשר יקראו לו להחבירה **שער הבכורות** ובו מבואר קיצור **כוונת האכילה** וכל סדר המערכה מערכת השולחן. ומאכלות אסורות וכוונת ברכת המזון וכל ברכת הנהנין. גם כל סדר היום והוא תפלת מנחה וערבית וקריאת שמע שעל המטה:

כוונת האכילה מודעת זאת מרז"ל לעולם ישער האדם כאלו קדוש שרוי בתוך מעיו מפסוק בקרבך קדוש וגו' ולפי רוב הענוה אמר הלל הזקן איזיל למגמל חסד עם הדין אכסנאי דאי' בגו ביתי כו' והנה נא ידעת כי הלא זה הדבר אשר צוה ה' לקטו ממנו איש לפי אכלו אומר בדעת מכרעת שהיא עבודת הבורא ית"ש ממש והלא זה נחת רוח עושה להבורא ית"ש ויתעלה כשאר עבודת הקודש וביחוד הוא מבואר בספרי המקובלים. ודבר זה צריך ביאור כי הלא כמו זר נחשבו להיות אכילת האדם עולה לריח ניחוח וכדי לקרב כל אלה אל השכל נקדים הצעה אחת קטנה בקיצור היותר נמרץ מספר הגלגולים חלק שני הנכתב. וז"ל כיון שחטא אד"הר נשארו טוב ורע מעורבים ונפלו הניצוצי הקדושה בתוך הקליפות והנה כל המצות אשר אנחנו עושים כל ימי חיינו וגם המיתה הכל הוא לצורך הבירורים ולפיכך בזמן שבית המקדש קיים היה עיקר הקרבן לעלות הניצוצות ולבררם ועכשיו שאין בהמ"ק קיים התפלה היא במקום הקרבן וגם ע"י האכילה הוא מתברר ואחר שיושלם כל הבירור אז יבא משיח וזה ענין המטר היורד מלמעלה וגורם להוציא צמחים ויש לעיין מי נתן כח לאותם הצמחים מן העפר העכור הזה. אלא הניצוצות הקדושים המעורבין בתוכן נותנים כח שיוצאים לחוץ כו'. וענין הבירור הוא שכיוון שנפלו הנצוצות הקדושים בעומקא דתהומא רבא חוזרים ועולים בד' יסודות דצח"מ ועולים העשבים שהם הצומח ואוכלים אותם הב"ח ומתעלים ואח"כ

חוזר ואוכל אותם האדם והב"ח מתעלה בתוך האדם ומתברר וקליפה גסה שיש בה נעשית צואה שאין בה תועלת וזהו הקליפה האחרונה שבכל הקליפות שהוא צואה שבה נאמר צא תאמר לו ומשליך אותה לחוץ שאין בה ממש ובזה מתקן קליפת העשיה שבעשיה ולכן צריך לנקות עצמו קודם האכילה כמ"ש בזה"ק על זה אזהרה גדולה שהאוכל בגוף משוקץ לנקבים הוא כעובד עבודת גלולים ר"ל והנה עיקר אכילת האדם הוא לצורך הבירור כי כשאוכל מדבק בנשמתו הניצוץ של הקדושה והפסולת דוחה אותה לחוץ וע"כ אסור ע"ה לאכול בשר מפני שאינו יודע לברר והצדיק בברכותיו שמברך בכוונה על המאכל ובכוונת אכילתו לש"ש הוא מברר ולכן צריך האדם לכוין בעת אכילתו שהוא מברר כל נצוצות הקדושה שבתוכו. וזאת היא כוונה העיקרית שבאכילה מלבד כוונת האכילה של הרב ז"ל ה"ה כו' ולזה מאיזה בחינה שיאכל אדם בכוונה הוא מברר הניצוץ שבאותו החיה והגלגול שבא בבהמה כיון שהשלימה זמנה ונשחטה שחיטה כשירה והשלימה כל מה שהיה לה לתקן באותה בחי' ועולה מב"ח למדבר והנה כל הבירור שאדם עושה בחיים הוא במעשה המצות ובאכילתו אבל במותו כו' והאדם צריך לברר ולתקן נשמתו וג"כ לברר ולתקן כל מה שאוכל ולהעלות כל אותן הנצוצות כי סוד הגאולה תלויה בזה עד שכל הקדושה תתברר וכשיוברר כל הניצוצות יעלו למעלה אז תהיה גאולה שלימה עכ"ל ספר הגלגולים בקיצור נמרץ. הנה אוזן מלין תבחון וחיך יוכל יטעם לו כי כן יבורך גבר ירא ה' בכוונת האכילה אוכלא דאפרת הוא ניצוצי הקדושה בבחינה ההוא ואכול תאכלו אותם בקדש פועל צדק כדובר משרים בתפלה כמבואר למעלה בשם ספר הגלגולים:

פרק ב

ביאור מהות ניצוצי הקדושה

אחרי שדברנו בפרק הקודם מענין בירורי ניצוצי הקדושה עתה באתי להסביר לאנוש כערכי כמציץ מן החרכים בעד האשנבים נשקף מהות נצוצי הקדושה בענין אחד וישמע חכם ויוסיף לקח טוב עין שכלו הוא יבאר' מהות ענין ניצוצי הקדושה בכל הדברים ונדבר בענין המאכל כי זה הוא בודאי יודה כל איש אשר נתן לו ה' חכמה וחלק לו בבינה שהטעם המורגש והתענוג שאדם מרגיש בהמאכל אשר הוא אוכל אינו גשמיות כי בדבר שגשמיותו עבה כעפר וכיוצא אינו מרגיש בהם טעם ותענוג כלל כשלועס אותם והסיבה לזה מפני שאין בהם נצוצות קדושה רק מעט מזעיר כידוע ולרוב עביות גשמיותו אין אור הניצוץ מורגש בו. אבל בצומח ירדו בהם נצוצות קדושה הרבה מרגיש אדם בהם באכילתה טעם ותענוג והטעם והתענוג ההוא הם הנצוצות קדושה אך לא כל הצמחים

שוין בענין נצוצות קדושה שבהם כי בודאי בעשבים אף שהם צמחים אין בה' נצוצות קדושה כ"כ לכן אין אדם מרגיש באכילתם טוב טעם ותענוג כמו באכילת מיני זרעים כגון חיטין ושיפון ושעורים וכיוצא שיש בהם נצוצות רבות יותר ויותר מבעשבים וכ"ש אם נותנים בלחם ותבשיל ג"כ תבלין כגון כרכום ושאר מיני תבלין מרגיש האדם טעם תענוג באכילתו יותר ויותר ויש שבח עצום בפת ותבשיל זה מפני שנתוסף ג"כ בו נצוצות קדושה מהתבלין. ואף ע"ז פקח עיניך וראה אמתת הדבר שהטעם ותענוג של אכילת בעלי חיים מורגש יותר ויותר מהרגשת טעם ותענוג של הצמחים וזרעוני אפי' מתובלין והוא לרוב ירידה בהם נצוצות הקדושה יותר ויותר מבצמחים נמצא מזה חכמה ישכילו זאת יבינו שהטעם והתענוג של כל המאכלים אינם גשמיות אך הם רוחניות ונשמה ניתן אל המאכל מעולמות העליונים הקדושים והם הם הנצוצות הקדושות הירדו מעולמות העליונים אל כל הצמחים לפי מדריגת כל א' וא' למינהו כמו הנשמה שניתן בגוף האדם העכור. והנה כשאדם אוכל המאכל בכוונה הנ"ל בהקדמה מס' הגלגולים והיינו לברר נצוצות הקדושה שבמאכל ההוא אז הנצוצות הקדושה שבמאכל ההוא שהם מעולמות העליונים הקדושים מתדבקין בנשמתו שגם היא מעולמות העליונים כי מצא מין את מינו. ועתה הגיע עת דודים וקול התואר נשמיע להסביר לאנוש כערכי ולתארהו במחוגת השכלי איכות הבירור והוא זה כי בטרם יאכל האדם גם רעב ואין כח לא שתה מים ויעוף והאכילה נותן ליעף כח ולאין אונים עצמה ירבה אין זה כ"א מנצוצות הקדושות שהיו במאכל כי גוף המאכל הם קיא צואה בלי מקום עוצם כחו והמאכל עוברת לחוץ אחר כמה שעות של האכילה ועיקר הכח הם מהנצוצות הקדושות שנתדבקו בנשמתו כנ"ל ולמראה עיניו ישפוט ולמשמע אזניו יוכיח באמת כי הלא עינים להם ולו יראו בחוש כשיאכל האדם מדברים שאין בהם נצוצות הקדושה רק מעט מזעיר שם כגון עשבים לא ילך בכח האכילה ההיא כ"כ כמו משאר אכילות שיש בהם נצוצות קדושה הרבה וא"כ אנו רואים בחוש כי כחו וראשית אונו ביתר שאת ויתר עוז באה לו לאדם מפאת הנצוצות הקדושות שבמאכל והנה כשהאדם מעלה הבל יפצה פיו בתורה הקדושה או בתפלה או שילך בכח האכילה ההיא שנתוסף בו מהנצוצות הקדושים לעשות מצות מעשיות מעלה הנצוצות הקדושים ההם למעלה בעולמות הקדושים ממקום שנפלו מקודם ועולים בדברי התורה והתפלה והמצוה שעשה כמבואר למעלה בכמה מקומות בזה"ק וכל דברי האדם מתורה ותפלה בוקעין רקיעין ועאלת לאתר דעאלת למעלה גם כל המצות אשר יעשה האדם הכל עולים למעלה ועולין גם נצוצות הנ"ל לשורשם כמו נשמת הצדיק היא העולה למעלה אל שורשה אחר פטירתו והפשטותו מגשמיות הגופני.

עתה הראת לדעת סוד מהות הנצוצות הקדושות ואיכות בירורה בענין המאכל בקיצור נמרץ על דרך הפשוט והמשכיל על דבר ימצא מעצמו טוב טעם בכל פרטי הדברים וה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה ויראנו נפלאות מתורתו הקדושה אמן:

ואחר הודיעו ספוק צרכינו די ביאור עולה בדבר הלמד מענינו צריכין אנו למודעי אופן המועיל ותנאי הנאו' לו כי הכל לפי תנאו הכתוב בס' הגלגולים שהעיקר לברור ניצוצות באכילתו הוא לימוד התורה על השולחן אז הוא מברר בכונותיו הנצוצות הקדושים מכל המאכל אשר יאכל כנ"ל וזולת למוד התורה בעת אכילתו שיכוין כוונות עצומות בעת אכילתו אינו מועיל להוציא הנצוצות הקדושות מהמאכל לכן מזהיר הזה"ק בהרבה מקומות על למוד התורה על שולחנו ואפס קצהו תראה מאמרים מזה"ק בפרקים הבאים בעז"ה. הנה זכרונו בא לפניך למעלה וממנו תשכילו ותבינו מוסדות גודל מעלת אכילת האדם על הכוונה הנ"ל כי בודאי היה ביכולתו ית"ש ויתעלה לברוא את האדם באופן לבלתי היות סיבת חיותו וקיומו תלוי באכילה ושתי' אף שברא להם גופים אך כוונת הבורא ית"ש ויתעלה בבריאת האדם דוקא על קוטב האכילה ושתיה תלוי אופן חיותו וקיומו בכדי שיתקן האדם בזה תקון גדול ועצום להוציא ניצוצות הקדושות מתוך הקליפות כמו שמתקן תיקון זה בשאר מצות מעשיו' ולימוד התורה והתפלה. ועל ענין זה אמר דהע"ה שויתי ה' לנגדי תמיד שאף בדבר גשמיות שהיה עושה לא היתה כוונתו רק להוציא הנצוצות הקדושות שבהם שהם מעולמות העליונים הקדושים. לכן אחיי ורעיי אהובי נפשי יזהר האדם בזה כשיאכל או ישתה ובודאי יהיה לו הנאה ותענוג מאותו האכילה או השתי' יעורר לבו בכל רגע בכל המאכל אשר יאכל או מכל המשקה אשר ישתה יתמה בלבבו ויאמר מה זה ההנאה והתענוג שאני טועם באכילה זו ושתי' זו אין זה כי אם הם הנצוצות הקדושים מעולמות עליונים הקדושים ויחשוב אם מנצוץ קטן א' קדוש שבאותו המאכל או המשקה הגשמיים הגיע לי תענוג והנאה כזה ק"ו הדברים איך יגיע לי הנאה ותענוג אחר פטירתי שאזכה להנו' מזיו כבוד העולמות הקדושי' העליונים שהם עולמות התענוגים בעצמם שמהם לוקח הנצוץ קדוש הקטן הזה הניתן במאכל או במשקה זה אם הייתי מתדבק אף בעז"ה השפל בדברים הרוחנים ממש דהיינו בכוונת התפלה ובלמוד התורה הקדושה ובהודאות ושבחים בתמידות להשם יתעלה ויתרומם ובשאר מצות ולמה לי להתדבק בדברים הגשמיים באכילה ושתי' שאין בהם רק נצוץ אחד קטן של קדושה אז בודאי אם יחשוב בעת אכילתו בזה יבזה תאוות הגופני באכילה ושתי' ולא ישגיח כלל על תאוות גופו המטונף שהוא צרעת ממשכא דחויא ובודאי אם יבא הרהור תאות לבו בעניני עה"ז ירחיק ויבזה התאוה במחשבתו

כנ"ל ולעולם ירגיז היצ"ט על היצ"הר ותאוותיו. ובמה שלא ימשוך אחר תאוותיו אף במחשבתו ויבזה אותם בזה יכניע מאוד הקליפות כמ"ש בזה"ק ובר לבב דלא אמשיך רעותי' ולבי' לסטרא אחרא. ובזה"ק פ' תרומה דקל"א ע"א וז"ל גופיהון דצדיקיא דלא אתמשכו בהאי עלמא בתר הנאין דההיא קליפה תקיפא לא שלטא עלייהו רוח מסאבו כלל דהא לא אשתתפו אבתרי' כלום בהאי עלמא וכמה דגופא אתמשך בהאי עלמא בתר ההיא קליפה והנאין וענוגין דילי' ומתקנין לי'. הכי אסתאב בתר דנפקת נשמתי' מני'. גופין דצדקי' דלא מתענגי בהאי עלמא אלא מתענוגי דמצוה וסעודתי שבתין וחגין וזמנין ההו' רוח מסאבא לא יכיל לשלטאה עלייהו דהא לא אתענגו מדילי' כלום והואיל ולא נטלו מדילי' לית לי' רשו עליהון כלל זכאה איהו מאן דלא אתהני מדילי'. עכ"ל. ובודאי אם ישים עליו לבו כנ"ל וידבק תמיד מחשבתו בהבורא ית"ש ויתעלה בודאי לא יאכל ולא ישתה יותר מכדי קיום גופו לבד כדי להפריד עצמו מהגשמיות. והתקנה לזה שיפריד אדם עצמו מהגשמיו' הוא שיזהר שלא יסתכל בעניני עה"ז כלל כי אם בעת צרכו ולא יחשוב בהם כלל אף במחשבתו כי בהסתכלות בעניני העה"ז אף בדבר מאכל ומשקה וכ"ש בדברים אחרים רחמנא ליצלן אף שיחשוב רק במחשבתו הוא מגשם א"ע. וישמח ויגיל האדם מאוד אם יודע בעצמו שזכה למדרגה זו להכניע תאוותיו לכבוד הבורא ית"ש ויתעלה ואל יאמר האדם אוכל ואשתה הרבה על הכוונה הנזכר שהיא כדי להוציא נצוצות קדושה מהם ולהעלותם. אדרבה בהכנעת תאוותיו הוא עובד עבודה תמה יותר ויותר להבורא ית"ש כי בזה מכניע הקליפות וסטרא אחרא ומוציא מהם נצוצות הקדושה יותר ויותר לכן מפליג בזה"ק בהרבה מקומות גודל מעל' תעניתו של אדם שהוא חשוב יותר לפני הבורא ית"ש מכל הקרבנות וכל כוונת הקרבנות היתה כדי להוציא נצוצות הקדושות ולהעלותם כנ"ל בהקדמה מס' הגלגולים. ובזוהר הקדוש פ' משפטים דף קי"ט ע"ב וז"ל זכאה עמא קדישא דאתקריאו עאנא דקב"ה למקרב גרמייהו קרבנין קמי' כמה דאתמר נחשבנו כצאן וקרבין גרמייהו כעאנין בתעניתא דבמעוט חלבא ודמא דתעניתא איהו חשיב יתיר מקרבנא דבעירן דהוה מתמעט דמא וחלבא וכל אינון אמורין ופדרין דמתאכלין כל ליליא. עכ"ל. לכן אף בעת הצורך אדם לאכילה ושתי' דהיינו כשהו' רעב או צמא ורוצה לאכול ולשתות לש"ש לעבוד יוצרו ובוראו ב"ה וב"ש בכח זה אחר אכילתו ושתייתו עכ"ז יזהר מאוד שלא ילך אחר האהבה בתענוגים שטועם באכילתו ובשתייתו שלא יגשם התענוג ההוא אך ישים אליו נפשו ועצמיותו בתענוג ההוא בעבודת הבורא ית"ש ויתעלה וקראתי לסיבת עונג לקדוש ה' ית"ש ודבר דבר בלבבך לאמר הלא התענוג הזה הם נצוצות הקדושים מעולם התענוג

העליון הקדוש ולמה לי להתדבק באוכל זה הגשמי במיעוט תענוג שבא אליה מעולם העליון טוב לי יותר להתדבק בעולם התענוג עליון הקדוש עצמו ויתחיל לחשוב בגדלותו ורוממותו ונפלאותיו אשר עשה היוצר והבורא ית"ש ויתעלה זכרו לעד שברא בחכמתו הנפלאה עולמות עליונים קדושים לאין קץ וסוף ותכלית שמנצוץ אחד קטן קדוש שבא מעולם העליון להמאכל זה יש בו תענוג והנאה וטעם נפלא כזה מי יוכל לשער ולהשיג התענוג של העולמות העליונים הקדושים עצמן ובמחשבה זו יבא לאדם דביקות גודל ועצום באלהותו ית"ש ויתעלה ויגיל וישמח שמחה עצומה ביוצרו ובוראו ית"ש שברא בחכמתו הנפלאה והנשגבה עולמות עליונים קדושים כזה ובמחשבה כזו אדם יושב על שולחנו כאן בעוה"ז השפל והעכור ואוכל בעולם התענוג העליון הקדוש וירגיל אדם א"ע לחשוב בעת ישיבתו לאכול המאכל או בעת שיקח בידו המשקה לשתות מחשבה זו שיש באותו המאכל או המשקה נצוצות הקדושים רוחנים ומהם יטעום התענוג וההנאה באכילתו ובשתיתו ואז בודאי כשיחשוב בזה קודם אכילתו ושתייתו לא יגשם התענוג שהם הנצוצות הקדושים בעת האכילה ושתיה וכל אדם יעשה בזה. ת"ח ולו יאכל ולו ישתה מאומד על הכוונה הנ"ל להוציא מהן הנצוצות הקדושות ולהעלותם אל מקורם ושרשם ובוודאי כשיאכל האדם על הכוונה הנ"ל יקיים הפסוק שויתי ה' לנגדי תמיד ובכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחותיך ודי בהערה זו. אף שיש שביל טהור בכוונת האכילה מהאריז"ל לאו כל מוחא סובל לכוין עמקי כוונתו והלואי שיכוין האדם הכוונה הכללית הנ"ל עד שיאורו עיניו לגע במעט שכלו ביערת הדבש מהאריז"ל:

פרק ג

ביאור איכות האכילה

ממצוא חפציך ודבר דבר על אופני קטבי כוונת האכילה בפרק הקודם עתה אבאר דבר חוק ומשפט איכות האכילה כפי השתנות הזמן וצבא אנוש עלי ארץ קיץ וחורף יום ולילה לא ישבתו עי"ז מעבדות הבורא ית"ש כאשר יבוא לפנינו. כי הלא עיניכם הרואות את כל מעשה ה' הגדול אשר עשה מאורות ברקיע השמים להבדיל בין היום ובין הלילה והיו לאותות למועדים וזמנים זמנו של זה כזמנו של זה הוד היום גדול בימות הקיץ מימות החורף. והנה אחיי ורעיי הלא תבינו מועדות סדר האכילה שבוודאי אינו מן הראוי להשוות מידת האכילה בימי החורף כבימי הקיץ כי בימות הקיץ ראוי לאדם לאכול קביעות סעודתו ביום דוקא והיינו בחצות היום ולא בלילה כי בעוד היום גדול לעת לעשות לה' להתפלל תפלת המנחה יתעכל המזון שבמעיו קצת ועי"ז יתפלל תפלת המנחה לעת מצוא בגוף נקי אך יזהר מאכילה מרובה וגסה ויתנהג בתחבולות שכתב

החסיד בעל חו"ה בשער הפרישות וע"ש אבל בסעודות לילות דקיץ ראוי למעט באכילה כל מה דאפשר ומה טוב ומה נעים לאכול רק איזה תבשיל לבד בלא לחם כלל בכדי שיוכל להתפלל תפלת שחרית בגוף נקי. וגם שיכול ללמוד בלילה שלא יחטפנו השינה מרוב האכילה. וגם יכול להיות כל הלילה עד הבוקר נעור. ללמוד אחר אכילת איזה תבשיל לבד אם ירצה משא"כ אם יאכל בלילה הקצרה הזו סעודת קבע אף אם יעלה על לבו להיות נעור כל הלילה ללמוד הוא מן הנמנע ובלתי אפשרי כי מרוב האכילה נעשו האיברים כבדים עליו ויחטפנו השינה ומשיחטפנו ישכב וערבה שנתו שלא יקום בעוד לילה לומר התקון חצות שהוא חיוב גדול על כל עבדי ה' לעמוד בבית ה' בלילות לאונן ולקונן על החורבן בהמ"ק ועל שבר בת עמי כי גדול כים שברם וכתנין זולף דמעות על פניו בקיץ וחורף יהיה וע"כ צריך האדם למעט אכילתו בלילה ובזה ותדד שנתו מעיניו ובימות החורף יתנהג האדם באכילתו היפך התנהגותו בקיץ שבסעודת היום ממעט בסעודה כל מה דאפשר ומה טוב שלא לאכול פת כלל רק איזה תבשיל כי קביעת הסעודה בימים הקצרים אף אם יאכל בחצות היום בודאי יהיו עליו איבריו כבדים בעת תפלת מנחה ומעריב ולא יוכל להתפלל בכוונה ישרה גם בלתי נקיות הגוף אך קביעות סעודתו יהיה בלילה כי בלילות הארוכים דחורף יכול אדם לישן כמה שעות אחר אכילתו ואח"כ לקום בחצות הלילה לעשות התיקון וללמוד ובסדר הזה ראוי שיתנהג אדם בריא כל ימיו למען יאריכון ימיך בעה"ז ולמען ייטיב לך לעוה"ב ודי בזה כדי הערה:

פרק ד

ביאור מהות האכילה

מדי עברי לבאר איכות האכילה עת לכוננה על ישר במו עופל וחוזק בחזקת היד החזקה והעונש הגדול על האוכל מאכלות אסורות רחמנא לצלן וע"כ צריך האדם לזהר בהם מאוד ויעמוד מרחוק בתכלית הריחוק אפילו מחשש שלהם וביחוד בשרץ השורץ המצוים במאכלים והם הנקראים מילבין בלע"ז שהיא דמיון הנמלה הנזכר בגמרא נמלה לוקה חמש שגם היא שרץ הארץ כנמלה שעוברין עליה חמש לאוין. ובודאי חיוב גדול על האדם לחקור היטיב על זה בכל ימות השנה וביחוד בימות החמה שמצוי ביותר ועיני ראו גם באמצע החורף כמה כלים מלאים מהם. גם בלחם שהיה מונח במרתף באמצע החורף מצאתי ג"כ בהם הנמלים הנ"ל ובודאי עתיד ליתן את הדין מי שאינו נזהר בזה היטיב לחקור ולבדוק עד מקום שידו מגעת וביחוד בימות הקיץ בכל המאכלים ובכל המשקים שאוכל ושותה ובכל הכלים שנעשו בהם המאכל והמשקה דהיינו כלי חרס שמבשלים בהם רק משבת לשבת גם כלי קמח בודאי יש בהם מילבי"ן גם בלחם

ובגרופי"ן שאופה או עושה בעה"ב על שבוע או ב' שבועות בודאי נמצא בהם מילבי"ן הנ"ל בד' וה' ימים אחר האפי' או עשיה וביחוד בגבינות הישנות גם הכלים שמונחים בהם גבינות וחמאה ראיתי בעיני אף בחורף ומכ"ש בקיץ שהם מלאים מילבין. גם ראיתי בעיני אף בימות החורף במשפך שמסננין עליה יין היו מילבין רצין ושבין בה. גם יזהר האדם מאד בקטניות ועדשים שיבדוק תחלה קודם בישול ע"י נפה דהיינו לרקדן על הנפה ובפסולת שיפנו מהנפה על השולחן או הדף יבדוק. ובודאי ימצא בהם מילבין רוחשין גדושים בתוך הפסולות ואת הכל ראיתי בעיני ולא מאומד דעתי וגם לא מפי השמועה אני אומר לכם. גם בשרץ זבובי' בודאי במאכל או משקה שאינם מכוסין בכסוי היטב נופלים בהם הזבובים וביחוד בתבשיל עב ובודאי לית לי' ברירה לברר מן הזבובים בשעת אכילה ולהשליכם לחוץ כי א"א לעמוד עליהם. וביחוד בסעודת לילה שאינן ניכרין בקערה כ"כ וחיוב על האדם לחקור ע"ז היטב. ועיני ראו ולא זר בקיץ ולפעמים אף בחורף בצלוחית שהיו שותים בו שכר שעורים או דבש מצאתי לאחר שעה או שתים זבובים קטנים שנתהוו מלחלוחית השכר או הדבש הנדבק בצלוחית. לכן יזהר מאוד בזה לבדוק הצלוחית מזבובים קודם שתייתו בה ותקון גדול הוא תיכף למריקה שטיפה שאחר שתית השכר מורק ושטף במים היטיב. וביותר צריך לזרז להזהר בחומץ הן בקיץ הן בחורף כי כלי שמעמידין בה החומץ היא מלאה זבובים קטנים וחיוב על האדם לסנן החומץ על ב' וג' מפות. ואף בעת הסינון יזהר מאוד שלא יפרחו הזבובים לתוך החומץ המסונן או על מאכל ומשקה אחר. שהן עומדים בסמוך לכלי שהחומץ בה. יזהר האדם מאוד בקיץ גם בתחילת ימי החורף שלא ישתה שכר ואף שאר משקים רק מזכוכית לבינה זכה ובה יהיו נראי' אף הזבובים הקטנים ולא ישתה שום משקה מכלי עץ או מכלי חרס שבודאי נפלו בהם הזבובים אם לא כסו אותם מתחלה ועד סוף בכסוי כראוי ואף אם כסו אותם במכסה כראוי א"א להזהר שלא יפלו בכלי טרם כיסו אותה ואף גם זאת ששותה מזכוכית לבנה ימתין מלשתות עד שתשקע הרתיחה שקורין שוי"ם בלע"ז וראיתי רבים וכן שלמים ויראים ששותי' דרך המפה. וביותר צריך להזהר מזבובים בתבשיל ירקות שקורין (באטווינע) בלע"ז שבודאי נפלו זבובים בקדירה בעת שהיתה מגולה ואינו ניכר כ"כ בטביעת עין בקערה בשעת האכילה להשליכם לחוץ:

גם בתולעים המצוי בבצלים ובכל הירקות וביחוד בכרוב שקורים היפ"טלך קרוי"ט מצוים שם תולעים קטנים בין עלה לעלה דמיון פרעושים והן אמת יהגה חכי שרוב העולם נזהרים בזה ובודקין עד מקום שידם מגעת כל עלה א' בבד ובעל נפש ירחיק מאכילתם כללו של דבר שחיוב גדול על כל איש מאישי ישראל לחפש ולבדוק אחריו

ולחקור בכל החקירות במאכלים ובמשקים ובכלים שמונחים בהם אם לא תמצא בהם זבובים ותולעים ומילבין בכדי שיוכל להנצל מאיסור אכילתם רחמנא לצלן שאיסור שלהם חמור מאיסור חזיר שעל אכילת חזיר לאו אחד ועליהם מוזהר בכמה לאוין כנ"ל. ואף גם זאת שיהא האדם ירא שמים וגם נזהר בהם בשמרם בכל אומצי החקירה וכל היד המרבה לבדוק עכ"ז לא יהיה נכון לבו בטוח בודאי שנצול מכל וכל מאיסורים אלו ובביחוד ממילבין שמצוין במאכלים בקיץ בתמידות. אך חיוב גדול על האדם לעשות המוטל עליו ואת אשר בכחך לעשות עשה לחקור עד מקום שידו מגעת ואז עכ"פ יהיה שוגג וה' ית"ש יהיה בכסלך ויצילך מלכד ולא יאונה לצדיק כל און. אך מי שאינו חושש ע"ז כלל ואוכל ושותה בלא בדיקה וחקירה גדולה מתחילתו תחלתו מוכיח על סופו ואף על הספק נקרא מזיד ועונשו גדול רחמנא לצלן ומה מאוד מפליג בזה"ק עונשי איסורים אלו שהרי הוא כאלו כופר בעיקר ולית לי' חולקא באלהא דישראל רחמנא לצלן ואעתיק לפניך ממאמר אחד מזה"ק כדי לעורר לב האדם אל הזריזות בזה. וז"ל הזה"ק פ' שמיני דמ"א ע"ב ת"ח כל מאן דאכל מאינון מאכלי דאסורי אתדבק בסטרא אחרא וגעל נפשי' וגרמי' ורוח מסאבא שרי' עליה. ואתזי גרמי' דלית לי' חולקא באלהא עלאה ולא אתי מסיטרי' ולא אתדבק בי' ואי יפוק הכי מהאי עלמא אחידן בי כל אנון דאחידן בסטר דמסאבא ומסאבין לי' ודיינין לי' כבר נש דאיהו געלא דמרי'. הגידה לי שאהובי נפשי אחיי ורעיי וכי אין ראוי לאדם לפול מלא קומתו ארצה וליתן בעפר פיהו ופלגי מים תרד עיניו יומם לא ישקוט ולילה לא ינוח אם קולע השערה לשער בעצמו שלא היה נזהר היטיב בעודו בחיים חיותו ממאכלות אסורות אשר אומץ עונשם חמור מכל עבירות שבעולם לפי הזה"ק הנ"ל שעל כל עבירות שבתורה אף על אותם שחייב בהם מב"ד מ"מ לאחר שסבל עונשו בגיהנם ובשאר עונשים כפי שנגזר עליו בעולם העליון עכ"פ יש לו חלק לעה"ב ויש לו חלק בקב"ה ית"ש. אבל זה שטימא עצמו וגופו ממאכלות האסורות מבואר במאמר הזה"ק הנ"ל שאין לו חלק כלל באלהי ישראל ולא בעה"ב ונידון לדרי דרון כנ"ל עלייהו כתיב כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה וגו' ומה לי עוד לזעק ולדבר על לב בני אדם האין די בעור עולה לבער ולהתלהב לבב אנוש ייסד הזה"ק הנ"ל ובזכרו כל הדברים האלה הלוך ילך ובכה תמיד לא יחשה על רוע מזלו אם ישאר כנ"ל. ושמעתי על כמה אנשי מעשה שהולכים בעצמם אל בית הרחים לנקות אף כלי בית הרחים ממילבי"ן וטוחנין בכל יום מעט תבואות ואופין לחם לצורך יום אחד בלבד וכן בכל יום ומכ"ש שנזהרים בכלים שבביתם לנקות אותם בכל יום מספק מילבי"ן ע"י שרפה בקש ואשרי חלקם בזה ובבא. גם שמעתי על כמה אנשי מעשה

שקודם אכילתם מנקים השולחן שיאכלו עליו היטיב מספק מילבי"ן ונזהרים שלא יהיה מונח שום ספר על השולחן בעת האכילה כי בספרים מצוין ג"כ מילבי"ן וחוששין שלא ירחשו מהספרים על המפה ועל הלחם. אחיי ורעיי מי זה האיש אשר בינה יתירה נודעת לו מזה"ק הנ"ל בחומר העונש של עון זה ר"ל ולא ישים על לבו ויחרד וילפת אורחות דרכם להזהר בכל מיני זהירות מעון המר זה אף בספק ספיקא אם ישער בדעתו שאפשר שיכול להיות במאכל או במשקה או בכלי זו (מילבי"ן) או זביבים אזי ידך משוכות הימנו ואתה נמנע מלאכלן או לשתותן כי נח לו לאדם שימסור עצמו לכבש את תאותו שעה קלה בעה"ז השפל והבזוי מלאבד אורות חלקו מאלהי ישראל ח"ו וחלקו בעה"ב שכולו ארוך לעולמי עד. ואין די להפקיע את עצמו בלבד בזהירות ההשגחי על עצמו יצא אלא על הכלל כלו יצא להזהיר את אחרים ג"כ וביחוד להרים מכשול מדרך עם ישראל להאופים שהמכשלה הזאת תחת ידם והמה כשלו ונפלו רבים חללים בעו"ה וחטא הרבים תלוי בהם במה שאין נזהרים להבהב כלים שמשתמשין בהם בכל יום ע"י שריפה בקש כי כל כלי אפיה שלהם ואף גם זאת כל כותלי בתיהם מלאי' (מילבי"ן) ר"ל אף בימות החורף. ואשרי חלקו מי שמשתדל את עצמו להיות איש בזה ליתן את פנאי שלו ולחקור ולדרוש בתמידות על אודות הדבר הזה לזכות בזה את הרבים וזכות הרבים תלוי בו ודי בזה. גם במדעך ברור באיזה שוחט שמעשיו אינם מתוקנים כ"כ הוי זהיר מאוד מלאכול משחיטתו. ואף גם זאת להזהיר גם לאחרים ע"ז ובתחבולות תעשה דרך העברתו מלשחוט עוד. ומה מאוד הוא ראוי וישר אל גאוני מדינה האיתנים מוסדי הארץ הרודים בעם להקהל ולעמוד על הפרצה וישטחו להם שטוח מצודות על כל זובחי הזבח אשר בכל גבולם סביב שבכל ימות החול לא ישתו שום משקה המשכר מלבד שבתות ה' וי"ט כי בעו"ה גדלה המכשלה הזאת תחת ידם במשקה המשכר יומר לשותיו. כח הרגשותיו. ולב ולא יכין. בפגימת הסכין. וביחוד להטיל גודא רבא בארור לבל ירום איש את ידו ליקח את המאכלת לשחוט כי אם מי שיודע ללמוד גמרא ופוסקים, והן רבים עתה בשחיטה עוסקים, והכל שוחטים אף אם אינו מכיר צורתא דשמעתתא ואינו יודע מאי דקאמרי רבנן ואינו ירא שמים כלל כי לא ע"ה חסיד וכל הפושט ידו ליטול חרב פיפיות בכח גברא נעשה מומחה לרבים בשחיטתו או לעינים שכך רואות ובודאי דבר זה מוטל על גדולי הדור גאוני המדינה בכל מה שיש בידם לתקן ולהרים המכשול מדרך עם קדוש וזכות הרבים תלוי בהם. ודי בהערה זו. גם משאלה שיש בה חלוקי דיעות בפוסקים ובשעת הדחק והפסד מרובה הוראתו שלא בקדושה להכשיר אם בעל נפש אתה הוי זהיר שלא תאכל משאל' זו, אך את זה לו תאכלו מבשר שהורה בה זקן ואין

בו דין חלוקה כלל בפוסקים והדין מפורש בש"ע והוא פשוט כמשחל ביניתא מחלבא אין זה נקרא שאלה כלל אף שצריך לשאול עליו (גם) יזהר האדם מבשר בהמה שיש בה סרכא, וז"ל התיקונים תקון עשרין וחמשא דף ע"ה ע"ב ואם ספר תורה איהו חסר באתר דמלא או מלא באתר דחסר או אות חד חסיר או יתיר או חליף, ס"ת פסול, לאו איהו כדיוקנא דס"ת דלעילא כגוונא דא אינון חמש כנפי ריאה כגוונא דחמשה חמשא תורה. וורדא כגוונא דזה ספר דאיהו ספר ישרים, אי אוני חסיר או יתיר או חליף, איהו חסרא פסול ומאן דעבר עלייהו כאלו אעבר על אורייתא וחמשה חמשה דילה כו' כנפי ריאה צריך דלא יהא בה סרכות תמני סרי סרכות אינון מאן דעבר עליי' כאלו אעבר ברית דאיהו חי עלמין כו'. ודי בהערה זו. בשר אחוריים של בהמה האריז"ל מזהיר שלא לאכול וביותר צריך להזהר במקום שאין יודע ומכירו להמנקר אם הוא ירא את ה' מרבים ובקי בטוב הניקור בהם ובשמותיהם כי גדלה המכשלה של איסור גיד הנשה רח"ל כמבואר פ' וישלח דף ק"ע ע"ב ועי"ש. גם אזהרת האריז"ל שלא לאכול שום לב של בהמה וחיה ועוף כי הם מהדברים המזיקים לנפשו מאד, ולא יאכל גבינה ביום שאוכל בו בשר אפי' זה בתחלת הלילה וזה בסוף היום, גם אזהרתו שלא יאכל אדם אפי' ספק פת אסור ויאכל בכוונה דברים המותרים שנתברר לו בלתי שום ספק שאין במאכל זה שום איסור כלל וכלל. וז"ל האריז"ל והאכילה דחול רובה הולכת לחלק החיצונים ומעוטה הוא הנברר מהנצוצות הקדושה שנפלו בקליפות ונכנסו במאכל הנאכל עם איזה נשמת חוטא המתגלגל בו בעונותיו שנתקן הכל ע"י האדם האוכל המאכל ההוא ודוקא אם לא יהיה המאכל דבר איסור ח"ו שאז אין הקדושה שבו ראוי' לתקון ולפיכך האוכלה ניזוק בנפשו כי הקליפה הגוברת בה מסיתו לחטוא עכ"ל. ויזהר האדם מאוד שלא יטיל אימה יתירה בתוך ביתו כנזכר בגמרא וביחוד על האמה שעוסקת בבישול תבשילין שמתוך אימה יתירה שעלי' מבעל הבית אף אם יארע לפעמים איזה איסור בבישולה דהיינו בבשר וחלב. תחת לשונה מסתרת הדבר ואינה מגדת כלל לאנשי הבית ואין איש מאנשי הבית שם בבית יודעים מאומה כי יראה מאימה שיש לה מבעל הבית וגודל הפגם של איסור בשר וחלב מבואר בזה"ק פ' משפטים דף קכ"ה ע"א ועיי"ש. לכן יזהר האדם מאוד בזה ואדרבה ראוי להזהיר בתמידות לאנשי ביתו וביחוד לזו שעוסקת בבישול תבשילין אם יארע לפעמים איזה שאלה באיסור בשר וחלב או בשאר דבר טריפות שבל תכחד ותסתיר הדבר ובזה תמצא חן בעיניו כן ראוי לכל משכיל לדבר על לב אנשי ביתו בתמידות ודי בזה. גם יזהר האדם מאוד מאיסור הנאה של בישול בשר בחלב:

פרק ה

הנה מה מאוד צריך האדם להזהר בזה לפנות את עצמו קודם האכילה אם צריך לזה כמבואר בזה"ק פ' תרומה דף קנ"ד ע"ב. וז"ל שלחן דב"נ אצטרך לאשתכחא בנקיותא דגופא דלא יתקרב למיכל מזונא דיליה אלא בנקיותא דגרמי' וע"ד אצטרך ב"נ לפנאה גרמיה בקדמיתא עד לא ייכול מזונא דשולחנ' דכי' דההוא מזונא דאתקין ליה ביה אתרעי קב"ה בגין דלא יתקרב על ההוא שלחן קיא צואה דאיהו מרזא דסטרא אחרא וסטרא אחרא לא יקבל מההוא מזונא דשלחן דא כלום כו' ובגין כך אצטרך ב"נ דלא יהיב מזונא דע"ג פתוריה לההוא קיא צואה וכ"ש במעיו וכ"ש דאיהו טב לב"נ ובריאו ותקונא דגופא וע"ד שלחן איהו למיכל בי בדכי' עכ"ל. גם איך ראוי לאדם להתנהג כמ"ש בזה"ק פ' מקץ ד' קצ"ב ע"ב אף שמזונותיו של אדם קצובים ומוכנים לו ועבר כירה מוכן הוא לסעוד סעד להביא לפניו לאכול מן המוכן עכ"ז יתפלל קודם אכילתו לפני השם יתעלה ויתרומם על מזונותיו. וז"ל שם בזה"ק פתח ואמר קרא אבתרי' איש אמונת רב ברכות דא הוא ב"נ דמהימנותא דקב"ה ביה כגון ר' ייסא סבא דאע"ג דהוה ליה מיכלא דההוא יומא למיכל לא הוה מתקן ליה עד דשאיל מזונא קמי מלכא קדישא לבתר דצלי צלותיה ושאיל מזוניה קמי מלכא כדין הוה מתקין והוה אמר תדיר לא נתקין עד דנתנון מבי מלכא עכ"ל. ובוודאי כי הוא זה כל האדם יכול לקיים עבודה זו לבוא אל המלך מלכו ש"ע להתחנן לו ולבקש מלפניו על מזונותיו קודם הנטילה בתפלה קצרה בזה"ל. יה"ר מלפניך רבון כל העולמים ואדוני האדונים שתתן לי פרנסתי ומזונותי ומזונות כל ישראל ברחמיך הרבים והטריפני לחם חקי בהיתר ולא באיסור ויקוים בי מקרא שכתוב פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון ע"כ ודי בזה. ואחר ששפך את שיחו זו התפלה על מזונותיו כנ"ל יטול ידיו לאכילה שני פעמים בסרוגין על כל יד ויד וכל פינות שאתה פונה דרך ימין תחלה יטול הכלי ביד ימין ויתן אותה לידו השמאלית ויריק בידו השמאלית על ידו הימנית תחלה ואח"כ על ידו השמאלית וכן נטילה שניה זה"ק והאריז"ל. וגודל שכר של נט"י לסעודה ולהיפך גודל העונש רח"ל מבואר בזה"ק פ' לך לך ד' פ"ז ע"ב. וז"ל כל מאן דלא נטיל ידוי כדקא יאות אע"ג דאתעניש לעילא אתענש לתתא ימאי עונשיה לתתא דגרם לי' לגרמי' מסכנותא. כמה דעונשי כך. הכי הוא זכי מאן דנטל ידוי כדקא יאות דגרים לגרמי' ברכאן דלעילא דשראן ברכאן על ידוי כדקא יאות ואתברך בעותרא עכ"ל ויזהר בהגבהת הידים בעת הברכה כמו הנטילת שחרית והוא מבואר בז"ח ד' ט"ז ע"ב וז"ל בברכת המזון אית מילין ידיעין חד לתקונא פתורא כפום ההיא מזונא ומאן דלא הוה ליה כל כך ויסדר פתורא איהו משובח בגין דיתיב למיכל קמי מלכא דכתיב

ואכלת לפני ה' אלהיך. (תנינא) נט"י קודם אכילה כו'. (תליתאה) נטילת ידים דיטול ימינא בשמאלא כו' דהא ימינא דב"נ כגוונא עלאה הוא למהוי ליה שבחא על שמאלא כו' (רביעאה) דצריך להגביה ידיו לאחר נטילה בשעה שמברך ויזדווג שני זרועותיו כאחת בשעת הגבהת ידיו כו' דכתיב שאו ידיכם קודש וברכו את ה' מ"ט בגין דאצבען אינון דיוקנא עלאי כו'. (אך יזהר שיהיו כפיו פרושות זה מזה כמבואר למעלה בשערים הקודמים מזה"ק). (חמישאה) דצריך לברכא בכוונה ר"ל ברכת על נ"י בגין לאתערא ברכאן לעילא בדיוקנא דאצבען. (שתיתאה) למיהב מההוא מיכלא למסכנא כו' ומצוה מן המובחר למיהב מההוא מיכלא דאיהו אכיל מכל שפר דאיהו אכיל מכל שפר דאיהו תאיב כו'. (שביעאה) לברכה ברכת המוציא כו' ובגיני כך אצטרך לדקדק בה"א דהמוציא כו'. (תמנאה) דלא יהא גרגרן ובלען אלא כמאן דאכיל קמי מלכא כו'. (תשיעאה) למהוי על פתורי' דברי תורה דהא תנינן שלחן דלית בי' דברי תורה הרי הוא כמאן דאכל מזבחי מתים כו'. (עשיראה) מים אחרונים דאנון חובא לאתעברא זוהמא בישא מיני' ולמיהב חולקא לסטרא בישא מההוא זוהמא דעל ידוי בגין דלא ישתכח מקטרגא לגבי' כו' עכ"ל בקיצור היותר אפשרי. ואחר זה יברך ברכות המוציא בכוונה עצומה וראוי לאדם כשיסיים סוף ברכה המוציא לחם מן הארץ שיכוין במחשבתו בשמחה עצומה גבורות ה' גבורות ה' כי בודאי הוא אחד מגבורותיו של הבורא ית"ש ויתעלה וחכמתו הנפלאה בזה שאין שום שכל אנושי יכול להשיג אף אפס קצהו איך הוא הזרע גדולו מן הארץ וכבר בארנו מזה למעלה באריכות בשער הא' ודי בזה. ויזהר לדקדק בה"א דהמוציא כמבואר למעלה במאמר הנ"ל גם בתקונים תיקון י"ז דף ל"א ע"ב. ויזהר בכל התקונים שמבואר במאמר הזה"ק הנ"ל. גם יזהר האדם מאוד בכל הדינים המבוארים בש"ע א"ח סי' קס"ז בענין בציעת הפת ובכל הדינים המבוארים שם בסי' זה. (גם) יזהר האדם מאוד בדין המבואר בסי' קס"ח ס"ו שאם אכל מפת הבאה בכיסנין שיעור שאחרים רגילים לקבוע עליו אע"פ שהוא לא שבע ממנו מברך עליו המוציא וברכת המזון לאחריו. והן עתה בעו"הר נבוכו בזה רבות בני עמינו שאינם נזהרים בזה וביחוד עוברי דרכים אוכלים בלי נט"י ובלא המוציא מפת הבאה בכיסנין דהיינו שנלושו בחמאה וחלב אכילה מרובה עד שהם שבעים וגם אין מברכים אחריו ברכת המזון ועוברים על דינא דגמרא. לכן ירא שמים יזהר בזה מאוד. ויזהר האדם אף בשבת ויו"ט לטבל פרוסת המוציא במלח ג"פ האריז"ל. ויזהר האדם שלא לזלזל בפרורי לחם כמבואר בזה"ק פ' פנחס דף רמ"ד ע"א יז"ל מאן דמזלזל בנהמא וזריק ליה בארעא עניותא רדיף אבתרי'. עכ"ל בקיצור:

פרק ו

יודע כמובא למעלה מאמר בזה"ק מתקוני השלחן תקונא שתיתאה למיהב מההוא מיכלא למסכנא כו' ואשרי אדם שומע לי לשקוד בתמידות להשתדל שיהיו עניים מאוכלי שולחנו ואשרי חלקו בזה כמבואר בזה"ק פ' תרומה דף רנ"ה ע"א. וז"ל במאי זכי בר נש לאתעדנא בהאי עדונא עלאה בשלחן דיליה כמה דאיהו מעדן על פתורי' נפשאן דמסכני דכתיב ונפש נענה תשביע מה כתיב בתריה אז תתענג על ה' וגו' דאוף קב"ה רוי ליה בכל אנון עדונין דמשח רבות קדושא עלאה דנגיד ואתמשך תדיר להההוא כבוד עלאה. עכ"ל וכן כתב האריז"ל שיזהר האדם מאוד ומאוד להיות עניים על שולחנו. ומדי דברי בו זכור אזכרנו עוד להזכיר לאדם על מצות הכנסת אורחים אף שגודל מעלתה נראה בעליל לישנא דגלוי לכל מגמרא הקדושה שאמרו גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה מ"מ באתי לעורר את האדם על ענין פרטי המצוי בזמנינו על לומדים כי נדו וגם נעו ממקום שבתם שאינם כ"כ מפורסמים דופקי שערים שערי העזרה עזרת ישראל אשר בכל עיר ועיר להקהיל ולעמוד על נפשם לחיותם ברעב ולפעמים אין מאסף אותם הביתה אף ללינת לילה על אלו וכיוצא ראוי לחקור ולדרוש אחריהם והסב תסיבם לביתך ולהאכילם כי לפעמים כלה פרוטה מכיסו לקנות דבר מאכל ואין כבודו לחזור על הפתחים ומצוה גדולה ג"כ להשתדל עבורו גם אצל אחרים להכניסם לביתם על סעודה אחת או שתים וגדול המעשה יותר מן העושה וראוי לרדוף אחר מצוה זו כמו שרודף אחר חייו ודי בהערה זו הקצרה וגודל מעלת הצדקות בכללות באורו נראה אור זורח הוא שם בשער הכולל בעז"ה שחברתי. ומעתה נחזור אל הראשונות בענין תקוני השולחן. יזהר האדם מאוד ומאוד בלמוד על השולחן והזה"ק גם האריז"ל מזהירים ע"ז מאוד ומאוד. וז"ל זה"ק פ' תרומה דף קנ"ג ע"ב שולחן דלא אתמר עליה מלי דאורייתא עלי' כתיב כי כל שולחנות מלאו כו' דלית ליה חולקא בסטרא דקדושה כלום בגין כך שולחן דלא אתמר עליה מלי דאורייתא איהו שולחן דקיא צואה איהו שולחן דטעוא אחרא לית בההוא שולחן חולקא ברזא דאלהא עלאה. שולחן דמלי דאורייתא אתמר עליה קב"ה נטיל ההוא שולחן ושוי ליה לחולקי' ולא עוד אלא סורי"א רב ממנא נטיל כל אנון מלין ושוי דיוקנא דההוא שולחן קמי קב"ה וכל אנון מלין דאורייתא דאתמרו עליה. סלקין על ההוא פתורא ואתעטר קמיה מלכא קדישא משמע דכתיב זה השולחן אשר לפני ה' דאתעטר קמי קב"ה שולחן דב"נ קיימא לדכאה ליה לב"נ מכל חובוי זכאה איהו מאן דאלין תרין קיימין על פתורי' מלי דאורייתא וחולקא למסכנין מההוא שולחן. כד סלקא ההוא פתור' מקמי דב"נ תרין מלאכין קדישין אזדמנן תמן חד מימינא וחד

משמאלא חד אמר דא איהו שלחן דמלכא קדישא דפלני' קא מסדר קמיה. מסדר יהא תדיר פתורא דא בברכאן עלאין ומשחא ורבו עלאה קב"ה ישרי עלווי'. וחד אמר דא איהו שלחן דמלכא קדישא דפלני' קא מסדר קמי' דא פתורא די עלאי ותתאי יברכון ליה מסדר יהא האי פתורא קמי עתיק יומין בהאי עלמא ובעלמא דאתי כו'. שלחן דב"נ זכי ליה לעלמא דאתי וזכי ליה למזונא דהאי עלמא וזכי ליה לאשתמודע לטב קמי עתיק יומין וזכי ליה לאתוספא חילא ורבו באחר דאצטרך. זכאה איהו חולקי' דההוא ב"נ בעלמא דין ובעלמא דאתי עכ"ל. ועיין ג"כ בדף קס"ח ע"ב מענין זה. גם בזהר החדש ובתקונים מלאים על כל גדותיו מזה. אך לקצר אני צריך ודי בהערה זו. (כתב) האריז"ל יזהר האדם מאוד ומאוד שלא ימנע עצמו מלדאג על חורבן הבית בכל הסעודות והוא מזה"ק פ' תרומה דף קנ"ז ע"ב (וז"ל) מאן דאתעדן על פתורי' ומתענג באנון מיכלין אית ליה לאדכרא ולדאגה על קדושה דארעא קדישא ועל היכלא דמלכא דקא אתחרב ובגין ההוא עציבו דאיהו קא מתעצב על פתוריה בההוא חדוה ומשתייא דתמן. קב"ה חשיב עליה כאלו בנה ביתי' ובנה כל אנון חרבי דבי מקדשא זכאה חולקיה עכ"ל. ולכן נהגו לומר בחול קודם בהמ"ז מזמור על נהרות בבל ובשבת ויו"ט שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון. אך את זה תוכלו שאת בינה שבודאי אין אדם יוצא י"ח בפה שח ואומר המזמור בפיו ובשפתיו ולבו בל עמו. אך העיקר שיכניס בלבו ובמחשבתו צער החרבן ויקרע סגור לבו מהצער הגדול והדאגה הגדולה על חורבן בהמ"ק בעת אמירת המזמור ודי בזה:

פרק ז

אתה הראת לדעת למעלה בפרק ה' בז"ח בתקוני השולחן תקונא עשירא' מים אחרונים דאנון חובה לאתעברא זוהמא בישא מיניה ולמיהב חולקא לסטרא בישא מההוא זוהמא דעל ידוי בגין דלא ישתכח מקטרגא לגבי' כו'. עכ"ל ובזה"ק פ' תרומה דף קנ"ד ע"ב ג"כ. ז"ל לבתר דאכיל ב"נ ואתענג אצטרך למיהב חולקא דתמצית להההוא סטרא ומאן איהו מים אחרונים ההוא זוהמא דידון כו' וע"ד ודאי אנון חובא. חובא אנון ובאתר דחובה שריין ואיהו חיובא על ב"נ למיהב ליה חולקא דא עכ"ל בקצור. ואזהרת הגמרא גלוי וידוע ומסורה לכל הוא ואין צורך להעתיקה (לכן) יזהר האדם בזה מאוד אפי' לא אכל אלא פת חריבה כן כתב האריז"ל. וכתב עוד שאם לא ינטל מים אחרונים יתהפך שלח"ן לנח"ש ומאריך באזהרה זו מאוד ע"פ הסוד (כל) איש שורר בביתו טוב להזהר בזה לטול מים אחרונים בכלי דוקא כמבואר בב"י בש"ע סי' קפ"א סעיף ב' ע"ש. גם יזהר האדם מאוד שאם ידיו מלוכלכות משמנונית המאכל להעביר הזוהמא היטיב מעל ידיו בנטילת

מים אחרונים בכדי שיהיו ידיו נקיים היטיב בעת ברכת המזון. ולא כמו שראיתי רובא דרובא אף שנוטלין מים אחרונים אחר אכילתם אין נותנין על ידיהם רק כמה טיפין מים וידיהם נשארים מטונפות מזוהמת המאכל כבראשונה. וז"ל זה"ק פ' בלק דף קפ"ז ע"א בבואם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו וגו' ילפינן מהאי קרא דמאן דלא חייש להאי ויתחזי קמי מלכא בידין מזוהמין חייב מיתה מ"ט בגין דידוי דב"נ יתבין ברומו של עולם כו' אי כל דא אית בהו לית דינא למהוי בנקיו כד מברכין בהו לקב"ה בגין דבהו ובדוגמא דלהון מתברך שמא קדישא כול' כל טנופא וכל לכלוכא סליקו ליה לסטרא אחרא דהא סטרא אחרא מהאי טנופא ולכלוכא אתו וע"ד מים אחרונים חובה וחובה אנון עכ"ל בקיצור ודי בהערה זו. ואחר הנטילה ישפיל ראשי אצבעותיו למטה ויאמר זה חלק אדם רשע כו'. והאריז"ל כתב בזה כוונה עצומה וכתב עוד ובזה מגרש הס"א ומבלעדי זה עומדת על שולחנו כאורח עכ"ל. אך את זה לא תוכל כל מוחא למסבל כוונת האריז"ל לכן מהראוי שיכוין האדם קודם נטילת מים אחרונים כוונה כוללת בשמחה עצומה בזה הלשון הריני מוכן ומזומן לטול ידי אחר האכילה כמו שתקנו חז"ל לתת בזה נחת רוח ליוצרי ובוראי ית"ש ויתעלה לשם יחוד קב"ה כו'. ויזהר האדם מאוד שלא להפסיק בין נטילה לברכת המזון בשום דבר ואפי' בד"ת כידוע דעיקר מה שרז"ל תיכף לנטילה ברכה קאי על נטילת מים האחרונים וברכת המזון וז"ל האר"י ז"ל וכשנטל מים אחרונים לא יפסיק אף בלמוד תורה אלא יניח הכובע בראשו לברך ברכת המזון תיכף שהם אותיות כת"ף שהוא נכאב אם אינו זריז בזה. וקודם הברכה יאמר למנצח בנגינות מזמור שיר אלהים יחננו כולו ואח"כ פסוק אברכה את ה' בכל עת כו' ובזה הוא מגרש הס"א העומדת על השולחן. ואח"כ יאמר פסוק סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם גם יאמר פסוק תהלת ה' ידבר פי כו'. ופסוק ואנחנו נברך יה כו'. ואח"כ יאמר פסוק וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה' ואח"כ יאמר ברכת המזון בלי דאגה כלל אלא בשמחה רבה. עכ"ל האריז"ל. אך משמעות לשונו שם שפסוק וידבר אלי זה השלחן לא יאמר רק כשיברך בזימון. ואחר אמירת פסוקים אלו יברך תיכף ברכת המזון בלי הפסק כלל. אם הם שלשה יברך ברכת הזמון על הכוס דוקא. והוא מבואר ג"כ בזה"ק פ' פנחס דף רמ"ו ע"א. וז"ל לשלשה צריך כוס אמאי כו' פחות משלשה לא צריך כוס עכ"ל בקיצור. ויזהר האדם בכל הדינים המבוארים בש"ע בכוס של ברכה בסי' קפ"ג וא' מהם הוא הדחה ושטיפה ויזהר האדם מאוד בזה. כמבואר בזה"ק פ' עקב ד' רע"ג ע"ב. ברעיא מהימנא וז"ל תמינאה מים אחרונים כו' אמאי אקרי חובה אלא בארח רזא סם המות שריא על ידוי מזוהמין דעבדי בהו ברכה ועל כוס

דמברכין עליו בלא טהרה אקרי טמא. ומה כוס דשותין בו טמא לברכה עד דהוו מטהרי ליה בהדחה מלגו ומלבר כ"ש ידוי כו' עכ"ל הרי מבואר בר"מ הקדוש שאם הכוס אינו מודחה ומשוטף היטיב נקרא טמא לכן יזהר האדם מאוד קודם נטילת מים אחרונים להכין הכוס של ברכה שיהיה נקי ומשוטף היטיב וגם ראוי לחזור אחר כוס יפה דהיינו מזכוכית לבינה ויכוין בכל זה להדור מצות בוראנו ית"ש ויתעלה ויזהר גם בכל הדינים המבוארים שם בש"ע בכוס של ברכה כי כל מה שמבואר שם הם דינא דגמרא ובכמה מקומות בזה"ק מבאר כל הדברים הנאמרים בכוס של ברכה ע"ד הסוד ותקונים גדולים בעולמות העליונים לכן יזהר האדם בהם מאוד וימצא הכל סדורה והולכת לפני בש"ע סי' הנ"ל ויזהר האדם במ"ש בש"ע סי' ק"פ ס"ב וז"ל כל מי שאינו משייר פת על שלחנו אינו רואה סי' ברכה לעולם והוא מגמרא דסנהדרין. ומבואר ג"כ בזה"ק בכמה מקומות. ובפ' יתרו דף פ"ז ע"ב ז"ל תנינן אסור ליה לב"נ לברכא על פתורא ריקניא מ"ט משום דברכתא דלעילא לא שריא באתר ריקניא ובג"כ בעי ב"נ כו' עכ"ל. ויזהר האדם שלא יאחז הכוס בין אצבעותיו. כן הוא מבואר בזה"ק ובתקונים בכמה מקומות:

פרק ח

הזמנה מלתא היא

הנה אחר שקבל את הכוס בשתי ידיו והניחו על ידו הימנית כמבואר בש"ע בסי' הנ"ל יאמר הנוסח שאומרים בל' לע"ז רבותי מיר וועלין בענטשין בחדוה ושמחה ישמח בלבו ובמחשבתו בהזמנה ובהכנת השבח וההודאה לבוראנו ית"ש ויתעלה. וגודל החיוב של הזמנה והכנת השבח הזה שאנו אומרים בל' לע"ז קודם התחלת ברכת הזמון מבואר בזה"ק פ' בלק בהינוקא דף קפ"ו ע"ב. וז"ל א"ר יהודה לר' יצחק כדמי לן האי יינוקא לאו בר נש הוא. אכלו וההוא ינוקא הוה אמר מלי דאורייתא וחדושי אורייתא. אמרו הב ונברך (פי' זה שאנו אומרים בל' לע"ז מיר וועלין בענטשין) אמר להו יאות אמרתון בגין דשמא קדישא לא מתברך בברכה דא אלא בהזמנה פתח ואמר אברכה את ה' בכל עת וגו' וכי מה חמא דוד לומר אברכה את ה' אלא חמא דוד דבעי הזמנה ואמר אברכה בגין דבשעתא דבר נש יתיב על פתורא שכינתא קיימא תמן וסטרא אחרא קיימא תמן כד אזמין בר נש לברכא לקב"ה סטרא אחרא אתכפי' וסטרא אחרא לאו איהו בכללא. ואי לא אזמין בר נש לברכא לקב"ה סטרא אחרא שמע ומכשכשא למהוי לי' חולקא בההיא ברכה כו' ואי תימא נברך שאכלנו משלו דא הוא הזמנה. ברוך שאכלנו משלו דא הוא ברכה. הכי הוא ודאי. אבל נברך הזמנה אחרא איהו כו'. עכ"ל בקיצור. הנה אחיי ורעי הביטו אל מה שמבואר בזה"ק הנ"ל גודל החיוב אל אדם הכנה והזמנה

קודם ברכת הזמון הוא שאנו אומרים בל' לע"ז מיר וועלין בענטשין הנה מה מאוד ראוי בודאי לומר זה בשמחת הלב מאוד וישמח בלבו שמחה עצומה מאוד על שהכין את עצמו לברך ולהודות יוצרו ובוראו יתברך שמו ויתעלה וישמח שמחה עצומה באלהותו יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד. ודי בזה. ויתחיל לברך ברכת זמון וברכת זמון הוא שאומר המברך נברך שאכלנו משלו והענייה שעונים המברך והמסובין ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו. וז"ל אבודרה"ם וענין הזמון הוא רבוי שבח וגדולה להבורא יתברך שמזמנין ומתרין זה את זה ומתועדין יחד להודות לו לשבחו ולפארו על שפע טובתו כמ"ש ונרוממה שמו יחדיו. עכ"ל האבודרה"ם. אחיי ורעיי כבר כתוב הוא ונערך הלא המה בקצובים למעלה כמה פעמים שעיקר השבח וההודאה היא בלב ובמחשבה לכן יזהר האדם בברכת זמון בשלשה שהיא מדאורייתא כמבואר בטור שנעתיק לשונו לפנינו לקמן בעז"ה לאומרה בהודאה עצומה ובשמחה עצומה במחשבתו. וז"ל הזה"ק פ' תרומה דף קס"ח ע"ב ושמחה לפני ה' אלהיך דא איהו בכוס של ברכה כד בריך בר נש בכוס של ברכה אצטרך למחדי ולאחזאה חדוה ולא עציבו כלל כיון דנטיל בר נש כוס של ברכה קב"ה קאים על גביהו ואיהו אצטרך לאעטפא רישי' בחדוה ולברכה על הכוס במותב תלתא נברך שאכלנו משלו ובטובו חיינו דא אצטרך רעותא לעילא לגבי עתיקא דעתיקין כו' עכ"ל. הרי מבואר במאמר זה אחיי ורעיי גודל מעלת ברכת המזון וחיוב החדוה והשמחה בה וז"ל הטור סי' קפ"ח דברכת הזמון שאע"פ שהיא מן התורה אין בה לא שם ולא מלכות לפי שאינה קבועה עכ"ל הטור. ודי בהערה זו:

פרק ט

כוונת בהמ"ז

מצות עשה מן התורה לברך ברכת המזון ובוודאי החיוב על האדם אפי' ביחיד לברך בכוונה עצומה ובשמחה עצומה. וז"ל הזה"ק פ' ויקהל דף רי"ח ע"א כתיב טוב עין הוא יברך ודאי בעינא טבא בחדוה ולאו איהו למגנא לברכא בחדוה דהא מההוא ברכתא ומההוא חידו נתן מלחמו לדל אתר דאצטריך לאתזנא מכל סטרין (רמז תקון להשכינה הקדושה) כו' מלין אלין לא אתמסרו אלא לחכימין למנדע ארחא דאורייתא כו' מהכי אוליפנא כל מאן דמברך ברכת מזונא כדקא יאות בחדוה ברעותא דלבא כד סליק מהאי עלמא אתר אתתקנא לי' גו רזין עלאין בהיכלין קדישין זכאה איהו בר נש דנטיר פקודי דמארי וידע שבחא דלהון. עכ"ל בקיצור נמרץ וראוי לאדם לעיין בפנים בזה"ק במאמר זה. אחיי ורעיי אהובי נפשי הביטו נא וראה ראו ולו תדעו כמה פעמים מזהיר את האדם במאמר הזה"ק הנ"ל שיברך בהמ"ז בכוונה ובשמחת הלב דוקא. ושמעו שמוע מלתו על

לשונו אמורה מגודל התקון בעולמות העליונים הקדושים שעושה בזה בכוונתו וביחוד בשמחת לבו איש אשר בברכתו גם גודל שכרו ע"ז כמבואר הכל שם. ועתה מה לי פה עוד להעיר אוזן אנשים ואני עני מדעת נבזה וחדל אישים מה עוד לזעוק את פני בני אדם הלא די לבא מן הדין מאמר הזה"ק הערה עצומה ונפלאה. וז"ל הז"ח דף ס"ח ע"ב מאן דמברך בהמ"ז חדי לעילא וחדי לתתא ואצטרך לברך בחדוה וברעותא דלבא בגין למחדי כו'. עכ"ל בקיצור. ודי הערה בזה:

ברכה א' ברכת הזן לשון אבודרה"ם

וז"**ל** תמיד לא חסר לנו על שם וארבעי' שנה בלכתם במדבר לא חסר. ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד בקשה היא על שם לא יחסר לחמו עכ"ל. ויזהר האדם מאוד שלא לדלג תיבת שם א"ל בנוסח כי אל זן ומפרנס אך ע"פ כהאריז"ל הנוסח העקרי כי הוא אל זן כו' וכ' ג"כ בה כוונה עצומה:

ברוך אתה ה' הזן את הכל. לא יחטוף אחריה תיכף להתחיל ברכה שני' עד שיפרש ההודאה במחשבתו מה שהוציא מפיו ובשפתיו ויתן הודאה עצומה בשמחה עצומ' במחשבתו להבורא ית"ש על שהוא זן ומפרנס כל העולם בחסדיו וברחמיו. וגם עניית אמן של המסובין יהיה בהודאה ובשמחה עצומה בכוונה זו:

ברכה שנייה היא ברכת הארץ

וז"**ל** הגמרא במסכתא ברכות והובא גם כן בטור בסי' קפ"ו תניא רא"א כל מי שלא אמר ארץ חמדה טובה ורחבה בברכת הארץ לא יצא ידי חובתו. נחום המדי אומר צריך שיזכיר בה ברית (והוא מה שאנו אומרים הנוסח ועל בריתך שחתמת בבשרנו). ר' יוסי אומר צריך שיזכיר בה תורה (והוא מה שאנו אומרים הנוסח ועל תורתך שלמדתנו) ולאבא לחלוק אלא להוסיף. ר' אבא אומר צריך שיזכיר בה הודאה תחילה וסוף (פרש"י בתחלה נודה לך ה"א ובסוף ועל כולם ה"א אנחנו מודים לך. וז"ל הטור וכל מי שמשנה המטבע או שלא הזכיר מה שחייבו חכמים להזכיר לא יצא ידי חובתו והוא ג"כ שם בגמרא. וכתב עוד הטור וז"ל כתב אחי ר' יחיאל ז"ל מסופקני בהא דאמר לא יצא י"ח אי לעיכובא קאמר אי למצוה ונ"ל כיון דבהמ"ז דאורייתא לעכובא קאמר וצריך לחזור ואם סיים הברכה חוזר לראש עכ"ל הטור. עתה עם סגולה קדושי עליון אחי ורעי אדברה נא שלום בך לחזור על כל פרטי ההודאות שחייבו אותנו חז"ל בקבלתם מפה אל פה עד מרע"ה מסיני להזכיר בברכה זו של ברכת הארץ בחיוב גמור ולעכובא כנ"ל בטור. ההודאה שבתחלת הברכה שחייבו להזכיר בנוסח שאנו אומרים נודה לך ה' אלהינו. הנה אהובי נפשי אחיי ורעיי אם יאמר האדם תיבות אלו בשפתיו לבד נודה לך ה"א

ולבו בל עמו לשים בלבו ההודאה של פי' המלות האלו איך אדם יוצא י"ח בפתח פתחי פיו ולבו לא נכון עמו במה שחייבו אותו בגמרא הנ"ל שיזכיר בה הודאה תחלה וסוף כי בודאי היתה קבלה בידם איש מפי איש עד מרע"ה שתיכף בתחלת הברכה צריך האדם ליתן הודאה זולת ההודאה שבסוף הברכה ועל כלם אנחנו מודים לך ואיך נקראת הודאה כיון שלבו רחוק ממנו ועיקר ההודאה היא שמחה שבלב כנ"ל ע"פ שכל פשוט ודי בזה ונחזור על חיוב השני שחייבו להזכיר בברכה זו והוא שאר"א כל מי שלא אמר ארץ חמדה טובה ורחבה בברכת הארץ לא יצא י"ח בודאי כוונת ר"א ג"כ שחיוב גמור עלינו ליתן הודאה עצומה בברכה זו להשם יתעלה על שהנחיל אותנו ארץ חמדה טובה ורחבה כזו לנחלה וירושה עולמות באהבת ה' את אבותינו ואותנו ואם יאמר האדם תיבות האלו רק בפיו ובשפתיו ולבו בל עמו איך יוצא י"ח:

גם הזכרת י"מ ועל שהוצאתנו ה"א מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים. הנה אף שלא נזכר בגמרא חיוב הזכרה זו אך בודאי כשתיקון יהושע מטבע ונוסח ברכה זו של ברכת הארץ כנזכר בגמרא בודאי תיקן הזכרת י"מ ג"כ ובודאי חיוב על האדם ליתן הודאה עצומה ע"ז בלבו ובשפתיו ועיקר ההודאה היא בלב. ונחזור על החיוב השלישי שנזכר בגמרא נחום המדי אומר צריך שיזכיר בה ברית וזה שאנו אומרים ועל בריתך שחתמת בבשרינו והוא ברית המילה אות ברית קודש מבטח בטוחי חותם קדש לה' שהיא לנו לאות שהבורא ית"ש כרת עמנו ברית להיות לנו לאלהים ואנחנו נהיה לו לעם וע"י כריתות ברית המילה נתן לאברהם אבינו ע"ה ארץ הקדושה להיות לו לנחלה אחוזת עולם לו ולזרעו אחריו ולעולמי עד. עתה אתם ברוכי ה' זרע בנים לא ישקרו פלס מעגל דרכיך פלס במאזני משפט לה' כי גדול יום ה' כקרב למשפט אחר פטירתו מעה"ז אם ישאלו את האדם נתת הודאה עצומה כל ימי חייך בבהמ"ז להשם יתעלה על שבחר אותך לחלקו וגורלו הקדוש וחתם בבשרך ברית והוא ית' ויתעלה אלוה ואדון ומלך ופטרון איך ישא פניו אם אמר כל ימיו התיבות רק בפיו ובשפתיו בלבד ולא שם אל לבו כלל ההודאה על כל הנ"ל אוי לאותו בושה:

וז"ל הזה"ק זכאין אנון ישראל דקב"ה יהיב לון אות קיימא ועוד כמה מאמרים אך לקצר אני צריך. גם בגמרא הקדושה מבואר גודל מעלת חותם ברית זה ואיך לא יתלהב לב האדם בהודאה זו להשם יתעלה ויתרומם ודי בהערה זו. ונחזור על החיוב הרביעי שנזכר בגמרא ר' יוסי אומר צריך שיזכיר בה תורה וזה שאנו אומרים ועל תורתך שלמדתנו שנתן לנו תורתו הקדושה והתמימה שקדמה לעולם אלפים שנה בכדי שבה נזכה לחיי העה"ב ולכל טוב הצפון. וגם באמירתו ועל חוקיך שהודעתנו שהם המצות הקדושים שצוה

אותנו שבהם נזכה ג"כ לכל טוב הצפון. וגם באמירתו ועל חיים חן וחסד שחוננתנו ועל אכילת מזון שאתה זן ומפרנס אותנו כו' איך יוצא האדם ידי חובת הודאה אם אומר כל הנ"ל התיבות מן השפה ולחוץ ולבו בל עמו בהודאה זו. אוי לאותה בושה אוי לאותו כלימה ונחזור ג"כ על חיוב ההודאה שבסוף הברכה שנזכר בגמרא ר' אבא אמר צריך שיזכיר בה הודאה תחלה וסוף. והוא שאנו אומרים ועל הכל ה"א אנחנו מודים לך כו' ובודאי כך מקובל איש מפי איש עד משרע"ה שצריך ליתן דוקא הודאה שנית בסוף הברכה ג"כ דרך כלל על כל הטוב שפרט מקודם ולא די לו בהודאה שבתחילת הברכה נודה לך ה"א. ובודאי צריך שיתן בהודאה זו השני' הודאה עצומה במחשבתו ובלבו יותר ויותר הודאה כלליות על כל הטובות שזכר עד הנה. אחיי ורעיי אהובי נפשי שימו לבבכם לכל הדברים אשר ראו בעיני אדניה אשר לא שם לבו למוצא שפתיו וע"כ יהגה לבו תבונות בכל ההודאות הנזכר בברכה זו לצאת בזה ידי חובת גברא שחייבוהו חז"ל בגמרא הקדושה כהוגן וכהראוי היינו כשיאמר האדם ההודאה שבהתחלת הברכה נודה לך ה"א יכניס בלבו שמחה עצומה בהודאה זו באלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד ואח"כ מונה והולך הוא הטובות שהיטיב עמנו על שהנחלת לאבותינו ארץ כו' ויכוין בכל פרט ופרט של הטוב ההוא כמבואר למעלה ע"פ שכל פשוט. ואחר כל פרטי הטובות כשיאמר הודאה שני' שהיא ועל הכל ה"א אנחנו מודים לך כו' יכניס בלבו שמחה עצומה יותר ויותר בהודאה זו דרך כלל על כל פרטי הטובות שזכר עד הנה. ודעת לנפשך ינעם במה שתקנו חז"ל בנוסח ברכה זו ההודאה תחלה וסוף היא ממש כדרך הנהגת העולם איש את רעהו כי הלא עינינו רואות ראי' חושיות ושכלית באדם שנותן תשואות חן חן לחבירו על איזה טובה שעשה עמו ומה גם על טובות הרבה נותן לו הודאה דרך כלל בתחילה קודם שמפרט טובותיו שעשה עמו והרי אומר לו בלב שלם ובנפש חפיצ' ובשמחה רבה בזה הלשון אני נותן לך אחי ורעי שבח והודאה על הטוב שעשית עמדי ופורט פרטי הטובות בזו בזו ובזו. הנה בודאי בעת שמפרש ופורט אותם הטובות מפרש אותם בשמחה עצומה ובלבו בוער ההודאה והשבח לחבירו על כל טובה וטובה בפני עצמה שעשה עמו ואחר שפרט כל הטובות ורוצה לפרוש מאתו וליל לדרכו אז נותן לו עוד הודאה דרך כלל בשמחה עצומה ובלב שלם יותר ויותר ואומר לו בזה"ל אחי ורעי אדברה נא שלם בך על כל הטובות שעשית עמי אני נותן לך שבח והודאה ומברך אותו אח"ז בלב שלם ושמוח עד מאוד ברכה הגונה וכוללה במלות קצרות ופורש מאתו והולך לדרכו זאת חקרנוה כן היא. ועל הנהגה זו ממש תקנו לנו חז"ל נוסח ברכה זו הודאה תחלה וסוף ופרטות הטובות באמצע ואחר הודאה שנית נותן ברכה להשם יתעלה היינו

בתיבות יתברך שמך בפי כל חי לכן יזהר האדם לומר ברכה זו במתון ליתן ריוח והפסק בין כל טובה וטובה כדי ליתן הבחנה בין ענין לענין הטובה ההיא להכניס ג"כ בלבו הודאה בשמחה עצומה על הטובה שהוציא בשפתיו ולא יתחיל לפרט בפיו טובה שני' עד שהוא נותן הודאה לשעבר בלבו. (יתברך שמך בפי כלחי תמיד ל"ו) בתיבות אלו יכניס צער גדול בלבו ואנו מתפללים על ביאת משיח ב"ב ואז יכירו וידעו כל דרי תבל אפילו באיים רחוקים שאתה הוא ה' א' יחיד ומיוחד אפס זולתו זהו יתברך שמך בפי כלחי היינו בין כל מין האנושי ולא יחולל שמך הגדול עוד (ככתוב ואכלת וכו'). וחתימת הברכה (ברוך אתה ה' על הארץ ועל המזון) יאמר ג"כ בהודאה עצומה בשמחה עצומה בלבו מאוד על ארץ הקדושה שנתן לנו וגם על המזון אף שבגמרא מפרש שפירושו ארץ דעבדא מזון עכ"ז ראוי לאדם לכוין ג"כ על המזון שנתן לו בזה השעה. ודי בזה:

ברכה ג' בונה ירושלים

ז"ל הטור בסי' קפ"ח שלישית בונה ירושלים ודוד ושלמה תקנום דוד תיקן על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ושלמה תיקן על הבית הגדול ולאו למימרא שלא ברכו אותה עד שבא דוד ושלמה דהא דריש להו כולהו מקרא אלא הם תקנו המטבע לפי מה שנתוסף טובה לישראל כו' וצריך להזכיר בה מלכות דוד וזהו שאמר ועל מלכות בית דוד משיחך. עכ"ל הטור בקיצור:

הנה אחיי ורעי אם ברכה זו ג"כ מדאורייתא ודוד ושלמה בנו תקנו לנו המטבע והנוסח בודאי לא יצא אדם י"ח אם יאמר ויבקש בקשה זו בפיו ובשפתיו בלבד בלא לב ולב ידבר ר"ל לכן בין כל בקשה ובקשה יתן הפסקה וריוח קצת ויכניס צער גדול בלבו היינו בתיבות רחם נא ה"א על ישראל עמך יכניס צער גדול בלבו. ובתיבות ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך יכניס ג"כ צער גדול בלבו על זה שהם חרבים עתה מתי תבנו עוד. ובתיבות ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו יכניס ג"כ צער גדול בלבו עד מתי בית מקדשינו ותפארתינו יהיה לחרבה ומתי יבנה שנוכל להקריב בו את קרבנות חובותינו בכדי שיבא מזה נחת רוח ליוצרינו ובוראנו ב"ה וב"ש ואשרי מי שיוכל להוריד דמעות מים יורדה עיניו על שבר ושבר יחדיו יודבקו הנזכרים בזה בכל בקשה ובקשה יודע כמובא למעלה בפ' הקודם מאמר מזה"ק פ' תרומה גודל החיוב לדאג ולצער עצמו על השלחן צער חרבן בית מקדשינו וביחוד בברכה שנתקנה ביחוד ע"ז וסיומא דמלתא במאמר הנ"ל ובגין ההוא עציבו דאיהו קא מתעצב כו' קב"ה חשיב עליה כאלו בנה ביתי' ובנה כל אינון חרבי דבי מקדשא זכאה חולקיה עכ"ל. וביחוד בחתימת הברכה כשיאמר ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו בא"י כו' יאמר בכוונה עצומה ובשברון לב עד

מאוד ויענה ג"כ אמן אחר ברכת עצמו בכוונה עצומה ויכוין באמן זה שני כוונות הא' תפלה הב' הודאה אמן הלואי שיבנה ירושלים מהרה וראוי להודות לך ית"ש שבודאי אתה הוא הבונה ירושלים לעתיד:

ברכה ד' הטוב והמטיב

ז"ל הגמרא במסכתא ברכות והובא ג"כ בטור סי' קפ"ט וז"ל ארבב"ח א"ר יוחנן הטוב והמטיב צריכה מלכות ואסיקנא צריכה ב' מלכות בר מדידא חדא בשביל בונה ירושלים דכיון שתקנו לומר מלכות בית דוד בבונה ירושלים ראוי היה להזכיר בו ג"כ מלכות של עולם אלא שלא רצו להזכיר מלכות של עולם אצל מלכות בית דוד. עוד ז"ל הטור הלכך תקנו להזכיר בהטוב ומטיב מלכות כנגדה ואגב שתקנו להזכיר מלכות כנגדה תקנו נמי להזכיר כנגד ברכת הארץ לכך צריך להזכיר בה ג' מלכיות וג' גמולות וג' הטובות וזה נוסחא בא"י אמ"ה האל אבינו מלכנו כו'. המלך הטוב הרי ג' מלכיות. וג' הטובות המלך הטוב והמטיב לכל הוא ייטיב לנו ואדני אבי הרא"ש ז"ל היה אומר בזה הסדר הוא הטיב לנו הוא מטיב לנו הוא ייטיב לנו כדרך. שאומר הגמולות הוא גמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו עכ"ל הטור מגמרא דברכות הנ"ל. אחיי ורעיי ראו עתה כי ברכה זו אף שאינה מדאורית' רק מדרבנן הלא עינינו רואות שתקנו חז"ל ברוח קדשם במפקד ובמנין מספר ג' מלכיות וג' הטובות וג' גמולות דוקא לא פחות ולא יותר וב' מלכיות אחרונות תקנו להשלמת שני ברכות אחרונות של ברכת המזון שהם מדאורייתא והם ברכת הארץ ובונה ירושלים שלא נזכר בהם מלכות. והנה בודאי השלמה בעי כוונה ואינו אדם יוצא ידי חובתו במשא דבר ה' על שפתיו ולבו בל עמו בהשלמת שני המלכיות של תשלומין עד שיאמר אותם בכוונה עצומה ממש כמו מלכות דפתיחת שאר איזה ברכה הצריכה שם ומלכות בקבלת מלכות שמים שלימה לקבל אותו ית"ש ויתעלה על עצמו מלכותו ואדנותו בשמחה עצומה. אך אם האדם מזכיר אותם בלא לב ולב ידברו ואינו מכוון ממש לנוכח השם יתעלה ויתרומם מלכנו אתה או המלך הטוב אתה בודאי מה לי אם אמר מלכנו או תיבה אחרת של חול מאחר שלא היה כוונתו לכך בתיבת מלכנו כוונתה העיקרית כנ"ל אין חילק כלל בין תיבה זו לתיבה אחרת לכן יתן האדם אל לבו שנתחייב להזכירם כאן בחיוב גמור להשלמת שני מלכיות של שני ברכות אחרונות של ברכת המזון כנ"ל וכן בג' הטובות וג' גמולות שחייבו אותנו חז"ל הודאה זו בברכה זו דוקא בודאי אין אדם יוצא ידי חובתו בהם אם לא כיון בלבו ובמחשבתו הודאה עצומה בכל ג' הטובות וג' גמולות ודי בהערה זו. וז"ל האבודרה"ם ואמרינן בפ' שלשה שאכלו שברכת הטוב והמטיב ביבנה תקנוה (פי' ב"ד של רבן גמליאל הזקן שביבנה תקנוה) על

הרוגי ביתר שהיתה עיר גדולה לאלהים והיו בה אלפים רבבות מישראל ואח"כ גברה מלכות רומי עליהם ולכדום ונהרגו כלם ואז נגדעה לגמרי קרן ישראל ונשארו נבלתם מאכל לעוף השמים זמן רב והיתה חרפה גדולה לישראל בדבר זה עד שישבו ר"ג ובית דינו כמה ימים בתענית ובזבז אוצרותיו עד שנתנה להם רשות לקברם ואז תקן ברכת הטוב והמטיב על רוב הטובה הזאת הטוב שלא הסריחו כל אותו זמן שנשארו על פני האדמה והמטיב שנתנו לקבורה דהיינו טובה על טובה ותקנוה בסעודה לפי שהוא מקום השמחה ולכן תקנוה ג"כ על שנוי היין ועל שמועות טובות ועל הגשמים. ואמרינן בירושלמי כשנחרבה ביתר נגדעה קרן ישראל ואינה עתידה לחזור עד שיבא בן דוד ולכן סמכוהו אצל בונה ירושלים עכ"ל האבודרה"ם. לכן כיון שעיקר תקנת ברכה זו על הרוגי ביתר ראוי לכוין בג' הטובות כשאומר הוא הטיב יכוין במחשבתו בזה"ל הוא הטיב להרוגי ביתר שלא הסריחו ושנתנו לקבורה ואני נותן לך ית"ש הודאה עצומה ע"ז הטובה. הוא מטיב עתה בכל טובות לעם ישראל ויתן ג"כ הודאה עצומה במחשבתו ע"ז. הוא ייטיב לנו תפל' אלהבא וכן בג' גמולות יכוין ג"כ כוונה זו ממש ודי בזה. הרחמן הוא כו' אף שלא נזכרו כל נוסחות הרחמן בגמרא מ"מ בודאי נתקנו מקדמונים והובא ג"כ בטור מענין' וע"כ ראוי לומר אותם בכוונה עצומה ופסוק (פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון) בנוסח ספרד נתקן פסוק זה בברכות הזן קודם החתימה וזה נוסחת' ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא כאמור פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון בא"י הזן את הכל והאריז"ל כתב ע"ז כוונה עצומה מאוד ומזה אנו למדין שעיקר נוסחת ברכת הזן נתקנה כן להזכיר פסוק פותח את ידיך קודם החתימה ואנו אף שמנהגינו שלא להזכיר פסוק זה קודם חתימת ברכת הזן מטעם הכלבו שמביא הב"י בסי' קפ"ז ואף שלא נראה סברתו להב"י ועיי"ש עכ"פ למנהגינו שנתקנה לו' פסוק זה בסוף ברכת המזון חיוב גדול על האדם לומר אותה בכוונה עצומה כי פסוק זה מעיקר נוסחת ברכת הזן כנ"ל ויזהר לשגר הכוס לאשתו ולאנשי ביתו כי הוא דינא דגמרא מעשרת דברים שנאמרה בכוס של ברכה ונזכר גם בזה"ק בהרבה מקומות גם כל המסובים לשתות מכוס של ברכה כמבואר בזה"ק פ' וירא ד' ק"ד ע"א וז"ל בעי ליה לב"נ למשתי מההוא כסא דברכה בגין דיזכי להההיא ברכה דלעילא עכ"ל בקיצור:

פרק י

כוונת ברכת הנהנין

הנה זה בא כבר כמה פעמים למעלה בשערים הקודמים מגודל מעלת מחשבות קדושות של האדם שכל מחשבה קדושה הן של איזה תפלה הן של איזה הודאה עולה למעלה

בעולמות העליונים והבורא ית"ש מתפאר בה בכל העולמות אך עכ"ז בכל ההודאות ובכל התפלות צריך שניהם הדבור והמחשבה כמבואר למעלה מזה"ק לכן ירגיל האדם א"ע בתמידות במחשבות קדושות בהודאות ובתפלות וביחוד בעת ובשעה שמסדר שבחיו של יוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה בפיו ובשפתיו כגון ברכות הנהנין וכיוצא ראוי לו להוסיף הודאה במחשבתו יותר ויותר. וגודל מעלת ברכת הנהנין וצורך הכוונה בהם מבואר בזה"ק פ' עקב ד' ר"ע ע"ב וז"ל פקודא י"ח דא לברכא ליה לקב"ה על כל מה דאכיל ושתי ואתהני בהאי עלמא ואי לא בריך אקרי גזלן לגבי קב"ה דכתיב גזל אביו ואמו והא אוקמוה חבריא כו' ואנון ברכאן אריק ב"נ באנון מלין מההוא מקורא עלאה ואתברכן כל אנון דרגין ומקורין ואתמליין לארקא על כל עלמין ואתברכאן כלהו כחדא. וע"ד אצטרך ב"נ לשואה רעותי' ברזא דברכאן בגין דיתברכון כו' כלא כחדא ומאן דמברך לקב"ה אתברך ונטיל חולקיה מאנון ברכאן בקדמיתא דכל עלמא לתתא כיון דשמא דקב"ה מתברך מתמן נחית ושרא על רישיה חולקא קדמאה כו' כיון דההיא ברכה אתי' ושרייא על רישי' מתמן אתפשט בכל עלמא בשעתא דאנון ברכאן נחתין מתעטרן גו חקל תפוחין קדישין (רמז לשכינה הקדושה) ופגעי בהו כמה דרגין דממנן בעלמא ונחתא בהו ואמרי ומכרזי דא הוא דרונא דשדר פלוני לקב"ה כו' עכ"ל בקיצור. וסיום המאמר כבר העתקתי בשער הב' פרק ז' ועיי"ש. והנה עיניכם רואות אחיי ורעיי ידידי השם ואהובי נפשי את כל תוקף גדלו ומעלתו של ברכת הנהנין שבזה גורם שפע בכל העולמות כנזכר בזה"ק הנ"ל ואינון ברכאן אריק ב"נ באינון מלין מההוא מקורא עלאה ואתברכין כל אנון דרגין ומקורין ואתמליין לארקא על כל עלמין. והנה בודאי אחר כוונת הלב הן הן הדברים כי הן אומר והן דברים בלי נשמע קולם והבין של אמירת הברכה בלבו ובמחשבתו בכוונה בודאי אינו גורם השפע בכל העולמות. כמבואר באר היטיב בל' הזה"ק הנ"ל וע"ד אצטרך ב"נ לשואה רעותי' ברזא דברכאן בגין דיתברכון כו' הרי לפניך מפורש יוצא מפי הזה"ק שצריך דווקא כוונת הלב בברכה. ואף שהזה"ק הפריז על מדותיו במדה גסה לשואה רעותי' ברזא דברכאן שצריך האדם לכוין בסוד הברכה בסדר המדריגה וספירות העולמות העליונים כפי שמפרש שם להלן אך לאו כל אדם זוכה לחזות בנועם דבר סתר ולאו כל מוחא סביל דא לכוין כוונות עמוקות ונפלאות ואין הקב"ה בא בטרוני' עם בריותיו ואת אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה ובמה שהורשת התבונן כפי אשר תשיג יד שכלך והאלהים חשבה לטובה כאלו התכוין בכל הכוונות שכוונו אנשי כה"ג. והנה כוונות פשטיות שיבואר לפנינו בעז"ה יכול כל אדם לכוין בהם ולכן כל אדם חייבים עליו לכוין בהם כדי שלא ימנע טוב מבעליו היינו כל העולמות שיגרום להם שפע טוב

בברכתו כנ"ל בזה"ק. (אחי ורעי) אתה תחזה אורח חיים למעלה למשכיל בפ"ב משער הזה שירגיל האדם את עצמו לחשוב מחשבות בעת ישיבתו לאכול המאכל או בעת שיקח בידו את כוס השתיה מחשבה המועלת שיש במאכל ההוא או במשקה ההיא נצוצות הקדושים רוחני' ומהם יטעום התענוג וההנאה באכילתו או בשתיתו ואז בודאי כשיחשוב בזה קודם אכילתו ושתיתו לא יגשם התענוג ההוא שהם הנצוצות הקדושים בעת האכילה והשתיה כדת וכל אדם יעשה עצמו בזה ת"ח ולו יאכל ולו ישתה מאומד על הכוונה הנ"ל להוציא מהן נצוצות הקדושים ולהעלותם אל מקורם ושרשם. ואח"כ יברך ברכה הראויה לה לפרי העץ או לפרי האדמה או למיני מזוני ויחשוב במחשבתו בשמחה עצומה גבורות ה' גבורות ה' בזה הבריאה וחכמתו הנפלאה בזה איך נתהוה פרי זו או תבואה זו במאמרו ית"ש ויתעלה זכרו לעד וכזה יכוין בכל ברכת הנהנין אף בשתית המים אחר ברכת שהכל. גם בשעת אכילת הפרי הן פרי אילנות או אדמה או פת הבאה בכיסנין ונהנה מאו' ממיתוקה ומטעמה יחשוב בלבבו כנ"ל בפ"ב הלא זה יערב לחכי כנופת צופים אין זה כ"א הם הנצוצות הקדושים מעולמות העליונים ואם מניצוץ קטן שבמאכל או במשקה ההיא מורגש כ"כ תענוג איך התענוג ההוא גדול בעולמות העליונים הקדושים בעצמם שמהם לוקח הניצוץ קטן הקדוש הזה ומי יתן והיה לבבי שלם עם ה' לחזות בנועם התענוג ההוא. ויעלה על מחשבתו גבורות ה' וחכמתו הנפלאה של הבורא ית"ש ויתעלה בבריאה זו הפרי אילן או אדמה בטעמה המתוקה. וביחוד בשעה שאדם רעב מאוד או צמא מאוד כאיל תערוג על אפיקי מים שאז בודאי נהנה מאוד מהמאכל או מהמשקה אף במשען לחם לבד ובמשען מים אזי יחשוב במחשבתו כוונה הנ"ל בשמחה עצומה ויכוין לתת בזה הכוונה נחת רוח ליוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה. ודי בזה. גם יזהר האדם בכוונות כל ברכה אחרונה של ברכת הנהנין וביחוד בברכה מעין שלש שהיא מדאורייתא כמו ברכת המזון. וכשיסיים בברכת בורא נפשות רבות ברוך חי העולמים יכוין במחשבתו בשמחה עצומה שאתה מחיה כל העולמות ובהעדר שפע קדשך אפי' רגע אחד יתבטלו והיו כלא היו. (ואבודרה"ם) כתב וז"ל בתלמודא דידן אינו מזכיר בה חתימה אבל בירושלמי חותם בה ברוך אתה ה' חי העולמים וכן חותם בה בסדר רבינו סעדיה וכן היה נוהג הרא"ש עכ"ל. וכן שמעתי מגדולי ארץ שחותמין ג"כ ברכה זו בשם. (הנה) שמוע שמעתי ותרגז בטני לקול הקריאה תצילנה אזני על קצת בנ"א שאינם נזהרים לברך ברכה אחרונה אחר שתיית מים או לאותה בושה כי הוא דינא דגמרא לפי פרש"י במסכת ברכות דף מ"ה ועיי"ש והוא חיובה בטור ובש"ע סי' ר"ד בלי שום חולק. (וראוי) לאדם לחנך בזה בניו הקטנים משיתחילו לדבר וחנוך

לנער ע"פ דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה כי בעו"ה ראיתי שערוריה אין איש שם על לב כמה וכמה בני בעלי תורה ולא ידעו כלל אף הנוסח של ברכת בורא נפשות ואצ"ל ברכה מעין שלש והנה דרדקי דבי רב רבים ישתו מים ושאר משקים כמה פעמים ביום ואין יודעים לברך וגורם העדר נחת רוח מיוצרו ובוראו ית"ש שהיה מן המוכן לבוא לית"ש בברכותיו של בנו הבל נקי שאין בו חטא ובודאי עתיד האב ליתן את הדין ע"ז כי כפי גודלו של שכר מביאיהן בחנוך עבודת בוראנו ית"ש כן גודל ענשו ר"ל למי שאינו משגיח ע"ז. וז"ל הזה"ק פ' וישב דף קפ"ח ע"ב כחיצים ביד גבור כן בני הנעורים בגין דיכיל למילף להו ארחוי דקב"ה ויהא ליה אגרא טבא לעלמא דאתי כדכתיב אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבשו כי ידברו את אובים בשער לא יבשו בההוא עלמא בזמנא דמאריהון דדינא ייתון לקטרגא עלויה דלית לך אגרא טבא בההוא עלמא כההוא דאוליף ליה לברי' דחילו דמארי' בארחוי דאורייתא עכ"ל בקיצור ודי בהערה זו. וראוי להעלות ג"כ על הכתב ללמד לאנוש כערכי בענין ההודאה מחשבת האדם בברכת הנהנין שאם אכל אדם כמה מאכלים ואח"כ שתה משקין ועל כולם הברכה אחת היא לך שבא באחרונה ברכת בורא נפשות רבות וכוונתו היה לפטור כל האכילות והשתיות באחרונה בברכה כאחת אז ראוי לכוין בתיבות על כל מה שברא להחיות בהם נפש כל חי על כל מיני אכילה שאכל ועל כל מיני שתי' ששתה היינו שיפרט במחשבתו ההודאה בשמחה עצומה בזה הלשון אני נותן לך ית"ש הודאה על אכילה זו וזו שאכלתי ונהניתי ועל שתיה זו וזו ששתיתי שאתה הבורא ית"ש ברא אותם להחיות בהם נפש כל חי וגם אני החייתי את נפשי בהם לעבודתך הקדושה ואחר כן יסיים ברוך חי העולמים בשמחה עצומה בכוונה. ובודאי ראוי לכל איש הישראלי מעם קדוש ליתן הודאה ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה זכרו לעד על כל הנאה והנאה בפ"ע שנהנה מהיצירה והבריאה שיצר וברא הבורא ית"ש בעולם ולא יפטור עצמו בברכה כלליות במחשבתו על כמה הנאות שנהנה ודי בהערה זו. ויזהר האדם מאוד שלא יברך שום ברכה עד שיהיו ידיו נקיים לגמרי שלא יהא בהם שום לכלוך ח"ו וכבר מובא למעלה בענין מים אחרונים מאמר מזה"ק פ' בלק. וז"ל ג"כ פ' עקב ד' רע"ג ע"א ידיו מזומהות פסולות לברכה ואנון מים לדכאה יד דשריה תמן יד ה' כו' דעמי הארץ אינון שרץ מאן מועיל לון טבילה והשרץ שפחה בישא בידהון בגזל דבידהון בגזל דברכאן דגזלין לקב"ה דלא ידעי לברכא ולא ידעי מאי איהי ברכה ומאי איהו זוהמא עכ"ל בקיצור ודי בזה. ובזה נשלם הפרק וקיצור כוונת ברכת הנהנין:

פרק יא

תפלת מנחה

ז"ל האבודרה"ם ונקראת זאת התפלה מנחה מפני שבשעה עשירית מן היום שנברא בו אדה"ר חטא וזהו שכתב לרוח היום ומתרגמינן למנח יומא עכ"ל. וז"ל הטור וכשיגיע זמן תפלת המנחה יתפלל ומאוד צריך לזהר בה דא"ר חלבו א"ר הונא לעולם יזהר אדם בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה כו' עכ"ל. וגם הזה"ק מזהיר מאוד להתפלל אותה בכוונה עצומה יותר מבתפלת שחרית וערבית כמבואר פ' ויחי ד' ר"ל ע"א. וז"ל כתיב אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב מאן צללי ערב אינון מקטרגי דעלמא ורוגזי דדינין דזמינין בההוא שעתא וע"ד תנינן דבעי ב"נ לכוונא דעתא בצלותא דמנחה. בכלהו צלותא בעי ב"נ לכוונא דעתי' ובהאי צלותא יתיר מכלהו בגין דדינא שריא בעלמא וע"ד זמן צלותא דמנחה יצחק תקין לה והא אוקמוה עכ"ל. והאריז"ל כתב ג"כ וז"ל מפני שעתה הוא זמן שליטת הדינים צריך להזהר בו מאוד יותר מבשחרית שלא יתאחזו בו החיצונים כו' עד כאן לשונו ודי בהערה זו. האריז"ל קודם תפלת המנחה היה חוקר אם אין אתו שכיר יום לשלם לו ביומו שכרו לבל יתעכב עי"ז תפלתו לעלות למעלה. וגודל עון של הלנת פעולות שכיר בעז"ה יבואר בשער הכולל פרק י"ח. ויזהר האדם לקבל על עצמו מ"ע של ואהבת לרעך כמוך גם קודם תפלת מנחה וערבית כנזכר למעלה בתפלת שחרית וע"ש בשער הב' פ"ח. ויזהר לומר קודם אשרי פרשיות הקרבנות ופסוקי ה' צבאות כל פסוק ג"כ בהתלהבות גדול. ואח"כ יאמר אשרי בכוונה גדולה ובהתלהבות גודל כמבואר למעלה בתפלת שחרית. ופסוק עיני כל אליך ישברו כו' פותח את ידך כו' מבואר בתפילת שחרית בכוונת אשרי שקודם ובא לציון ע"ש. ואחר תפלת י"ח אף אם התפלל ביחידות יתוודה כנ"ל בתפלת שחרית ונפילת אפים כנ"ל ואח"כ עלינו. וכ"כ האריז"ל שיש לומר גם אחר תפלת המנחה עלינו. ואחר שבח עלינו של תפלה זו יאמר ב' מזמורים הנ"ל אחר תפילת שחרית:

תפלת ערבית

קודם תפלת ערבית יאמר (שיר המעלות) הנה ברכו את ה' כו' והעיקר הפסוקים ה' צבאות. (והוא רחום) כו' תקון יצירת פסוק זה בתפלת ערבית הובא בזה"ק ובתקונים בכמה מקומות וז"ל פ' תרומה ד' ק"ל ע"א צלותא דא איהו לאגנא עלן מגו פחד בלילות מגו פחד דכמה סטרין פחד גיהנם דהא בההיא שעתא טרדי לחייביא בגיהנם על חד תרון מביממא ובגין כך מקדמי ישראל למימר (והוא רחום) דאיהו בגין פחד דגיהנם עכ"ל. לכן יזהר האדם לומר פסוק זה בכוונה עצומה ברכו כו':

ברכה א' מעריב ערבים

הנה עיניך הרואות את אשר עשו וסדרו אנשי כה"ג בברכה זו גבורותיו וחכמתו הנפלא' של הבורא ית"ש ויתעלה בפתיחת השערים של מעלה ובשינויי עתים וזמנים ובסדירת הכוכבים ברקיע ובכל הנהגתו בחכמתו הנפלאה הנזכר בברכה זו וסדרו כל זה כדי לשבח אותו ית"ש ויתעלה ובודאי לשון ברכה פירושה שאנו מברכים ומשבחים להבורא ית"ש ואם האדם אינו מכוין באמירת השבח כלל אין נקראת ברכה. ונקוט האי כללא בידך אחי ורעי ויהי' לזכרון בין עיניך תמיד בכדי שלא נצטרך להעלות זכרונו לפניך בפקוד' מקום אחר ודי בזה. ומסדר את הכוכבים כו' כרצונו ז"ל אבודרה"ם ואמר כרצונו כי אין חכם בעולם שידע למה נסדרו על סדר זה ועל התבונה הזאת עכ"ל. ובחתימת הברכה ראו לכוין גבורו' ה' בשמחה עצומה בחכמה נפלאה הזו:

ברכה שניה אהבת עולם כו'

באמירת תיבות אלו יכניס האדם בלבו אהבת הבורא ית"ש מאוד בשמחה עצומה כנ"ל בברכת אהבה רבה. (ונשמח) בדברי תורתיך ובמצותיך יכניס בלבו בשמחה עצומה אהבת תורתו הקדושה ומצותיו הקדושים שניתן לנו כדי שנזכה בהם לחיי הנצחים. (ואהבתך) אל תסיר ממנו לעולמים יתפלל מעומקא דלבא מאוד. ובחתימות ברכה זו ראוי שיתן במחשבתו הודאה בשמחה עצומה מאד להבורא ית"ש ע"ז כנ"ל בברכת אהבה רבה דשחרית ועיי"ש:

קריאת שמע

הנה זה בא למעלה בתפלת שחרית כוונה פשטיות של ק"ש ואין עתה באתי אלא בלשון של זהורית שיזהר לכוין גם בק"ש זו דערבית כל הכוונת הנ"ל. ולא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה שבפסוק (וקשרתם) לאות על ידך כו' דפרשה הראשונה והשני' אף שאין עתה זמן תפילין ראוי לכוין במחשבתו בזה"ל אני מקבל עלי מ"ע זו של תפילין להניחם למחר בשחרית ובודאי בכונה זו יעשה נחת רוח להבורא ית"ש וביחוד אם יכוין אותה בשמחה עצומה. ודי בזה:

ברכות שלאחריה ברכה ראשונה אמת ואמונה

אמת ואמונה כו' פי' כל זאת שאמרנו בק"ש קבלת עול מלכות שמים בפ' ראשונה וקבלת עול מצות בפ' שניה ובפ' ציצית הוא אמת ואמונה וקיים עלינו כי הוא ה' כו' ואין זולתו ואנחנו ישראל עמו וראוי לאדם לקבל על עצמו בתיבות אלו מסירת נפש בציור איזה מיתה בשמח' עצומה להראות בזה אמיתת אמונתו ביחודו ית"ש ויתעלה. ויאמר כל נוסח ברכה זו במתון וישים לבו ומחשבתו היטיב אל השבח וההודאה על כל הטובות

שאנו מספרים בברכה זו שעושה לנו יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה בתמידות. הפודינו כו'. המכה בעברתו כל בכורי מצרים כו' יצייר במחשבתו כאלו הוציא אותנו עם קדוש משם ממש עכשיו ויתן במחשבתו הודאה בשמחה עצומה מאוד להשם יתעלה ע"ז. ויזהר האדם מאוד בזה כי על קוטב זה נצטוינו בתורה הקדושה למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך ואמרו רז"ל ימי חייך הימים כל ימי חייך הלילות ועיקור קיום מ"ע של הזכרת יצ"מ בלילה הוא בברכה זו אף שכבר הזכירו י"מ בפ' ציצית כמרז"ל בברכות דף י"ב ע"א כל שלא אמר אמת ויציב שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא י"ח ועיי"ש בפרש"י וע"כ יש לזהר בזה מאוד. ומלכותו ברצון קבלו עליהם משה כו'. בכאן ראוי לאדם לחשוב בזה"ל גם אני מקבל עלי ועל בני עד סוף כל הדורות מלכותו ואדנותו ית"ש ויתעלה. מלכותך כו'. בא"י גאל ישראל. יכוין שהוא ית"ש גואלינו בתמידות וגאל אותנו ממצרים ויתן במחשבתו הודאה בשמחה עצומה לה' ית"ש על זה:

ברכה שניה השכיבנו

ותקננו בעצה טובה מלפניך יכוין שיתן השם יתעלה בלבבנו עצות טובות ותחבולות איך להנצל מפח יוקש עצת יצה"ר ולעבוד אותו באמת ובלב שלם. והושיענו למען שמך יחשוב למען השכינה הקדושה שהיא עתה בצור בשבי' עונינו. והס' מעלינו כו' והס' שטן כו' יכוין שיוציא אותנו מן הקליפות ומן המזיקין שזמן שליטתן בלילה. כי ברכה זו לכך נתקנה כמבואר בז"הק פ' תרומה דף ק"ל ע"א. וז"ל צלותא דא איהי לאגנא עלן מגו פחד בלילות כו' ובג"כ אנן מקדימין שומר עמו ישראל לעד אמן פחד דכמה מזיקין וקטרוגין דמשתכחי בליל' ואית לון רשו לנזקא למאן דנפיק מתרע ביתי' לבר ובג"כ אנן מקדימין ושמור צאתינו ובואינו. ועל כל דא מגו דחילא לכל דא אנן מפקידניו גופין ונשמתין למלכותא עלאה די שולטנא דכולא בידהא וע"ד צלותא דערבית בכל לילא ולילא השת' דקרבנין ומדבחן לא אשתכחו. אנון עבדינן כל תקונין דאנן עבדין על רזא דנא עכ"ל צאו וראו הזה דרך טובה שיבורר בלבו של אדם שלולי עזרתו ית"ש ויתעלה לא היינו יכולים להנצל מהם בלילה מפאת תגבורת שליטתם וניתן להם רשות להזיק ע"כ יכוין במחשבתו כנ"ל. בא"י שומר כו':

ברוך ה' לעולם אמן ואמן

ראוי לאומרם בכוונה גדולה והם י"ח פסוקי' עד יראו עינינו. ומיראו עינינו הוא התחלת הברכה של המלך בכבודו כו'. וז"ל אבודרה"ם ומפני שהיא סמוכה להשכיבנו לכן אינה פותחת בברוך דהפסוקים של ברוך ה' לא הוי הפסק. יראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשנו בישועתך באמת כלומר ישועתך שנגיל בה היא באמת ע"ש ושכנתי בתוך

ירושלים ונקרא ירושלים עיר האמת. ומה היא הישועה זו שנגיל בה נפשנו באמור לציון מלך כו'. ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך כו'. זה אינו פסוק אלא המלאכים אומרים כך כדאיתא בפרקי היכלות והם כנגד הוה והיה ויהיה. בא"י המלך בכבודו כו' כלומר מימות המשיח ואילך. עכ"ל האבודרה"ם ואחר תפלת י"ח ועלינו ב' מזמורים הנ"ל כבר בא זכרונם לטובה בתפל' מנחה:

פרק יב

סדר ק"ש שעל המטה

הנה חיוב ק"ש שעל המטה אף שכבר קרא ק"ש של ערבית בזמנה מבואר בגמרא אריב"ל אע"פ שקרא ק"ש בבה"כ מצותה לקרותה על מטתו עוד אר"א כל הקורא ק"ש על מטתו כאלו אוחז חרב פיפיות בידו שנאמר כו' עוד אמר ר' יצחק כל הקורא ק"ש על מטתו. מזיקין בדילין הימנו שנאמר כו' עוד אמרו בגמרא על מי שלא קרא ק"ש על מטתו נקרא מטתו מטת ארמית ר"ל. ע"כ יזהר כל אדם מאוד בק"ש שעל המטה לקרותה בכוונה עצומה כל המזמורים וכל הפסוקים. ועל המטה לאו דוקא אלא פירושו סמוך למטתו בשעה שרוצה לילך לישן כן כתב ב"י. והאר"י ז"ל כתב וז"ל טוב לו שיאמר מעומד כל הסדר דק"ש של המטה כו'. עכ"ל. וראוי לכל ירא וחרד להתנהג כן לקרותה מעומ' ועכ"פ בישיב' אך לא בשכיב' על מטתו כי אז קרוב הדבר שיחטפנו השינה באמצע ק"ש ויהי' מעוות לא יוכל לתקן ובלא"ה הוידוי צריך דוקא מעומד ככל הוידוים. וז"ל האריז"ל ומפני שהשינה אחת מששים במיתה כו' וצריך לעשות עצמו כאלו מת וע"י הוידוי יפריד החיצוני' כו' ואם לא קרא ק"ש מעומד יקום עתה מעומ' ויתודה על כל העונות כמ"ש בנוסח הוידוי כו' ויתודה בפרט על אותם שזוכר שעבר עליהם ביום שעבר כו' עכ"ל. וגודל החיוב להתודות בלילה קודם השינה הובא בזה"ק בכמה מקומות וז"ל פ' וישב דף קצ"א ע"א כד אזיל ב"נ בכל יומא בעי לי' לאסתמרא מחובוי בכל יומא ויומא כד אתי לילא בעי לאסתכל ולמבדק בכל מה דעבד כל ההוא יומא בגין דייתוב מנייהו ויסתכל בהו תדיר בגין דייתיב קמי' מארי' כמה דאת אמר וחטאתי נגדי תמיד בגין דייתיב מנייהו עכ"ל. ובפ' קרח ג"כ דף קע"ח ע"א ז"ל בכל לילא ולילא עד לא ישכב ועד לא נאים בעי בר נש למעבד חושבנא מעובדוי דעבד כל ההוא יומא ויתוב מנייהו ויבעי עלייהו רחמי מ"ט בההיא שעתא כו' ואלין אקרי מארי דחושבנא עכ"ל ובפ' צו דף כ"ט ע"ב ברע"מ ג"כ ז"ל צריך בר נש לקרבא לקרבן לילא קרבן נפשא ורוחא ונשמתא דבעירן קד' ה' יתודה בכמה מיני וידוין ויסלק לון במחשבתי' קרבנא קדם ה' לאפקא לון בק"ש לקמי קב"ה ויפיק רוחי' דדפיק בערקין דלבא נפש יכוין בשריפתה ובשחיטתה

ובנחירתה דהוו נחירין כהניא הה"ד ומלק את ראשו ממול ערפו ולא יבדיל, היינו חנק. ותלתא מיתות כו' ויכוין למעבד סקילה כו'. עכ"ל. (וביותר) צריך האדם להתודות על דברים בטלים שדבר ביום ויקבל על עצמו בלבו תשובה שלימה וגמורה שלא יחזור על זה עוד. כמבואר בזה"ק פ' נשא דף קכ"א ע"ב. וז"ל ת"ח בשעתא דבני נשא דמיכין וטעמין טעמא דמותא ונשמתא סלקא לעילא קיימא באתר דקיימא ואתבחנת על עובדה' דעבדת כל יומא וכתבין לה על פתקא מ"ט בגין דנשמתא סלקא לעילא ואסהיד' על עובדוי דב"נ ועל כל מלה ומלה דנפיק מפומי' בגין דההיא מלה דאפיק ב"נ מפומי' סלקא ובקע רקיעין וקיימא באתר דקיימא עד דאעל לילא ונשמתא סלקא ואחיד להההוא מלה ואעיל לה קמי מלכא הה"ד משוכבת חיקך שמור פתחי פיך וכדין אתרשים ההוא מלה וההוא חובא עליה דב"נ ובג"כ אשרי אדם לא יחשוב ה' לו עון אימתי כשאין ברוחו רמיה. עכ"ל. וז"ל בז"ח פ' נח דף נ' ע"ב. עבר כל יומא צריך למבדק גופי' מה דעבד בההוא יומא ואי צריך יעשה מיד תשובה עליו קודם שישן עכ"ל (אחי) ורעי פקח עיניך וראה גודל החיוב ומעלות הוידוי בלילה קודם השינה. ויתחיל ויאמר (רבון) כל העולמים הריני מוחל לכל מי שהכעיס כו' וע"י מחילה זו מתקן נפשו מאוד וגודל מעלת מחילה זו קודם השינה מבואר בזה"ק פ' מקץ דף ר"א ע"א וע"ש ויעתק שיעור ממקומו מאמר הלז בשער הכולל בעז"ה (ואח"כ) אל מלך נאמן שמע ישראל כל הג' פרשיות של ק"ש עם כל הכוונות הנ"ל בתפלת שחרית. וביחוד עם המסירת נפש ואחר ג' פרשיות של ק"ש יקרא כל הפסוקים והמזמורים על הסדר שנדפסו בשערי ציון או בסידור של משנת חסידים כי שם נאמר הסדר ע"פ כתבי האריז"ל על סדר הדרגת תיקון עולמות העליונים ותקון נפשו ואחר מזמור יושב בסתר עליון יאמר ג"כ מזמור ה' מה רבו צרי כו' אף שלא נדפס שם. שמזמור זה נזכר ג"כ בגמרא גם יאמר השכיבנו כו' בלא חתימה האריז"ל. (ובנוסח) הוידוי כשיאמר הריני מקבלעלי סקילה יצייר במחשבתו מיתת סקילה כנ"ל בשעת הא' וכן בכל הד' מיתות. (ותפלת) אנא בכח יאמר במתון וז"ל האריז"ל ואח"כ יזכיר השם דמ"ב בסדר אנא בכח בקול ערב ויתן ריוח בין כל שתי תיבות כיצד יאמר אנא בכח ויפסיק מעט ויאמר גדולת ימינך ויפסיק מעט ויאמר תתיר צרורה וכן עד כולהו ואז יאמר בשכמל"ו בחשאי. ע"כ לשון האריז"ל. (וגודל) מעלת אמירת השם של אנא בכח על סדר זה בק"ש על המטה מבואר בז"ח דף ע"ב ע"ד. וז"ל שם אב"ג ית"ץ עלייהו אתמר שש כנפים שש כנפים לאחד והאי שמא איהו סגולתי' דילי' לכסאה לנשמתא כד סליקת לעילא בכל לילא ולילא לאסהדא על עובדין טבין דב"נ ממלאכי חבלה ומכל מזיקין ורוחין וליליו ושידין ובהון פרחת לעילא. בשתים אתוון מכל שם תכסה אנפהא

מנהון. ובשתים אתוון תכסה רגלהא. ובשתים אתוון פרחת לעילא. ואוף הכי לרוחא ואוף הכי לנפשאי עכ"ל:

ובפסוק בידך אפקיד רוחי יכוין אני מוסר נפשי ורוחי ונשמתי לך הבורא ית"ש ויתעלה בפקדון ותיכף יצייר במחשבתו מסירת נפש בציור איזה מיתה. ומסירת נפש בפקדון קודם השינה בפסוק בידך אפקיד רוחי מבואר בזה"ק בכמה מקומות וז"ל פ' במדבר ד' קי"ט ע"א כתיב בידך אפקיד רוחי כו' ת"ח כיון דעאל לילא אילנא דמותא שליט בעלמא כו' וב"נ בעי לאקדמא ולמפקד בידי' פקדונא דנפשי' כפקדונא דב"נ דיהיב פקדונא לאחרא כו' כך ההוא אילנא בני נשא אקדימו ויהבין ליה פקדונא דנפשייהו עכ"ל. ובז"ח ד' ס"ט ע"ב וז"ל צריך אדם להפקיד נשמתי' ליוצרו וקורא פסוקי דרחמי כגון בידך אפקיד רוחי פדית אותי ה' אל אמת והואיל והיא בפקדון אע"פ שהיא מחוייבת בכמה חובין הקב"ה משיב אותו לחיקו של אדם כענין זה צריך להתנהג במדותיו של הקב"ה וללכת בדרכיו עכ"ל ובהקדמת בראשית די"א ע"א ז"ל ת"ח עיטא לב"נ כד איהו סליק בלילא על ערסי' בעי לקבלא עלי' מלכותא דלעילא בלבא שלים ולאקדמא למסר קמי' פקדונא דנפשי' ומיד אשתזיב מכל מרעין בישין ומכל רוחין בישין ולא שלטין עליה עכ"ל:

ברכת המפיל בא"י כו'

המפיל חבלי שינה. ז"ל אבודרה"ם פי' חבלי שינה חלקים מחלקי השינה וי"מ חבלי שינה כמו חבלי יולדה שכשאדם עומד זמן רב ואינו ישן חבלי שינה וצירים אוחזים אותו ואנו מברכים על השינה מפני שהיא מצרכי בני אדם שמתוך שאדם ישן קמעא עומד ויגע בתורה. (ותנומה) על עפעפי. ומאיר לאישון בת עין ע"ש יצרנהו כאישון עינו ורצה לומר שכשהאדם חפץ מאוד לישן מחשיך אישון בת עינו וכשישן ומקיץ מאיר אישן בת עינו זהו ומאיר לאישון בת עין פי' כשיקום משנתו עכ"ל האבודרה"ם. ויזהר האדם מאוד לו' הנוסח ומאיר לאישון בת עין כי כן הנוסח בגמרא והובא בטור ג"כ. גם בכהאריז"ל כתוב ובתיבות אלו ג"כ כוונה עצומה (והאר) עיני פן אישן המות ז"ל אבודרה"ם. כלומר שתחזור בי נשמתי ולא תהא שינתי שינת עולם. (בא"י) המאיר לעולם כלו בכבודו פי' שמעמידם ממטתם לאור היום לילך כל אחד לעסקיו עכ"ל האבודרה"ם. יזהר האדם ללמוד קודם שינתו וגודל מעלתה מבואר בגמרא וז"ל פ' משפטים ד' קי"ט ע"ב זכאין אנון ישראל דקרבין רוחין דלהון קרבנין קדם ה' בכל לילא ולילא דרוחא דלהון היא העולה לגביה אי סליק לה בתורה ובמצוה בתורה דאיהו עשר אמירן כו' זכאה מאן דסליק לה במצוה כו' בגיני' אתמר בידך אפקיד רוחי וגו' רוח אתפקד כו' עכ"ל ויזהר האדם בעת השכיבה בלילה להכניס בלבו יראת הבורא ית"ש. וז"ל פ' בחקתי ד' קי"ג

ע"ב ר' יוסי פתח רגזו ואל תחטאו כו' אבל בשעתא דרמש לילא וב"נ שכיב על ערסי' כמה גרדיני נימוסין מתערין בעלמא ואזלין ושאטין ובני נשא בעאן לארגז' מקמי קב"ה ולדחלא מניה בגין דלא ישתכח נפשי בגווייהו וישתזיב מינייהו עכ"ל גם יזהר האדם שלא יישן יחידי בבית כמבואר בגמרא דשבת ובזה"ק פ' בראשית ד' י"ט ע"ב וז"ל אדם מאה ותלתין שנין כו' עד דאתת נעמה ומגו שפירו דילה טעו בני האלהים בתרה עז"א ועזא"ל ואולדית מנייהו ומינה אתפשטו רוחין בישין ושדין בעלמא דאיהו אזלא משוטט' בלילות ואזלא בעלמא וחייכין בבני נשא ועבדי לון דאושדן קרי ובכל אתר דאשכחן בני נשא ניימין יחידאין בביתא שרן עלייהו ואחיד' לון ומתדבקן בהו ונטלי מינייהו תאובתא ואוליד מינייהו. ותו פגעין ביה במרעין ולא ידע כו' עכ"ל ויפק רצון מה' שוכן מעונה חן יתן לידידו שינה:

סלד ורנן. לאל ראשון ואחרון. מקימי דל מעפר וחול. לברך על המוגמר חלק ראשון היא עולת החול. ובעזר האחד ואין שני. נתחיל חלק שני גודר פרץ משובב נתיבות לשבת. היא עולת שבת:

ח; שער העליון

פרק א

היות נמצא השער ההוא בשבתות השנה יום שבחר ונתנו ה' ית"ש עליון על כל ימי החול ע"כ מן השם הוא זה אשר לו יקרא **שער העליון** כי ע"כ ברך ה' את יום השבת ויקדשהו עליון על כל לשם ולתהלה ובו יבואר כל הסדר וההנהגה של ערב שבת קדש וקצור כוונת מזמורים של קבלת שבת קודש. וכל התפילות של שבת וכוונת קדוש היום וכוונת כהן ולוי וכל העולים אחריהם לקרות בתורה והנהגת של כל היום שבת קודש עד אחר הבדלה.

בנשף ליל ששי והכינו תקון גדול בלילה ההוא נדדה שנת העובד את ה' בלב שלם ובנפש חפצה להיות נעור ללמוד כל הלילה עד הבוקר לתיקון פגם הברית. וימצא כתוב כן בכתבי האריז"ל ובשאר ספרי המקובלים שהלימוד כל הלילה בליל ששי הוא תיקון גדול ונפלא לפגם הברית. והיה ביום הששי תיכף אחר תפלת שחרית יזהר האדם לקרות הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום ואטו מלתא זוטרתא היא מה שאמרו בגמרא הקדושה א"ר הונא כו' לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור כו' וכל המשלים מאריכין לו ימיו ושנותיו וגודל התקון בעולמות העליונים הקדושים בהשלים הפרשה עם הצבור גם גודל שכרו הובא בזה"ק ויבוא לפנינו העתקות מאמרו הקדוש בעז"ה לקמן בענין קריאת הפרשה ע"ש ויהדר לקרות בס"ת. ואחר כל פסוק יקרא תרגום שלו האריז"ל. ועכ"פ אחר כל פרשה דהיינו פתוחה או סתומה כדעת רש"ל ושל"ה. ויזהר האדם במה שמוזכר בספרים שלא להפסיק בדבור ח"ו בקריאת שמו"ת. וקודם קריאת הפרשה יאמר

בשמחה עצומה הריני רוצה לקרות שמו"ת כדי לתת בזה נחת רוח ליוצרי ובוראי ית"ש כו' כפי הנוסח שנתבאר לעיל בשער הלמוד קודם קריאת מקרא. אחיי ורעיי אדברה נא שלום בעבודות יוצרנו ובוראנו ית"ש לכייל בכללא רבה לאנשים כערכי שבכל מקום אשר תקרא בתורה או בנביאים וכתובים ענינים שבא מזה היפך רצון יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה אז יכניס האדם צער גדול בלבו על זה שלא נעשית אז רצון בוראנו ית"ש ולהיפך במקומות שיקרא איזה ענין שמזה בא נחת גדול לבוראנו ית"ש אז יכניס שמחה גדולה ועצומה בלבו על זה שנעשית אז רצונו ית"ש ויתעלה היה לו לית"ש ויתעלה נחת גדול מענין זה וזהו עיקר ושורש עבודת בן חביב לאביו לשמוח בשמחתו היינו בעת עשיית רצונו הן הוא בעצמו הן אדם אחר ולהצטער באיזה ענין שנעשית נגד רצונו הן הוא בעצמו הן אחרים גם בכל מקום אשר יקרא האדם בתנ"ך איזה ענין מגבורות ונפלאות הבורא ית"ש דהיינו ענין שיצא מדרך הטבע יחשוב אדם אז במחשבתו גבורות ה' גבורות ה' כמה פעמים בשמחה עצומה. את אחיי ורעיי אנכי מבקש לבל ירע בעיניכם כי לא באתי להגיד את הרשום כל המקומות מענינים אלו בכל התורה כי בודאי אצא מגדר הקיצור בדבר שרשומו ניכר מכלל' אתמר כי אדם יפיק תבונה מעצמו ליתן דעתו בזה אל הכוונה בכל המקומות מענינים אלו לכוין כוונות הנ"ל ואשרי חלקו. ועוד כלל אחר בעבודת בוראנו ית"ש ויתעלה בקריאת הפרשה בכל מצות הנהוגות עתה בזמנינו הן מצות עשה והן מצות ל"ת יקבל על עצמו בשמחה עצומה במ"ע לעשותה ובמצות ל"ת לזהר ממנה. גם שומע כעונה לענין זה בעת שמיעתו הפרשה מפי הקורא בשבת וי"ט ובשני וחמישי יכוין ג"כ בכל הערות שהיערנו לכוין בשעת קריאת פ' שמו"ת ודי בהערה זו. גם לרבות קורא אחר קורא בקריאת ההפטרה של הפרשיות יכוין כל הנ"ל. ועוד נוסף הוא בכ"מ אשר יקרא בהפטורה ענייני נחמות על העתיד ראוי לאדם בעת קריאתה ליתן הודאה עצומה בשמחה בלבו ובמחשבתו להשם יתעלה על נחמות האלו וגם יצפה לתשועת ה' בתשוקה עצומה מתי יגיע התור ויבואו הנחמות האלו כי הלא דבר זה נשאל לאדם אחר פטירתו צפית לישועה ובודאי כשיכוין אדם בזה יזלגו לפעמים עיניו דמעות רבות מגודל התשוקה שישתוקק מאוד בלבו מתי יגיע זה. עוד כלל אחר לבי לחוקקי ישראל לחקוק על לוח לבם בכל מקום שיקרא בעניני גבורות ונפלאות של יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה שעי"ז נתגדל ונתקדש אז שמו הגדול ב"ה וב"ש לעיני כל ישראל ובעיני האומות ראוי לאדם להכניס בלבו שמחה עצומה עד מאוד על זה ודי בזה. הלא המה באו בכתבים למעלה בשערים הקודמים בשם הזה"ק שיזהר האדם מאוד בדקדוק המלות היטב אף בלמוד התורה ומה גם בקריאת פ' שמו"ת ועונשו גדול ר"ל

מי שאינו נזהר בזה וע"כ ישים האדם אל לבו להזהר בזה מאוד ודי בהערה זו. יום פנה מחצות היום ולהלן בעש"ק יזהר האדם מאוד לקצץ הצפרנים ויאמר בפה מלא לכבוד שבת קודש ובזה"ק פ' ויקהל ד' ר"ח ע"ב. ז"ל לא לבעי ליה לב"נ לרבת' אינון טופרין דזוהמא. דהא כמה דאסגיאו הכי נמי אסגי עלי' קסטור' וידאג בכל יומא. ובעי לספרא לון ולא ירמי לון דלא יעבד קלנא בההוא אתר דיכיל ההוא ב"נ לאתזקא וכלא כגוונא עלאה עכ"ל. וז"ל פ' אחרי ד' ע"ט ע"א תאנא ברזי דמסאבוהא זוהמא דטופרין יתער זוהמא אחרא ובגיני כך בעיין גניזא. ומאן דאעבר לון לגמרי כאלו אתער חסד בעלמא כו'. ויעבר ההוא זוהמא וטופרהא דרשי' בי' דתני' מאן דדריך ברגלים או במסאני' עלייהו יכול לאתזקא. ומה כו' עכ"ל. (ואיתא) נמי במדרש מעשה בחסיד א' שנפטר ונראה לתלמידיו בחלום וראה התלמיד שהיה לו כתם במצחו ושאל לו מפני מה היה לך כך והשיב לו מפני שלא הייתי נזהר לקצץ את הצפרנים בכל עש"ק ע"כ. לכן יזהר האדם בזה מאוד (ונמצא) כתוב בספרים אם עש"ק הוא ר"ח לא יגלח שער הראש ולא יקצץ הצפרנים מפני הסכנה וכ"ש ביום ר"ח שחל בשאר ימות החול (והובא) בספרים שיזהר האדם שלא יגלח צפורני ידיו ורגליו ביום אחד כי הוא מאוד קשה לשכחה וגם סכנה (וכתבו) המקובלים שיזהר האדם כשקוצץ צפרניו שלא יפלו על בגדיו וכ"ש שלא יקוץ על בגדיו ולקולטן משם כי גורם רעה לעצמו ח"ו ואשה ביום טהרתה אם תעשה כן תגרום להפיל ולדותי' ר"ל ע"כ. (גם) יזהר האדם מאוד שלא לגדל פרע שער ראשו יותר מדאי אלא שיגלחם בכל ששה או שבעה שבועות עכ"פ ובזה"ק פ' בהעלתך ז"ל ד' קנ"א ע"ב כל מאן דאתי מסטרא דדינא בעי דלא ירבי שערא בגין דאסגי דינא בעלמא כו' עכ"ל בקיצור. (ויזהר) שיגלח דוקא קודם חצות היום כי אחר חצות אסור לגלח ע"פ דין המשנה שהוא עת מנחה גדולה והובא דין זה גם בש"ע וכ"כ בכתבי האריז"ל וצריך האדם להזהר בזה. ואחר נטילת הצפרנים ילך להטהר במקוה לכבוד שבת קדש ובודאי אדם שבלתי טהור הוא מטומאת קרי ר"ל או מזיווג של טבילת מצוה בודאי חיוב גדול הוא לטבול א"ע בעש"ק שלא יכנוס בקודש וטומאתו עליו טומאת הגוף ח"ו אלא אף מי שעומד בחזקת טהרה מצוה גדולה לטבול בעש"ק כי הטבילה בעש"ק מועיל לקבל נשמה יתירה בשבת ובלתי טהרת המקוה בודאי לא ישיגנה. וז"ל הזה"ק פ' ויקהל ד' ר"ד ע"א כד אעל שבתא אצטריכו אנון עמא קדישא לאסחאה גרמיהו משימושא דחול. מאי טעמא בגין דבחול רוחא אחרא אזלא ושטיא ושרא על עמא. וכד בעי ב"נ לנפקא מן ההוא רוחא ולאעלא ברוח אחרא קדישא עלאה בעי לאסחא' גרמי' למשרי עליה ההוא רוחא עלאה קדישאה עכ"ל. ויטבול עכ"פ לא פחות מג' טבילות האריז"ל. ורוב העולם

נוהגין לטבול ד' טבילות כנגד ד' אותיות הוי"ה ב"ה ונכון הוא גם ראיתי נוהגין שטובלין י"ד טבילות ואשרי חלקם כי כל המרבה בטבילה הרי זה משובח שבכל טבילה שאדם טובל את עצמו יותר ממשיך עליו קדושה ביותר הן בחול והן בשבת ואדם מקדש א"ע מלמטה מקדשין אותו מלמעלה יותר ויותר. ואחר הטבילה דווקא ישתדל אחר מים חמין לרחוץ בהם פניו ידיו ורגליו על סדר זה דוקא. ומי שהאיר לו ה' עיני שכלו לעיין בכתבי האריז"ל שם יראה התקון הגדול והנפלא מה שנעשה בעולמות העליונים ע"י רחיצת פניו ידיו ורגליו במים חמין בעש"ק. ומה טוב אם יכול לרחוץ כל הגוף בהם ואז ירחץ ראשו תחלה ויאמר בשעת רחיצה לכבוד שבת קודש ויכוין לתת בזה נחת רוח להבורא ית"ש. ובבואו מן הטבילה ילבש בגדי שבת ויאמר שיר השירים בקול נעים ובמתון וגודל מעלת אמירתה הובא בזה"ק בכמה מקומות. וז"ל פ' תרומה ד' קמ"ג ע"ב מאי דהוה ומאי דהוי ומאי דזמין למהוי לבתר יומא שביעא כד יהא שבת לה' כלא איהו בשיר השירים כו' אצטרך לנטרא ולסלקא עטרא על רישי' דבר נש כל מלה ומלה דשיר השירים. ואי תימא אמאי איהו בין הכתובים הכי הוא ודאי בגין דאיהו שיר תושבחתא דכנסת ישראל קא מתעטרא לעילא. ובג"כ כל תושבחן דעלמא לא סלקא רעותא לגבי קב"ה כתושבחתא דא עכ"ל בקיצור נמרץ. ויזהר האדם מאוד באמירתה בדקדוק התיבות ולא יפסיק באמצע קריאתו אפי' בד"ת. ונמצא כתוב בספרים לפי שכל הפסוקים של שיר השירים מסודרי' בסדר מעלות העולמות העליונים הקדושים ובודאי אם לא ידקדק היטב בתיבות או יעשה הפסקות יעשה פירוד חס ושלום בין מדות העליונים הקדושים ובודאי אם ידקדק האדם בלשון הזה"ק הנ"ל דפ' תרומה שכתב אצטרך לנטרא ולסלקא על רישי' דבר נש כל מלה ומלה דשיר השירים בודאי האדם ידע להזהר בעת קריאתה בכל הנ"ל ודי הערה בזה:

ואם אין לו שהות לקרותה בערב שבת קדש אזי יקרא בשבת מתי שיוכל. הנה כי כן יבורך גבר ירא ה' במצותיו חפץ מאוד ותעש בחפץ כפיך מצוה שאין לה דורשין והיא ערובי חצירות. ואף שפשטה אורה על חלוצים חלוצי הצבא צבאות ישראל בכל תפוצותם המנהג לעשות עירובי חצירות בכל ע"פ ממצה אפוי' ולהניח בבה"כ כל השנה ומנהג ישראל תורה היא ודורש אין לה מכלל דבעי דרישה אם היא מן הנאכלין ככל מאכל הראוי לאכילה וכבר הרגיש בזה הט"ז ז"ל וכתב דיותר טוב לערב כל ע"ש דרוב פעמים שהמצה של ערוב מתקלקלת ומתעפש' מאורך הזמן ואינו ראוי לאכילה כלל והוי כלה לגמרי עכ"ל:

ולי נראה שבודאי היא מתעפשת בימי הקוץ ואינו ראוי לאכילה כלל ומטלטלין בעו"הר בלא עירוב. והאריז"ל מזרז לאדם במצוה זו שיעשה אותה בכל ערב שבת קודש ויזכה ג"כ לכל בני החצר וט"ז כתב ג"כ ז"ל הרוצה לעשות על צד היותר טוב יערב משלו בכל עש"ק ויזכה ע"י אחר לכולם ולא יברך כיון שיש בבה"כ מצות העירוב והברכות אינם מעכבות. עכ"ל. לכן הירא את דבר ה' מעבדי ה' ומעם קדושו הישראלי ראוי לזרז עצמו בכל עש"ק לעשות ערובי חצירות בשבילו ולזכות ג"כ ע"י אחר לכל הדרים בעירו ויתן הפרוסה שיש בה שמונה ביצים לאחר ויאמר לו הגבה אותה וזכי בה לכל הדרים בעירוב ואח"כ יקח הפרוסה מיד הזוכה ויאמר הנוסח שהובא בש"ע סי' שס"ו סעי' ט"ו. וכדי לצאת בו כל הדיעות וכל הספיקות שאפשר להסתפק שמבואות קטנות שלנו דין מבואות יש להם וצריך לעשות ג"כ שתופי מבואות לכן ראוי ג"כ לכלול בנוסח שתופי מבואות ויאמר בזה הנוסח בהדין עירובא יהא שרי לן לאפוקי ולעיולי מחצירות למבואו' וממבואות לחצירות ומן הבתים לחצירות ומחצירות לבתים ומבתים לגנות ומגנות לבתים ומבתים לבתים ומגנות לגנות לי ולכל הדרים בעירוב. ע"כ. כי בעירוב אחד יוצא לשתופי מבואות ולערובי חצירות כמבואר בש"ע ושם נאמר בסי' תק"כז סעי' י"ב שהברכה יהיה אחר הזכי' ויניח העירוב בבית שיש בה ד' אמות על ד' אמות או כדי לרבע ד"א על ד"א כמבואר שם בש"ע. וזה דבר פשוט שעירוב זה אינו מועיל כ"א לאותם שדרים תוך העירוב ולא לאותם שדרים חוץ לעירוב בשכונה אחת לכן שני בעלי בתים הדרים חוץ לעירוב בשכינה א' דהיינו א' דר בבית וא' בקאמ"ר צריכין לעשות ביניהם עירובי חצירות ואם לא עשו אסורים לטלטל מזה לזה מביתו לקאמ"ר וזה מהקאמ"ר שלו לבית. וגודל עון של הוצאה מרשות לרשות מבואר בתקונים תיקון מ"ח דף פ"ה עמוד א'. וז"ל מאן דאעקר חפץ מאתריה ואנח לי' לבר מאתריה ומרשותי' כאלו אעקר אילנו דחיי דאיהו אות ברית ואנח ליה ברשו אחרא מאן דעביד דא גרים דאעקר נשמתי' מרשות דילה ואנח לה ברשו אחרא כו' ודא גרים לישראל דאתעקרו מארע' דישראל ואתגליאו. ובדף צ"ו ע"ב ג"כ תיקון ס"ו וז"ל ודאי כל מאן דנפיק מרה"ר כו' כאלו ערב שמא דקב"ה ועביד אילנא דטוב ורע כו'. עכ"ל בקיצור. לכן יזהר האדם מאוד ומאוד באיסור ההוצאה בשבת. ודי בזה כדי הערה ואחר ערובי חצרות יתקן פתילות לנר של שבת אם מדליק בשמן זית כי הדלקה אותה מצוה האשה חייבת בה ותקון הפתילות מוטל על הבעל. האריז"ל. ואם מדליק בנר של שעוה ושל חלב יניחם בעצמו בנר על השולחן. לו חכמו ישכילי זאת יבינו לאחריתם הני נשי במה זכיין בהדלקה עושה מצוה עוצם גודל השכר של הדלקת נר שבת והוא מבואר בזה"ק פ' בראשית דף מ"ח

ע"ב וז"ל ואתתא בעיא בחדוה דלבא ורעותא לאדלקא בוצינא דשבת דהא יקר' עילאה הוא לה וזכות רב לגרמא למזכי לבנין קדישין דיהון בוצינא דעלמא באוריתא ובדחלת' ויסגון שלמא בארעא ויהיבת לבעלה אירכא דחיין בגין כך בעיא לאזדהרא בה. עכ"ל. צאינה וראינה בנות ציון איך ראוי להדליק הנרות בשמחה עצומה. לכו נא הגברים וראו איזה דרך ישרה לפני איש איך ומה ראוי לאדם להשתדל בהנחה עושה מצוה כתקונו שיהיו מונחים נרות של שבת לצד דרום ושלחנו לצד צפון כמבואר בתקונים תיקון כ"ד דף ע' ע"א וז"ל ובההוא ביתא דאשכחין דירה דא מתקנא בהאי סדורא מנרתא בדרום ושלחן בצפון ומטה בין צפון לדרום. אמרין אלין מלאכין דקא נחתין עם שכינת' דאיהי נשמה יתירה. לית דין אתר הדיוט עם הארץ אלהין אתר דרעוא בי' מן קדם ה', פתורא צריכא לתקנא לה לגבי צפון כו' מטה למערב בין צפון לדרום כו' ובביתא דלאו אינון מתתקנן אלין תקונין בליל שבת. אושפזין אמרין לאו איהו דא דירה דישראל דאתמר בה ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם לדרתם כתיב חסר מלשון דירה. וכל אלין תקונין צריכין לתקנא בליל שבת. דאיהי ממש אות ברית מילה עכ"ל בקיצור. וראוי לאדם להתנהג א"ע בכל עש"ק להוסיף מחול על הקודש בכל מה דאפשר כמבואר בתקוני' תיקון מ"ח ד' פ"ה ע"ב. וז"ל צריך בר נש בשבת לשנויי בלבושין בשרגא במאכלין וצריך למהוי מוסיף מחול על הקדש. וכל המוסיף מוסיפין ליה נפש יתירה בשבת וכל הגורע גורעין לו ההוא נפש יתירה ח"ו עכ"ל. והמ"א בסי' רס"א הביא בשם הפוסקים שצריך להוסיף מחול על הקדש ב' שעות ועיי"ש. וכתוב בספר התגין אם נשמתו של אדם בגיהנם בכל יום ששי מוציאין אותה מגיהגם בעת שהיה רגיל בעה"ז לשבות וכן בתוספת מקודש על החול במוצאי שבת המאחר מאחרין אותו שלא להכניסו לגיהנם והממהר ממהרין אותו להכניסו. וע"כ צריך לזהר בזה מאוד. ומוטל על כל אדם להזהיר בני ביתו על תוספת שבת וביחוד בימים הקצרים. של ימות החורף שרוב נשים מאחרין בהדלקת הנרות עד קרוב לחשיכה ר"ל וראוי להזהיר אותם בנחת ובתוכחה. אחיי ורעי ראשון לציון הנה זה בא כבר למעלה בשער שלפני זה מגודל זהירות הכוונה בתפלת מנחה של כל ימות החול כי רבה היא ואדם יפיק תבונה ביתר שאת ויתר עוז זהירות הכוונה בתפלת מנחה זו של עש"ק למי שמעיין בכתבי האריז"ל מגודל מעלתה שמזמן תפלת מנחה זו הוא התחלת התכללות והעליות של כל העולמות זה בזה בודאי ראוי לאדם להכין עצמו בתפלה זו אל גודל הכוונה יותר ויותר ודי בזה בהערה:

פרק ב
קבלת שבת

לעת ערב לעת צאת ידי חובת תפלת מנחה ויהי בעלות המנחה. שבת בעי הכנה להכין האדם עצמו לקראת שבת מלכתא לומר המזמורים של קבלת שבת בשמחה עצומה עד מאוד ובודאי באלו המזמורים התיבה קולטתן ההתלהבות בלב האדם אל עושהו בשמחה עצומה מאוד כשיוציא אותם מפיו ויקרא בכל כחו ובהתלהבות גדול וכן מבואר בזה"ק שצריך האדם לעבוד ליוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה בכל כחו דווקא וכבר בא זכרונו לטובה לשונו הקדוש בפסוקי דזמרה ועיי"ש. וכללו של דבר מידי דבעי כונה אל כל המקום אשר יבוא דבורו באהבת אלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד יקבל במחשבתו על עצמו מסירת נפש להראות את יופי אמיתת אהבתו לו ית"ש ויתעלה כגון בתיבות הוא אלהינו ואנחנו עם מרעיתו וצאן ידו. גם במזמור ב' בתיבות הבו לה' כבוד ועוז הבו לה' כבוד שמו. ובמזמור ג' בתיבות וראו כל העמים כבודו. וביחוד בפסוק שמחו צדיקים בה' כו'. ובמזמור ד' בפסוק ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו וכיוצא בהם מה מאוד נעלה בהם מסירת נפש. ודי בהערה זו הקצרה.

מזמור הבו לה'

ויהי הוא טרם חלה לדבר מזמור זה יכוין אדם לקבל תוספות נפש יתירה כתבי האריז"ל הנה בכתבי האריז"ל מבואר התקונים הגדולים והנוראים הנעשים בעולמות העליונים הקדושים ע"י אמירת מזמור זה בקבלת שבת שבאמירת השלשה הבו לה' שבמזמור זה עושים תקון בפ"ע בעולמות העליונים ובשבעה קולות שבמזמור זה עושין תקון בפ"ע ובי"ח הויו"ת שבמזמור זה שכנגדם תקנו אנשי כנסת הגדולה י"ח ברכות התפלת החול ובי"ח הויות אלו ע"ב אותיות כנגד שם ע"ב כמספר חסד עושים תקון בפ"ע ובאחד עשר פסוקים שבמזמור זה כמספר ו"ה שבשם הוי"ה ב"ה עושים תיקון בפ"ע ובתשעים וא' תיבות שבמזמור זה כמספר שילוב הוי"ה ואדנ"י עושים תיקון בפ"ע ובוודאי אשרי מי שיגיע ידי שכלו לכוין במזמור זה כוונת האריז"ל אך לאו כל מוחא סובל דא לכן יאמר אדם מזמור זה בכל עוצם כחו ויאמר התיבות במתון גדול ובשמחה רבה ועצומה ויכוין ג"כ במחשבתו שכוונתו באמירת מזמור זה לעשות תקונים גדולים בעולמות העליונים ולעשות בזה רצון הבורא ית"ש ויתעלה זכרו לעד ואז בודאי יחשב לו כאלו כיון בכל הכוונת ורחמנא לבא בעי. ואתה אנוש כערכי הן ערוך אליך אגידה ואדברה פרטי כוניות פשטיות במזמור זה ויכונו מחשבותיך בהם כאלו ידעת ספירות וחשבת דרכיך במחשבת הקדש פנימה בקדש הקדשים כוונת האריז"ל והן הנה לבני ישראל עם קדוש הכוונות פשטיות. (בתיבות הבו לה') בני אלים יכניס האדם בלבו שמחה עצומה עד מאוד על זה שאנו נקראים בני אלים בני אברהם יצחק ויעקב שנקראים אילי הארץ כפרש"י ואמר

הפסוק שעלינו בני אברהם יצחק ויעקב מוטל לתת כבוד ועוז לשמו הגדול של יוצרנו ובוראנו ב"ה וב"ש כמו שאומר הפסוק להלן הבו לה' כבוד ועוז הבו לה' כבוד שמו וע"ז ישמח האדם שמחה עצומה מאוד שזכינו לכל זה. (ובהבו לה' כבוד) ועוז הבו לה' כבוד שמו יקבל על עצמו מסירת נפש בציור איזה מיתה בשמחה עצומה עד מאוד כי ע"י מסירת נפש גורם להבורא ית"ש ויתעלה כבוד גדול ושמו הגדול מתקדש ומתעלה בכל העולמות כנ"ל כמה פעמים ולא יהיה כדובר שקרים ח"ו:

ובז' קולות שבמזמור זה דהיינו מפסוק קול ה' על המים כו' יכוין האדם פרש"י בכל פסוק וישמח שמחה עצומה עד מאוד בגודל אלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד ובוודאי מעוצם גודל תשוקתו ואהבתו באלהותו ית"ש יבא מעצמו אל קבלת מסירת נפש בכמה מקומות במזמור זה. והן די ביאור עולה הערה בכוונה כוללת הזאת לכל פרט ופרט בפ"ע. ובפסוק קול ה' חוצב להבות אש יכוין ג"כ פרש"י ולא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה דבר פרטי שישמח ישראל בעושיו שזכו אומה הישראלית כל העם רואים את הקולות קול ה' חוצב להבות אש חרות על הלוחות בשעת מתן תורה ומובטחים עוד מאתו ית' שמו להשמיענו ברחמיו שנית לעיני כל חי לשמוע בקול דברו הנפלאים והנוראי' ההם בעת ביאת משיח צדקנו במהרה בימינו ואותן דודים ערבים עלינו ואנו מתאוים ומשתוקקים להיותו נוהג עמנו כמנהג הראשון כפירש"י בשיר השיריס על פסוק ישקני מנשיקות פיהו ומגודל תשוקה זו יקבל על עצמו מסירת נפש בציור איזה מיתה להראות תשוקתו העצומה באלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד. ויזהר האדם בדקדוק התיבות היטיב כאשר בא בארוכה ביאורו למעלה בשער הב' כי רובא דרובא יבא במזמור **א**' אחר נח נראה כי כל הז' קולות בא אחריהם אות א' **קוֹל אֲדֹנָי** ואם לא ישים ריוח פירוד ביניהם יאמר **קוֹלַ לַדֹנָי** ולא יאמר כלל לא תיבת קול ולא השם ב"ה וכיוצא בשאר תיבות ודי בזה. ואחר מזמור זה יאמר תפלת אנא בכח בנעימת קול ויזהר מאוד בכוונתה. ובתקונים תקון כ"א דמ"ז ע"ב מבואר איך מרומז במזמור זה השם של מ"ב דאנא בכח ועיין שם:

פזמון לכה דודי

ראיתי בספרים קצת פירושו וזהו דודי הוא הקב"ה ואנו מתפללים על קץ הפלאות שינחם לשכינה הנקראת כלה ויאמר אליה התנערי מעפר קומי כו' לא תבושי ולא תכלמי כו' ולפי שבשבת קודש מתרומם למעלה כמו לעתיד לכן אומרים לכה דודי בשבת ע"כ ואציגה נא עמך אנוש כערכי קיצור כוונה פשוטה וזה הוא לכה דודי זה הקב"ה לקראת כלה היא השכינה הקדושה והוא סוד קב"ה ושכינתיה וכל ימות החול השכינה הקדושה בעולמות התחתוני' בשבילנו ועתה בשבת קדש עולה לעולמות העליונים בשביל קדושת

שבת הרמה ואנו בניה הקדושים חיוב גדול עלינו לשמוח עמה בעלייתה שמחה עצומה ואנו אומרים לכה דודי לקראת כלה שהיא עולה עתה לעולמות העליונים נצא לקראתה לקבלה וגם אנו בניה אומרים פני שבת נקבלה שהיא השכינה הקדושה שנקראת ג"כ שבת כנזכר בזה"ק וראוי לאדם לשמוח במללו פני שבת נקבלה שמחה עצומה עד שמרוב התשוקה והחדוה יקבל על עצמו מס"נ ודי בזה. בואי בשלום כו' חרוז זה יאמר האדם בשמחה עצומה עד מאוד כי בחרוז זה מקבל האדם נפש יתירה דליל שבת קדש ואנו קוראים לשכינה הקדושה בואי בשלום עטרת בעלה כו' תוך אמוני עם סגולה. פי' שתשרה עלינו בסוד נפש יתירה. (בואי כלה בואי כלה) ופעם ג' בואי כלה יאמר בלחש האריז"ל. ואחר ג"פ בואי כלה יאמר שבת מלכתא וימשיך על עצמו במחשבתו ג"כ בזה"ל בשמחה עצומה הריני ממשיך עלי ועל כל ישראל נפש יתירה קדישא של ליל שבת. ודבר זה שנוי בזה"ק שצריך אדם דוקא להכין עצמו לזה להמשיך עליו נר"ן יתירה של שבת קדש ויבא לפנינו העתק' מאמרו הקדוש בעז"ה בברכת הפורס סוכת שלום בקבלת נשמה יתירה:

מזמור שיר ליום השבת

זה המזמור ראוי לומר בשמחה עצומה עד מאוד כי הוא ג"כ מתקוני התפלה עתה בעולמות העליונים הקדושים. ובפסוק (טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון) ראוי שיתן הודאה עצומה במחשבתו להבורא ית"ש ויתעלה שברא אותו בחלקו הקדוש וזיכה אותו להודות ולזמר לשמו הגדול ומגודל החדוה ע"ז יקבל על עצמו מסירת נפש להראות גודל תשוקתו אליו ית"ש ויתעלה. (כי שמחתני) ה' בפעלך וגו' ראיתי בזה פי' נפלא ואמתי בפעלך הם מצות הקדושים במעשה ידיך ארנן קאי על כלל התורה שהיא מעשה ידיו של הקב"ה לכן בפסוק זה יכניס האדם שמחה עצומה בלבו ע"ז. (מה גדלו) מעשיך ה' מאוד עמקו מחשבותיך מבואר בזה"ק שקאי על התורה:

וז"ל בז"ח במדרש הנעלם ד' ט' ע"א וא"ת שאין סתרים בתורה תדע לך כי על כל דבר ודבר יש תילי תילים של סודות והלכות ופירושים כי ר' לוי אמר כתיב מה גדלו מעשיך ה' מאוד עמקו מחשבותיך מה גדלו מעשיך ה' זה מעשה בראשית שהם מעשיו של הקב"ה. מאוד עמקו מחשבותיך אלו סתרי תורה עכ"ל בקיצור. לכן בפסוק זה ישמח האדם ג"כ שמחה עצומה עד מאוד על תורתינו הקדושה והנפלאה ויחשוב במחשבתו בשמחה עצומה כמה פעמים גבורות ה' גבורות ה' בזה איך נרמז ונסתר בכל קוץ וקוץ של תורתינו הקדושה ובכל אות ואות ובנקודות ובטעמים תילי תילים סודות נוראים שאף המלאכים הקדושים אינם יכולים להשיג אפי' אות א' מתורתינו הקדושה על בורי' כמבואר בזה"ק

הלא זה בא למעלה העתקת לשונו הקדוש בשער הלמוד ועיי"ש. ומגודל התשוקה יתפלל במחשבתו שיורנו הבורא ית"ש נפלאות מתורתו הקדושה כדי שישיג מתורתו הקדושה גודל אלהותו ית"ש ויתעלה כי אוריתא וקב"ה חד הוא כנזכר בזה"ק כמה פעמים ודי בזה (שתולים) בבית ה' בחצרות אלהינו יפריחו שקאי על נשמת הצדיקים לאחר פטירתם שיחיו מזיו השכינה הקדושה יתפלל במחשבתו שיזכה גם הוא אחר פטירתו לחזות בנועם ה' ולהנות מזיו השכינה הקדושה ולהשיגה (להגיד) כי ישר ה' צורי ולא עולתה בו יחשוב אני מאמין באמונה שלימה ואמיתית שבוראנו ית"ש ויתעלה הוא ישר ולא נמצא עולה בכל מעשיו ומשפטיו כי צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו:

מזמור ה' מלך גאות וגו'

יאמר בשמחה מאוד ובפסוק (עדותיך) נאמנו מאוד יכוין פרש"י ויחשוב אני מאמין באמונה שלימה ואמתית לכל דברי הנביאים אף אם יתמהמה אני חכה לו שבודאי יתקיימו נבואתם וישמח ויגיל מאוד על זה שמחה עצומה:

פרק ג

הנה בפרק הקודם בארתי מקום קבלת נפש ורוח ונשמה יתירה מעתה אבאר ענין בעזרת השם מזה"ק לאנוש כערכי ואיך ראוי לאדם לשמור אותם בקדושה ובטהרה כל יום השבת קודש. וז"ל הזה"ק פ' ויקהל דף ר' ע"א ובהאי לילא (ר"ל בליל שבת קודש) האי נקודה (ר"ל השכינה הקדושה) אתפשט נהורא ופריש גדפוי על עלמא וכל שולטין אחרנין מתעברין ונטירו ואשתכח על עלמא וכדין אתוסף רוח נשמתא בישראל אכל חד וחד. ובההיא נשמתא יתירה נשיין כל עצבא וחימתא ולא אשתכח בר חדוה לעילא ותתא. ההוא רוחא נחית ואתוסף בבני עלמא כד נחית אסתאי בבוסמין בגינתא דעדן ונחית ושרא על עמא קדישא. בההיא שעתא דההוא רוחא נחית. נחתין עמה לגו גינתא דעדן שתין רתיכין מתעטרין לשית סטרין וכד מטי לגינתא דעדן כדין כל אנון רוחין ונשמתין דגנתא דעדן כלהו מתעטרי להההוא רוחא פתחי ואמרי זכאין אתון ישראל דמאריכון אתער לגבייכו רזא דרזין לידעי חכמתא כו' עכ"ל בקיצור. וברעיא מהימנא פ' פנחס דף רמ"ב ע"ב וז"ל ותנאין ואמוראין נפש יתירה בשבת לכל ישראל כחדא חד איהו אבל לכל ב"נ איהו כפום עובדוי כו' לכל חד מישראל הכי נחית ליה נפש יתירה כפום דרגא דיליה. אי הוא חסיד יהבין ליה נפש יתירא ממדת חסד אי איהו ירא שמים יהבין ליה נפש יתירה ממדת גבורה. ואי איהו איש תם יהבין ליה נפש יתירה ממדת אמת ונפש יתירה דא מלכות דאיהי כלילא מעשר ספיראן כו' עכ"ל בקיצור. וז"ל בז"ח במדרש הנעלם דף ט"ז ע"ג. וא"ר נחמן נפש יתירה נתוספת באדם ביום השבת

אמר רבי מאי נפש יתירה זו א"ל רוח הקודש ששורה עליו ומכתיר לאדם בכתר קדוש בכתרי המלאכים והוא מאותו רוח שעתיד לשרות על הצדיקים לעתיד לבוא עכ"ל. וז"ל בתקונים תקון כ"א דף מ"ו ע"ב נשמתא יתירתא דאתוסף לגבי' בגין שכינתא כו' ואלין אנון דמתוספאן בערב שבת ירתין לון ת"ח ביומן דחול ובהון אתעביד חול קדש. ואלין אנון תוספות דקא נחתי מתוספת' עכ"ל. אחיי ורעיי אהובי נפשי הלא תראו ענין הגדול והנורא ההוא במאמרי הקדושים האלו מענין נשמה יתירה ודעו איך צריך מזה שמירה מעולה ונטירותא יתירתא בקדושה ובטהרה כל יום השבת קודש. ודי בהערה זו:

פרק ד

תפלת ערבית דשבת

בתפלת ערבית דשבת יכין האדם עצמו בהכנה גדולה לענות אחר הש"ץ ברוך ה' המבורך לעולם ועד בשמחה עצומה עד מאוד ביתר שאת ויתר עוז מבערבית דחול כמבואר בזה"ק פ' תרומה דף קל"ה ע"ב. וז"ל כד עייל שבתא כו' כלהו מתעטרין בנשמתן חדתין כדין שירותא דצלותא לברכא לה בחדוה בנהירו דאנפין ולומר ברכו את ה' המבורך. את ה' דייקא בגין למפתח לגבה בברכה. ואסור לעמא קדישא למפתח לגבה בפסוקא דדינא כגון והוא רחום וגו' בגין כו'. וע"ד ברכה דא אצטריכו כל עמא לברכא במעלי שבתא ברעו דלבא ובחדוה בעו למשרי בשרותא דא לאתברכא האי שבת (רמז לשכינה הקדושה) דמעלי שבתא מעמא קדישא כדקא יאות. בהאי ברכה כד שראן ישראל לברכא. קלא אזלא בכלהו רקיעין דמתקדשי בקדושא דמעלי שבתא. זכאין אתון עמא קדישא דאתון מברכי ומקדשי לתתא בגין דיתברכון ויתקדשון לעילא כמה משריין עלאין קדישין. זכאין אנון בהאי עלמא וזכאין אינון בעלמא דאתי כו' עכ"ל. ודי בהערה זו. וקודם עניית ברוך ה' המבורך כו' יכוין להמשיך עליו תוספות הרוח יתירה ויכוין במחשבתו בזה"ל בשמחה עצומה הריני ממשיך עלי ועל כל ישראל תוספת הרוח יתירה דליל שבת קדש. ואם הגיעו הצבור לתפלת ערבית ועדיין עומד באמצע פזמון לכה דודי או קודם יפסיק באמצע ויאמר חרוז של בואי בשלום כו' וימשיך ויקבל על עצמו נפש יתירה כדי שיוכל להמשיך ולקבל עליו בעניית ברוך ה' המבורך כו' תוספות הרוח יתירה כי אם לא קבל עדיין נפש יתירה בג"פ באי כלה איך יוכל לקבל תוספות הרוח בעניית ברוך ה' המבורך ואחר עניית ברוך ה' המבורך יחזור למקום שפסק ועכ"ז ראוי לומר עוד פעם שנית חרוז של בואי בשלום על סדר הפזמון. ובק"ש דערבית זו אף שאין עתה זמן תפילין יכוין בפסוק וקשרתם לאות וגו' בזה"ל הריני מקבל עלי מ"ע זו של תפילין לקיימה אחר השבת ויכוין כוונה זו בשמחה עצומה:

ובוודאי אחיי ורעיי אהובי נפשי מכוונות אלו וכיוצא בא נחת רוח גדול ליוצרנו ית"ש כמו שדרז"ל על פסוק וילכו ויעשו בפרשה בא ומפורש בכתובים בס' דניאל בפסוק מיום שנתת לבך וגו'. כשיגיע לופרוס עלינו סכת שלומיך כו' צריך לעמוד האר"י ז"ל. ובופרוס עלינו סוכת שלומיך וגם בתיבות הפורס סוכת שלום עלינו ימשיך ויקבל על עצמו תוספת נשמה יתירה של ליל שבת. ויאמר הפורס ולא פורס כ"ה הנוסח בזה"ק ובתקונים. ובתיבות ועל כל עמו ישראל יכוין להמשיך נשמה יתירה על כל ישראל. אף שלא נזכר זה בכתבי האר"י ז"ל מ"מ החרד אל דבר ה' ראוי לזכות עמו גם אחרים מכלליות ישראל מאחר שהזכירו יספר בשבחו. ומה מאוד עמקו מחשבות חרוץ בזה"ק פרשת בראשית דף מ"ח ע"א ענין קבלת נשמה יתירה בהפורס סוכת כו'. וז"ל ת"ח כד אתקדש יומא במעלי שבתא סוכת שלום שריא ואתפרישת בעלמא כו' ובג"כ בקדושא דיומא מברכין הפורס סוכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים אמאי על ירושלים אלא דא היא מדורא דההיא סוכה ובעינא לזמנא ההיא סוכה (פי' שכינה הקדושה) דיתפרסת עלנא ולמשרא עמנ' ולמהוי מגינ' עלנא כאמא דשריא על בנין ובג"ד לא דחלין מכל סטרין ועל דא הפורס סוכת שלום עלינו. ת"ח בשעתא דישראל מברכין ומזמנין להאי סכת שלום אושפיזא קדישא ואמרי הפורס סוכת שלום כדין קדושת' עילאי נחת' ופרישת גדפה' עליהו דישראל ומכסי' לון כאמא על בנין וכל זינין בישין אתכנישו מעלמא ויתבי ישראל תחות קדושת' דמאריהון וכדין דא סוכת שלום יהיב נשמתין חדתין לבנהא עכ"ל והנה עיניכם הרואות במ"ש הזה"ק במאמר זה ובעינא לזמנא ההיא סוכה דיתפרשת עלנא ולמשר' עמנא כו' וע"כ צריך האדם לזהר בזה להכין עצמו לזה להמשיך ולקבל על עצמו נשמה יתירה בהפורס סוכת כולו. וכן הזמנה מלתא היא גם כן בקבלת נפש ורוח בתפלה במקומות המבוארים למעלה ושמרו כו' כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ יכוין בשמחה עצומה אני מאמין באמונה שלימה ואמתית שהבורא יתברך שמו ויתעלה ברא כל העולמות העליונים עד אין קץ ותכלית ובסוף עשה בששת ימי המעשה כל העולם הזה התחתון עם כל הבריאה וביום השביעי שבת וינפש:

תפלת העמידה

הנה גודל מעלת ד' תפלות של שבת הובא בזוה"ק ובתקונים בכמה מקומות ואעתיק מאמר אחד בקיצור נמרץ. וז"ל בתקון י"ח ד' ל"ד ע"ב תלת צלותין אלון בשבת ורביעא צלותא דמוסף צלותא דערבית אתה קדשת ודי שכינת' כו'. צלותא דשחרית ישמח משה במתנת חלקו ודא נשמת כל חי דאיהי אמא עלאה כו'. אתה אחד ושמך אחד דא יהוה

עמודא דאמצעית' כו' זכאה איהו מאן דאפתח פומוי בתלת צלותין לקבל אלין בשבת. תפלת מוסף דא צדיק דכליל כלהו צלותי' ובי' אמרין בצלותא דמוסף כתר יתנו לך ה' אלהינו כו' עכ"ל בקיצור. וגודל מעלת אמירת פ' ויכולו בתפלה זו דערבית הובא בגמרא הקדושה. וז"ל הגמרא פרק כל כתבי דף קי"ט ע"ב א' רב ואיתימא ריב"ל אפי' יחיד המתפלל צריך לומר ויכולו ואמר רב המנונא כל המתפלל ואו' ויכולו מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שותף להקב"ה במע"ב שנא' ויכולו א"ת ויכולו אלא ויכלו פי' הקב"ה והוא. ועוד שם בגמרא כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו שני מה"ש מניחין ידיהם על ראשו ואומרים וסר עונך וחטאתיך תכופר. ע"כ. ובודאי לא הפליגו חכמי הגמרא ז"ל בגודל מעלת אמירתה על מי שהוא בלא לב ולב ידברו אלא הם אמרו והפליגו בספוני טמוני כל אמירתם בלבבם לכוין בהם להעיד על אחדותו ית"ש כמבואר בזה"ק ויבוא לפנינו העתקת מאמרי הזה"ק בקידוש בעז"ה וכן בטור סי' רס"ח בויכולו דחזרה שהוא עדות להקב"ה על מעשה בראשית ובודאי אם לא כיון בהם להעיד עליו באותו אמירה איך נקרא עד אם לא עלתה על דעתו כלל להיות עד בדבר ואף אם טרם חלה לדבר הפרשה של ויכולו גמר אומר בלבו לאסהודי אתא באמירת ויכולו על עושה מעשה בראשית את זה לא העלה על דעתו ומחשבתו בעת אמרו פ' ויכולו שמעיד על יחודו ואחדות אלהותו יתברך שמו ויתעלה ואומר תיבות הפ' בפיו ובשפתיו בלבד בודאי אחיי ורעי עדיין לא נעשה באמירה זו חבר ושותף להקב"ה במע"ב כי בודאי כוונת חכמי הגמרא ז"ל במה שאמרו שנעשה באמירתו שותף להקב"ה במע"ב הוא על מי שבשעת אמירתו פרשה זו יתעמק בלבבו אמונה שלימה ואמתית על יחוד אלהותו יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד שהבורא ית"ש ויתעלה ברא עולמות תחתונים ועליונים עד אין קץ ומספר ותכלית ובששת ימי המעשה ברא העה"ז התחתון שמים וארץ וכל צבאם עם כל הבריאה דצח"ם וע"ז יכניס בלבו שמחה גדולה ועצומה עד מאוד על גודל אלהותי ית"ש ויתעלה ושזכה להיות בחלקו וגורלו הקדוש לעבדו בכל מצותו ולהשיגו קצת ע"י למוד תורתו הקדושה וגם ע"י בחינתו חכמתו הנפלאה והנשגבה לאין קץ ותכלית בברואיו אזי המקריב אותו במחשבתו לו יחשב כאלו נעשה שותף להקב"ה במע"ב וסר עונו וחטאתו תכופר כנזכר בגמרא הנ"ל ומגודל החדוה והשמחה העצומה שבוער בלבו על גודל אלהותו יקבל על עצמו מסירת נפש בציור איזה מיתה להראות אמת אמונתו ביחוד אלהותו ית"ש ויתעלה ודי הערה בזה. ובתיבות אשר ברא אלהים לעשות יכוין פי' הזה"ק בז"ח במדרש הנעלם ד' ע"ב. וז"ל א"ר יצחק כשסיימו המלאכות כולם ברכם הקב"ה והכניס בעולם וצוה לכל א' ואחד שלא ישנה הכנתו מאותו הענין שעשאהו ושכל א'

וא' יוציא תולדתו הראוי לו מכאן ולעולם הה"ד אשר ברא אלהים לעשות מאי לעשות להוליד להוציא כל דבר כמותו. עכ"ל. ויחשוב בזה גבורות ה' גבורות ה' בשמחה עצומה מאוד על גודל אלהותו ית"ש וחכמתו הנפלאה בהנהגה זו שלא שינו את תפקידם לעולם. והנה עיניכם תחזינה משרים העתקת מאמר הזה"ק בעז"ה בויכולו דקדוש מגודל מעלת אמירתו ומשם יתבונן האדם ג"כ כוונת אמירתו בתפלה. אלהינו כו' וטהר לבנו לעבדך באמת יתפלל במחשבתו בשברון לב מאוד מקירות לבו להבורא ית"ש שיטהר רעיוננו ולבנו בעבודתו הקדושה שיהיה עבודתו רק לשמו הגדול כי יש דברים שהיצר מרמה את האדם שהיא עבודה לשמה אך באמת אינה לשמה האמתית. ובחתימת הברכה בא"י מקדש השבת יכוין במחשבתו בזה"ל אני נותן לך יתברך שמו שבח וההודאה גדולה על המתנה הגדולה שנתת לנו היא שבת קודש ואף שיד שכלי קצרה מהשיג הטובה הגדולה ומתנה מרובה זו עד תכליתה אני מאמין באמונה שלימה ואמתית בדברי חז"ל במ"ש בגמרא הקדושה אמר הקב"ה למשה מתנה טובה וגנוזה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש לתנה לישראל לך והודיעם. ע"כ. ויתן הודאה זו במחשבתו בשמחה עצומה. ויכולו שאחר תפלת העמידה הוא ג"כ מתקוני התפלה ממש כמו הראשון שבתפלה להמעיין בכתבי האריז"ל לכן יזהר שגם מזה אל תנח מלכוין כוונה הנ"ל. ע"פ כתבי האריז"ל יאמר קודם עלינו מזמור לדוד ה' רועי כו'. הירא וחרד דבר ה' יזהר מאוד אף אם יהיה ספק בלבו אם קרא ק"ש בזמנה בתפלת ערבית ומכ"ש אם ברור לו שלא קרא בזמנה שלא ישב לאכול עד שיקרא ק"ש בזמנו כמבואר בש"ע סי' רל"ה ס"ב שאסור להתחיל לאכול חצי שעה סמוך לזמן ק"ש של ערבית:

פרק ה

יזהר האדם במ"ש בגמרא הקדושה והובא ג"כ בטור וז"ל הטור סי' רס"ב ויסדר שלחנו ויציע המטות ויתקן כל עניני הבית כדי שימצאנו ערוך ומסודר בבואו מבה"כ דא"ר יוסי בר' חנינא ב' מה"ש מלווין לאדם בע"ש מבית הכנסת לביתו אחד טוב וא' רע כשבא לביתו מצא נר דלוק ושולחן ערוך ומטה מוצעת מלאך טוב אומר יה"ר שיהא כן לשבת הבאה ומלאך רע יענה אמן בע"כ ואם לאו מלאך רע אומר יה"ר שיהא כן לשבת הבאה ומלאך טוב יענה אמן בעל כרחו. וישתדל שיהא לו בגדים נאים לשבת דכתיב וכבדתו ודרשינן שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול. עכ"ל הטור. וז"ל בז"ח דף ל"ט ע"ד ת"ח ביומא דא דשבתא כו' כד אתי ב"נ מבי כנישתא כו' ויחזו שכינת' שרגא נהרא ופתורא מתתקנא ואינש ואתתי' בחדוה האי שעתא שכינתא אמרת זה שלי הוא ישראל אשר בך אתפאר ואם לאו שכינת' אזלת ומלאכין עמה וייתי יצה"ר עם חילי' ואתחברו

עמהון ויאמר זה שלי הוא ומן חיילין דילי מיד שורה עליו ומטמאתו עכ"ל. ויזהר האדם מאוד שאיש אל אחיו ידובקו באהבה ואחוה ושלום וריעות בשב' קדש ומה גם באשתו אמרו לתווך בהם השלום והאהבה בש"ק. וע"כ כי יהיה ריב בין אנשים. ונגשו איש את אחיו ואיש את רעהו מתרפס ברצוי כיסוף האהבה קודם הכנסת שבת ולעולם יכנס אדם בכי טוב גם עם ה' וגם עם אנשים ובפרט עם אשתו בהכנסת שבת קדש כמבואר בתקונים תקון כ"א דנ"ז ע"ב. אם אית ליה קטטא בחולא עם ב"נ או אם אתתי' דיהא לי' שלימא עמא בשבתא כו' וצריך לשנויי שבת מיומא דחולא בכלא ואם אית לון שלמא בכל שית יומין דחולא יעבדון תוספות בשבתא בפיוסא דא לדא ברחימו סגי כגוונא דלעילא כו' כגוונא דא צריך ב"נ לפייסא לאתתי' בשבת בתוספת מלין דפיוסא כו' בההוא זמנא איהי שבת שקולה ככל אוריתא. עד כאן לשונו בקצור.

קידוש היום

ישתדל האדם לקדש ביום קודש עלי יין דוקא כי מה מאוד הפליגו בזה בגמרא הקדושה ובזה"ק פ' אמור ז"ל דף צ"ה ע"א א"ר יצחק לר' יהודה כתיב זכור את יום השבת לקדשו ותנינן זכרהו על היין אמאי על היין א"ל בגין דיין כו' ותנינן בכלא בעייא לאחזאה ב"נ עובדא דלא אשתכח קדושה אלא ביין כד"א כי טובים דודיך מיין כו' וע"ד קדושה דשבת ביין והא אוקמוה. עכ"ל בקיצור. ובתקונים תקון כ"ד דס"ט ע"ב וז"ל וצריך לברכא לון ולקדש לון בקידוש על היין בשבעין תיבין דקידוש ויכולו כחושבן דיין עכ"ל בקיצור. וראוי לאדם להשתדל אחר כוס יפה ביותר להדור מצוה. ויזהר במריקה ושטיפה לכוס זה כדינו. וז"ל הזה"ק ברעיא מהימנא פ' פנחס דף רמ"ה ע"א עשרה דברים דצריך בר נש לאנהגא בפתורא דשבת. חד לתקנא פתורא כו'. תליתאי כוס דברכה כו' ואוקמוה בכוס שצריך הדחה ושטיפה הדחה מבחוץ ושטיפ' מבפנים כו' עכ"ל בקיצור. והקריב זו קבלת הכוס מלא יין בב' ידיו תביאנה מעל השולחן ויתן את הכוס על כף. פס ידו הימנית ויתחיל הקידוש בעמידה בשמחה עצומה ויאמר אתקינו סעודתא דמהימנותא כו' כמו שנדפס בסדורים לשם יחוד קב"ה כו' הריני מוכן ומזומן לקיים מ"ע לקדש על היין ויהי נועם כו' עד כוננהו:

יום הששי

ויכלו השמים כוונתו כבר בא למעלה בסדר התפלה. וז"ל הזה"ק פ' ויקהל דף ר"ז ע"ב קדושה דמעלי שבתא דא איהו קדושא דשבת בראשית. דהא אתקדש מתרתין ותלתין שבילן ותלת דרגין דתפוחין קדישין. ובעינן לאדכרא על האי קדושא כלל דעובדא דבראשית ונייחא כו'. דהיינו ויכלו השמים והארץ וכל צבאם וגו' כו' בעי בר נש למסהד

סהדותא דא בחדוה ברעותא דלבא לאסהדא קמי' מארי' דמהימנותא. וכל מאן דיסהיד דא וישוי לבי' ורעותי' לדא מכפר על כל חובוי בא"י אמ"ה אק"ב ורצה בנו כו' האי קדושא איהו בחד מתקלא לקבל סהדותא דמהימנות' ואנון חמש ותלתין תיבין אחרנין כמה דאית בויכלו כלא סלקין לשבעין תיבין לאתעטרא בהאי שבת דמעלי שבתא זכאה חולקי' דבר נש דיכוין רעותי' למילין אלין ליקרא דמארי' אתקדש בהאי לילא בעמא קדישא לתתא כד שריא עלייהו ההוא רוחא עלאה. ואנן בעינן לקדשא לי' ברעותא דלבא ולכוונא דעתי' להאי. כו' עכ"ל. אחיי ורעי הלא תדעו ותבינו מועדות ועיקר התקון בעולמות העליונים באמירת פ' ויכולו גם בקידוש הוא דווקא שיכוין באמירתה להעיד עדות על אחדות אלהותו יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד בעובדא דבראשית ושצריך להעיד עדות זו בשמחה ובכוונה עצומה כמבואר בלשונו הקדוש במאמר הזה"ק הנ"ל בעי בר נש למסהד סהדותא דא בחדוה ברעותא דלבא לאסהדא קמי' מארי' וכל מאן כו' ודייק ונפיש בלשונו הקדוש במאמר הזהר הנ"ל באומרו וישווי לבי' ורעותי' לדא כו' ואנן בעינן לקדשא לי' ברעותא דלבא ולכוונא דעתיה להאי וע"כ צריך מאוד להזהר לשעבד לבו אל הכוונה הנ"ל ודי בהערה זו. בא"י אמ"ה אק"ב ורצה בנו תן דעתך ולבך כי את זה לעומת זה נוסח ברכה זו ל"ה תיבות כפרשת ויכולו כנ"ל בזה"ק לכן יזהר עד מאוד לברך ברכה זו בכוונה עצומה מאוד בשמחה גדולה כמבואר בזה"ק דיכוין רעותי' למלין אלין ליקרא דמאריה גם ברעותא דלבא ולכוונא דעתי' להאי כו' וע"כ צריך לזהר בכוונתה. (אשר קדשנו במצותיו) ורצה בנו יתן במחשבתו הודאה גדולה בשמחה עצומה להשם יתעלה בפרטות על עצמו ג"כ שרצה בו לברוא אותו בחלקו וגורלו הקדוש (ושבת קדשו באהבה) וברצון הנחילנו זכרון למעשה בראשית זאת המנוחה ההודאה עלי' בכוונת לבו מהותה כבר בא למעלה בתפלת ערבית דשבת בברכת בא"י מקדש השבת וזה בנין אב לכולם וזכרון אחד עולה לכוין בכל מקום אשר נבוא שמה להזכיר קדושת מתנה של שבת שנתן לנו מאת המלך ה' צבאות יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה עיי"ש הטיב. (זכר ליציאת מצרים) יתן במחשבתו הודאה בשמחה עצומה על שהוציאנו ממצרים מבית עבדים לחלקו הקדוש. וגודל חיוב הזכרת יציאת מצרים בקידוש מבואר בזה"ק פ' ויקהל דף רי"ז ע"א. וז"ל אית לאדכרא גאולה דמצרים תדיר בכל קדישין דקב"ה בריך שמי' לעלם ולעלמי עלמיא כו' ובקדושה דרזא דא אוקמינא רזין עלאין לאנון מארי מדין דמסתכלין בקדושה דמאריהון זכאיה חולקהון עכ"ל. ובפ' בא דל"ח ע"א. ז"ל תאנא כל זמנין וחגין ושבתין כלהו דוכרנא להאי (פ' על יציאת מצרים) ועל האי אתקימו כלהו דאלמלא האי לא הוי נטורא דזמנין וחגין ושבתי' ובג"כ לא אשתצי דוכרנא דמצרים

מכל זמנין וחגין ושבתין עכ"ל. הביטו נא וראו איך ראוי לכוין בהזן זו דיציאת מצרים בקידוש כוונת ההודאה המבואר למעלה בפ' ציצית דק"ש ע"ש ודי הערה בזה. ויזהר האדם בדקדוק התיבות של הקידוש היטיב כמבואר למעלה בשער הב' וכבר נדפס ג"כ בסדורים תוכחה ומוסר על דקדוק התיבות של הקידוש. וראוי לאדם להזהיר לבני ביתו לשמוע הקידוש יפה כי גם הנשים חייבות בקידוש היום דאורייתא. ותיכף אחר שתיית הכוס נט"י לסעודה בלי הפסק:

פרק ו

עונג שבת

וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד וכבדתו במאכל ובמשתה ובבגדים נאים ובתקון ביתו וכלי תשמישו וגודל מעלת המענג את השבת ועוצם שכרו והפיכו העונש ר"ל מבואר בזוה"ק ובתקונים בהרבה מקומות. וז"ל הזה"הק בפ' פקודי ד' רנ"ב ע"ב תחו' האי חיותא ארבעה שרפין מלהטא כו' והאי חיותא אזלא וסלקא על ארבעה אלין שרפין דקאמרן. ואעל גו אמציעתא דהיכל' דא והוא אתר אקרי עונג בגין דבהאי אתר כד עייל שבתא מתסדראן תמן כל פתורי דבני עלמא דאקרו בני היכלא דמלכא ואלף אלפין ורבוא רבוון קיימי ממנן על אנון פתורי והאי חיותא עילאה על ארבע אלין שרפים בההוא אתר וחמא כל אינון פתורין וכל אינון דקיימי עלייהו ואשגח בכל פתורא ופתורא והיך מענגי ליה לכל פתורא ופתורא וקיימא ובריך ליה להההוא פתורא וכל אינון אלף אלפין ורבוא רבבן כלהו פתחי ואמרי אמן. ומה ברכה היא דבריך על האי פתורא דמתסדר ואתענגא כדקא יאות אז תתענג על ה' וגו' כי פי ה' דבר וכלהו אמרי אז תקרא וה' יענה וגו' רוחא עלאה דאקרי אל כד ההוא פתורא אתענג בכלהו סעודתי. בסעודתא בתראה תליתאה מסיים ואמר על כל אינון קדמאי ואמר אז יבקע כשחר אורך וגו' כבוד ה' יאספך. כל אינון שבעין נהורין אחרנין פתחי בכל סטרא ואמרי כי כן יבורך גבר ירא ה'. וכד פתורא דב"נ לא קיימא בההוא אתר בסדורא דענוגא כדקא יאות כדין האי חיותא ואנון ארבע דתחותא וכל אנון אלף אלפין ורבוא רבבו כלהו דחיין ליה לבר להההוא סטרא אחרא וכמה גרדיני נמוסין כלהו נטלי ליה ועיילי ליה להההוא אתר דאיהי בהפוכא מן דא ואקרי נגע. וכד עייל לה תמן פתחי ואמרי ויאהב קללה ותבואהו ולא חפץ בברכה ותרחק ממנו ינקש נושה לכל אשר לו וגו' אל יהי לו מושך חסד וגו' רחמנא לשזבן. בגין דענוגא דקב"ה ומהימנותא האי איהו אלין פתורי דענוגי דשבתא וזמנין וחגין כלהון חדותא דקב"ה ובג"ד כל אינון דמענגי ענוגא דשבתא וזמני ומועדי אלין ארבע דקיימי תחות האי חיותא קיימא לקבל האי נהר דנור ולא שבקי לאתוקדא ביה לכל אנון דמתענגי ענוגייהו

עכ"ל. ובדף רנ"ה ע"א ו"ל ושבחתי אני את השמחה כו' דאחדותא דמלכא קדישא די בזמנא דאיהו שלטא בשבתא וביומין טבין כו' והוא ילונו בעמלו. מאן קב"ה הוא ילונו ויהך עמי' לאעלא ליה לעלמא דאתי. ד"א והוא ילונו מאן הוא ההוא ב"נ דאכיל ושתי וחדי כל מאן דאפיק למיכל ולמשתי הוא ילונו לקב"ה בהלואה ואיהו יהיב ליה כפל כפלים ומכל מה דאפיק בהאי. בתרין אילו אוזיף ביה לקב"ה כד חייס ליה למסכנא וכד אפיק בשבתא וזמני דיהא כלא אוזיף לקב"ה כד"א מלוה ה' חונן דל וגמולו ישלם לו עכ"ל. וכן הוא ג"כ בתיקונים תקון י"ט דף ל"ח ע"ב. וז"ל ובאלין דלא מלוין לה ולא אוסיפין לשבתות ולימים טובים איהי סתימא להון. ובגיו דא כל המוסיף מוסיפין ליה. ודא תוספת נשמתא יתירה. ואיהו תוספת רוחא דקדושה וכל הגורע גורעין ליה ההיא נשמא יתירה ואשתאר עני. ואם הוא חכם אסתלק מניה חכמתי' ואם הוא עשיר בממונא אסתלק מני' ואשתאר עני יבש כמה דאיהו מנע מלעילא כו' ואשתאר יום השבת עני ושכינתא יבישא. הכי אתמנע ברכאן מיניה ואיהי מדה כנגד מדה. וכל מאן דאוסיף כו' עכ"ל. ובתיקונים תיקון כ"ח דף נ"ח ע"ב. ז"ל מאן דאית ליה רשו למעבד ענג שבת ולא עביד אתהפך ליה ענג לנגע צרעת וחריב ביתי' וממוניה עכ"ל בקיצור. ובתקון ו' דף כ"ד ע"א ז"ל מאן דמקבלין אושפיזין דאינון נשמתי' יתירין דאנון מרכיבין עלייהו בע"ש. באנפי נהירין בחדוה בענוגא בהאי עלמא. כד נשמתא ורוחא ונפשא נפיק מן גופי' מהאי עלמא הכי מקבלי לון בעלמא דאתי ואתמר בהון גם צפור מצאה בית כו' זכאה איהו מאן דמקבל אורחן ברעו שלים כאלו מקבל שכינתא ובמדה דמדד בה ב"נ מודדין ליה עכ"ל. אחיי ורעיי הבט ימין וראה והן לו מכיר. האיך ישתדל האדם לענג את השבת קודש לה' הישועה על עמו ברכה ישלח מקדש ושלם אותו בזה ובבא כפלי כפלים לתושוע' ואם איש עני ואביון הוא ואליו הוא נושא משאת מאומה יבטח בשם ה' וישען באלהיו והוא יפרע הקפותיו. ויזהר האדם מאוד בלמוד ועניים ואביונים על השולחן וכבר מלתו אמורה למעלה בשער השביעי פרק ו' גודל חיוביה אף בסעודת החול. ויזהר האדם לכבד את ה' מהונו ומגרונו לזמר זמירות ושבחים על השולחן וז"ל בפ' עקב דף רע"ב ע"ב ובשבת בכל מלוי צריך לאתוספא מחול על הקודש כו' וצריכין לאתערה שירה וחדוה לפתורא כו' עכ"ל בקיצור. יודע כמובא למעלה כמה פעמים שלא יפנה מחשבתו מעבודת הבורא ית"ש אפילו רגע אחד ומה לזכור ולשמור את יום השבת קודש בשמירה מעולה ונטירותא יתירא לפנות מחשבה בטילה מלבו וממחשבתו רק ביראת ה' כל היום. וז"ל התקונים תיקון ו' דף כ"ג ע"א ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם. זכאה איהו מאן דמתקן לה דירה נאה בלבי'. וכלים נאים

באיברים דיליה. ואשה נאה דאיהי נשמתי' דבגיני' שרי' שכינתא עלאה דאיהי נשמת כל חי עכ"ל. ובברכת המזון יאמר רצה והחליצנו בכוונה עצומה. וגודל תקון אמירתה בעולמות העליונים הקדושים בברכה זו בשבת הובא בזה"ק פרשת תרומה ד' קס"ט ע"א. וישתדל תמיד אחר הזמון ואף אם בירך בלא זמון יברך על הכום אחר ברכת המזון כי מצוה להרבות בברכות בשבת כדי להשלים מאה ברכות. גודל מעלת האדם שזווגו רק משבת לשבת מבואר בזה"ק בהרבה מקומות וז"ל בפרשת קדושים דף פ"ב ע"א ת"ח בשעתא דב"נ מקדש לתתא כגון חברים דמקדשי גרמייהו משבת לשבת בשעתא דרעוא אשתכח וברכתא אזדמנת. כדין כו' וע"ד ואת שבתותי תשמרו. ד"א ואת שבתותי תשמרו לאזהרא לאנון דמחכאן לזווגייהו משבת לשבת והא אוקימנא כמה דכתיב לסריסים אשר ישמרו את שבתותי מאן סריסים אלון חבירים דמסרסן גרמייהו כל שאר יומן בגין למלעי באורייתא ואינון מחכאין משבת לשבת הה"ד אשר ישמרו את שבתותי כד"א ואביו שמר את הדבר ובג"כ ואת שבתותי תשמרו כו' זכאה חולקיהון דישראל עכ"ל. ועיין אזהרות הזווג במשנת חסידים במסכת השכיבה פרק י"א אך מ"ש שם ואם אשתו מעוברת או מניקה הרשות נתונה אף לת"ח לשמש מטתו בחול צועקים עליו כמה ספרים ככרוכיא וכתבו אף שמצא זאת בכתבי האריז"ל בודאי איזה תלמיד טועה כתב זה ואינו מהאריז"ל ובוודאי מי שיעיין בזה"ק יראה גודל האיסור לת"ח לשמש בחול שהוא ממש כבועל את הערוה ר"ל ופוגם פגמים גדולים בעולמות העליונים ובוודאי ראוי לת"ח להחמיר בזה ולא יסמוך בזה על משנת חסידים. יזהר האדם מאוד שלא ישמש מטתו לאור הנר כמבואר בש"ע סי' ר"מ ובזה"ק בהקדמת בראשית דף י"ד ע"ב וע"ש. וראוי לאדם לדבר עם אשתו קודם הזווג כמבואר בזה"ק בר"מ פ' תצא דף רע"ו ע"א וז"ל אית ליה לב"נ קודם דיתיחד עם אתתי' למללא עמה דשמא שידה אתחלפא באתתי' עכ"ל. וגודל החיוב על האדם לקדש עצמו בשעת תשמיש וגודל מעלתו ולהיפך ר"ל גודל גריעותו הלא הוא מבואר בזה"ק ובתקונים במקומות רבים ותקעתיו יתד במקום נאמן פרק מיוחד בפ"ע בענין זה בשער הכולל ע"ש פרק חמישי. אך להוציא חלק כאן א"א ועל מקומות יבוא בשלם לה עיר לבב אנוש כערכי בכמה מאמרים בקיצור נמרץ. וז"ל פ' תזריע דף מ"ט ע"ב. אנון חברייא דמשתדלי באורייתא. זווגא דלהון בשעתא דזווגא אחרא אשתכח והאי משבת לשבת לכוונא רעותא לאתדבקא ביה בקב"ה ובכנסת ישראל דהא עידן רעותא דמתברכין כלא עלאי ותתאי. אי בני נשא אתרחקו מני' ועבדין כבעירי. אן הוא קדושה דלהון לאשתכחא קדישא. אן אנון נפשאן קדישין דמשכן מעילא ושלמא מלכא צווח ואמר גם בלא דעת נפש לא טוב גם בלא דעת מאן הוא דעת דא קב"ה נפש לא טוב. דא

הוא נפש דאנון משכן בעובדייהו לא טוב דהא מסטרא אחרא אתמשכן עלייהו נפשתא דלאו איהו טוב בגין דלא מכוונא לבייהו לקב"ה. מאן דאתלהט ביצה"ר בלא רעותא וכוונא דלבא לקב"ה מסטרא דיצה"ר אתמשך עליה נפשא דלאו איהי טוב הה"ד גם בלא דעת כו' עכ"ל בקיצור. וז"ל פ' קדושים דף פ' ע"א כתיב אל תהיו כסוס כפרד אין הבין זכאין אנון צדיקיא דמשתדלי באורייתא וידעין אורחוי דקב"ה ומקדשי גרמייהו בקדושא דמלכא ואשתכחו קדישין בכלא. ובג"כ משלפי רוחא דקדושא מלעילא ובנייהו כלהו זכאי קשוט ואקרון בני מלכא בנין קדישין. ווי לון לרשיעיא דכלהו חציפין ועובדייהו חציפין בגיני כך ירתין בנייהו נפשא חציפא מסטרא דמסאבא כמה דכתיב ונטעתם בם אתא לאסתאבא מסאבין ליה כו' ובג"כ קדושים תהיו כי קדוש אני כו' עכ"ל בקיצור:

וז"ל בז"ח דף י"ב ע"ב כתיב והתקדשתם והייתם קדושים מלמד שצריך האדם לקדש עצמו בשעת תשמיש מאי קדושא שייך הכא א"ר יהודה בר יעקב שלא יעשו פריצותא וחציפותא ולא לשם זנות כבהמות שהבהמות אינן עושות אלא לכך דהא תנן כל הבועל לשם זנות או לשום מה דאמרן ולא ישמור עצמו מאותן הדברים הצריכין דתנינן במתניתא ההוא עובדא דאתילד להוי פריץ חציף זונה רשע ואינו בכלל זרע אמת וכל הבועל לשם מצוה ומקדש עצמו ומכוין לבו לש"ש ה"ל בנין דמעלי צדיקי וחסידי יראי שמים קדישין הה"ד והתקדשתם והייתם קדושים. וז"ל בתקונים תיקון י' דכ"ה ע"ב צריכין ישראל ליחדא בבת זוגיהו בחשאי בענוה באימה וברתת ובזיע בכסופא כמה דאוקמוה קדמאן כמו שכפאו שד. עכ"ל וז"ל תיקון נ"ג דף פ"ז ע"ב ת"ח כל מאן דנטיר ברית ההוא בר דיהיב ליה קב"ה עלי' אתמר ויצמח ה' אלקים כל עץ נחמד למראה ברזין דאורייתא וטוב למאכל בפקודין דאורייתא. אבל ברא אחרא דלא אתעביד בדחילו ורחימו דקב"ה מה כתיב בי' ועץ הדעת טוב ורע. ודא ערבוביא דטוב ורע מעורב ממצה ושאור דהא בר גרם אבודא דתרין עלמין הה"ד כי ביום אכלכם ממנו מות תמות בעלמ' דין תמות בעלמא דאתי. בראשי' כו'. עכ"ל. ואם נכספה וגם כלתה נפשך לשארי מאמרים הקדושים מענין זה תנה עיניך ולבך שם בשער הכולל פרק הנ"ל ע"ש. כתוב בספרים קודם התשמיש ואחר התשמיש יטלו הוא והיא ידיהם נטילה גמורה. אחיי ורעיי בוודאי ראוי לאדם שיתנהג הוא ואשתו בקדושה ובטהרה אף קודם הזווג דהיינו בנקיות הגוף ובטהרת הידים ממש כמו ההכנה אל תפלת העמידה של י"ח ודי בזה למשכיל:

ויאמר קודם התשמיש בידים נקיות לשם יחוד כו' הריני רוצה לקיים מצות עונה האמורה בתורה שצונו כו' כמו שכתוב ועונתה לא יגרע ולקיים ג"כ מ"ע של וישמח את אשתו. ואם הוא ליל טבילה בשעה שאינה מעוברת יאמר ג"כ ולקיים מ"ע של פרו ורבו וכוונתי

להוליד בנים שיהיו עובדי השם יתעלה ויתרומם בתורה ובמצות. וכתוב בספרים לזכות לבנים צדיקים וחסידים לחשוב בעת הזווג מתחלה ועד סוף בצדיקים דהיינו לחשוב שמות אברהם יצחק ויעקב משה אהרן יוסף דוד ושלמה בניהו בן יהודע כלב בן יפונה יהושע נחשון בן עמינדב וכיוצא ויחשוב בהן מתחלת הזווג ועד סופו בכדי שלא ירגיש כלל הנאת תשמיש וגם יחשוב בזה"ל אני מכוין למשוך נשמה קדושה וטהורה מעולמות עליונים הקדושים לטפה זו ויזהר האדם בזה מאוד מאוד בעת הזווג שלא לפרוש רק באבר מת לגמרי כי אף שהאב' מת אחר גמר התשמיש מטפטף ממנו זרע ואין האדם מרגיש כלל בזה ויוציא אותם לבטלה ר"ל. ובקיץ ראוי לשמש קודם השינה אחר חצות לילה אך בלילות הארוכי' בחורף ישמש אחר השינה. והזמנה מלתא היא להכין אצל מטתו כלי עם מים צלולים בכדי שתיכף אחר התשמיש ישפוך מים צלולים סביב למטתו כמבואר בזה"ק וכ"כ האריז"ל. ואשה תזהר מלהניק את בנה כשיעור ב' מילין אחר התשמיש ולכל הפחות שיעור מיל כמבואר בזה"ק פ' ויקרא דף י"ט ע"א וז"ל ת"ח מנוקבא דתהומא רבא עלאה אשתכח חד נוקבא רוחא דכל רוחין והא אוקימנא לילת שמה כו' וזמינא לאבאשא בני עלמא אסוותא להאי בההיא שעתא דאזדווג ב"נ באתתי' יכוין לבי' לקדושה דמארי' כו' לבתר דסיים עובדא לשדי מיין צלותין סוחרני' לערסי' כו' מאן דינקא לרבי' לא תיזדווג לבר נש אלא בשעתא דרביא נאים ולבתר לא תניק לי' עד שעתא חדא כתרין מילין או חד מיל אי לא יכלא בגין צערא דרבי' בזמנא דאיהו בכי. ובדא לא מסתפי מינה לעלמין זכאין אנון צדיקיא דקב"ה אוליף לון רזין עמיקין כו' עכ"ל. ויזהר לשמש בשני עדים כמבואר בש"ע ואם ימצא ר"ל טפת דם על עד שלו או שלה צריכין לקבל על עצמן תשובה בתעניתים וסגופי' על עון בועל נדה שהיא בכרת ר"ל. גם יזהר מאוד בוסת אשתו דהיינו שיהיה לו לזכרון יום הוסת כדי לידע עת העונה לפרוש ממנה כמבואר בש"ע וחיוב גדול על האדם ללמוד בתמידות הלכות נדה בש"ע בכדי שיהיה בקי בכל הלכותיה וביחוד בוסתות. גם חיוב גדול על האדם ללמוד לפרקים ב' סי' בש"ע א"ח סי' רל"א וסי' ר"מ ויהיו תמיד לנגד עיניו לזכרון כל המבואר שם. גם ראוי ללמוד בתמידות בסר"ח שער הקדושה פרק ששה עשר מענין קדושת הזווג. גם יעיין בס' מנורת המאור בחלק ששי מענין קדושת הזווג וכוונת הזווג ואיכות הזווג. גם יזהר מאוד במ"ש בספרים שאחר התשמיש ירחוץ היטיב פניו שלמטה דהיינו האבר וסביביו וגם הירכים הסמוכים לאבר ירחוץ היטיב במים ובחורף יכין מים בביתו שלא יהיו קרים כי בפושרים יכול לרחוץ המקומות הנ"ל היטיב. ויזהר אדם ללבוש קודם התשמיש חלוק אחר ובחלוק זה יקנח הרחיצה היטיב אחר התשמיש ואחר הרחיצה

וקניחה ילבש חלוקו הנקי שפשט מעליו קודם התשמיש. ואם לא החליף את חלוקו בעת הזווג יזהר מאוד לבדקה מטפת זרע שאם מצא בה זרע או טפת קרי ר"ל אסור להתפלל באותו חלוק כי דינו כצואה כמבואר בש"ע א"ח. ואח"כ יטול ידיו נטילה גמורה ג"פ בסרוגין ואז יוכל ללמוד קודם אור הבוקר קודם שילך למקוה להטהר מטומא' הזיווג. ובלילות הארוכים בימות החורף יזהר האדם מאוד בלמוד האשמורת אצל הנר הדולק מבעוד יום ויזהר מאוד מלצות לא"י להדליק הנר בשביל למודו כי היא מצוה הבאה בעבירה אם לא שדלק בשביל תנוקות הקטנים אז מותר גם לגדול ללמוד אצל נר זה ואם לאו ילמוד בעל פה כל מה שיוכל משניות או תהלים כי גם אמירת תהלים חשוב כלמוד נגעים ואהלות כמבואר בגמר'. אך אם יאמר אותם בכוונה דרך שבח והודאה ובמתון כי טוב מעט בכוונה כו' ואם אינו רגיל ובקי בע"פ בכל מזמורי תהלים יפסוק באלו המזמורים המורגלים בפיו דהיינו מזמורי' תיקון לאה ומזמורי קבלת שבת ושבת ברכות ושארי מזמורים השגורים בפיו. ומשהאיר היום ילך לטבול. וטבילת שחרית בשבת חיוב על האדם הברי אף שלא נטמא בקרי כמו טבילת עש"ק. וז"ל האריז"ל בשחרית דשבת שקדושתו חמורה מקדושת הלילה אף אם לא נטמא בזווג ואו בקרי ח"ו ילך לטבול. ויזהר האדם שלא ילך יחידי בליל שבת כמבואר בז"הק פ' ויקהל דף ר"ה ע"א עיי"ש:

פרק ז

תפלת שחרית

הנה גודל מעלות שירות ותושבחות שאנחנו מזמרים לבוראנו ית"ש ויתעלה ביום שבת קדש בתפלת שחרית בפסוקי דזמרה ובנשמת מבואר בזה"ק פ' ויקהל דף ר"ה ע"א. וז"ל יומא דשבתא חדוה איהו לכלא וכלא אתנטר לעילא ותתא כו' כדין כד סליק נהורא עמא קדישא מקדמא לבי כנישתא בחדוה כו' ומתעטרין בעטרא קדישא דלעילא בלבושי יקר משבחן בשירן ותושבחן בההוא רוחא דקיימא לתתא וסלקין תושבחן לעילא ועלאין ותתאין כלהו בחדוה ומתעטרי כלהו כחדא פתחי עלאי ואמרי זכאין אתון עמא קדישא בארעא דמאריהון אתעטר עלייהו וכל חיילין קדישין מתעטרן בגיניהון. האי יומא יומא דנשמתין איהו ולאו יומא דגופא בגין דשולטנא דצרורא דנשמתין איהו וקיימין עלאין ותתאין כלהו בזווגא חדא ורוחא יתירא עלאה קדישא. צלותא דשבתא דעמא קדישא תלת צלותין אשתכחו בהאי יומא לקבל תלת שבתא ואוקמוה וכלהו חד. כיון דעאלו עמא קדישא לבי כנישתא אסור לאשתדלא אפי' בצורך בי' כנישתא אלא במילי תשבחן וצלותא ואורייתא וכדקא חזי לון. ומאן דאשתדל במילין אחרנין ובמילין דעלמא דא איהו ב"נ דקא מחלל שבתא לית לי' חולקא בעמא דישראל. תרין מלאכין ממנין על דא

ביומא דשבתא ואנון שווי ידיהון על רישי' ואמרו ווי לפלני' דלית לי' חולקא בקב"ה. ע"ד בעי לאשתדל' בצלותא ובשירין ובתושבחן דמאריהון ולאשתדלא באוריתא האי יומא איהו יומא דנשמתין דאתעטרא ההוא צרורא דנשמתין בג"כ משבחי בתושבחן תשבחתא דנשמתא והיינו נשמת כל חי תברך את שמך ה"א ורוח כל בשר כו'. ולית תושבחת' אלא בסטרא דנשמתא ורוחא. והאי יומא קיימא ברוחא ונשמתא איהו ולאו דגופא עכ"ל. ומבואר בזה"ק שמזמורים אלו של שבת ברכות תקנו לנו אנשי כנסת הגדולה לאומרם בתפלת שחרית. בפ' תרומה דף קל"ז ע"ב ז"ל ואתקינו אנשי כנ"הג סדורא דתושבחתו מאנון תושבחן דדוד מרזא דא השמים מספרים כו' ולבתר ההוא נהר דנפיק מעדן ודא איהו רזא רננו צדיקים בה' בגין כו' ולבתר סיהרא כו' ודא איהו לדוד בשנותו את טעמו ולבתר אתחברותא כו' ודא איהו תפלה למשה איש האלהים כו' מזמור שירו לה' שיר חדש תושבחתא דא כו' מזמור שיר ליום השבת תושבחתא כו' מכאן ולהלאה תושבחן אחרנין דחדוה ותיאובתא שלימתא כו' אלין תושבחאן כלהו אתקינו בשבת לשבחא לי' בעלמא עכ"ל בקיצור. אהובי ורעי ידידי נפשי איך לא יתן האדם אל לבו לומר אותם המזמורים בהתלהבות גדול ובשמחה עצומה עד מאוד כי הם בעצמם מעוררים החדוה ושלימות והרצון כמבואר במאמר הנ"ל בלשונו הקדוש מכאן ולהלאה תושבחן אחרנין דחדוה ותיאובתא שלימתא כו' אלין תושבחן כלהו אתקינו בשבת לשבתא לי' בעלמא ואיך לא יחם לבב איש בהתלהבות חדוה ושמחה שזכה להיות בחלק וגורל עם הישראלים ונכלל ג"כ בעלמא לשבח ולהודות ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה. והנה הגם הלום ראה ראינו שלא נסדרו המזמורים בסדורים על סדר הזה"ק וכתבי האריז"ל לא אשנה ביאור כוונותיהם הפשטיות ונקיטנא סדרו בעז"ה על הסדר שנדפס בסדורים והבוחר יבחור כאשר יטיב בעיניו ע"ד הנכון. למנצח מזמור לדוד השמים מספרים. גודל מעלת מזמור זה הובא בזה"ק בהקדמת בראשית דף ס' ע"א ובפ' תרומה דף קל"ו וקל"ז וראוי לאדם לעיין שם ובודאי יתן לבו אל גודל הכוונה באמירתה וביחוד בפסוקים תורת ה' תמימה כו' ישמח באמירתם שמחה עצומה מאוד על שזכינו לתורה הקדושה והתמימה כזו ולמצותיה ההם וליראתו יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד וישמח מאוד שמחה עצומה באלהותו יתברך שמו ויתעלה. ובפסוקים שגיאות מי יבין וגו' גם מזדים וגו' יתפלל במחשבתו להבורא ית"ש שישמור אותו משגגו' וכ"ש מעונות ופשעים ובפסוק יהיו לרצון בתיבת ה' צורי וגואלי ישמח שמחה עצומה באלהותו ית"ש ויתעלה. לדוד בשנותו את טעמו. אברכה את ה' בכל עת יאמר בשמחה עצומה מאוד ויקבל במחשבתו שיברך וישבח להבורא ית"ש ויתעלה כל ימי חייו ובודאי מי שאינו

מכוין כוונה זו הוא דובר שקרים לפני הבורא ית"ש יודע כמובא למעלה בדרך ארוכה בהקדמה. בה' תתהלל נפשי. ישמח שמחה גדולה ועצומה עד מאוד על שיש לו פטרון כזה ויתנהג בשמחה העצומה זו בכל פסוקי המזמור:

תפלה למשה בפסוקי מי יודע עוז אפיך כו' למנות ימינו כן הודע כו' לפרש"י יתפלל במחשבתו תפלה עצומה להבורא ית"ש שיאריך שנותיו בכדי שיוכל לתקן בהם מה שעיוות. יושב בסתר עליון יאמר בכוונה עצומה ע"פ פרש"י. ואחר מזמור זה ראוי לומר מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה כיון שנזכר בזה"ק במאמר הנ"ל מפורש. הללויה הללו את שם ה' כו' בודאי מגודל השבח שמבואר במזמור זה להבורא ית"ש יתלהב לב האדם ממילא אל השמחה והחדוה באלהותו ית"ש ויתעלה. ובפסוק כי אני ידעתי כי גדול ה' ואדונינו מכל אלהים יחשוב בזה"ל אני מאמין בזה אמונה שלימה ואמתית וגם השגתי בקט שכלי כי גדול אתה ואין כמוך וישמח שמחה עצומה עד מאוד באלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד ומגודל תשוקתו יקבל על עצמו תיכף מסירת נפש להראות אמתית אמונתו באלהותו ית"ש ויתעלה:

הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו

יכוין אדם במחשבתו בשמחה עצומה פי' המלות בזה"ל ממש הודו לה' כי טוב וראוי להודות לו ולמה כי לעולם חסדו ואל יחטוף תיבות פסוק זה בלא לב ולב. לעושה נפלאות גדולות לבדו. יכוין תחילה פרש"י ואח"כ ראוי לכוין פי' הזה"ק פ' בלק ד' ר' ע"ב. וז"ל פתח ואמר לעושה נפלאות גדולות לבדו כל"ח כמה טיבו עביד קב"ה ולא ידע אלא איהו בלחודוי ב"נ קם בצפרא ושוי רגלוי על רישא דחויא דאתי' לקטלא ליה וב"נ שוי רגלי' על רישי' וקטיל ליה ולא ידע ביה בר קב"ה בלחודוי הוי לעושה נפלאות גדולות לבדו. ב"נ אזיל בארחא ולסטין מחכאן ליה למקטליה אתא אחרא ואתיהיב כופרא חתותי' והוא אשתזיב. ולא ידע טיבו דעבד ליה קב"ה. ונסא דאתרחיש ליה. בר איהו בלחודו. הוי לעושה נפלאות גדולות לבדו. לבדו עביד וידע ואחרא לא ידע עכ"ל. ופי' זה הובא ג"כ בגמרא הקדושה פרק המפלת ד' ל"א על פסוק עושה נפלאות גדולות לבדו וברוך שם כבודו לעולם ע"ש. ובכל זה ישמח האדם שמחה עצומה מאוד בגודל אלהותו ית"ש ויתעלה. לעושה השמים בתבונה וכו'. עד סוף המזמור יחשוב בשמחה עצומה כמה פעמים גבורות ה' גבורות ה' על כל ענין בפ"ע הנזכרים בפסוקים אלו ולא יהיה אמירתו בהם כמצות אנשים מלומדה ח"ו ודי בהערה זו. למוליך עמו במדבר. יחשוב גבורות ה' בשמחה עצומה בגבורות ובנפלאות שעשה עמנו בלכתנו במדבר לנחותם בעמוד ענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם וענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל

בית ישראל ושאר גבורותיו מי ימלל שעשה לעם במדבר הגדול והנורא כידוע ומפורש בתורתינו הקדושה. נותן לחם לכל בשר. יחשוב בשמחה עצומה גבורות ה' בזה מי כה' אלהינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ לפרנס ולכלכל כל העולם כולו בכבודו מקרני ראמים עד ביצי כינים וברא לכל בריה טרפו ומזונו לפי חכמתו הנפלאה: **רננו צדיקים בה' וגו' חסד ה' מלאה הארץ**.

יתפלל במחשבתו שיתנהג הבורא ית"ש ברחמיו וחסדיו עם בניו הישראלי ויתפלל במחשבתו כל מגמותיו ג"כ. כונס כנד מי הים נותן באוצרות תהומות. הובא בזה"ק בכמה מקומות מענין גבורות ונפלאות הנעשים בתהומות בגזירת אומר ועושה לכן בפסוק זה יחשוב כמה פעמים בשמחה עצומה גבורות ה' גבורות ה'. יראו מה' כל הארץ כו'. יכניס בלבו יראה עצומה לפני הבורא ית"ש שלא יהיה דובר שקרים ח"ו. אשרי הגוי אשר ה' אלהיו וגו'. יתן במחשבתו הודאה עצומה בשמחה עצומה עד מאד על שבחר אותנו לנחלה להיות נקרא על שמינו אלהי ישראל שזכינו להיות בחלקו וגורלו הקדוש ומגודל התשוקה שיבער בלבו באלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד יקבל על עצמו מסירת נפש בציור איזה מיתה ודי בזה. משמים הביט ה' כו' ממכון שבתו השגיח כו' יחשוב במחשבתו בזה"ל אני מאמין באמונה שלימה ואמיתות שהוא ית"ש ויתעלה צופה ויודע סתרינו והשגחתו הפרטי ויחשוב במחשבתו גבורות ה' בזה בשמחה עצומה מאד על גודל גבורותיו ונפלאותיו שמביט ומשגיח ומבין לבות של כל בני אדם גם יחד ברגע אחד גם דרש הגמרא וכולם נסקרים בסקירא אחת. נפשנו חכתה לה' כו' גם בפסוק כי בו ישמח לבנו ישמח שמחה עצומה עד מאוד באלהותו ית"ש ויתעלה ומגודל התשוק' ראוי ישמח לקבל על עצמו מסירת נפש. מזמור שיר ליום השבת מלתו כבר אמורה בקבלת שבת ע"ש:

פרק ח

כוונת נשמת

מרום מראשון הוא לכם לכוין בהתחלת נשמת עליו תוספות הנפש של יום השבת וגמר קבולה של תוספות נפש זו יכוין בברכות דיוצר האריז"ל. הנה גודל שבח זה יתבונן אדם על מקומו בזה"ק שהוא מונה במספר של התיבות של השבח זה לכולם בשמות יקרא כנגד מספר השמות הקדושים והנוראים של עולמות העליונים הקדושים. והנה עיניכם הרואות איך כוונו אנשי כה"ג בשבח הגדול הזה אל רום המעלות בעולמות העליונים הקדושים ותקנו לנו עם קדוש לשבח שבח הגדול הזה ובוודאי ראוי להלהיב לב האדם כאש אוכלת לדבר התיבות בכח גדול ועצום ולהכניס שמחה עצומה מאוד באלהותו

ית"ש ויתעלה כ"כ עד הגיעו קרוב להתפשטות הגשמיות. וכבר נתבאר בפ' שלפני זה במאמר הזה"ק פ' ויקהל שהעתקנו שם גודל מעלת השבח הזה של נשמת ועיין שם. ובפ' תרומה דף קל"ח ע"א ג"כ. וז"ל נשמת כל חי הא חבריא אתערו ביה מלין דקשוט אבל אית לון לאדכרא כו' ומפרש להלן סודות גדולים ונוראים ומספר התיבות ואין צורך להעתיקו והואיל ואינו שוה בכל ולאו כל מוחא סביל דא ובסוף המאמר מסיים וז"ל וכל שבחא דא וכל מלין אלין כלהו שייפין ידיען בחושבנא לתשלומא דשבת ולאשתלמא מנייהו כדקא חזי זכאה עמא דידעי לסדרא שבחא דמאריהון כדקא יאות עכ"ל. אחיי ורעיי זרע קודש אהובי נפשי בוודאי השמחה שראוי להיות לאדם בעת שאומר השבח הגדול הזה יותר מכל השמחות ותענוגים שבעולם וביחוד בתיבות ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע כו' אין לנו מלך עולם אלא אתה ישמח שמחה עצומה על שיש לו מלך גדול כזה ושזכה להיות תחת מלכותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד ומגודל תשוקת אהבת מלכותו ית"ש ויתעלה עליו ועל זרעו יקבל על עצמו בשמחה עצומה מסירת נפש להראות גודל תשוקתו למי שלפניו נגלו כל תעלומות והמון נסתרות ודי בזה וילך בשמחה עצומה זו בכל השבח הגדול הזה עד סופו. (המנהיג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים) יתפלל ביחוד במחשבתו שירחם על עבדיו ויחשוב ג"כ מגמותיו בעבודתו ית"ש. (והסומך נופלים והזוקף כפופים) שפירושו שקאי גם על השכינה הקדושה. ומה טוב אם יקבל על עצמו מסירת נפש מגודל התשוקה בשביל השכינה הקדושה לקרב בזה סמיכתה וזקיפתה. (על כן אברים שפלגת בנו) ז"ל אבודרה"ם מלשון כי בימיו נפלגה הארץ כלומר שחלקת בנו אבר אבר לכל צד. עכ"ל. ויחשוב אדם בזה גבורות ה' על החכמה הנפלאה של חתוך האברים החיצונים והפנימים. (ורוח ונשמה שנפחת באפינו). ישים בזה מחשבתו איך מניצוץ חיות קטן היא הנשמה שנפח באדם יוצא שכל גדול ועצום גם הדבור וכל החושים הכל הוא מניצוץ חיות קטן זה שניתן בו גם חבורם מחבר הנשמה עם הגוף חבור עצום לאין ערך ותכלית בגזירת מאמרו ית"ש ויתעלה גבורות ה' גבורות ה' בכל זה. (ולשון אשר שמת בפינו) יחשוב ג"כ בזה גבורות ה' גבורות ה' כמה פעמים בשמחה עצומה מאוד ע"פ ההצעה שהארכנו בזה בשער הראשון ועיין שם היטב. (וכל הלבבות יראוך) בזה יכניס בלבו יראה עצומה לפני הבורא ית"ש ויתעלה שלא יהיה דובר שקרים ח"ו. (וכל קרב וכליות). פי' קרב מחשבות לפי פי' הרד"ק בתהלים בפסוק וכל קרבי את שם קדשו:

בפי ישרים תתהלל כו'

ארבע פוסקות אלו יאמר אדם בשמחה עצומה מאוד על הנחת רוח והתענוג והשעשוע

שבא לו ית"ש ויתעלה משבחים והודאות בריותיו וביחוד בפיסקא ובקרב קדושים תתקדש יקבל על עצמו מסירת נפש ויכוין שע"י מסירת נפש זו יתקדש שמו ית' ויתעלה בכל העולמות יותר ויותר ובאבודרה"ם הנוסחא כנוסח של ר"ה וי"כ במחזורים בפי ישרים תתרומם. ובדברי צדיקים תתברך. ובלשון חסידים תתקדש. ובקרב קדושים תתהלל. וז"ל תמצא בר"ת יצחק רבקה. **י**שרים **צ**דיקים **ח**סידים **ק**דושים **י**צחק. **ת**תרומם **ת**תב**ר**ך **ת**תקדש **ת**תה**ל**ל **ר**בקה עכ"ל. ואחר ח"ק יכין עצמו לענות ברוך ה' המבורך ל"ו בשמחה עצומה מאוד בכאן יקבל עליו תוספות נפש של יום השבת כי אם התחיל לקבלה בתחלת נשמת כאן בברכו הוא על המוגמר גמר קבלתה כנ"ל:

הכל יודוך

שש תיבות הכל שבברכה זו והיינו ובורא את הכל. הכל יודוך. והכל ישבחוך. והכל יאמרו. הכל ירוממוך סלה יוצר הכל. כלם עומדים ברום עולמות העליונים הקדושים ובודאי אם אומר האדם השבח הגדול הזה בכוונה ושמחה עצומה מאוד בודאי סמוכים הדברים אשר יצאו מפיו לא ישוב ריקם כי אם עשה פרי תקונם ופעולתם בעולמות העליונים ג"כ ורחמנא לבא בעי והעיקר לומר התיבות במתון גדול ולא במהירות ודי בזה:

אל אדון

אחיי ורעי גודל מעלת שבח הגדול הזה הובא בזה"ק פ' תרומה דף קל"ב ע"א וז"ל שבחא דשבח דאינון אתוון אל אדון על כל המעשים ברוך ומבורך בפי כל נשמה אלין אתוון בחמש חמש תיבין דאינון חמשין תרעין דעלמא דאתי ותרין אתוון אחרנין די בסופא ש"ת אינון בשית שית תיבין דאינון שית סטרין דעלמא דאתי ונפקי מתמן כגון שבח יתנו לו כל צבא מרום. תפארת וגדולה שרפים ואופנים וחיות הקדש אלין תרין אתוון בשית שית. תרין אתוון קדמאי בחמש חמש. כלהו שאר אתוון די באמצעיתא כלהו בארבע ארבע ובגין דאנון ברזא דרתיכא עלאה. דאינון אתוון קדמאי ואנון דבסופא אינון שלימו דכ"ב אתוון בגין דאית בהו כ"ב תיבין לקבל כ"ב אתוון עלאין. אשתארו תמניסר אתוון אחרנין דקא סלקין ברתיכייהו לארבע ארבע לשבעין ותרין תיבין דאנון רזא דשמא מפרש גליפא קדישא דע"ב אתוון דקב"ה מתעטר בהו עכ"ל. הביטו אל שיעור חשיבותם ודבר שבמנין הוא מראשו ועד סופו במנין ומפקד חשבון מספריו של התיבות וטועמן ברמז אשר המה מרמזון ומזה יכול האדם להתבונן בשכלו ערך וגודל מעלות השבח הזה ולהזהר בהם לומר התיבות במתון גדול ולכוין בהם היטב עכ"פ פי' המלות וישים בלבו להבין ולהשכיל גודל השבח של יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה כי רב מאוד מעלת האדם האומר ועושה תקונים גדולים בעולמות העליונים הקדושים באמירת השבח הזה

כמבואר בזה"ק פ' ויקהל דף ר"ה ע"ב וז"ל אל אדון תושבחתא דא איהו ברזא דעשרין ותרין אתוון עלאין קדישין כו' ודא איהו תושבחתא על תושבחתא דאתוון עלאין דיומא שביעאה קא משבח ואמר למלכא עלאה יוצר בראשית. כד תושבחתא דא סלקא לעילא שתין רתיכין עלאין מזדמנין ונטלי להאי תושבחתא מעמא קדישא וסלקי לה לאתעטרא בה בכמה רתיכין עלאין די ממנן בכל אנון צדיקיא דבגנתא דעדן כלהו מתעטרן בתושבחתא דא וכל אנון נשמתן דצדיקיא כלהו סלקין בתושבחתא דא עד רזא דכורסיא כד מטא לכורסיא קדישא תושבחתא דכל ישראל. קיימין תמן עד זמנא דקאמרי' קדושה עלאה דמוסף וכדין סלוקא דלתתא לעילא לאתאחדא כלא לעילא לעילא למהוי כלא חד. דא איהי תושבחתא דסלקא על כלהו תשבחן מכאן ולהלאה סדורא דצלותא דשאר יומי עד ישמח משה וכו'. כיון דאתחברו כחדא בעי ב"נ לאכללא בההוא חדוה לעמא דישראל קדושה רצה נא במנוחתינו עכ"ל. הן הראנו שתי ראיות גודל מעלת האדם המשבח השבח הגדול הזה והתקונים הגדולים הנעשים בעולמות העליונים הקדושים ע"י אמירתו השבח הגדול הזה ואיך לא יתלהב לבב איש בקרבו אל שמחה רבה ועצומה מאוד באמירת השבח הגדול הזה כדי לתת בזה נחת רוח גדול ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה ויעלה נא על ראש שמחתו על גודל השבח של הבורא ית"ש ויתעלה הנזכר בשבח הזה וישמח שמחה עצומה עד מאוד באלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד. ודי בזה. גם יזהר האדם בדקדוק התיבות כאשר בארנו היטיב למעלה בתפלת החול בכדי שיבוא שלם השבח הזה ואת מספר תבותיו ימלא כל תיבה במספר אותיותיה בכדי שאז יהיו הדברים ככתבן הוא דאתי אכל העולמות לאתעטרא בשבח זה כנ"ל בזה"ח:

לאל אשר שבת

אתה נגלית בענין כבוד השבח הזה ממה שמצאנו גם ראינו בפסוקים שבכל השבחים אינן בהחזרה ובשבח זה אמרו אם שגג אדם ולא אמרו מחזירין אותו לכך ראוי לומר אותו במתון גדול ובשמחה עצומה מאוד. וראיתי בספרים ששבח זה נתקן ע"פ אגדה. (המנחיל מנוחה לעמו ישראל) בקדושתו ביום שבת קדש. יתן האדם במחשבתו הודאה בשמחה עצומה מאוד על המתנה הגדולה שנתן לנו יום שבת קדש. וכבר נודע בשער זה למעלה בפרקים הקודמים קצת מזה. ובודאי גודל טובת המתנה זו של שבת קודש היא ממש כגודל טובת המתנה של כללות התורה הקדושה (שנתן לנו כלי חמדה גנוזה הבורא ית"ש ויתעלה) כידוע ששקולה שבת ככל התורה כולה ואת הכל נתן לנו ה' אלהינו בעבור גודל אהבתו לאבותינו הקדושים לכן חיוב על כל אישי ישראל להחזיק טובה וחנות על הטובה הגדולה הזאת ובכל מקום אשר יזכיר קדושת שבת הן בתפילה

הן בקידוש לתת שבח והודאה ע"ז במחשבתו כנ"ל ואף אם קצור קצרה יד שכלינו להשיג גודל מעלת מתנה זו על אמתתה כשאנו עדיין מלובשים במסך מבדיל הגוף הטהור מ"מ צדיק באמונתו יחיה להיות אנחנו זרע אמונים בני מאמינים בנים לו אמון בם במה שהפליגו רז"ל בגמרא הקדושה ובזה"ק מגודל מעלת מתנה זו כנ"ל ודי בהערה זו. (שמך ה"א יתקדש). ראוי לקבל על עצמו מסירת נפש על ק"ה ויכוין שיתקדש שמו ית' ויתעלה בעולמות העליונים כשיגיע לתפלת העמידה בין גאולה לתפלה יכוין לקבל עליו תוספת הרוח של יום השבת ואם שכח לקבל תוספת הנפש בנשמת וברכו יכוין עתה לקבל שניהם הנפש והרוח.

תפלת העמידה

ראוי ולתת שבח והודאה בשמחה עצומה במחשבתו על המתנה הגדולה של קדושת שבת כנ"ל. (ישמחו במלכותך) שומרי שבת וקוראי עונג. יכניס בלבו אהבה גדולה ותשוקה עצומה במלכותו ובאלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד. (עם מקדשי כו') ז"ל אבודרה"ם חמדת ימים אותו קראת שנאמר ויכל אלהים ביום השביעי ומתרגמינן בירושלמי וחמיד ה' ודומה לו נכספה וגם כלתה וכן ותכל נפש דוד עכ"ל קדיש. ושמעתי מנהג בתי כנסיות שבימים שיש בהם מוסף בשבתות וחגים ור"ח אומר מזמור שיר של יום תיכף אחר תפלת שחרית כי כן בבה"מ י"ר שיב"ב השיר של יום היו הלוים אומרים אחר הקרבת קרבן תמיד של שחר קודם הקרבת קרבן מוסף:

פרק ט

קריאת התורה

זכרונו בא לפניך למעלה בשער החמישי פ' ח' גודל חיוב שמיעת הפרשה מפי הקורא ושם נאמר בקריאת הפ' של יום ב' וה' גודל הזהירות לשמוע באימה וברתת ובזיע כאלו ממש עתה עומד בתחתית ההר סיני בקבלת התורה וגודל שכרו ולהיפך גודל ענשו ר"ל וגם גודל מעלת הקורא וגודל ענשו ר"ל עם הקורא הפרשה במהירות ובהלעט' ואי דבר הלמד מענינו ביותר צריך לזרז בכל הנ"ל בקריאת הפ' של יום שבת קדש היא לכם שלכם יהא זהירות עצומה בכל הנ"ל ועיי"ש היטב ונבון תחבולות יקנה להנצל ממחשבה בטילה בעת קריאת הפרשה של יום שבת קדש הלא זה הדבר אשר יעשה אותם האדם בעת הקריאה להיות בידו חומש לשמוע ממנו ובזה יוכל להנצל מפח יוקש מחשבה בטילה ר"ל ומה גם שלא לדבר איזה שיחה בעת קריאת הפרשה ר"ל מעונשו הגדול המבואר בזה"ק שהעתקנו שם אשר תסמר שער ראשו ממראה עיניו אשר יראה שם בזה"ק לכן ראוי לאדם לחוס על נפשו היקרה ולהזהר מאוד באזהרת הזה"ק הנ"ל

ושארי אזהרות המבוארים שם בשער הנ"ל ועיי"ש. גודל התקון בעולמות העליונים של השלמת הפרשה בכל שבת ושבת מבואר בזה"ק פ' ויקהל ד' ר"ו ע"ב וז"ל אסור ליה למאן דקרי באוריתא למפסק פרשת' או אפילו מלה חדא. אלא באתר דפסק משה פרשתא לעמא קדישא לאשלמה יפסיק. ולא יפסיק מלין דפרשת' דשבת' אחרא בשבת' דא. רזא דא בשעתא דאפסיקו פרשיין קמי קב"ה כל חד וחד אתעטר' וקאים קמי' כיון דאשלימו הני למפסק פרשיין דכל שתא ואתעטרו קמי קב"ה ואמר אנת משב' פלוגי ואנת משב' פלוני בההיא שעתא קרא ליופיא"ל רב ממנ' ולחמשין ותלת רתיכין קדישין דתחות ידי' ומני לון בשמושא דאוריתא וכל רתיכ' ורתיכ' מני ליה להאי רתיכא על פרשתא פלוני' בשבת פלוני על פרשתא דשבת פלוני ורתיכא פלוני וכל חד וחד משמשא לאוריתא ההוא שבת דילי' ואסיר לן לערבא אלין באלין ולא לאעלא רתיכא ברתיכא דחברי' אפי' כמלא נימא אפי' בחד תיבה או אפי' באות חד. אלא כל חד וחד כמה דפסיק לון קב"ה וכמה דמני לון באנון פרשיין כל חד וחד על מטרי'. וע"ד כד מתעטרא פרשתא דא סלקא אנון מלין דההיא פרשתא דאשתלי' בצבורא ונטיל לון ההוא רתיכא דממנא בההיא פרשתא וסליק לון קמי קב"ה ואנון מלין ממש קיימין קמי' ואמרין אנן פרשתא פלני' דאשלימו לי' צבורא פלוני הכי והכי. אי אשתלים כדקא חזי ליה סלקין אנון מלין ומתעטרין על כורסיא קדישא וההוא רתיכא משמשא קמי' כל רתיכא ורתיכא פרשתא דכל שבתא ושבתא וכלהו מתעטרין בגו כרסייא קדישא ובהו איהי סלקא לאתיחדא לעילא לעילא ואתעבד כלהו כללא חדא. בג"כ זכאה חולקיה מאן דאשלים פרשתא דכל שבתא ושבתא כדקא יאות כמאן דאפסיק לעילא. תרי זמנא בשבתא קרינן בס"ת במנחה בשעתא דדינא תלי' לעידן ערב צריכין לאכללא שמאלא בימינא כו' עכ"ל. וזה המאמר קונה בינה להבין להשכיל גודל חיובו ומעלתו להשלים פרשיותיו עם הצבור בכל שבוע ושבוע היינו קריאת שמו"ת בעצמו בעש"ק כנ"ל ושמיעת הפרשה מפי הקורא בשבת ודי בהערה זו:

כוונות העולים לתורה

הנה זה בא עת לכוננה כי בא מועד אשר יעדתי למעלה בשער החמישי פ' ח' להאיר עיני העברים אישי ישראל כערכי **כוונת כהן ולוי ואחריהם כל איש ישראל** העולים לתורה:

כוונת כהן

ראשון לציון הנה הנם בטובות הבורא וחסדו העודפת על בני אהרן הכהנים כי בחר ה' מכל שבטי ישראל וקדשם בכל מיני קדושתו של אהרן קדושה יתירה מכל הישראלי אף בזמן שאין בהמ"ק קיים הבדילם מכל טומאה באזהרת בל תטמאו למתים. ובאשה שמר

להזהירו באזהרת גרושה זונה וחללה ובם בחר ה' לשרתו ולברך בשמו לעמו ישראל בג' ברכות שבפסוק יברכך לקיים בזה ג' מ"ע ואותנו צוה ה' במ"ע של וקדשתו לכבד זרעו של אהרן בכל מיני קדושה וכבוד לברך ראשון ולפתוח ראשון ושאר עניני כבוד. הנה כי כן יברך גבר ירא ה' מזרע אהרן הוא בכל עת אשר עולה על דעתו שבראו הבורא ית"ש בחלק המקוד' כנ"ל יתן במחשבתו הודאה גדולה בשמחה עצומה ע"ז וביחוד בשע' ובעת שכהן עולה ראשון ראש הוא לכל הקרואים אחריו לתורה שאז נראה בזמנו לקידושו הוא יברך את השבח וההודאה עצומה במחשבתו בשמחה רבה אמונתו וחסדו ית"ש עמו לבראו בחלק המקודש כנ"ל. וכן כשיעלה לדוכן בברכת כהנים. וביחוד בשעת הברכה כשאומר אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וכן כששומע מפי הש"ץ בכל יום שאומר האמורה מפי אהרן ובניו עם קדשיך ראוי ליתן בלבו הודאה עצומה כנ"ל. גם כשנבחר הכהן לפדיון הבן יכניס הודאה בלבו כנ"ל על שזיכה אותו במתנה זו של פדיון הבן הישראלי מאתו שהוא א' מכ"ד מתנות כהונה שזיכה לזרעו של אהרן. וכן כשצריך להרחיק מן המת ב"מ יכניס ג"כ ההודאה בלבו כנ"ל ויאמר הריני מוכן ומזומן לקיים מל"ת של בל תטמא למתים שצוני יוצרי ובוראי ית"ש לשם יחוד כו'. וכן כי יקח איש אישה יכוין ויאמר כנ"ל לקיים אזהרה שלא ליקח גרושה כמ"ש ואשה גרושה מאישה לא יקחו. וכן כשתלד בן בכור זכר והוא לא יצטרך לפדותו כשאר איש ישראלי והוא בשביל גודל קדושתו כנ"ל יתן ג"כ הודאה כנ"ל. גם כשקורא או עוסק בתורה הקדושה מעניני קדושתו של אהרן הכהן וזרעו יתן במחשבתו הודאה עצומה בשמחה כנ"ל. הנה מזאת עולה מעלות כהן כולו כליל תפארת והיה אך שמח לבו לגודל מעלת קדושתו ומה גם הסר כעס מלבך כי כעס ועצבות נותן תם לפגם בזה למעלה בעולמות העליונים הקדושים כמבואר בזה"ק פ' שמיני דף ל"ט ע"א. וז"ל בעי כהנא לאשתכחא בנהירו דאנפין ביחידו כלהו כגוונא דלעילא דהא על ידוי ברכאן וחדוה משתכחי. וע"ד אתרחקא מני' דינא ורגזא ועציבו בגין דלא יתפגם מההוא אתר דאתקטר ביה עכ"ל

כוונת הלוי

רב לכם בני לוי יקר וגדולה ואף שלא תעלו במעלות יתר קדושת הכהן המעט מכם כי הבדיל אלהי ישראל אתכם מעדת ישראל להקריב אתכם אליו לגיונו של מלך וינטלם וינשאם בכמה עניני קדושות מכללות אומה הישראלית וע"כ זאת אשר ללוים בכל עת אשר לו יפקד ולו יזכר ולו יעלה על לב שבראו הבורא ית"ש בחלק המקודש מכלליות השאר ועבד הלוי גם הוא הודאה גדולה בשמחה עצומה בלבו ובמחשבתו וביחוד בשעה שעולה לתורה שני בקודש יתן הודאה כנ"ל ככהן. וכן בעת אשר יצק מים על יד הכהן

שעולה לדוכן יתן במחשבתו הודאה כנ"ל על שנבחר מכל שבטי ישראל לשירות קדושה. גם בעת אשר אשתו המליטה זכר והיה בכור אשר תלד יקום ג"כ על ההודאה הנ"ל בכהן:

כוונת כל איש ישראל

הנה זרע ברך ה' בנים לא ישקרו כי מאהבת ה' את אבותינו חשק ה' בהם ויבחר בזרעם אחריהם זרע יעקב איש תם ויצונו ה' את כל המשפטים האלה לחיותינו כיום הזה בזה ובבא וע"כ בא עלינו חיוב אמתי מצד השכל שכל איש ישראל ישמח בעושיו אשר יצר וברא אותו בחלקו וגורלו הקדוש ויתן במחשבתו הודאה תמידית על זה. וביותר בשעה שעולה לקרות בתורה הקדושה והתמימה ברוב עם הדרת מלך הקדוש. וביחוד בשעה שמברך ברכת התורה לפניה ולאחריה יתן הודאה עצומה בשמחה רבה כנ"ל ודי בהערה זו ונשגב ביום ההוא מעלת העולה לתורה ששי כמבואר בזה"ק פ' שלח לך ד' קס"ד ע"ב. וז"ל ר' כרוספדאי חמיד לבא פריש האי קרא עד לא יסתלק ופירש שפיר. מגדל עז כו' בו ירוץ צדיק במאן במגדל או בס"ת אלא קרא דריש בהאי ובהאי. כד דריש במגדל אצטרך צדיק דא דלהוי חזן הכנסת זכאה דקשוט ודיוקנא דצדיק עלאה. כד דריש לס"ת מאן דסליק לס"ת למקרי אוריתא אצטרך צדיק וצדיק אקרי. מאן אקרי צדיק מכלהו. שתיתאה דסליק מאנון שבעה. בו ירוץ צדיק כו' ונשגב ממאן מדחילו דמלאך המות דהא אוריך יומין ונשגב דלא יתנזק לעלמין עכ"ל. וז"ל האריז"ל ומחבקין ומנשקין הס"ת בשני זרועות דווקא ולא כמו שנוהגין ליגע ביד ולנשק היד כי זה מנהג בורות עכ"ל. ועוד ז"ל ואחר הפ' ישמע ברכות הפטורה מפי המפטיר ואח"כ יקרא הוא בעצמו הפטורה וישמע הברכות שאחריה ג"כ מפי המפטיר עכ"ל האריז"ל. ויכוין כוונות ההפטורה כנ"ל בקריאת שמו"ת בעש"ק. בשבת שלפני ר"ח כשמברכין החדש כשהש"ץ אומר ר"ח פלוני ביום פלוני יאמר ג"כ כל אדם עמו ולא כמו שנוהגין קצת שאין אומרים עצמם אלא שומעים מפי הש"ץ. מצאתי:

פרק י

תפלת מוסף

בנוסח תכנת שבת יזהר לומר הנוסחא מסיני נצטוו צווי פעליה כראוי שמתכנת שבת עד תיבת מסיני הם כ"ב אותיות א"ב ע"ד תשר"ק ומתיבת מסיני עד כראוי הם אותיות מנצפ"ך. (יהי רצון כו'. שתעלינו בשמחה לארצינו כו') תפלה זו יתפלל אדם בכוונה עצומה מעומקא דלבא ויכניס בלבו צער ואנינות ע"ז מתי נזכה לכל זה שנקריב שם כל הקרבנות וגם קרבן מוסף שבת זה והיינו עושים בזה נחת רוח גדול לית"ש וזה עיקר מגמתינו וזהו כמצות רצונך. ודי בזה למשכיל.

חזרת התפלה

הכון לקראת אלהיך ישראל. וכשמגיע לעיקר הקדושה ראוי לאדם להיות כתנור לבו בוער בקרבו בגודל התלהבות וחדו' ושמחה וכמעט בטל ממציאותו הגשמים מגודל ההתלהבות והחדוה על העילוי הגדול והעצום והתפארות והתרוממות שיש עתה בשעה זו ליוצרנו ית"ש שכל העולמות מכתירים אותו ית"ש ומעריצים ומקדישים ומשבחים לממ"ה הקב"ה בשעה זו שמקדישים אותו ית"ש בעולם זה התחתון ואף המלאכים שואלים. איה מקום כבודו כי להשיג עלייתו והתפארותו הגדולה אינם יכולים. וממש יהיה בכל תיבה ותיבה קולטת בלבו שמחה עצומה יותר ויותר. ודי בזה:

איה מקום כבודו

בתיבת אי"ה יקבל וימשיך על עצמו תוספת נשמה מיום השבת האריז"ל. ממקומו הוא יפן ברחמים ויחון כו' ובזה"ק ובתקונים הנוסח ממקומו הוא יפן. ברחמיו לעמו ויחון כו'. וגודל התקון בעולמות העליונים הקדושים משבח נוסח זה הובא בתקונים תקון נ' דף פ"ו ע"ב. וז"ל זכאה איהו מאן דסליק לה (ר"ל להשכינה הקדושה) לאתרה ולקב"ה לאתרי' דאתמר בי' הנה ה' רוכב על עב קל הנה ה' יוצא ממקומו. א"ל ר"א אבא וכי יכיל ב"נ לאחזרא לקב"ה לאתרי' א"ל אין. כמה דאשכחנא בדוד דאמר אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה' כו'. בההוא זמנא דבר נש אחזר לי' לאתרי' מה כתיב בי' ממקומו יפן ברחמיו לעמו. ובמאי חזרין לי' לאתרי' אלא בשלימו דתקונו דתקינו בצלותא. ואוכח דבתר דאמר ממקומו יפן ברחמיו לעמו אמר המיחדים את שמו ערב ובוקר תמיד בכל יום אומרים פעמים ואנון כו' עכ"ל. לכן יאמר אדם נוסח זה בכוונה עצומה מאוד. (המיחדים שמו ערב ובוקר בכל יום כו'). ישמח בלבו שמחה עצומה עד מאוד שזכינו לכל זה ליחד שמו הגדול בכל יום ערב ובוקר. (שמע ישראל כו'). יכוין ממש הכוונה הנ"ל בק"ש וביחוד קבלת מסירת נפש על ק"ה והאריז"ל מזהיר על זה. ויאמר הנוסח הוא אלהינו כו'. בשמחה עצומה מאוד על שזכינו להיות בחלקו הקדוש. ויתלהב לבו בקרבו בהתלהבות גדול ועצום עד סיום התפלה. מראשית כזאת נודעת בתפלת החול אמירת אין כאלהינו כו'. בכוונתה וגודל ההתלהבות והחדוה ומה גם עתה בשבת קודש בהתלהבות עצום יותר ויותר. ראוי לכל יחיד לקרות הפרשה של לחם הפנים בפרשת אמור ולקחת סולת ואפית אותה עד חק עולם לפי שהיה סדורם וסלוקם בשבת. ואחר זה יקרא כמה פסוקים בנביאים מענינא דיומא והוא בהפטורת של שחרית י"כ מפסוק ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך עד סוף ההפטרה. אח"כ ברכי נפשי כו' וגודל מעלתה מבואר בזה"ק. ואחר זה ילמוד פרק משניות דמס' שבת והלכה קטנה

ת"ר כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת כו' והגד' תנא דבי אליהו כל השונה כו'. ומאמר זה"ק דסעודת שחרית דשבת כדי שילמוד קודם אכילה תורה נביאים וכתובים ומשנה והלכה ואגדה וקבלה. אח"כ ילך בשמחה לביתו לקדש קידוש' רבא ולאכול סעודה דעתיקא קדישא ויזהר במלח על השולחן בכל הסעודות. הלא מאז השמעתיך כבר למעלה בסעודה הא' זהירות הלימוד על השלחן. ויזהר האדם מאוד מלאכול אכילה מרובה וגסה בסעודה זו וביחוד בימים הקצרים בימות החורף בכדי שיוכל להתפלל תפלת מנחה וערבית בכוונה גם שיוכל לקיים סעודה שלישית כהלכתה שלא יהיה דומות עליו ח"ו כמשא כבד מפאת האכילה גסה ואינה נקראת סעודה כלל. ובעת האכילה ראוי לומר בכל עת הריני אוכל לכבוד שבת קודש לשם יחוד קב"ה ושכינתיה. ואם רוצה לישן אחר הסעודה ימסור שינתו לשומר שיקיץ אותו שלא ישתקע בשינה יותר מדאי:

פרק יא

זכור ושמור בדבור נאמרה שלא יהא דבורך בשבת כדבורך בחול ומה מאוד ומאוד צריך האדם להזהר בזה מלדבר דברי חול בשבת קודש ומה גם דברים בטלים רחמנא ליצלן כמבואר בזה"ק פ' אמור דף ק"ה ע"א. וז"ל כד אתער חול ביומא קדישא גריעות' הוא ודאי וקב"ה וכנסת ישראל שאלו עלי' מאן הוא דבעי לאפרשא זווגא דילן מאן הוא דבעי חול הכא. עתיקא קדישא לא אתחזי ולא שרי' על חול כו' לבתר דאפיק מלה מפומיה ההוא מלה אתעבד קלא ובקע אוירין ורקיעין וסלקא לעילא ואתער מלה אחרא וע"ד ממצוא חפציך ודבר דבר כתיב. ומאן דאפיק מלה קדישא מפומי' מלה דאוריתא אתעביד מיני' קלא וסלקא לעיל' ואתערו קדושי מלכא עלאה ומתעטרן ברישי' וכדין אשתכח חדוותא לעילא ותתא. עכ"ל. ובפ' בשלח ד' מ"ז ע"ב. ז"ל מאן דיתיב בענוגא דשבתא אסיר לי' לאתער' מלה דחול דהא פגים פגימו ביומא קדישא. מאן דיתיב בהלולא דמלכא לא יתחזי למשבק למלכא ויתעסק באחרא. ובכלא בעי לאתחזאה עובדא ולאתעטרא אתערותא ממה דאצטר'. ובשבת בעלוי דשמיא ובקדושה דיומא בעי לאתערא ולא במלה אחרא עכ"ל. ועיניך תחזינה משרים אורח חיים למעלה למשכיל בפ' ששי במאמר דפ' ויקהל ד' ר"ה שהעתקנו שם. ואחי יהי לך אשר לפניך במאמרי הזה"ק הנ"ל קצוב בחרט אנוש על העבר בחרטה גמורה ועשית לו מסגרת בגדרים וסייגים אלהבא שלא תבוא לידי העון העכור והחושך הזה ר"ל ואם מעט היא בעיניך אזהרת רז"ל בגמרא הקדושה על שיחת חולין אף בימי החול ואדם דן ק"ו מעצמו בעוצם של יום שבת קודש. וזה לשון הגמרא הקדושה א"ר יצחק מ"ד האמנם אלם צדק תדברון מה אומנתו של אדם בעה"ז יעשה

עצמו כאלם יכול אף לד"ת כן ת"ל צדק תדברון. אמר רבא השח שיחת חולין עובר בעשה שנאמר ודברת בם ולא בדברים בטלים רב אדא בר יעקב אומר עובר בלאו נאמר כל הדברים יגיעים לא יוכל איש לדבר ואם בימות החול אדם מותרה ועומד הוא בלאו ועשה על שיחת חולין ק"ו הדברים ב"ב של ק"ו יום שבת קדש הוא אשר מוזהר האדם להבדיל בין הקדש ובין החול אף בדברים המותרים לדבר בימות החול. בפסוק ודבר דבר ודרז"ל שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול אוי לנו מיום הדין ואיי לנו מיום התוכחה כי משמעות בהרבה לשונות מאמרי הזה"ק וביחוד במאמר דפרשה ויקהל ולהיפך מצינו מדה טובה מרובה תשלומי כפלי כפלים כל השומר שבת כהלכתו כאלו קיים כל התורה כולה כמ"ש בזוה"ק וכל דנטיר שבתא כאלו נטיר אוריתא כלא כו' ועוד אמרו בגמרא הקדושה על מי ששומר שבת כהלכתו אפי' עובד ע"ג ר"לכדור אנוש מוחלין לו לכן בין תבין את אשר לפניך וחוס נא על נפשך היקרה שישאר חלק בהקדוש ברוך הוא ית"ש ויתעלה זכרו לעד מנה מנה ותקיל במאזנים לעלות המה דבריך ומחשבותיך בשבת קדש דהיינו כן יבוא דבריך אשר יצא מפיך טרם יוציאם יביאם לשקול במאזנו שכלו עם הדבור הוא של מצוה או מחשבה קדושה בדברי תורה או בעבודת הבורא ידבר ויחשוב אך אם יראה בעיני שכלו שהדבור אין בהם קדושה או מחשבה שאינה של קדושה שמור רגליך מלכד ח"ו והוי בורח מהם כמו שבורחין מן הדוב ומן הארי. ואין יתרון לאדם בכל עמלו ביום הקדוש רק ביראת ה' כל היום יהגו רוממות אל בגרוגם בשירות ותשבחות ובתורתו יהגהיום ולילה כמבואר במאמר הזה"ק דפרשת בשלח ופרשת ויקהל הנ"ל ודי בהערה זו:

פרק יב

אשרי אדם עוז לו ותושיה מתגלה חידוש אוריתא אליבא דאמת ואשרי מי שעמלו בתורה ומיגע את עצמו לחדש איזה דבר חידוש בתורה הקדושה לפי האמת שבחידוש זה בורא שמים החדשים וארץ החדשה כמבואר בזה"ק הנה זה בא למעלה בשער הניצוץ בסדר הלימוד ומה גם בשבת קודש יום שיש בו מוסף תקונים גדולים בעולמות העליונים מחידושו יותר ויותר ועושין כבוד גדול לאביו בג"ע בשביל זה כמבואר בזה"ק פ' שלח דף קע"ג ע"א וז"ל ת"ח כד עייל שבתא נשמתין נחתין לשרייא ונשמתין דצדיקיא (פ' נשמות המתים שהן בג"ע) סלקין לעילא כד נפיק שבתא נשמתין סלקין אנון דשארו עליהו ונשמתין נחתין אנון נשמתין דצדיקיא. כיון דסלקין כלהו נשמתין דשארו עלייהו סלקי וקיימא בדיוקנא קמי מלכא קדישא קב"ה שאיל לכלהו מאי חדושא הוי לכו בההוא עלמא באוריתא. זכאה איהו מאן דחדושי דאוריתא אמרת קמי'. ובודאי הקב"ה

אינו בא בטרוניא עם בריותיו לחדש דווקא חידוש נפלא מאוד אלא לפי שכלו יהולל איש איש אל משא שכלו ורוח מבינתו יטוף הן לברר איזה דינא דגמרא לפי האמת ע"פ פי' תוספות ומפרש או לחדש פי' אמתי בפסוק של תורה נביאים וכתובים. גם נראה לי ברור אם חושב אדם איזה שער ביום שבת קדש לחדש בשכלו איזה הנהגה טובה בעבודת יוצרנו ובוראינו ית"ש ויתעלה שיתנהג בהנהגה ישרה זו כל ימי השבוע ולתת בהנהגה זו נחת רוח ליוצרו ב"ה וב"ש הן בהנהגת טהרת המחשבה הן בהנהגת הדבור למעט בכל יכולתו הן בהנהגות התמדת למודו יותר מימים שחלפו ועברו הן בהנהגות כוונת התפלה או בברכת הנהנין וכיוצא אף בהנהגת אכילה ומשתה גם במו"מ או ביגיע כפיו שלו לעסוק בה באמונת לב על צד ההיתר זה ברור שמלאכת מחשבת ישרה כתורה יחשב והבורא ית"ש ויתעלה ישתעשע בחידוש זה בפמליא שלו גם יתעטר הוא ית"ש וכל פמליא שלו וכל נשמות הצדיקים שבג"ע כמבואר בז"הק הנ"ל וחשב עם קונהו כאלו חידש סתרי תורה ע"ד האמת. וכי יפלא ממך דבר למשפט לשון חכמים מרבה שבתות והמחדש בטוב שכלו בתורה דוקא שהרי אמור בלשון הז"הק הנ"ל קב"ה שאיל לכלהו מאי חידושא היו לכו בההוא עלמא באוריתא הרי אין בכלל אלא מה שפרט דוקא בתורה אבל מחשבה מכשרת מעשיו אינם אלא ביראת ה' ואינו למד מענינו. תשובתו הרמתה כי כל עיקר ושורש יסוד עסקינו בתורה הקדושה הוא רק להבין ולהשכיל השגת יראת ה' ב"ה וב"ש על אמתותו. כמאמר החכם מכל אדם (משלי ב') כי אם לבינה תקרא וגו' היא למוד התורה הקדושה וכתיב בתרי' אז תבין יראת ה' וגו' וגם התורה בעצמה נקראת יראת ה' כמבואר בזהר הקדוש פרשת קדושים. וזה מבואר ג"כ במפרש על הרמב"ם בהלכות יסודי התורה פ"ב וז"ל הרמב"ם שם האל הנכבד והנורא הזה מצוה לאהבו וליראה אותו שנאמר ואהבת את ה' אלהיך ונאמר את ה' אלהיך תירא. עכ"ל. וכתב המפרש וז"ל בקיצור נמרץ שלא נתנו כל המצות אלא כדי שנגיע בהם לזו המדריגה כדכתיב ובחרת בחיים למען תחיה לאהבה את ה' כו' מצאנו בתורה שני כתובים האחד מורה שהיראה כו' והאחד מורה שלא נצטוינו בכל המצות אלא כדי שנגיע בהם ליראה שנאמר ויצונו ה' לעשות כל החוקים האלה ליראה את ה' אלהינו כו'. עכ"ל. נמצא אם חידש אדם בשבת קדש איזה הנהגה טובה אין לך חדושי תורה גדול מזה. ודי בהערה זאת אחיי ורעיי אהובי נפשי:

תפלת מנחה. פסוק ואני תפלתי

כתב אבודרה"ם לומר אותו שני פעמים דהיינו פעם אחד יאמר עם הצבור ופעם ב' יאמר כשפותחין הארון להוצאת ס"ת. וגודל התקון בעולמות העליונים הקדושים באמירת

פסוק זה מנחה דשבת מבואר בזה"ק פ' תרומה ד' קנ"ו ע"א ובאדרא נשא ד' קכ"ט ע"א גם בכתבי האריז"ל כתב בפסוק זה כונות עצומות ונוראות לכן יזהר האדם לומר פסוק ה בכוונה עצומה. וראוי לחשוב בתיבות לך ה' עת רצון איזה תפלה במחשבתו ממגמתו בעבודת הבורא ית"ש:

תפלת העמידה אתה אחד ושמך אחד

תיבות אלו לא יחטוף אותם האדם מן השפה ולחוץ ח"ו רק ישים בדעתו אני מאמין באמונה שלימה ואמתית שאתה יחיד ומיוחד (יקדישו את שמך) כתב האריז"ל שצריך האדם לכוין במחשבתו מסירת נפש על קדושת השם ויזהר האדם מאוד בזה:

צדקתך כתב הטור סי' רצ"ב והובא ג"כ באבודרה"ם וז"ל שאין לומר צדקתך על הסדר שנהגו לאומרם כי אומרים שלא על הסדר כי בתהלים צדקתך כהררי אל הוא בסי' ל"ו וצדקתך אלהים עד כו' היא בסי' ע"א וצדקתך צדק לעולם הוא באלפא ביתא דאשרי תמימי דרך לכן מנהג צרפת לאומרם על סדר הכתובים ונכון הוא עכ"ל. וכן הוא בזה"ק פ' תרומה דף קנ"ו ע"א ובכתבי האריז"ל והוא ע"פ סוד. **עלינו לשבח** כו':

סעודה שלשית

מה מאוד גדלה מעלת המקיים שלש סעודות בשבת קודש והפליגו רז"ל בגמרא הקדושה ובזה"ק בשכר המקיים שלש סעודות בשבת ולהיפוך גודל העונ' ר"ל למי שאינו מקיים. והמאמרי' ידועים לכל וע"כ צריך האדם לזהר בו מאוד לאכול סעודה שלישית בשבת כל ימיו הן בקיץ הן בחורף כי בעו"ה ראיתי רבים אינם נזהרים בה בימות החורף. וגם על הנשים החיוב של שלש סעודות כמו על האנשים ויש להבינם גודל שכרה וחומר ענשה ר"ל כדי לזכותם ג"כ במצוה זו. וגם ראוי לאדם לקיים סעודה זו השלישית דוקא אחר תפלת המנחה אף בשבת שאחריה י"ע כן מבואר באבודרה"ם. ואף בסעודה זו הג' ראוי לאדם להזהר מאכילה מרובה וגסה כדי שישאר מקום פנוי לסעודה ד' שהיא סעודת **מלוה מלכה** וגם שלא יהיו אבריו כבדים עליו ולא יוכל לכוין דעתו בתפלת ערבית:

פרק יג

תפלת ערבית דמ"ש

ראוי מאוד לכל צבור לאחר תפלת ערבית זו של מ"ש בכל מה דאפשר ולהוסיף מחול על הקדש וכן הוא מבואר בזה"ק פ' ויקהל דף ר"ז ע"א וז"ל כד נפיק שבתא צריכין ישראל דלתתא לאתעכבא דהא יומא רבא עלאה איהו ואצטריך לאתעכבא עליה דבהאי יומא אושפיזא רבא ויקירא קא שריא עליה בגין כך בעי לאתעכבא לאתחזאה דלא דחקין באושפיזא קדישא. כדין פתחי ישראל ואמרי והוא רחום יכפר עון וכו' דתקונא שפירא

איהו בהאי לילא עכ"ל. גם במעלת לשון המאמר הקדוש הזה מלות המעיר בענין פסוק והוא רחום וגו' דתקונא שפירא איהו בהאי לילא ויכול אדם להתבונן איך מהראוי לכוין בפסוק זה בערבית זו. ודי בזה:

תפלת העמידה

(בברכה רביעית אתה חוננתנו כו') יתן הודאה במחשבתו בכל ד' הבדלות בין קדש לחול קודש שהיא הקדושה וחול הוא הקליפה ויתן במחשבתו הודאה עצומה להשם יתעלה ע"ז שהבדיל בין הקדושה ובין הקליפה. (בין אור לחשך) יחשוב גבורות ה' בזה. (בין ישראל לעמים) יתן במחשבתו הודאה עצומה בשמחה רבה עד מאוד ע"ז שהבדיל אותנו מן העמים הקדמונים לחלקו ולגורלו הקדוש ויתן הודאה פרטי ג"כ על עצמו שברא אותו בגורלו הקדוש בעם קדוש הישראלי. (בין יום השביעי לששת ימי המעשה). בזה יתן ג"כ הודאה במחשבתו בשמחה עצומה על שבחר ביום השביעי מכל ששת ימי המעשה לקדושתו ונתן מתנה הקדושה הזו לנו עם קדוש. וז"ל הזה"ק פ' ויקהל דף ר"ז ע"ב זכאי ישראל עמא קדישא דאחסינו יומא אחסנת ירותא לעלמין. עכ"ל בקיצור. (א"מ החל כו') תפלה זו ראוי לומר בכוונה עצומה:

אחר תפלת העמידה יאמר ויהי נועם כו' בכוונה עצומה מאוד ובמתון ונקרא שיר של פגעים. וז"ל זה"ק בהקדמת בראשית דף י"ד ע"ב כיון דנפיק שבתא כמה חיילין ומשריין פרחין ומשטטן בעלמא וע"ד אתקין שיר של פגעים דלא ישלטון על עמא קדישא לאן אתר משטטן בההוא לילא כד נפקי בבהילו וחשבין לשלטאה בעלמא על עמא קדישא וחמאן לון בצלותא ואמרין שירתא דא ובשירותא מבדלי בצלותא ומבדלי על הכוס פרחי מתמן ואזלי ומשטטי ומטאן לגו מדברא רחמנא לשזבן מנייהו ומסטרא בישא עכ"ל. ועיין ג"כ בפ' בראשית דף מ"ח ע"א. גם בפ' מקץ דף קצ"ז ע"ב. וכתב אבודרה"ם שיש לכפול גם פסוק ויהי נועם כמו פסוק אורך ימים ועיי"ש וכן ראוי לנהוג ואמירת שיר זה דוקא מעומד. האריז"ל. ואח"כ סדר קדושא דסדרא ראוי לומר בכוונה עצומה מאד כי אמירת קדושה זו בערבית זה הובא ג"כ בזה"ק פ' ויקהל דף ר"ז ע"א. וז"ל כד נפק שבתא כו' בשעתא דפתחי ישראל ויהי נועם וקדושתא דסדרא כל אנון חייביא דגיהנם פתחין ואמרי זכאין אתון ישראל עמא קדישא זכאין אתון צדיקייא דנטריפקודי אוריתא. וי לון לחייביא דלא זכו למנטר אוריתא זכאין כו' עכ"ל. וראוי להזהר מאד מלהדליק נר וכ"ש שארי מלאכה עד אחר שהבדיל על הכום כמבואר בזה"ק בהקדמת בראשית דף י"ד ע"ב. וז"ל מאן דאוקיד שרגא במפקא דשבתא עד לא מטו ישראל לקדושה דסדרא דגרים לנורא דגיהנם לאדלקא בהאי נורא עד לא מטא זמנייהו דחד דוכתא אית בגיהנם

לאנון דקא מחללי שבתות ואנון דענושין בגיהנם לייטין ליה להההוא דאוקיד שרגא עד דלא מטא זמניה ואמרי ליה הנה ה' מטלטלך טלטלה גבר וגו' צנוף יצנפך צנפה כדור אל ארץ רחבת ידים בגין דלא יאות הוא לאדלקא נורא כד נפיק שבתא עד דמבדלי ישראל בצלותא ומבדילי על כסא בגין דעד ההוא זמנא שבת הוא וקדושא דשבת שליט עלנא כו'. אבל אי איהו ממתין עד די שלימו קדושא דסדרא אנון חייבין דגיהנם מצדיקין עלייהו דינא דקב"ה ואנון מקיימי על ההוא בר נש כל ברכאן דקאמרי צבורא ויתן לך האלהים מטל השמים ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה וגו' עכ"ל. ובפ' פנחס דף רמ"ו ע"א. ז"ל מאן דאוקיד שרגא במוצאי שבת כו' חד דוכתא אית בגיהגם לאנון דקא מחללי שבתא כיון דאיהו אוקיד שרגא עד לא מטא זמניה חד ממנא אית בגיהנם במוצאי שבת ואוקיד בקדמיתא להההוא דוכתא ואמר האי דוכתא דפלני'. וכל חייבין דגיהנם מסייע לאוקדא ההוא דוכתא. ההוא ממנא קרי ואמר הנה ה' מטלטלך טלטלה גבר ועטך עטה. חייבין דגיהנם אמרי כדור אל ארץ רחבת ידים שמה תמות וגו'. בגין דאיהו גרים לון לאתוקדא עד לא מטא זמנייהו עכ"ל. וראוי לכל ירא שמים להזהיר לבני ביתו וללמדם שיאמרו קודם הדלקת הנר במ"ש ברוך אתה המבדיל כו' בלא שם ומלכות. ובי"ט שחל במ"ש ברוך המבדיל בין קדש לקדש שלא יכשלו ח"ו באיסור עשיית מלאכה קודם הבדלה ודבר זה מוטל על בעל הבית להזהיר את בני ביתו. ואחר קדושא דסדרא יאמר ויתן לך האלהים כו' והובא גם כן במאמר הנ"ל דהקדמת בראשית. קודם הבדלה שעל הכוס יזמר תחלה זמר של אליהו הנביא. ואבודרה"ם מאריך בפירושו ועיי"ש. ובטור מביא ג"כ להזכיר אליהו הנביא במ"ש ועיי"ש הטעם. ומצאתי בספרים מזכירת אליהו הנביא בפיוטים ובפסוקים במ"ש הוא תקון גדול אל הנפש ותועלת גדולה להנצל מדינה של גיהנם כשמכריזין במ"ש ישובו רשעים לשאולה ויש ג"כ צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים שצריכים לשוב לגיהנם ואליהו ז"ל מקבל עליו כדי להגן על הצדיקים ולא יניחם לשוב עוד לגיהנם וסובל יסורים בשבילם ולכן ראוי לזמר זמר זה מיד בבואו לביתו קודם הבדלה. ואח"כ יבדיל על היין דוקא וז"ל הטור בסי' רצ"ו ר' צדוק אומר כל מי שאינו מבדיל על היין במ"ש או שאינו שומע מאחרים שמבדילין אינו רואה סי' ברכה אבל המבדיל על היין או שומע מאחרים שמבדילין זוכה לקדושה. הלכך מאן דאית ליה חד כסא ולית ביה שיעור קדישא ואבדלתא שבק ליה לאבדלתא וקדושא מקדש אריפתא דכי תקינו רבנן אבדלתא אחמרא תקינו עכ"ל הטור. וגודל התיקון של הבדלה ביין מובא בזה"ק בכמה מקומות. ובבשמים יזהר האדם מאוד לחקור קודם הברכה אם נותנים ריח טוב כדי שלא יהיה ח"ו ברכה לבטלה. ודעת הזה"ק שברכת בשמים במ"ש יהיה על

הדם דוקא. וז"ל הזה"ק פ' ויקהל דף ר"ח ע"ב ובעי לארחא בבוסמין כד נפיק שבתא על דאסתלק ההוא רוחא. ונפשא דב"נ אשתארת בערטולא כו' וההוא ריחא מעלי' דבוסמין איהו הדס דהא קיומא דאת' קדישא דנשמתין נפקין מניה הדס איהו עכ"ל. וכן הוא בתקונים תיקון ו' דף קמ"ה ע"א. לכן ראוי לאדם. להשתדל שיהיה בידו בשעת ברכה הדס כשר של לולב עם שאר מיני בשמים ויחשוב במחשבתו בשעת ברכה גבורות ה' גבורות ה' בשמחה עצומה שבחכמתו הנפלאה ברא הריח טוב. (ובברכה בורא מאורי האש). יחשוב ג"כ גבורות ה' בשמחה עצומה על חכמתו הנפלאה בבריאה זו של מאור האש. וענין ההסתכלות על האצבעות בברכה זו מבואר בזה"ק פ' ויקהל ד' ר"ז ע"ב. וז"ל לבתר דנפיק שבתא בעי ב"נ לאפרשא בין קדש לחול כו' בההיא שעתא דקא מברכין על אשא אזדמנן ארבע רתיכין כו' בגין כך בעינן לאכפיא אצבעאן ידא ארבע דימינא ולאנהרא לון בגו ההוא נהורא דשרגא דמתברכ' כו' ורזא דא וראית את אחורי אלין אחורי אצבעאן לאחור' בטופריהון ופני לא יראו אלין אצבאן לגו בלא טופרין דאנון אנפין פנימאין כו' עכ"ל בקיצור נמרץ. וז"ל האריז"ל ג"כ ויכפוף ראשי האצבעות דידו הימנית על הגודל כנגד פניו ויסתכל בצפרנים עכ"ל:

המבדיל בין קדש לחול בין אור לחושך כו' יכוין כוונה המבואר למעלה בתפלת העמידה בברכה רביעית אך נוסף הוא בהבדלה כשיגיע לתיבות בין אור לחושך ראוי לפתוח עיניו בכיון להכיר חכמתו הנפלאה של הבורא ית"ש ויתעלה בהבדלתו אור מחושך ודי בזה. ואחר הבדלה יזמר כל הזמירות. וגם הב"י מביא בסי' ש' לומר פיוטים וזמירות ללוות השבת קדש כדרך שמלוין את המלך בכניסתו וביציאתו עכ"ל. והוא מהמדרש והובא גם כן באבודרה"ם. ותיכף אחר הזמירות יאכל סעודה ד' ללוות את המלכה שבת מלכתא. וסעודה זו נזכר בגמרא הקדושה והובא בטור ובש"ע. וראיתי בספרים שד' סעודות דשבת מעוררים ד' רגלי המרכבה העליונה והם אברהם יצחק ויעקב ודוד. אברהם מציל את האדם מדינה של גיהנם בזכות סעודה ראשונה. יצחק מציל מחבלו של משיח בזכות סעודה שניה. יעקב מציל ממלחמת גוג ומגוג בזכות סעודה שלישית. דוד מציל מחבוט הקבר בזכות סעודה ד' עכ"ל. וכתב האריז"ל שאסור לעסוק בשום מלאכה אפילו בד"ת וגם שלא להסיר בגדי שבת עד אכילת סעודה ד' עכ"ל ואשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה. והאוכלים אותה עד אחר ד' שעות בלילה לא יצא ידי חובתו מצאתי. (בעזר הראשון ואין שני. סיימנו עולת שבת והוא חלק השני. ואליו אשא נפשי. ישלח עזרו מקדש בחלק השלישי. הצלני מטיט רפשי. שגיאות האנושי):

ט; שער הצאן

פרק א

חובת המועדות

חודש הראשון הוא חודש ניסן החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לחדשי השנה ואז ית"ש הוא עשנו עטו וצאן מרעיתו וינהג את הצאן אחר המדבר ויביא הר האלהים חורבה ביום חתונתו זו מתן תורה ואף שהחטא גרם שהגלו ישראל מארצם הנני ברצות ה' דרכי אישי ישראל כן תהיינה הערים החרבות מלאות צאן אדם כצאן קדשים במועדיה ולסבה זו זה שמו אשר יקראו לו **שער הצאן** ונקיטנא סדרא כל חודש למנויו עד עבר קציר כלה קיץ ביומא תבר מגל מכונה. ובו יבואר תענית ער"ח על מיעוט הלבנה. וקריאת ההלל והתפלת ר"ה וברכת הלבנה ותפלת שלש רגלים וספור ההגדה עם כל הסדר : וספירת העומר עד סיום כל סדר י"ט האחרון של פסח : ובשער הזה נכלל ג"כ (חודש סיון) עם כל פרטים וחג שבו קבלו ממדבר מתנה. (וחודש תמוז ואב) עם כל פרטיהם דהיינו כוונת תענית (י"ז בתמוז ות"ב) וכוונת קריאת מגילת קינה וסדר ההנהגה של כל (בין המצרים) על משנה שברונה, יהי רצון בימינו במהרה יבנה. וישישו אתה משוש כל המתאבלים על חורבנה אמן:

תענית ערב ר"ח

הנה הוא זורה ומפוזר בספרים שהלבנה הזאת פה למטה בעוה"ז השפל היא רמז ללבנה העליונה שבעולמות העליונים. וזה ידוע שמיעט וחסרון בלבנה זו התחתונה הוא רמז להצער המגיע כביכול ללבנה העליונה. ולכן בכל ער"ח שהיא פגומה מכל וכל ראו הקדמונים לקבוע להתענות ולהצטער ולהשתתף בצערה כביכול כי כל זה הוא סיבה וגרם של עונינו והראיה כי בביאת המשיח צדקנו במהרה בימינו כתיב והיה אור הלבנה כאור החמה כאור שבעת ימי בראשית. וז"ל האריז"ל ביום שקודם המולד אם יהיה המולד בראש חודש או ביום המולד עצמו אם יהיה קודם ר"ח יתענה להשתתף בצער מיעוט הירח עכ"ל. לכן הירא את דבר ה' וחרדים אל דברו ראוי להתענות תענית זה ועיקר כוונתו יהיה להשתתף בצער כנ"ל ודי בזה:

קידוש הלבנה

עיקר מצות קידוש הלבנה משיעברו עליה שבעת ימים מהמולד מעת לעת ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבה אל מצות קדוש הלבנה כמ"ש בש"ע. וכ"כ האריז"ל ע"פ סוד גדול ולא כדעת האחרונים. ויזהר האדם שיקדש הלבנה שהיא קבלת פני השכינה הקדוש בבגדים נאים כמ"ש בש"ע באותן בגדים שהולך בתמידת לבהכ"נ וישווה לכל הפחות כבוד המקום ב"ה וב"ש לכבוד הבריות. ובעת הליכתו מביתו או מבהכ"נ לקדש הלבנה ישמח בלבו שמחה עצומה כאילו הולך להקביל פני השכינה הקדושה. ויתחיל מזמור

הללויה הללו את ה' מן השמים כמ"ש בסדורים והוא מהאריז"ל. ורגליהם רגל ישרה כמו בתפלת י"ח כמ"ש בש"ע. ולצד מזרח דוקא מצאתי. וכשמגיע לברך יוצרך כו' כשם שאני רוקד כנגדך אז יהפוך פניו נגד הלבנה. ויברך. הברכה בשמחה עצומה מאוד וכי מלתא זוטרתא היא מה שאמרו בגמרא הקדושה פרק היו בודקין אמר רב אחא בר חנינא א"ר אסי אריב"ל המברך על החודש כאלו מקבל פני השכינה כתיב הכא כו' עוד תנא דבי ר' ישמעאל אלמלא לא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם כו' הרי שזיכה אותו הבורא ית' במצוה כזו וזכה להיות מן המקבלים פני השכינה הקדושה ואיך לא יכין לבו אל שמחה עצומה עד מאוד ע"ז כל עת הברכה ויחשוב במחשבתו ג"כ בשמחה עצומה גבורות ה' וחכמתו הנפלאה אשר במאמרו ברא שחקים וצבאם ובקביעות חוקם וזמנם כנזכר בברכה. ויתאמת בלב האדם כי ברכה זו תקנו אנשי כה"ג ע"פ סודות גדולים ונוראים מאוד אשר לא יכול המעיין בעיני שכלו לסבול דא. גם כוונת האריז"ל בברכה זו לאו כל מוחא סובל דא לכוין כו' ואת אשר בכחך לעשות עשה הכנה בלבך לומר התיבות בהתלהבות גדול ובשמחה עצומה מאוד ורחמנא לבא בעי. ודי בזה. (ואתה) אנוש כערכי אלופי ומיודעי אשר תועלתו לא אמיש מעשות העתקת ביאור על כל תיבה הצריכה למוד בתחלתה. (חוק וזמן נתן להם) ז"ל אבודרה"ם על שם חק נתן ולא יעבור כלומר החק והזמן שנתן להם בתחילת בריאתם אינם עוברים אותו כי כן יהיה לעולם לא ישתנה סדרם וזה"ש שלא ישנו את תפקידם פי' מה שהם ממונים ומופקדים עליו. עכ"ל. והב"י מבאר יותר ע"פ פרש"י והרי"ף וז"ל (תפקידם) מצוה שצויתם להתנהג בהלוך תקופתיהם. (ששים ושמחים כו') כדכתיב והוא כחתן יוצא מחופתו. ישיש כגבור לרוץ כו' עכ"ל הב"י. אבודרה"ם ז"ל. (פועל אמת) שפעולתו אמת לבורא הוא חוזר שהוא הבורא הוא פועל אמת וגם הפעולה עצמה היא אמת שהיא קיימת שנאמר ויעמידם לעד לעולם. וי"מ פועל אמת שפעולתו אמת שבדין מיעט את הלבנה עכ"ל האבודרה"ם. (וללבנה אמר) בזה נעתיק לשון הב"י כי הוא מבאר יותר וז"ל וללבנה אמר הקב"ה שתתחדש בכל חדש (עטרת תפארת לעמוסי בטן) סימן הוא להם שאף הם שמונין לה עתידים להתחדש כמותה ולפאר ליוצרם עכ"ל הב"י. ז"ל האבודרה"ם עטרת תפארת ע"ש והיית עטרת תפארת ביד ה'. (בא"י מחדש חדשים). בכל שלשים יום כמו שאמרנו עכ"ל האבודרה"ם. נמצא לפי פירושם כן הוא המשך התיבות וללבנה אמר שתתחדש פי' הקב"ה אמר לה שתתחדש בכל שלשים יום. והוא עטרת תפארת וסי' טוב ג"כ לישראל שנקראים עמוסי בטן שאף הם עתידים להתחדש לעתיד כמותה ולפאר כו'. ויזהר האדם לומר הנוסח שאף הם עתידים להתחדש והוא נוסח הטור והאריז"ל. אח"כ ידלג שלשה

דלוגים ויאמר ברוך יוצרך כו'. ונוסח האריז"ל ע"ד הסוד כך הוא. (ברוך עושך ברוך יוצרך ברוך בוראך ברוך קונך) וידלג ויאמר כשם שאני רוקד כנגדך כו'. פסוק תפול עליהם אימתה ופחד כו'. ישר והפוך ויאמר פסוק זה ישר והפוך במתון גדול ובכוונה עצומה כי השלש דלוגים ושבח של ברוך עושך כו' ופסוק זה ישר והפוך דוקא כל זה הם תקונים גדולים ונפלאים ע"ד הסוד בעולמות העליונים ולהכרית הקליפות. וע"פ כתבי האריז"ל צריך לדלג ג"כ קודם אמירת ברוך עושך ושלש דלוגים דוקא בכל פעם ועושה בזה תקון גדול וזה הוא סדרו יעשה עוד שלש דלוגים ויאמר ברוך עושך ברוך יוצרך כו' כשם שאני רוקד כו'. ופסוק תפול עליהם ישר והפוך. ואחר זה יעשה ג' דלוגים ויתחיל ברוך עושך ויאמר אל הסדר הראשון. ושה יעשה פעם שלישי. אח"כ יאמר דוד מלך ישראל חי וקים ג"פ. שלום עליכם ג' פעמים. סימן טוב כו' ג' פעמים. ויזהר האדם בכל הסדר כי כל הסדר דהיינו הדלוגים. וכשם שאני רוקד. ופסוק תפול כו' ודוד מלך ישראל כו'. וסימן טוב כו' כל זה במסכת סופרים. והובא בטור ג"כ והאריז"ל כתב על כל הנ"ל כוונת עצומות ונוראות. אח"כ יאמר על הסדר שנדפס. בסדורים ואחר הסדר ינער בשולי בגדיו:

פרק ב

זאת עולת חודש בחדשו לחדשו השינוי לשנות בגדיו בר"ח שילבש האדם איזה מלבוש חשוב וסימנם חמ"ש חליפות שמלות חמ"ש ר"ת חודש מועד שבת יחלף שמלותיו כן כתוב בספרים. וממה שנמצא בתקונים שאף בר"ח מקבל אדם נשמה יתירה בודאי ראוי וישר להלביש בגד חשוב כנ"ל. וז"ל התקונים תיקון כ"א דף מ"ו ע"א נשמתא יתרא בשבת וביומין טבין ובכל מוספין איהי אמא עלאה תוספת רוח הקודש עכ"ל בקיצור. הרי כתב בלשונו הקדוש ובכל מוספין היינו בכל יום שיש בו מוסף ודי בזה. (הנה) כי כן יברך גבר בהמ"ז ויתפלל תפלתו בכל הימים מהראוי להיות בכוונה עצומה וביותר צריך לזרז ולהזהר בתפילות ובהמ"ז של יום ר"ח בכדי שלא יבא לידי שכחה מלהזכיר בהם יעלה ויבא כי זה ברור אם האדם מתפלל תפלת י"ח או מברך בהמ"ז בכוונה עצומה בודאי לא יבא לידי שכחה מלהזכיר בהם יעלה ויבא אך אומר השכחה מפאת חסרון הכוונה הוא. ויזהר לומר תפלת יעלה ויבא בכוונה עצומה ודי בהערה זו. אחר תפלת שחרית יכוין עצמו לקרות הלל בצבור כי רבו הדיעות בפוסקים בברכת הלל ביחיד ולבד זה עיקר הודאת ההלל מצותה דוקא עם הצבור לכן יזהר האדם ביחוד בר"ח להקדים לבוא לבה"כ בכדי שיוכל להתפלל עם הצבור ולקרוא עמהם הלל. (וקודם) קריאתה יאמר לשם יחוד כו' ולקיים בקריאתה מ"ע ול"ת הנ"ל (ויברך) הברכה בכוונה ובשמחה

עצומה על שזכה למצוה זו להודות ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה ונוסח האריז"ל לקרוא את ההלל. הנה אחיי ורעי אהובי נפשי בודאי תקנת חכמינו ז"ל שתקנו לנו אמירת ההלל בכל ימים הקדושים עיקר כוונתם אל ההודאה והשבח שיתן האדם באמירת מזמורים אלו להשם יתעלה ולכן נקרא בגמרא הקדושה אמירת מזמורים אלו בימים ההם הלל שפירושו שבח והודאה לכן יזהר האדם שיתן לבו ומחשבתו אל השבחים וההודאות הנזכרים במזמורים אלו להשם יתעלה וישמח שמחה עצומה עד מאוד בגודל אלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד ולא יוציא התיבות בפיו ובשפתיו לבד. ודי בהערה זו:

כוונת הלל

הללויה הללו עבדי ה'. ראוי שישמח האדם שמחה עצומה עד מאוד על שזכה גם כן להיות נקרא עבד ה' לשבחו ולהודות לו ית"ש ואמירת שבחים של הבורא ית"ש ויתעלה שבמזמור זה יהיה בשמחה עצומה מאד עד שמרוב השמחה כמעט יבטל ממציאותו הגשמי בשבחים אלו על גדולתו ורוממותו ית"ש ויתעלה. (מי כה' אלהינו המגביהי לשבת) וגו' זולת פי' הפשוט ראוי לאדם ג"כ לכוין פי' הזה"ק פ' מקץ ד' קצ"ה ע"א וליקח מפירושו מוסר גדול בלבו להיטיב מעשיו. וז"ל (מי כה' אלהינו המגביהי לשבת) דאסתלק מעל כרסיא יקרא ולא אתגלי לתתא בשעתא דלא אשתכחו זכאין בעלמא הא איהו אסתלק מנייהו ולא אתגלי להו. המשפילי לראות בשעתא דזכאין אנון דאשתכחו בעלמא קב"ה נחית בדרגא לקבליהון דתתאי לאשגחא על עלמא לאוטבא להו דהא כד זכאין לא אשתכחו בעלמא איהו אסתלק ואסתיר אנפין מינייהו ולא אשגחא עלייהו בגין דצדיקי' אנון יסוד' וקיומא דעלמא דכתיב וצדיק יסוד עולם עכ"ל ודי בזה. בצאת ישראל ממצרים מזמור זה יאמר אדם במתון גדול ואמירת גבורותיו ונפלאותיו של הבורא ית"ש ויתעלה שבמזמור זה יהיה בשמחה עצומה מאוד ויחשוב במחשבתו גבורות ה' בכולם. (מלפני אלהי יעקב) יכניס שמחה עצומה בלבו עד מאוד ע"ז. (לא לנו ה' לא לנו כי לשמך תן כבוד) פסוק זה ראוי לומר בשברון לב מאוד ובתפלה עצומה בעבור שמו הגדול שיתקדש בין כל דרי תבל. ואנחנו נברך יה וגו' יקבל על עצמו במחשבתו שיברך ויודה את יוצרו ובוראו ית"ש כל ימי חייו הוא וזרעו עד סוף כל הדורות:

אהבתי כו' יחשוב פירש"י. (אפפוני חבלי מות) יחשוב על כל ישראלעתה בגלות הארוך הזה גם כל הפסוקים להלן המה על כללות ישראל עם קדוש ויתפלל במחשבתו להושיענו מהגלות. (מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי) יחשוב רבון כל העולמים כל תגמולות שאתה עושה עמי בודאי אינם לפי מעשי ואינם אלא תגמולות בשביל חסדיך הגדולים ורחמיך הרבים לכן אני מקבל עלי כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא כל ימי

בשבחים והודאות. ע"כ. (הללו את ה' כל גוים כו' כי גבר עלינו חסדו) בזה יכוין פירש"י בשמחה עצומה:

הודו כו' (יאמר נא ישראל) יכוין פירש"י פי' לכם כל ישראל האמירה כי טוב להודות לה' תמיד ולמה כי לעולם חסדו ויכוין כאלו ממש אומר לנוכח בית ישראל ולבית אהרן ולבית לוי שעליכם מוטל תמיד להודות לה'. כי טוב וישר להודות לו בעבור כי לעולם חסדו הגדול עלינו (ויכוין כל זה בשמחה עצומה עד מאד ודי בזה). המנהג הנכון הוא לענות אחר הש"ץ בפסוק יאמר נא כו' ובפסוקי יאמרו נא כו' פסוק הודו כו' ואחריו יגמור כל הפסוק יאמר נא ישראל כל"ח וכן בב' פסוקים יאמרו נא ולא כמו שנוהגין לומר בעניית' אחר הש"ץ רק חצי הפסוק יאמר נא ישראל יאמרו נא בית אהרן יאמרו נא יראי ה'. וכן משמע במ"א סי' תכ"ב ס"ק ח' ועיי"ש. (מן המצר קראתי יה) המעיין באדרת נשא דף קל"ט ע"ב יראה גודל מעלת מזמור זה איך מרומז בו עולמות עליונים קדושים ונעלמים מאוד ובאמירתו בכוונה עצומה בודאי יעורר כל העולמות ההם כידוע כי באתערותא דלתתא כו'. ודי בזה. (לא אמות כי אחיה) יתפלל במחשבתו בתשוקה עצומה וגדולה שיזכה גם הוא לעתיד לראות כי יקום ה' את עמו ודם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו בגבורות ונפלאות שיעשה אז ית"ש לעיני כל העמים ואספר אז ג"כ מעשה יה: (פתחו לי שערי צדק כו' זה השער לה' כו') לבד פירש"י ראוי לכוין ג"כ פי' הזה"ק בזהר חדש דף י"ט ע"ג. וז"ל א"ר יהודה עשה הקב"ה ירושלים למעלה כנגד ירושלים של מטה כו' ועל כל פתח ופתח כתות של מלאכי השרת והם הפתחים הנקראים שערי צדק ואלו הם הפתחי' המכוונים להכנס שם נפשות הצדיקים ודוד המע"ה נכסף להם שנאמר פתחו לי שערי צדק אבוא בם אודה יה זה השער לה' צדיקים יבאו בו עכ"ל. ויכוין אדם פי' הזה"ק בתשוקה עצומה מאוד ודי בזה. (זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו) ראוי לכוין פי' הזה"ק פ' בחקתי דף קי"ד ע"ב שקאי על יום זה ממש של ר"ח ושאר ימים הקדושים שבתות ומועדים ולא על העתיד לבד ולכן יכניס בלבו שמחה עצומה עד מאוד באלהותו ית"ש ויתעלה. וז"ל פתח ר' יצחק ואמר דומה דודי לצבי או לעופר האילים הנה זה וגו'. זכאין אינון ישראל דזכו דמשכונא דא (פי' השכינה הקדושה) למהוי גבייהו מן מלכא עלאה דאע"ג דאנון בגלותא קב"ה אתא בכל ריש ירחא ושבתי וזמני לאשגחא עלייהו כו' הה"ד דומה דודי לצבי או לעופר האילים לדלגא מכתלא לאגרא ומאגרא לכותלא הנה זה עומד אחר כתלינו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. משגיח מן החלונות דודאי בי כנישתא בעיא חלונות. מציץ מן החרכים לאסתכלא ולאשגחא עלייהו דישראל. ובג"כ בעו חדוה ולמחדי בההוא יומא דאנן ידעין דא. וישראל אמרי זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו

עכ"ל. ודי בזה (אנא ה' הושיעה נא. אנה ה' הצליחה נא) זכרונו לטובה כבר בא למעלה בתפלת והוא רחום דיום ב' וה' ועיי"ש ויכוין כוונה הנ"ל בכוונה עצומה. (אלי אתה ואודך) אחיי ורעי ידידי השם ואהובי נפשי בודאי מן הנמנע לצייר גודל השמחה הראוי להיות בלב כל איש הישראלי מעם קדוש באמירת פסוק זה אלי אתה ואודך אם על זה לבד שזכה לומר בפיו ובשפתיו אלי אתה דיו אף שימות באותו רגע ולא יצער עצמו כלל וכלל על עולם הזה הבזוי שהניח לאחוריו אך את זה יודע כמובא למעלה כבר כמה פעמים בחבור זה שאם אדם אומר התיבות של איזה הודאה להשם יתברך שמו ויתעלה בלא לב ולב בלתי התלהבות והכן עצמו מקודם להכניס שמחה עצומה בלבו באלהותו ית"ש ויתעלה אזי בלתי אפשרי שיבא שמחה בלבו מעצמו כי לבו ישן בקרבו ואין מי מעיר אותה אל השמחה אך צריך האדם להכין עצמו לכך אז נתוסף שמחה עצומה בלבו יותר ויותר עד שכמעט יבטל ממציאותו הגשמי מגודל השמחה באלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד. ודי בזה. ויקבל על עצמו במחשבתו בתיבות אלו להודות לו ית"ש כל ימי חייו. (אלהי ארוממך) מפאת גודל התשוקה הבוער בלבו באלהותו ית"ש יקבל על עצמו מסירת נפש בקיצור איזה מיתה ובזה יתרומם שמו יתעלה בכל העולמות כי במה יוכל לרומם שמו יתעלה באותו רגע שאמר אלהי ארוממך רק במסירת נפש. גם פסוק הודו לה' כי טוב ויאמר בשמחה עצומה עד מאוד:

וברכת יהללוך

יאמר במתון גדול ובודאי ממילא יבוא בלבו שמחה עצומה בגודל אלהותו ית"ש ויתעלה זררו לעד. סליק כוונת קריאת הלל בעז"ה:

פרק ג

מוסף ר"ח. ראשי חדשים כו'.

מזבח חדש בציון תכין ועולת ר"ח נעלה עליו. יאמר תפלה זו בשברון לב מאוד ומקירות לבו הומה כאלו מבקש מאת הבורא ית"ש ויתעלה איזה בקשה גדולה הנוגעת בנפשו ובוודאי אם אדם מתפלל על בנו יחידו שהוא נוטה למות רחמנא לצלן הוא מתפלל במרירות לב מאוד להבורא ית"ש שיעזור אותו מצרה זו וישלח רפואה שלימה לחולי בנו כן הדבר ממש ראוי לאדם להתפלל במרירות לב ומקירות לבו מאוד שיוחזר לנו העטרה ליושנה בבנין בית המקדש ובהקרבת הקרבנות וכוונתינו יהיה בשביל נחת רוח של הבורא יתברך שמו ויתעלה שיגיע לו יתברך שמו אז מאתנו בהקרבת הקרבנות ושיתקדש אז שמו הגדול בין כל הגוים שעתה בגלות נתחלל שמו הגדול בשביל עונינו ביניהם ואומרים איה אלהיהם והנה תפלת מוסף היא במקום קרבן מוסף שהקריבו בזמן

שבית המקדש היה קיים ואם לא כיון במחשבתו על הקרבן מוסף שיוחזר לנו איך היא נחשבת כאלו הקריב. ודי בהערה זו. ובתיבות (כי בעמך ישראל בחרת מכל האומות) ובחתימת הברכה (בא"י מקדש ישראל וראשי חדשים) יתן במחשבתו הודאה עצומה על שקדש אותנו ועל שקדש ראשי חדשים ונתן לנו מתנה זו הגדולה אף שאין אנו משיגים אמיתת המתנה זו בודאי חיוב עלינו עם קדוש להאמין באמונה שלימה ואמתית כי היא מתנה גדולה וטובה מאוד. ודי בזה:

מוסף שבת ור"ח

אתה יצרת עולמך מקדם כו' אהבת אותנו ורצית בנו ורוממתנו מכל הלשונות כו' בודאי ראוי לאדם לקרוע לבבו לי"ב קרעים באמירת נוסח זה כי זה נמשך להלן אל התפלה שאח"כ (ולפי שחטאנו לפניך חרבה עירנו ושמם בית מקדשינו וגלה יקירנו ונוטל כבוד כו') ולפי גודל רוממתינו מכל הלשונות מקדם והן עתה בעוה"ר אנו שפלים ונבזים יותר מכל אומה ולשון והושלך משמים ארץ תפארת ישראל מאיגרא רמה לבירא עמיקתא ובעבור זה נתחלל שמך הגדול ואם כן הוא שרוממתנו מכל לשון וקרבתנו לעבודתיך רחם נא עלינו כו' ושם נעשה את קרבנות חובותינו ובודאי ראוי גם כן להוריד דמעות בנוסח זה ויתפלל במחשבתו מקירות לבו שיחזור האהבה הישנה אלינו כמקדם בבנין בית המקדש ובהקרבת קרבנותיו שהוא עיקר ושורש תפלת המוספין ודי בזה. (כי בעמך ישראל בחרת מכל האומות ושבת קדשיך להם הודעת וחוקי ראשי כו') בתיבות אלו וביחוד בתיבות של חתימת הברכה (ברוך אתה ה' מקדש השבת וישראל וראשי חדשים) יתן האדם הודאה עצומה במחשבתו על כל ג' הטובות האלו בפרוטרוט דהיינו על המתנה הגנוזה שבת קדש בתיבות (מקדש השבת). ועל שבחרת בנו באלקך הקדוש וקדשת אותנו בתיבת (וישראל). ועל שנתת לנו מתנה טובה של ראשי חדשים בתיבות (וראשי חדשים). ויזהר האדם מאוד בכוונות פרטיות אלו ולא יפטור עצמו באמירת התיבות בפיו ובשפתיו לבד. ודי בהערה זו:

פרק ד

חודש ניסן

מיום אחד בניסן יגיל וישמח האדם מאוד ומאוד כי הגיעו הימים אשר בהם חפץ ה' לגאלינו ולקדשינו במצותיו והן קרבו הימים אשר בהם נעשה רצונו לנחת רוח לפניו ית"ש במצו' רבות באכיל' המצה ובבל יראה ובבל ימצא בכל גבולינו חמץ. ואכילת מרור. ושביתת י"ט ושארי מצות שבזה החודש ומיום אל יום יצפה ויחכה בגילה ורנן ע"ז שיבוא בקרוב על ידו נחת רוח ליוצרו ובוראו ית"ש ע"י קיום מצות מקריות זמניות

וכל הקרב הקרב אל הזמן ההוא תגדל שמחתו ומה גם בהגיע תור עשייתם כאשר יבוא לפנינו בע"ה וכבר עלה זכרונו לטובה בשער הא' פ"ה ע"ש. יזהר האדם באפיית המצות בכל האופנים היותר מועיל שלא יבא ח"ו לידי איסור משהו חמץ בפתח שהוא כעובד כו"ם ר"ל כמבואר בזה"ק פ' תצוה דף קפ"ב ע"א. וז"ל כתיב אלהי מסכה לא תעשה לך וכתיב בתריה את חג המצות תשמור. מאי עביד האי לגבי האי. אלא הכי אוקמוה מאן דאכיל חמץ בפסח כאלו דפלח לכו"ם לגרמיה דהא רזא הכי הוא דחמץ בפסח כמאן דפלח לע"ז דע"ג איהו עכ"ל:

ולקמן בעז"ה נעתיק עוד מאמר מזה"ק מגודל זהירות איסור משהו חמץ בפסח. גם כל ירא וחרד יזהר שלא יאכל כל שבעת ימי הפסח רק ממצה שמורה שהי' לה שימור משעת קצירה דוקא כי שאר חטים שלא היתה להם שמירה משעת קצירה קרוב לודאי שירדו עליהם גשמים במחובר אחר שנתייבשו ומקבלים חמוץ אף במחובר כמ"ש בש"ע סימן תס"ז דגן שבמחובר שנתייבש לגמרי ואינו צריך ליניקה כמאן דמנח בכדא דמי ומקבל חמוץ אם ירדו עליו גשמים והוא דינא דגמרא לכן יזהר האדם מאוד בזה:

הגעלת כלים של פסח וביותר צריך לזרז ולהזהר כל הירא וחרד לדבר ה' שלא ישתמש בפסח בכלים שנשתמשו בהם חמץ כל השנה ונתכשרו ע"י הגעלה דהיינו כלי בדיל ונחושת כי בלתי אפשר לנקרם היטיב בסדקים הקטנים שבהם בענין שלא ישאר בהם משהו חמץ עכ"פ ויותר טוב לאכול בפסח בקערות ודולבקאות של כלי חרס חדשים. והיורה של נחושת שמבשלים בה דגים יכשיר ע"י לבון כי סתם יורה קבוע בה מסמרי' וגם לפעמי' טלאי בעניין שאין מועיל לה הגעלה כלל ואפילו יורה שאין בה מסמר וטלאי עכ"פ בלתי אפש' לנקותה ממשהו חמץ שנשא' בסדקיה בעין לכן ראוי לכל ירא וחרד להכשירן דוקא על ידי לבון אך יזהר שיעשה לבון בעצמו ולא יסמוך על א' מאנשי ביתו. וגם יד היורה יכשיר אותה ג"כ בליבון ודי בזה:

סדר ערב פסח

בשלשה עשר לחודש אחר תפלת מנחה ילך בעצמו להביא מים למצת מצוה וההליכה תהיה בשמחה עצומה מאוד ויאמר כל עת ההליכה בשמחה עצומה מאוד הנני הולך לשאוב מים היום כדי שיהיה למחר מים שלנו לינת לילה למצת מצוה כפי שצונו חז"ל לקיים מ"ע ול"ת כנ"ל וללוש בהם מצת מצוה שצונו יוצרי ובוראי ית"ש במ"ע לאכול בליל פסח וגם בחזרת ההליכה יאמר כנ"ל ואל יתרשל אדם בדבורו בענינים כאלה וכיוצא כי בכל דבור ודבור עושה נחת רוח ליוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה ועושה בזה עבודה עצומה כמבואר בזה"ק בהרבה מקומות כל מלה ומלה דנפיק מפומי' דבר

נש בקעא רקיעין ואעלת לאתר דאעלת ותמן אתבחנת כו' ומצורף לדבור היא השמחה שבלב ודבר זה כתוב בתורה הקדושה תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה הרי לפניך כתוב מפורש אף שעבדו את הבורא ית"ש אך תחת אשר לא עבדו בשמחה את ה' רחמנא לצלן מה כתיב אחריו בתוכחה ע"ז וע"כ העיקר שיצורף השמחה עם הדבור וכוונת השמחה יהיה בלבו בכל הנ"ל שמצוה זו יזכה לקיים מצות יוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה זכרו לעד באכילת מצה בלילה הראשונה. ודי בזה. אור לי"ד בניסן יזהר מאוד בבדיקת חמץ כראוי וע"פ רוב מניחים על התנור בחורף עצים קטנים לייבשם ויזהר לפנותם מהתנור מקודם כדי שיוכל לבדוק שם ויברך ברכת הבדיקה בשמחה עצומה ויכוין אל קיום מ"ע ול"ת ולמחר בע"פ כשיגיע זמן שריפת החמץ יזדרז במצוה זו בעצמו ולא ע"י שליח ויאמר לשם יחוד כו' לקיים בזה מ"ע ול"ת כנ"ל:

אפיית מצה של מצוה

ואחר חצות היום יאפה מצה של מצוה כדין הטור וש"ע וכמה פוסקים בשם הירושלמי שאין יוצאין ידי חובתם כלל במצת מצוה אם לא שנאפה דוקא בע"פ אחר חצות היום ואף אם נאפה בע"פ קודם חצות היום אסרו רבותינו כמבואר בטור וז"ל סי' תנ"ח אין מתחילין להתעסק בפת בי"ד עד אחר ו' שעות ואי' בתשובה מעשה באחד שאפה מצות קודם ד' שעות וכבר ביער חמצו ואסרו רבותינו המצה דאתקדש לפסח וכיון דפסח אינו נשחט אלא מו' שעות ולמעלה אף מצה כן אבל ר' אלעזר הגדי ור' שמואל הכהן התירו אך לכתחילה יש להזהר ואבי העזרי הביא תוספתא יוצאין במצה ישינה ובלבד שיעשנה לשם פסח וכתב דבירושלמי פליג אתוספתא ואוסר אפי' עשאה לשם פסח וכיון דבירושלמי אוסר ראוי להחמיר שלא לעשות קודם חצות. עכ"ל הטור והב"י מפלפל פלפול גדול וארוך בזה וכתב שאפשר לפרש שגם התוספתא סובר שאין יוצאין במצת מצוה כ"א נעשית בע"פ אחר חצות ועי"ש עכ"פ אחיי ורעיי עיניכם תחזינה משרים במצת מצוה לדעת הירושלמי ודעת רבותינו שמביא הטור אין יוצאין בה אפי' בדיעבד אם לא נאפה בע"פ אחר חצות דוקא ודעת הטור וב"י ג"כ להחמיר לכן ראוי להזהיר ולהוכיח ג"כ להמון עם ע"ז שלא יקלו בזה ח"ו כי חדשים מקרוב באו מכמה שנים הקלו בזה ואופין מצת מצוה כמה ימים קודם פסח עם שאר המצות. ודי בהערה זו. וראיתי בספרים לומר הלל בעת לישה ועריכה ואפייה המצה של מצוה דוגמת עשיית קרבן פסח ועכ"פ יגיל וישמח בלבו שמחה עצומה עד מאוד בכל עת הלישה והעריכה ואפייה של מצת מצוה וישגיח בעצמו בשמחת לבו מאוד ודי בזה. הזמנה מלתא היא אם מזמין יין צמוקים לד' כוסות יראה שיהיה היין טוב ומשובח כי גם בכל המצות אין ראוי לקמץ

מה גם במצוה זו שהפליגו בה חז"ל אפי' עני שבישראל לא יפחות כו' לכן ראוי להזהר בכל מה דאפשר שיהיה היין משובח יותר. ודי בזה. ועל כרפס יזמין עלי בצלים כי על הפוטר זייל חי אין ראוי לברך עליו בורא פרי האדמה ועל מרור יזמין תמכא שקורן חריי"ן לגוררו על הרייב"א אייזין דוקא כי בלא"ה אפשר שלא יוכל לאכול ממנו כזית מרור אגב חורפי' וע"י גרירא בקל יכול לאכול ממנו כזית דעד שעת האכילה על הסדר יופג קצת המרירות. אך למחר בליל שני של פסח מוכרח אדם לגרור שנית קודם הסדר כי זה שנגרר מאתמול נפגם טעם מרירותא מכל וכל ואף אם יהיה הכלי מכוסה בכסוי היטיב עד הסדר הב' אינו מועיל כל זה נסיתי בעצמי. ובס' אלי' רבה מתיר לגרור תמכא בי"ט וראוי לסמוך על דעת המקילין לצורך מצוה. והזרוע יזהר שלא יהא מבשר עוף כי רוב נשים עושים צואר של עוף לזרוע. על תפלת המנחה של יום זה באנו להזהיר שיהיה בעונתה כי עינינו ראו רבים עוברים זמן מנחה זו מחמת טרדת היום אך אדם מועד לעולם ואשרי אדם מפחד תמיד להיות תפלת המנחה לזכרון ותמיד כל היום ההוא ובל יעבור זמנה ח"ו ולהכין בזריזות כל צרכו הכל מקודם בכל מה דאפשר ודי בזה. ואחר כל הנ"ל ילך לבה"כ להתפלל תפלת המנחה בזמנה ובכוונה עצומה ואחר תפלת המנחה יסדר סדר הקרבת הפסח וכבר נדפס בסידור' ומקודם יקרא בחומש הפרשה בפ' בא דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה וגו' ואחר קריאת הפרשה יאמר סדר ההקרבה בסידור כנ"ל וכשיגיע זמן תפלת ערבית יתפלל בכוונה עצומה ביתר שאת ויתר עז משאר הימים וביחוד בברכת אמת ואמונה כי יומא קא גרים הכוונה יתירה כי זה היום עשה ה' נפלאות גדולות במצרים לעינינו לגאלינו משם וע"כ יכוין ביתר שאת כל הכוונות הראיות בברכה זו שבארנו למעלה בתפלת החול יותר ויותר בהודאה ובשמחה עצומה כי הוא הזמן גרמא ודי בהערה זו:

עתה באתי כמזכיר להוסיף אזהרה בק"ש די"ט אף ששבת וי"ט לאו זמן תפילין הוא מ"מ יכוין בפסוק וקשרתם לאות וגו' בזה"ל הריני מקבל עלי מ"ע זו של תפילין לקיימה אחר י"ט כאמור למעלה בק"ש דשבת ע"ש:

פרק ה

תפלת הרגלים ערבית שחרית מנחה

(**אתה** בחרתנו) הנה בתפלת הרגלים נוסח ההודאות של אתה בחרתנו נמשך להלן אל יעלה ויבא שאחר זה וע"כ יאמר האדם אתה בחרתנו ויעלה ויבוא בשברון לב מאוד ובכוונה עצומה במחשבתו להבורא ית"ש שירחם עלינו ויזכור אותנו בחג הקדוש הזה

כי הימים האלה נזכרים ונעשים התעוררות גדול בעולמות העליונים על כל הנאמר פה. ועיין לעיל במוסף של שבת ר"ח כי בא בארוכה שם יותר בזה ותכוין כוונה הנ"ל ג"כ כאן: **והשיאנו** אבודרה"ם פי' שהוא מל' וישא משאות מאת פניו אליהם שענינו דורון כלומר שלח לנו דורון ברכת מועדיך וגם יתכן לפרש שהוא מל' משא בני קהת כלומר הטעיננו את ברכת מועדך כו' עכ"ל. (מקדש השבת וישראל והזמנים) יזהר לכוין וליתן הודאה פרטיות להבורא ית"ש ויתעלה על השבת ועל גורלנו הקדוש בחלקו ועל הזמנים שנתן לנו במתנה לגודל אהבתו אותנו. גם בענית אמן על ברכת הש"ץ בברכה זו הכוללת כמה הודאות וכיוצא יזהר ג"כ ליתן הודאה במחשבתו בפרטות על כל הנזכר בחתימת הברכה כנ"ל וזכרו נא זאת והתאוששו אתם אחיי ורעי אהובי נפשי כוונה זו בעניית אמן שהיא על כמה הודאות לתת שבח והודיה בפרטיות על כל הדברים הכלולים כנ"ל ודי בהערה זו (רצה ומודים) כבר מלתו אמורה. איתא בכתבי האריז"ל לקרוא הלל בשני לילות ראשונים של פסח בבה"כ דוקא תיכף אחר תפלת ערבית והוא תיקון גדול בפ"ע בעולמות העליונים הקדושים לבד אמירת ההלל על סדר ההגדה וז"ל הטור סי' תע"ג ויש מקומות שנוהגים לקרות ההלל בבה"כ בצבור כדי שלא יצטרכו לברך עליו בשעת ההגדה ומה טוב ומה נעים ההוא מנהגא ויש לו סמך במס' סופרים דאיתא התם תניא ר"ש בן יהוצדק אומר י"ח ימים ולילה אחת גומרים בהם ההלל ובגולה כ"א יום וב' לילות ומצוה מן המובחר לקרוא הלל בב' לילות של גליות ולברך עליו (ר"ל בבה"כ) ולאומר' בנעימה ולקיים מה שנאמר ונרוממה שמו יחדיו וכשהוא קורא בביתו א"צ לברך שכבר בירך עליו בבהכ"נ עכ"ל הטור וכן כתב הב"י בש"ע סימן תפ"ז לאומרה בבה"כ אחר התפלה בברכה תחלה וסוף אך הרמ"א כתב שאין אנו נוהגין לאומרה בבה"כ בלילה. אח"כ ילך לביתו לשלום בשמחת הלב מאוד ומאוד באהבת הבורא ית"ש ויתעלה שבחר באבותינו בלילה הזה להיות לו לעם סגולה שהוציאנו ממצרים וכוונתו ית"ש ויתעלה בהוצאה זו לקרב אותנו לעבודתו בתורתו ובמצותיו הקדושים ועיקר עבודת האדם להשם יתעלה היא שמחת הלב באלהותו ית"ש וזכרו לעד ובעבודתו. ועבודה תמה זו יכול האדם לקיים בכל עת ובכל רגע ואינו מכיר בזה רק יוצרו ובוראו והיא עיקר העבודה להשם יתעלה ועל העבודה זו אמר הנביא והצנע לכת עם ה' אלהיך. גם באיזה הליכה שהולך יכול לקבל על עצמו ולצייר במחשבתו קדושת שמו הגדול וה' רואה ללבב ואין שום אדם מכיר בעבודה העצומה הזו שעובד בשעה קלה זו במחשבתו להבורא ית"ש ויתעלה ודי בהערה זו הקצרה וישמע חכם ויוסיף לקח תן לחכם ויחכם עוד:

סדר הקידוש ליל"ט (בא"י מקדש השבת וישראל והזמנים)

יתן הודאה במחשבתו בפרטיות על השבת בפ"ע וישראל בפ"ע ועל הזמנים בפ"ע כנ"ל בתפלה ובחג הסוכות יברך (לישב בסוכה) בשמחה עצומה מאוד. וברכת (שהחיינו) יברך ג"כ בשמחה והודאה עצומה במחשבתו להשם יתעלה שהאריך ימי חייו עד זמן זה לקיים מצותיו הקדושים השייכים ברגל זה וגם על שהאריך ימי חיי בניו עד זמן זה ויאמר בלבו בניי הקטנים אף שיברכו ברכה זו בעצמם לא יתנו הודאה במחשבתם כראוי לו ית"ש אתן אני בשבילם הודאה עצומה. וכשחל י"ט במ"ש ראוי להתנהג שיאמר לאחר שיקריב שתי נרות ביחד כדי שיברך ברכת מאורי האש על האבוקה כדינו:

פרק ו

סדר ההגדה

סימנא מלתא היא בהני חמשה עשר של הסדר קדש ורחץ כו' כי נרמזו בו סודות גדולים ונפלאים מאוד וע"כ בעבודה זו יאמר גם סימנים בפה מלא דהיינו קודם הקדוש יאמר בפה מלא (קדש). וקודם הרחיצה הראשונה יאמר (ורחץ). וכן כל הסדר עד נרצה יאמר ג"כ בפה מלא נרצה (ומהראוי) להודיע לאנוש כערכי כי כל הסדר של הלילה הזה הוא ע"פ גמרא הקדושה ומי שהאיר לו השם עיני שכלו ומעיין בכתבי האריז"ל יראה מגודל התיקונים הנוראים של כל הסדר ע"כ יזהר לומר לפני כל דבר ודבר של הסדר לשם יחוד כו' ופסוק ויהי נועם והעיקר שיכוין שבכל דבר הוא עושה נחת רוח ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויעשה כל דבר בשמחה עצומה ורחמנא לבא בעי.

קדש בכוס ראשון יעשה הקידוש מעומד. **ורחץ** ברחיצה זו של טבול ראשון יזהר האדם שתהיה הנטילה כדינו כי לדבר שטבולו במשק' בעי נטילה כדינו אך הוא בלא ברכה ולא כפי שנוהגין רוב המון עם ליתן מעט מים על ידיהם ברחיצה זו. **כרפס** ז"ל אבודרה"ם כרפס זכר לששים רבוא שנשתעבדו בעבודת פרך כי כשתהפוך כר"פ תמצא בו פרך. והס' סי' לס' רבוא עכ"ל ויאמר בפה מלא **יחץ** ויחצה המצה וישמור חציה לאפיקומן ואח"כ **מגיד** ויתחיל כהא לחמא עניא כו'. (כל דצריך ייתי ויפסח) אבודרה"ם פי' מי שאין לו צרכי הפסח כגון חרוסת ומרור ויין לד' כוסות יבא ויעשה סדר הפסח עכ"ל בקיצור. (מה נשתנה) כו' כתב אבודר"הם אין אנו מטבילין פי' אין אנו אוכלים קודם עיקר סעודתינו ירקות אפי' פעם אחת הלילה הזה שתי פעמים כרפס ומרור כי הטבול אצל רז"ל היא האכילה כי כל מאכלם היה ע"י טבול כו' עכ"ל:

עבדים היינו לפרעה כו'

קודם שיתחיל בספור ההגדה יאמר בשמחה עצומה לשם יחוד קב"ה ושכינתיה כו'

הריני מוכן ומזומן לקיים מ"ע שצוני בוראי ית"ש לספר ביצ"מ ביחוד בלילה הזה והנני מוכן לספר לבניי ולבני ביתי הניסים והגבורות והנפלאות שעשה הבורא ית"ש ויתעלה זכרו לעד עמנו בעת יציאת מצרים וכוונתי לתת בזה הספור נחת רוח ליוצרי ובוראי ב"ה וב"ש ויהי נועם כו':

הנה אחיי ורעי החיוב מ"ע של ספורי מצרים בלילה הזה הוא על כל איש מאישי ישראל אף אם הוא ביחידי על שולחנו ואין זולתו עמו כפי שמבואר בזה"ק אך אם אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתיך ובניך כשתילי זתים סביב לשלחניך עיקר מצות הספור הוא לבניו ולבני ביתו להודיע להם גבורותיו ית"ש ואת ישועת אלהינו ית"ש ויתעלה שעשה עמנו בהוציאנו ממצרים ואשר לו הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו ועיקר כוונתו יהיה להכניס בלבם האמנה שלימה באלהותו ית"ש ויתעלה ובגודל גבורותיו ונפלאותיו לכן ראוי להבינם כל ספור ההגדה על לשון שמבינים לפרסם להם גודל הניסים וגבורות ונפלאות של בוראנו ית"ש ויתעלה ולא די לפרש להם כלליות הנסים מה שכתוב בהגדה רק לפרט ולבאר באר היטיב כל נס ונס ע"פ מה שנמצא כתוב בגמרא ובמדרשים ובשאר ספרים. וראוי לכל יודע ספר מקודם פסח לחפש בכל הספרים בדוקין שבעין דוכתא דלדדהו הוה מאומה איזה ענינים קדושים בפרטי הניסים והנפלאות של יציאת מצרים הכתוב בתורה בכללות ולספר פרטיהם לבניו ולבני ביתו בליל שימור פסח כדי להגדיל בעיניהם הנס ויתנו בלבם יותר שבח והודיה להבורא ית"ש ויתעלה ודי בהערה זו. וגודל מעלת ספור י"מ בלילה זו וגודל נחת רוח שעושין בזה הספור להבורא ית"ש ויתעלה מבואר בזה"ק פ' בא ד' מ' ע"ב בר"מ. וז"ל פקודא בתר דא לספר בשבחא דיציאת מצרים דאיהו חיובא על ב"נ לאשתעא בהאי שבתא לעלמין. הכי אוקימנא כל ב"נ דאשתעי ביציאת מצרים ובההוא ספור חדי בחדוה זמין איהו למחדי בשכינתא לעלמא דאתי דהוא חדו מכלא דהאי איהו ב"נ דחדי במארי'. וקב"ה חדי בההוא ספור. הנה עיניכם הרואות גידל החיוב וגודל מעלת של ספור יציאת מצרים בכל הימים וביחוד בלילה הזה והעיקר של הספור היא החדוה והשמחה שבלבו בעת הספור כמו שדייק בלישני' הזה"ק הנ"ל הרי לפניך באר היטב דבספור זה יהיה דוקא החדוה והשמחה עמה וראו גם ראו אחיי ורעיי איכות ההתפארות והתרוממות הגדול לאין תכלית וחקר והנה איך ומה ראוי לאדם לנדד שינה מעיניו בלילה הזה להאריך בספור הניסים והגבורות והנפלאות של בוראנו ית"ש לבניו ולבני ביתו כנ"ל. ואף אם בני ביתו אינם יכולים להתאפק מהשינה מ"מ יאריך בספור הנס בפ"ע כמבואר במאמר הקדוש הנ"ל שכל התיבות שמוציא האדם מפיו בההוא ספור סלקין לעיל' וכל פמליא

דלעילא מתכנשין ורואים הספור שיצא מפיו ואודאן כלהו לקב"ה ואסתלק יקרי' עלייהו עילא ותתא ודי בהערה זו. ואלו לא הוציא הקב"ה הרי אנו ובנינו כו' ז"ל הזה"ק פ' בא דל"ז ע"ב ברחוצנותא דאלין דרגין סריבו מצראי די בהון עבדו קשרא לישראל דלא יפקון מן עבדותהון לעלמין. ובהאיאתחזי גבורתא ושלטנותא דקב"ה על דא כתיב מי לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך עכ"ל כל (ימי חייך להביא לימות המשיח) בזה ראוי להסביר לבני ביתו שאנו מצפים שיעשה לנו הבורא ית"ש ויתעלה ניסים ונפלאות בקריעת שבע נהרות ובהליכת עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה:

וע"פ כתבי האר"יז"ל יש לומר אחר ותמלא הארץ אותם פסוק ואעבור עליך ואראך כו' עד בדמייך חיי ותמצאנו בסדורים בברכת המוהל. (ורב כמה שנאמר) רבבה כצמח השדה נתתיך כו' ראוי לפרש לבני ביתו פסוק זה. כשאומר (דם ואש ותמורת עשן) ישפוך ג' שפיכות ולא ע"י האצבע אלא מהכוס עצמו לתוך כלי שבור. וכן יעשה בשפיכת היין בעשר מכות. האריז"ל. וכשימנה האדם העשר מכות (דם צפרדע כנים) כו' יסביר ויבינם לבני ביתו כידוע ע"פ הגמרא:

וראוי לספר ג"כ לבני ביתו העשרה ניסים שנעשו לאבותינו על הים ותמצאם בפי' הברט"נורה בפ"ה דאבות במשנה עשרה ניסים נעשו לאבותינו במצרים ועשרה על הים ע"ש:

רבן גמליאל אומר (כל שלא אמר ג' דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו)

ז"**ל** אבודרה"ם אע"פ שיאכל פסח מצה ומרור לא יצא ידי חובתו אם לא יאמר שלשה דברים למה הם באים שמצאנו שהכתוב הקפיד באמירה ובהגדה ומפרש והולך למה הם באים עכ"ל. וענין קרבן פסח מבואר בזה"ק פ' פנחס דרנ"א ע"א וז"ל אמרא דאיהו פסח אמאי אלא דחלא דמצראי ואלהא דלהון הוה אמרא אמר הקב"ה מבעשור לחדש סיבו דחלא דלהון דמצראי ותפשו לנ' ויהא אסיר ותפיש בתפישה דלכון יומא חד ותרין ותלתא וביומא ד' אפיקו לי' לדינא ואתכנשו עלי' ובשעתא דמצראי הוו שמעין קל דחלא דלהון דתפיש בתפושה דישראל ולא יכלין לשזבא לי' הוו בכאן והוו קשי' עלייהו כאלו גרמייהו אתעקידו לקטלא. אמר הקב"ה יהיה תפיש ברשותינו יומא בתר יומא ארבעה יומין בגין דיחמון יתי' תפיש וביומא רביעאה אפיקו לי' לקטלא ויחמון לי' מצראי היך אתון עבדין בי דינא. ודא קשיא להו מכל מכתשין דעבידלון קב"ה אנון דינין דיעבדון בדחליהון. לבתר דיינין לי' בנורא עכ"ל בקיצור:

לפיכך (אנחנו חייבים להודות) כו' הודאה זו יאמר אדם בקול רם ובשמחה עצומה עד מאוד ובמתון ויפרש לבני ביתו פי' המלות עד שירה חדשה הללויה. בא"י (אשר גאלנו וגאל את אבותינו) בתיבות אלו יתן האדם במחשבתו הודאה גדולה ועצומה להבורא ית"ש ויתעלה על הגאולה ויצייר במחשבתו ממש שגאל ופדה אותו ואת בניו בלילה הזה ממצרים. (רחצה מוציא מצה) ויזהר לאכול פרוסת המוציא בהסיבה שמאלית ולא יסיח דעתו בענין אחר ויחשוב בעת האכילה זו בזה"ל אני מקיים באכילת מצה זו צווי יוצרי ובוראי ית"ש שצונו במ"ע בתורתו הקדושה לאכול בלילה הזה מצה והנני מקיים מ"ע זו לתת בזה נחת רוח ליוצרי ובוראי ית"ש ויתעלה כן יחשוב במחשבתו בשמחה עצומה כל עת האכילה פרוסת המוציא משני שיעורי כזית של המוציא ושל אכילת מצה. ויזהר שלא ישהה באכילתה יותר מכדי אכילת פרס לכן ימהר קצת באכילה זו. גם יזהר שלא יסיח בין ברכת המוציא זו ובין אכילת הברכה כדי שתעלה ברכת אכילת מצה וברכת המרור על הכריכה ג"כ וכן אי' בטור סי' תע"ה. (שלחן עורך). וראוי להזהר שלא ימלא כריסו בעת הסעודה כי מלי כריסי' זני בישא היא שלא יוכל לאכול מצה של אפיקומן לתאבון. (צפון) יאמר בפה מלא ואח"כ יאכל אפיקומן ג"כ בכוונה הנ"ל דברכת המוציא. ויזהר לאכול אפיקומן קודם חצות לילה כדאי' בטור ובש"ע ובב"י בחבורו שקול וטרי אם אכל אחר חצות לא יצא ידי חובתו. ואבודרה"ם כתב להדיא שלא יצא ידי חובתו. (ברך) יאמר בפה מלא וראוי מאוד להשתדל אחר זימון בלילה הזה. וז"ל הטור ומצוה לחזור אחר זימון והכי אתמר במדרש תהלים הקוראים את ההלל צריך שיהיו ג' שיהא א' אומר לשנים הודו. עכ"ל הטור. (הלל) יאמר בפה מלא. ודעת האריז"ל אחר גמר ההלל לא יאמר יהללוך ה' אלהינו על כל מעשיך כו' אלא יתחיל לומר תיכף הלל הגדול ונשמת ובמקהלות רבבות וישתבח עד ברכות והודאות מעתה ועד עולם ואח"כ יאמר יהללוך ה"א על כל מעשיך כו' עם החתימה בא"י מלך מהולל בתשבחות וכן דעת הב"י בש"ע סי' ת"פ. ואחר חתימת הברכה של הלל ראוי לשתות תיכף כוס רביעי בהסיבה ויברך אחריו ברכה אחרונה על הגפן ועל פרי הגפן כו' ויאמר (נרצה). ואח"כ (חסל סידור פסח) כו' עד גמר כל הפיוטים. ואחר הפיוטים יאמר שיר השירים במתון גודל ובנעימת קול ועיקר להבין פירושו והנה זה בא למעלה בשער העליון גודל מעלת אמירת שיר השירים עיי"ש. (ואח"כ) אם יכול יוסיף להתאפק ולעמיד עצמו מהשינה יהגה עד אור הבקר במאמרי זה"ק המדברים מענין יציאת מצרים ומסוד הד' כוסות. וז"ל הטור והכי איתא בתוספתא חייב אדם לעסוק בהלכות פסח וביציאת מצרים כל הלילה. עכ"ל הטור. והנה מאמרי הזה"ק המדברים מענינים הנ"ל המה מפוזרים אחת הנה ואח' הנה בכל

חלקי הזה"ק ורואיו יאמרו איו איפוא הם רואים כי יעבור אשמירה בלילה ואבקשהו ולא נמצא ולתועלת אנשים כערכי הנה באתי במגילת ספר כתוב להגיד את הרשום רשומו ניכר איה מקום כבודם, בפ' ויצא דף קנ"ז ע"א פתח ר' חייא ואמר. בפ' בא דל"ה ע"ב ועבר ה' לנגוף כו'. בפ' אמור דצ"ה ע"א ובחדש הראשון כו'. בפ' בהעלתך דקמ"ח ע"ב ר' אבא פתח אשרי העם יודעי תרועה כו'. בפ' פנחס דר"ן ע"ב ר' חייא פתח בארבעה עשר יום לחדש כו'. בפ' תצא דר"פב ע"א רעיא מהימנא מארי דפסחא כו'. (ואם) יתבונן בעצמו שיחטפנו השינה אזי יאמר תיכף פרשה ראשונה של ק"ש וברכת המפיל ופסוק בידך אפקיד רוחי ואם נסתפק אם קרא ק"ש של ערבית בזמנה יקרא כל הג' פרשיות של ק"ש (וקודם) תפלת שחרית יטבול עצמו במקוה טהרה לכבוד הרגל:

פרק ז

תפלת מוסף דרגלים

(**ומפני** חטאינו) כו' הנה כבר מלתו אמורה במוסף דר"ח כלל הכוונה דכל תפלת המוספין עיי"ש אך מוסף עליהם דרגלים שתקנו אנשי כה"ג לומר או"א מלך רחמן כו' ושם נעלה ונראה ונשתחוה כו' כי בזמן שבית המקדש היה קיים היו כל עם הישראלי עולים בכל רגל לבית מקדשינו להראות עצמינו לפני בוראנו ית"ש ויתעלה ובזה היה שמו הגדול נתגדל ונתקדש בכל התבל וביחוד פרסו' של הבנין הגדול והנכבד והמפואר של בהמ"ק והנסים שנעשו בו ע"י השראת השכינה הקדושה שם. נשמע בכל העולם גם הגדולה המפורסמת שהי' אז לישראל וע"י כל זה נתגדל ונתקדש שמו הגדול ית"ש ויתעלה בכל העולם והן עתה נתהפך קערה על פיה בשביל עונינו הרבים לכן תקנו אנשי כה"ג לנו להתפלל ע"ז בשלש רגלים גם בימים הנוראי' ר"ה וי"כ ימי הכתיבה והחתימה לטובה הנוסח מלך רחמן שתשוב ותרחם עלינו ועל מקדשך כו' גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה והופע והנשא עלינו לעיני כל חי כו' לכן ראוי לכל איש הישראלי לומר ומפני חטאינו כו' במרירות נפש מאוד ומי שעלול לירידת דמעות ראוי שפלגי מים תרד עיניו ולהוריד כנחל דמעה ע"ז גם בתפלה (אלהינו ואלהי אבותינו) מלך רחמן רחם עלינו כו' ראוי לומר במר נפש מאוד אולי ירחם עלינו ודי בהערה זו:

נשיאת כפים

גודל מעלת ברכת כהנים והגבהת ידם הימנית על השמאלית דוקא בעת נשיאות כפיהם מבואר ברעיא מהימנא פ' נשא דף קמ"ה ע"א וז"ל פקודא כ"ב לברכא כהנא ית עמא בכל יומא בזקיפו דאצבען כו' וע"ד בברכתא דקא בריך כהנא ית עמא אצטרך לזקפא ימינא על שמאלא ולעיינא בעינא טבא. וכד פריש ידוי כהנא שכינתא שריא על אנון אצבען

דהא קב"ה אסתכ' עמי' דכהנא באנון ברכאן וישראל מתברכין מתרין סטרין מעילא ותת' מעילא שכינתא דשריא על אנון אצבען וכהנא דקא מברך ת"ח מלין דקא עבדי מתערין מלין לעילא כגוונא דא בפרישו דאצבען דכהנא לתתא אתערת שכינתא למיתי ולשרי' עלן כו' וכהנא בעי לברכא בעינא טבא באסתכמות' דשכינתא כמה דאתמר. בההוא שעתא דברכתא דא נפקא מפומי' דכהנא אנון שתין אתוון נפקין כו' וכלא שכינתא עלאה ושכינת' דלתתא אודין בכהנא באנון ברכאן עכ"ל ועיין ג"כ בפ' פקודי דף רכ"ה ע"א מענין זה. (וע"כ) כל איש איש מזרע אהרן והוא הול' ליש' את כפיו הלו' ילך בשמחה עצומה והברכה יהיה בשמח' רבה ועצומה וכוונ' השמחה הלא המה באו בשערי' הקודמים בעליית הכהן לתורה ע"ש ויזהר מאוד ומאוד שיזקוף ידו הימנית על השמאלית כמבואר בזה"ק הנ"ל וכן מבואר בש"ע סי' י"ב ע"ש וטוב עין הוא יברך ונותן הברכה בעין יפה כמבואר בזה"ק הנ"ל. ויזהר מאוד להדגיש היוד של תיבת וישמרך ותיבת ישא שלא יקרא **ואשמרך**. **אשא** באלף לקלות תוצאות אותיות הגרון. (וכל) העם ישמעו ברכת הכהנים כשהוא יוצא מפי כהן באימה וביראה כמבואר בזה"ק פ' נשא דף קמ"ז ע"א וז"ל תאנא בההיא שעתא דכהנא פריס ידוי ומתברכין עלאין ותתאין צריכין עמא למיתב בדחילו באימתא ולנדע דההיא שעתא עידן רעותא אשתכח בכלהו עלמין ולית דינא בכלהו עכ"ל. ועיניהם ישיתו לנטות בארץ כמו שעומד בתפלה ממש כמבואר בש"ע סי' קכ"ח סעיף כ"ג ע"ש. ויכוין לבו לכל תיבה ותיבה שיוצא מפי הכהנים ולא יאמר שום פסוק הנדפס בסדורים כמבואר בש"ע סי' הנ"ל סעיף כ"ח ע"ש רק בסוף כל ברכה שמאריכין הכהנים בניגון ראוי לומר רבונו של עולם אני שלך כו' אך יזהר מאוד לסיים קודם שיצא מפי הכהנים תיבה של סוף הברכה וישמרך ויחונך שלום ויענה אחריהם אמן בכוונה עצומה. ואחר גמר התפלה לך בשמחה אכול לחמך ויקדש על היין במקום הסעודה כידוע וקודם הקידוש יאמר פסוק בפ' אמור אלה מועדי ה' מקראי קודש אשר תקראו אותם במועדם האריז"ל. ואז תתענג על ה' ולכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו. כי מה מאוד גדלה מעלת הצדקה גם בכל הימים כידוע מגמרא הקדושה ומז"הק ולהיפך ר"ל מגודל עונש המעלים עינם מן הצדקה ועשיתי לו מדור בפ"ע בעז"ה בשער הכולל פרק עשירי

ומה גם שצריך אדם להזהר מאוד ומאוד בנתינת צדקה לעניים ואביונים בחגים ובמועדים כמבואר בזה"ק בהקדמת בראשית ד"י ע"ב וז"ל פתח ר"ש ואמר כל מאן דחדי באנון מועדיא ולא יהב חולקי' לקב"ה ההוא רע עין שטן שונא אותו וקא מקטרג לי' וסליק לי' מעלתא וכמה עקו על עקו מסבב לי'. חולקיה דקב"ה למחדי למסכני

כפום מה דיכיל למעביד בגין דקב"ה ביומיא אלין אתי למחמי לאנון מאני תבירין די ליה ועאל עלייהו וחמי דלא לית להון למחדי ובכי עלייהו סלי' לעיל' לחרב' עלמ' אתאן בני מתיבת' קמי' ואמרי רבון עלמא רחום וחנון אתקריאת יתגלגלון רחמיך על בנך. אמר לון וכי עלמא לא עבדית לי' אלא על חסד דכתיב אמרתי עולם חסד יבנה ועלמא על דא קיימא. אמרי קמי' מלאכי עלאי רבון עלמא הא פלניא דאכיל ורוי ויכיל למעבד טיבו עם מסכני ולא יהיב לון מידי אתא ההוא מקטרגא ותבע רשו ורדף אבתרי' דההוא בר נש כו' ותנינן בכל סעודתא דחדוה ההוא מקטרגא אזיל וחמי אי ההוא אקדים טיבו למסכני סליק לעילא ומקטרגא עליה אברהם כיון דזמין לרברבי כו' עכ"ל. לכן הירא את דבר ה' מעבדי ה' יזהר קודם הרגל לחלק צדקת פרזונו בישראל איש כמתנת ידו כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך וביום טוב היה בטוב לשלוח מנות לאין נכון לו ופת לחננה כי בא מועד לחונן דלים יכבשנו בזה למקטרג לבל יקטרג כנ"ל בזה"ק הנ"ל. ויזהר האדם מאוד משיחת חולין בי"ט כמו בשבת כי אין בין י"ט לשבת כו' ובכל שאר דברים קדושת י"ט כקדושת שבת כי גם בי"ט יש לאדם נשמה יתירה כמבואר בזה"ק פ' פנחס דף רמ"ב ע"ב. וז"ל לה' אלהינו בכל קראנו אליו דשם ה' מוכתר עלייהו בכתרי' דאיהו כתר עליון והאי איהו נשמה יתירה דכל ישראל בשבת ויומין טבין ובג"ד תקינו כו' עכ"ל וראוי שביום טוב היה בטוב זה תורה להרבות בלמודה. את חג המצות תשמור עצמך ממשהו חמץ בכל מה דאפשר כמבואר בזה"ק פ' תצא בר"מ דרפ"ב ע"ב. וז"ל מארי דפסחא בזמנא דשליט עלייהו ליל שמורים כלהו צריכין למהוי שמורים ונטורים מחמץ ושאור בכל שהוא וכל מאכלים ומשקים כלהו נטורין. ומאן דנטיר לון מחמץ ושאור. גופיה איהו נטיר לתתא ונשמתיה לעילא ואתמר ביה לא יגורך רע בגין דהא אתעביד גופי' ונשמתיה קדש קדשים ואתמר ביצר הרע וכל זר לא יאכל קודש והזר הקרב יומת כו' מאן דערב חמץ או שאור כל שהוא במצה כאלו משקר חותמא דמלכא עכ"ל. גם האריז"ל מזהיר מאוד על זהירת משהו חמץ בפסח. וכתב שיחמיר האדם בכל החומרות של כל הפסוקים והזהיר ממשהו חמץ בפסח מובטח לו שלא יחטא כל השנה. עכ"ל. וע"כ כל שבעת הימים ראוי לאדם למעט באכילת מצה אף שהיא שמורה משעת קצירה כי אינך יודע איזה מהן יכשר ממשהו חמץ בשעת אפיה ותפק לרעב נפשך בשאר מאכלים ובמיני לפתן. גם נהגו יראים ושלמים שאין אוכלים מצה שבא עליה מים אחר אפייתה. כל אשר יעשה משקה מדבש שבכלים קטנים הנמכרים בשוק ראוי להזהר מלשתותם שנתברר שמערבין בהם קמח. ואף מדבש הנעשים מחביות גדולים ראוי לאדם למעט בשתיתו בכל מה דאפשר. וביחוד ממשקה קווא"ס שעושין

מיאגודע"ש או מתפוחים ראוי לכל ירא וחרד להרחיק משתיתו כי ע"פ רוב נמצאים בתוך החביות גרעינים חמוצים:

פרק ח

ליל י"ט שני וספירת העומר

אחר ערבית דליל ב' של פסח ע"פ כתבי האריז"ל לא יספור ספירת העומר בב"הכ עם הצבור אחר תפלת ערבית קודם הסדר כי תיקון מצוה זו על סדר תקון העולמות העליונים הקדושים אינה באה כי אם דוקא אחר גמר כל הסדר בכל הלכותיו. אך בשאר ימי ספירה יזהר לספור דוקא עם הצבור בב"הכ. וערבית תפלה בזמנה מצוה בכל השנה ומה גם בימי העומר כדי לספור ספירת העומר עם הציבור. יזהר האדם במצות ספירת העומר. וז"ל הזה"ק פ' אמור דף צ"ז ע"ב תא חזי כל בר ישראל דלא מני חושבנא דא אנין שבע שבתות תמימות למזכי לדכיותא דא לא אקרי טהור ולאו בכללא דטהור הוא ולאו הוא כדי למהוי לי' חולקא באוריתא. ומאן דמטי טהור להאי יומא כו'. עכ"ל בקיצור. והתבוננת על מקומו והננו אוזן מלין תבחן מזה גודל ענשו ר"ל להמבטלה וגודל שכרה להמקיימה. אך אם קיים עשה שבה ע"ד מצות אנשים מלומדה הוא קיים ולא קיים כלל כמבואר למעלה בשערים הקודמים כראי מוצג בראיות ברורות וביחוד במצוה זמנית זו של ספירת העומר. שהמעיין בזה"ק ובכתבי האריז"ל עיניו יראו ועפעפיו יבחנו גודל מעלתה ובתקונים הנעשים בקיומה ואיך ומה ראוי לאדם להכין את לבו ומחשבתו אל עוצם הכוונה. אך לאו כל מוחא סובל דא לכוין כוונת האריז"ל. לכן אין טוב לאדם כ"א להתקין את עצמו לתפלה לעני כי יטיף מלתו על לשונו אמורה על עניות דעת בזה ומקודם להכניס אמונה שלימה ואמיתות עכ"פ בלבו שהלא הוא כמוס סוד ה' ליראיו במצוה זו ובקיומה יעשה בהם תקונים נפלאים ונוראים וע"ז יתפלל תפלה קצרה שיהא חשוב מצוה זו בעיני הבורא ית"ש כאלו כיון בכל הכוונות שכוונו בה אנשי כה"ג ויאמר לשם יחוד כו' ואח"כ יברך הברכה בשמחה עצומה מאוד וכשיסיים (על ספירת. העומר) יכוין לבו אל שמחה עצומה יותר בעת עשיית המצוה דהיינו בעת שיאמר:

היום יום אחד לעומר

ויכוין במחשבתו שבתיבות אלו שיוצאים מפיו עושה תקונים גדולים ונוראים ויכוין ג"כ לתת בזה נחת רוח ליוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה ויאמר י"ר כו' שיבנה בית המקדש כו' ושם נעבדך כו' וערבה כו' ויתפלל אדם תפלה זו על בנין בהמ"ק בשברון לב מאוד ומקירות לבו אל הבורא ית"ש ויתעלה שיבנה בהמ"ק ב"ב ונוכל להקריב בה כל הקרבנות בכדי לתת בזה נחת רוח לית"ש ויתעלה זכרו לעד וזהו עיקר הכוונה של תפלה

זו. ותפלה זו היא המשך אל תקון הספירה ובאה חובה על האדם תיכף אחר הספירה ועושה בה ג"כ תקון גדול בעולמות העליונים כתבי האריז"ל. לכן יזהר האדם מאוד בכוונתה. ואחר תפלה זו יאמר (מזמור למנצח בנגינות מזמור שיר אלהים יחננו) כו' בכוונה עצומה עד מאד ואמירתה ג"כ מתקוני הספירה ואף אם יכוין רק פי' המלות של מזמור ע"פ פרש"י בודאי יתלהב לבו אל האהבה עצומה ועזה באלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד ואל גודל ההודאה במחשבתו על חלקו וגורלו הקדוש שחבל נפלה לו בנעימים אף נחלת שפרה לו תחת אלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד ואל גודל התשוקה על ההתגדלות שמו הגדול של הבורא ית"ש ויתעלה כי כל זה כליל תפארת בסיבות המזמור הזה. ואל כל זה יכין לבו לכוין והתחבולה שיאמר התיבות במתון גדול ויכוין פי' המלות עפרש"י ואז ממילא יתלהב לבו אל כל כוונות הראויה ודי בזה. ואחר מזמור זה יאמר תפלת (אנא בכח) ג"כ בכוונה עצומה עד מאוד במתון גדול מלה במלה ועיקר שיכוין אף ע"פ פשוטו עיקר הבקשה של תפלה זו. ותפלה זו היא ג"כ מתקוני הספירה והיא תפלה כוללת על כל ישראל ותקון הנפש מאוד וגודל מעלתה הובא בזה"ק ותקונים בהרבה מקומות. ולפי שמצות ספירת העומר הוא תקון גדול ונפלא לטהר את נפשו שנפגמה בעונות ר"ל לכן תקנו לומר אחר הספירה תפלת (רבונו של עולם אתה צויתנו כו' כדי שיטהרו נפשות עמך ישראל מזוהמתם כו') וראוי לאדם שיתפלל תפלה זו בכוונה עצומה ובשברון לב מאוד ואם יכול להוריד דמעות מה טוב כי הוא זה כל האדם לתקן נפשו בעודו בחיים חיותו ודי בהערה זו:

חול המועד

הנה אף שכבר נתבאר בש"ע א"ח הלכות ח"ה בכל פרטיו אך כראם זולת שמזלזלים בעוה"ר בקדושת ח"ה ורבים אינם נזהרים בהלכותיו ככל חוקותיו וככל משפטיו לעשותו באתי לעורר לבב אנוש כערכי במימרות של הגמרא הקדושה ולזכרון להם במאמר הזה"ק. וז"ל הגמרא פרק אלו

הן הלוקין א"ר ששת כל המבזה את המועדות כאלו עוע"ג וסמיך ליה את חג המצות תשמור ופרש"י המבזה חולו של מועד שעושה מלאכה האסורה לו ובפ' אין דורשין ר' יונתן אומר ק"ו ומה ראשון ושביעי שאין קדושה לפניהם ולאחריהם אסורים בעשיית מלאכה חולו של מועד שיש קדושה לפניהם ולאחריהם אינו דין שיהיו אסורים בעשיית מלאכה כו'. ואיך לא יחרד לב האדם בעשיית מלאכה בח"ה שלא יהיה כעע"ג וככופר בעיקר ר"ל. ועיניך תחזינה משרים בזה"ק שיר השירים דנ"א ע"ג ומשם תבחננו גודל קדושת חה"מ. ובאמת אמרו חז"ל בגמרא הקדושה להתיר בחה"מ מלאכת דבר

האבוד והובא גם בש"ע איזה מלאכה נקרא דבר האבד ואיזה לא ודי בהערה זו. בליל שביעי של פסח יכין אדם עצמו לומר ברכת אמת ואמונה בהודאה גדולה ובשמחה גדולה ועצומה במחשבתו שעיקר הנס בלילה הזה היה שנבקעו מימות שבכל העולם עם מי הים ועברו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמצרים נטבעו בים והתעוררות ניסים ונפלאות אלו בעולמות העליונים בכל שנה ושנה בלילה הזה ובהזכיר האדם למטה ניסים ונפלאות אלו בלילה הזה בכונה ושמחה עצומה בלבו ובמחשבתו באלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד מתעורר בזה גדולתו ורוממותו של הבורא ית"ש ויתעלה בכל העולמות. וביחוד תיבות (המעביר בניו בין גזרי ים סוף כו' וראוי בניו גבורתו כו') יאמר בהתלהבות גדול יותר ויותר ובהודאה עצומה במחשבתו עד חתימת הברכה בא"י גאל ישראל ודי בהערה זו. וראיתי בספרים שמנהג חסידים הראשונים שהיו נעורים כל הלילה הזה לספר הניסים והנפלאות של בוראנו ית"ש ויתעלה שעשה בלילה הזה לישראל הנמצאים במדרשים ובספרים גם במאמרי הזה"ק ובמזמורי תהלים המדברים מענין יציאת מצרים וקריעת ים סוף וקוראין פ' בשלח עד אחר כל השירה אשרי להם ואשרי חלקם. ולמחר אחר טבילתו במקוה טהרה יתפלל תפלת שחרית בכוונה עצומה וביחוד שירת הים שהיתה בעצם היום הזה ראוי לומר בהודאה עצומה במחשבתו להבורא ית"ש ויתעלה יותר ויותר. ובעת קריאת הפרשה ויהי בשלח פרעה יטה אזניו היטיב לקריאת הקורא בפנים בחומש ויכוין כל הכוונות המבוארים בקריאת הפ' שמו"ת בערב שבת קודש בשמחה עצומה ובודאי עושה בזה נחת רוח גדול לבוראנו ית"ש ויתעלה ודי בהערה זו. ויהי ממחרת והוא יום אחרון של פסח תפלת העמידה כשיגיע לשבח הגדול בגזירת חי וקיים נורא ומרום וקדוש יאמר שבח הגדול הזה בקול רם ובכל עוצם כחו וישמח בלבו שמחה עצומה עד מאד באלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד. גם תיבות ובכן לך תעלה קדושה כי אתה קדוש ישראל ומושיע. ובקריאת הפרשה יכוין ג"כ כל הכוונות המבוארים בקריאת שמו"ת בערב שבת קודש ויזהר האדם מאוד מלשתות דבש חמץ ביום זה כמו שנוהגין המון עם ר"ל. (בענין תגלחת בימי העומר) האריז"ל מזהיר מאד שלא יתגלח כל ימי העומר לכן יזהר האדם מאוד בזה שלא יגלח קודם ר"ח אייר ולא ביום ל"ג בעומר רק יגלח בערב שבועות שאז מצוה לגלח לכבוד הרגל הקדוש חג השבועות:

פרק י
חג השבועות

ערב חג השבועות שהוא כניסת יום הקדוש זמן מתן תורתינו ישמח ויגיל מאוד באלהינו ומלכנו ית"ש ויתעלה זכרו לעד. ואחר הטבילה במקוה טהרה ילך לבה"כ בזריזות להתפלל מנחה וערבית בכוונה עצומה וביחוד בברכת אהבת עולם בערבית זו תיבות תורה ומצות חקים ומשפטים אותנו למדת כו' ונשמח בדברי תורתיך כו' ראוי לומר בהודאה עצומה במחשבתו להבורא ית"ש ביותר ויותר כי זה היום עשה ה' לבחור באבותינו וקדשם בתורת אמת ובחקים ישרים נגילה ונשמחה בו באלהותו ובתורתו ובמצותיו ודי בזה. ויזהר האדם מאד למעט באכילתו בסעודת הלילה בכל מה דאפשר כדי שיוכל לעשות התקון של הלימוד בלילה זו. ותיכף אחר ברכת המזון ילך בזריזות לבהמ"ד לעשות התקון של הלמוד ולא יבטל בשיחת חולין אף רגע כמימרא ח"ו. וגודל מעלת תיקון הלימוד בלילה זו מבואר בזה"ק וכבר נדפסו המאמרים בתיקון ליל שבועות לכן יזהר האדם מאד ומאד בתקון לילה זו בלמוד כסדר שנדפס בתקון ליל שבועות ויזהר בדקדוק התיבות ממש כמו בק"ש כי טוב מעט בכוונה כו' ובודאי כוונת הזה"ק שכתב שיהיה הלמוד מתורה לנביאים ומנביאים לכתובים כו' שיהיו תיבות הקריאה והלמוד שלמים ככתוב כי כבר הזהיר הזה"ק בעצמו ע"ז בכמה מקומות ומפרש הפסוק הבשר עודנו בין שיניהם טרם יכרת ואף ה' חרה בעם על אותם שחוטפין ומבליעין התיבות ואין מדקדקין היטיב באותיותיה כמבואר בשערים הקודמים. גם יבינו במקרא זו הטעמים לדקדק בם היטיב. וכשיקרא במעשה בראשית ובעשרת הדברות יכוין הכוונות המבוארים בקריאת פ' שמו"ת כי זה שורש ועיקר של הקריאה וקודם עלות השחר מעט ילך לטבול כדי לקבל תוספת קדושה גם בטבילה זו עושה תקון גדול בעולמות העליונים הקדושים בכתבי האריז"ל. ובעת קריאת ס"ת ביום ראשון יזהר מאוד בשמיעתו עשרת הדברות מפי הקורא לכוין כל הכוונות שבארתי בקריאת שמו"ת ויכוין כאלו עומד עתה אצל הר סיני ושומע הדברות מפי הקב"ה וב"ש ומפי ציר נאמן ביתו משה עבד ה' ודי בהערה זו והלימוד ביום חג השבועות בתרי"ג מצות וראוי ללמוד התרי"ג מצות בס' אור השני' וקודם למודו יאמר לשם יחוד כו' הריני רוצה ללמוד תרי"ג מצות שצוה לי הבורא ית"ש ויתעלה וכוונתי כדי לידע להזהר בהם ולשמור ולעשות אותם וכשיגיע לאותם מצות הנוהגין בזמן הזה יקבל על עצמו במחשבתו בשמחה עצומה בקבלה אמתית לקיימם כי זה עיקר ושורש הלמוד ודי בהערה זו.

ובליל שני אם נכון לבו בטוח בעצמו שאף אם יהיה נעור בלילה עד אור בוקר יכול להתפלל בהשכמה ולא ינמנם אזי יעשה תקון הלמוד ממש כיום אתמול כי יעבור ואם לאו את אשר בכחך לעשות תקון הלמוד קודם השינה ילמוד ואח"כ יישן וקודם תפלת

שחרית יטבול במקוה ודי בזה. וקריאת מגילת רות בחג השבועות נזכר בזה"ק דס"ו ע"ד וז"ל תקינו רבנן למגילה זו בשבועות בזמן מתן תורה כו' עכ"ל בקיצור. ובודאי ראוי לקרותה בכוונה. אחיי ורעי זרע ברוכי ה' בנים חביבים למקום מה מאוד ראי לאדם בחג הקדוש הזה זמן מתן תורתינו הקדושה החמוד' והגנוזה אלפים שנה לשמוח בלב בו יותר מכל החגים כדאמר רב יוסף אי לאו האי יומא קא גרים כמה יוסף איכא בשוקא וראוי לאיש ישראלי שיתעורר עצמו ביום הקדוש הזה הן באמצע התפלה הן בלמוד וביחוד בעת אכילה ושתיה להכניס שמחה עצומה בלבו ובמחשבתו ויתן הודאה עצומה להבורא ית"ש ויתעלה שנתן חלקו וגורלו ג"כ מעם הישראלי וזיכה אותו לעבדו ולשרתו בלמוד תורתו הקדושה ובשמירת מצותיו הקדושים והנעלמים יסודותיהם בעולמות העליונים הקדושים לאין קץ ותכלית. ודי בזה:

פרק יא

כוונת תענית כ' סיון

מודעת זאת מגמרא הקדושה ומזהר הקדוש שעבודת התענית היא עבודה גדולה וחשובה מאוד לפני הבורא יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד כי בהתמעט חלבו ודמו על ידי התענית כאלו את דמם תזרוק על המזבח ואת חלבם תקטיר אשה ריח ניחוח לה' יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד אך אליה וקוץ בה שאם אדם מתענה ומסגף את עצמו כמצות אנשים מלומדה ואינו שם על לבו לדעת מה זה ועל מה הוא זה התענית והצער. הכזה יהיה צום יבחרהו הבורא יתברך שמו ויתעלה כהקטרת חלבים ואמורין ע"ג כו' רק הוא מקבל שכר על הפרישה שאינו פורש את עצמו מן הצבור ומקיים גזירת ותקנות קדמונים כגון תענית של כ' סיון ושאר ת"צ כי עיקר ויסוד תענית כגון זה של כ' סיון שהיה עת צרה ליעקב גזירות גדולות בשנת ת"ח ות"ט לאלף הששי ונהפך דמן של אומה הישראלית והגדולים אשר היו בארץ בדור ההוא גזרו ע"ז תענית וקבעו בכי' לדורות יום אחד בשנה ושורש התענית של ענין זה מפורש בתורתינו הקדושה פ שמיני במיתת נדב ואביהו כתיב ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ה' הרי לפניך מפורש יוצא מזה שעל מיתת הצדיקים חיוב מוטל על כל איש ישראל לקונן ולבכות ולהצטער לכן עיקר התענית זה של כ' סיון לתת אל לבו כמעט בכל רגע על הריגת הצדיקים והחסידים שנהרגו במיתות אכזריות משונות ונשפך דמם באותו הזמן ולקונן ולהצטער בלבו על הריגת בניו של מקום ב"ה וב"ש ובודאי היה מזה להבורא ית"ש צער גדול כביכול ואם נשארו בחיים היו לומדים תורתו הקדושה ועושים מצותיו הקדושים כל ימיהם אשר הם חיים על האדמה והיה מגיע לית"ש ויתעלה נחת רות גדול מזה ואין שכחה לפניו

ית"ש צער זה של הריגת בניו הנחמדים. גם על הצער ויסורי הגופים שנהרגו אז יש לנו להתאונן ולקונן ולהצטער ע"ז הרבה מאוד וכוונה זו לא יעדר מאדם כל יום התענית ובודאי יחשב לו לעבודה גדולה ועצומה מאוד להבורא ית"ש ויתעלה ושכרו הרבה מאוד וזולת זה השכר שנחשב לו כאלו הקריב חלבו ודמו ע"ג המזבח אף גם זאת כי נטל עליו שכר גדול ג"כ על שהיה מצטער ומקונן על העדר הנחת מהבורא ית"ש כביכול ולהמשיל הדבר אחים שאהב אביהם אותם בתכלית האהבה ונהרג אחד מהם ע"י יסורים קשים ומרים הנה השכל מחייב שהאחים הנשארים יבכו ויצטערו ויקוננו על צרת אביהם שהגיע לו צער גדול מבנו הנחמד שנהרג ואם היה חי בודאי היה אביו מתענג ומשתעשע בו ועתה אבד מאתו התענוג והשעשוע ההוא ובודאי חיוב גדול על הבנים להצטער על צרת אביהם וגם יש להם להצטער על אחיהם האהוב שנהרג וסבל יסורים קשים ומרים במיתתו ובודאי אם אביהם יודע מצער בניו על צרתו. זאת נחמתו בעיניו וצערו נקל מעליו קצת כידוע שצרת רבי' חצי נחמה ונהפוך הוא באם יודע לאביהם שאינם מצטערים על צרת אחיהם הנחמד שנהרג וגם לא על צרתו ואז מוסיפין לו הוי על הוי וצער על צרתו והנמשל מובן מפאת עצמו. ודי בהערה זו:

חודש תמוז כוונת תענית י"ז בתמוז

הנה זה הצום הוא אחד מד' צומות הנזכרים בפסוק כי כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי וגו' ונתבארו בגמרא הקדושה ובפסוקים וחמשה דברים ארעו את אבותינו בי"ז בתמוז ואלו הן נשתברו הלוחות. ובוטל התמיד מבית ראשון ונבקעה העיר הקדושה ירושלים. ונכנסו בה חיל נבוכדנצר ועשו בו כרצונם. ושרף אפוסטמוס את התורה. והועמד צלם בהיכל. וחיוב גדול על האדם בתענית זה לאונן ולקונן ולהצטער מאוד על כל המאורעו' ההם שמהם כביכול הגיע צער גדול להבורא ית"ש ויתעלה ושבר גדול לבניו כידוע וזהו עיקר ושורש התענית וכל זה יש לו לאדם להעלות על לבו כמעט בכל רגע של יום תענית זה ולקונן ולהצטער בלבו מאוד על כל אלו הנ"ל. וזה היום תחילת בין המצרים. וכתב האר"י ז"ל כל אותם הימים שבין המצרים ישב לארץ אחר חצי היום ויבכה ויקונן על חרבן הבית ובימים ההם לא יביא אדם עצמו לידי חיוב ברכת שהחיינו אפי' בשבת עכ"ל. ונהגו להתאבל בין המצרים איש איש כפי יראתו מהבורא ית"ש ועיין ג"כ בש"ע סי' תקנ"א. וראוי לאדם לסגף א"ע בכל מה דאפשר ואל יקל בעידונין ח"ו שלא יסיח דעתו מאבלות ודרז"ל ע"פ שישו אתה משוש כל המתאבלי' עליה שכל המתאבל על ירושלי' זוכה ורואה בנחמתה ושאינו מתאבל כו' רחמנא לצלן. ויזהר האדם מאוד ביחוד בימים אלו למעט בשיחה

בכל מה דאפשר שלא יבוא למלאות פיו שחוק ואיסור זה הוא גם בכל ימי השנה מדינא דגמרא והובא ג"כ בש"ע סי' תק"ס ס"ה ודי בהערה זו. בישראל ראיתי שערורי' אין איש שם על לב התנהגות המון עם שבערב ר"ח אב אין מתענין כלל בכדי להפסיק מבעוד יום באכילת בשר קודם הט' ימים:

פרק יב

חודש אב

ארז"ל בגמרא הקדושה משנכנס אב ממעטין בשמחה. וראוי לאדם מאוד שיתנהג בימים אלו בשתיקה רק בדבור ההכרחי שלא יבא ח"ו לידי שחוק ושמחת הלב ויפנה לבו רק אל האבלות של חרבן הבית. וראוי לאדם להעמיד עצמו עכ"פ בט' ימים שמר"ח עד אחר התענית מתענוגי אכילה ושתיה בכל מה דאפשר ולכוין בזה לאונן ולקונן על חרבן בה"מק ועל שבר גדול שאירע לעם הישראלי בימים האלו ותחשב לו לצדקה לדור ודור עד עולם. וכבר נהגו רבים וכן שלמים יראי השם שמר"ח עד ת"ב מתענין בכל יום ויום ואחר התענית אין אוכלין שום תבשיל רק פת חרבה ואשרי חלקם. וביותר בערב ת"ב ראוי מאוד לאדם למעט סעודתו בכל מה דאפשר יותר מכל שבעת הימים שלא יאכל רק תבשיל אחד אף קודם חצות כי כדאי הוא בית אלהינו ית"ש ויתעלה למעט מתענוג כל דהוא. ודי בהערה זו:

כוונת תענית ט"ב וכל התנהגותיו

אחר סעודה המפסקת קודם שילך לבה"כ יקבל על עצמו התענית ויחלוץ נעלו מעל רגלו ויענה ויאמר בז"הל הריני מקבל עלי תענית של ת"ב באכילה ושתיה ורחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה כפי שצונו חז"ל והריני מוכן ומזומן לקיים מ"ע ול"ת שצונו יוצרי ובוראי כו' ואני מקבל עלי חמשה ענוים אלו להתאבל ולקונן על חרבן בהמ"ק ועל הריגת הצדיקים בשעת החרבן. ע"כ ויאמר נוסח זה בשברון לב מאוד ואח"כ ילך לבה"כ. ואם חל ת"ב במ"ש תיכף אחר תפלת העמידה כשיראה אור הנר יברך ברכת בורא מאורי האש בשמחת הלב ובהודאה עצומה במחשבתו להבורא ית"ש ויתעלה כפי הכוונה המבוארת למעלה במ"ש כי אף ברכה של דיין האמת על כל צרה שלא תבא צריך האדם ג"כ לברך בשמחה עצומה כמפורש במשנה דברכות פ"ט. ולא יברך על מקרא מגילה קודם קריאת איכה כפי שנדפס בקינות כיון שלא נזכר ברכה זו בש"ע. ויתחיל לקרות מגילת איכה עם הצבור בבכי' גדולה מאוד גם התיבות בעצמם מעוררים לב האדם אל הבכי. והעיקר להכניס בלבו צער ואנינות גדול על כל הנזכר במגילה דהיינו על גודל צערם שהיה אז לישראל במיתות משונות וביחוד על גודל חילול שמו הגדול של בוראנו

ית"ש ויתעלה שהיה אז בין אותם החיילות אשר צבאו פתח בית המקדש שנכנסו אז להיכל ה' ובית קדש הקדשים וקול נתנו בית ה' כיום מועד וקרקרו שם בכל מיני שחוק והיתול ואמרו איה אלהיהם כל זה ישים האדם אל לבו בעת קריאת המגילה ויבכה במר נפש מאוד בכי גדול ובודאי אם יכין אדם רק את לבו אל אנינות גדול ולהצטער עצמו מאוד בעת קריאת הפסוקים ממילא עיניו יורידו כנחל דמעה מאין הפוגו' מראש המגילה ועד סופה ודי בהערה זו. ואחר קריאת המגילה יאמר קינות בבכיה גדולה ג"כ ממש על הכוונה הנ"ל במגלות קינות. וילמוד עד חצות לילה ובחצות יעשה התקון וילמד אח"ז מעט ויקרא ק"ש שעל המטה ויישן כדי שלא יתנמנם למחר בקינות. ויזהר האדם מאוד מאיסור נעילת הסנדל. ובשמיעת הפרשה מפי הקורא בתורה ובקריאת ההפטרה ישים בלבו אבלות ואנינות גדול על כל הנזכר שם. ואחר קריאת התורה יתחיל לומר קינות עם הצבור וכוונת בכיות של הקינות הם ממש ע"ד כוונת קריאת מגילת איכה ועיקר אמירת קינות היא הבכי' כי זה שורש ועיקר בקינות וכוונת הבכי' יהיה על שני דברים כנ"ל בתענית כ' סיון ובקריאת מגילת איכה. (והנני) שם לפניך בשיעור כמה קינות ומהם תקיש מעצמך על השאר. (בקינה איכה אלי קוננו מאליו כו') המדבר מענין הריגת הצדיק יאשיהו המלך ובקינה (ארזי הלבנון) שמדבר מענין עשרה הרוגי אמונה התנאים הקדושים וכיוצא יבכה בכי גדול. ובקינה (זכור אשר עשה צר בפני') ובקינה (ואתה אמרת היטיב איטיב עמך) וכיוצא יבכה בכי גדול ועצום. ומי שאין טבעו להוריד דמעות עכ"פ יאמר הקינות בלב נשבר מאוד ובקול בכי ויצטער ויתאונן מאוד על כל הנ"ל. ודי בזה. הנה על זה ראוי לעורר את האדם מאוד ומאוד שיזהר מאוד מהיסח הדעת מאבלות ח"ו כל היום והנה מזה יתבונן האדם גודל העונש ע"ז ר"ל מדאסרו חז"ל אף למוד תורה הקדושה שחיובה והגית בו יומם ולילה אך בעבור שהלמוד משמח את הלב ויסיח דעתו מהאבלות ע"כ אסרו חז"ל הלמוד בט"ב ומזה תבין גודל העונש למי שמסיח דעתו מהאבלו' ביו' המר הזה אפילו רגע אחת לכן יזהר האדם בזה מאוד ומאו' דהיינו אף בעת שלא יעסוק בלמוד בדברים המותרים כנזכר בש"ע סי' תקנ"ד דהיינו בעת הליכתו מביתו לבה"כ או מבה"כ לביתו וכיוצא יצטער בלבו הרבה ע"ז. ובודאי מי שנזהר מלהסיח דעתו מאבלות כל המעת לעת יזכה לראות בנחמות ציון כמש"כ שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה. ודי בהערה זו. (ואחר) הקינות יקרא מגילת איכה של"ה וראוי לקרות בצבור כמו אתמול. (ועניין) הליכה לבית הקברות בת"ב שכתב הרמ"א סי' תקנ"ט. ובכדי להוציא כל הדיעות שהאריז"ל מזהיר שאין לילך לבה"ק רק לצורך הלוית המת ב"מ ראוי שילך קרוב לבה"ק בכדי שיוכל לראות משם קברי מתים

ובזה יוצא כל הדעות (בכתבי) האריז"ל לקדש הלבנה במוצאי ת"ב. (נהגו) אנשי מעשה להתענות הפסקה תשיעי ועשירי מפני שעיקר שרפת בית אלהינו היתה בעשירי בחדש כי לעת ערב של ת"ב הציתו בו את האש ונשרף עם שקיעת החמה של עשירי כדאיתא בגמרא והובא באבודרה"ם איתא בירושלמי ריב"ל ציים תשיעי ועשירי ר' אבין ציים תשיעי ועשירי ר' לוי ציים תשיעי וליל עשירי. עכ"ל. אחיי ורעי הלא עיניכם הרואות את אשר עשו והחמירו על עצמם אלו עמודי עולם לסגף א"ע בתענית והאיך כל אדם לא ילמוד ק"ו בעצמו לעורר א"ע להזהר עכ"פ בת"ב אחר התענית לערב בכל מה דאפשר שלא להתנהג כ"כ במאכל רק יאכל להעביר גודל הרעבון וחולשת הגוף מתעני' ובודאי יחשב לו לצדקה. גם למחרת יום העשירי יזהר בזה. ודי בהערה זו. (בט"ו באב) אומרים למנצח בין אשרי ובא לציון ומ"ש בש"ע א"ח סי' קל"א ברמ"א שאין אומרים למנצח בט"ו באב טעות נפל בדפו' במקום ט' באב ט"ו באב ומראה מקום שנרשם ברמ"א סי' תקנ"ט מוכיח כי שם כתוב בענין ת"ב (תמו עניני חודש אב ואבלותו. רבון כל העולמים תמהר נחמתו. ושוב ברחמים על ישראל שארית נחלתו ולירושלים עיר קדושתו. אמן נצח סלה ועד):

י; שער המים

פרק א

השער הזה פתח לדופקי בתשובה בחדש אלול לקבל תומו והוא החדש למנויו שנמנין לשוב ומשכים את ידיהם מעבירות שבידם ושופכים לב כמים נוכח פני ה' להטות משפט גבר מטה כלפי חסד כי בא מועד יום ה' כי קרוב ופלגי מים תרד עיניו על לא שמרו פקודי ה' ישרים מים נאמנים ע"כ שמו נאה לו **שער המים** ע"ש התשובה והבכי. ובו מבואר התעוררות התשובה בדרך פרטי וביחוד על עבירות שאדם דש בעקביו:

חודש אלול התעוררות התשובה

הנה הראשונים וגם האחרונים בספריהם יועצין על אלול מפני ר"ה ומאיימין על האדם כי גדול יום ה' כי קרוב ומי יכילנו וז"ל הטור סי' תקפ"א תניא בפרקי ר"א בר"ח אלול אמר הקב"ה למשה עלה אלי ההרה שאז עלה לקבל לוחות האחרונות והעבירו שופר במחנה משה עלה להר שלא יטעו עוד אחר ע"ג והקב"ה נתעלה באותו שופר שנאמר עלה אלהים בתרועה וגו' לכך התקינו חכמים שיהיו תוקעין בר"ח אלול בכל שנה ושנה וכל החדש כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה שנא' אם יתקע שופר בעיר וגו' וכדי לערבב השטן וכן נוהגים באשכנז לתקוע בכל בוקר וערב אחר התפלה ויש מי שמרבים

סליחות ותחנונים מר"ח אלול ואילך כו' ומסיים וכל המוסיף לבקש רחמים זכות הוא לו. עכ"ל הטור והובא ג"כ בש"ע בב"י סי' תקפ"א והרבה ספרים כתבו רמזים על התעוררות חדש אלול. ובז"ח דמ"ו ע"ד ז"ל ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים דא הוא ירחא דאלול כו' עכ"ל בקיצור. וז"ל האריז"ל ג"כ ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים את אביה זה הקב"ה ואת אמה זו כנסת ישראל יבכה האדם ויתחנן לפני ה'. ירח ימים הוא חדש אלול שהמה ימי רחמים ורצון. עכ"ל. (וכבר) פשט בכל תפוצות ישראל וישימה לחוק ולמשפט עד היום הזה ולעורר לבבם בחדש זה לתורה לתעודה ולהתמיד בלמוד ביותר ולהתענות תענית נדבה ולקום בחצות לילה להודות לה' ולטבול עצמו במקוה טהרה בשחרית קודם תפלת שחרית ולהרבות בצדקה. והנה לעוררם אל הפועל אינו צריך כי לא נחשדו ישראל לעבור על עשה ול"ת בפועל דהיינו שלא יניח תפילין או לבטל מצות ציצית וכיוצא אך פן ואולי עון עקיבו יסובנו ליום הדין ח"ו והם מ"ע ול"ת הכתובים ומפורשים בתורתינו הקדושה ואדם דש בעקביו ויש מהן שבין אדם למקום ומהן שבין אדם לחבירו ונבאר תחלה אותן שבין אדם למקום שיבין לאשורו כמה מאות ואלפים מ"ע מן התורה של ברכת המזון בירך שלא בכוונה וכמה מ"ע של ק"ש קרא שלא בכוונה וכמה מאות ואלפים תפלות התפלל שלא בכוונה שדרשו רז"ל מפסוק ולעבדו בכל לבבכם איזהו עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפלה וכמה ברכת הנהנין וברכת המצות בירך שלא בכוונה ועבר על עשה של ועשית ע"פ הדבר אשר יגידו לך ול"ת דלא תסור כו' זולת העונש החמור הנזכר בגמרא הקדושה ובזה"ק בברכת הנהנין ע"ז שנהנה בלא ברכה מעה"ז וגוזל אביו ואמו וכנסת ישראל ואף שבירך אך לא כיון לבו בהם כראוי כלא נחשב בעיני המקום ב"ה וב"ש וגם אין הדעת סובלו דהיינו אדם גם רעב ואין כח ולא שתה מים ויעף ויאכל מאכלים אשר לא עמל בו ולא גדלו והתענג בדשן נפשו מהם תענוג גדול ואם לא נתן הודאה ושבח כראוי להבורא ית"ש ויתעלה זכרו לעד על שיצר וברא כל אלה והכין לפניו מטבח. היסבלוהו השכל האנושי זאת גם אם האדם צמא מאד ושתה אף רק מים שלא עמל בה ולא גדלה ולא נתן בברכת שהכל ובברכה אחרונה הודאה ושבח גדול במחשבתו להבורא ית"ש שיצר וברא אלו המים ואף שאמר בפיו ובשפתיו נוסח תיבות בהמ"ז או הברכה אך היה כמצות אנשים מלומדה רחמנא לצלן בודאי אין הדעת אדם שהוא בר שכל קצת סובל זאת. ויעלה האדם על לבו הברכה אחת היא לך שנעשה כמצות אנשים מלומדה והלא למאות ואלפים ברכת המזון בירך כל ימי חיותו. גם ברכת ההודאות כברכת אשר יצר כמה פעמים בכל יום בירך שלא בכוונה כראוי וכיוצא. ולבו ישים לדרך פעמיו שאם לא היה נזהר בכל הנ"ל

בכוונתם כמה אלפים ורבבות שמות הקדושים הוציא מפיו בלא כוונה רחמנה לצלן מעונשו הגדול כמבואר לעיל בשערים הקודמים שער ב' ועיי"ש. גם יעלה על דעתו אם יודע בעצמו שלא היה נזהר כ"כ בעניית אמן שעונשו מבואר במאמרי הזה"ק שהבאנו למעלה. יפקח עיניו ע"ז אשר תאבד ממנו קימת חצות אף לילה א' בכל השנה שהזה"ק מזהיר ע"ז מאוד כנ"ל בשער הב' וימצא כתוב בספרים מי שלא קם בחצות הוא בנדוי ר"ל. גם אם לא היה נזהר בהתמדת הלמוד כראוי שענשו ר"ל מפורש בקרא התרפית ביום צרה צר כחכה ודרז"ל מי שמרפא עצמו מד"ת צר כחו ביום הדין וכמה אזהרות בגמרא הקדושה על בטול תורה גם בזה"ק יודע כמובא למעלה בשער הלימוד ע"ש. גם אם לא היה נזהר מלהפסיק באמצע הלמוד בשיחת חולין והעונש ע"ז נזכר בגמרא הקדושה מפסוק הקוטפים מלוח עלי שיח כו'. וז"ל הזה"ק פ' שלח לך דקס"ב ע"א מאן דפסק מלין דאוריתא על מלין בטלי' יתפסקון חיוהו מהאי עלמא ודיניה קיימא בההוא עלמא כו'. עכ"ל. גם אם לא היה נזהר לחתך המלות הטיב בלימוד ר"ל מהעונש הגדול הנזכר בזה"ק ע"ז כמבואר בשער ג' פ"ב. גם יעלה על דעתו אם יודע בעצמו שלא היה נזהר בימי חייו מזביבים ומילבי"ן המצוין באוכלין בימות החמה כמה ל"ת מן התורה עבר בזה וכי אין ראוי לאדם לבכות יומם ולילה כמו שמשער בנפשו שלא היה נזהר בכל הנ"ל בעודו בחיים חיותו וקצב בחרט אנוש חרטה המסלקת לשעבר ומשמרת למשמרת אלהבא וליום הכסא יבא כעמר נקי בן יומו:

פרק ב

עד כה עזרונו ה' אלהינו ית"ש לבאר הערת דברים שבין אדם למקום ב"ה וב"ש והנה עת לכוננה כי בא מועד ביאור זכרון דברים בעבירות שבין אדם לחבירו שאדם דש בעקביו והי' העקוב למישור ומעוות לו יוכל לתקן קודם יום הדין הגדול והנורא והשיב עלי עונותיו לפקוח עינים להם ולא יראו ומעשיהם ישכילו בחוסן המשפט על לבו אם לא הי' נזהר כ"כ בעון הגזל רחמנא לצלן שבשביל פרוטה שגזל צריך להיות מגולגל עוד בעולם להחזיר הפרוטה לבעליו או ליורשיו אוי לאותו בושה אוי לאותו כלימה להיות מוכרח עוד לבוא בגלגל וידוע שעונש הגלגל קשה מאוד. ומבואר בס' חסידים למשל אם גזל אדם שלשה זהובי' ואם לא היה גוזל אותו השלשה זהו' אלו. היה מרויח מהם הנגזל חצי זהב. ואח"כ משלשה וחצי זהו' אלו היה מרויח יותר מחצי זה' ובאריכות הזמן יכול להיות שבין הנגזל ויורשיו ויורשי יורשיו עד סוף כל הדורות היה הריוח משלשה זהו' הראשונים דמי הקרן מאות ואלפים זהו' וחושב הבורא ית"ש להגזלן כאלו גזל שלשה זהובים הקרן והריוח למאות ולאלפים שהיה יכול להרויח הנגזל ויורשיו עד סוף כל

הדורות וגם הוא דבר שהשכל מחייבו. והנה איך לא יזהר האדם אף מספק ספיקא של גזל כי ריבית אוכלת בהם כנ"ל ובודאי ראוי לאדם וטוב לו לוותר משלו מאה זהובים מלהעמיד עצמו בספק ספיקא של הגזל פרוטה א' את חברו וחומר עון זה ידוע מפסוק כי מלאה הארץ חמס שלא נחתם גז"ד של דור המבול אלא על הגזל אף שהיו בהם ג"כ שאר עבירות חמורות ר"ל. ונמצא בספרים שאין עון בעולם שמעכב תפלתו של אדם לעלות למעלה בעולם העליון כמו עון הגזל ר"ל. וראה דרכי' וחכם איך ראוי לאדם להתרחק מעון הכבד הזה ודי בזה. ומעתה הגיע שעת הביאור בלהב שאין בו מעשה להלהיב לבות בנ"א לפקוח עינא פקיחא בענין אהבה והיפוכו שבין אדם לחבירו והוא מ"ע של ואהבת לרעך כמוך ומל"ת של לא תשנא אחיך בלבבך ומ"ע של בצדק תשפוט עמיתך. וכמו שער בנפשו שלא היה נזהר בהם כ"כ תשית עצות בנפשו יגון בלבבו יומם ולילה מאין הפוגות כמה וכמה אלפים ורבבות עשה ול"ת הנ"ל חלף ועבר עליה בכל שנה ושנה מימי חייו כי אלו עוברים עליהם בכל עת ובכל רגע כי הם מצות שתלוים במחשבתו של אדם כמו יחוד האל ית"ש ויתעלה זכרו לעד. וכבר מלתו אמורה ובא בדרך ארוכה בעז"ה בשער הראשון ודי בזה. ויחשבה לדעת זאת טרם יצא דבר המלכות מלפניו ויכתב דתי ספרי המתים וספרי החיים המעות ביד הלשון והוא עון המר של לשון הרע לתקנו בעודנו חי על הארץ כי הוא עון פלילי ואף גם זאת יעלה האדם על לבו בבואו ליום ה' כי קרוב אם לא היה נזהר ח"ו עד הנה בדברים בטלים שכמה אלפים ורבבות מ"ע ול"ת עבר כל ימי חיותו כנזכר בגמרא הקדושה רב אדא בר יעקב אומר עובר בלאו שנא' כל הדברים יגיעים לא יוכל איש לדבר ואמרו במסכת חולין דף פ"ט א"ר יצחק מ"ד האמנם אלם צדק תדברון וגו' מה אומנתו של אדם בעוה"ז ישים עצמו כאלם יכול אף לד"ת כו'. ובודאי מי שעושה עצמו כאלם בעה"ז השפל והבזוי נצול מכמה עברות חמורות ששקולים כעע"ג נצול מלשון הרע ומרכילות ומליצנות שהלץ הוא מכת שאינם מקבלין פני השכינה כמוזכר בגמרא הקדושה ועוד מוצל מאש המחלוקת ומדברים בטלים לעבור בעשה וללו"ת הנ"ל בכל עת ובכל שעה ר"ל. גם אם האדם עושה עצמו כאלם לא יפתח פיו למלאותו שחוק והוא דינא דגמרא ולמדו זאת מפסוק והובא ג"כ בשער א"ח סי' תק"ס. וכתב הט"ז דאפי' בשמחה של מצוה כגון בחתונה ופורים אסור. וכבר אמר שהע"ה בחכמתו ברוב דברים לא יחדל פשע לכן איעצך ויהי אלהים עמך בכל אשר תרצה לדבר איזה דבור תשקול במאזני שכלך מקודם אם הוא דבור הכרחי או לא ובודאי הבא לטהר מסייעין אותו וה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה בלב האדם

עצות הגונות איך להשליך מעליו נטל החול וכובד העון ר"ל וע"ז אנו מתפללים בכל יום בערבית ותקננו בעצה טובה מלפניך. ודי בהערה זו:

פרק ג

הנה טרם יצא דבר מלכות מלפניו ויקצב דבר חוק ומשפט לתת לאיש כדרכיו וכפי מעלליו עת לעשות לה' ונקה האיש מעון הוצאת זרע לבטלה ר"ל כי גדלה המכשלה של עון זה שהפליגו בדברי רז"ל גודל ענשה כמבואר בפרק כל היד דף י"ג רא"א כל האוחז כו' וכל כך למה מפני שמוצא שכבת זרע לבטלה דא"ר יוחנן כל המוציא שכבת זרע לבטלה חייב כו' ר' יצחק ור' אמי אמר כאלו שופך דמים כו'. א"ר אמי כל המביא עצמו לידי הרהור אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה כתיב כו' ואר"א מ"ד ידיכם דמים מלאו אלו המנאפים ביד (פי' מוציא ז"ל) עוד ובמס' כלה ז"ל ר' אומר כתיב הנחמים באלים וכל המחמם עצמו להוציא שכבת זרע לבטלה חשוב כבהמה מה בהמה אינה מפקדת אלא לשחיטה ואין לה חלק לעו"הב אף הוא אין לו חלק לע"הב ועליו אמר שלמה בחכמתו מי יודע רוח בני אדם העולה היא למעלה זו נשמתן של צדיקים שאין מחממין את עצמן ואין מוציאין זרע לבטלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ זו נשמתן של רשעים שמחמין עצמן ומוציאין ש"ז לבטלה וכל המחמם עצמו חייב מיתה ב"ש וכל המקשה עצמו ה"ז עבריין (פי' עבריין בכ"מ עובר על התורה שנא' כו') אחיי ורעיי שימו לבבכם לכל הדברים שנאמרו ונשנו במימרות אלו של הגמרא הקדושה הלא תבינו מוסדות עונש הגדול וכובד עון של הוצאת זרע לבטלה ר"ל שאין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה והושוה לדור המבול ובאלו דרכים שוה לחיה ולבהמה שאין להם חלק לעו"ה ואזהרת רשת בל יפול במוקש זה ח"ו לעמוד הרחק כמטחוי קשת בהרחקות הנאמרים במימרות אלו שלא יאחוז באמה וישתין ולא יכניס ידו למטה מטבורו לא יישן אפרקיד וקללו אותו בקללות חמורות ר"ל שר' יהושע לייט אמאן דגני אפרקיד ור"ט אמר תקצץ ידו וכל זה איננו שוה לו אלא על ההרחקה לבד ומזה לבבו יבין עוצם גודל העונש המר על כובד העון הזה אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה ומה תעשה ליום פקודה שאו עיניכם וראו רעה נגד עון המר הזה במאמרי הזה"ק שיעלה זכרונם בעז"ה בשער הכולל פרק ה' ושם נאמר בכמה מאמרים שעל עון זה ח"ו כמעט אין תרופה למכתו אף בתשובה ונידון לדורי דורות אך במאמרים אחרים מבואר שאם עשה תשובה חמורה דהיינו שיעשה בעצמו סגופים גדולים ויצטער מאוד יהיה לו תקנה ותרופה ומי האיש החפץ חיים הנצחים איך אוכל יטעם לו וערבה שנתו עליו כמו שער בנפשו שלא היה נזהר בכובד העון הזה או אפי' לא בא לידו רק קושי המביא לידי הוצאות זרע

לבטלה וע"ז פלגי מים תרד עיניו ויאכל לחם דמעה וישקמו בדמעות שליש ובכה תבכה בלילה לא ישכב יומם לא ינוח עד אשר ישיב חרון אף ה' ממנו ע"י תשובה בבכי יבוא ויתחרט חרטה גמורה על העבר ועתה ישראל מה לנו עוד לזעוק את פני האדם לעורר לבו אל החרטה על העבר מגודל העון המר הזה האם אין די הערה את נפשו למוש יעשה גדר להבא שיקבל על עצמו בהחלט גמור בכל לבבו גדרים וסייגים אלהבא שע"י גדרים וסייגים אלו בודאי לא ישוב לכסלה עוד דהיינו באם ח"ו מצא כתם זרע על בגדו ר"ל וביותר אם הוציא זרע לבטלה ע"י מראה בשינה ר"ל יבדוק אחריו בשבע חקירות מאין יבא זאת ואיזה סבתו ואיך נהיה הרעה הגדולה הזאת אם מפאת ההסתכלות והרהור באיזה אשה ביום בא לידי זאת בלילה ר"ל או מפאת האכילה כי רבה היא או השמנה היא ישים חוק וגבול לימים הבאים למעט מאכילת דבר המרבה זרע ומאכילה גסה או מהסתכלות שאינו צריך למקומו ומה גם באשה ולגדור עצמו מהרהור ואחר החרטה וקבלת הגדר יסגף את עצמו סגופים כנ"ל וירבה בטבילות והבא לטהר מסייעין אותו כי אל חפץ חסד הוא יכבוש עונותיו ע"י התשובה אך כתוב בספרים שהת"ח אין צריך לסגופים גדולים כ"כ אך שיוסיף על למודו ותדד שנתו מעיניו לקצר בשינה בכל מה דאפשר וירבה בטבילות ולבו דוה עליו כל הימים בדאגה על העבר במה שהכעיס לבוראו ית"ש ויתעלה ועי"ז יעלה תרופה למכתו וגודל מעלת האדם מאן דנטר מבואר ג"כ בזה"ק ובתקונים בכמה מקומות וזה דבר השמטה להנצל ולהשמט מכבד עון הזה תן לחכם ויחכם עוד ונבון תחבולות יקנה באם יבא במחשבתו איזה הרהור מענין זה ר"ל יפנה לבבו ומחשבתו תיכף ומיד אל מחשבות קדושות או ישים על לבו מעניני גיהנם ויצייר במחשבתו היסורים של חובה בגיהנם בכדי שיסורו מלבבו ההרהור עבירה ויזהר האדם מאוד ומאוד מלהסתכל בנשים ח"ו ובבגדיהם אפי' אינם עליהם ויתרחק מקולות שלהם כמבואר בגמרא הקדושה וז"ל פ' קדושים דף פ"ג ע"ב תנינן אסור ליה לב"נ לאסתכלא בשפירו דאנתא בגין דלא ייתי בהרהורא בישא ויתעקר למלה אחרא כו' וכל מאן דיסתכל בשפירו דאנתא ביממא אתי להרהורי בלילא ויזהר מאוד שלא יסתכל במראה ולא יסלסל בשערי' כי בזה מגרה בעצמו יצרו. וגודל עון ועונש של הסתכלות במראה והמסלסל בשערו העתקתי מאמרי הזה"ק בשער הכולל פרק ה' בעז"ה. גם ארז"ל במסכת אבות אל תרבה שיחה עם האשה באשתו אמרו ק"ו כו' וביחוד בימי נדותה צריך האדם מאוד ומאוד להתרחק מלדבר אם אשתו וביותר מענין יום הטבילה אימתי יהיה כי עי"ז בנקל יכול לבוא לידי הוצאת זרע לבטלה ר"ל מפאת דבורו בענין זה ואזהרה זו מבואר בזהר הקדוש בהקדמת בראשית ד' ח' ע"א:

פרק ד
ימי הסליחות

הנה עת לחננה כי בא מועד ימי הסליחות והמה בכלל ימים נוראים ועינים להם לו יראו שכל איש ישראלי אפי' קל שבקלים מתעורר בצדק להחזיק לבו בימי הסליחות לילך להתפלל בבה"כ ולומר מזמורי תהלים יותר מכדי הרגלו בכל השנה גם ענות אדם נפשו בו בכמה תעניתים ואיש כמתנת ידו ליתן צדקה וביחוד ת"ח מנדדים שינה מעיניהם נערים וזקנים יחדיו מעוררים לבם הטהור בהתמדת הלמוד לעמוד בבית ה' בלילות וע"פ רוב עוסקים כל הלילה בלימוד גם בקימת חצות אף מי שלא היה רגיל כ"כ בזה כל השנה אך בימים אלי מעוררים עצמם חצות לילה לקום להודות לה' ולאונן ולקונן על חורבן בהמ"ק מזה יבחנו דברי אמת שגם בעולמות העליונים התעוררות גדול בימים אלו כדאיתא בגמרא אי אינהו לאחזו מזלייהו חזו לכן כל אדם יעורר לבו הטהור בימים אלו יותר ויותר בבכי יבא ובתחנונים יוביל שי למורא וקומי רוני בלילה לראש אשמורת שפכי כמים לבך בתקון חצות ועל חרבן בית מקדשינו ותפארתנו כי הבכי על ענין זה היא סגולה נפלאה לטהר כתמי העונות של אדם ולפני ה' ישפוך שיחו זו תפלה בכוונה יתירה מכל השנה גם בברכת הנהנין וברכת הודאה בכוונה יתירה גם למעט בתענוגי אכילה ושתיה בכל האפשרי כי זה כל אדם חייב בכל השנה לקדש עצמו במותר כמ"ש והתקדשתם והייתם קדושים וכ"ש בימים המקודשים והנוראים אלו. גם להרבות בטהרה טבילה בכל האפשרי כי זה עיקר טהרת נפש גם בכל השנה וביחוד אם. בלתי טהור הוא מטומאת קרי ר"ל או מטומאת הזיוג יזהר לטבול בו ביום קודם תפלת שחרית וז"ל בז"ח דף י"ד ע"ד ובחג נדונין על המים על שהם מבזים בנטילת ידים ועל שהם מזלזלים במקואות ובטהרות שהם במים ועל כך נדונין על המים על ענין המים עכ"ל. גם להרבות בתעניתים כפי יכלתו וגודל מעלת התענית מבואר בגמרא הקדושה ובזה"ק בהרבה מקומות. הנה יום ענות אדם נפשו בתענית בודאי כל אדם אינו חייב אלא כשעורו אם ידע אינש בנפשיה שיכול לסגף עצמו בתעניתים בודאי מוטל החיוב עליו וכל המרבה ה"ז משובח. ואף מי שיודע בחולשות גופו שאינו יכול לסגף עצמו כלל בתעניתים החיוב לסגף א"ע בכל מה דאפשר דהיינו למעט באכילה ושינה ולהרבות בלמודו. וכתבו ספרי יריאים מי שמפסיק באמצע אכילה בעודו בגברות התאוה לאכול וכובש תאותו וכוונתו למען השם יתעלה ויתרומם נחשב לו כאלו התענה יום שלם. גם שמעתי רבים שמקבלים עליהם מר"ח אלול שלא יתחככו ויסבלו היסורים ויקבלו באהבה למען שמו הגדול לכפרת עונותיהם שהכעיס בהם להש"י ויתעלה ודבר זה הוא

סיגוף גדול ועצום מאוד. ורבים וכן שלמים נוהגים שמקבלים עליהם מר"ח אלול שלא ידברו שום שיחת חולין ואשרי חלקם כי אין כל דבר בעולם לטהרת הנפש כמו בלימת פיו משיחה בטלה. גם הוא תועלת גדול מאוד ומאוד לכוונת התפלה שאין מבלבלין אותו מחשבות זרות צא ולמד גודל מעלת הבולם פיו משיח' בטילה ממ"ש האריז"ל. וז"ל מי ששומר עצמו בשתיקה ארבעים יום רצופים בודאי ישיג רוח הקודש בלי ספק עכ"ל: וע"ז ידוה לב כל הדווים ודי בזה גם יזהר האדם שלא יקפיד בביתו על שום דבר שאינו נוגע ליראת ה' בין קטן ובין גדול האריז"ל. גם כתב האריז"ל להנצל מכרת להיות נעור כל הלילה ולא יישן כלל אלא לעסוק בתורה עד אור הבוקר וראוי ללמוד מעניני העבירה שעבר שחייב עליה כרת ובכל לילה שיעשה כן נצול מכרת א' שנתחייב עכ"ל. ונוהגים ללמוד מסכת כריתות משניות וגמרא וספרי יראים. וכבר נהגו בזה רבים בימים הנוראי' האלה ובימי השובבים ונוהגים ג"כ ללמוד בעמידה בתיקון זה. ובודאי תקון זה יכול אדם לעשות בכל ימות השנה לישן מעט ביום כדי שיוכל להיות כל הלילה נעור ללמוד כדי להנצל מכרת ר"ל. עוד יוסיף תקון הנפש חטאך בצדקה פרוק ולהרבות בצדקה בכל מה דאפשר. גם בכל השנה הוא תיקון גדול מאוד וביחוד בימים הנוראים האלו. וגודל מעלת הצדקה מקומו מוזכר לו מאמרי הזה"ק ותקונים בפרק מיוחד בשער הכולל פרקי' בעז"ה עיי"ש ולהוציא חלק כאן א"א אך להעיר לבב אנוש כערכי הפעם בא בקצרה איזה מאמרים מז"הק בקיצור נמרץ ולהקדים לפניו כמה מימרות מגמרא הקדושה הובאו בס' מנורת המאור אך המה באו בדרך ארוכה שם ובכדי להקל על המעיין כאן נמצאו בקצרה. גרסינן בפ"ק דב"ב די"א דרש ר' דוסתאי ברבי ינאי בא וראה שלא כמדת בשר ודם מדת הקב"ה מדת ב"ו מביא דורון לאדונו ספק מקבל הימנו ספק אין מקבלין הימנו ואם תאמר מקבלין ממנו ספק רואה פני האדון ספק אינו רואה פניו והקב"ה אינו כן אדם נותן פרוטה לעני זוכה ומקבל פני השכינה שנאמר אני בצדק אחזה פניך. א"ר יוחנן מ"ד מלוה ה' חונן דל וגמולו ישלם לו אלמלא מקרא כתוב א"א לאמרו כביכול עבד לוה לאיש מלוה ואפי' עני המתפרנס מן הצדקה יעשה ממנו צדקה. וכן נגוזו ועבר תנא דבי ר' ישמעאל כל המגיז מנכסיו ועושה מהן צדקה ניצל מדינה של גיהנם כו'. וא"ר אסי שקולה מצוה זו כנגד כל המצות כולן שנאמר כו' ובשכר פרוטה זו שנותן לעני מתברך ואם אין לו פרוטה ליתן לו ומפייסו בדברים מתברך יותר כדגרסינן א"ר יצחק כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך בי"א ברכות כו' ומי שאינו רוצה ליתן גדול שכר הכופה אותו כדגרסינן אמר רבי אליעזר גדול המעשה יותר מן העושה שנאמר כו'. תני חייא בר רב מדפתי כל המעלים עינו מן הצדקה כאלו עע"ג כתיב

הכא כו'. א"ר יצחק כל הרודף צדקה הקב"ה ממציא לו בני אדם הגונים לעשות בהם צדקה. ריב"ל א' זוכה לבנים בעלי חכמה בעלי עושר בעלי הגדה הצדקה מעשרת לאדם שנ' יש מפזר ונוסף עוד וגו'. א"ר יצחק ד' דברים קורעין גז"ד של אדם ואלו הן צדקה צעק' ושינוי השם ושינוי מעשה. צדקה דכתיב וצדקה תציל ממות כו' וגרסינן נמי הוא היה אומר עשרה דברים קשים נבראים בעולם ומיתה קשה מכולם וצדקה מבטלתה שנאמר וצדקה תציל ממות. תניא אר"ג בר"מ מ"ד ונתן לך רחמים ורחמך כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים א"ר סימון אריב"ל יותר ממה שבע"הב עושה עם העני העני עושה עם בה"ב כו'. אר"א גדולה צדקה יותר מכל הקרבנות שנאמר כו'. ובזה"ק פ' וירא דף ק"ד ע"א וז"ל רא"א ת"ח כמה אנהג קב"ה טיבו עם כל בריין וכ"ש לאנון דאזלי בארחוי דאפי' בזמנה דבעי למידן עלמא איהו גרים למה דרחים לי' למזכי במלה עד לא ייתי ההוא דינא לעלמא דתנינין בשעתא דקב"ה רחום לי' לב"נ מסדר לי' דורנא ומאן איהו מסכנא בגין דיזכי' בי' וכיון דזכי בי' איהו אמשיך עליה חד חוטא דחסד דאתמשך מסטר ימינא ופריש ארישי' ורשים לי' בגין דכד ייתי דינא לעלמא ההוא מחבלא יזדהר בי' וזקיף עינוי וחמא להההוא רשימו כדין אסתלק מני' ויזדהר בי' ובג"כ אקדים לי' קב"ה במה דיזכי כו' ב"נ דיזכי בצדקה עם בני נשא בשעתא דדינא שריא בעלמא קב"ה אדכר לי' להההיא צדקה דעבד. וז"ל דק"ט ע"א כל ב"נ דאיהו צר עינא לגבי מסכנא יאות הוא דלא יתקיים בעלמא ולא עוד אלא דלית לי' חיים לעלמא דאתי וכל מאן דאיהו וותרן לגבי מסכנא יאות הוא דיתקיים בעלמא ויתקיים עלמא בגיני' ואית לי' חיים ואורחא דחיי לעלמא דאתי עכ"ל. ובפ' מקץ דר"א ע"א ז"ל רש"א בזמנא דנשמתא נפקת מהאי עלמא בכמה דינין אתנדת עד לא תיעול לאתרא לבתר כל אנון נשמתין אית לון למעבר בהך נהר דנור דנגיד ונפיק ולאסתחאה תמן ומאן איהו דיקום תמן ויעבר בלא דחילו כו'. ומאן דאשתדל בצדקה בהאי עלמא ויתן מממוני' בצדקה כדין עבר בההוא אתר ולא דחיל וכרוזא קרי לה להההיא נשמתא ועניתיך לא אענך עוד מאן דזכי למעבר בהאי לית לי' דינא יתיר כלל עכ"ל. ובפ' בחקתי דקי"ג ע"ב ז"ל בכה ר"ש ואמר ווי לון לבני נשא דלא ידעין ולא משגיחין ביקרא דמאריהון מאן עביד שמא קדישא בכל יומא הוי אימא מאן דיהיב צדקה למסכני כו' ומאן דיהיב לי' צדקה למסכני הוא עביד לעילא שמא קדישא שלים כדקא יאות בגין דצדקה דא אילנא דחיי כו' עכ"ל ובוודאי יתלהב לב המעיין בשער הכולל פ' י הנ"ל יותר ויותר אל קיום מ"ע זו לעשותה בשמחה עצומה עד מאוד לטהר בזה נפשו ורוחו ונשמתו וביחוד בימים הנוראים האלה. ודי בזה. (ויעיין) אדם בספרי יראים וימצא עוד תקונים לטהרת

הנפש. ובודאי מי שהוא חולה וצריך לרופא דורש וחקר הכל על איזה רופא מומחה שיכול לרפאות אותו מחוליוואם בחולי הגוף כך ק"ו הדברים לחולי הנפש שחיוב גדול הוא על האדם לדרוש ולחקור בספרים לבקש לו איזה רפואה לחלאת עונות וביחוד על אותן עונות שידע בעצמו שעבר עליהן כמה פעמים. וז"ל הזה"ק פ' אמור דק"א ע"א ת"ח כד בר נש חטי וחב זמנא חדא תרין ותלתא ולא אהדר בי' הא חובוי באתגלייא אינון ומפרסמי לון לעילא ומפרסמי לון לתתא וכרוזי אזלין קמי' ומכרזי אסתלקו מסחרנ' דפלני' נזיף הוא ממאמרי' נזיף הוא לעילא נזיף הוא לתתא ווי לי' דפגי' דיוקני דמארי' ווי לי' דלא חייש ליקרא דמארי' קב"ה גלי חובי' לעילא. הה"ד יגלו שמים עונו וארץ מתקוממיה לו וכד ב"נ אזיל באורחא דמארי' ואשתדל בפולחני' ואזדמן לי' חטאה חד כלא מכסין עלוי' עלאין ותתאין. דא אקרי כסוי חטאה. עכ"ל. ובימים אלו הנוראים ראוי לאדם למעט בלמודים אחרים וירבה בלמוד ספרי יראים לעורר לבו אל התשובה. אך עיקר התשובה. הוא החרטה על העבר והקבלה אלהבא שלא ישוב לכסלה עוד כי בלתי זה אף אם יתענה האדם משבת לשבת כמה פעמים ויעשה כל הסגופים שבעולם הכזה יהיה צום יבחרהו הבורא ית"ש ויתעלה שאם לא קבל עצמו אלהבא שלא ישוב עוד לאותו עון הרי הוא ממש כטובל ושרץ בידו אך אם קבל על עצמו בלבו קבלה ברורה ואמתית אלהבא שלא ישוב לכסלה עוד אף שאינו יכול לתקן על העבר בסגופי' מפאת חולשתו תיכף ומיד נקרא בעל תשובה בעיני המקום ב"ה וב"ש שאפי' צדיקים לא יהיו יכולים לעמוד במחיצתו אחר פטירתו כי בוחן לבות וכליות אלהים צדיק צופה ומביט עוצם התחרטותו על העבר וקבלתו עליו אלהבא כנ"ל ודי בהערה זו:

פרק ה
כוונת הסליחות

הנה אחיי ורעיי צריכין אנחנו למודעי ידיעה בתחלה בקורא' שמו סליחות שהוא על שם שבהם קבועים רחמים ותחנונים לפני המקום ב"ה וב"ש על סליחות עונות שימחול לנו הבורא ית"ש עונותינו ופשעינו שעשינו עד הנה גם נכללים בהם שארי תפלות. והנה בודאי כל איש ואשה אשר יבוא אל המלך של עולם לבקש מלפניו על סליחות עונותיו בלתי תשובה בלבו מה כחו כי יאריך נפשו בתפלתו על סליחות עונותיו זולת תשובה הנה בני אדם זה לזה שואלים אם אמרת הסליחות ואומר הן כבר אמרתי הסליחות ואינו שם על לב מה בצע אמרתו הסליחות הלואי שיאמר הבורא ית"ש הסליחות וזה א"א זולת התשובה לכן יזהר האדם בעת אמירת הסליחות לקבל בלבו תשובה גמורה דהיינו החרטה על העבר וקבלה אלהבא כנ"ל ומה טוב אם יכול להוריד דמעות בעת

אמירת סליחות כי שערי דמעה לא נגעלו וחביבין הן דמעות של אדם לפני הבורא ית"ש יותר מכל התפלות כנזכר בגמרא הקדושה גם בז"הק ובתקונים בהרבה מקומות וז"ל פ' שמות דף י"ב ע"ב א"ר יהודא כל מלין דעלמא תליין בתשובה ובצלותא דצלי בר נש להקב"ה וש"ש מאן דאושיד דמעין בצלותי'. דלית לך תרעא דלא אעלין אנון דמעין מה כתיב ותפתח ותראהו את הילד ותפתח דא שכינתא כו' ותראהו את הילד דאנון ישראל דמתחטאן קמי מלכהון בכלא ומיד הדרין בתשובה ובכאן קמי כברא דבכי קמי אבוי מה כתיב והנה נער בוכה כיון דבכי מתברי כל גזרין בישן דעלמא מה כתיב ותחמול עליו אתער עלוי ברחמי ומרחם עלי' כו' עכ"ל. וז"ל פ' פקודי דרמ"ה ע"ב לעילא מהאי פתחא אית פתחא אחרא דקב"ה חתיר לה ואתפתח תלת זמנא ביומא ולא אנעל וקיימא לאנון מאריהון דתיובתא די אושדין דמעא בצלותהון קמי מאריהון וכל תרעין ופתחין ננעלו עד דעיילו ברשותא בר תרעין אלין דאקרון שערי דמעה. וכד האי צלותא דדמעה סלקי לעילא באנון תרעין אזדמן ההוא אופן דקיימא על שית מאה חיון רברבן ורחמיא"ל שמיה ונטיל ההיא צלותא באינון דמעין צלותא אעלת ואתקשרת לעילא ואנון דמעין רשימין בהאי פתחא עכ"ל ועוד נביא מאמרים נוספים מענין זה בשער הכולל פרק ט' בעז"ה ושם נאמר שראוי לאדם לרחוץ פניו בדמעותיו ועיי"ש. וביחוד בסליחה שנזכר שפיכות דמם של צדיקים כגון בסליחה דער"ה המתחלת (ואלה אזכרה ונפשי עלי אשפכה כו') וכיוצא יעורר לבו מאוד אל הבכי ויכוין הכוונה המבוארת בקינה של ארזי הלבנון בת"ב ועיי"ש ובכי' זו יהיה כפרה על עונותיו כדאית' בגמרא הקדושה כל המוריד דמעות על אדם כשר הקב"ה סופרן וגונזן ומוחל לו על כל עונותיו. ובעז"ה בשער הכולל פרק הנ"ל עיניך תחזנה משרים מאמרי זה"ק מענין זה עיי"ש ותפלה אל מלך יושב נזכר בתקונים בהרבה מקומות וביחוד ויעבר עם הי"ג מדות יזהר האדם לומר אותם בכוונה עצומה.

ודי בזה:

יזהר האדם מאוד שלא יאכל ער"ה קודם עלות השחר ח"ו כמו שנוהגים קצת מהמון עם אף שהובא מנהג זה ברמ"א סי' תקפ"א אך מי שיעיין בזה"ק ובתקונים גודל העון בזה לאכול קודם תפלת שחרית בוודאי יתרחק מזה וז"ל הזה"הק פ' ויקהל ד' רט"ו ע"ב כתיב לא תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעוננו האי קרא אוקמוה ורזא דמלא האי מאן דאכיל בלא צלותא דיצלי קדם דאכיל על דמי' שקיל איהו כמנחש ועונן בגין דבלילא נשמתא סלקת כו' וכד אתער ב"נ לאו איהו דכי ואע"ג דאשתדל ב"נ באוריתא ההיא נשמתא לא אתקיים באתרה כו' וכד יצלי ב"נ צלותא דפולחנא דמארי' כדין מתיישבא חילא דדמא באתריה ותתגבר חילא דנשמתא ואתיישבא על ההוא אתר וכדין ב"נ אשתלים קמיה

מארי' כמה דאצטרך כו' ואי אכיל עד לא צלי צלותי' לאתיישבא דמא על אתרה הא איהו כמנחש ומעונן כו'. ודי בזה. (וראוי) לאדם להתענות בימי הסליחות עכ"פ עשרה ימים כנזכר בש"ע אך ישלים התענית ולא כמו שנוהגים רוב המון עם שלא להשלים ואוכלים ב' או ג' שעות אחר חצי היום בודאי יצא שכרו בהפסדו. אחר שמתפללים תפלת מנחה ביחוד ולא בצבור קודם אכילתו גם הוא מתפלל בביתו ולא בבה"כ שהוא ג"כ עון פלילי כנ"ל בשערים הקודמים גם אם לא ילך לבה"כ בשעה שיתפללו הצבור בשביל שכבר יצא ידי חובת תפלתו יאבד טובות הרבה כמה איש"ר וכמה אמנים וגם עניית קדושה עם הצבור אוי לאותה בושה הלא טוב לו אז יותר שלא יתענה כלל אך תהיה תפלתו עם הצבור בבה"כ ומי שנגע יראת אלהים בלבו לא תמעט מלהתענות עכ"פ עלי גודל עונותיו הפחות שבתעניתים דהיינו אלו עשרה ימים אף שאין ביכולתו להתענות כמה הפסקות מ"מ יתענה לכל הפחות אלו עשרה ימים מידי יום ביומו כראוי להשלים עד צאת הכוכבים ודי בזה. (וכתוב) בספרים בחינה אמתות אם אדם רוצה לנסות את עצמו אם עושה תשובה מאהבת הבורא ית"ש או רק מיראת העונש בזאת תבחנו דרך משל אם קבל על עצמו לסגף על עונותיו בתענית יום א' וכ"ש ב' או ג' ימים רצופים התחיל להתענות אם העולה על רוחו ורצונו שהיום קצר והלואי שיתארך תענית זה כדי לקבל סיגוף גדול כנגד העונות שהכעיס את בוראו ית"ש ויתעלה בכדי שיתרצה הבורא ית"ש בזה הסיגוף אז בודאי תשובה זו מאהבה. אם מצפה מתי יכלה התענית ובבוקר תאמר מי יתן ערב וכל שעה דומה עליו כזמן ארוך ומונה השעות בודאי תשובה זו אין זה כי אם מיראת העונש שלא יבאו עליו בזה ובבא לכן יזהר האדם מאוד בזה שיהיה במחשבתו תשוקה גדולה על האריכות הזמן של שעות התענית ויכוין בכל שעה שבסיגוף זה אני עושה נחת רוח ליוצרי ובוראי ית"ש וישמח בלבו שמחה עצומה בזה ואז העונות נחשבים לו כזכיות כדאיתא בגמרא הקדושה כאן מאהבה כאן מיראה וכוונה זו יכוין בכל הסגופים בשמחה עצומה דהיינו כשטובל במקוה בעת הקור גדול מאוד וכיוצא נחשב בעיני הבורא ית"ש ויתעלה יותר מכל הקרבנות ודי בהערה זו. ויזהר האדם מאוד משבועות ונדרים ויהא מרגלא בפומי' תמיד לומר על כל דבר מצוה שמתנדב לבו לעשותו יאמר בלי נדר ובלי שבועה. אך יעיין האדם בש"ע י"ד בהלכות נדרים סי' ר"ג ושם מבואר ג"כ שלפעמים הנודר הוא זריז ומשובח. (וראוי) לאדם שיתרחק מאוד ומאוד משבועות וקבלת חרם באיזה מ"מ שיהיה לו עם אחרים אף שהאמת אתו ויותר ראוי לו שיוותר ממונו ולא ישבע ולא יקבל בחרם כל ימי חיותו ובודאי השם ימלא חסרונו זולת השכל הגדול והנפל' המוכן לו בשביל דבר זה בעולם הנצחי. (ואף) גם זאת הנשבעים

בחייהם בלשון המוני (איך לעבין) הוא שבועה גמורה שנשבע בחיי עצמו ומכ"ש הנשבע בדת (ווי איך בין איין יהודי) ואם לו רגל על לשונו בזה מוציא מפיו שבועות כאלו אף על מגן על דבר הבאי ר"ל לכן שומר נפשו ירחק מזה מאוד ואם רוצה לאמת דבריו יאמר לחברו תאמן לי. ואיך ומה צריך האדם להזהר ולשמור פיו ולשונו מדברים כאלה וכיוצא דז"ל הזה"ק בפ' פקודי ודי בזה. נשלם השער בעז"ה:

יא; שער האיתון

פרק א

מודעת זאת שחדש תשרי הוא זמן אסיפה וקהילה להקהל ולעמוד על נפשם לחלות את פני המלך שלמה שהשלום שלו כל איש ישראל בירח האיתנים בחג הוא החודש השביעי ולזכור זכרונות שפרות מעשה אבות איתני עולם וזמנו גורם שהחלש יאמר גבר ותקף במצות אני להתחזק בעשיית המצות בזה החודש וע"כ זה שמו נאה לו **שער האיתון** ובשער הזה יפתח כיוון כל התפלות של ר"ה וי"כ וכל כוונת המצות הנעשים בחודש זה דהיינו תקיעת שופר וכוונת צומא רבא וישיבת הסוכה ונטילת הלולב וכל סדר החג עד סיומו היינו שמחת סיום התורה הקדושה והתמימה

בערב ר"ה אחר טהרת המקוה ותפלת המנחה בכוונה עצומה יכין אדם לתפלת ערבית בכוונה עצומה מאוד ובודאי מי שיעיין בכתבי האריז"ל בכוונת תפלת ר"ה תסמר שערות ראשו מגודל התקונים בעולמות העליונים הקדושים בתפלות ההם לכן צריך האדם עכ"פ לכוין היטיב בפי' המילות בהתעוררות לבו הטהור. הנה זה בא למעלה בשערים הקודמים כוונת ק"ש וברכותיה וברכת אבות בתפילת החול. (ובזכרנו) בתיבות למענך אלהים חיים יכוין במחשבתו בזה"ל רבון כל העולמים בשביל האמונה שאנו מאמינים שאתה לבדך אלהים חיים ראוי שתכתבינו בספר החיים ויכוין כוונה זו מעומקא דלבא מאוד. בברכה שניה בנוסח אב הרחמים כתב האריז"ל שבכל התפלות היינו בשחרית ובמנחה ובערבית של כל י' ימי תשובה הנוסח (אב הרחמן) ולא הרחמים רק בכל תפלות המוספים ובמנחה של שבת הנוסח (אב הרחמים). (ובכן) שאומר הש"ץ. בכל חזרת התפלה שהוא (ובכן יתקדש שמך ה' אחד) עד והיכלך. ע"פ כתבי האריז"ל חיוב גדול גם לכל יחיד לסדר בתפלתו כי הוא זה ג"כ מעיקר תקוני התפלה. אחיי ורעיי ראוי לידע שכמעט כל נוסח התפלות של ר"ה וי"כ הוא רק שיתקדש שמו הגדול בכל העולם כי זה עיקר התפלות עתה בימים הנוראים האלה לכן יזהר האדם לבכות ביחוד ביום הדין הגדול והנורא הזה בענין שמדבר בתפלה מקידוש השם והתחבולות אל התעוררות לבו אל הבכי שיאמר התיבות במתון גדול ויפסיק בכל הפסק ענין לעורר לבו אל הבכי.

(ובחתימת הברכה המלך הקדוש) יחשוב בזה"ל אתה היא המלך הקדוש שאין יכולת בשום נברא ונאצל להשיג ולהעריך קדושתך וישמח בלבו ובמחשבתו בגודל אלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד שמחה עצומה עד מאוד. (ובחתימת הברכה מקדש השבת וישראל ויום הזכרון) יזהר האדם שיתן הודאה ושבח בלבו לית"ש ויתעלה בפרטות כמבואר למעלה בתפלת שבת ור"ח ושבת ורגלים דהיינו על השבת ועל שבחר באבותינו יעקב חבל נחלתו ועל יום הזכרון שנתן לנו ג"כ שבודאי הוא לנו מתנה גדולה וחשובה להיטיב דינינו ביום הקדוש הזה ובודאי לטובתינו קידוש יום זה ונתן לנו לקדש אותו באיסור מלאכה ובברכות של מלכיות זכרונות ושופרות ולכן תקנו לנו אנשי כה"ג נוסח ההודאה על יום זה בחתימת הברכה זו אך אם אומר האדם התיבות בפיו ובשפתיו לבד בודאי עליו הכתוב נאמר בפיו ובשפתיו יכבדוני ולבו רחק ממני לכן יזהר האדם מאד ומאוד בזה. ודי בהערה זו. ובחתימת ברכת שים שלום ע"פ האר"י ז"ל בכל עשי"ת המברך את עמו ישראל בשלום כמו בכל השנה ולא בנוסח עושה השלום עוד כתב האר"י ז"ל שבכל עשי"ת יאמר אחר ג' פסיעות של תפלת העמידה עושה השלום במרומיו כו' אחר תפלת העמידה זו כדי שלא יחסרו לו מזונותיו כל השנה יאמר מזמור כ"ד לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה כו' וכן יתנהג בליל שני של ר"ה ובליל יה"כ כתבי האר"י ז"ל. אך יאמר מזמור זה בכוונה עצומה מאוד ובמתון גדול ובנעימה. בלילה זו בתוך הסעודה כתב האר"י ז"ל ללמוד ד' פרקים משניות דמסכתא ר"ה וראוי להרבות בלמוד על השלחן כל מה שיוכל. ויזהר האדם מאוד בסעודת לילה זו מאכילה מרובה וגסה וביחוד מדגים ובשר שמן לא יבא לידי קרי רחמנא לצלן ויאכל מעט דג לכבוד י"ט ומבשר שמן ימשוך ידיו לגמרי ומכל דבר המביא לידי קרי ר"ל גם לא יתענג במיני מאכל ומשקים כמו בשאר י"ט כי ימי ר"ה אינם נקראים ימי שמחה אלא ימי דין כמבואר בז"הק פ' אמור דף צ"ה ע"א א"ר יהודא כלהו מועדין מקראי קדש קרינן בהו אבל נפקי ר"ה וי"כ דלא אשתכח בהו חדוותא דהא אנון דינא הוו עכ"ל בקיצור. לכן ימעט אדם מתענוג אכילה ושתיה בימי ר"ה ויהיה אכילתו באימה וביראה ממש כלפני המלך ובודאי יהיה נקרא שולחנו זה השלחן אשר לפני ה' ודי בזה. והימים האלו לא יעבור מלהשביע עצמו מד"ת קודם שכיבתו שלא יבשרוהו ח"ו בשורות רעות בחלומו ויצטרך להתענות ימי ר"ה כל ימיו. ויאמר קודם השינה ד' מזמורי תהלים הראשונים בכוונה עצומה כי גם כל בכל השנה נכון לאומרם כי הם מסוגלים שלא יבא לידי קרי ר"ל ומה גם בר"ה:

פרק ב
תפלת שחרית

לראש אשמורת בליל ר"ה יזהר האדם לקום לעשות התקון חצות של תקון לאה ולעסוק אח"ז בתורה עד אור הבקר כי למה יגרע אשמורת לילה זו משאר לילות. וקודם אור הבקר יטבול א"ע במקוה טהרה כי טהרת הגוף היא סגולה נפלאה לטהרת הנפש ודי בזה וכבר מלתו אמורה למעלה בתפלת כל השנה אזהרה כמה פעמים על כוונות התפלה וק"ו ב"ב שק"ו הוא בתפלת ימים נוראים האלו כי תחילת דינו של אדם בר"ה על שלא עשה כבוד ויקר לשמא דקב"ה כמבואר בזה"ק פ' פנחס דרל"א ע"א. וז"ל ויבואו בני האלהים אלין ב"ד רברבא כו' דאלין קיימי על דינא. דינא קדמאה דכלא בי' מאן הוא דלא יוקיר לשמא דקב"ה ודלא יוקיר לאורייתא קדישא ולעבדוהי אורי הכי מאן הוא דלא חייש על יקרא דשמא קדישא דלא יתחלל בארעא עכ"ל. אחיי ורעי אהובי נפשי האם אין כדי בזיון וקצף להשם יתעלה ויתרומם זכרו לעד אם האדם אומר תיבות התפלה בפיו ובשפתיו ולבו ישוטט במחשבות עה"ז ר"ל וביחוד בעת שמזכיר בפיו איזה שם משמות שאינם נמחקים ולא ידע כלל אם יצא השם הקדוש מפיו כי חישב באותו שעה מחשבה אחרת וכדי בזיון וקלון להשם יתעלה מזה אוי לאותו בושה ואוי לאותו כלימה לכן יזהר האדם מאוד ומאוד בזה ודי בהערה זו. גם יזהר האדם שלא יאמר פסוקי דזמרה ונשמת במהירות כדי שיגיע לומר הפיוט של יוצר עם הצבור כי טוב לאדם יותר לומר פסוקי דזמרה ונשמת במתון ובכוונה עצומה מלומר הפיוט עם הצבור. אך את זה ראוי להזהר מאד להתחיל תפלת העמידה עם הצבור בכל המועדים וכ"ש בר"ה ואף אם יאריך בתפלת העמידה כמה שעות אחר שייסיימו הצבור תפלתם מקרי נמי מתפלל עם הצבור ודי בזה. בכתבי האר"י ז"ל כל עשי"ת יאמר בין ישתבח ליוצר מזמור שיר המעלות ממעמקים קראתיך וכתב ע"ז כוונת עצומות נוראות. ואחר חזרת התפלה יכין לבו להוריד דמעות בתפלת (אבינו מלכנו) ודי בזה. וראוי לאדם להשתדל לקנות עלייה קודם ראש השנה לעלות לתורה ביום ראש השנה ועיקר המצוה דוקא לקנות אותה בדמים ולא בחנם כנזכר בזה"ק בהרבה מקומות. וז"ל פ' תרומה דקכ"ח ע"א ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. ויקחו לי האי מאן דבעי לאשתדלא במצוה ולאשתדלא ביה בקב"ה אצטרך דלא ישתדל בי' בריקניא ובמגנא אלא אצטרך לי' לב"נ לאשתדלא בי' כדקא יאות כפום חיליה והא אוקמינא מלה דא בכמה אתרי יאות למיסב ב"נ ההוא אשתדלותא דקב"ה כד"א איש כמתנת ידו וגו' כו' אשתדלותא דקיימי בעובדה אסור לנטלא לי' במגנא ובריקניי' בגין דלא זכי בההוא עובדא כלל לאמשכא עליה רוחא דקודש' אלא באגר שלים כו'. ובאשתדלות' רב וסגי

ובאשתדלותא דגרמי' (פי' שלא יהיה גופו משוקץ מנקבי') ובאתדכותא דמשכני' (פי' שיהיה ביתו נקי מטנופת) וברעותא דלבי' ונפשי' כו' עכ"ל בקיצור. ודי בהערה זו:

פרק ג

כוונת התקיעות

הנה אף שתקיעת שופר בר"ה מ"ע וגזירת הכתוב הוא בוודאי יש בו ג"כ רמזים להתעורר אדם לבו ביום הדין והנורא הזה אל התשובה על עונותיו וכן דרז"ל תקעו בחדש שופר רבנין אמרי שפרו מעשיכם ואני מכסה עונותיכם וכן הוא אומר אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו. ודבר זה מפורש ג"כ שעם התקיעות צריך ג"כ התשובה דהיינו שצריך האדם לקבל על עצמו בעת התקיעת בלב שלם על להבא לשמור עצמו בכל עניני עבודת הבורא ית"ש ויתעלה במה שיודע בעצמו נגעי לבבו שלא היה נזהר עד הנה כראוי וביותר דברים שאדם דש בעקביו כנ"ל בשער שלפני זה ויקבל על עצמו בלבו גדרים וסייגי' שבודאי לא יחזור וישוב לכסלה עוד אזי בתשובה זו עוקר את יצרו הרע אשר בקרבו וזובחו ומבערו מן העולם. וז"ל הזה"ק פ' אמור דצ"ט ע"א כד אתער האי שופר ובני נשא תייבין מחטאיהון בעין לנגדא קול שופר וההוא קלא סליק לעילא כדין אתער שופר אחרא ואתער רחמי ואסתלק דינא ובעינן לאחזאה עובדא בשופר ולאתערא שופר אחרא. ולאפקא בההיא שופרא אנון קלי כו'. כדין דינין כלהו אתכפיין ורחמין אתערו ע"ד בעי לכוונא לבא ורעותא בהני קלין ולמהדר בתיובתא קמי מאריהון כו' וקב"ה מרחם על עלמא. זכאה חולקהון דבני נשא דידעין לנגדא ולאמשכא למאריהון מדינא לרחמי ולתקנא כלא עלמין על ידייהו עכ"ל. הרי מבואר שעם התקיעות צריך ג"כ תשובה כמ"ש בלשונו הקדוש וכד אתער האי שופר ובני נשא תייבין מחטאיהון כו' ע"ד בעו לכוונא לבא ורעותיה בהני קלי' ולמהדר בתיובתא קמי מאריהון כו'. אך מי שחננו השם יתעלה להשי' כוונ' התקיעות אזי החיו' מוטל עליו ולכוין דוק' כמבו' בזה"ק פ' פנחס דרל"א ע"ב. וז"ל אשרי העם יודעי תרועה וגו' לא כתיב שומעי תרועה או תוקעי תרועה אלא יודעי תרועה כגון חכימין כו' אנון יודעי תרועה רזא דתרועה כמה דכתיב תרועם בשבט ברזל עכ"ל. ובודאי חיוב גדול על כל יודעי ספר לחפש בספרים ולחקור סוד התקיעות להיות איש איש לפי שכלו מיודעי תרועה ולא משומעי תרועה לבד כנ"ל ועכ"ז עם הכוונות צריך לצרף עמהם התשובה האמתית בלבו ובמחשבתו כנ"ל לפי שעיקר סוד השופ' היא התשובה ולתועלת אנוש כערכי אטמון ברמז במלות קצרות וזה הוא כי הבורא א"ס ב"ה וב"ש זכרו לעד ברא עולמות עליונים קדושים לאין קץ ותכלית ובעולמות ההם יש עולם אחד נקרא שופר וגם על שם זה של שופר מבואר בזה"ק ובכתבי האר"י ז"ל

סודות גדולות ונוראות עמוק עמוק מי ימצאנו ואין לנו עסק בנסתרות ועולם זה הוא סוד התשובה רצוני לומר אף שע"פ שורת הדין לא היה מהראוי לקבל תשובתו של אדם אחר שהכעיס כמה פעמים ליוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה אך זה העולם מוסד על רחמים וקבל תשובת האדם אף שאינו ראוי לכך לכן נקרא זה העולם תשובה דרך כלל וצונו יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה בגודל רחמנותו עלינו לתקוע בשופר ביום ר"ה שהוא יום הדין הגדול והנורא בעולמות העליונים על כל ברואיו ואז מעוררים לבינו בתשובה שלימה ואמתית שיהא אנחנו מעוררים עולם העליון הקדוש הנ"ל הנקרא ג"כ שופר והוא סוד התשובה כנ"ל ואז מתהפך ממשלת הדין לרחמים וזה מבואר במאמר הז"הק פ' אמור הנ"ל במ"ש וכד אתער האי שופר ובני נשא תייבין מחטאיהון בעיין לנגדא קול שופר וההוא קלא סליק לעילא כדין אתער שופרא אחרא (ר"ל העולם העליון הנ"ל) הנקרא שופר ואתער רחמי ואסתלק דינא ובעינן לאחזאו עובד' בשופר ולאתער' שופרא אחר' כו' ודי בזה כדי הערה למשכיל. ואיך ראוי לכל צבור שיבחרו תוקע איש צדיק תמים ויודע לכוין כוונת התקיעות כמבואר בז"הק פ' ויקרא ד' י"ח ע"ב. וז"ל אי אשתכח קול שופר כדקא יאות ומכוונים בי' לתתא ההוא קלא סליק כו'. זכאה חולקהון דצדיקייא דידעין לכוונא רעותא לקמי מאריהון וידעי לתקנא עלמא בהאי יומא בקל שופרא וע"ד כתיב אשרי העם יודעי תרועה יודעי ולא תוקעי. וכהאי גוונא ג"כ בעלי תפלות כמבואר בזה"ק שם ע"א וז"ל אר"א לאבא ביומא דר"ה וי"כ דלא בעי למשמע צלותא מכל ב"נ אלא אי קאים עלי' תלתא יומין קודם לדכאה לי' דר"ש הוה אמר הכי בצלותא דהאי ב"נ דאנא מדכנא אתכפר עלמא. וכ"ש בתקיעה דשופר דלא מקבל תקיעתא דב"נ דלאו איהו חכים למתקע ברזא דתקיעתא עכ"ל ודי בזה והובא בספרים שראוי לומר קודם התקיעות מזמור מ"ז בתהלים ז"פ וכן ראיתי נוהגין. וכתב האר"י ז"ל בין סימן לסימן כל אדם יקים ויתודה בלחש ואחר התקיעות יתפלל שיקובלו עכ"ל אך יזהר האדם מאוד תיכף כשישמע שהתחיל המסדר לסדר להתוקע יפסיק באמצע הוידוי וישמע לתקיעות ובתקיעות דחזרת מוסף דהיינו אחר שיסיים התוקע הסי' יתודה ג"כ ויזהר מאוד לקבל על עצמו בעת הוידו קבלה אמתית אלהבא שלא ישוב עוד עליהם לעולם כנ"ל. וכל תקיעה ותקיעה שישמע מהתוקע יחשוב במחשבתו בשמחה עצומה מאוד בזה"ל אני מקיים בשמיעת תקיעה זו מ"ע שציוני בוראי ית"ש וכוונתי לתת לו ית"ש נחת רוח בזה. וראוי לאדם שיעיין התקיעות בפנים במחזור בעת התקיעה וזה תועלת גדול שלא יפנה מחשבתו ח"ו במחשבה אחרת. ודי בזה ויזהר האדם מאד בדין המפורש בש"ע סי' תקצ"ב ס"ג שלא יסיח לא התוקע ולא הצבור בין תקיעות דמיושב לתקיעות דמעומד וגם

שלא להכניס את עצמו בספק ברכה כי לדעת הטור אם עבר ושח אין צריך לחזור ולברך אך לדעת הגה"מ צריך לחזור ולברך לכן יזהר האדם מאוד בזה. ואחר התקיעות אומרים פסוק אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון (בתהלים פ"ט) וכתב אבודרה"ם שיש לומר עוד שני פסוקים שאח"ז בשמך יגילון כל היום ובצדקתך ירומו. כי תפארת עוזמו אתה ובשמך תרום קרננו ע"כ. וראיתי כן ג"כ בשאר ספרים. יודע כמובא למעלה שראוי לומר מזמור שיר של יום קודם תפלת המוספים:

פרק ד

תפלת מוסף

יתפלל תפלת מוסף בכל הכוונות המבוארים בתפלת ערבית ושחרית ובתפלת המוספין של רגלים ובודאי בתפלת מוסף של זה היה"ד הגדול והנורא ראוי לאדם לעורר לבבו ביתר שאת ויתר עוז לבכי גדול ועצום בכל הנוסח של ומפני חטאנו וביחוד באבינו מלכנו גלה כבוד מלכותך עלינו כו' ראוי לאדם לעורר עצמו אל הבכיה ממש עד שלא ישאר עוד כח בו לבכות על חילול שמו הגדול עתה בגלות כנ"ל. ויזהר לומר ואת מוספי יום הזכרון הזה אף אם חל ר"ה בחול גם ושני שעירים לכפר כנזכר בש"ע וברוב סידורים נדפס בטעות ואת מוסף. גם ושעיר לכפר. ויאמר השבח הגדול של עלינו לשבח בכל הכוונות המבוארים למעלה בתפלת החול ובשמחה עצומה עד מאוד כי תקנו אנשי כה"ג לומר שבח זה באמצע התפלה בשביל המקטרגים עלינו עם קדוש במרום מה נשתנו אלו מאלו וע"כ מקדימין אנחנו עם קדוש ונותנים שבח המפואר והנכבד הזה ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה ועי"ז אנו סותמים את פי המקטריגים מעלינו:

סדר מלכיות

ויזהר האדם מאד לומר פסוקי מלכיות וזכרונות ושופרות בכוונה עצומה ובמתון גדול ובדקדוק התיבות היטיב הביטו וראו במ"ש בגמרא דר"ה דף ל"ד ע"ב אמר רבה אמר הקב"ה אמרו לפני בר"ה מלכיות זכרונות ושופרות מלכיות כדי שתמליכוני עליכם. זכרונות כדי שיבא לפני זכרוניכם לטובה ובמה בשופר ודרז"ל זאת מפסוק ותקעתם בחצוצרות הרי שופרות והיו לזכרון הרי זכרונות אני ה' אלהיכם הרי מלכיות. אחיי ורעיי אהובי נפשי הלא עיניכם לנוכח יביטו ועפעפיך יישירו נגדך כוונת פסוקי מלכיות מפורש בגמרא הנ"ל והוא שגזרה רצונו ית"ש ויתעלה בזה הצווי על האדם כדי שימליך ית"ש ויתעלה עליו בעת אמירת הפסוקים כמבואר בל' הגמרא מלכיות כדי שתמליכוני עליכם ואיך בוש לא יבושו והכלם לא ידעו אם מוציא מפיו ומשפתיו לבד הפסוקי מלכיות ואיני מכוין במחשבתו להמליך אותו ית"ש עליו ואינו נותן במחשבתו שבח

והודאה בשמחה עצומה לבוראנו ית"ש ויתעלה על שבחר והבדיל אותנו מכל העמים לחלקו ולגורלו הקדוש להיות לנו לאלהים ומלכותו עלינו ושמו הגדול ב"ה אינו מפנה רק עלינו עם קדוש אלהי ישראל מלך ישראל וגואלו אוי לאותה בושה כי לא כיוון ביום הנורא הזה כגזירת רצונו ית"ש בצווי אמירת פסוקים אלו ובודאי לא יצא ידי חובתו. לכן כשיאמר פסוק ראשון ה' ימלוך לעולם ועד יכוין במחשבתו בשמחה עצומה עד מאד בזה"ל אני מקבל אלהותך מלכותך עלי ועל בני ועל בני בני עד סוף כל הדורות וישמח שמחה עצומה בלבו עד מאוד על שיש לו אלוה קדוש ומלך גדול ונורא ויכוין לתת לית"ש בזה נחת רוח גדול וכזה יכוין כוונה זו בקיצור בכל עשרה פסוקי וביחוד בפסוק שמע ישראל. ודי בזה:

סדר זכרונות

אתה זוכר מעשה עולם כו' הנה מבלי ספק כל מי שנגע יראת ה' בלבו אף במקצת יתן את קולו בבכי רב ועצום בנוסח זה כי יתן האדם אל לבו היום יפקד נפשו ורוחו ונשמתו וגופו ובניו על כל רוע מפעליו של כל ימי חייו ולא לבד רוע מפעלו שבגלגול זה אלא אף רוע מעללו אשר עליו בגלגולים אחרים כהיום יבוקר פנקסו לצרף הכל כאחד להביאו במשפט ביום הדין הגדול והנורא הזה והכל מרומז בנוסח זה. (אתה זוכר מעשה עולם) המה העודם חיים (ופוקד כל יצורי קדם) הם גלגולים הקודמים (להזכר מעשים רבים) ר"ל לצרף המעשים שעבר עליהם בגלגולים הקודמים עם אלו של עכשיו ובודאי באמרו הדברים האלה במתון יתן אל לבו תיכף לשוב מעבירות שבידו ויקבל במחשבתו לתקן כל מה שעיות מכל נגעי לבבו אשר יודע ועיניו יורידו כנחל דמעה מאין הפוגות ודי בהערה זו. ויזהר ג"כ לומר פסוקי זכרונות בכוונה עצומה ובמתון גדול ובדקדוק התיבות היטיב כנ"ל (ובפסוק הלוך וקראת באזני ירושלים לאמר כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך כו') יתפלל במחשבתו בבכי עצום מאד שגם עתה ביום הדין הגדול הזה יזכור לנו חסד נעורים ואהבת איתן ועצום שהיה באבותינו לית"ש ויתעלה ללכת אחריו במדבר בארץ לא זרועה ויקבל על עצמו להראות אתו ג"כ עתה האהבה עזה ועצומה שיש בנו לית"ש ויתעלה. גם (בפסוק וזכרתי אני את בריתי אתך בימי נעוריך והקמותי לך ברית עולם) יתפלל במחשבתו כנ"ל שיחיש להקים אתנו הברית עולם. ובפסוק (הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כו') יעורר לבו אל הבכי עצום יותר ויתפלל במחשבתו כנ"ל רחם נא עלינו רבון כל העולמים ביום הדין הגדול והנורא הזה וזכור לנו עתה זכות אבותינו הקדושים ובשביל זה יהמו נא מעיך עלינו לרחמינו ולנחמנו:

אלהינו וא"א זכרנו בזכרון טוב לפניך כו' תפלה זו יאמר בבכי עצום מאוד. ובפסוק (וזכרתי להם ברית ראשונים) יתפלל במחשבתו בכוונה שיזכור לנו ברית ראשונים ההוא ויגזור עלינו שנת גאולה. (בא"י זוכר הברית) יחשוב במחשבתו בכוונה עצומה בזה"ל ידעתי שבודאי. תזכור לנו הברית ההוא אך אני מתפלל לפניך יוצרי ובוראי שתזכור אותו ביום הדין הזה:

סדר שופרות.

אתה נגלית כו' ז"ל אבודרה"ם (ובריות בראשית) הם האילנות ושאר צמחים. (חרדו ממך) שנאמר וירקידם כמו עגל וכתיב קול ה' יחיל מדבר יחיל ה' מדבר קדש כי המזמור מדבר בעת מתן תורה ואימתי חרדו ממך בהגלותך מלכנו על הר סיני עכ"ל. הנה אחיי ורעיי בודאי מהראוי לאדם כשיתחיל לומר הנוסח אתה נגלית כו' לעורר לבו באהבה עצומה באלהותו ומלכותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד ומחמת גודל התשוקה והאהבה עזה יבכה בכי גדול מאוד ויתפלל במחשבתו מתי נזכה גם אנחנו לשמוע שנית מאלהינו אמרות טהורות ולהשיג בזה קצת גודל אלהותו ית"ש ויתעלה כמו שזכו דור המדבר לזה כמו שהבטיחנו ע"י הנביאים והיו עיניך רואות את מוריך ועוד כמה פסוקים המורים שנזכה לזה לעתיד וביחוד בפסוק ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר כו' יעורר לבו בבכי עצום יותר ויותר מתי נזכה גם אנחנו לזה. ותשוקה עצומה זו יהיה בכל ג' פסוקים של תורה בבכיה גדולה. וכשיתחיל פסוקי הנביאים (כל יושבי תבל ושוכני ארץ כנשוא נס הרים תראו וכתקוע קול שופר תשמעו) יעורר לבו אל בכי גדול ועצום מאוד ויתפלל במחשבתו רבון כל העולמים עשה למען שמך הגדול שיתקדש בכל העולם. ומחשבה זו בבכי עצום יהיה בכל הג' פסוקים של נביאים וביחוד בפסוק וביום שמחתכם ובמועדיכם כו' (יתפלל במחשבתו בבכיה רבה ועצומה מתי נזכה להקריב קרבנות בבית מקדשו שיבנה ב"ב). (ובחתימת הברכה יתן במחשבתו הודאה עצומה לית"ש ויתעלה ע"ז ששומע קול תרועתינו ברחמיו הגדולים להיטיב לנו ע"כ). ואחר תפלת העמידה יאמר הפיוטים עם הצבור בכוונה עצומה ובנוסח ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה (בתיבות ותשובה) יהרהר במחשבתו תשובה שלימה ויקבל על עצמו קבלה אמתית שיזהר בכל מה שלא נזהר עד הנה. (ובתיבות ותפלה) יתפלל במחשבתו תפלה קצרה בזה"ל רבון כל העילמים מחול לי על כל עונותי אני מקבל עלי לתקן מעשי. (ובתיבות וצדקה) יקבל בלבו ליתן צדקה כפי מסת ידו ודי בזה. ובחזרת התפלה דש"ץ יזהר מאוד לשמוע את התפלה בכוונה עצומה ויכוין בכ"מ כנ"ל בתפלת העמידה בלחש. ובעת שהש"ץ מאריך בנגונים לא ישב בטל אלא יאמר מזמורי מהלים

בכוונה עצומה וטוב מעט בכוונה כו'. וכשכורע וישתחוה בואנחנו כורעים והש"ץ מאריך בנגון יכוין במחשבתו כל עת הכריעה שבח והודאה בשמחה עצומה מאוד לבורא ית"ש על שנתן חלקנו וגורלנו באלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד וישמח שמחה זו עד ועל כן נקוה לך ואח"כ יאמר הפסוקים שנדפס במחזורים בשל הרוקח בשמחה עצומה ג"כ ע"ד הכוונה הנ"ל. ובתקיעות של הסדרים בכל תקיעה שישמע מהתוקע יכוין ג"כ כנ"ל בתקיעות דמיושב אני מקיים בשמיעת זו התקיעה מ"ע שצוני בורא ית"ש לשמוע היום קול שופר כמ"ש יום תרועה יהיה לכם. ויזהר האדם מאוד בכוונת אמן על כל ברכה ותהלה של חזרת התפלה מעין חתימתה. ודי בהערה זו. (קוה אל ה' חזק ואמץ כו' אין כאלהינו כו') יאמר בכוונה ובשמחה עצומה מאוד (ובתיבות מושיענו) בכל. אלו התבות יתן במחשבתו הודאה עצומה בזה"ל אני נותן הודאה גדולה ועצומה לך ית' שמך שאתה מושיענו ברחמיך הרבים ביום הדין הנורא הזה מכל המקטריגים והמסטינים עלינו ואח"ז יאמר פ' קטרת וסממנים בכוונה עצומה מאוד כי אמירתם סגולה נפלאה להבריח החיצונים והקליפות שלא יתאחזו בתפלתינו אך בכל השנה ומה גם בימים הנוראים האלה כנודע מכתבי האריז"ל. ראוי לכל אדם להשתדל לשמוע מאה קולות בר"ה כדאיתא בטור רמז למאה קולות כנגד ק' פעיות דפעיא אמי' דסיסרא לכן ראוי בכל המנינים להתנהג להשמיע מאה קולות עד"ז והוא שאחר השלמת כל התפלה יתקעו מתחלה ג' תש"ת וג' תר"ת להשלים שלשים קולות לג' תשר"ת שתקעו בחזרת התפלה בסדרים הרי ס' קולות עם שלשים התקיעות דמיושב ואח"כ יתקעו עוד שלשים קולות כמנהג לתקוע אחר התפלה הרי תשעים ואח"כ יתקעו פ"א תשר"ת ופ"א תש"ת ופ"א תר"ת להשלים מאה קולות וע"פ כתבי האריז"ל חיוב גדול לשמוע דוקא מאה קולות בר"ה. ויזהר האדם מאד ומאד ביום הדין הקדוש למעט באכילה בכל מה דאפשר כנזכר בש"ע סי' תקצ"ז ס"א וכמה דיעות בפוסקים שמצוה להתענות בר"ה והובא ג"כ בש"ע בשם י"א ועכ"פ ראוי לאדם שתהיה יראת אלהים על פניו לשבר תאותו הבהמיית ויצרו ביום הדין הנורא הזה ולא יאכל כל שבעו והיא עבודה עצומה להבורא ית"ש ויתעלה כדאי' בגמרא פרק נגמר הדין אריב"ל כל הזובח את יצרו מעלה עליו הכתוב כאלו כבדו להקב"ה בשני עולמות בעה"ז ובעה"ב דכתיב זובח תודה יכבדנני ע"כ. וביחוד אם עדיין לא התפלל תפלת המנחה שזה ברור כי במלוי כרסא באכילה ושתיה בלתי אפשרי לבא אל המלך מ"ה הקב"ה להתחנן לו בהכנעה וענוה גם מלוי הכרס מביא את האדם לידי בלבול מחשבה בתפלה ואוי לאותה בושה שבימים נוראים אלו יתפלל במחשבות שונות וזרות לפני המלך המשפט ית"ש ויתעלה היושב עתה על כסא דין לדון את כל ברואיו על

כל מעשיהם ועלילות מצעדי גבר ומחשבותיו ותחבולותיו כמבואר בז"ח פ' בראשית דף י"ד ע"ד וז"ל בר"ה דן את כל העולם גופות בני אדם והנשמות ופוקד אותם ודן אותם על כל מה שעשו כל השנה כולה ותאנא אפי' צעדיו של אדם נמנין ובאין בדין באותו היום הה"ד וכל צעדיו יספור כו'. א"ר אחא בד' פרקים כמו כן האדם נידון בו ביום שמהרהר בעבירה ובזמן שעושהו וביום ר"ה ובעוה"ב עכ"ל ודי בהערה זו ואחר תפלת המנחה ילך עם הצבור לומר סדר תשליך כנדפס בסדורים ואחר הסדר יאמר מזמור ממעמקים קראתיך בכוונה עצומה:

פרק ה

עשרת ימי תשובה

הנה נא ידעת כי עשי"ת קבעה הבורא ית"ש ברוב רחמיו וחסדיו עת מצוא מזור תרף למחלת עונות אף ליחיד שישוב מעבירות שבידו כמרז"ל על פסוק דרשו את ה' בהמצאו וגו' אלו י' ימים שמר"ה עד יה"כ והנה כבר חלפו ועברו שני ימים דר"ה מחשבון של עשרת ימי תשובה והנה ימים באים שבין כסא לעשור לכן יראה כל אדם פועל אלהים ומעשיהו ישכילו לעשות הכנה דרבה הוא אל התשובה כל שבעת הימים יפריש האדם א"ע וישב בדד וידום לחקור לחפש אחר כל פרט ופרט של סור מרע ועשה טוב קטן וגדול שם הוא אל לבו לעזוב דרך רשע בחרטה גמורה על העבר וגודר גדר לעמוד בפרץ בגדרים וסייגים לבל ישוב לכסלה עוד להבא וכבר מלתו אמורה למעלה בחדש אלול התעוררות על כמה פרטי דברים ויעיין אדם היטב בהם יראה לתקן בימים האלו לעשות עליהם תשובה בפועל על העבר בכל מה שיוכל הן בתעניתים ושאר סגופי' וכל סגוף הן קטן הן גדול נחשב לפני הבורא ית"ש לתשובה הן בנתינת צדקה אף יותר מיכולתו. ויעשה תקון כרת בלמוד כל הלילה כנ"ל בחדש אלול. ויקבל על עצמו בער"ה שלא ידבר שום שיחת חולין מיום ר"ה עד אחר יה"כ ולמעט ג"כ בדברים הכרחים בכל מה דאפשר והוא מנהג חסידים הראשונים וכן בכל שאר הנהגת החסידות אף שלא היה נוהג א"ע בכל השנה ראוי עכ"פ לכל אדם להתנהג בחסידות בעשי"ת האלו וכן משמע מהירושלמי שמביא הטור סי' תר"ב ובש"ע סי' תר"ג בענין פת של עכו"ם. וכתב האריז"ל בענין י' ימי תשובה וז"ל המתענה בהם ועושה תשובה גמורה בכל לבו שלא יחזור לאותן העבירות לעולם אז מוחלין לו בכל יום מימי השבוע שבעשי"ת מה שחטא ביום ההוא לעולם עכ"ל ודי בהערה זו:

כוונת צום גדליה

צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וגו' הנאמר בזכריה ח' דרשו רז"ל צום השביעי

זה צום גדליה וצום זה הוא כענין ת"ב כי ביום זה נהרג גדליה בן אחיקם שנשאר תיכף אחר החרבן הבית ראשון עם יתר הפליטה מדלת עם בני ישראל שנשארי בארץ הקדושה אחר החורבן ואלמלא לא נהרג גדלי' היה קצת פליטה לעם קדוש כי נבוכדנצר הפקיד לגדלי' בארץ יהודה על כל דלת עם בני ישראל אשר נשארו שם כמפורש בירמיה סי' מ' אך כשנהרג גדלי' ברחו כל עם בני ישראל מארץ יהודה והלכו למצרים ושם נהרגו כלם כמפורש הכל בפסוק. וגם ארץ יהודה נשארה אז שממה וחרבה מכל וכל וע"כ נקבעה צום ע"ז על הריגת הצדיק הגדול הזה ועל הריגת בני ישראל לאלפים ולרבבות ע"י הריגתו ג"כ ועל חרבן ארץ הקדושה מכל וכל לכן בכל עת ובכל רגע של יום צום זה יכנים בלבו כל איש ישראל צער ואנינות גדול לאונן ולקונן על חורבן בית מקדשינו ותפארתנו וחורבות ארצינו הקדושה ועל הריגת הצדיק הזה ויתר הפליטה מעם הישראלי וביחוד יתן את קולו בבכי בעת אמירת הסליחות על כל הנ"ל. ודי בהערה זו:

שבת תשובה

הנה יום גאולה מחטאיו ופשעיו יום שבת אם תשמרו בכל פרטים ודקדוקים בדבור ובמעשה ובמחשבה כי עיקר ושורש גדול ויסוד מוסד אל התשובה היא שמירת שבת כהלכתו גם בכל השנה כמרז"ל כל השומר שבת כהלכתו אפי' עע"ג ר"ל כדור אנוש מוחלין לו ולכן זה שמו אשר יקראו לו לשבת שבין כסא לעשור שבת תשובה כי שמירתו כהלכתו הוא יסוד ועיקר לתשובה לכן יזהר בו האדם מאוד ומאוד לשמור ולעשות אותו כהלכתו בכל פרטיו ודקדוקיו מלדבר בו שיחות חולין ח"ו וגם לטהר רעיוניו ומחשבותיו שלא יחשוב בעניני עה"ז כלל וכלל רק ביראת ה' כל היום ואז מוחלין לו על כל מה שחטא בכל שבתות השנה מיום הולדו ועד עתה כנ"ל בשם האריז"ל. ובודאי בני ישראל אף המון עם נזהרים בשבת זו לטהר עצמם במקוה בשחרית קודם התפלה אף שאינם עושים זאת בכל שבתות השנה. גם תיכף אחר סעודת שחרית הולכים לבה"כ לומר ס' תהלים עד תפלת המנחה:

סדר ערב יוה"כ

מנהג אבותינו בידינו בסדר הכפרות בעי"כ הוא מנהג ותיקין והובא בטור ובכל הפוסקים והרמ"א בש"ע. גם ע"פ כתבי האריז"ל הוא תקון גדול לנפשו ותיכף לסמיכה שחיטה וראוי לכל אדם שילך הוא בעצמו אצל שוחט לשחוט הכפרות ולעמוד אצל השוחט ולזרז אותו אל תקון הסכין והשחיט'. (וראוי) לאדם שירבה בצדקה ביום זה אף יותר מכדי יכולתו כי נתינת הצדקה היא סגולה נפלאה לכפרת העוונות וביחוד לאביונים מהוגנים בעלי תורה. (סעודת) ערב יוה"כ למדו רז"ל מפסוק ועניתם את

נפשותיכם בתשעה לחודש לכן לא יעשה האדם אותה כמצות אנשים מלומדה ויכון שעושה בסעודה זו נחת רוח גדול להבורא ית"ש וקודם הסעודה יאמר לשם יחוד ופסוק ויהי נועם ועכ"ז תהיה יראתו על פניו לבלתי יאכל להנאתו ח"ו בלתי לה' לבדו. ובאכילה זו בקדושה ולש"ש יתוקן כל אכילה של איסור גם רבוי האכילות שנכשל ונלכד בהם כל השנה כנ"ל בשם האריז"ל. והחכם עיניו בראשו שלא למלאות בטנו מאכילה גסה שבודאי אחר כמה שעות יתחרט בעצמו כי יזיק לו וגם יבא לידי ביטול תפלה. ודי בזה. ויזהר מאוד בעניים ולמוד על שלחנו. (ואחר) ברכת המזון בכוונה עצומה אם ירצה לישן יזהר מאוד למסור השינה אל השומר שיקיץ אותו משינתו בעת ועונה שיקבע להקיצו בכדי שיהיה לו עת ושהות אחר השינה לעשות הכל כתקון דהיינו לטבול במקוה בלב נשבר מאוד וחיוב טבילה ביום זה מבואר בזה"ק פ' פנחס דרי"א ע"ב וז"ל בעיין בני היכלא בתשעה לירחא למעבד חדוותא ולמטבל בנהרא לדכאה גרמייהו עכ"ל. גם שיהיה לו שהות להתפלל מנחה בנקיות הגוף ובכוונה עצומה (ואחר) התפלה ילקה מלקיות ארבעים כנהוג ועיין בש"ע סי' תר"ז וברמ"א. (ויעיין) אדם בספרים ויראה נפלאות מהנהגת חסידים הקדמונים מהסגופים הנוראים שעשו בעצמם בענין מלקיות בימי הנוראים האלה וסבלו יסורים קשים ומרים ע"י מלקיות ואשרי חלקם. (וקודם) הוידוי שבתפלת מנחה יאמר פסוק יהיו לרצון ואח"כ יתודה וכן בכל התפלות של יה"כ ואחרי הוידוי יאמר אלהי נצור. מצאתי. רבים נוהגין לטבול במקוה ג"כ אחר סעודה המפסקת וכן הובא בספרים. קודם שילך לביה"כ יברך את בניו בבכיה עצומה ועיקר הברכה יהיה שיהיו עובדי השם יתעלה כל ימי חייהם ויתן להם השם יתעלה שכל ובינה בתורתו הקדושה ודי ספוקם מיגיע כפים באמונה ויתן להם חיים ושנים ארוכים ויזכה לראות מהם בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות כל ימי חייהם ויוכיח אותם שילכו ביראת אלהים כל ימיהם ויכוין בתוכחה זו לתת בזה נחת רוח להבורא ית"ש ויתעלה. ויזהר האדם מאוד קודם שילך לביה"כ לפייס למי שהקניט אותו אף בדבור בעלמא כי היא דינא דגמרא ועיין בש"ע. ויזהר האדם מאוד בזה. גם יזהר האדם בעי"כ לשלם כל מה שנדר בעניני צדקה קודם לכן. ויזהר האדם מאוד לתקן בלבו כל תקון עניני עבודת הבורא ית"ש היינו שירגיש בעצמו כשיבא לבה"כ לכל נדרי שהוא נקי וטהור מכל מום ופשע ממש כמלאך האלהים בחזרת תשובה אלהבא בכל לבבו בכל העינים. ודי בהערה זו הקצרה. וקודם שילך לבי"הכ יאמר בפה מלא בשמחה עצומה בז"הל הריני מקבל עלי לענות נפשי וגופי ביום הכפורים הזה כאשר צוני יוצרי ובוראי ית"ש ויתעלה בתורתו הקדושה ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב וגו' והריני

מקבל עלי מעתה איסור אכילה ושתיה ורחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה לשם יקב"ה ושכינתי' ויכוין בעת קבלתו ע"ע החמשה ענוים הכוונה הקצרה שהובא בתקונים תקין כ"א דס"ב ע"ב. וז"ל וצריך ב"נ לקבלא עלי' חמש ענוין בגין ענוי דגרים לה' זעירא:

פרק ו

כל נדרי

והיה כי תבוא אל בה"כ תיכף ומיד יתודה בנוסח אשמנו בגדנו כפי שמבואר למעלה דהיינו להתודות בכל אות ואות של א"ב בנוסח אשמנו איש איש את כל נגעי לבבו אשר ידע בעצמו שלא היה נזהר בהם עד הנה. ויזהר האדם בוידוי זה קודם כל נדרי כי הוא דינא דגמרא ע"פ פי' הרמב"ן שעיקר הוידוי הוא עי"כ עם חשכה. וז"ל הגמרא דיומא דף פ"ז ע"ב ת"ר מצות וידוי עיה"כ עם חשיכה. (פי' רש"י אחר אכילה משקיבל עליו יוה"כ) אבל אמרו חכמים יתודה קודם שיאכל וישתה שמא תטרף דעתו בסעודה ואע"פ שהתודה קודם שאכל ושתה יתודה לאחר שיאכל וישתה שמא אירע דבר קלקלה בסעודה (פי' רש"י של חטא) ואע"פ שהתודה ערבית יתודה שחרית. שחרית יתודה במוסף במוסף יתודה במנחה במנחה יתודה בנעילה והיכן אומרה כו'. עכ"ל הגמרא. והובא בב"י ובר"ן ביותר ביאור וז"ל פי' הרמב"ן דה"ק מצות וידוי עי"הכ עם חשכה סמוך. ליום עצמו כו' אבל חששו חכמים שמא תטרף דעתו בסעודה לפיכך החמירו עליו להתודות קודם אכילה ואע"פ שהתודה קודם אכילה חוזר ומתודה בזמנ' עם חשכה סמוך ליום עצמו כו' אבל וידוי של ערבית שהיא ווידוי של יה"כ עצמו לא קתני דודאי מתודה הוא בי"כ אלא קתני אע"פ שהתודה ערבית מתודה שחרית וכל היום כו' עכ"ל הר"ן. לכן יזהר האדם בזה. וכבר נתפשט המנהג בכמה בתי כנסיות להתודות בצבור קודם כל נדרי. ואחר הוידוי מוציאין ס"ת מן ההיכל ונקרא בספרים ס"ת של כל נדרי ופליאה נשגבה בעיני לדעת מה זה ועל מה זה לא נהגו כן בכל בתי כנסיות כי דבר זה מפורש בטור וז"ל ערבית נכנסין לב"הכ ואומרים בז"הל בישי בה של מעלה ובישיבה של מטה כו' ומוציא ס"ת השליח צבור ואוחזה בחיקו ואומר כל נדרי ואסרי כו'. עכ"ל הטור והובא ג"כ באבודרה"ם. וביחוד בכתבי האר"י ז"ל מפליא מאוד בתקון זה של הוצאת ס"ת בכל נדרי וכתב שהוא תקון גדול ונפלא למי שפגם בעון נדרים ר"ל שיקנה ס"ת זה דכל נדרי אפי' מממון הרבה דהיינו שיוציא הוא הס"ת מן ההיכל ויאחז בעת אמירת כל נדרי והעיקר שיחבק וינשק הס"ת ויתודה ויפרט עונותיו קודם שיתחיל הש"ץ כל נדרי ועיי"ש באריכות ועיקר תקון הוא בהוצאת ס"ת ראשון מן ההיכל ועכ"ז אם

לא השיג לקנות ס"ת ראשון יקנה ספר אחר כי ראוי וישר הוא להוציא כל הספרים שבהיכל והעיקר שיהיה הס"ת כשרה. ותקון זה לכפרת העונות בהוצאות ס"ת כשרה נרמז בזה"ק פ' ויחי דף רכ"ה ע"א. וז"ל חד אסוותא אשכחנא בעלמא ולא יתיר בההוא אתר דאשתכחון אנון דלעאן באורייתא ואשתכר בינייהו ס"ת דלא משתקר בי' (פי' שלא נמצא בו פסול). כד מפקי האי בגיני' מתערי עלאי ותתאי וכ"ש אי כתיב שמא קדישא כדקא חזי והא אוליפנא מלי' עכ"ל. ולכן תקנו לנו הקדמונים לעשות תקון זה בעת כל נדרי לכפר על נפשותינו ובודאי ראוי לכל מי שיש יכולת בידו ויש לאל ידו ישתדל לתקן עכ"פ תקון הגדול והנפלא הזה באותו בה"כ שמתפלל בו ומכ"ש אם יש לאל ידו לתקן תקון זה בכל בתי כנסיות להוציא ס"ת בעת אמירת כל נדרי מוטל עליו להשתדל ולתקן לזכות את הרבים לכפרת עונותיהם וכנ"ל בז"הק ואזי זכות הרבים תלוי בו. וטוב ויפ' הוא שיעשה אדם תקון זה בס"ת שבידו על מקומו הקבוע בבה"כ ואח"ז יחזור הס"ת אל ההיכל. ויעורר אדם לבו מאוד אל הבכי בעת אמירת כל נדרי לתקן עון נדרים כי הוא תקון גדול מאוד על עון זה ויזהר לאמרו בכוונה כי הוא ג"כ מתקוני התפלה דערבית זה והובא בזה"ק. וברכת שהחיינו יאמר כל יחיד עם הש"ץ בלחש ויסיים קודם שיסיים הש"ץ כדי שיענה אמן אחר הש"ץ ויברך בשמחה והודאה עצומה במחשבתו להשם יתעלה ויתרומם שזוכה אותו בחיים לעת הזאת שיוכל לעשות נחת רוח לפניו ית"ש בקיום מצותיו ביום הזה בצום ובה' ענוים ובמניעת מלאכה ובתפלות והודאות שיתפלל ויודה לאל ית"ש בצום הזה. אח"כ יתפלל תפלת ערבית בכוונה עצומה מאוד בכל הכוונות המבוארים בפרקים הקודמים בעז"ה. וראוי מאוד להתנהג בכל בתי כנסיות שאף שיסיים הש"ץ כל נדרי ימתין מלהתחיל ברכו עד צאת הכוכבים לקרות ק"ש בזמנה וראוי לכל אדם להשתדל בכל זה מאוד. ובק"ש של יה"כ דכל נדרי ושחרית יכוין האדם הכוונה של פסוק שמע בקיצור בכדי שיוכל לומר בשכמל"ו בקול רם עם הצבור. יתפלל אדם תפלת העמידה בבכיה גדולה מאד ואחר תפלת העמידה יאמר תיכף פסוק יהיו לרצון ויתחיל הוידוי קודם אלהי נצור כנ"ל. הוידוי הוא מ"ע מן התורה כמבואר בהרמב"ם הלכות תשובה פ"א ז"ל כל מצות שבתורה בין עשה ובין ל"ת אם עבר אדם על אחת מהם בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני האל ב"ה שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי דברים וידוי זה מ"ע כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה וזהו עקרו של וידוי וכל המרבה להתודות ומרבה בענין זה הרי זה משובח וכן בעלי חטאת ואשמות

בעת שמביאין קרבנותיהם על שגגתן א' על זדונן אין מתכפר להם בקרבנם עד שישוב בתשובה ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עלי' וכן כל מחויבי מיתות ב"ד ומחויבי מלקיות לא היה מתכפר להם במיתתן או בלקייתן עד שיעשו תשובה ויתודו וכן החובל בחברו והמזיק ממונו אע"פ ששילם לו שהוא חייב לו מה איני מתכפר עד שיתודה וישוב מלעשות כזה לעולם שנאמר מכל חטאת האדם. שעיר המשתלח לפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול התודה עליו על לשון כל ישראל שנא' והתודה עליו את כל עונות בני ישראל עכ"ל הצריך לענינינו. ועוד ז"ל פ"ב מהל' תשובה ומאי היא התשובה הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד שנאמר יעזוב רשע דרכו וגו' וכן הנחם על שעבר שנאמר כי אחרי שובי נחמתי ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם שנאמר ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו וגו' וצריך להתודות בשפתיו ולומר ענינים אלו שגמר בלבו. כל המתודה בדברים ולא גמר בלבו לעזוב ה"ז דומה לטובל ושרץ בידו שאין הטבילה מועלת לו עד שישליך השרץ וכה"א ומודה ועוזב ירוחם וצריך לפרוט את החטא שנאמר אנא חטא העם הזה כו'. מדרכי התשובה להיות השב צועק תמיד לפני השם בבכי ובתחנונים ועושה צדקה כפי רחו ומתרחק הרבה מן הדבר שחטא בו ומשנה שמו במחשבתו כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שיעשה אותן המעשים ומשנה מעשיו כולו לטובה ולדרך ישרה וגולה ממקומו שגלות מכפרת עון מפני שגורמת לו להכנע ולהיות עניו ושפל רוח. יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל לפיכך חייבים הכל לעשות תשובה ולהתודות בי"כ ומצות וידוי י"כ שיתחיל מערב היום קודם שיאכל ואע"פי שהתודה קודם שיאכל חוזר ומתודה בליל יוה"כ ערבית וחוזר ומתודה בשחרית במוסף ובמנחה ובנעילה והיכן מתודה יחיד אחר תפלתו וש"ץ באמצע תפלתו בברכה רביעית. אין התשובה ולא יום הכפורים מכפרים אלא עבירות שבין אדם למקום אבל עבירות שבין אדם לחבירו כו'. עכ"ל הצריך לענינינו. עוד בפ' ז' וז"ל אל תאמר שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהם מעשה כגון זנות וגזל וגניבה אלא כשם שצריך אדם לשוב מאלו כך צריך לחפש בדיעות רעות שיש לו ולשוב מן הכעס ומן האיבה ומן הקנאה ומן ההיתול ומרדיפת הממון והכבוד ומרדיפת המאכלות וכיוצא בהן מן הכל צריך לחזור בתשובה ואלו העונות קשים מאותם שיש בהם מעשה שבזמן שאדם נשקע באלו קשה הוא לפרוש מהם וכה"א יעזוב רשע דרכו וגו' עכ"ל. ורוב דבריו אלו הם מפורשים בגמרא הקדושה:

ראו אחיי ורעיי גודל חיוב הוידוי על אדם במ"ע מן התורה תמיד בכל השנה וכ"ש עתה ביום צום הגדול והנורא הזה לכן לא יהיה הוידוי כמצות אנשים מלומדה ח"ו רק קיום מ"ע של הבורא ית"ש ויתעלה כמו מ"ע של תפילין וציצית וקודם כל וידוי יחשוב במחשבתו בזה"ל הריני מקבל עלי מ"ע של וידוי החטא שצוני בוראי ית"ש בתורתו הקדושה והתודו את חטאתם אשר עשו ואח"כ יאמר הוידוי. אך דעו נא אחיי ורעי שעיקר הוידוי היא התשובה שעמה כמ"ש הרמב"ם הנ"ל ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם רצוני לומר שהבורא ית' ויתעלה שהוא יודע תעלומות ויודע מחשבות אדם ותחבולותיו ובוחן כליות ולב בוחן את האדם בעת הוידוי שקבל בלבו קבלה אמיתית בתכלית החרטה שמשעה זו ולהלן יקשר עצמו בקשר אמיץ וחזיק ובנדרים וסייגים שיהיה בלתי אפשר שיבא עוד לאותו חטא ולהסביר הענין אציגה נא לפניך ענין אחד וממנו תקיש אל השאר כגון אם לא היה נזהר מאכילה גסה ומרובה והלך אחר תאות היצר רק למלאות בטנו כמו שכתוב ובטן רשעים תחסר ומדה רעה זו היא קוץ מכאיב וסלון ממאיר בעניני עבודת הבורא ית"ש הן לת"ת הן לתפלה וכל אדם ע"ז יתנו עידיהן ויצדקו ויאמרו אמת. וסייג וגדר גדול ע"ז שמעתי מאנשי יראי השם שקודם נט"י לסעודה מקבלין על עצמם סכום נשיכות שקורין (ביסען) יאכלו באותו סעודה ולא יותר כפי שמשערים בדעתם שלא יהיה ח"ו מותרות וכן בתבשילין מקבלים על עצמם שלא יאכלו רק תבשיל אחד אף שיתנו על השלחן כמה מיני תבשילין וכזה יתנהג עד שירגיל א"ע בזה בכדי שיקבע לו זה לטבע למעט במאכל. וגדר וסייג זה וכדומה יקבל על עצמו במחשבתו בשעת הוידוי אכלתי מאכלות מרובות יקבל בלבו קבלה אמתית וברורה שיעשה להלן גדרים וסייגים ע"ז כנ"ל וכיוצא והבורא ית"ש ויתעלה בוחן מחשבתו וקבלתו האמתית אז תיכף ומיד גם ה' העביר חטאתו ונקרא צדיק גמור וכן בכל נוסח הוידוי דהיינו באות ד' דברנו דופי ולשון הרע ורכילות ושקרים וכיוצא יקבל על עצמו בלבו קבלה אמתית למעט בדבור בכל מה דאפשר רק דבור ההכרחי בכדי שיוכל להעיד עליו יודע תעלומות שקבלה זו היא קבלה אמתית שבודאי לא יבא עוד כל ימי חייו לידי לשה"ר כנ"ל ברמב"ם וחומר עונות הנ"ל הנה זה בא למעלה בארוכה בחדש אלול פ"ב ע"ש. ואף אם קבל במחשבתו קבלה אמתית שלא יבא לידי עון זה לעולם אין לי כפרה עד שיתודה בשפתיו כנ"ל ברמב"ם. וא"כ איך לא יבוש האדם בפ"ע לומר הוידוי רק בשפתיו בלי הרהור תשובה אמתית בלבו אוי ואבוי לנפשו במה סר חטאתו ועונו תכופר אם בוידוי פה ודברים בלא לב ולב יתרצה לפני המבין כל תעלומות לב ואדרבה הרי הוא מוסיף על חטאתו פשע כי הרי הוא כנונב דעת המקום ברוך הוא וברוך שמו רחמנא

ליצלן יפתוהו בפיהם בוידוי עלי עונותיו ולבם לא נכון עמו לחזור בהם אוי לאותו בושה וחוצפה כלפי שמיא מי איכא יותר מזה ועונשו גדול כמבואר למעלה בשער החמישי פרק שביעי במאמר הזה"ק ע"ש. וגם אם לא עשה ביום הזה תשובה אמתית כנ"ל כל התפלות שמתפלל ביום הזה נדחית לחיצונים ר"ל כמבואר בזה"ק פ' תצוה דף קפ"ו ע"א. וז"ל ביומא דכפורי לון מאן דלא אעבר טינא מרוחי' לכפרא עליה ביומא דא (פי' ביה"כ) כד סליק צלותיה בהאי יומא טבע בההוא אתר דאקרי רפש וטיט ואיהו מצולות ים ולא סליק לאתעטרא ברישא דמלכא עכ"ל בקיצור. ודי בהערה זו:

פרק ז

עיקר וידוי הוא לבטא בשפתים ולפרט החטאים נגעי לבבו אשר ידע אינש בנפשיה וביחוד בעבירות שאדם דש בהם כגון לשה"ר ונקומה ונטירה והזכרת שמותיו ית"ש לבטלה ר"ל כי אם האדם אינו מתפלל בכוונה כמה שמות הקדושים מוציא מפיו בלי הרגשה כלל והחמדה והתאוה ושיחת חולין אף בחול וכ"ש בשבת קודש ומלאוי פיו שחוק והכעס ושנאת חנם והרהורי עבירה רח"ל וההסתכלות בנשים ובטול תורה כמה רגעים ביום בפנותו לבו לבטלה רח"ל להיסח הדעת בתפילין ובתפלה וברכת המזון ושאר ברכת הנהנין וק"ש שעל המטה שלא בכוונה רח"ל ובטול קימת חצות ורבות כהנה קצרה היריעה מהכיל לפרט בשפתיו ולהתחרט בלבו על העבר ולקבל על עצמו להבא בקבלה אמתית וגדרים וסייגים שלא ישוב עליהם עוד בשום אופן ויכלול הכל בנוסח אשמנו בגדנו כו' כי מהראוי לומר הוידוי בנוסח א"ב מא' ועד תי"ו כי בזה מתקן הל העולמות שנבראו בכ"ב אותיות כמובא בספרים והאריז"ל כתב שיתודה האדם גם על אותם עבירות שיודע בעצמו שבודאי לא עבר עליהן כי שמא עבר עליהם בגלגול הקודם וכבר נכתב בספרים וידוים באריכות. ואתה צדיק כו' יודע כמובא למעלה בתפלת החול ע"פ פסיקתא גודל מעלת אמירת ואתה צדיק כו' אחר הוידוי ויזהר לו' בכוונה עצומה ובהכנעה גדולה ובשל"ה כתב דכל הוידוים צריך להיות דוקא בבחינת הגוף עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה כמו במודים וכן נוהגים. (מה) נאמר לפניך יושב מרום כו' (על חטא כו') וצריך האדם להרהר בתשובה בכל פרטי הוידוי שמזכיר בה וצריך לומר ג"כ בהכנעה גדולה ובמתון ולא כמו שנוהגין המון עם שאומרים במרוצה ובבהלה וכי נחשב זה לוידוי השם יכפר בעדם. אח"כ יאמר הפיוטים עם הציבור והעיקר לעורר לבבו אל הבכי בפיוטים ובוידוי שיתודה פעם שנית עם הש"ץ יזהר מאד ומאד להתודות בהכנעה גדולה ובהרהור תשובה כנ"ל כי הוא ג"כ דינא דגמרא להתודות עם הש"ץ פעם ב' ובעוה"ר המון עם אינם נזהרים בזה ודי בהערה זו. גם יזהר האדם לומר הי"ג

מדות בכוונה עצומה ובמתון גדול מלה במלה שאז בודאי אינם חוזרות ריקם ודי בזה. עניית איש"ר בכח עצום ובכוונה עצומה מאוד ובמסירת נפש כמבואר למעלה בתפלת החול. אח"כ שיר היחוד עם הצבור במתון גדול וישמח שמחה עצומה במחשבתו בגודל אלהותו ית"ש. אח"כ תהלים עם הצבור ואל תפרוש עצמך מן הצבור ח"ו ואומרים ג' ספרים קודם השינה וב' ספרים אחר השינה. ובכתבי האריז"ל וז"ל וטוב שלא לישן בליל יה"כ אלא לעסוק בתורה שלא לבוא לידי קרי כו' עכ"ל. יש נוהגין לעמוד על רגליהם כל הלילה וכל היום ואשרי חלקם. ויש נוהגין עוד בסיגוף זה להשפיל יד אחד לצד הארץ ואינו מגביה אותה כלל כל עת תפלת כל נדרי וכל יום המחרת ואשרי חלקם. ובודאי כל סיגוף שישער האדם בעצמו ובכחו שיוכל לעמוד בו ראוי וישר לעשותו לכבוד יוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה כנגד מה שהכעיס אותו ית"ש בעונותיו בכדי שירחם עליו ביום הצום הנורא הזה שהוא קץ וסוף לכפרת העונות שבין אדם למקום ואם לא עכשיו אימתי ודי בזה. ואם ישער האדם בעצמו שאם לא יישן כלל בלילה לא יוכל להתפלל למחר בכוונה עצומה שתחטפנו השינה יישן מעט אחר אמירת תהלים ואחר לימוד ח"פ משניות דיומא והאדרא בזה"ק וקודם השינה יאמר לשם יחוד כו' בשביל עבודת הבורא ית"ש של מחר. ויזהר לומר הד' מזמורים הראשונים שבתהלים קודם השינה ולקרות ק"ש שעל המטה וברכת המפיל בכוונה עצומה ואם ישן בבה"כ יזהר מאד להכין מים אצלו גם כלי אחר שיוכל לרחוץ ידיו תיכף אחר השינה ולא ילך ד' אמות בלי נט"י ח"ו ויסיר הפוזמקאות מרגליו קודם השינה ויזהר שלא יכסה אותם בדבר המחמם ח"ו הובא בספרים ויזהר מאד קודם השינה לנקות גופו מנקבים גדולים וזה ג"כ זהירות להנצל מטומאת קרי רח"ל בעת השינה ויזהר האדם מאד למסור שינתו לשומר להקיץ אתו באשמורת ויזהר האדם מאד באיסור נעילת הסנדל כי הוא איסור דאורייתא לפי דעת הרמב"ם פ"א מהלכות שביתת עשור הלכה ה' וכן הוא דעת הר"ן וכן משמעות הש"ע וכ"כ הלבוש והב"ח. ובעו"ה רבים אינם נזהרים בזה:

פרק ח

סדר שחרית

הנה זה בא למעלה בשערים הקודמים לעורר לב האדם אל התפלה בכוונה וק"ו הדברים ביום הצום הקדוש והנורא הזה ואבא היום לעורר את האדם עוד פעם אחר פעם ביום צום הגדול והנורא הזה אל שני דברים והן זהירות דקדוק התיבות בכל התפלות כמבואר למעלה בתפלת החול וזהירות הוצאת שמותיו ית"ש מפיו באימה וביראה. ודי בהערה זו. עפ"כ האריז"ל לא יברך ברכה שעשה לי כל צרכי בי"כ. וישתדל שיענו אחרים אמן

אחר ברכותיו כנזכר בזה"ק שמובא למעלה בשער ב' פ' י' וע"ש ויזהר לומר פ' העקידה בכוונה עצומה עוד זה הדבר אשר היום באתי לעורר פא"פ את האדם אל זהירות הי"ג מדות לאומרם בכוונה עצומה מאד ומאד כי אמירתם בכוונה מעוררים רחמים גדולים בעולמות העליונים והזכרתם היא סגולה נפלאה לכפרת העונות וכשישמע שהתחילו הצבור לומר הי"ג מדות אף אם הוא עדיין לא סיים הסליחה יפסוק באמצע ויאמר הי"ג מדות עם הצבור ויתחיל מפסוק ויעבור ה' על פניו ויקרא ולא כמו שנוהגים להתחיל מה' ה' אל רחום וגו' ויזהר האדם בדקדוק התיבות של הי"ג מדות כפי שמבואר למעלה בתפלת החול בי"ג מדות שאחר תפלת י"ח ועי"ש גם אל מלך יושב כי תפלה זו הובא בזה"ק ובתקונים. ואת מספר כמה פעמים ויעבור בי"כ ימלא כאשר הובא בטור סי' תר"ך בערבית חמשה פעמים ויעבור ובשחרית חמשה ובמוסף שבעה ובמנחה ששה ובנעילה שלשה וכ"ה בכתבי האריז"ל שהם עולים כ"ו כמספר הוי"ה ב"ה וב"ש ואין לזוז ממספר זה אף שהטור הביא ג"כ דעות במספרים שונים זהו הנכון וכתוב בספרים שראוי להשתדל לקנות פתיחת הארון הקדש של הוצאת ס"ת לקריאת הפ' כי פתיחת הארון הקדש מרמז לסוד גדול בעולמות העליונים וישתדל לקנות קודם יה"כ עליה לס"ת ביום הקדוש הנורא הזה ובעת שיתחיל הקורא לקרות הפ' אחרי מות שני בני אהרן יכניס אדם צער גדול ועצום בלבו על מיתתם של הצדיקים הגדולים כאלו בכדי שיוכל לבוא לידי בכיה ולהוריד דמעות כי היא סגולה נפלאה לכפרת העונות כמבואר בזה"ק פ' אחרי דף נ"ו ע"ב. וז"ל בכל זמנא דצדיקיא מסתלקי מעלמא דינא אסתלק מעלמא ומיתתהון דצדיקיא מכפרת על חובי דרא וע"ד פרשתא דבני אהרן ביומא דכפורא קרינן לה למהוי כפרה לחוביהון דישראל אמר קב"ה אתעסקו במיתתהון דצדיקים אלין ויתחשב לכו כאלו אתון מקרבין קרבנין בהאי יומא לכפרא עלייכו ואנון תרין שעירין לא יכלין לקרבא יהא להו דוכרנא דתרי בני אהרן ויתכפר עלייהו עכ"ל. ועוד שם דף נ"ז ע"ב ז"ל וע"ד ביומא דא קורין אחרי מות שני בני אהרן דישמעון עמא ויצטערן על אובדהון דצדיקיא ויכפר להו חובייהו וכל דמצטער על אבודהון דצדיקיא או אחית דמעין עלייהו קב"ה מכריז עליה ואומר סר עונך וחטאתך תכופר ולא עוד אלא דלא ימותון בנוי ביומוי ועליה כתיב יראה זרע יאריך ימים עכ"ל. לכן יזהר האדם בזה מאד גם יזהר מהיסח דעת ח"ו בעת הקריאה וישמע כל תיבה ותיבה מפי הקורא בכוונה עצומה אחר שמיעת הפרשה יקרא ההפטרה בכוונה עצומה ויעורר לבו אל המוסר והתוכחה הנאמר בה ויקבל על עצמו קבלה אמתית לקיים מה שנאמר בה כי לכן נתקנה הפטורה זו ביום הדין הנורא הזה ודי בזה מלתו כבר אמורה למעלה שיאמר שיר של יום קודם תפלת המוספין אח"כ

יכין עצמו להתפלל תפלת מוסף בכוונה עצומה מאד וכבר מבואר למעלה בשערים הקודמים בעזרת השם יתברך כוונת תפלת המוספין שלכל השנה ועיין שם:

פרק ט

עבודת יוה"כ

אחרי ראיתי בספרים מגודל החיוב סידור העבודה של כהן גדול ביי"כ בתפלת מוסף וגודל מעלת סדורם שנחשב בעיני היוצר והבורא ב"ה וב"ש כאלו אנחנו מקריבין ומסדרין כל סדר העבודה בבהמ"ק וגם בימי חכמי הגמרא היו מסדרין סדר העבודה ביה"כ וכן פירש"י בפרק אמר להם הממונה גבי ההוא דנחית קמי דרבא ועבד כר"מ כו' פירש"י שהיו רגילין לסדר סדר העבודה ביי"כ ועי"ש. וכבר הובא חיוב סידורא בפוסקים אך בנוסח סדר העבודה שבמחזורים שלנו לא נתבארה בהם כל פרטי סדר העבודה וביחוד שלא נתקנה בל' קלילא למען ירוץ כל קורא בו וכמעט שגם כמה לומדים אינם מבינים כלל פי' המלות של כל סדר העבודה שבמחזורים ע"כ באתי לעורר לב האדם לטוב לו שיזהר קודם יה"כ ללמוד פי' המלות. ועכ"ז מי שרוצה לתת נחת רוח ליוצרו ב"ה ולסדר סדר עבודת י"כ על מכונה עם כל פרטיה יסדר אותה בנוסח אתה כוננת כי שם נתבאר היטב כל סדר העבודה בכל פרטיה ונוסח זה דאתה כוננת הובא גם כן בטור סי' תרכ"א וגם בעל העיטור כתב וז"ל ושמענו סדר העבודה בל' משנה כגון אתה כוננת דיוסי בן יוסי עכ"ל. ונמצא בספרים יוסי בן יוסי זה היה כ"ג בבית שני והוא חיברה. גם הב"י בסי' תרכ"א מגיה קצת טעות ושבושי' בנוסח זה דאתה כוונת ועי"ש. גם האריז"ל מביא סדר העבודה דנוסח אתה כוננת. ונוסח זה תמצאנו בספר חמדת הימים פ"ז דמוסף יה"כ לכן ראוי לאדם שיתנהג בדרך זה והוא כשיתחיל הש"ץ לנגן הפיוט נחשב כצג באיתון דחות בפללי עקלתון כו' יתחיל לומר נוסח אתה כוננת בספר חמדת הימים ובודאי יוכל לסיים כל הנוסח קודם שיגיע הש"ץ לשבח של אמרו לאלקים ויוכל ג"כ לומר השבח הגדול הזה עם הצבור. אך ראוי שקודם י"כ יעיין אדם כל הנוסח עם פירושה בספר חמדת הימים בכדי שיהא פירושה רגיל בפיו ביי"כ. ואף שאמר כל סדר העבודה דאתה כוננת יאמר גם כל סדר העבודה שבמחזור ואל יפרוש עצמו מן הצבור ח"ו ולהתודות ג"כ עם הצבור בנוסח וכך היה אומר אנא השם חטאתי כו' וכל ג' הוידוים ולפול על פניהם ג' פעמים עם הצבור אך בנוסח אתה כוננת שאמר מקודם אף שאמר נוסח היו כורעים ומשתחוים לא יפול על פניו ביחיד. (ויאמר) האדם כל סדר העבודה בכוונה עצומה ויכוין בזה לתת נחת רוח ליוצרינו ובוראנו ב"ה וב"ש כי בסדר העבודה שאנו מסדרין עתה בשיח שפתותינו תחת קרבנותינו אנו עושים נחת רוח

לית"ש ויתעלה. (אחיי) ורעי איך ומה צריך האדם להתעורר בבכי גדול ועצום בשעה שהוא אומר (והכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעים את השם הנכבד והנורא מפורש יוצא מפי כהן גדול כו') על העדר הכבוד הגדול של יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה זכרו לעד שהיה אז בירושלים כשהיו שומעין את השם הנכבד והנורא יוצא מפי כהן גדול בקדושה ובטהרה וכל העם העומדים אז בעזרה נתנו כבוד גדול לקדושת שמו הגדול והנכבד ונפלו על פניהם ואמרו בשמחה רבה ועצומה ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ובזה נתגדל ונתקדש אז שמו הגדול והנורא בכל העולמות העליונים והתחתונים ומיום שחרב בית מקדשנו נהפך זאת לתוגה ולא עוד אלא שאנו גורמין בעונותינו ובפשעינו חילול שמו הגדול כביכול ואנה נוליך חרפתינו אוי לנו מיום הדין או לנו מיום התוכחה וארז"ל כל דור שלא נבנה בי"המק בימיו כאלו נחרב בימיו ואיך לא יעורר לבו הטהור אל הבכי גדול ועצום ואנינות גדול בלבו על זה וביחוד כשנופל על פניו ואומר היו כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם יבכה בכי גדול כנ"ל ואין דומה כלל כוונות ג' כריעות הללו של סדר העבודה לכוונת כריעה הראשונה של עלינו לשבח כי בכריעה של עלינו לשבח צריך אדם להכניס בלבו שמחה עצומה עד מאד על שזכה להיות בחלקו וגורלו הקדוש של הבורא ית"ש ויתעלה ויתן במחשבתו הודאה עצומה ליתברך שמו ע"ז כמבואר למעלה בתפלת החול עי"ש אבל בג' כריעות הללו של סדר העבודה חיוב גדול על כל איש ישראל לבכות בכי רב ועצום על שלעת עתה נעדרה עבודתו ב"ה מירושלים כנ"ל. ודי בהערה זו. וכשיתחיל כל אלה בהיות ההיכל על יסודותיו יעורר לבו אל הבכי גדול ועצום מאד באשרי עין ראתה כל אלה כו' עד סיום כל התפלות שקודם הסליחות וביחוד בעניני העדר השכינה הקדושה מאתנו כגון באשרי עין ראתה זבול המתוכן חי בו שכן. (אח"כ) סליחות וראוי לאדם לעורר לבו אל בכי רב ועצום בסליחה של אלה אזכרה ונפשי עלי תשפכה וכו' והיא ג"כ סליחה דערב ר"ה וידוע סגולת הבכי עליהם מגמרא הקדושה ומז"הק שהובא למעלה. וכוונת הבכיה דסליחה זו מבואר למעלה בער"ה ובקינה ארזי הלבנון בט"ב. אחר כך יאמר הבקשות על הסדר. וסדר הוידוי עם הציבור בכוונה המבואר למעלה ויזהר האדם מאוד מאוד בכוונתם אף שהוא חלוש עתה מצום הקדוש אך יחזק במעוזו והחלש יאמר גבור אני ויתודה בכוונה עצומה ולבו נשבר בקרבו ולא כהמון עם שאומרים הוידוים במוסף ובמנחה בבהלה ובמרוצה הכזה נחשב לוידוי שמוזהרים אנחנו בגמרא הקדושה להתודות פעמים בכל תפלה של יום הקדוש והנורא הזה בעמידה ובחזרת הש"ץ השם יכפר בעדם לכן יזהר האדם מאוד ומאוד בזה. ואחר הוידוי יאמר כל הסדר עד קדיש בתרא ויזהר מאוד בכוונת איש"ר

כמבואר למעלה בתפלת החול. (ויאמר) אף ביחוד קוה אל ה' כו' אין כאלהינו כו' ופטום הקטורת כמו אחר כל המוספין כדי להבריח המקטריגים שלא יתאחזו בתפלה כנ"ל בשערים הקודמים. ויאמר הסדר הנ"ל בשעה שהש"ץ מנגן היום תאמצנו כו' כי אחר קדיש בתרא לא יהיה לו שהות לומר כל הסדר הנ"ל שתיכף מוציאין ס"ת לקרות הפרשה וצריך באותו שעה לומר הי"ג מדות עם הצבור לכן החכם עיניו בראשו להשתדל לראות באיזה שעה יש שהות לומר סדר הנ"ל ועיקר בכוונה עצומה כי בלתי כוונה יותר טוב ההעדר ובקצת בתי כנסיות נהגו לומר סדר הנ"ל בציבור. ודי בהערה זו:

פרק י

כוונת היום

להורות את בני ישראל אנשים כערכי עבודה גדולה ונפלאה ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה זכרו לעד בכוונת ענוי הצום והתענית ביום הקדוש והנורא הזה הלא ידעת שענוי זה מאכילה ושתיה הסמ"ע ול"ת עלינו בספר תורת אלקים מפורש ועניתם את נפשותיכם וגו' כי כל הנפש אשר לא תעונה וגו' כמבואר בהרמב"ם פ"א מהלכת שביתת עשור הלכה ד'. ומבואר עוד שם הלכה ה' שאף רחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה כולה הם מדאורייתא וז"ל וכן למדנו מפי השמועה (ר"ל הל"מ) שאסור לרחוץ בו או לנעול את הסנדל וכו'. ומצוה לשבות מכל אלו כדרך ששובת מאכילה ושתיה שנאמר שבת שבתון שבת לענין אכילה ושבתון לענינים אלו ואין חייבין כרת או קרבן אלא על אכילה ושתיה כו'. עכ"ל הרמב"ם והוא מגמרא דיומא דף ע"ד ודף פ"ב ע"ש. ופשוט הוא שמ"ע של הענוים האלו צוה יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה עלינו בחסדו וברחמיו הגדולים שעל ידי ענוים אלו ירחם עלינו ויכפר לנו את חטאתינו ועונותינו ביום הנורא הזה וזה מפורש בפ' אחרי ובפ' אמור בפ' אחרי כתיב והיתה זאת לכם לחקת עולם בחדש השביעי בעשור לחודש תענו את נפשותיכם וכל מלאכה לא תעשו האזרח והגר הגר בתוככם כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו וכן פסוק כזה בפ' אמור הרי מפורש שעיקר כפרת העונות ביום הזה הוא בשביל הענוי אך זה מבואר בגמרא הקדושה שהעינוי לבד בלא תשובה וחרטה גמורה והוידוי אינו נחשב לכלום והרי הוא כטובל ושרץ בידו ועכ"פ עיקר כפרת עונותיו הוא בשביל הענוי כמפורש בפסוק הנ"ל ופשוט הוא אף אם יקבל האדם בלבו ביום זה על עצמו תשובה שלימה ואמתית בחרטה גמורה על העבר וקבלה אמתית אלהבא שלא ישוב לכסלה עוד לעולם ואף אם יקבל על עצמו שיתענה אחר י"כ על העבירות שעבר עד הנה משבת לשבת כל ימיו ויסגף א"ע בכל הסגופים אך לא יתענה ביום הנורא הזה

בודאי כל קבלת תשובתו הנ"ל כלא נחשב ולא יועיל לו קבלתו לכפר עונותיו ביום צום הקדוש והנורא הזה ועונשו כרת כי לא ענה נפשו וכל עיקר כפרת עונותינו בשביל העינוי ביום הנורא הזה כנ"ל ולא די שבעינוי זה אנו נעשים חפשים מעבירות שבין אדם למקום אלא אף גם זאת בהיות נחשב לנו עינוי זה בקיום מצות עשה מן התורה כשאר מצות עשה כגון תפילין ציצית ומזוזה וכיוצא ופשוט הוא ששכר קיום מצות עשה זו שכרה מרובה יותר כי צערא דגופא עדיף כידוע הנה אחר כל ההצעות האמתים וכנים האלו אחיי ורעי יתבונן כל אדם בשכלו שמהראוי וטוב לו לשמוח שמחה עצומה עד מאוד בכל רגע שסובל צער הענוי מאכילה ושתיה וחליצת הסנדל על קיום מ"ע מן התורה שמקיים בכל רגע שסובל הענוי ובודאי מי שתקוע בלבו אהבת הבורא ית"ש ויתעלה לעבודתו חשקו ורצונו שיתארך היום הצום הקדוש הזה כפלי כפלים בכדי שיקיים בכל רגע מצער העינוי מ"ע מן התורה שצוה לו יוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה כי זה ברור לכל משכיל שאינו דומה מי שמקיים איזו מ"ע שעה מועטת למי שמקיים לאותה מ"ע כמה שעות ודמיון לזה בקיום מ"ע של תפילין אינו דומה מי שנושא תפילין עליו רק שעה מועטת למי שנושא אותם עליו כמה שעות ואתו בדומה לו קיום מ"ע של בסוכות תשבו שבעת ימים וכדומה לו. נמצא לפ"ז אדם שהוא ערום בעבודת הבורא ית"ש ואהבת הבורא תקוע בלבו לעבודת ית"ש איך לא ישמח שמחה רבא ועצומה בכל רגע מענוי הצום והתענית על קיום מצות הבורא ית"ש כנ"ל לכן מעת שאדם נעשה חלש מענוי הצום ועמידת הרגלים יחף יכניס שמחה עצומה בלבו על קיום מ"ע מן התורה שמקיים בענוי זה ובכל שעה שיתגדל ויתוסף אצלו הענוי דהיינו בעת תפלת מנחה ותפלת נעילה תתגדל ותתוסף שמחה עצומה יותר בלבו ולפי גודל הענוי כן גודל השכר מבוראנו ית"ש והעיקר שבכל רגע שיעלה על דעת האדם צער הענוי יכוין במחשבתו בשמחה עצומה מאוד הריני מקבל עלי מ"ע של יוצרי ובוראי ב"ה וב"ש בענוי זה ע"כ. ויכניס תשוקה עצומה בלבו הלואי שיתארך הצום יותר ויותר והגות לבך תבונות מבן חביב התקוע בלבו גודל אהבתו של אביו בכל עת אשר הוא עושה באיזה שימוש קורת רוח גדול לאביו הוא שמח וטוב לב מאד על גודל הנחת שעושה לאביו וכל הקרוב הקרוב אל השלמת השימוש ההוא מצטער בלבו כי קרוב הוא להמנע מאתו עשיית קורת רוח ונחת גדול כזה לאביו ככלות מעשה השימוש ההוא וכל היום וכל הלילה תמיד לא יחשה מתשוקה עצומה בלבו שיתארך ויתוסיף כהנה וכהנה משך זמן השימוש ההוא בכדי שיגיע לאביו קורת רוח יותר ויותר זאת חקרנוה כן היא. ועתה אחיי שיערו האמת בדעתכם כי כן דרך גבר ירא ה' במצותיו חפץ מאד בתשוקה עצומה נכספה וגם כלתה נפשו בכל דבר

שבחובה עליו מאתו ית"ש וזמנו קבוע. שיתארך הזמן זמניהם טובא בכדי להרבות נחת רוח לפניו ית"ש בעשייתן וכל עוד שמתקרב לתשלום המשך זמנו מצטער בלבו על הזמן כי יעבור והנה איננו יכול לעשות עוד בזה נחת רוח לאבי שבשמים ית"ש ויתעלה זכרו לנצח ומה גם בגודל מצוה זו של ענוי יה"כ שמאהבתו ה' אותנו ומחמלתו עלינו צוה עלינו בעשה ולא תעשה ועניתם את נפשותיכם בעצם היום הזה לחקת עולם לכפר על בנ"י מכל חטאתם אחת בשנה ראוי לכל אדם בכל עת אשר הוא רואה כי חלפה אורה ועונתה לא יגרע מיום הקדוש הזה כי ינטו צללו ערב והלילה משתמש ובא דשלימא ליה עבידתיה עבודת הקדש של מצוה זו להכניס צער בלבו הן תרבו הימים שימנע מאתי עשיית נחת רוח גדול הזה ליוצרי ובוראי ית"ש ויתעלה ובודאי בכוונה זו יהיה נקרא בן חביב לאביו שבשמים. אך אדם המצפה בכל עת ובכל רגע מתי יעבור אותו רגע מהענוי ובבקר יאמר מי יתן ערב יתקרב להפטר מהענוי ובודאי האדם הזה אינו מקיים מ"ע זו בשמחה ומאהבת הבורא ית"ש ויתעלה ובודאי אינו מקבל חלק מאלף אלפי אלפים משכר שמקבל האדם המכוין כוונה זו בשמחה עצומה ועל כל זה אף שהיה כוונת שניהם רחוקים זה מזה בתכלית הריחוק כגבוה שמים מעל הארץ יוכל להיות לעת ערב לאחר התענית אפשר שיזדמן אכילת שניהם ברגע א' ובודאי אם היה מתישב בדעתו על רוע כוונתו ביום ההוא במצות עשה של הצום הנורא הזה היה אוכל את בשרו בשיניו על גודל צערו וכאבו על אשר תאבד ממנו שכר גדול של הענוי לאין ערך וקץ ותכלית בעולם שכלו ארוך מחמת גרעון כיסוף כוונתו כנ"ל ומה בצע שנכספה וגם כלתה נפשו לחסרון היום ויגיע הערב ויפטר מענוי הצום הלא כ"כ היה סובל הענוי ממש כמו זה ששמח בלבו שמחה עצומה בעבודת הבורא ית"ש ויתעלה בקיום מ"ע זו בכל רגע רק ההפרש היה ביניהם שזה היה שמח וטוב לב כל היום באהבת הבורא ית"ש ויתעלה בקיום עבודתו במצות עשה זו בכל רגע וזה היה בלבו כל היום תוגה ואנחה מצער העינוי וכבר ארז"ל לעולם יהא אדם ערום ביראה. ודי בהערה זו:

פרק יא

תפלת מנחה

קודם תפלת מנחה יאמר פ' התמיד ופ' הקטורת כמו בכל תפלת מנחה ובקצת בתי כנסיות נהגו לומר בצבור קודם הוצאת ספר תורה לקריאת הפ' דמנחה ונודע בשערים הקודמים גודל החיוב בכל השנה לשמוע בכוונה גדולה קריאת הפ' מפי הקורא ולענות אמן אחר המברכין בתורה תחלה וסוף ומה גם ביום הקדוש והנורא הזה. ובהפטרה זו דמנחה כשיקרא במופתים הנזכרים בה יחשוב בשמחה עצומה גבורות ה' גבורות

ה' המה ובתשובות אנשי נינוה יקח מוסר בלבו אל התשובה ג"כ ולכן נתקנה קריאת ההפטרה זו ביום הזה. אח"ז יכין עצמו להתפלל תפלת העמידה דמנחה בכוונה עצומה מאד ואף אם הוא חלוש בעת הזאת חולשא דתעניתא יאזור כגבור חלציו ויתבודד במחשבתו קודם התחלת העמידה כמה עונות ופשעים עברתי בכל השנה והכעסתי ליוצרי ובוראי ית"ש והיום הנורא הזה קץ וסוף לסליחה וכפרה לכל עונותי ופשעי אוי לי איך אשא פני לפני מלך מוחל וסולח לעונותינו אם לא אתפלל תפלה זו בכוונה ח"ו ואיך יהיה לי סליחה וכפרה כי יאמר היוצר והבורא ית"ש ויתעלה אם אב אני איה כבודי ואם אדוני' אני איה מוראי בתפלה שאתה מתפלל לפני בלא כוונה הלא תדעו הלא תשמעו הלא תבינו אם יעמוד אדם לפני ב"ו האדון שלו באיזה משפט גדול על ממונו או על גופו וכ"ש על נפשו וחיותו אף אם יעמידהו למשפט ביום ד' או ה' של תענית רצופים שאז הוא חלש מאד מ"מ יחזיק במעוזו על עמדו להשתדל ולהתאמץ לסדר טענותיו לפני האדון בכדי שיוציא לאור משפטו ק"ו ב"ב של ק"ו באלף אלפי אלפים הבדלות היום יעמוד במשפט לפני אדון כל ויוצר ובורא כל העולמות ית"ש ויתעלה זכרו לעד ומחלים פניו שיוציא לאור משפטו היום יעמוד במשפט על נפשו ונפש בניו ובני ביתו איך לא ישתדל ויתאמץ את עצמו בכל כחו ומחשבתו אף שהוא חלש עתה מפאת התענית החלש יאמר גבור אני לסדר טענותיו ובקשותיו ווידויו במחשבה זכה וברורה בכדי שיוציא לאור משפטו ובודאי כשיעלה זאת על לבו ויתבודד כך במחשבתו בודאי כאיש מלחמות יעיר קנאה יריע אף יצריח על אויביו הפנימי יתגבר והחלש יאמר גבור אני. ודי בהערה זו:

תפלת נעילה

אחר תפלת המנחה יכין עצמו לתפלת נעילה ויאמר אשרי וקדושא דסדרא בכוונה עצומה ואח"ז יכין עצמו לתפלת העמידה והיא תפלת נוספת ביום צום הקדוש והנורא הזה בעת נעילת שערי היכל העליון שקודם שינעלו יכנסו תפלתינו למעלה ויקבלו אותם ברצון למלאות שאלותינו ולמחול ולסלוח את כל עונותינו ופשעינו ובנעילה הוא חתימת הגז"ד של אדם. וז"ל האריז"ל ועתה בנעילה הוא חתימת הגז"ד שנכתב בר"ה על בני אדם לשכר ועונש עכ"ל בקיצור. לכן יזדרז אדם מאד ומאד בכוונת התפלה ויכניס בלבו דאגה ופחד גדול על חתימת הגז"ד הנורא הנעשה עליו בעולם העליון בעת הזאת ומה טוב אם יכול להוריד דמעות לעורר הרחמים בעולם העליון כי כל השערים ננעלו חוץ משערי דמעה ואף אם נחתך עליו הגז"ד לרעה ח"ו ע"י הבכי והדמעות יוכל להתהפך

לטובה כמבואר בזה"ק ותראהו והנה נער בוכה מיד ותחמול עליו וכבר בא מאמר זה בשלימות בשערים הקודמים:

אתה נותן יד לפושעים כו' בתיבות (למען נחדל מעושק ידינו) אם יודע בעצמו איזה נדנוד גזל ח"ו שיש תח"י יהרהר עתה בתשובה שלימה ויקבל על עצמו קבלה אמתית שתיכף אחר יה"כ יתקן עון זה וישיב את הגזילה אשר גזל לאשר הוא לו או יפייס אותו וכבר זכרונו בא לפניך למעלה בשם השל"ה שכתב בענין חומר עון הגזל ודע וראה חומר עון הגזל שהזכירו אנשי כה"ג בתפלת נעילה בפרוטרוט למען נחדל מעושק ידינו ושאר עבירות הזכירו דרך כלל להתודות לפניך על כל עונותינו גם לא נחתם גז"ד של דור המבול אלא על הגזל יעיין גם כן בתרגום איכה באני הגבר בפסוק נשא לבבינו אל כפים. גם בעון גזל רחמנא ליצלן אין מקבלין תפלותיו בעולם העליון ודוחין כל התפלות שלו חוץ לפרגוד אל המקטריגים רחמנא ליצלן כנ"ל בשערים הקודמים ועל זה ידוו לב כל הדויים. ודי בהערה זו. אתה הבדלת אנוש מראש כו'. ז"ל אבודרה"ם בקיצור אתה הבדלת אנוש מראש בעבור שחטא אדה"ר נטרד מג"ע. ואמר הבדלת על שם והבדילו ה' לרעה. (ותכירהו לעמוד לפניך) בעבור שנתחרט אדה"ר לא גרשו מכל וכל אלא השכינו מקדם לג"ע ואמרו ותכירהו כלומר הכרת אותו ולא התנכרתו אע"פ שחטא והי' בידך לעשות לו רע כי מי יאמר לך מה תפעל עכ"ל בקיצור ושאר התיבות שבנוסח זה מבוארים הם מעצמם. ובודאי בנוסח זה של אתה הבדלת ראוי לאדם. לעורר את עצמו מאד אל בכי רב ועצום מאד שהוא עת חתימת הגז"ד ולהרהר בפרוטרוט עוד בתשובה שלימה ואמתית כנ"ל וירגיש בעצמו שהוא עתה נקי וטהור מכל חטא ועון ממש כמלאך האלהים ע"י תשובתו האמתית שקבל בלבו ואז בודאי ירפא לו מהגז"ד שנחתם עליו לרעה ח"ו. ודי בהערה זו:

שמע ישראל

פסוק זה יאמר בכוונה המבוארים למעלה ביחוד של ק"ש דחול ואציגה נא לפניך קיצור הכוונה בכדי שיוכל לומר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ג"פ עם הציבור והוא כשיאמר ה' אלהינו יכוין בכוונה הנ"ל בק"ש וכשיסיים ה' אחד יכוין בז"הל בשמחה עצומה אני מאמין באמונה שלימה ואמתית שאתה יחיד ומיוחד ושבראת כל העולמות ואני ממליך אותך עלי ועל בניי ועל בני בניי עד סוף כל הדורות ויוכל לומר תיכף עם הצבור ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. (אח"ז ז"פ):

ה' הוא האלהים

ובכתבי האריז"ל מבואר התקון הגדול והנפלא בעולמות העליונים הקדושים על ידי

אמירת ז"פ ה' הוא האלהים שאנחנו אומרים בעת הזאת לכן ראוי שבכל פעם שיאמר ה' הוא האלהים יקבל עליו בכל יכולתו להראות אמתית אמונתו ביחוד אלהותו יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד ובודאי בזו נעשה ממילא ע"י התקון הגדול בעולמות העליונים כנ"ל וראוי לכל משכיל שיכוין זאת באלו ז"פ. ויאמר פסוק ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. והז"פ ה' הוא האלהים בכל עוצם כחו ובשמחה עצומה ודי בזה. וכשישמע התקיעה של שופר כנהוג יכניס בלבו תשוקה עצומה מתי יגיע ויזכה לשמוע קול שופר לעתיד בעת משיח צדקנו כמ"ש כנשא נס הרים תראו וכתקוע שופר תשמעו ביום ההוא יתקע בשופר גדול. ואדני אלהים בשופר יתקע. ועיקר התשוקה יהיה שבזה יתגדל ויתקדש שמו הגדול ברוך הוא וברוך שמו בכל העולם:

וכשיאמר (לשנה הבאה בירושלים) כנהוג יכניס גם כן בלבו תשוקה מתי נזכה לזה כי בודאי לא בחפזון ולא במנוסה נצא ונלך כמ"ש כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון כי הולך לפניכם ה' וגו' גם לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם ובודאי בכל זה יתגדל ויתקדש שמו הגדול וע"ז יהיה עיקר תשוקתו בלבו. ודי בהערה זו:

תפלת ערבית וקידוש הלבנה

במוצאי יום כפור יכין את עצמו אחר זה לתפלת ערבית להתפלל אותה בכוונה עצומה בכל הכוונות המבוארות בתפלת החול ואף שמשער בעצמו שאין בו עוד כח מפאת חולשות הצום להתפלל בהתלהבות ובכוונות ההם וחזקת והיית לאיש להתעורר את עצמו להתפלל אעפ"כ בכוונה עצומה והבא לטהר מסייעין אותו ודי בהערה זו כתוב בש"ע סי' תכ"ו לקדש הלבנה במוצאי י"כ עי"ש. והיה לעת ערב יהיה אור פני הלבנה ילך בזריזו' ובשמחה עצומה לקדשה עם הציבור בכל הכוונות המבוארים למעלה ואם לא יהיה אז הלבנה מאירה יכניס צער גדול בלבו על זה שלא יכול לעשות נחת רוח וכבוד גדול ליוצרו ובוראו ית"ש תיכף אחר הצום בברכת הלבנה שהיא כקבלת פני השכינה הקדושה ויזהר האדם מאד ומאד בסעודה שאחר הצום שתהיה יראת ה' על פניו לבלתי תחטא באכילה גסה ח"ו או דרך זלילות וסובאות ר"ל. בהיות שעינינו רואות בהמון עם זה דרכם כסל למו אחר שנועל הסנדל במוצאי יה"כ ובא לביתו ועושה הבדלה ושותה הכוס תיכף נשתנה כולו מכמות שהיה כל היום בתשובה וזעקה ויראת אלהים על פניו ועתה מיד נהפך לאיש אחר ואינו נזהר בהם במה שהתודה עליהם ביום צום הקדוש ואוי לאותו בושה ואוי לאותו כלימה לכן יזהר האדם מאד בזה שלא יהיה רח"ל כגונב דעת המקום ב"ה ודי בזה. נשלם סדר תפלות ר"ה ויה"כ בכל פרטיהם. בעזר הנותן לכל חי מזונותיהם. בוחן ובודק עשתנותיהם:

פרק יב

הנה זה היום של ערב סוכות הרי הוא בכי יתן איש אשר ידבנו לבו לעשות צדקה כי רבה היא מאד ביום הזה. וגם הוא זמן אסיפה לאסוף הביתה על כל ימי החג להזמין ולהתארח עניים מהוגנים בני תורה על שולחנו והם חלק הז' אושפיזין קדישין כמו שיבא באור לפנינו בפרקים הבאים בעז"ה מזה"ק גודל מעלתה של מצוה זו ולהיפך ר"ל העונש הגדול. וענין הז' אושפיזין הלא הוא מלא בספרים. הנה בערב סוכות היום קצר והמלאכה מרובה בהכנת סכך הסוכה ויפוי הסוכה והכנת לולב ומיניו והטהרה במקוה ובעבור זה גדלה המכשלה שנכשלים בזה רבים מבני עמינו לעשות מלאכה בנוי סוכה קרוב לצאת הככבים רחמנא ליצלן ואלו עוברין עליהם זמן התפלה של מנחה זו ומתפללים לאחר שעבר זמנה בביתם בלא כוונה בבהלה ובמרוצה. לכן ראוי לכל ירא וחרד לדבר ה' לתקן הכל קודם ערב הרגל כל מה דאפשר בכדי שישאר לו בערב החג שהות מבעוד יום ללילך לבה"כ להתפלל תפלת מנחה בציבור בכוונה ולא יכשל באיסור מלאכה בי"ט ח"ו. ודי בהערה זו:

מצות ישיבה בסכות

(**בסכות** תשבו שבעת ימים כעין תדורו) במ"ע עלינו שיהיה האדם אוכל ושותה וישן ומטייל בסוכה והוא משנה ובררייתא בפ' הישן וטיול הוא כמו שהולך אדם לפעמים הילך והילך ולפעמים הוא יושב אף שלא בשעת אכילה ושתייה כל אלו מחויב האדם במ"ע מן התורה דוקא בתוכה ולא בביתו שהוא דר בו כל השנה. וז"ל אבודרה"ם כתוב בחדוש ידב"ש מפני מה מברכין על הסוכה כל ז' ובמצה אין מברכין אלא לילה הראשונה א"ת מפני שהלילה הראשון חובה ומכאן ואילך רשות סוכה ג"כ לילה הראשון היא חובה בלבד שהרי אם רצה לאכול בשאר הימים פירות אוכל ופירות א"צ לאכלם בסוכה ויש לומר כו' דכי אמרינן בסוכה לילה הראשון חובה ה"מ האכילה אבל הישיבה חובה היא בכל הימים שאי אפשר שלא יעמוד מעט בביתו או ביום או בלילה וישן מעט ואותו מעט צריך לעמוד בסוכה הלכך על הישיבה מברך לישב משא"כ במצה עכ"ל. הרי מבואר שאפי' ישיבה או הליכה מעט הנקרא טיול בגמרא צריך בסוכה כי מ"ש הכתוב בסוכות תשבו הוא לשון עכבה כן פירשו כל המפרשים לפ"ז מחויב האדם להזהר שלא יצא כל שבעת ימי החג מהסוכה לביתו כלל וכלל אם לא לדבר הכרחי מאד ולהמשיל הדבר הזה אם צריך לשתו' ומוכרח לצאת מן הסוכה לבית לומר להביא לו המשקה לסוכה אסור לו לשהות בביתו רק שיעור הדבורים של צרכי השתי' ויהי ככלותו לדבר לשוב לסוכה כפי שמבואר בלשון אבודרה"ם. זולת הלמוד כשהוא בעיון רב ועצום והתפלה התירו רז"ל

חוץ לסוכה כמו שהובא בטור ובש"ע. וכמו שכשוהה חוצה לה עובר על מצות עשה מן התורה כנ"ל כן הדבר הזה מדה טובה מרובה שבכל רגע ורגע שהוא שוהה בסוכה מקיים מ"ע זו לכן מהראוי לאדם שירגיל א"ע לחשוב בתמידות במחשבתו בעת ישיבתו בסוכה בשמחה עצומה קיום מ"ע זו ומכ"ש כשירגיל בתמידות לפרט בדבור קיום מ"ע זו בודאי לא יבא אל ביטול מ"ע זו אפי' רגע כמימרא אל דבר בלתי הכרחי כי ההרגל נעשה טבע לחשוב תמיד קיום מ"ע זו. ודי בהערה זו. מעתה נחזור אל הפרט השני שבכלל מ"ע בסכות חשבו והיא השינה שרוב בני תמותה נבוכו בזה להקל בעו"הר בדבר המבואר במשנה ובריייתא שאפי' שינת עראי אסור חוץ לסוכה דאין קבע לשינה ואף שהרמ"א בסי' תרל"ט הביא ב' טעמים במה שמקילין בשינה בודאי טעם הא' שכתוב משום צער צינה במקומות הקרים אינו מספיק במדינתינו שאין כ"כ קור גדול בימות החג ומה גם מי שיש לו כרים וכסתות. גם טעם הב' במה שכתוב משום תשבו כעין תדורו כו' בודאי ביום אין שייך טעם זה ואף בלילה כשישן בביתו יחידי גם כן אין שייך טעם זה. כמו שכתב בדרכי משה ועי"ש. ומי שנגע יראת ה' בלבו איך יכול לפטור עצמו בטעמים אלו ממצות עשה מן התורה כשישן ביום או ביחידי בביתו בלילה חוץ לסוכה. ודי בהערה זו. ויזהר האדם מאד בכל מה שמבואר בש"ע סי' תרל"ט כי כל הדינים המבוארים שם הם דינא דגמרא מהם משנה ובריייתא ומהם מימרות דגמרא. גה מה שהובא בסי' זה מי שיחמיר על עצמו ולא ישתה חוץ לסוכה אפי' מים הרי זה משובח היא משנה מפורשת ג"כ ע"כ יזהר האדם בהם:

פרק יג

מעלת הסוכה

הנה נא הערה הזאת קרוב להכניס את האדם אל קיום המצוה של ישיבת סוכה בשמחה עצומה ויהי בראותו את גודל מעלת מצוה זו וגודל שכרה ולהיפך גודל עונשה רחמנא ליצלן. ועניין ז' אושפיזין עלאין ועי"ז נכספה וגם כלתה נפשו אל קיומ' בשמחה עצומה כי מה מאד גדולה מעלת מצות סוכה הלא המה מבוארים בכמה מקומות בגמרא הקדושה וכן הוא מפליג מאד בזה"ק בזה. ושם ע"ב ז"ל ת"ח בשעתא דב"נ יתיב במדורא דא (ר"ל בסוכה) צלא דמהימנותא שכינתא פרסא גדפהא עליה מלעילא ואברהם וחמשה צדיקיא ודוד מלכא שויין מדוריהון עמי' הה"ד כו' ובעי ב"נ למחדי בכל יומא ויומא באנפין נהירין באושפיזין אלין דשרין עמי' כו' רב המנונא סבא כד הוי עייל לסוכה הוי חדי וקאים על פתחא דסוכה מלגאו ואמר נזמן לאושפיזין. מסדר פתורא וקאים על רגלוי ומברך ואומר בסוכות תשבו. תיבו אושפיזין עלאין תיבו תיבו אושפיזין מהימנותא תיבו.

אסחי ידוי וחדי ואמר זכאה חולקנא כו'. ועכ"ד בעי למחדי למסכנא מ"ט בגין דחולקא דאנון אושפיזין דזמין דמסכני הוא. וההוא דיתיב בצלא דא מהימנותא וזמין אושפיזין אלין עלאין אושפיזי מהימנותא ולא יהיב לון חולקהון (ר"ל בהזמנה עניים ואביונים על שלחנו) כלהו קיימי מיני' ואמרי אל תלחם את לחם רע עין וגו'. אשתכח דההוא פתורא דתקין דיליה הוא ולאו דקוב"ה עליה כתיב וזריתי פרש על פניכם וגו' פרש חגיכם ולא חגי ווי לי' להההוא בר נש בשעתא דאלין אושפיזי מהימנותא קיימי מפתורי' ואמר ר' אבא אברהם כל יומוי הוה קאים בפרשת אורחין לזמנא אושפיזין ולתקנא לון פתורא השתא דמזמנין לי' ולכלהו צדיקיא ולדוד מלכא ולא יהבין לון חולקהון. אברהם קאים מפתורא וקרי סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה וכלהו סלקין אבתרי'. יצחק אמר ובטן רשעים תחסר. יעקב אמר פתק אכלת תקיאנה. ושאר כל צדיקיא אמרי כי כל שולחנות מלא קיא צואה בלי מקום. דוד מלכא אמר כו' ולא לימא אינש איכול ואשבע וארווי בקדמיתא ומה דישתאר אתן למסכני אלא רישא דכלא דאושפיזין הוא ואי חדי לאושפיזין ורווי לון קב"ה חדי עמי' ואברהם קרי עליה אז תתענג על ה' כו'. יצחק קאמר גבור בארץ יהיה זרעו גו' הון ועושר בביתו גו'. יעקב אמר אז יבקע כשחר אורך גו'. שאר צדיקיא אמרי ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך כו'. עכ"ל בקיצור נמרץ. אחיי ורעיי ידידי עליון ואהובי נפשי הביטו אל שיעור חשיבתם של מקיימי מצוה זו אלו הן הנוחלין ומנחילין הגאולה לו ולבניו אחריו לדורות עולם וכבוד ה' חופף עליו כל היום והוא יושב בצל סוכה וקדושי משכני עליון האבות הקדושים באים להתלונן עמו בצל סוכה והם שמחים עמו כשנותן אז מלחמו לדלים ולאביונים הגונים ועניים מרודים יביא ויאסף אותם הביתה והם יקחו חלקם של הני אושפיזין עלאין קדישין ומברכתם יבורך גבר ירא ה' שבעה ברכות ולהיפך ח"ו סר ענן השכינה מעל אהל הסוכה וח"ו תבא עליו קללה ולא ברכה ר"ל כנ"ל בזה"ק הנ"ל ואיך לא יתלהב ויחס לבבו אל הזהירות והשמירה מעולה בזה מאד ומאד. ודי בהערת הז"הק הנ"ל. וראוי לומר בכל פעם שיכנוס לסעוד בסוכה תפלה קצרה רבון כל העולמים יר"מ שיהא חשוב לפניך מצות ישיבת סוכה זו כאלו קיימתיה בכל פרטיה ודקדוקיה ותרי"ג מצות התלוים בה וכאלו כוונתי בכל הכוונות שכוונו בה אנשי כנה"ג ע"כ. הנה זה בא למעלה בשערים הקודמים חיוב הלמוד על השלחן בכל ימות השנה ומה גם בחג הקדוש הזה לכבוד הז' אושפיזין קדישין כי עיקר כבודן הוא הלמוד על השלחן וזמירות ושבחים ולהנאות עניים ואביונים משלחנו כנ"ל. ודי בהערה זו:

פרק יד
לולב ומיניו

הנה בודאי אחיי ורעי מי שחננו השם יתעלה וסיפק בידו לקנות אתרוג לעצמו מוטל עליו החיוב לקנות אתרוג הכשר ומהודר ולולב ומיניו ולצאת בהם ידי חובתו וגודל מעלת מצוה זו הובא בספרים וז"ל אבודרה"ם ואומר בחדה שכל המקיים מצות אתרוג עם שלשת המינים כאלו קיים המצות והטעם מפני שהחשבון האתרוג עם שלשת מינים עולה למנין תרי"ג עכ"ל. ובודאי אם יש סיפק ביד האדם לקנות אתרוג ולולב גם לבניו הקטנים אזי יזהר בזה גם כן כי היא משנה מפורשת והובא ג"כ בש"ע סי' תרנ"ו ודי בזה:

כוונת הלולב

באשמורת הבקר של יום ראשון דחג יכין עצמו אל קיום מצות עשה מן התורה נטילת הד' מינים כמ"ש ולקחתם לכם ביום הראשון וגו'. ויתבונן מקודם עם הנץ החמה ואז יברך על הלולב בסוכה דוקא כ"כ האריז"ל ע"פ סוד גדול שברכת נטילת לולב עם הנענועין יהיה דוקא בסוכה וכן נוהגין היראים וחרדים לדבר ה'. וקודם הברכה יאמר לשם יחוד כו' בכוונה עצומה ויתפלל גם כן תפלה קצרה כאלו כיון בכל הכוונות שכוונו בהם אנשי כנה"ג ויברך ברכת הלולב בשמחה עצומה עד מאד ויתן הודאה גדולה ועצומה ליוצרנו ובוראנו ית"ש שזיכה אותנו במצוה רבה זו. וגם בברכת שהחיינו יתן במחשבתו הודאה גדולה ועצומה כנ"ל בשערים הקודמים כוונת ברכה זו. ואח"כ יתחיל לעשות הנענועין וע"פ כתבי האריז"ל הוא על סדר זה דרום צפון מזרח מעלה מטה מערב ובכל רוח יעשה שלש נענועיו ובכל נענוע ובנענוע צריך הולכה תחלה ואח"כ הובאה ויזהר מאד שלא יגע ראש הלולב לכותל בעת הנענוע של הולכה גם בנענוע החמישי שהוא למטה יזהר שלא להפוך ראש הלולב למטה אלא לעולם יוליך ויביא בראש הלולב למעלה ובנענוע זה החמישי תהיה ההולכה לצד מטה וההובאה לצד מעלה עד כנגד החזה הפך הנענוע הרביעי של צד מעלה ובכל הובאה יגיעו האתרוג והלולב בחזה כ"ז מהאריז"ל. ויעיין אדם בכתבי האריז"ל מהתקונים הנפלאים והנוראים הנעשים ע"י הנענועים וידע מה העבודה הזאת לנו ואז בודאי יגיל וישמח שמחה עצומה עד מאד בעת הנענועים. ואתה אנוש כערכי יכוין כוונה פשוטה ההכרחי והוא שבכל הולכה והבאה שבכל ניענוע וניענוע יכוין במחשבתו בז"הל לשם יחוד קב"ה ושכינתיה לעשות נחת רוח ליוצרי ובוראי ברור הוא לכל משכיל שאם יכוין כוונה זו בשמחה עצומה מאד יחשב לפני המקום ב"ה כאלו כיון בכל הכוונות שכוונו בהם אנשי כנה"ג כי מה ה' אלהיך שואל מעמך כ"א וגו' כמאמר הכתוב בני תנה את לבך לי שיהא לבו שלם עם ה' אלהיו ושמח

במצותיו הקדושים מאד וכל מגמתו לעשות רצון יוצרו ובוראו יתברך שמו ויתעלה כי אין הקב"ה בא בטרוני' עם בריותיו לכוין את אשר לא תשיג יד שכלו ובודאי אף מי שחננו ה' דיעה ובינה לכוין כל כוונות פרטיות של האריז"ל צריך ג"כ לצרף עמם הכוונה הזו. ויזהר האדם מאד שלא יתנהג במצות בוראינו ברוך הוא וברוך שמו כמצות אנשים מלומדה רח"ל. ודי בהערה זו. ואלו מקומות שאמרו לנענע בהם לפ"ד הב"י בהודו לה' תחלה וסוף. ובאנא ה' הושיעה נא ב"פ וכן הוא דעת האריז"ל ע"פ זה"ק והתקונים ע"ד הסוד אך בזה לא השוו מדותיהם שלדעת הב"י בש"ע מנענעים ב"פ בהודו שבסוף הלל לפי שכופלין הפסוק ב"פ ולדעת האריז"ל אין מנענעין אלא פעם א' באמירת פעם ראשון ולא כשכופל אותו אך דעת הרמ"א שהש"ץ מנענע גם ביאמר נא ישראל והקהל מנענעים בכל פעם שאומרים הודו. (ויזהר) האדם מאד לכוין בנענועים דהלל ג"כ כוונה הנ"ל. הנה ע"פ רוב מפסיקין לקריאת הלל ושוהין בין תפלת העמידה לקריאת הלל עד שיבואו כל האתרוגים לבי"כנ ולעולם יהא אדם ירא שמים לבל יעבור זמן ההוא בחג הקדוש הזה לבטלה אך יעסוק בתורה באותו שעה (ויזהר) מאד לשמוע הפרשה מפי הקורא בכוונה המבוארת למעלה בעש"ק בקריאת שמו"ת וכשיגיע לפסוק ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו' ישמח בלבו שמחה עצומה עד מאד על שזכה על קיום מ"ע זו היום ויתן הודאה עצומה במחשבתו שהחיה אותו עד עת מצוא לקיים מ"ע זו לעשות נחת רוח לפניו יתברך שמו בזה. ודי בהערה זו:

כוונת ההקפה

בכל יום מקיפין את הבימה שעליו הס"ת פעם א' בלולב ומיניו שבידו. וע"כ מי שיש לו לולב שלו בעצמו חיוב גדול עליו לעשות התקון של הקפה בעצמו עם שאר תקונים של הנענועים של ברכת נטילת לולב ושל הלל ויהיו התקונים בשלימות ויזהר האדם מאד בזה. ומי שאין ידו משגת ליקח לעצמו לולב ראוי לו להשתדל שיהיה בידו לולב של חבירו או של הקהל לעשות בו כל התקונים הנ"ל דהיינו בענין שיוכל לברך עליו בסוכה דוקא ולעשות הנענועים גם בקריאת הלל ולהקיף הבימה ובודאי מי שחלק לו השם בינה לכוין בהקפה כוונת האריז"ל עליו לעשות אך אנוש כערכי יזהר לכוין בהקפה ג"כ כוונה הנ"ל בנענועים ועוד זאת יתירה בההקפה שצריך לפרט הכוונה הנ"ל בפה מלא מתחילת ההקפה עד סופה כי תקון ההקפה הוא דוקא בדבור כאשר יבא לפנינו בעז"ה בהקפות דהוי"ר ויתחיל בז"הל אני מקיף ס"ת זו בד' מינים אלו שבידי לשם יחוד קב"ה ושכינתיה לעשות בזה נחת רוח ליוצרי ואם טרם יכלה לגמור ההקפה גמר אומר שבלבו וכוונתו הנ"ל אזי יחזור פעם שנית לפרט הכוונה הנ"ל וחוזר חלילה עד שיגמר ההקפה

אך בשמחה עצומה מאד ויחשב לו כאלו כיון בכל הכוונת הראויות לה. וקודם שיתחיל להקיף יאמר פסוק ויהי נועם בכוונה עצומה במתון. ויאמר אני והו הושיעה נא ב"פ כנהוג פ"א אחר ההקפה מיד ועוד פ"א קודם פסוק הושיעה את עמך בכוונה עצומה והוא ע"פ תקונים תקון ו' דף כ"ג ע"ש. (החסידים) ואנשי מעשה עושים לזכר שמחת בית השואבה להיות נעורים כמעט כל לילות של חה"מ בזמירות ושבחים ומרבים נרות בסוכה בלילות אלו גם בהרבה בתי מדרשות נהגו להרבות בנרות בתפלת ערבית דחה"מ בחג הזה זכר לשמחת בית השואבה וכל מי שעושה זכר למקדש אשרי חלקו כדאי' בגמרא ע"פ ציון הוא דורש אין לה מכלל דבעי דרישה לכן יזדרז האדם בלילות אלו בשבחים ובזמירות אף ביחידי ויהא חלקי עמו. דהיינו יזמר השבחים של פיוטים דר"ה ויה"כ אתה הוא ה' אלהינו בשמים ובארץ. וכיוצא גם מזמורים תהלים שהם שבחים נפלאים היינו מזמורי של קבלת שבת ושבת ברכות וכיוצא. גם הה' בבות דאין כאלהינו ואחר כל השבחים ראוי לומר הפסוק מי ימלל גבורות ה' וגו' ויגיל וישמח שמחה עצומה מאד בגודל אלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד. ודי בזה:

פרק טו

הושענא רבא

הנה גודל התיקונים הנעשים ע"י למוד בלילה הזה כבר נודע וגלוי לכל הוא בהיות כי הובאו בתקון ליל הושענא רבא ע"ש. לכן יזהר האדם למעט באכילה בסעודות לילה זו בכדי שיוכל להיות נעור כל הלילה לעשות התקון כי האכילה מביא לידי שינה. ויזהר מאוד בקריאת משנה תורה לכוין כל הכוונות המבוארים למעלה בעש"ק בקריאת שמו"ת ויזהר בדקדוק התיבות היטב כפי שמבואר למעלה בתפלת החול. ובפ' ואתחנן בפסוק שמע ישראל יכוין הכוונה שבק"ש. והשם הטוב יכפר בעד המון עם שקורין משנה תורה בבהלה ובמרוצה ואין מדקדקין אחריו לבל תהיה מובלעת תיבה בחברתה וכי נחשב זה לתקון הלואי שלא יקלקל. ודי בהערה זו. (ואחר) קריאת משנה תורה יקרא האדרא זוטא כולה ואם ישער שאין עוד שהות יקרא עכ"פ באדרא פטירת רשב"י ע"ה ויתחיל לקרות סוף האדרא עד גמר האדרא וכשיגיע לפטירת רשב"י ע"ה א"ר אבא לא סיים בוצינא קדישא למימר חיים כו' יעורר לבו אל בכי עצום מאד על פטירת הצדיק הזה ואף אם כבר התחילו הצבור לומר ספר תהלים עכ"ז לא ימנע עצמו מלקרות פטירת רשב"י ע"ה ולבכות על פטירתו לכפרת עונותיו כידוע ואח"ז יאמר ס' תהלים עם הצבור במתון גדול ובדקדוק התיבות היטב ובכוונה עצומה בכדי שיהא אמירתו תשובה לכפרת עונותיו כידוע בגודל מעלת אמירת מזמורי תהלים בכוונה. ובמזמור שהוא ענין תפלה

ובקשה צריך האדם להתפלל במחשבתו הבקשה ההיא בכוונה עצומה כי אחר כוונת הלב הן הן הדברים ומה טוב אם יכול לעורר לבבו אל הבכי ואציג לפניך כמה מזמורים ומהם יקוש האדם מעצמו אל השאר כגון מזמור י"ג וכ"ב וכיוצא וכן בכל המזמורים של עניני בקשה שיטה ית"ש את לבבנו אליו לאהבתו וליראתו ולעבדו בלבב שלם כגון מזמור כ"ה וכ"ז וכיוצא. במזמורים הדברים מענין חרבת בית מקדשינו כגון מזמור מ"ב מ"ג מ"ד יעורר לבו אל בכי הרבה בכה. ולהיפך במזמורים של שבחים והודאות יאמר בשמחה עצומה והודאה גדולה במחשבתו ליוצרנו ובוראנו ית"ש מענין השבח ההוא ויזהר האדם בכל זה. גם לא יתנהג באמירת תהלים בצבור כהמון עם שאומרים פסוק אחר פסוק דהיינו פסוק שאומר הש"ץ מדלג פסוק ההוא ומתחיל הפסוק שלאחריו אלא לא ידלג שום פסוק רק אותו פסוק שאומר הש"ץ יאמר אותו בלחש קצת ופסוק שאומרים הצבור יאמר אותו בקול רם והש"ץ יתנהג להיפך. ואם יראה שהצבור ממהרים מאד באמירתו לא ימהר הוא בשביל זה ואף שעי"ז לא יגמור התהלים כי טוב מעט בכוונה רק אמירתו יהיה ע"ד הכוונה המבוארת ודי בזה. ויזהר האדם מאד בליל זו בכוונת אי"ר כנ"ל בתחלת החול. (ואחר) אמירת ס' תהלים ילך לטהר במקוה כנהוג ויזהר לחבר לילה ויום בלמוד או בבקשות תחנונים או בברכת השחר כי הוא חיוב גדול בכל הלילות כצ"ל בשערים הקודמים ומכ"ש בלילה הזאת. ויזהר האדם ומאד ומאד בכוונת התפלה ביום הנורא הזה ויתאמץ בכל התאמצות להפיג שינתו מעיניו בכדי שיוכל להתפלל בכוונה עצומה דהיינו שיתפלל בכל עוצם כחו וכל זה הוא מניעה גדולה לחטיפת השינה ודי בהערה זו. ואם ישער שלא יוכל להתפלל עם הצבור אם יאמר מזמורי של שבת ברכות ידלגם בכדי שיגיע להתפלל תפלת י"ח עם הציבור שאין עתה כ"כ חיוב לאומרם כמו ביום שבת קדש:

ז' הקפות

ביום השביעי מקיפים שבע פעמים את הבימה שהס"ת עליה והם תקונים גדולים ואפס קצהו תראה במה שצריך האדם לידע שכל תקונים הגדולים נעשים ע"י ג' בחינות אדם. דבור. מעשה. והיינו ע"י בחינות האדם המקיף בגופו את הבימה. והבחינה ב' הוא בחינת דבור ההושענות בעת הקפה. והבחינה הג' הוא בחינת המעשה של הלולב והאתרוג למיניהם שביד האדם המקיף. וג' בחינות אלו סימנם **א"ד"ם** "**דבור** "**מעשה** ע"י כל בחינה ובחינה נעשה תקון גדול בעולמות העליונים הקדושים ומזה האדם יפיק תבונה שגודל מעלת אמירת ההושענות היא דוקא בשעת ההקפה כי אז נעשים ג' בחינות ביחד **א"ד"ם** וכן נוהגים בכמה בתי כנסיות ולא כמו שנוהגין רוב העולם לומר ההושענות

כל אחד על מקומו ואחר גמר אמירת ההושענות מקיף בלולב שבידו בשתיקה ואינו נכון לעשות כן. ובקצת בתי כנסיות נוהגין אף בכל ימות החג לומר ההושענא בשעת ההקפה ולא מקודם וכן ראוי לנהוג כי נכון הוא. (אך) יזהר האדם מאד לכוין בז' ההקפות ג"כ הכוונה המבוארת למעלה בהקפת של כל ימות החג ויאמר אותם בתחלת ההקפה ואח"כ יתחיל לו' ההושענא של אותו הקפה (ויזהר) האדם מאד שלא יקח ההושענא בידו בשעת ההקפה עם הלולב אלא ימתין מליקח ההושענא עד שעת החבטה האריז"ל:

חביטת הערבה

אופן חביטה של הערבה ביום הזה מוזכר בגמרא הקדושה אך על איזה דבר איזה מקום יחביטנו מקומו מוזכר לו בזה"ק פ' צו דף ל"א ע"ב שיחבטנו על הקרקע דוקא. עוד כתב שלא יהיו בערבה רק ה' בדים לא פחות ולא יותר ולא יחבוט רק ה' חבטות ולא יותר והוא ע"פ סוד. (ומקודם) יאמר י"ר הנדפס בסדורים גם פסוק ויהי נועם לשם יחוד כו'. ובכל חבטה יאמר בפה מלא לעשות נחת רוח ליוצרי ובוראי ב"ה וב"ש ע"כ. (ויזהר) האדם מאד מהליכה בטלה ח"ו וז"ל האריז"ל ואף ביום הושענא רבה ירבה בתורה כי בו ביום מוסרין השט"ח של הגז"ד ביד הממונים להעניש כו' עכ"ל בקיצור. (ואחר) הסעודה ילמוד על השלחן ובהמ"ז בכוונה עצומה ואם ירצה לישן יזהר מאד למסור השינה לשומר וביחוד כשחל הו"ר בעש"ק צריך להזדרז יותר כי החכם עיניו בראשו שצריך עדיין לטבול לכבוד הרגל של שמיני עצרת ולהתפלל תפלת מנחה בזמנה עם הציבור בבה"כ ולא כהמון עם רובא דרובא מאחרין זמן תפלת מנחה ביום הו"ר יום הנורא הזה. גם מתפללין בביתם ביחידות במרוצה ובבהלה אוי לאותה בושה לכן יזהר האדם מאד בזה. ודי בהערה זו:

פרק טז

שמיני עצרת

ביום השמיני עצרת תהיה יראת ה' על פניכם להתפלל תפלת ערבית זו בכוונה עצומה יותר ויותר כי עדיין לא נגמר גז"ד של אדם עד למחר כמבואר בזה"ק פ' ויחי דף ר"כ ע"א והמאמר ביד כל אדם הוא כי כבר נדפס בתקונים ליל שבועות משם תחזינה עיניך. ודי בהערה זו.

המנהג בא"י לעשות שמחת תורה ביום שמיני עצרת ונוהגין בשמחתה בהקפות עם ספר תורות בשירות ותשבחות לפני הס"ת כמו שאנחנו נוהגים ביום המחרת משמחת תורה ביום שמיני עצרת מבואר בזה"ק פ' פנחס ודי בזה. (ואחר) תפלת ערבית ילך בשמחה

ובאהבת הבורא ית"ש ויתעלה זכרו לעד לביתו והיא סוכתו לקדש קידוש היום בשמחה עצומה ויזהר מאד בלמוד על השולחן:

(**במוסף**) דשמיני עצרת מתחילין להזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים ויזהר באומרו (**משיב הרוח. ומוריד הגשם**) ליתן ריוח בין הדבקים כמבואר למעלה בתפלת החול באר היטב ע"ש. (ויזהר) האדם מאד ומאד ביום זה של שמיני עצרת לפשפש במעשיו היטב כי עיקר מסירת הגז"ד של האדם הוא ביום זה כמבואר במאמר הזה"ק עכ"ל שאע"פ שנמסרו הפתקין ביום הו"ר עדיין לא ניתן רשות להשלוחים לפעול דבר עד ש"ע שביום הזה אם לא עשה תשובה גמורה ואמתית נותנים רשות לשלוחים של מעלה שקבלו הפתקין מאתמול שיעשו ויענישו מה שכתוב בפתקין. (ואחר) תפלת מנחה תיכף יסיים תורתינו הקדושה להשלים פרשיותיו עם הצבור שמו"ת של סדר וזאת הברכה ואחריו יקרא ההפטרה. (ויזהר) האדם מאד שלא ישתה הרבה משקין המשכרים ח"ו קודם תפלת ערבית זו של שמחת תורה כמו שנוהגים רבים כי אז בודאי לא יהיה תפלתו זכה וברורה כמו בכל הימים ואיך יחובל לפני ממ"ה הקב"ה ומי שמתפלל אף תפלה אחת שלא כהוגן הוא מעוות לא יוכל לתקון רח"ל החכם עיניו בראשו. ודי בהערה זו:

שמחת תורה

אחר תפלת העמידה דערבית זו המנהג בכל תפוצות ישראל לעטר הס"ת בכתרים ולהקיף עמהם ז' הקפות והוא מנהג ותיקון והובא גם בזה"ק ובתקונים וכבר עלו זכרונם למעלה בפרק זה וכבר הובא בספרים גודל מעלת האדם המרבה בכל מיני שמחות לפני הס"ת שבזה מעורר ג"כ למעלה שמחה וחדוה עצומה. וכל הזהיר בשמחה של תורה ביום הזה בטוח שלא יפסוק תורה מזרעו. (וישתדל) אדם לקנות לעצמו חתן תורה ואם לא ישיג לחתן תורה ישתדל לקנות חתן בראשית וישמח ויגיל בלבו שמחה עצומה מאד שזכה למצוה רבה זו וביחוד בחתן תורה בסיומה של תורתינו הקדושה והתמימה והנחמדה וישתדל מאד שיהיה הס"ת כשירה ומוגה ואם ידע בבירור שאינה מוגהת כראוי אז טוב ההעדר. אך יזהר האדם באם יהיה חתן תורה או חתן בראשית בבה"כ מאנשים מקובצים מנין מצומצם יזהיר באזהרה גדולה להם שכולם יענו אחריו בקול רם ברוך ה' המבורך לעולם ועד אחר אמירתו ברכו את ה' המבורך ויענו ג"כ אמן אחר ברכותיו על התורה וכלם יטו אזנם לקריאת הפרשה מפי הקורא ואם ישער בדעתו שלא יועיל אזהרתו אז טוב ההעדר. ודי באזהרה זו:

יב; שער המפקד

פרק א

על כל שער השתחויה והודאה לשעבר. לאל חסדו עלי גבר. ויביאני אל שער הספון ובא באחרונה זה השער לה' בקול רנה ותודה וזה שמו אשר יקראי לו **שער המפקד** כי בו קרבו פקידת הערת השגחתו הפרטית ית"ש עלינו בימי חנוכה ופורים. ועלינו לשבח בפקודת הישועה ורחמים וזכרונות ספירת נסי גבורותיו למלל ולדבר. ופתח השער ההוא פותח בחובת חדש כסליו והיא מצות **נר חנוכה** ויהי כשער לסגור בחובת חדש אדר והיא מצות קריאת המגילה וכל חובת היום ההוא להשלים החבור הזה מראשית השנה ועד אחרית שנה. וכוונת התענית של עשרה בטבת וימי השובבים וקריאת ד' פרשיות עם פרטיהם ג"כ על סדר החדשים עמם לחבר:

מצות נר חנוכה

ע"כ קראו שמו **חנוכה** שחנו בכ"ה לחדש כסליו כמובא בטור וז"ל וקראום חנו"כה חני בכ"ה עכ"ל. **הנה** חכמי הגמרא הקדושה הפליגו מאוד בזהירות (מצות נר חנוכה) ומתן שכרה בצדה אמרו הרגיל בנר חנוכה הוויין לו בנים ת"ח. וז"ל הרמב"ם סוף פרקד' מהלכות מגילה וחנוכה. מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח האל והודיה לו על הניסים שעשה לנו עכ"ל הרמב"ם. וראוי לכל מהדר במצות בוראנו ית"ש שידליק דוקא שמן זית במנורה ולא נרות של שעוה. ויזהר האדם מאד לקבוע המנורה למטה מי"ט מהקרקע ולמעלה מג"ט ולא יסמוך בזה על אומדן דעתו בשיעור הזה רק על קנה המדה בידו למדוד שיהיה למטה כי הוא דינא דגמרא והאריז"ל כתב כוונה נוראה ע"פ סוד וצריך להזהר בזה מאד. וראיתי אם רבים הם בני הבית ומוכרחים להדליק בשאר מקומות שבבית אצל החלון או בשאר מקומות אז אינם נזהרים כלל בדין זה שיהיה למטה מי"ט אף שבדיעבד יצאו. עכ"פ לכתחילה עוברים אדינא דגמרא לכן יזהר האדם בזה מאד. בסדר ההדלקה כדעת ב"י בסי' תרע"ו ס"ה כן הוא דעת האריז"ל. בעש"ק ידליק תחלה נר חנוכה ואח"כ נר שבת כדעת הב"י וכן הוא דעת האריז"ל ע"פ סוד. ויזהר האדם מאד ומאד להדליק מבעוד יום היינו להקדים תפלת המנחה בכדי שיוכל להדליק נרות של חנוכה ושל שבת מבע"י בלי ספק כלל ורבים אינם נזהרים בזה ומדליקין כמעט בין השמשות בשביל איחור תפלת המנחה ובמוצאי שבת יבדיל תחלה על הכוס ואח"כ ידליק נר חנוכה. וקודם שיתחיל לברך הברכות יאמר בפה מלא לשם יחוד כו' בשמחה עצומה ויהי נועם כו' עד כוננה עלינו. הנה זה בלי ספק האמת יורה דרכו דרך ישר לפני איש אשר נתן לו ה' חכמה וחננו בינה ודעה להשיג עמקי סוד כוונת האריז"ל כי נטל עליו לכוין הכוונות שכתב בברכות

נר חנוכה אך אני לא על הכלל כלו יצאתי בזה החבור רק להורות לאנוש כערכי הדרך אשר ילך בה ואת המעשה אשר יעשה לבלתי עשות את מצות ה' אלהינו ית"ש כמצות אנשים מלומדה ח"ו אך יעשה אותה בשמחה עצומה ובכוונה פשטיות הראויות לה לכל ברכה וברכה והנה כוונת אומרו בברכה הראשונה אשר קדשנו במצותיו וצונו הלא נודע בשערים הקודמים בפרט הצריך לכלל כל ברכת המצוה אך בחתימת ברכה זו באמורו להדליק (נר חנוכה) יכנים בלבו ובמחשבתו שמחה עצומה באלהותו ית"ש ויתעלה זכרו לעד על עוצם הנס שנעשה בימים האלו בבית המקדש בפך של שמן כדאי' בגמ' הקדושה שכשנכנסו יונים להיכל טמאו כל השמנים כו' ולא היה בו כדי להדליק יום א' ונעשה בו נס והדליקו ממנו ח' ימים. ע"פ כתבי האריז"ל הנוסח להדליק נר חנוכה. ובברכת (שעשה נסים לאבותינו כו') יתן הודאה עצומה במחשבתו ושבח גדול ליוצרנו ובוראנו ית' שמו ויתעלה על כלליות כל הניסים והישועות הגדולות שעשה עם אבותינו בימים ההם. וברכת (שהחיינו) הלא מלתו כבר אמורה למעלה כוונתה בשערים הקודמים ולא יברך אותה כמצות אנשים מלומדה ח"ו די בזה. ותיכף אחר הדלקת נר ראשון אף בשאר ימים יתחיל לומר נוסח ההודאה של הנרות הללו אנו מדליקין כו' והובא נוסח הודאה זו בטור ובש"ע ע"פ מס' סופרים ויאמר הודאה זו בשמחה עצומה ובהודאה עצומה במחשבתו. ואחר נוסח הודאה זו ראוי לומר תיכף מזמור ל' שבתהלים (מזמור שיר חנוכת הבית לדוד) במתון גדול ויכוין בהודאה של מזמור זה על התשועה שעשה עמנו ית"ש בימים האלו. גם מזמור (למנצח בנגינות כו' אלהים יחננו כו'). מצאתי:

וראוי להאריך בשירים ופיוטים עד משך חצי שעה עכ"פ. ואח"ז ראוי לספר לבניו ולבני ביתו הנסים והנפלאות מפי סופרים וספרים שעשה לאבותינו יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה בימים ההם בזמן הזה בכדי שיתנו שבח והודאה לית"ש ע"ז. ויזהר האדם מאד לחנך בניו הקטנים בהדלקת נר חנוכה במנורה בפ"ע כמבואר בש"ע סי' תרע"ו ס"ב והואיל ודשו ביה רבים להקל מלהזהר בזה לכן באתי לזרז אותם. כתוב בספרים שבנוסח על הנסים יאמר (ועל הנסים) בויו"ו כי הוא נמשך למעלה הן בתפלה הן בבהמ"ז לכן כשיתחיל ועל הנסים יכוין במחשבתו בזה"ל גם על הנסים כו' אנחנו נותנים לך ית"ש ויתרומם הודאה. ובתיבות (ועל הגבורות) יחשוב במחשבתו כמה פעמים גבורות ה' בשמחה עצומה מאד כפי שידוע לנו מספרים תהלות ה' ונפלאותיו אשר עשה בימים ההם. ובתיבות (ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך) יכניס בלבו שמחה עצומה ע"ז שנתקדש אז שמו הגדול בכל העולם:

גודל מעלת נתינת הצדקה

בשמנת ימי חנוכה אלו יותר מבכל השנה הובא בספרים כי ימים אלו מסגולים מאוד לתקן פגמי נפשו בנתינת הצדקה וביחוד ללומדי תורה להחזיקם ובודאי מי שיעיין בזהר הקדוש ובתקונים וכתבי האריז"ל ויתבונן שורש הדברים בימים אלו במדות וספירות העליונים הקדושים גם גודל קדושתן שנקראים מועדים ונכללים בפסוק אלה הם מועדי ואז יתבונן ג"כ גודל מעלת של התקון נתינת הצדקה בימים אלו וגודל המעשה יותר מן העושה. וז"ל בתקונים של הז"ח דף ע"ב ע"ג מי ברא אלה מאי אלה אלה הם מועדי ה' ומאי אינון מועדי ה' אלין אינון חג המצות וחג השבועות וחג הסוכות הרי תלת תלת אחרנין ר"ה חנוכה ופורים תלתא מנהון אקרון מועדי ה' ואנון מקראי קדש. תלתא אחרנין אקרון אלה הם מועדי עכ"ל. וז"ל בתקונים תקון י"ג דף כ"ט ע"א תמני' יומי דחנוכה לארבעה ועשרין יומין ר"ל בחדש כסליו דאנון ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ר"ל שבהם כ"ד אותיות כו' שרייא כ"ה (ר"ל שכינתא הקדושה) על ישראל בכ"ה בכסליו ואלין אנון כ"ה אתוון דיחודא דאנון שמע ישראל וגו' ודא איהו חנוכ"ה חנ"ו כ"ה כו' עכ"ל ודי בזה. וכל איש הירא וחרד לדבר ה' ירחיק בניו מנעוריהם שלא יכירו כלל צורתם של הקליפות האלו והם הקארט"ין וחנוך לנער ע"פ דרכו כו' וירחיקם מן הכיעור ומן הדומה דהיינו לשחוק בדומע"ן ובצעכצאבי"ם ושאר מיני שחוק כי לשחוק אמרתי מהולל ומעורבב כוונת התפלה ובביטול תורה ר"ל ודי בהערה זו:

פרק ב

טבת ושבט

הנה תענית צבור קבעום לדורות **בעשרה בטבת** והוא צום העשירי האמור בפסוק כי כה אמר ה' צום הרביעי כו' וצום העשירי כו' כמו שדרז"ל צום העשירי זו עשרה בטבת שהוא עשירי לחדשים וכל יום התענית ההוא יכוין האדם כוונה המבוארת למעלה בתענית שבעה עשר בתמוז כי הם על קוטב כוונה אחת נתקנו ויעורר לבו אל הבכי באמירת הסליחות כפי המבואר למעלה בצום י"ז בתמוז. ודי בזה:

תקון ימי שובבי"ם

הימים האלו נזכרים בכמה ספרים וביחוד בכתבי האריז"ל שימי שובבי"ם המה מסוגלים מאד לתקנת השבים מעון המר של הוצאת זרע לבטלה רח"ל והנה זכרונו בא למעלה מגודל עון המר הזה בחפוש עונות בחדש אלול וביחוד בשער הכולל בפרק מיוחד

ע"ז ושם נאמר באר היטב מל' הז"הק שאין מועיל לאדם על עון הזה שום תשובה אך מכמה מאמרים דלשם חוזר ונראה דאין דיחוי אצל מצות תשובה מכל וכל אף בעון הזה אך אם האדם מסגף עצמו בסגופים ויסורים מועיל לעון הזה ועי"ש היטב. והנה מזור תרף למחלת גודל חומר עון המר הזה המציא האריז"ל תקון ע"י תעניתים וסגופים בימי השובבי"ם האלה ע"ד הסוד כי ימים אלו מסוגלים מאד לתקון עון זה יותר מכל השנה והוא שיתענה אדם לכל הפחות ימי השובבי"ם אלו מדי יום ויום בכל שנה ושנה לבד מימי שבתות וראשי חדשים וכתב עוד שטוב לאדם להשלים עד פ"ד תענית בימים אלו דהיינו ע"י הפסקות ואף שכתב גם כן יחודים גדולים ונוראים שיעשה האדם עם התעניתים בודאי מי שישיג לכוין וליחד יחודים טוב לו וטוב לנשמתו אך לאו כל מוחא סובל דא וכל אדם אינו חייב אלא כשיעורו והשגתו. ונמצא בספרים תקונים קלים לתשושי כח מאד שאינם יכולים להתענות הפסקות גדולות יתענו בדרך זה דהיינו להפסיק מבעוד יום ראשון שעה אחת קודם שקיעת החמה ויתענה עד ליל ג' משך שעה א' אחר צאת הכוכבים וכן יפסוק שעה אחת קודם שקיעת החמה של יום ד' ויתענה עד שעה אחת תוך ליל ששי עולה לו כאלו התענה ששת ימים עוד תקון אחת מי שיקום באשמורת הבקר שעה אחת קודם אור היום ועוסק בתורה כל היום ההוא וכל הלילה שלאחריו עד תפלת השחר של יום הב' ולא יפסוק מהגות בתורה רק לעת מצוא להתפלל ולאכול סעודתו לשובע נפשו ולא מותרות ה"ז נחשב לתשושי כח אשר לא יכילו להתענות לי"ג תעניות ע"כ. והעיקר הוא שיסתיר אדם מעשיו הטובים והצנע לכת עם ה' וכל התעניתים שיעשה יהיה הכל בהסתר כל מה שיוכל להסתיר ואז יהיה שכרו כפול ומכופל כן נמצא בכתבי האריז"ל ויזהר מאד ומאד משיחת חולין וכבר הזכרתי בשם האריז"ל מי ששומר א"ע בשתיקה ארבעים יום רצופים ישיג רוח הקודש עכ"ל. ורבים מבני עלי' מתענים פ' שמות ופ' משפטים משבת לשבת ונזהרים כל ימי השובבי"ם מלאכול דבר מן החי ורבים מסגפין עצמן שאינם אוכלים אף שום תבשיל חם בערב אחר התענית ועושים טבילות רבות במקוה בכל יום גם הזהיר האריז"ל באזהרה גדולה שיזהר האדם מאד מהקפדה ויתרחק מן הכעס אפי' לדבר מצוה וירחיק את עצמו מאד ומאד מליצנות ומגאוה ומאד מאד יהיה שפל רוח גם יהא זהיר מאד בכיונת ברכת הנהנין:

פרק ג

חדש אדר פרשת שקלים

מקודם קריאת הפ' של שקלים יאמר אדם בשמחה עצומה לשם יחוד כו' הריני מוכן לשמוע קריאת פ' שקלים שנכתב בתורתינו הקדושה כמו שתקנו לנו חז"ל וישמע בפנים בחומש כל תיבה ותיבה מפי הקורא בכדי שלא יפנה מחשבתו לבטלה ח"ו וכן בכל ד' פרשיות:

פרשת זכור.

והיא מ"ע דאורייתא יאמר קודם קריאתה לשם יחוד כו':

כוונת תענית אסתר

הנה הטעם על קביעת הצום בי"ג לחדש אדר הוא כמ"ש הטור מהא דאיתא בגמרא י"ג זמן קהלה לכל היא כפי' ר"ת שפי' שהכל מתקבצים לתענית אסתר לומר תפלות ותחנונים לפי שבו נקהלו ועמדו על נפשם והיו צריכין רחמים. ועוד נמצא בספרים שתענית זה חיוב על כל ישראל מטעם כמו מי שאירע לו נס וביחוד נס של הצלת נפשות חייב לקבל על עצמו להתענות בכל שנה ושנה ביום זה שנעשה בו הנס ולומר תפלות ותחנונים לפני המקום וליתן לית"ש הודאה גדולה על הנס שנעשה לו ביום זה כמו כן אנו עושים על הנס הגדול המפורסם הזה שנעשה לאבותינו ביום זה. גם ראוי להרבות בלמוד ביום הצום הזה וכן הובא בספרים והכל מטעם הנ"ל. ודי בזה וימצא כתוב על סר"חו ז"ל שקודם מנחה זו היה טובל עצמו במקוה טהרה בשביל קריאת המגילה לערב וכן ראיתי רבים נוהגים כן. גם הובא בספרים שקודם תפלת מנחה זו ראוי ללבוש בגד שבת ולהתפלל בהם תפלת מנחה. וקודם תפלת מנחה זו דוקא יתן ג' חצאי שקלים לאיזה אביון הגון כמ"ש בש"ע בסי' תרצ"ד ודוקא מטבע של כסף הנקרא בשם מחצית ולא כמו שנוהגין ליתן ג' חצאי שקלים הנ"ל ביום מחר לחזן הקורא אם יש יכולת ביד האדם בלי שום קטטה ומריבה ח"ו שיתעכבו הציבור להתפלל תפלת ערבית בזמנה מה טוב ומה נעים וזכות הרבים תלוי בו. אך עכ"פ ראוי לכל אדם להזהר בזה שקריאת המגילה יהיה בלילה ממש והוא צאת הככבים כי מדינא דגמרא הוא דא"ר יב"ל חייב אדם לקרות המגילה בלילה ולשנותה ביום הרי מפורש בל' הגמרא שחיוב קריאתה הוא דוקא בלילה ואף שכתוב בב"י ס' תרפ"ז בשם הראב"ד וז"ל נהגו לקרותה מבע"י ליל י"ד כדי להקל על החלושים ועל המעוברות שלא להתענות יותר מדאי. עכ"ל. עכ"ז השמיטו הב"י בש"ע כי לא כל אדם יכול לומר אנוש וחולה אני. לכן הירא את דבר ה' וחרד על דבר אהבתו ית"ש התקוע בלבו לקיים מ"ע זו מדברי קבלה על תיקונה להמתין עם קריאת המגילה עד צאת הככבים כי קבלה הוא מקדמונים. וכל ירא וחרד יקרא המגילה. עם הצבור בבי"הכנ דוקא ולא באיזה בית במנין:

כוונת תפלת ערבית בפורים

הנה ארז"ל ע"פ ברוך ה' יום יום בכל יום ויום תן לו מעין ברכותיו וע"כ עוד נוסף הוא בברכת (אמת ואמונה) דערבית זו מהראוי וישר לאדם לכוין ע"ד כוונה המבוארת למעלה בחנוכה ובהודאה גדולה ועצומה יותר ויותר על הנסים ונפלאות שעשה עם אבותינו בזמן הזה נס אחר נס כידוע מספר המגילה ע"פ מדרשי חז"ל בגמרא (ואחר תפלת העמידה) יכניס שמחה עצומה בלבו אל קיום מ"ע זמניות של דברי קבלה קריאת המגילה. (ויזהר) מאוד לעשות במגילה עמוד בסופה כי הוא דינא דגמרא והובא בש"ע והובא גם בכתבי האריז"ל ע"ד הסוד:

פרק ד

חיוב הכוונה בקריאת המגילה

הלא אוזן מילין תבחן אם אנשי כנה"ג תקנו קריאת המגילה וקדמונים אחזו שער כמשפטיו אשר הראה למשה בהר כמבואר בזה"ק פ' תשא דף קצ"א ע"ב וז"ל תנינן דבההיא שעתא דנחית משה וקבל אורייתא בלחודוי כללא דכל ישראל ואיהו קביל אורייתא בעלמא. ואפילו מגלת אסתר דכתיב וקבל היהודים. וקבלו היהודים מבע"ל. מאי וקבל אלא דא משה דאיהו היהודים כללא דיהודאי. עכ"ל. הן כל יקר מגילה זו ראתה עינו של משה רבינו ע"ה ובתורתינו הקדושה שם רמז והן מספר פעמים ושלש זכרון מעלת עמלק בפסוק כתוב זאת זכרון בספר כמו שדרז"ל כתוב זאת מה שכתוב כאן ובמשנה תורה. זכרון מה שכתוב בנביאים. בספר מה שכתוב במגילה והם אמרו שאף כהנים מעבודתן ולוים בדוכנם וישראל במעמדם כולם היו מבטלים עבודתם ובאים לשמוע מקרא מגילה ואפי' ת"ת מבטלין. וכ"ש שאר מצות מפני מקרא מגילה והכל משום פרסימא ניסא מכל זאת האמת יורה דרכו כי יסוד קוטב קריאתה תסוב על שעורא פרסום עוצם גודל הנס ליתן הודאה עצומה במחשבתו לית"ש ויתעלה כי הגדיל לעשות עם אבותינו בימים ההם בזמן הזה פלאי פלאות נסים גדולות ונוראות כדא"ר נחמן בר יצחק להדיא בגמרא הקדושה קריאתה זו היא הלולא הנה עיניך תחזינה מישרים שקריאת המגלה היא הודאה במקום הודאת הלל. והנה אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה בזו המגילה איפה הם ההודאות ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה על הנסים ועל הישועות ולא תמצאנה כלל במגילת ספר כתוב הודאה ושבח על נפלאותיו אלינו אך אין זה כי אם אחר כוונת הלב הן הן הדברים כי יעלה על לבו כל מעשה תקפו וגבורתו של הנס ועל קוטב כוונה זו תקנו אנשי כנ"הג חיוב קריאתה וכל מה שהפליגו חכמי הגמרא בגודל חיוב קריאתה בודאי יסבו ג"כ על מרכז קוטב זה ואל יקשה בעיניך ממ"ש במשנה

פ"ב דמגילה והלועז ששמע אשורית יצא אף כי באזניו ישמע ולבבו לא יבין כלל בלשון אשורי והאיך יתן הודאה ע"ז הנה באמת מקשו עלה בגמרא והא לא ידעי מאי קאמרי ומתרצי מדי דהוה אנשים ועמי הארץ מתקיף לה רבינא כו' ומסיק ה"נ מצות קריאה ופרסומא ניסא פרש"י ז"ל ופרסומי ניסא אע"פ שאינן יודעים מה ששומעים שואלין את השומעים ואומרים מה היא הקריאה הזאת ואיך היה הנס ומודיעין להם עכ"ל רש"י ז"ל הרי מבואר שעיקר הקריאה היא לידע מגודל הנס ובודאי הכוונה מזה שבידיעתו מגודל הנס יתן הודאה ושבח ליוצרנו ובוראנו ב"ה וב"ש. ואציגה נא לפניך א' מן המקומות במגילה וממנו תקיש על השאר כגון פסוק (ויאמר המלך להמן מהר קח את הלבוש ואת הסוס וגו' ועשה כן למרדכי וגו') הנה אחיי ורעיי אהובי נפשי נס הנפלא הזה הוא אחד מגבורותיו ונפלאותיו יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד כי ברגע קטן חידש הבורא יתברך שמו ויתעלה הנס הנפלא הזה היוצא חוץ לגדר הטבע כי הרשע בגובה אפו לפני אותו הרגע אמר בלבו בל אמעוט מלדבר בנתינת היקר וגדולה כי למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני כי יחילו דרכיו בכל עת מיום עלה שיאו. ובשצף קצף כרגע באפו נפל משמים לתחתיות ארץ שלא בהדרגה כשאמר לו המלך (מהר קח את הלבוש וגו' ועשה כן למרדכי היהודי וגו') והנה כשאדם שומע או קורא פסוק זה בלא כוונה ואין בעל הנס מכיר בניסו לחשוב במחשבתו גבורות ה' בזה גם אינו נותן במחשבתו שום הודאה ושבח ליוצרנו ובוראנו פטרון שלנו יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד שע"י הנס הנפלא הזה וע"י הנסים שמסדר הפסוק כי במה נחשב הוא קריאה כזו כקריאות הלל שתקנו אנשי כנסת הגדולה לנו קריאתה במקום הלולא אוי לאותו בושה ואוי לאותו כלימה ומזה יקיש האדם על השאר כי בודאי בלתי הודאה כלל במחשבתו לחשוב מחשבות גבורות ה' המה וליתן הודאה על זה במחשבתו אין אדם יוצא ידי חובתו כלל בקריאת המגילה כי אין הבדל בקריאתו בין מגלת אסתר למגילה אחרת. לכן אחיי ורעי ידידי השם ואהובי נפשי כל איש אשר נתן לו ה' לב לדעת פי' המלות של המגילה. בכל נס ונס שהוא שומע או קורא במגילה יחשוב במחשבתו גבורות ה' בזה ויתן הודאה בשמחה עצומה במחשבתו על זה להבורא יתברך שמו אשר הציל אבותינו ברחמיו ובנסיו הגדולים:

והנה בענין שומע כעונה כי לא תדע איזה מהן יכשר אם השתיקה יפה ולשמוע מתוך המגילה מפי הקורא או כי יקרא אחריו מלה במלה בלחש מתוך המגילה כשרה שלפניו. תדע נאמנה כי הוא דבר שאינו שוה בכל כי אם נכון לבו בטוח מעצמו שבל יפנה מחשבתו לבטלה באם הוא שומע ושותק אזי יותר טוב לאדם השתיקה ולשמוע מפי הקורא כי השמועה והכוונה הם באים כאחד ובעת שמעו יוכל גם כן לכוין בשמחה

עצומה כוונות פשטיות אשר יבואו לפנינו בעז"ה בפרק שאח"ז אבל הקריאה והכוונה אינם באים כאחד ובעוד שיכוין במחשבתו איזה כוונה בשמחה עצומה יקרא הקורא כמה תיבות להלן. אבל אם אינו בטוח בעצמו מבלי פנות מחשבתו לבטלה באם שומע ושותק אזי יותר טוב לאדם שיקרא בלחש עם הש"ץ מלה במלה מתוך המגילה ועכ"ז יזהר מאד לכוין הכוונות בכל היותר אפשרי כי עיקר קריאת זו הלולא בלבו ומחשבתו כנ"ל. אבל בברכת המגילה אף גם זאת שסמוך לבו לא יירא מפינת מחשבה זרה יותר טוב לאדם וראוי לברך בפני עצמו בהיות כי מגודל חדוה ושמחת עוצם הנס הפרטי נהרא פשטא בכל תפוצות ישראל שהש"ץ משורר ומנגן ברכת המגילה ונמשכין בשיר כל תיבה מחברתה ומתוך כך יתבלבל כוונת השומע לצאת וע"כ ראוי שכל אחד יברך בפני עצמו והוא אומר על המוגמר כל ברכה בכונתה הראויה ועוד שהש"ץ מאריך בנגון כל ברכה וברכה ויכול גם כן לענות אמן בכוונה עצומה אחר סיום ברכת הש"ץ ודי בהערה זו. וקודם שיתחיל לברך ברכת המגילה יאמר לשם יחוד כו' הריני מוכן לקיים מצות עשה ול"ת יהי רצון מלפניך רבון כל העולמים שיהא חשוב לפניך קריאת מגילה שאקרא או שאשמע כאלו כוונתי בכל צירופי שמות הקדושים היוצאים מר"ת ומס"ת וכאלו כוונתי בכל הכוונות שכוונו בה אנשי כנה"ג ויהי נועם כו'. והמעיין בכתבי האריז"ל יראה נפלאות משמות הקדושים הנרמזים במגילה בר"ת ובס"ת שיכוין בהם בשעת קריאתה. ואח"כ יברך הברכות ויכוין בהם ע"ד הכוונה המבוארת למעלה בברכת נר חנוכה עי"ש. ובשמחה עצומה במחשבתו יותר ויותר:

פרק ה

בפסוק לקיים עליהם להיות עושים וגו' (ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים) יקבל עליו במחשבתו מ"ע זו של קבלה לקיימם למחר ובקריאה של מחר יקבל עליו לקיימם ביום הזה אחר קריאת המגילה. ובפסוקים וקבל היהודים את אשר החלו לעשות וגו' (וקבלו היהודים ועל זרעם) וגו' ראוי לאדם לקבל במחשבתו ג"כ כל המצות השייכים ביום הזה עם קריאת המגילה עליו ועל זרעו. ובודאי מי שיעיין בכתבי האריז"ל סוד קריאת המגילה ושרשה יאחוז אותו יראה ופחד גדול לקרותה בכוונה עצומה. ודי בהערה זו. ואחר הקריאה יברך הברכה בכוונה ובהודאה עצומה במחשבתו להבורא ית"ש ויתעלה. אח"ז יאמר קדושה דסדרא בכוונה עצומה וביחוד השבח הגדול של עלינו לשבח. ואחר ביאתו לביתו ראוי להרבות בנרות כמו שאר י"ט ממש להורות על גודל שמחת לבבו בישועתו ית"ש ויתעלה. ובז"הק ובתקונים שהובא מאמרם למעלה בפרק א' משער הזה מבואר שב' ימים דפורים הם בחשבון ימים של חגים ומועדים ונכללים

בפסוק אלה הם מועדי לכן ראוי להרבות בנרות כנ"ל. ויזהר האדם במ"ש המ"א לקרות המגילה לפני הנשים שבביתו וכ"ה באבודרה"ם בשם הירושלמי ובלילה הזה לא יבטל ח"ו קימת האשמורת בכל התקון והלימוד:

פרק ו

הבקר אור והאנשים ישלחו את ידם להדר בקיום המצוה של מתנות לאביונים קודם התפילה בכדי שיוכל האביון להכין צרכי הסעודה. וקודם שישלח המתנות לאביונים יאמר בשמחה עצומה לשם יחוד כו' הריני מוכן לקיים מ"ע שכתוב בתורתינו הקדושה שציוני יוצרי ובוראי ב"ה וב"ש של נתון תתן ושל פתוח תפתח וגם מ"ע של קבלה ומשלוח מנות לאביונים ע"כ. ויזהר האדם מאד ומאד שלא יבא ח"ו שום ביוש ובזיון דהיינו שלא יתן לו השליח בפני רבים ויתבייש ומוטל על האדם להזהיר השליח בזה. וגם יראה האדם שגם אשתו ובניו הקטנים יקיימו מתנות לאביונים שמ"ע זו הוא חיוב על כל איש ואשה ולחנך בניו הקטנים כמו בשאר כל המצות ומה נכבד היום הזה והוא העולה על כל שאר ימות השנה במצות הצדקה כי ביום הזה עושה אדם במצות הצדקה תקונים נפלאים. לכן ירבה אדם בצדקה ומתנות לאביונים אף יותר מהשגת ידו וכל הפושט יד לטול אף שיודעין בו שאינו צריך לטול צדקה נותנים כי במדה זו של ותרנות ביום זה עושה תקונים גדולים. והמעיין בכתבי האריז"ל יראה פעולות בוטחות בה' ועושים חסד וצדקה ביום הזה בודאי יעורר נדבת לבו הטהור לזה. הנה דרז"ל בגמרא הקדושה מגילה דף ט"ו ע"ב ע"פ ליהודים היתה אורה וגו' אורה זו תורה. עכ"ל. מזה יראה חיוב גדול ביום הזה על כל יודע ספר שילמוד תורתינו הקדושה ולשמוח בלמודה ולתת הודאה עצומה בפיו ובמחשבתו ליוצרנו ובוראנו ב"ה וב"ש. ואח"כ ילך להשלים לביתו לאכול סעודת מצוה של קבלה ואף שעיקר הסעודה עושין לעת ערב כנהוג עכ"ז יכוין ג"כ בסעודה זו של שחרית לצאת בה ידי חובתו ויאמר לשם יחוד כו' ואח"כ ישב לאכול בשמחה עצומה לש"ש בכונה הנ"ל. אח"כ יזרז א"ע לקיים ג"כ מ"ע של קבלה ומשלוח מנות איש לרעהו וקודם השילוח מנות יאמר ג"כ לשם יחוד כו' לקיים מ"ע ול"ת כנ"ל. ויזהר שלא ירבה בשתיה בתוך הסעודה כדי שיוכל לברך ברכת המזון שהיא מצות עשה דאורייתא בכוונה עצומה ודי בהערה זאת:

פרק ז

איכות חיוב הבסומא בפורים

אחרי ככלות סעודתו ובירך ברכת המזון יקיים ג"כ החיוב מדינא דגמרא שאמרו חייב אינש לבסומי בפוריא והנה דקדקו חכמי הגמרא בלשונם הצח והקדוש ואמרו לבסומי

ולא אמרו חייב אינש להשתכר בפורים אך הוא כמ"ש הב"י בטור סי' תרצ"ה בשם רבינו אפרים וא"ח וז"ל בקיצור חייב אינש לבסומי בפוריה לא שישתכר שהשכרות איסור גמור הוא ואין לך עבירה גדולה מזו כו' אך שישתה יותר מלמודו מעט עכ"ל וגם האריז"ל בכוונת השתיה ביום זה ע"ד הסוד כתב באר היטיב בלשונו הקדוש ולא ישתכר אלא יתבסם כו'. גם את זאת יש להוכיח ע"פ שכל פשוט שאין כוונת הגמרא שישתכר חלילה כי הנה כל בעל שכל יודה ויכיר האמת במ"ש במגילה לעשות אותם ימי משתה ושמחה שחייב אדם להיות שובע שמחות בפורים אין הכוונה על שמחת הוללות של רשות כי אין טוב לאדם לפני האלהים כי אם לשמוח בשמחה של מצוה אך הרצון בזה הוא על שמחה של מצוה לשמוח ביוצרנו ובוראנו ית"ש נגילה ונשמחה בו נזכיר דודיו מיין שעומד בתמידות לרחם עלינו ולנחם אותנו ומגודל שמחת לבו באלוהותו ית"ש ויתעלה יתן במחשבתו הודאה עצומה לבוראנו ית"ש על הנסים הגדולים והנפלאים שעשה עם אבותינו בימים ההם בזמן הזה אך יש מבני אדם גם בני איש יחד עשיר ואביון אשר ירבו עצבותם ולבם דוה עליהם כל היום מחמת איזה דאגה וצער ואינם יכולים לדחות הצער מלבותם לשמוח שמחה של מצוה. והנה היין ישמח לבב אנוש וכן כל משקה המחמם ע"כ חייבנו חז"ל להטיב לבו ביין ובכל משקה ועי"ז דאגה בלב איש ישחנה מדעתו כדי שיוכל להכניס בלבו שמחה של מצוה הנ"ל. והנה אם האדם שותה משקים מעט יותר משיעור למודו הוא שמח וטוב לב וכל דאגותיו נשכחו ממנו ושורה בלבו חדוה ושמחה כידוע ובזה מקיים ימי משתה ושמחה וגם משיעור שתיה הראוי' הנ"ל יכול ג"כ לקיים אזהרת הגמרא הקדושה שיתבסם כ"כ עד דלא ידע בין ארור המן כו' כי החוש מעיד על זה כששותה מעט יותר מכדי הרגלו ונכנס משקה בראשו נכנס יין יצא סוד ומרבה דברים מה שלא הי' בהרגלו וטבעו מקודם וברוב דברים לא יחדל פשע הטעות כי בדרך הטבע יכול אז לטעות בדבריו וממילא יוצאים מפיו דבורים הפכיים ויכול ג"כ לטעות בין ארור המן לברוך מרדכי אבל לא כן יתהלך במשרים כי יתן בכוס עינו לשתות יותר מכדי שיעורו הרבה כי אז היין בגוד בוגד ומערבב שכלו ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו להבחין מה יום מיומים היום הזה אם הוא ת"ב או פורים כי לא ידע האדם את עתו אם עת לשחוק או עת לבכות וכדגים הנאחזים בפח כהם יוקשים בני אדם נופל מלא קומתו ארצה שוכן כאבן דומם. ולא ידע אם הוא בין החיים או בין המתים בקבר. הן אלה קצות דרכי גבר. אשר עכרו יינו. גם משכרות גדול כזו הכה ופצוע פצע וחבורה ומכה טריה באיזה אבר. גם כי יבא האדם לכמה קלקולים ומכשולים. הוי על הוי יקרא מעות לא יוכל לתקון מה שעובר. כי בשכרות כזה בודאי יום פנה. ולא יתפלל

לעת מצוא תפלת המנחה עד הערב. ואפשר גם תפלת מעריב לא יעלה על לבו להתפלל. ובבקר תאמר מי יתן ראשי קלני מראשי משכרות יום אתמול. ואין עומד להתפלל מתוך כובד הראש גם תפלת שחרית בכוונה. ועתה ידידי השם ושאהבה נפשי הגידו לי איך יעלה על לב שום בר שכל החז"ל צונו ויכריחנו באזהרתם על שכרות כזה שעי"ז הולכי נתיבות יושר ילכו ארחות עקלקלות לבטולי מלהתפלל לפניו ית"ש התפלות שתקנו אנשי כנה"ג ובהם כמה נביאים בחיוב גמור על האדם להתפלל בכל יום ג' תפלות והן דברים שעומדים ברומו של עולם כמשדרז"ל מפסוק כרום זולת לבני אדם הנה בודאי אין השכל מסכים ע"ז אך האמת יורה דרכו דרכיה נועם אזהרתם וכל נתיבותיה שלום ע"ד היושר והשתיה כדת מעט יותר מכדי שיעורו והרגלו. ודי בהערה זו. הרי לפניך אחי ורעי ראיה ברורה מפוסקים קדמונים שהביא הב"י כנ"ל וכן כתוב מפורש בכתבי האריז"ל כנ"ל ואת כל ונוכחת ט"פ שכל פשוט שאין כוונת הגמרא הקדושה כלל על השתיה שלא כדת לכן יזהר האדם מאד ומאד בשתית משקין המשכרין יותר מדאי אפי' בשמחת פורים לבל הרימה פעמיך למשואות בהשאת היצר שהוא מצוה ע"פ דינא דגמרא וכל ירא וחרד ישקול במאזני שכלו בעת שתייתו בפורים אם יוכל ע"י שתיה זו להתפלל תפלת מנחה ומעריב עם הצבור בבית הכנסת בכוונה ייטיב לבו ביין או בשאר משקה וכל מעשיך יהיה לשם שמים לקיים מ"ע של קבלה לעשות אותם ימי משתה ושמחה ויערב לו ומקבל שכר גדול ג"כ ע"ז על כוונה הנ"ל וכמו שער בנפשו שע"י שתיה מרובה זו יבטל מאיזה תפלה ר"ל אזי יפסיק תיכף משתיה זו ויאסור איסור על נפשו ממש ומקבל שכר על הפרישה לשם שמים. ודי בהערה זו. ואף גם זאת אחר השתיה כדת מעט יותר מהרגלו אם הוא בכדי שיעשה ראוי לו מעט שנות מעט תנומות אחר שתייתו והתועלת מזה שיוכל להתפלל תפלת מנחה ומעריב בכוונה אך יזהר למסור שנתו לשומר מאנשי ביתו להקיצו בעת תפלת המנחה שלא יעבור ח"ו זמן תפלת מנחה גם לא יתפלל בצבור בבית הכנסת ודי בזה. ואחר תפלת המנחה כנ"ל בעודו בבית הכנסת יתוועד עם אנשים שיבואו לבית הכנסת להתפלל מעריב בזמנה ואח"כ ילך לביתו ויכין עצמו לסעודת פורים בשביל אנשי ביתו כמנהג כל העולם שעיקר סעודת פורים קורין לאותה סעודה שאחר תפלת המנחה כי כן הוא דעת קצת פוסקים ראשונים ואחרונים וישב עם אנשי ביתו בשולחן ערוך ובנרות דולקים כמו בשבת קדש ויספר לאנשי ביתו מעניני נסים ונפלאות שעשה עם אבותינו יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה בזמן הזה וכל המרבה לספר הרי זה משובח וימשוך עצמו בסעודה זו של מצוה עד עת תפלת ערבית ואחר צאת הככבים שהוא זמן תפלת ערבית ילך באמצע סעודתו לבה"כ עם בניו דוקא כדי לחנכם

ג"כ ויתפלל תפלת ערבית עם הצבור אשר יחדיו נמתיק סוד בבית אלהים נהלך ברגש להתפלל תפלת ערבית כנ"ל ואחר התפלה ילך לביתו לשלום וישב עוד עם אנשי ביתו על השלחן לשמוח שמחה של מצוה ואחר גמר הסעודה עם אנשי ביתו ומשפחתו כנהוג ולמודו על השולחן יברך ברכת המזון בכוונה עצומה. ודין הזכרת על הנסים בברכת המזון של סעודה זו מבואר בפוסקים. אחיי ורעי זה הוא דרך הישרה שיבור לו האדם ללילך בדרכיו יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד כל הימים ודי בזה:

פרשת פרה ופרשת חודש

בפרשת פרה ובפ' החדש קודם קריאת הפרשיות שלהם יאמר לשם יחוד כו' כנזכר למעלה בפ' שקלים וזכור וישמע הפרשה מתוך החומש בכוונה עצומה כל תיבה ותיבה היוצא מפי הקורא. ובהפטרה של (פרשה פרה) יתן הודאה עצומה במחשבתו בשעת קריאתו ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה על הנחמות הגדולים הנזכרים שם מרוב התשוקה וביחוד בפסוק ונתתי לכם לב חדש וגו'. ובפסוק (ואת רוחי אתן בקרבכם וגו') ובודאי מרוב תשוקתו ע"ז יכול אדם לבוא לידי ירידת דמעות מגודל התשוקה:

ובהפטרת של פרשת החודש

שענינה בקרבנות שיקרבו בבנין העתיד יתן האדם ג"כ הודאה עצומה במחשבתו לבוראנו ית"ש וישמח שמחה עצומה על בנין העתיד שבכל יום ובכל עת אנחנו ישראלים מצפים ומחכים שיבנה במהרה ויאמין אמונה שלימה ואמיתית שלעתיד מקדש ה' כוננו ידיו ית"ש ויתעלה ולא תבנה עוד מעשה ידי אדם ילוד אשה קצר ימים כשני בתי מקדשים הראשונים אבל בנין העתיד שאנו מצפים ביתו יבנה ע"י בוראנו ית"ש ויתעלה כמ"ש אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו וגדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון בקיום והעמדה נצחית לעולמי עד. י"ר שנזכה לראות בבנינה. בראש הרים נכונה. ב"ב אמן סלה ועד:

הנה אחר השלמת עבודת הבורא ית"ש מסביב כל השנה על הסדר בכדי שלא תחסר כל בה אמרתי להציג ג"כ סדר מצות מילה ופדיון הבן וסדר תפלת הדרך

מצות מילה

כל איש ישראל שנולד לו בן זכר מיום הולדו יכניס שמחה עצומה בלבו כי חסדו עליו גבר לזכותו בבן זכר להכניסו בברית עבודת הבורא ית"ש ויתעלה. ולבד הברכה שנתחייב לברך להשם יתעלה ברכת הטוב והמטיב ע"פ דינא דגמרא על שזיכה אותו בבן זכר כמרז"ל אשרי מי שבניו זכרים ואישורו ותהלותיו וזכותו של זה האדם שבניו זכרים שיזכה בעבור צדקם חון חשרת רב טוב הצפון לעתיד עבור צער גדולו וחנוכו

לתלמוד תורה הקדושה וחנוכו לנער במצות הקדושים ע"פ דרכו גם כי יזקין אל יסור ממנה ולגודל מעלתה תקנו אנשי כנ"ה להאב לברך ברכות הטוב והמטיב הודאה להשם יתעלה בעת הולדו והנה בודאי אין כוונתם על אמירת הברכה בפיו לבד רק בהצטרפות עם המחשבה שצריך האדם להכניס שמחה עצומה וההודאה בלבו על זה להשם יתעלה. והנה זולת ההודאה הכלליות הנ"ל שבעת הולדו ראוי לאדם גם לרבות כל השבעת ימים מיום הלידה עד יום המילה להכניס הודאה עצומה בלבו בשמחה עצומה ואשרי המחכה להגיע מיום אל יום אמתי יבא לידי יום השמיני למול את בשר ערלתו של בנו להכניסו אז בבריתו של אברהם אבינו ע"ה וכל הימים אשר חי הוא שאול לה' להיות לו עבד עולם לשמור תורתו הקדושה ותמימה:

פדיון הבן

ונוסף גם הוא על האב הודאה עצומה להשם יתעלה בהולד לו בן בכור פטר רחם על שזיכה אותו הבורא ית"ש על אחת טובה כפולה ומכופלת ג"כ במצוה העודפת אחרי שמנה ימי מילה עוד קיום המצוה של פדיון הבן ישמח ויגיל מאד ויתן הודאה עצומה להשם יתעלה מיום הולדו בחסד אל כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשה מזכירים את ה' תמיד על תשוקת ותוחלת עונת קיום מצוה זו ביום ל"א וביותר בהגיע תור עת וזמן הסעודה של מצוה במנין עשרה כמבואר בש"ע יורה דעה סי' ש"ה אז יכניס הודאה עצומה בלבו להשם יתעלה בשמחה עצומה יותר ויותר וביחוד בשעת הפדיון מהכהן אז יכניס בלבו שמחה עצומה ביותר וביותר לאמר הא לך חמש סלעים בעד פדיון בני בכורי כאשר צוני הבורא ית"ש ויתעלה ויברך ברכת שהחיינו בשמחה עצומה עד מאד על זכיית קיום מ"ע זו. אחיי ורעיי יכול אדם להתבונן גודל התקון של הפדיון הבן בכור בעצמו לבד קיום מ"ע מן התורה ואיך ראוי אף מי שיש לו רק קצת ריוח פרנסתו לבטוח בשם אלהיו ית"ש ויתעלה ליתן החמשה סלעים להכהן לחלוטין ויהיה נכון לבו בטוח בה' ב"ה וב"ש שימלא לו בכפלי כפלים. ולא כמו שנוהגין עתה הלא היא ברבת בני עמינו שפודין באיזה משכון ובטוח שאחר הפדיון יחזיר לו הכהן את כסף ערכו או את המשכון לא יעשה כן בישראל רק מי שהשעה דחוקה לו ביותר ועל כל זה יסכים בלבו הסכמה גמורה וחלוטה שנותן לכהן זה החפץ במתנה גמורה עבור הפדיון חלף בנו הבכור ואף אם לא יחזיר לו הכהן החפץ לא יהיה בלבו על הכהן שום תרעומות. אך מי שיש לו איזה פרנסה אף שהיא בדחקות ובצמצום ישליך על ה' יהבו לקיים מ"ע זו מן התורה כתקונה ליתן לכהן את כסף הפדיום ה' סלעים בכסף או בשוה כסף ספרים או שאר מטלטלין שיש לו ונתן הכסף וקם לו לכהן לחלוטין ויחקור היטב עם לומדי תורה

הדין של סך ה' סלעים בזמן הזה כי שמעתי שחקרו ושקלו סכום וחשבון ה' סלעים כסף מזוקק ע"פ דעת הפוסקים עולה כסף מקנתו שלשה רו"כ ושבעים ותשעה קאפיעקעס פחות רבע. והבוחר יבחר באיזה כהן הגון ואביון ויקיים בזה גם מצות צדקה שהיא ג"כ מ"ע מן התורה ודי בהערה זו וכוונת הכהן בעת קבלתו החמשה סלעים מאבי הבן נתבאר לעיל בעליית הכהן בקריאת התורה של שבת ע"ש:

בר מצוה

גודל השמח' וסעודת מצו' המוגבל ליומו בארתי בעז"ה בשער הכולל פרק ט"ו:

תפלת הדרך

הגם שמבואר בטור וש"ע שאין לאומרה רק אחר שהחזיק בדרך והוא מגמרא דברכות פ' תפלת השחר דף ל' אך בזה"ק מבואר בכמה מקומות שעיקר תפלת הדרך קודם שיצא לדרך דז"ל פ' בראשית דף נ"ח ע"ב כד ב"נ בעי לאתקנא ארחי' קמי קב"ה עד לא יפוק לארחא בעי לאמלכא ביה ולצלי' קמי על ארחי' כו' ומאן דאיהו לא מהימנא במרי' מה כתיב בי' וגם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר. מאן לבו דא קב"ה דלא יהך עמי' בארחא וגרע מן סייעתי' בארחי' בגין דההוא ב"נ דלא מהימן בי' במארי' עד לא יפוק בארחא לא בעא סיעתא דמרי' עכ"ל. ובפ' ויחי דף ר"ל ע"א ז"ל יזדהר ב"נ דלא יפוק יחידאי באורחא מאי יחידאי דיזדהר ב"נ למטר פקודי דאורייתא בגין דלא תעדי מני' שכינתא ויצטרך למיזל יחידאי בלא זווגא דשכינתא תא חזי דכד נפיק ב"נ לארחא יסדר צלותא קמי מרי' בגין לאמשכא עליה שכינתא ולבתר יפוק לארחא וישכח זווגא דשכינתא למפרק ליה בארחא ולשזבא בכל מה דאצטרך כו' עכ"ל ושם דף ר"מ ע"ב ז"ל מאן דנפיק בארחא יתקן גרמי' בצלותא דמארי' כו' עד לא יפוק בארחא כדכתיב צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו עכ"ל. הרי מבואר מכל המאמרים הנ"ל שחיוב גדול להתפלל תפלת הדרך קודם יציאתו לדרך וע"כ זאת העצה היעוצה בהתיצב על דרך לו טוב קודם צאתו מביתו להתפלל תפלה קצרה מקירות לבו להשם יתעלה שיוליכנו לשלום למחוז חפצו וישמרנו מכל פגעים רעים בדרך כמבואר במאמרים הנ"ל וכשהחזיק בדרך יתפלל הנוסח תפלת הדרך שמבואר בגמרא ובטור. וגם הט"ז כתב שיכול להתפלל תפלת הדרך המבואר בגמרא ובטור ובש"ע גם בביתו קודם שיצא לדרך ועי"ש וחיוב גדול לעסוק בתורה בדרך כמבואר בזה"ק שצריך להתפלל ג"כ שיחזור לביתו לשלום וז"ל בפ' חיי שרה דף קכ"א ע"א במדרש הנעלם ת"ר היוצא לדרך יתפלל שלש תפלות תפלה שהיא חובה של יום ותפלת הדרך על הדרך שהוא עושה ותפלה שיחזור לביתו לשלום עכ"ל. ומה מאד צריך

האדם לזהר במה שאמר בן עזאי במתנית' דברכות פרק ט'. בן עזאי אומר ארבע. שתים בכניסתו ושתים ביציאתו נותן הודאה לשעבר וצועק לעתיד לבוא. ודי בזה:
ותשלם כל המלאכה. סדר עבדת הקדש והלוכה שמורה בכל וערוכה. מראשית השנה ועד אחרית שנה. אשר יעשה האדם ככה. אמן:

שער הכולל

הקדמת המחבר

הגם הלום ראיתי אחרי רואי עוצם התשוקה ורב חמדת לבב בני נטעי נעמנים זרע קדושים אל הלמוד מענייני מוסר ותוכחה על התמדת למוד תורתינו הקדושה וכוונת התפלה וקיום המצות בכלל ובפרט ושכר על קיומם ועונש על בטולם וגם מענינים המדברים במדות טובות וחקים ישרים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם חיים הנצחים:
ומודעת זאת בכל הארץ שהמאמרים של ספר הזה"ק והתקונים המדברים מענינים הנ"ל הלא המה תועלת עצום עושה דברו לפניו מקול הקריא"ה להיישיר דרך ולפנות ער"ב ערבות לבב אנוש יסד אר"ש על מכוני התמדת הלימוד וכוונת התפלה ועצם השתדלות קיום המצות וזאת תורת הקנאו"ת קנה המדה מדות ישרות יותר מכל ספרי מוסר ותוכחה. ומה גם שאף קדושת לשונו תעלה מרפא ארוכה. להיות לו סגולה לתקון הנשמה אף כי לא יבין לשון ערכה. ופוק חזי גבורתיה דמרי שמעתתא גברא רבה דקא מסהיד ככה. הלא המה באו בכתבי הקדש מהאר"י ז"ל ערוכה:
והנה נפשם בחלה לשתי סבות **א**' השמרו להם עלות באו"ר ההר ונגוע בקצהו מפאת קדי"מת הצעות הצריכין לדבר קדשו אשר מבלעדו יהיה להם חזות הכל כדברי הספר התחום לעוצם דקות העלמם ע"ד הסוד במדות וספירות העולמות העליונים הקדושים והם יצאו את האו"ר ל"ו הרחיקו מלעיין אף במאמרים המדברים מעניני תוכחה ומוסר לבד. **ב**' בהיות כי מפוזר ומפורד המה המאמרים המדברים מעניני הנ"ל בג' חלקי הזהר ובזהר חדש ובתקונים וקשה להם החיפוש ולחקור מקומם אנה ואנה וילכו ול"ו ייעפו לבקש מנוח אשר יטיב להם לעולם. ושתי סבות אלו הסיבו את לבם אחורנית ומנעו הטוב מהם מלעיין כלל בס' הזה"ק:
ולעת מצוא אף מי שלומד ס' הזהר והתקונים לעתים מזומנות בשנה תועלת"ו ל"ו ימ"יש מעשות פרי טוב להתעורר בצדק ממאמרי הזהר אל כל הענינים הנ"ג כי עד שבא אל ההעוררות המאמר שלאחריו כבר חלף ועבר ממנו התעוררות מאמר שלפני פניו ואין זכרון לראשונים ושניהם כאחד טובים. וזה ידוע שכל מדה נכונה וישרה המה

למוצא דעת בזה"ק ישן וחדש ותקונים. גם מצות פרטית מעשיות ומחשביות שכמעט כל מצוה ומדה נכונה והנהגה יתרה אחת מהנה לא נעדרה בזה"ק ובתקונים שיחשוב וידריך ויתנהג האדם בהם. ולכלם בש"ם יקרא סם חיים בגודל שכרו לאין ערך ותכלית בקיומם והפוכו גודל העונש ר"ל בביטולם. ובודאי הם צורך גדול לכלל עם קדוש הישראלי להיות בקיאים בהם וברוך שבחר בהם ובמשנתם. וביחוד ללומדי תורה שלא יכשלו בהם ח"ו מחמת מניעת עיונם בס' הזה"ק הנ"ל ושגגת תלמוד עולה לזדונותה. ואי לזאת ואשל"ח ידי לקרבה אל המלאכה מלאכת עבדת הקדש בכת"ב ישאו משאת לישנים דיקוד בלבב אנוש ואמרתי אלכה אחרי הקוצרים ואספתי באמרי"ם מכל ספר הזה"ק ישן וחדש ותקונים כל פרטי עבודת יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה כדי לזכות את הרבים ולעשות ריח ניחח ליוצרי ובוראי ית"ש ויתעלה ולא אמנע ח"ו טוב מבעליו. וכזה עשיתי בהעתקתם. כל המאמרים הקדושים המדברים מעניני תפלה ולמוד התורה ומצות מעשיות ומחשביות של עשה ול"ת ומדה טובה והנהגה ישרה שהבאתי ענינם בפנים החבור על מקומו יבא בשלום מאמרי הזה"ק השייכים לענינו כאשר עלה זכרונו לטובה למעלה בהקדמה ראשונה. אך מאמרים הקדושים מעניני עבודת בוראנו ית"ש שלא בא ענינם בפנים החבור לקטתי אותם אחד לאחד ובחרתי את האהל להיות אחד וקראתיו בשם: **שער הכולל** כי כשמו כן הוא שבשער זה כולל כל פרטי שארית העבודה עבודת הקדש שעדיין לא הובאו ענינם בפנים החבור שאנחנו עם קדוש מצווין לעבוד ליוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה זכרו לעד מצות מעשיות מחשביות וכל מדה נכונה וכל זריזות מ"ע ול"ת ומוסר תוכחה על כל עניני האדם בעבודת בוראינו ית"ש ויתעלה לא נעדר בשער הזה שלא העתקתי ענינו ומקומו מוזכר לו באיזה פרשה ובאיזה דף של הזה"ק והתקונים ולכל ענין וענין עשיתי מדור בפני עצמו. וחלקתי השער הזה לפרקים ועל כל פרק תקוע ליתד במקום נאמן מכל הענינים שמבוארים בזה הפרק להכרי"ז על מציאה שימצא מבוקשו בנקל בלי טורח. וכולם יהיו לנגד עיני האדם מסודרים על סדר הנאות ולא לחפש אנה ואנה ולחקור מקומו בכל ספרי הזה"ק והתקונים ובודאי מי שיעיין בשער הזה יבין גודל תועלתו:

ויוצרי ובוראי ית"ש ויתעלה הוא היודע ועד נאמן בשחק סלה שאין כוונתי בחבור זה להתגדר חלילה. רק כוונתי ועל רוחי היא העולה לעשות נחת רוח לנורא תהלה. שיגיע לו ית"ש מעם קדוש וסגולה. שיהגו בחבור זה לישר מסילה ולזכותם ג"כ להורות לבניהם את הדרך אשר ילכו בה דרך סלולה. ואת המעשה אשר יעשון בהשכלה. ומי שידיינני לכף זכות ידינהו ג"כ לכף זכות בשמים למעלה. ונזכה להיות עובדים ית"ש ביראה

ובגילה וישלח לנו במהרה בימינו הגאולה. וינחנו אל המנוחה והנחלה ועיר הקדש בנויה על תלה אמן סלה:

פרק א

פרק זה תבואתה לראש. יוסף דעת מכאובי עונשי גיהנם משאר עונשים הקשים ומרים רחמנא ליצלן בכדי שישים האדם אל לבו תמיד כל הימים לרבות הלילות בעודו בחיים חיותו בעה"ז השפל והשמם לבל יחליף ולא ימיר דעתו עולם עומד נצחי בעולם עובר: ומיראת העונש יהיה כסולם מוצב ארצה וראשו לעה"ב יגיע אח"כ ליראת הרוממות שהיא יראה פנימית כמבואר בזוה"ק וז"ל בפ' תרומה דף קמ"ט ע"ב לא כתיב בשר כי טוב ואי תימא והא כתיב והנה טוב מאוד דא מלאך המות והכא אמרת דלא אתמר בגיניה כי טוב. אלא רזא דרזין הכא דהא ודאי מלאך המות איהו טוב מאוד מ"ט בגין דהא כל בני עלמא ידעי דימותן ויתהדרון לעפרא וסגיאין אינון דמהדרין בתיובתא למאריהון בגין דחילו דא ודחלי למחטי קמיה. סגיאין דחלי מן מלכא מגו דתלייא רצועה לקמייהו כמה טבא ההיא רצועה לגבי בני נשא דעבדת לון טבין וקשיטין בארחייהו כדקא יאות וע"ד והנה טוב מאוד מאוד ודאי עכ"ל הזה"ק ובודאי ממאמרים שאעתיק בעז"ה יעורר לבבו אל הזהירות המביאה לידי זריזות במצות בוראנו יתברך שמו ויתעלה בכדי שיעלה ויבא שלום אחר פטירתו לעולם העליון עולם עומד צח ונקי מכל חטא ועון להתענג מכל עונג ברב טוב הצפון לו בגן עדן התחתון והעליון כאשר יבא זכרונו לטובה בפרק שאחר זה: וזה לשונו פ' ויקרא ד' י"ג ע"א נפש כי תחטא ר' יוסי פתח עד שיפוח היום ונסו הצללים וגו' כמה אית להו לבני נשא לאזדהרא מחובייהו דלא למחטי קמי מאריה דהא בכל יומא ויומא כרוזא נפיק וקארי אתערו בני עלמא לבייכי קמי מלכא קדישא אתערו לאזדהרא מחובייכו אתערו נשמתא קדישא דיהב בגווייכו מאתר קדישא עלאה דתנינן בשעתא דקב"ה אפיק נשמתא לנחתא בבני נשא אסהיד בה בכמה קסטורין בגין לנטרא פקודוי ולא עוד אלא דעבר לה באלף ותמניא עלמין לאשתעשא ולמחמי בהו יקרא דאינון דמשתדלי באוריתא נפקא וקיימא קמי מלכא בלבוש יקר ולבתר הכי בדיוקנא דהאי עלמא בלבוש יקר עלאה אסתכלת ביקרא דמלכא כל יומא ואעטר לה בכמה עטרין בשעתא דמטא זמנא לנחתא לעלמא עבדת מדורהא בגנתא דעדן דארעא תלתין יומין למחמי יקרא דמאריהו דצדיקייא וסלקא לאתרהא לעילא ובתר דא נחתת לעלמא אעטר לה מלכא קדישא בשבע עטרין עד דאתת ואעלת בגו גופא דבר נש וחבת בהאי עלמא ואשתדלת בחשוכהא. אורייתא תווהא עלה ואמרת ומה כל יקרא דא וכד אשלמותא

אשלים לנפשתא מלכא עלאה והיא חבאת קמיה נפש כי תחטא דין מה הוא דתחטא עכ"ל:

ובז"ח פרשת לך לך דף כ"ב ע"ג ז"ל בעוד שהנשמה בגוף והגוף עומד בכחו היא תשובה מעלייתא ולא בשעתא דלא יכיל כדאמר ר' פינחס משל למה"ד לאדם העומד על שלחנו והיה רעב ותאב לאכול ובעוד שהיה אוכל עמד עני על הפתח שאל ממנו להאכילו ולא החזיר לו פנים הלך אותו עני בפחי נפש לאחר שעה הגישו עוד לפניו לאכול והיה בטנו מלא מכל כיון שראה שאינו יכול לאכול עוד אמר תנו לו לזה העני היה חכם אחד עומד עליו אמר ליה שוטה אלו יכולת לאכול לא נתת לו עתה שאין בך כח לאכול יותר אתה נותן לעני כך הוא האדם בעוה"ז הולך בהבליו רעב לאכול ולהרויח ממון בא העני שהוא היצר הטוב ושאל ממנו בבקשה שיחזור בתשובה ולעסוק בתורה ואינו מחזיר לו פנים מפני שהוא רעב יותר להרויח ממון לאחר זמן תופסין אותו בקולר כשרואה שאינו יכול להרויח יותר אומר אחזור בתשובה שמא יתנו לו שעה לכך או שמא לא יתנו לו אמר ליה הקב"ה שוטה עכשיו שאינך יכול עוד להרויח יותר אומר אחזור בתשובה דאלו היית יכול לא היית חוזר בתשובה בעודו כך יצאתו נשמתו ממנו עכ"ל ובפר' משפטים דף צ"ו ע"א ז"ל לעם נכרי לא ימשול למכרה. מאן עם נכרי עלובתא איהי נשמתא דכד נפקת מעלמא וב"נ אסטי ארחי' בהדה היא בעאת לסלקא לעילא גו משריין קדישין בגין דמשריין קדישין קיימין בהאי ארחא דג"ע ומשריין נוכראין קיימין בההוא ארחא דגיהנם. זכתה נשמתא כמה משריין קדישין קא מתעאדן לה לאתחברא בהדה ולמיעאל לה לג"ע. לא זכתה כמה משריין נוכראין מתעאדן למיעל לה בארחא דגיהנם ואינון משריין דמלאכי חבלה זמינין למעבד בה נוקמין אתא קרא ואוכח לעם נכרי לא ימשול למכרה אלין מלאכי חבלה. בבגדו בה איהו נטירא דקב"ה עביד לה נטירא דלא ישלוט בה עם נכרי בההוא פריסו דנטרו עלה. ואם לבנו ייעדנה. ת"ח כמה אית ליה לבר נש לאזדהרא דלא יסטי ארחוי בהאי עלמא דאי זכה נר נש בהאי עלמא ונטיר לה לנשמתא כדקא יאות האי איהו בר נש דקב"ה אתרעי ביה ואשתכח ביה בכל יומא בפמלייא דיליה ואמר חמו ברא קדישא דאית לי בההוא עלמא כך וכך עביד כך וכך עובדוי מתקנן וכד האי נשמתא נפקת מהאי זכייא נקייא ברירא קב"ה אנהיר לה בכמה נהורין בכל יומא קארי עלה דא היא נשמתא דפלניא ברי ודא הוא דכתיב ואם לבנו יעדנה כמשפט הבנות יעשה לה. מאי כמשפט הבנות הכא אית רזא לרכימין. בגו טנרא תקיפא רקיעא טמירא אית היכלא חדא דאקרי היכל אהבה ותמן אינון גניזין טמירין וכל נשיקין דרחימו דמלכא אינון תמן ואינון נשמתין רחימאן דמלכא עאלין תמן. כיון דעאל מלכא בההוא

היכלא דתמן כתיב וישק יעקב לרחל וקב"ה אשכח תמן להההיא נשמתא קדושא קדים מיד ונשיק לה וגפיף לה וסליק בהדיה ואשתעשע בה ודא הוא כמשפט הבנות יעשה לה כדינא דאבא עביד לברתיה דאיהי חביבא לגביה דנשיק לה וגפיף לה ויהיב לה מתנן. כך הקב"ה עביד לנשמתא זכאה בכל יומא כמה דכתיב כמשפט הבנות יעשה לה. היינו דכתיב יעשה למחכה לו ברתא אשלימת עשיה בהאי עלמא אוף הכי קב"ה אשלים עשייה אחרא בעלמא דאתי דכתיב עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו. והכא כתיב יעשה לה עכ"ל:

ובפ' לך לך דף ע"ח ע"ב ז"ל א"ר אלעזר זכאין אינון צדיקיא דאולפי אורחי' דקב"ה בגין למהך בהו ולדחלא מניה מההוא יומא דדינא דזמין בר נש למיהב דינא וחושבנא לקב"ה פתח ואמר ביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו. האי קרא אוקמוה אבל ת"ח בההוא יומא דאשלימו יומוי דבר נש לאפקא מעלמא ההוא יומא דגופא אתבר ונפשא בעיא לאתפרשא מניה כדין אתייהיב רשו לבר נש למחמי מה דלא הוה ליה רשו למחמי בזמנא דגופא שלטא וקאים על בורייה וכדין קיימי עליה תלת שליחן וחשבו יומי וחובוי כל מה דעביד בהאי עלמא והוא אודי על כלא בפומיה ולבתר הוא חתום עלי' בידיה הה"ד ביד כל אדם יחתום ובידי' כלהו חתימין למידן ליה בההוא עלמ' על קדמאי ועל בתראי על חדתי ועל עתיקי לא אתנשי חד מנייהו הה"ד לדעת כל אנוש מעשהו וכל אינון עובדין דעבד בהאי עלמא בגופא ורוחא הכי נמי יהיבו חשבנא בגופא ורוחא עד לא יפוק מעלמא עכ"ל. ובפ' ויחי דף רכ"ב ע"ב ז"ל ר' שמעון פתח ואמר הנסתרות לה' אלהינו וגו' הנסתרות לה' אלהינו תא חזי כמה אית ליה לבר נש לאזדהרא מחובוי ולאסתכלא דלא יעבר על רעותא דמאריה. דתנינן כל מה דבר נש עביד בהאי עלמא בספרה כתיבו אינון עובדין ועאלין בחושבנא קמי מלכא קדישא וכלא אתגלייא קמי' הה"ד אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה' אי הכי האיך לא יסתמר בר נש מלמיתב קמי דמארי ותנינן אפי' ההוא דחשיב בר נש ואסתליק ברעותיה כלא אשתכח קמי קב"ה ולא אתאביד מיניה עכ"ל. ובפ' ויחי דף רכ"ז ע"א ז"ל כל זמנא דנפיל איניש בבי מרעיה ולא יכיל לצלאה נשמתא אתעברת וסלקת מיניה וכדין לא נהיר רוחא לנפשא עד דדיינין דיניה דבר נש ואי דיינין ליה לבר נש לטב כדין נשמתא אהדרת לאתרה ונהורא לכלא הא בזמנא דקיימא מלה בדינא ובזמנא דלא קיימא מלה בדינא תלתין יומין אקדימת נשמתא לכלא וצולמא אתעבר מניה. תאנא בשעתא דדיינין ליה לבר נש לעילא סלקין לנשמתיה לבי דינא ודיינין על מימרהא והיא אסהיד' בכלא ואסהידת בכל רעיוני דבר נש ובעובדיהון לא אסהידת דהא כלהו בספרא כתיבין ובכלהו דיינין ליה לבר נש בההי'

שעת' דדיינין לי' לבר נש לעילא כדין דחקא דגופא אשתכ' יתיר משא' זמנייא. אי דיינין ליה לטב כדין ארפין מניה וזיעה אתבקע על גופא ונשמתא אהדרא לבתר ונהרא לכלא ולא סליק בר נש מבי מרעי' לעלמין עד דדינין דיני' לעילא עכ"ל:

ובפ' ויקהל דף קצ"ט ע"א ז"ל יונה דנחתא לספינה דא איהו נשמתא דבר נש דנחתא להאי עלמא למהוי בגופא דבר נש כו' ובדין בר נש אזיל בהאי עלמא כספינה בגו ימא רבא דחשיבת לאתברא כמה דאת אמר והאני' חשבה להשבר ובר נש כד איהו בהאי עלמא חמי וחשיב דערק מקמי מארי' ולא אשגח בהאי עלמא וכדון אטיל קב"ה רוח סערה תקיפא דא היא גזירת דינא דקיימא תדיר קמי קב"ה ובעאת דינא דב"נ מקמי' ודא איהו דקא מסער לספינ' ואדכר חובוי דבר נש לאתפסא לי'. וכיון דאתפ' ב"נ על ידא דההיא סערה בבי מרעי' מה כתיב כו' בי שעת' קריבו בי דינא אית מנהון דפתחי בזכות. אית מנהון דפתחי בחוב וגזרת דינא תבע' דינא ואי ההוא ב"נ לא זכי מה כתיב ויחתרו האנשים להשיב אל היבשה ולא יכלו משתדלין אינון דאורו זכותי' לאתב' לי' להאי עלמא ולא יכלו מ"ט כי הים הולך וסוע' עליה' גזרה דדינא אזיל וסעי' בחובוי דבר נש ואתגבר עלייהו כדין נחתין עלי' תלת שליחן ממנן חד דכתב כל זכוון וכל חובין דעביד בר נש בהאי עלמא וחד דעביד חושבן יומי וחד דהוא אזיל עמי' כד הוי במעי אמי'. והא אוקימנ' דגזר' דינא לא שכיך עד ההו' זמנ' דכתיב וישאו את יונה. ישאו כד נטיל לי' מבית' לבי קברי כדין מכריזין עלוי. אי איהו זכאה מכריזי עלי' ואמרו הבו יקר לדיוקנא דמלכא יבוא שלום ינוחו על משכבותם הלך נכחו מנלן דכתיב והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך. ואי חייבא איהו מכריזו עליה ואמרי ווי לפלניא טב ליה דלא יתברי כדין מה כתיב ויעלהו אל הים ויעמד הים מזעפו. כד עאלין ליה לבי קברי דאיהו אתר דדינא כדין גזירת דינא דהוה סעיר שכיך מזעפיה ונונא דבלע ליה דא איהו קברא. מה כתיב ויהי יונה במעי הדג מעוי דדג דא בטן שאול מנלן דכתיב מבטן שאול שועתי ואיהו במעי דנונא הוה וקארו ליה בטן שאול. שלשה ימים ושלשה לילות אלין תלתא יומין דבר נש בקברא ואתבקעו מעוי. לבתר תלתא יומין ההיא טנופת אתהפיך על אנפוי ואומר לו טול מה דיהבית בי. אכלית ושתית כל יומא ולא יהבית למסכני וכל יומך הוו כחגין וכמועדין ומסכני הוו כפנין דלא אכלו בהדך טול מה דיהבת בי. הה"ד וזריתי פרש על פניכם וגו' והא אוקימנא. לבתר דא מתלתא יומין להלאה כדין אתדן בר נש מעינוי מידוי ומרגלוי ואוקמוה עד תלתין יומין כל אינון תלתין יומין אתדנו נפשא ורוחא כחדא כו' עכ"ל:

ובפ' נשא דף קכ"ו ע"א ז"ל תא חזי בר נש אזיל בהאי עלמא והוא חשוב דדילה הוא תדיר וישתאר בגויה לדרי דרין עד דאיהו אזיל בעלמא יהבין ליה בקולרא עד דאיהו יתיב דיינין ליה בקונפון עם שאר בני דינא אי אשתכח לי' סניגור' הא אשתזיב מן דינא הה"ד אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו ויחננו ויאמר וגו'. מאן הוא סניגור' אלין עובדין דכשרן דקיימי עליה דב"נ בשעתא דאצטריך ליה. ואי לא אשתכח עליה סניגורא הא אתחייב מן דינא לאסתלקא מן עלמא. בההוא שעתא כד איהו שכיב בקולרא דמלכא עד דזקיף עינוי חמא דאתיין לגביה תרין דכתבין קמיה כל מה דעבד בהאי עלמא וכל מה דאפיק מן פומא ויהיב דינא על כלא וכתבין קמיה הה"ד כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שיחו וגו' והוא אודי עלייהו מ"ט בגין דהוא עובדא דאיהו עביד סלקא וקיימא עליה לאסהדא בי' וקיימין לאסהדא עלי' וכלהו נחתין ואתרשימו קמיה וקיימו קמיה ולא מתעברן מניה עד שעתא דאתדן בהו בההוא עלמא: **ת"ח** כל אינון מלין דעביד בר נש בהאי עלמא כלהו זמינין קמיה ולא אבדן מניה ובשעתא דמפקי ליה לקברא כלהו מתעתדן קמיה ותלת כרוזי מכריזי חד קמיה וחד מימיניה וחד משמאליה ואמרי דא פלנייא דמריד במאמריה. מריד לעילא מריד לתתא מריד באורייתא מריד בפיקודוי חמו עובדוי חמו מלוי טב ליה דלא אברי. עד דמטי לגבי קברא כלהו מתין אתרגזין מדוכתייהו עליה ואמרי ווי ווי דדא אתקבר בגוון. עובדוי ומלוי אקדמן ועאלין לקברא וקיימי עליה דההוא גופיה. ורוחיה אזלא ושאט ומתאבלא על גופא. כיון דבר נש אתטמר בבי קברי דומה קדים ונפיק תחות ידיה תלתא בי דינא די ממנן על דינא דקברא ותלת שרביטי דאשא בידייהו ודיינין רוחא וגופא כחדא. ווי על ההוא דינא ווי על עובדוי. בשעתא דאיהו תפיס בקולרא דמלכא ואתדן דיני' ואשתלי' דלא אשתכח עלי' סניגורי'. סנטירא דמלכא נחית וקאים קמיה לרגלוי וחד סייפא שננא בידיה זקוף ב"נ עינוי וחמי כמלי ביתא דמתלהטין באשא דזיוא מניה. אדהכי חמי ליה קמיה כוליה מלי עיינין לבושוי אשא דלהיט קמיה דבר נש. הכי הוא ודאי דהא כמה בני נשא חמו מלאכה בשוקא וקיימי קמיה ושאר בני נשא לא חמאן ליה. ואי תימא הא כתיב עושה מלאכיו רוחות וגו' היך יכול לאתחזאה בארעא אלא מלה דא הא אוקמוה דכיון דנחית אתלבש בגופא ואתחזי למאן דאתחזי בההוא לבושא דאתלבש ביה ואי לאו לא יכיל למסבל ליה עלמא ולאתחזאה כל שכן וכל שכן האי דכל בני עלמא צריכין ליה. תלת טפין בחרביה וכו' והא אוקמוה חבריא. כיון דחמי ליה אזדעזע כל גופיה ורוחיה ולביה לא שכיך בגין דאיהו מלכא דכל גופא. ורוחא דיליה אזלא בכל שייפי גופא ואשתאיל מנייהו כבר נש דאשתאיל מחבריה למהך לאתר אחרא כדין הוא אומר ווי על מה דעבד

ולא מהנייא ליה אלא אי אקדים אסוותא דתשובה עד לא מטא ההוא שעתא. דחיל ההוא בר נש ובעי לאתטמרא ולא יכיל כיון דחמי דלא יכול הוא פתח עינוי ואית ליה לאסתכלא ביה ואסתכל ביה בעיינין פקיחין וכדין הוא מסיר גרמיה ונששיה וההיא שעתא הוא עידן דדינא רבא דב"נ אתדן ביה בהאי עלמא. ועם כל דא רוחא אזלא ושאט בכל שייפין ואזדעזעא לכל סטרין וכל שייפי גופא כלהו מזדעזען. כד מטא רוחא לכל שייפא ושייפא ואשתאיל מניה נפל זיעא על ההוא שייפא ורוחא אסתליק מניה ומיד מית ההוא שייפא וכן בכלהו. כיון דמטי רוחא למיפק דהא אשתאיל מכל גופא כדין שכינתא קיימא עלי' ומיד פרחא מן גופא. זכאה חולקי' דמאן דאתדבק בה ווי לאינון חייביא דרחיקי מנה לא מתדבקין בה. וכמה בי דינא אעבר עליה דב"נ כד נפיק מהאי עלמא. חד ההוא דינא עלאה דקאמרן כד נפיק רוחא מן גופא. וחד דינא כד עובדוי ומלוי אזלין קמיה וכרוזי מכרזי עלוי. יחד דינא כד עייל לקברא. וחד דינא דקברא. וחד דינא דתולעתא. וחד דינא דגיהנם. וחד דינא דרוחא דאזלא ושאט בעלמא ולא אשכח אתר עד דישתלימו עובדוי ודאי שבעה עדנין יחלפון עלוי. בגין כך בעי בר נש כד איהו אשתכח בהאי עלמא לדחלא מן מאריה לאסתכלא בכל יומא ויומא בעובדוי וייתוב מנייהו קמי מאריה. כד אסתכל דוד מלכא באינון דינין דב"נ כד אסתכל מהאי עלמא אקדים ואמר ברכי נפשי את ה' עד דלא תפוק מעלמא השתא דאנת אשתכח עם גופא. וכל קרבי את שם קדשו אתון שייפי דמשתתפי ברוחא השתא דאשתכחת עמכון אקדימו לברכא שמא קדישא עד דלא ימטי זמנא דלא תיכלון לברכא ליה ולאודאה עלייכו עכ"ל. ובזהר חדש במדרש רות דף ס"ב ע"א ז"ל שבעה שמות לגיהנם ואלו הם בור שחת דומה טיט היון שאול צלמות ארץ תחתית שבעה פתחים יש לגיהנם כנגד שבעה שמות שיש לו שבעה מדורות הן זו על זו וכולן מדורות מזומנים לרשעים לידון שם כו'. מדור הראשון בור והוא מדור העליון ושם כמה כיתות של מלאכי חבלה כעין הבור אשר אין בו מים אבל נחשים ועקרבים יש בו כך המדור הזה נקרא בור כמה כיתות של מלאכי חבלה כעין נחשים השרפים אשר אין להם לחש שלשה ממונים שולטים בגיהנם והם מתחת ידי דומה והם משחית אף וחמה וכל האחרים הממונים תחתם וכל אותם הממונים רצים ושבי' ודנין בם נפשותם של רשעים וכל אותם כיתות של מלאכי חבלה כלם מרעישים גיהנם ונשמע קולם ברקיע וקול הרשעים בגיהנם צווחין ואומרים ווי ווי אין מרחם עליהם ועל כל אלו השלשה הממונים עם שאר כיתות של מלאכי חבלה שמרעישים גיהנם אמר קרא עלייהו קול שאון מעיר קול מהיכל קול ה' משלם גמול לאויביו כנגד ג' משחיתים הללו כו' בהאי מדור דנין לאותן שקוטפין מלוח עלי שיח המפסיקים דברים שנתנו בלוחות

עלי שיחה בטילה ואותם שאינן נוהגין כבוד בתלמידי חכמים ואין דנין במקום הזה למבזה תלמוד חכם כי דנין אותו בטיט היון והמקלל חרש וכיוצא בהם והעובר אחורי ב"ה בשעה שהציבור מתפללים. והמספר שבח חבירו לפני מי ששונאים אותו לרעה וכל אלה וכיוצא בהם נידונין במדור הראשון. המדור השני הוא נקרא שחת והיא אש ירוקה ואין שם כי אם חושך ואין שם רחמים כלל ושם דנים כל המספרים אחר מיטתן של ת"ח והמלבין פני חבירו ברבים ואפילו בהלכה שלא ללמוד ממנו והמתגאה שלא לשם שמים והמתכבד בקלון של חבירו והיודע בחבירו שיכשל בדברים או' הלכה אחת והם בעיר אחת והאוכל מסעודה שאינה מספקת לבעליה והמגביה ידו על חבירו אע"פ שלא הכהו ומי שמקלל בשחוק לחבירו בענין שיגיע לו בושת כל אלו נידונים שם במדור זה וכל כיוצא בהם. המדור השלישי הוא נקרא דומה ושם נידונין כל אותן גסי הרוח המתגאים לבם בהלכה לפני העם שלא לשם שמים והמספרים לשון הרע והמגיס לבו בהוראה והדן את חבירו לכף חובה והמלוה לחבירו ברבית והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה ומי שאינו עונה אמן מפי המברך ומי שעושה תפלתו פיסקי פיסקי כגון המספר בתפלתו וחוזר ואומר דבר אחר וחוזר ומפסיק והוא נקרא פיסקי פיסקי והמתלוצץ על חבירו ועל הזקן ששכח תלמודו והרואה דבר ערוה בחבירו ואינו מודיעו בינו לבינו כל אלה נידונין שם וכל כיוצא בהם:

המדור הרביעי נקרא טיט היון ושם נדונין כל אותן גסי הרוח וכל אותן העושין עזות לעניים ומדוכאין והרואה לעני בדוחק ואינו מלוהו עד שמבקש ממנו הנאתו והעושק שכר שכיר והמוציא זרע לבטלה הבא על כותית ונדה והממשכן לעני ואינו מחזיר לו משכנותיו כשאין לו דבר אחר והמטה משפט והלוקח שוחד כולם נידונים במדור זה:

המדור החמישי נקרא שאול ושם נידונים האפיקורסים והכופרים בתורה והכופרים בתחיית המתים על אלה נאמר כלה ענן וילך כן יורד שאול ולא יעלה על שאר החוטאים כתיב ממית ומחיה מוריד שאול ויעל:

המדור הששי נקרא צלמות ושם נידונין כל אותן ששכבו עם אמותן ונדה. המדור השביעי נקרא תחתית היורד לשם שוב אינו עולה ועליהם נאמר ועסוחם רשעים וגו' וכל אלו המדורות אש אכלה דולקת לילה ויום לנפשותם של רשעים יש מי שנקרא רשע ונדון בגיהנם י"ב חודש. רשע גמיר שאין לו תשובה אין לו תקנה נידון לעולם בגיהנם רבנן אמרי כו' עכ"ל. ומי האיש אשר בנה ביתו בלא צדק ואשר נטע חרובין למו והרס בעברת"ו על אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה והביט אל נחו"ת דרגא ונסיב בגיהנם עונשו כי

מרים ההם בודאי יאמר אל לבו מה לך נרדם בתרדמת הזמן בוגד קום קרא אל אלהיך אולי יתעשת האלהים וזהו מה שרצינו לבאר ובזה נשלם הפרק בעז"ה:

פרק ב

מפני שקדם מאמרנו בביאור כל חמירא עונשי גיהנם וזולתם עמדנו על הפרק להכריז בקול מוסד על אבר קט"ב ממאמרי הזה"ק מגודל שעשוע יונק שפע התענוג שיש לצדיקים מג"ע התחתון והעליון וגודל פלאי פלאות הנעשים בג"ע בגזרת אומר ועושה בכדי שישים האדם אל לבו ולו שקול ישקל כעסו ומהותו במאזנים לעלות המה מהבל יחד גודל העונש ר"ל ועוצם השכר לעושי דברו חכם לב יקח מצות בזריזות זריז ונשכר עוצם השכר אף שאין מן הראוי להיות כוונת האדם בעבודתו עבודת הקודש בשביל שיזכה גודל השעשוע והתענוג ההוא להיותו כעין עבדים התלוים אל אדוניהם ע"מ כו' רק כל מעשיו יהיו לש"ש לתת בעבודתו נחת רוח ליוצרו ובוראו ית"ש וזכרו לעד וסוף הכבוד לבא מ"מ הכנו"ת פתוחה בזה לבא מן הדי"ן לידי יראה פנימית ובאהבה השלימה הרצוי' לעבודתו ית"ש:

וז"ל פרשת תרומה דף ק"ג ע"א גן עדן איהו בארעא נטיע באינון נטיען דנטע ליה קב"ה כד"א ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם. איהו נטע ליה בשמא שלים כגוונא עלאה לעילא וכל דיוקנין עלאין כלהו מרקמן ומתציירן בהאי גן עדן דלתתא ותמן אינון כרובים לאו אינון גליפין בגליפוי דבני נשא מדהבא או ממלה אחרא אלא כלהו נהורין דלעילא גליפן ומתציירין בציורא מרקמא עובדי ידי אומנא דשמא שלים דקב"ה וכלהו מחקקן תמן וכל דיוקנין וציורין דהאי עלמא כלהו מתציירין תמן וגליפין ומתחקקן תמן כלהו כגוונא דהאי עלמא. ואתר דא איהו מדורא לרוחין קדישין בין אינון דאתו להאי עלמא בין אנון דלא אתו להאי עלמא. ואינון דזמינין למיתי להאי עלמא וכלהו רוחין מתלבשן בלבושין וגופין ופרצופין כגוונא דהאי עלמא ומסתכלן תמן בזיו יקרא דמאריהון עד דאתיין להאי עלמא. בשעתא דנפקי מתמן למיתי להאי עלמא מתפשטין אינון רוחין מההוא גופא ולבושא דתמן ומתלבשין בגופא ובלבושא דהאי עלמא ועבדין דיוריהון בהאי עלמא בלבושא וגופא דא דאיהו מטפה סרוחה וכד מטי זמניה למיהך ולנפקא מהאי עלמא לא נפיק עד דהאי מלאך המות אפשיט ליה לבישא דגופא דא. כיון דאתפשט האי גופא מההוא רוחא על ידי דההוא מלאך המות אזלא ומתלבשא בההוא גופא אחרא דבגנתא דעדן דאתפשיט כד אתי להאי עלמא ולית חדו לרוחא בר בההוא גופא דתמן וחדי על דאתפשט מהאי גופא דהאי עלמא ואתלבש בלבושא אחרא שלים כגוונא דההיא עלמא. מביה יתיב ואזיל ואסתכל למנדע ברזין עלאין מה דלא יכול למנדע ולאסתכלא בהאי

עלמא בגופא דא. וכד אתלבשת נשמתא בההוא לבישא דההוא עלמא כמה עדונין כמה כסופין דילה תמן. מה גרים לגופא דא לאתלבשא ביה רוחא. הוי אימא ההוא דאפשיט ליה לבושין אלין. וקב"ה עביד טיבו עם בריין דלא אפשיט ליה לבר נש לבושין אלין עד דאתקין ליה לבושין אחרנין יקירין וטבין מאלין ווי לאינון חייבי עלמא דלא אהדרי בתיובתא שלימתא למאריהון דערטילאין אתו להאי עלמא וערטילאין יתובין תמן. ונשמתא אזלא בכסופא לגבי אחרנין דלית לה לבושין כלל ואתדנת בההוא גיהנם בארעא מגו ההוא אשא דלעילא ואית מנהון דמצפצפי וסלקי עכ"ל:

ובפ' ויקהל דף ר"ט ע"ב ז"ל רתיכא חדא עלאה דאיהי רתיכא דמיכאל רב סגנין. רתיכא תניינא דאיהי רתיכא מההוא רב ממנא דאקרי בוא"ל ודא איהו שמשא יקירא דאקרי רפאל ואלין נחתין וקיימין על נשמתא ואמרין לה שלום בואך יבא שלום כו'. כדין אלין תרין רתיכין עאלין לגו היכלא חדא טמירא דגנתא דאקרי אהלות ותמי תריסר זיני בוסמין גניזין דכתיב נרד וכרכם קנה וקנמון וגו' ואינון תריסר זיני דבוסמין דלתתא. ותמן כל אינון לבושין דנשמתין דאתחזון לאתלבשא בהו כל חד וחד כדקא חזי. בההיא לבושא אתרשימו כל אינון עובדין טבין דעבד בהאי עלמא וכלהו רשימין ביה ומכריזי האי איהו לבושא דפלניא ונטלין להההוא לבושא ואתלבשת ביה ההיא נשמתא דצדיקיא דבגינתא כגוונא דדיוקנא דהאי עלמא והני מלי מתלתין יומין ואילך דהא כל תלתין יומין לית לך נשמתא דלא תקבל עונשא עד לא תיעול לגנתא דעדן. כיון דקביל עונשא עאלת לגנתא דעדן כמה דאוקמוה לבתר דאתלבנת אתלבישא כיון דאתלבשא בהאי לבושא יהבין לה אתר כמה דאתחזי לה כו' ובכל שעתא נהרין צדיקיא מההוא זיוא עלאה. אבל בכל שבתא ושבתא ובכל ריש ירחא אתגלייא שכינתא יתיר משאר זמר בהאי רקיע ואתיין כלהו צדיקייא וסגדין לגביה. זכאה חולקי' מאן דזכי להני לבושין דקאמרן דמתלבשן בהו צדיקיא בגנתא דעדן אלין מעובדין טבין דעביד ב"נ בהאי עלמא בפקודי אורייתא ובהון קיימא נשמתא בגנתא דעדן ואתלבשא בהני לבושין יקירין. כד סלקא נשמתא בההוא פתחא דרקיעא לעילא אזדמנן לה לבושין אחרנין יקירין עלאין דאינון מרעותא וכוונה דלבא באורייתא ובצלותא כד סלקא מתעטרא מההוא עטרא מאן דמתעטרא ואשתאר חולקיה לההוא בר נש ואתעביד מניה לבושין דנהירא לאתלבשא בהו נשמתא לסלקא לעילא ואע"ג דאוקמוה דאינון לבושין בעובדין תליין. אלין לא תליין אלא ברעותא דרוחא כמה דאתמר לקיימא גו מלאכין רוחין קדישין ודא איהו ברירו דמלה. ובוצינא קדישא אוליף הכי מאליהו. לבושין דלתתא בגנתא דארעא בעובדין. לבושין דלעילא ברוחא ורעותא וכוונה דלבא כו'. כיון דסלקין אלין נשמתין עד ההוא פתחא דרקיע כדין ההוא

רקיעא סתרא סוחרני דגנתא תלת זמנין ומקל נעימו דסחרניה דההוא רקיע נפקין כל אינון נשמתין וחמאן ההוא נעימו דההוא רקיע וחמאן ההוא עמודא דסלקא אשא ועננא ותננא ונגה דלהיט וסגדין כלהו. כדין נשמתון סלקין בההוא פתחא עד דסלקין לגו עגולא דסחרא בההיא נקודה. כדין חמאן מה דחמאן. ומגו נהירו וחדוותא מההוא דחמא סלקין ונחתין קרבין ורחקין כו' כל חילא דשמייא פתח בההיא שעתא ואמרי זכאין אתון צדיקיא נטרי אורייתא זכאין אינון דמשתדלין באורייתא דהא חדוותא דמאריכון הוי בכו דהא עטרא דמאריכון מתעטרא בכון. כדין כיון דנהרין נהורא בנהורא תרין נהורין מתחברן כחדאי ונהרין לבתר אינון גוונין נחתין ואסתכלן לאשתעשא באינון נשמתין דצדיקיא ומתקני לון לעטרא לעילא וכל דא אתמר עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו' כו' בגנתא דעדן אית היכלא חדא דאקרי היכלא דבני מרעין כדין משיח עאל בההוא היכלא וקארי לכל מרעין וכל כאבין כל יסוריהון דישראל דייתון עליה וכלהו אתיין עליה ואלמלא דאיהו הקיל מעלייהו דישראל ונטיל עליה. לא הוי ב"נ דיכיל למסבול יסוריהון דישראל על עונשי דאורייתא הה"ד אכן חלינו הוא נשא וגו' כו' וכד הוו ישראל בארעא קדישא באינון פולחנין וקרובנין דהוו עבדי הוו מסלקין כל אינן מרעין ויסורין מעלמא. השתא משיח מסלק לון מבני עלמא עד דנפיק בר נש מהאי עלמא ומקבל עונשיה כו' זכאין אינון דנטרי פקודי אורייתא קדישא עכ"ל. ובפ' פקודי דף ר"כ ע"א ז"ל זכאין אינון צדיקייא לעלמא דאתי דכמה נהורין גניזין לון כמה עדונין בההוא עלמא טמירין לון דכתיב מה רב טובך אשר צפנת ליראך מה רב טובך הא אוקמוה דהא הוא אור דגניז לצדיקייא לעלמא דאתי כו' אשר צפנת בגין דאסתכל קב"ה בההוא נהורא ואסתכל באינון חייביא דזמינין למחטי בעלמא וגניז לי' להההוא נהורא למזכי ביה צדיקייא לעלמא דאתי כמה דאתמר עכ"ל. ובדף רמ"ו ע"ב ז"ל היכלא תניינא כו' הכא קיימין כל אינון מלבושין דנשמתין דצדיקייא דסלקין לאתחזאה קמי מאריהון ולקיימא מקמיה וכד נשמתא סלקא ומטי להאי היכלא כדין אזדמן חד ממנא דאתפקד על אינין לבושין וצדקיאל שמיה דהא בזמנא דבר נש עביד פקודין דאורייתא בהאי עלמא כגוונא דאיהו אשתדל גרמיה הכי אתעביד ליה בהאי היכלא לעילא מלבושא לאתלבשא ביה בההוא עלמא וכד נשמתא סלקא ההוא ממנא נטיל ההוא לבושא דילה ואזיל עמה עד די מטא לנהר דינור די נשמתא אצטריכא לאתסחייא ולאתלבנא תמן כו'. ואי זכאת האי נשמתא ואסתלקת האי ממנא צדקיאל נטיל לה להאי נשמתא ואלביש לה ההוא לבושא ואתקנת ביה וסלקא לקרבא על ידא דמיכאל כהנא לקיימא תדיר כל יומין קמי עתיק יומין זכאה חולקיה דהאי נשמתא דקיימא וזכאת להאי עכ"ל. ובפ' אחרי דף ע' ע"ב ז"ל

אמר רבי יצחק זכאין אינון צדיקיא בעלמא הדין ובעלמא דאתי דהא כלהו קדישין גופא דילהון קדישא נפשא דלהון קדישא רוחא דלהון קדישא נשמתא דלהון קדש קדשים. תלת דרגין אינון כגוונא דלעילא כו' ת"ח תלת דרגין אינון ואתדבקו כחד נפש רוח ונשמה ועלאה מנייהו נשמה דאמר רבי יוסי בכלהו בני נשא אית נפש ואית נפש עלאה מנפש זכה בר נש בהאי נפש מריקין עליה עטרא חד דאקרי רוח הה"ד עד יערה עלינו רוח ממרום כדין אתער בר נש באתערותא אחרא עלאה לאסתכלא בנימוסי מלכא קדישא. זכה בר נש ביה בההוא רוחא מעטרין ליה בכתרא קדישא עלאה דכליל כלא דאקרי נשמה דאתקרי נשמת אלוה. ותאנא ברזא דרזין בגו ספרא דקהלת דשלמה מלכא האי קרא דכתיב ושבח אני את המתים שכבר מתו כיון דכתיב ושבח אני את המתים אמאי שכבר מתו אלא שכבר מתו בהאי עלמא בפולחניה דמאריהון. ותמן כתיב ג' מדורון עבד קב"ה לצדיקייא. חד דזכו אינון צדיקייא דלא אשתציאו מהאי עלמא וכד איצטריך עלמא רחמין ואינון חיין יתבין בצערא אינון מצלין צלותין עלייהו ואזלין ומודעין מלה לאינון דמיכין דחברון ומתערין ועאלין לגן עדן דארעא דתמן רוחיהון דצדיקיי' מתלבשין בעטרין דנהורא ואתייעטו בהו ובזרין גזירה וקב"ה עביד רעותא דלהון וחם על עלמא ואינון נפשין דצדיקיא משתכחין בהאי עלמא לאגנא על חייא והאי אקרי נפש ודא לא אשתצי מהאי עלמא לאסתכלא ולמנדע ולאגנא על דרא והאי הוא דאמר חברייא דמתי ידעי בצערא דעלמא ועונשא דחייבין די בארעא בהאי הוא דכתיב ונכרתה הנפש ההיא מעמיה. ומדורא תניינא הוא גן עדן כי בארעא ביה עבד הקב"ה מדורין עלאין יקירין כגוונא דהאי עלמא וכגוונא דעלמא עלאה והיכלין בתרין גווינין דלית להון חושבנא ואלנין ועשבין וריחין דסלקין בכל יומא ובהאי אחר שארי ההוא דאקרי רוח דאינון צדיקייא ומדורא דההוא רוחא ביה שארי. וכל רוח ורוח מתלבשא בלבוש יקירא כגוונא דהאי עלמא וכגוונא דההוא עלמא עלאה. מדורא תליתאה הוא מדורא עלאה קדישא דאקרי צרורא דחיי דתמן מתעדנ' ההוא דרגא עלאה קדישא דאקרי נשמה. והאי אתדבק לאתענגא בעדונא עלאה עליה כתיב אז תתענג על ה' והרכבתיך וגו'. ותאנא בשעתא דאצטריך עלמא רחמי ואינון צדיקייא זכין ההוא נפש דאשתכחא בעלמא לאגנא על עלמא. נפש סליק ואזיל ושאט בעלמא ומודע לרוח ורוח סליק ואתעטר ומודע לנשמה. ונשמה לקב"ה וכדין חס קב"ה על עלמא. כדין נחתא מעילא לתתא נשמה אודע לרוח ורוח אודע לנפשא. ובכל שבתא ושבתא וריש ירחא כלהו מתחברן ומתעטרן כחד עד דאזדווגו למיתי לסגדא למלכא עלאה, ולבתר תייבין לאתריהו הה"ד והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר וגו'. ובשעתא דאצטריך עלמא רחמי וחיי אזלי

ומודעי להו לנפשייהו דצדיקייא ובכאן על קברייהו אינון דאתחזו לאודעא להו. מ"ט דשווין רעותא דלהון לאתדבקא נפשא בנפשא כדין אתערין נפשייהו דצדיקייא ומתכנפי ואזלין ושאטין לדמיכי חברון ומודיעי להוא צער דעלמא וכלהו עאלין בההוא פתחא דג"ע ומודיעי לרוח. ואינון רוחין דמתעטרן בג"ע מלאכי עלאין אזלי בינייהו וכלהו מודיעין לנשמה ונשמה אודעא לקב"ה וכלהן בעאן רחמי על חיין וחס קב"ה על עלמא בגיניהון ועל דא אמר שלמה ושבח אני את המתים שכבר מתו וגו' עכ"ל:

ובפרשת שלח דף קנ"ט ע"ב ז"ל אמר ר' שמעון מפרשתא דא (ר"ל מפרשת מרגלים) אוליפנא רזא דחכמתא ואשתמעו מנה רזין עלאין ויקירין ת"ח קב"ה משבח באורייתא ואמר אזילו באורחי אשתדלו בפולחני והא אנא מעייל לכון לעלמין טבין לעלמין עלאין. בני נשא דלא ידעי לא מהימני ולא מסתכלי. קב"ה אמר אזילו אלילו ההוא עלמא טבא ההוא עלמא דכסופא עלאה. אינון אמרי איך ניכול לאללא ליה ולמדע כל האי. מה כתיב עלו זה בנגב אשתדלו באורייתא ותחמון דהא היא קיימא קמייכו ומנה תנדעון ליה. וראיתם את הארץ מה הוא וגו' תחמון מנה ההוא עלמא ודהיא ירותא דאחסנא דאנא עייל לכו בה. ואת העם היושב עליה אינו צדיקייא דבגנתא דעדן דקיימן שורין דינין ביקרא עלאה בדרגין עלאין. החזק הוא הרפה. בה תחמו אי זכו לכו האי כד אתקפו על יצרהון ותברו ליה אי לא. או כד אתקפו באורייתא למלעי בה יממא ולילה או אי ארפו ידייהו מנה וזכו לכל האי. המעט היא אם רב. אי סגיאין אינון דאשתדלו בפולחנו ותתקיפו באורייתא בגין דזכו לכל האי לא. ומה הארץ השמנה היא אם רזה. מדאוריי' תנדעון מה הארץ מה ההוא עלמא אי אסגי טיבו עלאה ליתבהא או אי אזעיר מנה כלום. היש בה עץ אם אין. האית בה אילנא דחיי לעלם ולעלמי עלמין או אי צרורא דחיי אשתכח בגווה אם לא עכ"ל. וז"ל בז"ח פ' נח דף י"ט ע"ג תאנא שבע פתחים יש לנפשות הצדיקים להכנס עד מקום מעלתם ועל כל פתח ופתח שומרים. הפתח הראשון נכנסת הנשמה במערת המכפלה שהיא סמוכה לגן עדן ואדם הראשון שומר עליו זכתה הוא מכריז ואומר פנו מקום שלום בואיך ויוצאה מפתח הראשון. הפתח השני בשערי גן עדן ומוצאה את הכרובים ואת להט החרב המתהפכת זכתה נכנסת בשלום ואם לאו שם תקבל עונשה ותשפט בלהב הכרובים וכנגדם היו הכרובים במקדש בשעה שהכהן נכנס ביום הכפורים זכה נכנס בשלום לא זכה מבין שני הכרובים יוצא להב ונשרף מבפנים ומת והיו מכוונים כנגד אלו אשר בשערי ג"ע לצרף הנשמות זכתה הנשמה נותנין לה פנקס סימן ליכנס ונכנסה בגן עדן אשר בארץ ועמוד אחד של ענן ונוגה מעורב זה בזה ועשן ונוגה סביביו שנאמר וברא ה' על מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם

ועשן ונוגה והוא נעוץ מלמטה למעלה לשערי שמים זכתה לעלות למעלה עולה באותו עמוד לא זכתה יותר נשארת שם ומתעדנת מהטוב אשר למעלה דאמר ר' יוסי ראיתי גן עדן והוא מכוון כנגד פרכת קרח הנורא אשר למעלה והיא נהנית מזיו השכינה אבל אינה נזונת ממנה. זכתה לעלות עולה באותו עמוד עד שמגעת הפתח השלישי והוא נגד הרקיע הנקרא זבול ומגעת עד ירושלים אשר שם ושם שומרים זכתה פותחין לה הפתחים ונכנסת לא זכתה נועלים השערים ודוחים אותה לחוץ ונוטלים פנקסה ממנה והנשמה אומרת מצאוני השומרים הסובבים בעיר אלו מלאכי השרת השומרים בית המקדש וירושלים אשר למעלה נשאו את רדידי מעלי זהו פינקס שלה סימנה שומרי החומות כד"א על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים. זכתה לעלות נכנסת שם באותן השערים ומשבאת להקב"ה בבית המקדש אשר למעלה ומיכאל השר הגדול מקריב אותה לקרבן א"ר יצחק לר' חייא מה קרבן הוא זה יכול לומר כשאר הקרבן א"ר חייא הקרבה זו היא כאדם המקריב דורון לפני המלך ומיכאל הולך עמה עד הפתח הרביעי והחמישי והששי אמר לפני הקב"ה רבש"ע אשרי בניך בני אהוביך אברהם יצחק ויעקב אשריהם הצדיקים הטובים הזוכים לזה עד שמגיעים לשער השביעי שהוא ערבות וגנזי חיים טובים מצויין שם וכל נשמתם של צדיקים כלם שם ונעשים מלאכי השרת ומקלסין לפני הקב"ה ונזונין מזיו השכינה אספקלריא המאירה ושם המנוחה והנחלה ונוח חיי העולם הבא אשר עין לא ראתה אלהים זולתך כו' עכ"ל. וז"ל בפ' תולדות דף כ"ג ע"ב כל צדיק וצדיק יש לו מדור לפי כבודו ולפי הראוי לו מאן דאתי מראובן שם מדורו עם הצדיקים מן ראובן וכן כל שבט ושבט כו' והשבטים עומדים לעדים לכל צדיק וצדיק הה"ד ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה' א"ר יהודה נשמתו של צדיק יודעת ומכרת לעוה"ב מה שאינו יודע ומכיר מלאך ומשר' הה"ד אמרו צדיק כי טוב כי טוב ממלאכי השרת וכתיב אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה עכ"ל. וז"ל ג"כ בז"ח פר' בלק דף מ"ג ע"א וכד בר נש נפיק מהאי עלמא כלהו בין צדיקים בין חסידים ותמימין וחייבין ורשעים כלהו עברין באורחא למחמי ליה לאדם קדמאה לכל בני עלמא. ותמן נטלי אורחא או לג"ע או לגיהנם כל אינון דאורחייהו לג"ע מתקרבין לגבי חומה דלבר מאינון תלת חומות דתמן כדין נפיק חד ממונא ויתער קמייהו וקארי ואמר זכאין אתון צדיקייא בעלמין כלהו וההוא ממנא יעזריאל שמיה אוליף לון אורחא ואזלין קמיה עד ארעא חדא דגיהנם והאי ממנא קרי בחיללא צנון חננא צנון יקידת'. בההיא שערא בבהילו מצננן ליה ועאלין כלהו וטבלין ועברין. וכלהו חייביא אתמסרן בידא דדומה ועאלין בגיהגם וכל אינון זכאין לא אתמסר בידו אלא בידי דהאי ממנא.

כיון דטבלין ועברין ההוא ממנא אזיל קמייהו עד דמטון לפום חומה דגנתא דעדן וההוא ממנא קארי לפחתא ואמר פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים כדין פתחין פחתא ואעיל ליה לגאו וכן לכל פתחא ופתחא. כיון דעלו לגאו לאתר צדיקייא אחרנין קיימין. כמה חדוה על חדוה וכמה חידו על חידו על צדיקייא וכל בני מתיבתא חדאין. לסוף תלת יומין דאתטמרן בהיכלין ידיעאן נפקין ואוירן נשבין ומצטיירין כלהו בדיוקנייהו ומכאן ולהלאה ירתי אחסנת ירותא כדקא חזי לכל חד וחד. חיזותא דאתחזיא בג"ע מחיזו יקרא דיוקנא דכל דיוקנין וגיון דכל גוונין דמלכא קדישא לא אתגלי בהיכלא ולא באתר חד אלא אתפתח רקיעא מרקמא על גבי גנתא לד' סטרין ואתמליא מציוא יקירא קדישא ואתחזי תמן ואתנהרון כלהו צדיקייא מאן חאמי חדווה דא וכסופא דא דההוא נעם ה' כו' עכ"ל. וז"ל בהיכלית דפ' בראשית דף ל"ח ע"א שבעה היכלין מדורין כו' ובהו הוה דיוריה דאדם ולבתר דאתתרך מגנתא דעדן אתקין לון קב"ה לנשמתיהון דצדיקייא לאשתעשעא בהו כדקא חזי מזיוא דיקרא עלאה וכל חד וחד אתתקן כגוונא דלעילא וכגוונא דלתתא כמה דאוקמינא:

היכלא קדמאה אחר דאיהו מתתקן לתתא למהוי כגוונא דלעילא והא אתערו חברייא נמוסי דגנתא דעדן כמה דאיהו ברזא עלאה דאיהו מתקן לגו גו טמירא דרזא דלתתא גניז וסתים מכלא ולא שלטא ביה עינא בר נשמתהון דצדיקייא למהוי גליפן לעילא ותתא ולאסתכלא מתמן ברזא דמאריהון ובענוגא דלעילא ואלון אינון צדיקיי' דלא אתחלפו יקרא דמאריהון בגין דחלא אחרא כו' היכלא דא קאים בדיוקנא דרזא עלאה בגין דכד נשמתין דצדיקייא נפקי מהאי עלמא עאלין גו אלין היכלין די בגנתא דעדן דלתתא ותמן יתבין כל חד וחד כל ההיא זמנא דאצטריכא נשמתא למיתב תמן. ובכל היכלא והיכלא אית דיוקנין כגוונא דלעילא ודיוקנין כגוונא דלתתא ותמן אתלבשת נשמתא בלבושין כגוונא דהאי עלמא ואתעדנת תמן כל ההוא זמנא דאצטריכת עד דמטי זמנא לסלקא לאתר עלאה כמה דאצטריך. ומגו ההוא מאנא דאתלבשת ביה חמאת דיוקנין עלאין לאסתכלא ביקרא דמאריהון. בהאי היכלא אית נהורין עלאין לאסתכלא ונשמותיהון דאינון גיורין דאתגיירו קיימין תמן ועאלין תמן לאסתכלא ביחודא עלאה ומתלבשן תמן בלבושא חדא דנהורא דנהיר ולא נהיר. וההוא היכלא מקפא מאבן טבא ודהבא ותמן איהו פתחא חדא דנחית לקבל פתחא דגיהנם מתמן מסתכלן בכל אינון חייביא דעובדי כוכבים דלא עאלו בברית קיימא קדישא ואתחרכו באינון מלאכי חבלה דטרדי לון בנורא דדליק ואינון חמאן וחדאן על דאתגיירו. ותלת זמנין ביומא נהרין מגו נהירו עלאה ומשתעשען תמן ועילא מנהון עובדיה ואונקלוס גיורא ושאר גיורין דאתגיירו כו':

היכלא תנינא היכלא דא קיימא לגו מהאי היכלא קדמאה והאי היכלא סמיך למערתא דאבהן. והאי היכלא נהיר מקדמאה הכא אית כל אבנין יקירין דמקפן ליה בגו דהאי היכלא אית נהירו חד כליל מכל גוונין ואיהו נהיר מעילא לתתא. בהאי היכלא קיימין אינון דסבלו יסורין ומרעין בהאי עלמא בגין לאתתקנא יהוו מודן ומשבחן למאריהון כל יומא ולא הוו מבטלין צלותייהו לעלמין. לגו מהאי היכלא קיימין כל אינון דמקדשין בכל חילא שמא דמאריהון ואתיבו אמן יהא שמיה רבא מברך בכל חילא. ואלין אינון קיימין לגו בגו האי היכלא ההוא נהורא דכליל בכל גוונין נהיר לון. מההוא נהירו קיימין וחמאן נהורין אחרנין דאתאחדן ולא אתאחדן בגווייהו ועילא מנהון משיח דאיהו עאל וקאים ביניייהו ונחית לון. איהו נטיל ההאי היכלא ועאל:

בהיכלא תליתאה ותמן כל אינון בני מרעין וכאבין יתיר וכל אינון דרדקי דבי רבן דלא אשלימו יומין. וכל אינון דעצבין על חרוב בי מקדשא והוו אושדין דמעין כלהו קיימין בההוא היכלא ואיהו מנחם לון ונטיל מהאי היכלא ועאל:

בהיכלא רביעאה ותמן כל אינון אבלי ציון וירושלים וכל אינון קטולי דעובדי כוכבים ואיהו שרי ובכי וכדין כל אינון נשיאין דזרעא דדוד כלהו אחידן ביה ומנחמין ליה. שארי תניינות ובכי עד דקלא נפיק ומתאחד בההוא קלא וסליק לעילא ואשתהי תמן עד ריש ירחא וכד נחית נחתין עמיה כמה נהורין וזיוין מנהרין לכל אינון היכלין ואתוותא ונהורא לכל אינון קטולין ובני מרעין ומכאובין דסבילו עמיה דמשיח וכדין פורפורא לביש ותמן חקיקין ורשימין כל אינון קטולי דשאר עובדי כוכבים בההוא פורפירא. וסליק ההוא פירפירא לעילא ואתרקם תמן גו פורפירא עלאה דמלכא וקב"ה זמין לאלבשא ההוא פורפירא ולמידן עמיה דכתיב ידין בגוים מלא גויות עד די אתא ונחים לון ונחתין עמיה נהורין ועדונין לאתעדנא וכמה מלאכין ורתיכין עמיה כל חד וחד במלבושא לאתלבשא בהו כל אינון נשמתין דקטולין ותמן מתעדנין כל ההוא זמנא דאיהו סליק ונחית לגו מהאי היכלא קיימא גו דרגא עלאה אינון עשרה רברבין ממנן ר' עקיבא וחברוי וכלהו סלקי בסליקו גו אספקלריא דלעילא ונהרין בזיו יקרא עלאה עלייהו כתיב עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו:

בהיכלא חמישאה קיימין כל אינון מאריהון דתיובתא שלימתא דתבו מחטאיהון ואתנחמו בהו ונפקת נשמתייהו בבכיה וכל אינון דקדישו שמא דמאריהון וקבילו עלייהו מותא ובתרעא דהאי היכלא קאים מנשה מלך יהודה דקביל ליה קב"ה בתיובתא שלימתא וחתר ליה חתירה לקבלא ליה. ולגו מהאי היכלא קיימין כל אינון מאריהון דתיובתא תקיפא דנשמתהון נפקא בשעתא דאתמרמרו על עובדיהון ואלין מתעדנין

בעדונא עלאה בכל יומא ויומא ותלת זמנין ביומא נהירו עאל בההוא היכלא דמתעדנין ביה כל חד וחד כדקא חזי ליה וכל חד נכוה מנהורא דחופה דחבריה בין לתתא בין לעילא. האי היכלא קיימא על אינון תתאי ואפי' צדיקים גמורים לא יכלין לאעלאה בגו האי היכלא ולמיקם ביה והאי איהו דרגא עלאה על כלא בר דרגא דחסידי דאיהו דרגא עלאה על כלא:

היכלא שתיתאה היכלא דא היכלא דחסידי היכלא דא היכלא עלאה על כלא והאי הוה היכלא דקיימי על כלא היכלא דימינא לית מאן דיקום ביה. אלא אינון חסידים קדישין וכל אינון דמרחמי למאריהון ברחימו סגי. ולפתחא דהאי היכלא קיימי כל אינון דמיחדי יחודא דמאריהון בכל יומא ואלין עאלין בהאי היכלא וזמינין לסלקא בקדמיתא ועילא מהאי פתחא אברהם ימינא דקב"ה ולפתחא אחרא קיימא יצחק דאתעקד על גבי מדבחא והוה קרבנא שלים קמי קב"ה, ולפתחא אחרא לגו קיימא יעקב שלימא ותריסר שבטין סחרניה ושכינתא על רישייהו וכד ישראל בעקו אתערו תלת אבהן ומתערי לה לשכינתא לאגנא עלייהו וכדין איהי סלקא ואתעטרא לעיל' ואגנא עלייהו דישראל וכמה דאית היכלין לתתא בגנתא דעדן הכי נמי לעילא אית היכלין מתקנין דאינון רזא דמהימנותא וכל הני היכלין כלהו מתקשרן ומתעטרן בחד היכלא דאיהו:

היכלא שביעאה והאי היכלא איהו גניז וסתים מכל שאר היכלין באמצעיתא דהאי היכלא קאים חד עמודא דאיהו בגוונין סגיאין. ירוק חוור סומק אוכם וכד נשמתין סלקין אינון עלאין גו האי היכלא. מאן דאתחזי להאי גוון סליק ביה ומאן דאתחזי להאי גוון סליק ביה כל חד וחד כדקא חזי ליה. ואלין שית היכלין אינון למדורא כדאמרן ושביעאה כו' עכ"ל:

עוד אציגה נא אתך אחי ורעי אחד מן המאמרים מפר' שלח לך המדבר מגודל פלאות הנעשים בג"ע התחתון ועוד זה מדבר מגודל מעלת מאן דנטר ברית קודש דיליה ומאמר זה בא בארוכה שם אך לאהבת הקיצור אעתיק בקיצור נמרץ בכל האפשרי:

וז"ל דף קס"ד ע"א האי קרא מגדל עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב ופריש רב מתיבתא קרא דא כו' בההוא מגדל דסלקא בין אינון מגדלין (פי' בג"ע) קיימא נהירו חד בדיוקנא דס"ת כד אתי ההוא ציפרא נטלא ההוא מגדל מאתרי' וקאים גו אמצעי דעזרה (פי' העזרה שבג"ע) גו גדפי דכרובים הוה רומיה לרום שמיא כו' תלת מאה פתחין תמן בפתחא דאמצעיתא קיימא נהירו דא דס"ת:

ביה זמין מלך ישראל למקרי בפרשת הקהל ודא להוי מלכא משיחא ולא אחרא ובההוא ס"ת דההוא נהירו. אי חסידא קדישא זכאה איהו דמפומי' שמע קל נעימו דמלוי. מאינון

מלין סתימין דפרש באוריתא בכל ריש ירחי ושבתי ומועדייא וזמנייא. כד בעאן כל בני מתיבתא לסלקא לעיל' לגו מתיבת' דרקיע כלהו מתכנפי לגבי מלכא משיחא ואיהו פריש מלין ומגו מתיקו דמלוי בתיאובתא סלקין כלהו כו' כד קיימא ההוא מגדל באמצעו דעזרה ופתחא דא פתח. פתחין אינון כרובים פומייהו ופרשי גדפייהו ונהיר נהירו עלאה על ההוא פתחא וההוא ס"ת סתים ואינוי כרובים פתחי ואמרי מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו' וסגירו פתחין וס"ת אתגליל מאן חמא נהירו דנהור' דההוא ס"ת כו' בשעתא דישרי למקרי יתפתח פתחא אחרא ומתמן יפוק ההיא יונה דשדר נח בימי טופנא דכתיב וישלח את היונה היונה ההיא דאשמודעא ולא מלילו בה קדמאי ולא ידעי מה היא אלא אמרי נפקת ועבדת שליחותא ובשעתא דכתיב ולא יספה שוב אליו עוד לא ידע בר נש לאן אזלת והיא תבת לאתרה ואתגניזת בפתחא דא ואיהי תטול עטרה בפומה ותשוי על רישא דמלכא משיחא מטי ולא מטי וכדין כתיב תשית לראשו עטרת פז כו' זכאה עמא דכל דא מחכאן. חסר. אי חסידא קדישא מאן דנטר ברית שוי ליה אבתרוי ואיהי (פי' השכינה הקדושה) לקמא ואי תימא מאן נטר לאחורא. הא נטירו רב ועלאה מלכת דנטיר ליה ומאן איהו צדיק עלאה ברחימו סגי עאל בין צדיק וצדק ואשתכח נטיר מכל סטרין זכאה מאן דנטיר ברית דא כו' מאן איהו דיכיל לנזקא לברא דאיהו באמצעא כו' מאן דאיהו לגו בתרין סטרין קיימא תמן חד בחדוה דלית חדוה כההיא חדוה בעלמא לקיימה עבדו את ה' בשמחה וחד ביראה דלית דחילו כההוא דחילו בעלמא לקיימא עבדו את ה' ביראה חד מעיינא דמיא דנביע מסטר מזרח דא הוא דאמר יחזקאל נביאה מהאי מעיינא לא יכלין לסיימא שבחא כל בני עלמא כו' באמצעי דעזרה יקומון כלהו ישראל ויתחזון קמי מלכא קדישא כו' כל אינון נטורי קיימא קדישא (פי' ברית הקודש) בעיין לאתחזאה קמי מלכא כו' וע"ד יראה כל זכורך אינון בר קיימא קדישא דייקרב מתיבתא זכורך ולא זכרך דהא זכר כתיב ולא זכיר מאי זכורך אלא כל אינון דנטרין קיימא קדישא ולא חבאן ביה אינון הוו בני מלכא דבכל יומא משבחת בהו ודכיר לון תדיר וע"ד זכורך ההוא דאית ביה קיימא קדישא דדכיר לון מלכא בכל יומא דלית שבחא קמי מלכא עלאה כמאן דנטיר קיימא דא כו' כל מאן דנטיר ברית קדישא אזדווגת ביה שכינתא ושריא עליה ובג"כ תמים תהיה עם ה' אלהיך תמים תהיה ולבתר עם ה' אלהיך בזווגא חדא דכיון דנטיר ברית דא עם ה' להוי ולא אתפרש מניה כו' אי חסידא קדישא כמה חדוה על חדוה בההוא מעיינא בההוא מעיינא מגדלא כל זיני אילנין דנציב קב"ה בג"ע וכלהו קיימי לאסוותא טרפין ואיבין וענפין ולחדו לבא תדיר כו' זכאה עמא דכל דא מחכאן וכל דא גניז לון. א"ר שמעון בקרקע דהאי מקדשא אית מאלין פליאן א"ל

אי ר' אי ר' זכאה חולקך כו' בכה ר' שמעון וגעא. פתח ואמר אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד אורייתא נהירו דכל עלמין כמה ימין ונחלין ומקורין ומבועין מתפשטי מינך לכל סטרין. מינך כלא. עלך קיימי עלאין ותתאין כו' אילת אהבים אנת ויעלת חן גבי עילא ותתא רחימון דילך מאן יזכי לינקא מינך כדקא יאות. אורייתא אורייתא שעשועים דמארך מאן יכיל לגלאה ולמימר סתרין וגניזין דילך בכה ועאיל רישיה בין ברכוי ונשק לעפרא אדהכי חמא כמה דיוקנין דחברייא סחרניה אמרו ליה לא תדחל בריה דיוחאי כו' אדהכי הא אינון תרין שליחן אתיין אשכחוהו רישא בין ברכוי כו' אמר ר' שמעון מלה חדא בעינא למנדע אי תוכלין לאודעא לי. נשין בההוא עלמא אי זכאין לסלקא לעילא אי היך אינון תמן א"ל אי ר' אי ר' בדא אית לן רזא יתירא בגין דלא לגלאה סתרין דתמן כו' אי ר' שית היכלין אחזיו לו בכמה ענוגין ועדונין באתר דפרוכתא פרישא בגנתא דהא מההוא פרוכתא ולהלאה לא עאלין דכורין כלל:

בהיכלא חדא אית בתיה בת פרעה וכמה רבוא ואלפי נשין זכיין בהדה וכל חדא וחדא מנייהו דוכתין דנהורין ועדונין בלא דחקא כלל אית לה:

תלת זמנין בכל יומא כרוזי אכריזו הא דיוקנא דמשה נביאה מהימנא אתי ובאיה נפקת לאתר דפרגודא חדא דאית לה וחמאת דיוקנא דמשה וסגידת לגביה ואמרה זכאה חולקי דרביתי נהירו דא ודא איהו ענוגין דילה יתיר מכלהו אהדרת לגבי נשין ואשתדלן בפיקודי אוריתא כלהו באינון דיוקנין דהוו בהאי עלמא בלבושא דנהורא כלבושא דדכורין בר דלא נהרין הכי:

פקודין דאורייתא דלא זכו לקיימא לון בהאי עלמא משתדלי בהו ובטעמייהו בההוא עלמא. וכל הני נשין דיתבין בהדי בתיה בת פרעה אקרון נשים שאננות דלא אצטערו בצערא דגיהנם כלל:

בהיכלא אחרא אית סרח בת אשר וכמה נשין רבוא ואלפין בהדא תלת זמנין ביומא מכריזון כמה הא דיוקנא דיוסף צדיקא אתא ואיהי חדאת ונפקת לגבי פרגודא חדא דאית לה וחמאת נהירו דדיוקנא דיוסף וחדאת וסגידת לגביה ואמרת זכאה האי יומא דאתערת בשורה דילך לגבי סבאי לבתר אהדרת לגבי שאר נשין ומשתדלן בתושבחן דמארי עלמא ולאודאה שמיה וכמה דוכתין וחדו אית לכל חדא וחדא ולבתר אהדרן לאשתדלא בפיקודי אורייתא ובטעמייהו:

בהיכלא אחרא אית יוכבד אמיה דמשה נביאה מהימנא וכמה אלפין ורבבן בהדה בהיכלא דא לא מכרזי כלל אלא ג' זימנין בכל יומא ויומא אודת ושבחת למארי עלמא איהי וכל אינון נשין די בהדה. ושירתא דימא מזמרן בכל יומא ואיהו בלחודהא אמרת

מהכא ותקח מרים הנביאה וגו' את התוף בידה וגו' וכל אינון צדיקייא די בגן עדן צייתין לקל נעימו דילה וכמה מלאכין קדישין אודאן ומשנחן עמה לשמא קדישא:

בהיכלא אחרא אית דבורה אוף הכי וכל שאר נשין בהדה אודן ומזמרן בההיא שירתא דאיהי אמרת בהאי עלמא אי ר' אי ר' מאן חמי חדוה דצדיקייא ונשין זכיין דעבדין לגבי קב"ה. לגו אינון היכלין אית ארבע היכלין טמירין דאמהן קדישין דלא אתמסרן לאתגלאה ולית מאן דחמי לון:

בכל יומא כמה דאמינא לך אינון בלחודיהון וגוברין אוף הכי. בכל ליליא אתכלילן כלהו כחדא כמה דאתמר בגין דשעתא דזווגא איהו בפלגות ליליא כו' זווגא דההוא עלמא אתדבקותא דנשמתא בנשמתא נהורא בנהורא זווגא דהאי עלמא גופא בגופא כו' זכאה חולקיהון דצדיקייא גוברין ונוקבי דאזלי בארח מישר בהאי עלמא וזכאן לכלהו ענוגין דההוא עלמא כו' אי ר' אי ר' אלמלא בר יוחאי אנת לא אתמסיר לגלאה כו'. אמר ליה אי מלה חדתא ידעת דאנא ערטילא בה א"ל אימא אמר קלא דהדרא בעינא למנדע בר נש יהיב קלא בחקלא או באתר אחרא והדרא קלא אחרא ולא ידיע. א"ל אי חסידא קדישא על מלה דא כמה קלין אתערו וכמה דקדוקין הוו קמי רב מתיבתא וכד נחית רב מתיבתא אמר הכי אוקמוה מלה במתיבתא דרקיע ורזא יקירא איהי:

תא חזי תלת קלין אינון כו' וכד יהיב נר נש קלא אינון מתערין לגבי ההוא קלא קלא דנחש לא אתער לגבי קלא דב"נ. היאך יתער. במחאה כד מחי ב"נ מחאה אתער קלא דנחש דאתטמ' לגביה ההוא קלא ולאו קלא אחרא. קלא אתער בתר קלא זינא בתר זיניה ועל דא ביומא דר"ה קול שופר אתער קול שופר זינא בתר זיניה אזלא:

ארחיה דנחש לביש איהו לקטלא ולמחאה. בההוא קלא ממש לא אתער קלא דהאי נחש אלא בתר זיניה. ודא איהו כד בר נש מחי בחוטרא בארעא וקרי ליה לזיניה כדין אתער ההוא קלא דנחש לאתבא לזיניה ורזא דא איהו טמירא כו' חדי ר"ש ואמר אלמלא לא זכינא למשמ' אלא מלה דא די לי למהוי חדי דזכינא למשמע מלין דקשוט דההוא עלמא א"ל אי חסידא קדישא אלמלי ידעת חדוה דמלין בההוא עלמא קמי רב מתיבתא תהא חדי יתיר כו' ת"ח בכל שמיטה ושמיטה כרוזא נפיק אתכנישו גוברין ונשין וכל אינון בני מהימנותא וסליקו. כדין כלהו מתפשטין דכורין ונשין וסלקין וכל אינון ינוקי מחלב עאלין לגו מתיבתא דרקיעא וחדאן חדוה ועלויא דלהון ותמן חדו על חדו וההוא גבר דמפתחן דמאריה בידיה קם ואמר לון כמה מלין חדתין ועתיקין וכלהו חמאן חדוה דלית חדוה כההוא חדוה לבתר עאלין כלהו לגו כמה פרוכתין וכמה היכלין גניזין תמן דאינון נהרין בנעם ה' בגו היכלא דאהבה דקב"ה ודא הוא דכתיב לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו

כו' זכאה עמא דכל טובא דההוא עלמא מחכאן כו' עכ"ל בקיצור נמרץ בכדי להקל משא העיון ומי האיש אשר יקרא בצדק ישפוט למשרים ואש ההתלהבו' תוקד בקרבו לקרבה אל המלאכה מלאכת עבדת הקדש כל הקרב הקרב אל משכן ה' ולחזות בנעימו והי"ן די ביאור עולה למה שרצינו לבאר ובזה נשלם הפרק בעז"ה:

פרק ג

היות הלא המה באו בכתבים והעמדנו על הפרק הקודם גודל רב שמחות והשעשוע שבגן עדן התחתון והעליון על כן ראה ראינו לעשות תמוכין מן התורה המבארים גודל תיקון בכל העולמות מכל מצוה ומצוה שהאדם עושה ואשר לו יעלה על לב האדם לעשות איזה מצוה תיכף ממשיך עליו השכינה הקדושה:

וכל אשר יעשה האדם יאמר עליו כי הוא זה לשם יחוד קב"ה ושכינתיה כו' ובל יראה ובל ימצא מדת קמצנות בדרכו הסלולה:

ע"כ באה עלינו התר"ה הזאת ממאמרים הקדושים:

וז"ל פ' במדבר דף קי"ח ע"א ת"ח פקודי אוריתא עלאין אינון לעילא אתי בר נש ועביד פקודא חדא ההוא פקודא קיימא קמי קב"ה ומתעטרא קמיה ואמר פלנייא עבד לי ומן פלנייא אנא בגין דאיהו אתער ליה לעילא. כגוונא דאיהו אתער ליה לתתא ה"נ אתער לעילא ועביד שלמא לעילא ותתא כמה דאתמר אז יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי. יעשה שלום לי לעילא. שלום יעשה לי לתתא. זכאה חולקיה דההוא בר נש דעביד פקודי אוריתא עד כאן לשונו:

וז"ל פ' נשא דף קכ"ב ע"א כל מאן דאתדבק ביה בקב"ה ועביד פקודי אוריתא כביכול הוא קיים עלמין עלמא דלעילא ועלמא דלתתא והא אוקמוה ועשיתם אותם כתיב עכ"ל:

וז"ל ג"כ פ' בחקתי דף קי"ג ע"א אם בחקותי תלכו כו' ועשיתם אותם כיון דאמר תשמרו אמאי ועשיתם אותם אלא מאן דעביד פקודי אורית' ואזיל באורחוי כביכול כאלו עביד ליה לעילא עכ"ל בקיצור נמרץ:

וחשב אפודתו לעשות איזה מצוה מן המצות ממשיך עליו השכינה הקדושה מבואר פ' ויקהל קצ"ח ע"ב וז"ל קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה וגו' תא חזי בשעתא דבר נש שוי רעותיה לגבי פולחנא דמאריה ההית רעותא סליק בקדמיתא על לבא דאיהו קיומא ויסודא דכל גופא. לבתר סליק ההוא רעותא טבא על כל שייפי גופא. ורעותא דכל שייפי גופא ורעותא דלבא מתחבראן כחדא ואינון משכין עלייהו זיהרא דשכינתא דיירא עמהון וההוא בר נש הוא חולקא דקב"ה הוי הה"ד קחו מאתכם תרומה. מאתכם הוי אמשכותא לקבלא עלייכו ההוא תרומה למהוי חולקא לה' עכ"ל:

אך לכל אשר יעשה האדם הן איזה מצוה או לכל אשר יעשה האדם יאמר עליו כי הוא זה לשם יחוד קב"ה ושכינתיה וכל אשר יקרא לו האדם זה שמו של הקב"ה על מעשה רוח קדושה שורה בו כי בלתי הכנה שורה על דבר זה רוח הטומאה ר"ל כמבואר בזה"ק פ' תזריע דף נ"א ע"ב:

וז"ל אמר ר' אלעזר בכל עובדוי דבר נש לבעי ליה דלהוין כלהו לשמ' קדישא מאי לשמא קדישא לאדכרא בפומי שמא קדישא על כל מה דאיהו עביד דכלא הוא לפולחנו' ולא ישרי עלוי סטרא אחרא בגין דאיהו זמין תדירא לגבי בני נשא ויכיל לאשראה על ההוא עבידתא עכ"ל:

וביחוד כי תבנה בית חדש או קנה מיד אחרים הזמנא מלתא להשרות רוח קדושה בבית זה אשר נקרא ית"ש ויתעלה עליו כנ"ל כמבואר בזה"ק פ' הנ"ל דף נ' ע"א וז"ל מאן דבני בניין כד שארי למבני בעי לאדכרא דהא לפלח' דקב"ה הוא בני בנין דכתיב הוי בונה ביתו בלא צדק וגו' וכדין סייעתא דשמיא שארי עלוי וקב"ה זמין עליה קדושתא וקארי עליה שלום הה"ד וידעת כי שלום אהלך וגו' מהו ופקדת נוך הא אוקמוה אבל ופקדת לאפקדא מלה בפומא כד איהו בני וכדין ולא תחטא כתיב ואי לאו הוא זמין לביתיה סטרא אחרא כו' ולא נפיק ההוא בר נש מעלמא עד דאתענש בההוא ביתא ומאן דדייר ביה יכול לאתזקא דהא ההוא דירא רוח מסאבא שריא ביה ואזיק מאן דאשתכח ביה ואי תימא במה ידוע כגון דאתזק בההוא ביתא ההוא דבני לה או אנשי ביתי' בנזקא דגופ' או בנזקא ממונא הוא ותרין אחרנין אבתריה הא ודאי יערוך ב"נ לטור' ולא ידור בי' ידור בטיחלא דעפרא ולא ידור ביה עכ"ל. ובדף נ"א ע"ב ז"ל כד הוה נחית נגע צרעת הוא מדכי אתרא ואפיק לרוח מסאבא מאתרי' ולבתר מנתצי ביתא אבני ואעין וכלא ובנא לה כמלקדמין בסטר קדישא בצדק דדכיר לה לשמא קדישא ולשרי עליה קדושה ועם כל דא בעפרא אחרא וירחיק ביתא מאתרי' מיסודא קדמאה תרי טפחים. השתא דלא אתחזי ולא נחית מאן דמקטרג בי' בההוא רוח מסאבא לאפקא ליה מאתריה מאי תקנתיה אי יכיל לנפקא מהאי ביתא שפיר ואי לא יבנה ליה כמלקדמין באבנין אחרנין ואעין וכלא ויפיק וירחיק ליה מאתר קדמאי ויבני ליה על שמא קדישא כו' עכ"ל. ועכ"ז הבונה כל שהוא איזה בית אשר תבנה או יקנה בית מבונה צריך לפרש בפה מלא אני קונה או בונה בית זה לשם יחוד קב"ה ושכינתיה כדי שאוכל להתפרנס בבית זה ועי"ז אוכל לעבוד עבודתו ית"ש גם שיהי' לי מקום מנוחה ועי"ז אוכל לעבוד למלך הכבוד. ובפרט שצריך ליחד איזה חדר לעבודתו ית"ש ולבטא בשפתים אני מיחד חדר זה ללמוד בתוכה שיעור קביעות הן ביום הן בלילה:

וראוי לאדם שרוצה לקנות שלימות בעוה"ז השפל שישתדל להיות לו בית הכסא בחצר סמוך לשולחנו כפי שהפליגו בזה חכמי הגמרא איזהו עשיר כל שיש לו בית הכסא סמוך לשולחנו גם דרשו על פסוק על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא מר זוטרא אמר להיות לו בהכ"ס סמוך לשולחנו והגם שדרשו פסוק זה על כמה ענינים אמרי במערבא דמר זוטרא עדיף מכלהו והוא בגמרא דברכות דף ח' ובודאי מי שאין לו בית הכסא מבונה כל צרכה דהיינו מסוכך היטיב בכדי שיוכל לעשות צרכיו בכל עת אף בעת ירידת גשמים יכול לבא לכמה מכשולים היינו להתפלל בגוף משוקץ מנקבים וגם ללמוד ולאכול בגוף משוקן ר"ל בשביל גודל הטרחא למצוא בית הכסא בעת ההיא לכן ראוי לכל ירא וחרד להשתדל בזה מאוד וגם להשתדל בשביל צרכי רבי' להיות בית הכסא בחצר ביהכ"נ מבונה כל צרכה כנ"ל וזכות הרבי' תלוי בו. ודי בהער' זו:

וגודל מדה רעה של קמצנות מבואר בפ' בשלח דף ס"ה ע"א וז"ל רבי אבא פתח ואמר יש רעה חולה ראיתי תחת השמש דתנינן מסטרא דשמאלא נפקי כמה גרדיני נימוסין ומתבקען באוירא כו' ומתקרבין לגבייהו דבני נשא וכל חד אקרי רעה כד"א לא תאונה אליך רעה בגין דאתיא בתסקופא על בני נשא:

חולה אמאי היא חולה. כד שריא האי על בני נשא עביד לון קמצנין מממוניהון. אתיין גבאי צדקה גביה היא מחאת בידי'. א"ל לא תפיק מדידך. אתיין מסכני היא מחאת בידיה אתי הוא למיכל מממוניה מחאת בידיה בגין לנטרא ליה לאחרא עכ"ל. ומבואר בתיקונים תיקון רביעאה דף קמ"ב ע"א וז"ל איתי ב"נ דצלי ואזיל בכל פקודין דלא יהיב עלייהו אגרא ואם הוא יהיב אגרא עלייהו לא הוה עביד לון דודאי סגיאון אינון מבני נשא אינון עתירין בעותראה סגיא ואינון חביבין עותרא דלהון יתיר מנשמתא דלהון. דעותרא דנפשא איהו פקידין טבין בעלמא דאתי ועותרא דגופא ממונא ועדונא בעלמא דין. ואינון דמחבבין ממונא מנפשא אם הוו יהבין ליה כל אורייתא במאה זוזי לא הוו יהבין להו בגינה בגין דממונא חביב עלייהו מנפשא. ומה דדחיל ורחים ליה (פי' להקב"ה) לאו איהו אלא בגין ממונא. האי דשוי ממונא עקרא ואורייתא דרחים קב"ה טפל האי רחימו ודחילו לא חשיב ליה קב"ה אלא עקרא דרחימו ודחילו דקב"ה דאע"ג דאיהו רחים ממוני' מנפשי' דרחים ליה בממוניה במה דאיהו חשיב עליה ולא בטפל דיליה לכך נאמר בכל מאדך וכן מאן דחשיב נפשיה מממוניה והוה יהיב כל ממונא דעלמא ולא הוה נזיק באברא זעירא דאית ביה לכך נאמר בכל נפשך במאי דרחים ליה עכ"ל. ומי האיש החכם ירחיק מדת קמצנות המגונה ובזריזות יהיו ידיו נכונה. וזהו מה שרצינו לבאר ובזה נשלם הפרק בעז"ה:

פרק ד

בו יבואר גודל הפגם בכל העולמות על ידי עשיית עבירה. ומאי הבלא גרים הבל דיבור היוצא מפיו ונפרטו בזה שלא יקלל חבירו אפי' שלא בפניו. והמכנה שם. והמגלה סוד חבירו. ודבר שקר. ושבועת שוא ושקר. וגודל פגם הכעס:

הנה בעשותו אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה פוגם בכל העולמות מבואר בפ' נשא דף קכ"ב ע"א וז"ל כל מאן דעבר על פקודי אוריתא כביכול פגים לעילא פגים לתתא פגים לגרמיה פגים לכל עלמין. מתל לאינון מפרישי ימין דשאטין בארבא קם חד שטייא בינייהו בעא לנקבא כו' וע"ד איש או אשה כי יעשו וגו' כו' וע"ד רחמנא לישזבן מחייבי דהאי עלמא ומן פגימו דלהון כמה זכאין מסתלקי בגינייהו בר כל מה דגרמי לעילא ותתא כו' פתח ר' יצחק ואמר כי יפתח איש בור או כי יכרה איש בור וגו' מה כתיב בתריה בעל הבור ישלם וגו' ומה על דא כך מאן דגרים לאבאשא עלמא בחובוי עאכ"ו עכ"ל:

וראה גם זה הבל יפצה פיו וספורי דברים גרם המעלות לעלות רקיעים בוקעת ועולה למעלה בעולמות העליונים ושם האדם נידון על כל הבל ודבור היוצאים מפתחי פיו הטובה היא אם רעה ח"ו כמבואר בזה"ק. וז"ל פ' לך לך דף נ"ב ע"ע דתניא מאה ועשרין ותמני אלפי מארי דגדפין דאזלין וטאסין כל עלמא ושמעין כלא ואחדין ליה להההוא קלא כמה דתנינן לית לך מלה בעלמא דלית לה קלא ואזלא וטאסא ברקיעא ואחדין לה מארי דגדפין סלקין ההוא קלא למארי דמארין ודיינין לה הן לטב הן לביש דכתיב כי עוף השמים יוליך את הקול וגו' אימתי דיינין להההוא קלא ר' חייא אמר בשעתא דבר נש שכיב ונאים ונשמתיה נפקת מיניה והיא אסהידת ביה בבר נש וכדין דיינין להההוא קלא הה"ד משוכבת חיקך שמור פתחי פיך מ"ט משום דהיא אסהידת בבר נש. ר' יהודה אמר כל מה דבר נש עביד בכל יומא נשמתא אסהידת ביה בבר נש בליליא עד כאן לשונו. וז"ל בפ' משפטים דף ק' ע"ב ואלין אנון גבורין עלאין דמלכא. עלאה קדישא ולא אתעביד כלום אפי' הבל דפימא אתר ודוכתא אית ליה וקב"ה עביד מיניה מה דעביד ואפי' מלה דבר נש ואפי' קלא לא הוי בריקנייא ואתר ודוכתא אית להו לכלא עד כאן לשונו. וז"ל בפ' צו דף ל"א ע"ב תנינן ההוא מלה סלקא ובקע רקיעין עד דסלקא בדוכתיה ואתער מה דאתער אי טב טב אי ביש ביש כמה דכתיב ונשמרת מכל דבר רע עד כאן לשונו בקיצור וז"ל בתיקונים תיקון שתין ותשע דף ק"ח ע"א הבלים דצלותין סלקין ביה ברוחא דקודשא לגבי עילא ויתערי לגבייהו הבלים עלאין דאתמר בהון כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם וגומר דאיהו הבל דלבא דשכינתא קדישא להב המזבח ומיד דסליקת בהבלים דפומייהו דישראל בצלותן קב"ה שאיל בגינה מי זאת עולה מן

המדבר מי בזאת עולה ודאי. אית הבל ואית הבל אית הבל דאתמר ביה את אחיו את הבל ואית הבל דצלותין ופולחנין טבין ואית הבל דמלין בטלין מלין ריקנין דאתמר בהון הבל המה מעשה תעתועים בעת פקודתם יאבדו מאי בעת פקודתם אלא בזמנא דאתי פורקנא ופקודא לישראל יאבדו מעלמא כו' עד כאן לשונו. וז"ל ד' קי"ח ע"ב כמה הבלים אית כו' וכל מאן דאביק מלין דשקרא כמה מלאכי חבלה פתחין גדפייהו לקבלון הה"ד כו' ואלין מלולין אינון בניין כמה בניינין כו' עכ"ל בקיצור:

ויותר מהמה בני הזהר מאוד מלקלל חברך אפי' שלא בפניו כי ענשו גדול כמבואר בזוהר הקדוש וז"ל בפ' קדושים דף פ"ה ע"א לא תקלל חרש ולפני עור וגו' האי קרא כמשמעו כו' ת"ח מאן דלייט לחבריה ואיהו קמיה ואכסיף ליה כאלו אושיד דמיה והא אוקימנא והאי קרא דלאו חבריה עמיה וההוא דלייט ליה ההיא מלה סלקא ולית לך מלה ומלה דנפיק מפומיה דלא אית ליה קלא וההוא קלא סליק לעילא וכמה קשטרין מתחברן עמיה דההוא קלא עד דסלקא ואתער אתר דתהומא רבא כמה דאוקמוה וכמה מתערין עליה דההוא בר נש ווי למאן דאפיק מלה בישא מפומיה והא אוקמוה עכ"ל:

ואל אדם לא יכנה שום שמץ גנאי כי עונו ועונשו גדול וזה מבואר בפ' משפטים דף קכ"ב ע"א וז"ל תאנא ישראל אקרון קדש ובגין דאינון קדש אסיר ליה לאינש למקרי לחבריה בשמא דגנאי ולא לכנאה שמא לחבריה ועונשיה סגי וכל שכן במלין אחרנין תאנא כתיב נצור לשונך מרע וגו' מה רע דבגין לישנא בישא מרעין נחתין לעלמא א"ר יוסי כל מאן דקרי לחבריה בשמא דלית ביה וגנאי ליה אתפס במה דלית ביה דאמר ר' חייא אמר ר' חזקיה כל מאן דקרי לחבריה רשע נחתין ליה לגיהנם ונחתין ליה לעלעוי כו' עכ"ל:

וגודל העונש מי שמגלה סוד חבירו מבואר באדרה האזינו דף רצ"ד ע"ב וז"ל לא תלך רכיל בעמך ולא תעמוד על דם רעך אני ה' מאן דעבר על האי רישא דקרא כאילו עבר על כלא זכאה חולקיהון דצדיקייא דעלייהו כתיב ונאמן רוח מכסה דבר נאמן רוח ודאי דהא רוחא דלהון מאתר עלאה קדישא אשתליף ובגין כך נאמן רוח אקרון וסימן דא אוקימנא כל ההוא מגלה רזין בידוע דנשמתיה לאו איהו מגופא דמלכא קדישא ובגין כך לית ליה רזא ולא מאתר דרזא הוא וכד יפוק נשמתיה לא מתדבקא בגופא דמלכא דהא לא אתריה הוא ווי להההוא בר נש ווי ליה ווי לנשמתיה זכאה חולקיהון דצדיקייא מכסין רזין כל שכן רזין עילאין דקודשא בריך הוא רזין עלאין דמלכא קדישא עלייהו כתיב ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ עכ"ל:

וגודל עונו ופגמו מי שמוציא דבר שקר מפיו ומה גם שבועת שיא ושקר רחמנא ליצלן מבואר בזה"ק ובתיקונים וז"ל בתיקונים תיקון ס"ט דף קי"ח ע"ב ות"ח מאן דבנינא

דיליה לעילא בסטרא דרכיו בכל אלין הבלים דאוריתא וצלותא עליה אמר קרא ואשים דברי בפיך וגו' ולאמר לציון עמי אתה והא אוקמוה אל תקרי עמי אלא עמי וזה אנא במלולא דילי עבדית שמיא וארעא כד"א בדבר ה' שמים נעשו כך אנת בשותפי עמי תעביד במלולא אחרנין דנפקין מפומייהו הבלים דשבועה עלייהו אתמר כי רבים חללים הפילה ואלין אתקריאו חללים דמחללין שם ה' ונפקין הבלים מפומייהו וקלא ודבורא לשקרא ואומאה לשקרא ודכרון שמיה למגנא ולשקרא בההוא שמא דנפקין לבטלא ולשקרא בנין לון בנינין דבטלין לון מעלמא הה"ד לשוא הכיתי אם בניכם ויו לון לבני נשא דנפקין מפומייהו מלולין ואומאין דשקרא טב לון דלא ייתון לעולמא. קמו חברייא כלהו ואמרו רחמנא לשזבן רחמנא לשזבן עכ"ל:

וגודל הפגם והעון של הכעס מבואר בזה"ק וז"ל בפ' תצוה דף קפ"ב ע"א כד ברא קב"ה לב"נ עבד ליה בדיוקנא עלאה ונפח ליה רוחא קדישא דכליל בתלת כמה דאוקימנא דאית ביה נפש רוח ונשמה כו' ואי חזינן להאי בר נש דהוי ביה אלין דרגין כלהו עד לא קיימא בקיומיה למנדע מאן איהו. במאי אתידע לקרבא ב"נ בהדיה אי בגין לאתמנע' מני'. ברוגזיה ממש ידע לי' וישתמודע מאן איהו אי ההיא נשמתא קדישא נטר בשעתא דרוגזיה דלא יעקר לה מאתרהא בגין למשרי תחותה ההוא אל זר דא איהו ב"נ כדקא יאות דא איהו עבדא דמאריה דא איהו גבר שלים ואי ההוא בר נש לה נטיר לה ואיהו עקר קדושה דא עלאה מאתריה למשרי באתרה סטרא אחרא ודאי דא איהו בר נש דמריד במאריה ואסיר לקרבא בהדיה ולאתחברא עמיה ודא אקרי טורף נפשי באפו איהו טריף ועקר נפשיה בגין רוגזיה ואשרי בגויה אל זר ועל דא כתיב חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו דההיא נשמתא קדישא טריף לה וסאיב לה בגין אפו. אשר נשמה אחלף באפו:

כי במה נחשב הוא ע"ג אתחשיב ההוא בר נש ומאן דאתחבר עמיה ומאן דאשתעי בהדיה כמאן דאתחבר בע"ג ממש מ"ט בגין דע"ג ממש שארי בגויה ולא עוד אלא דעקר קדושה עלאה מאתריה ושרא באתריה ע"ג אל זר:

מה אל זר כתיב ביה אל תפנו אל האלילים כגוונא דא אסיר לאסתכלא באנפוי ואי תימא הא רוגזא דרבנן רוגזא דרבנן טב איהו לכל סטרין כו' אבל אי במלין אחרנין לאו פולחנא דקב"ה האי בגין דבכל חטאים דקא עביד בר נש לאו איהו ע"ג ממש:

ואסיר לקרבא בהדיה דהאי ואי תימה הא לשעתא הוא דעבר והדר אהדר. לאו הכי דכיון דאעקר קדושה דנפשיה מניה ומאתריה וההוא אל זר מקפת ההוא אתר אתתקף ביה ולא שביק ליה בר כד אתדכי בר נש מכל וכל ועקר ליה לעלמין ולבתר אשתדל לאתקדשא

ולאמשכא קדושה עליה כדין ולוי דאתקדש א"ל רבי יוסי אתקדש ממש א"נ ת"ח בשעתא דאיהו עקר קדושה דנפשי' ושריא באתרה כו' וסאיב למאן דקריב בהדי' וההיא קדושה ערקת מניה וכיון דערקת מניה זמנא חדא כמה יעביד בר נש עד לא תיתוב לאתרהא אמר ליה אי הכי כמה מסאבין אינון דמתדכאן אמר ליה שאני מסאבא אתרא דלא יכיל למעבד יתיר אבל דאישניא מכלא וכל גופא סאיב מגו ומבר ונפשא כולא מסאיב ושאר מסאבו דעלמא לאו איהו אלא גופא לבר בלחודוי ובגין כתיב חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו דאחלף קדושה דמאריה בגין אפו דדא איהו מסטרו דמסאיב כלא כי במה נחשב הוא. במה ע"ג ודאי נחשב איהו ת"ח האי איהו רוגזא דאיהו ע"ג סטרא אחרא כמה דאמרן דבעי בר נש לאסתמרא מניה לאתפרשא מעילוי. וע"ד כתיב אלהי מסכה לא תעשה לך לך בגין לאבאשא גרמך וכתיב בתריה את חג המצות תשמור תשמור דא סטרא דקדושה דבעי בר נש לנטרא ליה ולא יחלף ליה בגין סטרא אתרא ואי יחליף ליה האי איהו מסאיב וסאיב לכל מאן דקריב בהדיה את חג המצות כו' עכ"ל:

וגודל העון מי שזורק בידיו איזה דבר מכעסו מבואר בפ' פקודי דף רס"ג ע"ב וז"ל אית חד ממנא ספסיריט"א שמיה וכמה גרדיני נימוסין והאי ממנא דעלייהו נטלי אינון מנין בישין וה"נ נטלי כל אלין מילין דזריק ב"נ בידוי כד רגזא שריא עלוי דהא כדין האי ממנא ספסיריט"א נקיט האי מלה דזריק בר נש ברוגזיה וסליק ואמר דא הוא קורבנא דפלניא דקריב לסטרא דילן בגין דכל סטרא דנייחא איהו מסטרא דימנא ומסטרא דמהימנותא וכל סטרא דרוגזא איהו מסטרא אחרא בישא סטרא מסאבא ועל דא מאן דאשרי מן ידוי מדי ברוגזא כל אלין נטלין לה להאי מלא דאזדריק וסלקין לה לעילא ואתקרי להההוא סטרא ואמרי דא פולחנא דקרבנא דפלניא וכרוזא קארי בכל אינון אינון רקיעין ואמרי ווי לפלניא וכו' וכרוזא קארי זמנא תנינא ואמר אוי להם כי נדדו ממני וגו' זכאה איהו ב"נ דאסתמר מארחוי ולא יסטי לימנא ולשמאלא ולא ינפול בגו בירא עמיקא דלא יכיל לסלקא מניה עכ"ל: ובזה נשלם הפרק בעז"ה:

פרק ה

בו יבואר גודל העון והעונש המסלסל בשערו והמסתכל בברית הקודש. וגודל עון ופגם מי שמוצא זרע לבטלה וקדושת הזווג

גודל עון לסלסל בשערו מבואר בזה"ק וז"ל בפ' וישלח דף קס"ו ר' שמעון פתח ואמר טוב נקלה ועבד לו ממתכבד יחסר לחם האי קרא על יצר הרע אתמר בגין דאיהו מקטרגא תדיר לגבי בני נשא ויצר הרע איהו ארים לביה ורעותיה דב"נ בגאותה ואזיל אבתרי' מסלסל שעריה ובריש' עד דאיהו אתגאי עלי' ומשיך ליה לגיהנם אבל טוב נקלה ההוא

דלא אזיל אבתריה דיצר הרע ולא אתגאי כלל ומאיך רוחיה ולביה ורעותיה לגבי קב"ה וכדין ההוא יצה"ר מתהפך לעבד לו דלא יכיל לשלטאה עלוי וההוא בר נש שליט עלוי כד"א ואתה תמשול בו ממתכבד כמה דאמרן דאיהו איקור גרמיה מסלסל בשעריה אתגאי ברוחיה ואיהו חסר לחם חסר מהימנותא כד"א לחם אלהיו וגו' עכ"ל. וז"ל בפ' פקודי דף רס"ו ע"ב היכלא שתיתאה היכלא דא קיימא כו' על האי היכלא כתיב ונעתרות נשיקות שונא בגין דהכא קיימין כל אינון נשיקין בישין ותיאובתין בישין וכל עדונין דגופא דהאי עלמא די באינון אדונין אתתרך בר נש בהאי עלמא ומעלמא דאתי כו' בגין דבהאי היכלא קיימי כל קטרוגין וכל שליחאן בישין דמשתבחי לגבי דבר נש ועבדין ליה דיתקן בתקונוי ויסלסל בשעריה ויתחסי ויתקן בגין דיסתכלון ביה הכא קיימא רוחא חדא דאקרי סקטפ"ה ודא הוא ממנא על כל תקינא וסלסילא דבני נשא לגו דיוקנא דהאי היכלא קיימא חד ממנא אתרא דהאי ממנא אחרא איסו אתער ליה לבר נש לבתר דאיהו מתקן גרמיה ומסלסל בשעריה שוי ליה בידיה חד מראה דאיהו חיזו לאסתכלא ביה שוי ליה בידיה ואסתכל ביה וחמי דיוקניה בהאי חיזו ובהאי אסער להההוא רוחא חילה אתרא דאקרי עסירט"א ומהכא נפקי כל אינון דאחזין כדיבין לבני נשא בחלמייהו וכל אינון דמחזון מלין ולא מתקיימי בהו אלא לערבבא לון ולבתר כד אינון בני נשא אתמשכאן בההוא חיזו דאקרי מראה כדין כלהו בנסותא דרוחא דלהון והאי רוחא דאקרי עסירט"א איהו אתער לחד רוחא ממנא דאיהו תחות ידיה ועאל בנוקבא דלתתא דכל וקבין וסליק מתמן חד רוחא אתרא דאיהו ממנא עם ההוא רוחא דאקרי אסכרא כדקאמרן ודא איהי לילית אימא דשדין וכד ההוא בר נש אתער להההיא רוחא אחרא דאקרי עיסרט"א כדין אנח עמיה דההוא בר נש ואתקשר עמיה תדיר פו' וכל דת גרים ההוא חיזו דמראה דאיהו מסתכל ביה דהא כמה דאחזי גסותא דרוחא בלביה הכי נמי אסגי רוחא בישא לגביה וע"ד כלא קיימא בההוא אתערו דלתת' כו' עד כאן לשונו:

גם יזהר האדם מאוד שלא יסתכל בברית קדש הן שלו הן של חבירו: וז"ל בפ' בשלח דף ס"ו ע"ב אסור לאסתכלא בקשת מאן קשת אמר רבי אבא בקשת סתם מאי בקשת סתם א"ל בקשת דלעילא ובקשת דלתתא כו' קשת דלתתא מאי היא ההוא את קיימא דאתרשים ביה בבר נש דכל מאן דאסתכל ביה עביד קלנא לעילא א"ר יצחק אי הכי והכתיב שים נא ידך תחת ירכי דהוה אומי ליה בהאי את א"ל אנח להו לאבהן דעלמא דלית אינון כשאר בני עלמא ועוד שים נא ידך תחת ירכי כתיב ולא כתיב ראה תחת ירכי בג"כ אסור לאסתכלא בקשת סתם כמה דתנינן עכ"ל בקיצור:

וגדולה מזו רעה חולה בא לאדם מכל הסתכלות הנ"ל שפוגם על ידי זה בברית המעור ומוציא זרע לבטלה רחמנא ליצלן:

וגודל עון הפוגם ברית המעור מבואר בזהר הקדוש בכמה מקומות שאין לו כלל חלק לעוה"ב ואין מועיל לו שום תשובה וז"ל בפ' ויש בדף קפ"ח ע"א תא חזי בכל אינון חובין דאסתאב בהו ב"נ בהאי עלמא דא איהו חובא דאסתאב ביה ב"נ יתיר בהאי עלמא ובעלמא דאתי מאן דאושיד זרעיה בריקניא ואפיק זרעא למגגא כו' כד"א כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע בגין דא לא עאל לפרגודא ולא חמי סבר אפי עתיק יומין כמה דתנינן כו' ובגיני כך כתיב ידיכם דמים מלאו זכא' חולקיה דבר נש דדחיל למאריה ויהא נטיר מאורח בישא וידכי גרמיה לאשתדלא בדחילו דמאריה עכ"ל:

וז"ל בפ' ויחי דף רי"ט ע"ב תנינן כל מאן דאפיק זרעיה בריקניא אקרי רע ולא חמי אפי שכינתא דכתיב כו' ולהאי טרדין בההוא עלמא יתיר מכלא כו' וכלהו סלקין והאי לא סליק ואי תימא שאר חייבין דקטלו בני נשא תא חזי כלהו סלקין והוא לא סליק מאי טעמא אינון קטילו בני נשא אחרא והאי קטיל בנוי ממש אושיד דמין סגיאין תא חזי בשאר חייבי עלמא לא כתיב וירע בעיני ה' וכאן כתיב וירע בעיר ה' אשר עשה מ"ט משום דכתיב ושחת ארצה תנן אמר רבי יהודה לית לך חובה בעלמא דלא אית ליה תשובה בר מהאי ולית לך חייביא דלא חמאן אפי שכינתא בר מהאי דכתיב לא יגורך רע כלל א"ר יצחק זכאין אינון כו' עכ"ל:

וז"ל בדף ר"מ ע"ב את קיימא קדישא יהב קב"ה ורשים ליה בבני נשא בגין דינטרון ליה ולא יפגמון ליה בפגימו להאי רשימו דמלכא ומאן דפגים ליה הא קאים לקבלא חרב נוקמת נקם ברית לנקמא נוקמא דברית קדישא דאתרשים ביה (והוא פגים ליה ומאן דבעי לנטרא האי אתר יזדרז ויתקן גרמיה וישוי לקבליה בשעתא דיצרא בישא יתקף עלוי להאי חרב דקיימא על ירך לאתפרעא ממאן דפגים האי אתר וכדין חגור חרבך על ירך גבור גבור איהו גבור אתקרי. ועל דא הודך והדרך) עכ"ל:

וז"ל בפ' תרומה דף ק"נ ע"ב אתר אית בגיהנם ודרגין תמן דאקרון צואה רותחת ותמן איהו זוהמא דנשמתין. אינון דמתלכלכן מכל זוהמא דהאי עלמא ומתלבנן וסלקין ואשתארת ההיא זוהמא תמן כו' ואית חייבין אינון דמתכלכן בחובייהו תדיר ולא אתלבנן מנייהו כו' אלין אתדנו תמן בההיא זוהמא ובההוא צואה רותכת דלא נפקין מתמן לעלמין אינון דמחבלין ארחייהו על ארעא ולא תששו ליקרא דמאריהון בהאי עלמא כל אינון אתדנו תמן לדרי דרין ולא נפקי מתמן כו' עכ"ל:

וז"ל בפ' ויקהל דף רי"ד ע"ב מאן דפגם ברית ווי ליה כו' כיון דאתמסר להההוא סטרא ווי ליה דאעלין ליה בגיהנם ולא נפיק מניה לעלמין על דא כתיב ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כו' והני מלי כד לא עביד תיובתא שלימתא תיובתא דאיהי אתחזייא לחפייא על כל עובדוי כו' בגין דלית חיבא דקשיא קמי קב"ה כהאי מאן דמשקר ופגים להאי את קיימא קדישא כו' עכ"ל בקיצור:

וז"ל בפ' פקודי דף רס"ג ע"ב היכלא תניינא היכלא דא איהו חשיך יתיר על היכלא קדמאה כו' בהיכלא דא קיימין תלת פתחין לתלת סטרין:

פתחן קדמאה ביה קימא חד ממנא עספיריא שמיה וכמה אלף ורבבן ממנן תחותיה והאי איהו קיימא על כל אינון דמחבלי ארחייהו לאושדא זרעא על ארעא או דמפקי זרעא דלא כארחא או לכל אינון דמזני בידייהו אלין אינון דלא חמאן אפי שכינתא כלל אלא האי ממנא דבסטר מסאבא דקאמרן נפיק בההוא זמנא וכמה אינון אלף ורבבן כלהו מתכנפי על ההוא בר נש ומסאבי ליה בהאי עלמא ולבתר כד נפק נשמתיה מניה מהאי עלמא האי ממנא וכל אינון דעמיה מסאבין ליה לנשמתיה ואחדין ביה ואסתאבת בהו ואעילו לה לאתדנא בהו ואלין אקרון שכבת זרע רותחת דכלהו רוגזין מסאבין קיימין כלהו על דא בגין דכלהו קיימין ושארן עליה דבר נש בההוא זמנא דארתח גרמיה וחמים ליה לתיאובתא דא וכדין נטלין ליה להההוא תיאובתא וההוא זרעא דאתושד בארעא ואתתקפו ביה ונטלי ליה וסלקי ליה לעילא וגרמו דברית דא דישתעבד בסטר מעאבא עכ"ל:

וז"ל בתיקונים תיקון כ"ב דף ס"ו ע"ב מאן דנטיר ברית מילה דאיהו חותמא דיליה זו מות מיניה דאיהו שטן יצר הרע רע טמא צפוני מלאך המות ולא יתקריב לגביה ולא ימות על ידיה ומאן דמשקר בברית מילה הוא משקר בחותמא דמלכא דאיהו רשים ביה שד"י מלבר יהו"ה מלגאו מנלן מהאי קרא משמע מ"י יעל"ה לנ"ו השמימ"ה ראשי תיבות מילה ס"ת יהו"ה ובודאי מאן דמשקר בברית מילה אסתלק מניה יהו"ה ושד"י ושריא שטן דאיהו אל אחר. חויא שריא באתר דיהו"ה מלגאו וסם מות שריא באתר דשד"י מלבר ודא איהו דאמר קרא את מקדש ה' טמא וגו' אבל אם לא תב בתיובתא וסביל כמה יסורין לאעברא ההוא חויא מתמן ולסם מות דיליה דאיהי צרעת ממארת בכמה מרעין ומכתשין עד דלא אשתאר ביה בשרא דאיהי עפרא ורזא דמלה ועפר אחר יקח וטח את הבית בגין דנחש עפר לחמו עד דיתפרנס מההוא בשרא לא יזיז מניה עכ"ל:

וגודל מעלת מי ששומר ברית הקודש שלו מלהוציא זרע לבטלה ר"ל מבואר בזה"ק ובתיקונים בהרבה מקומות וכבר העתקתי ג"כ מאמרים מגמרא הקדושה מענין זה בשער חדש אלול ועיין שם:

וז"ל גם כן בפ' בשלח דף נ"ז ע"ב כתיב ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם בההוא זמנא אמר רבי שמעון זכאין אינון דישתארון בעלמא ומאן אינין תא חזי לא ישתאר להו לבני עלמא בר אינון גזירין דקבילו את קיימא קדישא כו' ואי נטיר לההוא קיים כדקא חזי ויזדהר ביה עליה כתיב הנשאר בציון והנותר בירושלים אלין ישתארון בההוא זמנא ובהו זמין קודשא בריך היא לחדתא עלמא ולמחדי בהו על ההוא זמנא כתיב יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו עד כאן לשונו בקיצור:
וכבר העתקתי בפרק ב' משער זה מפ' שלח לך ג"כ מגודל מעלת נטירת ברית הקודש:
אחיי ורעי אהובי נפשי בוודאי מכל אלו המאמרים ראוי לאדם לעורר לבו להזהר מאוד ומאוד שלא יבא ח"ו לידי עון המר הזה היינו להזהר מאיזה ראיה ושמיעה שיכול לבא ח"ו ע"י זה לקשוי אבר ר"ל וביחוד להזהר מלדבר מענייני תשמיש אף עם אשתו כי זה גורם בודאי לקשוי אבר ואזהרה זו מפורש בזה"ק כבר העתקתי ג"כ קצת מאמרים מענין זה בשער חדש אלול ועיין שם:
קדושת הזווג הנה גם בעילת מצוה וקדושה יורדת לידי טומאה ר"ל במחשבה והרהור' אחרא ופגמו גדול מאוד וגודל תיקון ורב המעלה במקדש עצמו במותר לו בעת הזווג מושך להוליד נשמה קדושה וטהורה כמבואר בזה"ק וז"ל בפ' וירא דף קי"ב ע"א במדרש הנעלם אמר רב יהודה אמר רב צריך האדם לקדש עצמו בשעת תשמיש ונפקי מיניה בני קדישי בני מעלי ולא מסתפו מיצר הרע שנא' והתקדשתם והייתם קדושים ר' אבא אמר מאי דכתיב ואת שבתותי קדשו אלא אין עונתן של ת"ח אלא משבת לשבת ומזהר להו דהואיל דתשמיש המטה דמצוה הוא קדשו כלומר קדשו עצמיכם בשבתותי בההוא תשמיש דמצוה עכ"ל:
וז"ל בפ' חיי שרה דף ק"ל ע"ב כל בר נש דעלמא איהו כליל מעילא ותתא בכל אינון דידעין לאתקדשא בהאי עלמא כדקא יאות כד אולידו בר משכין עליה רוח קדישא מאתר דכל קדישין נפקין מיניה ואלין אקרון בנין לקב"ה בגין דגופא אתעביד בקדושה כדקא יאות הכי נמי יהבין ליה רוחא מאתר עלאה קדישא כדקא חזי והא אתמר עכ"ל:
וז"ל בפ' ויצא דקנ"ה ע"א בסתרי תורה כל מלין דעלמא אזלין בתר מחשבה והרהורא וע"ד והתקדשתם והייתם קדושים בגין דכל קדושין דעלמא אפיק ומשיך בהרהורא טבא מאן דאסתאב בהרהורא בישא כד אתי לאזדווגא באתתיה ושוי רעותיה והרהוריה באתתא אחרא וזרע זרעא בהרהורא אחרא דא הוא דאחלף דרגין עלאין דלעילא דרגא דקודש' בגין דרגא דמסאבא כמה דהרהורא דיליה הכי עביד חלופין לעילא. כמא דגופא

דההוא ברא דיוליד אקרי בן תמורה אוף הכי בנפשא בן תמורה אקרי דהא לא משיך משיכו קדישא בההוא הרהורא ונפש' דילי' אתחלף בדרגא אחרא כו':
וז"ל בפ' תזריע דמ"ג ע"א ת"ח בשעת' דב"נ אתי לאתקדשא לאזדווג' בנוקביה בכוונ' ברעותא קדיש' דילי' אתער עליה רוח אחרא קדישא כליל דכר ונוקבא ורמיז קב"ה לחד שלוחא ממנא על עדוייהון דבני נשא ומנ' בידי' ההוא רוחא ואודע ליה לאן אתר יפקוד ליה הה"ד ולילה אמר הורה גבר כו' וקב"ה אפקוד ליה להההוא רוחא כל מה דאפקיד כו' עכ"ל:
הנה עיניך לנוכח יביטו ויראו כי בקדושת הזווג ממשיך לולד נשמה קדושה וטהורה והאיך צריך האדם להתקדש עצמו מלמטה להמשיך בולד נשמה קדושה ובזה נשלם הפרק בעז"ה:

פרק ו

בו יבואר מעלת אשה צנועה. ואזהרה להצניע צפרנים שחתכה בשעת טבילתה:
מעלת אשה צנועה הלא הוא מבואר בגמ' הקדושה שזוכה לבנים הגונים ראוים להיות כה"ג ובזה"ק ז"ל בפ' וירא דף קט"ו ע"ב פתח ר' יוסי ואמר אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך כו' כל זמנא דאתתא בירכתי ביתא ולא נפקא לבר היא צנועה ואתחזי לאולדא בנין דכשרא כגפן מה גפן כו' אוף הכי אתתא דכשרא הכי נמי: חמי מה אגרה בניך כשתילי זיתים מה זיתים לא נפלי טרפייהו כל יומי שתא וכלהו קשירין תדיר אוף הכי בניך כשתילי זיתים סביב לשילחנך מה כתיב בתריה הנה כי כן יבורך גבר ירא ה' עכ"ל:
וגודל הזהירות להצניע צפרנים שחתכה בשעת טבילתה מבואר בזה"ק וז"ל בפ' פנחס דף רמ"ח ע"ב אצטריכת לאתתא למיהב חולקא חדא בההוא זינא בשעתא דאתדכת לאתקרבא בבעלה ומאן איהו ההוא חולקא טופרהא בטנופא דלהון וזעיר מריש דשערא בגין דבעי לאסרקא רישא ולאכרכא לון דא בדא ולא יזיל אבתרה ההוא סטרא בישא לאבאשא לה ויתפרש מנה בכל סטרין ומה תעביד מההוא שערא וטופרין לבתר דתכריך לין כחדא אצטריך לאנחא לון באתר דלא עברין תמן בני נשא כו' עכ"ל ובזה נשלם הפרק בעז"ה:

פרק ז

בו יבואר האיסור להתפלל על הרשע שימות והמקנא קנאת ה' צבאות. ומעלת מצות התוכחה ואיכותה. ועל מי חיובה ביותר:
החפץ יחפוץ הבורא ית"ש במות המת כי אם בשובו מדרכיו וחי. ואסור להתפלל על הרשע שימות כמבואר בזה"ק וז"ל בפ' וירא דף ק"ה ע"א במדרש הנעלם אמר ר' מצוה לו

לאדם להתפלל על הרשעים כדי שיחזרו למוטב ולא יכנסו לגיהנם דכתיב ואני בחלותם לבושי שק וגו' ואמר רבי אסור לו לאדם להתפלל על הרשעים שיסתלקו מן העולם שאלמלא סלקו קב"ה לתרח מן העולם כשהיה עובד ע"ג לא בא אברהם אבינו לעולם ושבטי ישראל לא היו והמלך דוד ומלך המשיח והתורה לא נתנה וכל אותם הצדיקים והחסידים והנביאים לא היו בעולם עכ"ל.

וקנאת ה' צבאות תעשה זאת על פניו יוכיח לו בשבט פיו להחזירו למוטב כי מה מאוד גדלה המקנא קנאת ה' צבאות כמבואר בזה"ק בפ' ויגש דף ר"ט ע"ב וז"ל ות"ח כל ההוא בר נש דמקני ליה לקב"ה לא יכיל מלאכא דמותא לשלטאה ביה כשאר בני נשא יתקיים ביה שלם והא אוקמוה עכ"ל:

ומה מאוד גדלה מעלת מצות התוכחה כמבואר בזה"ק פ' תרומה דף קכ"ח ע"ב וז"ל זכאה בעי למרדף בתר חייבא ולמקני לי' באגר שלים בגין דיעבר מני' ההוא זוהמא ויתכפיא סטרא אחרא ויעביד לנפשיה בגין דיתחשב עליה כאלו הוא ברא ליה ודא איהו שבחא דיסתלק ביה יקרא דקב"ה יתיר משבחא אחרא ואסתלקותא יתיר מכלא מאי טעמא בגין דאיהו גרים לאכפיא סטרא אחרא ולאסתלקא יקרא דקב"ה ועל דא כתיב באהרן ורבים השיב מעון וכתיב ברית היתה אתו. תא חזי כל מאן דאחיד בידא דחייבא ותב לגביה למשבק ארחא בישא איהו אסתלק בתלת סלוקין דלא אסתלק הכי ב"נ אחרא. גרים לאכפייא סטרא אחר' וגרים דאסתלק קב"ה ביקריה וגרים לקיימא כל עלמא בקיומה דלעילא ותתא ועל האי ב"נ כתוב ברית היתה אתו החיים והשלום. וזכי למחמי בנין לבנוי וזכי לעלמא דאתי כל מארי דינין לא יכלין למידן ליה בהאי עלמא ובעלמא דאתי. עאל בתריסר תרעין ולית מאן דימחי בידיה ועל דא כתיב גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יבורך וגו' עכ"ל:

וז"ל בזהר חדש פ' לך לך דף כ"ב ע"ג וא"ר אבהו בא וראה כמה שכרו של אדם העושה לאחר לחזור בתשובה מנ"ל ממה דכתיב ומלכי צדק מלך שלם תאני רבי חייא רבה בשעה שנשמת הצדיק המחזיר בתשובה לאחרים יוצא מן הגוף מיכאל השר הגדול המקריב נפשות הצדיקים לפני בוראו הוא יוצא ומקדים שלום לנשמתו של אותו צדיק שנאמר ומלכי צדק זהו מיכאל ראש שומרי שערי צדק מלך שלם זו ירושלים של מעלה הוציא לחם ויין שהקדים ויצא לקראתו ואומר לו שלום בואך עכ"ל. וז"ל ג"כ בדף ס"ב ע"ד כרוזא כריז בכל יומא זכאין אינון דמשתדלי באורייתא ואינון דמזכאין להו לאחרנין ואינון דמעבירין על מדותייהו עכ"ל בקיצור:

וענין התנהגות בתוכחה מבואר בפ' קדושים פ"ה ע"ב וז"ל בר"מ לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את וגו' פקודא י"ז דא לאוכח' להוא דחטי ולמחזי ליה רחימו סגי' דרחי' ליה כו' דהא בקב"ה כתיב כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכיון דקב"ה עביד ואוכח למאן דרחי' ליה יוליף בר נש מההוא ארחא ויוכח לחבריה. קב"ה במאי אוכח לבר נש אוכח ליה ברחימו בסתרא אי יקבל ליה יאות ואי לא אוכח ליה באתגלייא לעיניהון דכלא אי יקבל יאות ואי לאו שארי ליה ולא אוכח ליה ושביק ליה ייזיל ויעביד רעותיה. בקדמיתא אודע ליה בסתרא בגין לאוכחא ליה ולאתערא ליה דלא ינדע ביה בר נש ודא איהו ביניה לביניה אי מקבל יאות. ואי לאו אודע ליה בין רחימוי. בזמנא דכהנא רבה הוה בעלמא יהיב ליה מרעין בערסי' ואתו רחימוי דקדוש בריך הוא ואודאן ליה אי את ביה חובא דייתוב מניה ולעיין במליה. אי מקבל יאות ואי לאו אוכח ליה באתגלייא בממוניהו בבנוי דכלא מלחשן עליה וייתון לגבי'. אי מקבל יאות. ואי לאו שארי מאריה למעבד רעותיה ולא יתקף ביה לעלמין כגוונא דא איצטריך ליה לאוכחא לחברוה. בקדמיתא בסתרא. לבתר בין רחימוי לבתר באתגלייא. מכאן ולהלן ישבוק ליה ויעביד רעותי' וע"ד כתיב הוכח תוכיח. הוכח בסתרא דלא יודע ביה ב"נ. תוכיח בין חברוי ורחימו. את עמיתך באתגלייא וע"ד לא כתיב בקדמיתא תוכיח אלא הוכח. תו הוכח אי איהו ב"נ דיכסוף לא יימא ליה ולא יוכיח ליה אפי' בסתרא אלא יימא קמיה כמאן דמשתעי במלין אחרנין ובגו. אינון מלין ידבר מאן דעבד ההוא חובא הוא כך וכך בגין דאיהו ידע בגרמיה וישתתיק מההוא חובה. וע"ד הוכח. ואם לאו תוכיח. ולבתר את עמיתך באתגלייא. מכאן ולהלאה ולא תשא עליו חטא. ד"א ולא תשא עליו חטא דהא כיון דבר נש אוכח לחבריה ואזדמן לאוכחה ליה באתגלייא לא יסלק קמיה ההוא חובא דעביד דאסור ליה ודאי אלא יימא סתם ולא יסלק עלוי ההוא חובא באתגלייא ולא ירשים עלוי חובא דקב"ה חס על יקרא דבר נש אפילו בחייביא עכ"ל:

והתוכחה דבר שבחובה הוא ביותר על רועי ישראל דייני העיר כי להם דבר המשפט לעיין במלי דמתא כמבואר בזהר חדש ס"א ע"ב. וז"ל לא יימא דיינא דאיהו אתענש בלחודוי אלא איהו ובנוי כל ביתיה יתפשון בחיבא דדינא דיינא אית לי' למירדף ולמנדע בתר עובדוי דבני מתא דאיהו איתפס בחובייהו דלא יימא דיינ' אנא למידן דינא בין גברא לחבריה ולא יתיר אלא כל עובדי נותא תלויין על קודליה ואי אטים עינוי מעובדי מתא איהו איתפס בחובייהו כו' ובשעתא דאתער דינא על עלמא איהו איתדן בקדמיתא עכ"ל. אחיי וריעי איך מוטל על היושבים כסאות למשפט והיושבים עלמדין והן הנה לבני ישראל שבעה טובי העיר ודייניהם ועטרת מלכם בראשם אב לחכמים והוא הרב

שבכל קהלה וקהלה לפקח ולעיין במילי דבני מתא בכל עבודת בוראנו ית"ש ויתעלה ודי בזה הערת הזה"ק בעצמו ובזה נשלם הפרק בעז"ה:

פרק ח

בו מבואר גודל מעלת רועי ודייני ישראל. ואופן התנהגותם וגודל העון מי שאינו דן דין אמת.

מדי דברנו בזה בפרק הקודם בדבר שבחובה על דייני ישראל מן הנאות הוא עליו להשלים כל דבר שבחובה עליהם שלא כל העתים שוות ועת המשפט ידע לב חכם הוא טרם אכילה כי אחר אכילתו אסור לדון כמבואר בזה"ק בפ' משפטים דף קכ"ב ע"א וז"ל אמר ר' אבא אמר ר' יצחק לית עלמא מתקיימ' אלא על דינא דאלמלא דינא לא מתקיימא ובג"כ עלמא בדינא אתברי ואתקיים תאנא כתיב דינו לבקר משפט וכי לבקר ולאו בכל יומא אמר ר' אבא לא אלא לבקר עד לא ייכלון דיינין ולא ישתון דכל מאן דדאין דינא בתר דאכיל ושתה לא דיינא דקשוט הוא דכתיב לא תאכלו על הדם מאי על הדם אזהר לדייני דלא ייכלון עד דדייני דינא דכל מאן דדאין דינא בתר דאכיל ושתי כאלו חייב דמא דחבריה לאחרא דהא דמי ממש יהיב לאחרא כו'. וע"ד כתיב דינו לבקר משפט וכתיב אני ה' עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי נאם ה' תניא א"ר יהודה מאן דמשקר בדינא משקר בתקוני מלכא מאן תקוני מלכ' אינון דאתמר דכתיב עושה חסד משפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי נאם ה' וכלא בהאי תלייא עכ"ל. וז"ל בפ' קדושים דף פ"ה ע"ב קב"ה שוי כורסיה דדינא בשעתא דדייני יתבין הה"ד כונן למשפט כסאו ותמן אתתקן כורסי' דקב"ה ומאן איהו כורסיה אלין אינון צדק ומשפט הה"ד צדק ומשפט מכון כסאך ומאן דדאין דינא בעי למידן בכורסייא דמלכא ואי פגים חד מנייהו כאלו פגם לכורסייא דמלכא וכד ן קב"ה אסתלק מביניהו דדייני ולא קאים בדינייהו ומאו אמר עתה אקום יאמר ה' וגו' ורוחא דקודשא אמר רומה על השמים אלהים עכ"ל:

ואל תאמר מה לי לצרה הזאת רועי ישראל האזינו וראו גם ראו גודל מעלת רועי ודייני ישראל כמבואר בזה"ק. וז"ל בפ' שמות דף קכ"א ע"א א"ר יהודה ישראל נקראים צאן שנאמר ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם וכתיב כצאן קדשים כצאן ירושלים מה הצאן כשיקרבו על המזבח בשבילם זוכה לחיי העולם הבא כך המנהיג לישראל כדין וכשורה בשבילם זוכה לחיי העוה"ב ועוד הרועה את הצאן כשהצאן יולדות הרועה נוטל אותם טלאים בחיקו כדי שלא ילאו ויגעו ומוליכם אחרי אמותם ומרחם עליהם כך המנהיג לישראל צריך להנהילם ברחמים ולא באכזריות וכן אמר משה כי תאמר אלי שאהו בחיקך וגו' מה הרועה את הצאן וכשהוא רועה טוב מציל את הצאן מהזאבים ומן האריות

כך המנהיג לישראל אם הוא טוב מצילן מן המכשולים ומדין של מטה ומדין שלמעלה ומדריכן לחיי העוה"ב עכ"ל. ובזה נשלם הפרק בעז"ה:

פרק ט

בו יבואר גודל תועלת התשובה וזמנה וה' לו בעוזריו כי בא לטהר וכל הדברים הצריכים לבעת"ש וגודל מעלתם:

הנה גודל מעלת התשובה מבואר בפ' נשא דף קכ"ב ע"א. וז"ל תשובה אתקין כלא אתקין לעילא אתקין לתתא אתקין לגרמיה אתקין לכל עלמא עכ"ל בקיצור נמרץ:

ולבבך אל ירך איך אוכל לכבוש ההר הגדול הזה כי ה' לך בעוזריך והבא לטהר רבים מסייעין אותו כמרז"ל ובזה"ק. וז"ל בז"ח דף י"ט ע"ב ת"ר כשהאדם הולך בדרכי קונו הרבה מסייעין אותו נשמתו מסייעת אותו מלאכי השרת מסייעין אותו שכינתו של מקום מסייעת אותו וכלם מכריזין לפניו ואומרים בלכתך לא יצר צעדיך ואם תרוץ לא תכשל ר' נתן אומר נשמתן של צדיקים מסייעין אותו עד כאן לשונו:

ואלו הדברים הצריכין לבעת"ש ראשונה ישא ידיו ולבו לאל באמונה. ויעזוב רשע דרכו בחרטה גמורה:

וזאת שנית להרבות ימי טוהר במקוה וכל המרבה לטהר הרי זה משובח כי גדול מעלת הטהרה במקוה אף לטהורים מה גם למי שהיה בדרך רחוקה טומאת חלאת עונותיו. ויסגף את עצמו בתענית הכל כפי יכולתו. ולפני ה' ישפוך שיחו זו תפלה בבכי'. וירחוץ את פניו בדמעות עיניו. ופלגי מים תרד עיניו על מיתת הצדיקים ועל חרבן בית ה'. ולהרבות בצדקה כמתנת ה' אלהיך כמ"ש וחטאך בצדקה פרוק. וישתדל בג"ח כי בחסד ואמת יכופר עון. וירדוף אחר השלום כמ"ש סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו:

ומעתה נפרש דרך פרט גודל מעלת כל אחד ואחד ומקומו המוזכר לו בזהר הקדוש:

וגודל מעלת הטהרה מלתא אגב אורחא קמ"ל מגודל השתדלות אברהם אבינו לטהר טמאים ממקרה אשר לא טהור ומשאר טומאות הטעון פרישות שבעה כמבואר בזה"ק פ' וירא דף ק"ב ע"א. וז"א תא חזי כל מה דאכיל אברהם בטהרה איהי קא אכיל ובגין כך אקריב קמייהו ואכלי ונטיר אברהם בביתיה דכיא ומסאבותא דאפי' בר נש דאיהו מסאב לא הוה משמש בביתיה עד דעביד ליה טבילה או עביד ליה לנטרא שבעה יומין כדקא רזי ליה בביתיה הכי הוא ודאי כו' ואברהם ושרה הוו מתקני טבילה לכלהו איהו לגברוי ואיהי לנשי כו' ת"ח אילנא נטע אברהם כו' ובההוא אילנא הוה ידע מאן דאתאחיד ביה בהקב"ה ומאן דאתאחיד בע"ג מאן דאתאחיד בהקב"ה אילנא הוא פריש ענפוי וחפוי על רישיה ועביד עליה צלא ומאן דאתאחיד בסטרא דע"ג ההוא אילנא הוה אסתלק

וענפוי סליקין לעילא כדין הוה ידע אברהם ואזהיר ליה ולא אעדי מתמן עד דאתאחיד במהימנותא דקב"ה והני מאן דאיהו דכיא מקבל ליה אילנא מאן דאיהו מסאב לא מקבל ליה כדין ידע אברהם ומדכי לון במיא. ומעינא דמיא הוה תחות ההוא אילנא ומאן דצריך טבילה מיד מעיין סלקין לגניה ואילנא אסתלקין ענפוי כדין ידע אברהם דאיהו מסאבא ובעי טבילה מיד ואם לאו מיא נגיבן כדין ידע דבעי לאסתאבת שבעא יומין כו' עכ"ל:

והנה אנחנו זרע אברהם אוהבו נאמן לית"ש ויתעלה ממנו יראו וכן יעשו בכל עיר ועיר לקיים עליהם להיות עושים עוצם ההשתדלית היותר שיהי' בעירם מקוה טהרה של פושרין בכדי שכל אדם אפי' הוא חלוש יכול להיות מוחזק בטהרה מי מקוה בתמידות ואל תאמר ראה זה חדש הוא כבר היה לעולמים בכמה קהלות קדושות שהשתדלו בזה וגם הצליחו ועשו פרי טוב ואשרי חלקם כי זכות הרבים תלוי בהם ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד ודי הערה בזה:

והנה גודל מעלת התענית כבר בא בפנים החבור בחדש אלול ועיי"ש:

וגודל מעלת דמעות הובא מבואר בזה"ק ובתיקונים בהרבה מקומות. וז"ל בפ' תרומה דף קס"ה ע"א תנינן כל תרעין ננעלו ואסגירו ותרעין דדמעין לא אסגירו כו'. וכל אינון דמנין על אינון תרעין כלהו מתברין גזוזין ומנעולין ועיילין אינון דמעין וההוא צלותא עאלת קמי מלכא קדישא כדין ההוא אתר אית ליה דוחקא מההוא עצימו ודוחקא דההוא ב"נ כד"א בכל צרתם לו צר כו' וההוא ב"נ וההיא צלותא לא אהדר בריקניא וקב"ה חייס עליה זכאה חולקיה דההוא ב"נ דאושיד דמעין קמי קב"ה בצלותיה כו' עכ"ל. וז"ל פ' ויחי דף רכ"ג ע"א תנינן כל ב"נ דאושיד דמעין קמי דקב"ה אע"ג דאתגזר עליה עונשא יתקרע ולא יכיל ההוא עונשא לשלטאה ביה כו' עכ"ל וז"ל בתיקונים תיקון י"א דכ"ו ע"ג כל השערים ננעלו אבל שערי דמעה לא ננעלו ולית מאן דאפתח לון עד דייתי מארי דדמעה דאתמר ביה ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בוכה. ולית היכלא מפתחא אלא ביה ודא איהו ותפתח ותפתח ודאי היכלא לגביה הה"ד אדני שפתי תפתח במאי אתפתח ליה בדמעה הה"ד והנה נער בוכה ומיד ותחמול עליו ועוד ותפתח כד ישראל פתחין בתיובתא בבכי' מיד ותחמול עליו ודא איהו בבכי יבואו בזכות בכיה דיליה יתכנשון מן גלותא עכ"ל:

ולרחוץ פניו בדמעות עיניו מרומז בפ' אחרי דף ע"ה ע"ב וז"ל ר' אבא הוה אזיל לקפוטקיא והוה עמיה ר' יוסי עד דהוו אזלי חמו חד בר נש דהוה אתי ורשימא חד באנפיי אמר ר' אבא נסטי מהאי אורחא דהא אנפוי דדין אסהידו עליה דעבר באורייתא בגיני כך אתרשים באנפוי כו' קרא ליה ר' אבא אמר ליה אימא מלה האי רשימא דאנפך

מאי הוא אומר לון במטותא מנייכו לא תענשו יתיר להההוא בר נש דהא חובוי קא גרמו ליה כו' ואבתזבנא ע"י דחד אסייא דאית בגיון. אמר ליה מאן הוא אסייא. אמר ליה ר' שמלאי הוא א"ל מאי אסותא יהיב לך א"ל אסותא דנפשא. ומההוא יומא אהדרנא בתשובה. ובכל יומא חזינא אנפאי בחד חיזו ובכינא קמי קב"ה דהוא רבון עלמין על ההוא חובא. ומאינון דמעין אסחינא אנפאי כו' עכ"ל ובזה נשלם הפרק:

פרק י

בראש"ם בנתה ביתה חצבה עמודיה סיב"ה הצריך לכל בעל תשובה ולהיות אף גם זאת ועוד אחרת שבע"ת יהיה ידו פשוטה לערים ואב יונים לתת כמתנת ידו כברכת ה' עליו לפרוק בזה מעליו חטאיו כמש"ה וחטאך בצדקה פרוק וע"כ נבואה שעורי"ו בתוד"ע גודל מעלת הצדקה בזה הפרק וקצת מאמרים מענין זה כבר הובא בפנים החבור. ועוד אחרת נוסף מענייננו גודל מעלת העני ואביון בעיני השם יתעלה. והועי"ל אחריו צו אין צו אלא זרוז מהונאתם רחמנא ליצלן. ומצינו בזה ג"כ גודל השכר של הגשה לפיוס וניחום לדבר על לבם בדברי פיוסים ונחומים. גם לבאר מדת גבאי צדקה ומעלתו שנוטל שכר יותר מהנותן:

גודל מעלת הצדקה לאין תכלית מבואר בהקדמת בראשית דף י"ג מ"ב וז"ל פקודא תשיעאה למיחן למסכנו ולמיהב לון טרפא דכתיב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו כו' כמה דאינון בשתופא חדא וחס דא על דא ויהיב דא לדא וגמיל ליה טיבו הכי אצטריך בר נש לתתא למהוי עתירא ומסכינ' בחבורא חדא ולמיהב דא לדא ולמלאה טובא דא לדא. וירדו בדגת הים וגו' רזא דנן חמינן בספרא דשלמה מלכא דכל מאן דחס על מסכני ברעיתא דלבא לא משתנו דיוקנא לעלם מדיוקנא דאדה"ר. כיון דדיוקנא דאדם אתרשים ביה שליט על כל בריין דעלמא בההוא דיוקנא הה"ד ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ וגו' כלהו זעין ודחלין מההוא דיוקנא דאתרשים ביה בגין דדא הוא פקודא מעליא לאסתלקא בר נש בדיוקניה דאדם על כל שאר פקודין מנ"ל מנבוכדנצר אע"ג דחלם ההוא חלמא כל זמנא דהוה מיחן למסכני לא שרא עליה חלמא כיון דאטיל עינא בישא דלא למיתן למסכני מה כתיב עוד מלתה בפום מלכא וגו' מיד אשתני דיוקניה ואטריד מן בני נשא ובגין כך נעשה אדם כתיב הכא כו' עכ"ל. וז"ל בפ' ויצא דקנ"ג ע"א עושה צדקה בכל עת וכי בכל עת יכיל ב"נ למעבד צדקה. אלא מאן דישתדל בארחוי דאורייתא ועביד צדקה עם אינון דאצטריכו לה דכל מאן דעביד צדקה עם מסכנא אסגי ההיא צדקה לעילאי ותתא תא חזי מאן דאשתדל בצדקה ההיא צדקה דעביד סליק לעילא ומטא לעילא להההוא אתרא דיעקב דאיהו רתיכא עלאה ואמשיך ברכאן להההוא אתר

ממבועא דכל מבועין ומההיא צדקה אמשיך וארבי ברכאן לכל אינון תתאי ולכל רתיכין ולכל חילין וכלהו אתברכאן ואתוספן נהורין כדקא יאות בגין דכלהו אקרו עת ודא הוא דכתיב עושה צדקה בכל עת (פי' בכל העולמות) עכ"ל. וז"ל בפ' פקודי דף רס"ו ע"א היכלא חמישאה כו' בהאי היכלא קיימא חד רוחא דשליט על כלא והאי אקראי שודד ואיהו שד ושבר ודא איהו שודד כו' וכד שליט כפנא על עלמא הא רוחא דאקרי שד איהו אשתכח ורוחא אחרא עמיה דאקרי כפן ואלין אזלי בעלמא ומשתכחי לקבל בני נשא והיינו דכתיב לשד ולכפן תשחק ואילן עבדין קטרוגא לבני נשא כו' דבתר דאזיל בגו טורין רמאין ושדיד וחריב ושצי כלא כדין תב ושדיד לבני נשא ומתין בחולשא דיליה. וכד אכלי בני נשא לא שבעין בגין דאיהו שלטא בעלמא ובההוא זמנא מאן דעביד חסד עם בני נשא ויהיב לון למיכל ולמשתי כדאי איהו לדחייא לון לאלין תרין רוחין לבר דלא שלטן בעלמא. וכד ישראל לא עבדי חסד מם בני נשא ושאר עמין עבדי חסד בעלמא כדין אלין תרין רוחין מתבסמין ומתקפי עלייהו דישראל בגין דהא כדין אתתקף ההוא סטרא אחרא וישראל אתכפיין. וכד ישראל עבדי חסד ההוא סטרא אחרא אתחלש וסטרא דקדושה אתקף וכד ישראל לא מתערי בחסד אינון תרין רוחין מתבסמי להו לשאר עמין וינקו להו ומתהפכי לאכפייא לון לישראל וכדין אינון ברכאן דנחתי מלעילא מסטר ימינא ינקי לון שאר עמין כו' והה"ד שמוני נוטרה את הכרמים אלין שאר עמין כרמי שלי לא נטרתי אלין ישראל בגין דשאר עמין משכי ליה בגווייהו באינון חסדים דעבדין עם בני נשא וישראל מרחקן ליהי מגווייהו בגין דלא משתדלי באינון חסדים כשאר עמין כו' זכאה חולקיהון דישראל עכ"ל. וז"ל בזהר חדש פ' אחרי דף ל"ט ע"ד אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה' או יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי תא חזי דלא אתקרי גברא דלית ליה מדילי' כלום ולא שאיל פרוטה משום גברא ואיהו נסתר דלא גלי דוחק' דיליה לשום גברא ובשעת דחקית דיליה הוא יעשה מרובה כלפי מעלה ואמר יותר חייבא אנא משל שאר גוברין דעלמא לגברא חד עותרא סגי ביתא דיליה מלייא מן דהבא ומן כספא ולא אית לי שום פרוטה בעולם ולא אית לי לחם לאכול ובגד ללבוש עד דיחוב קמי קב"ה וכל איניש דיחזיק במעוזו ויהיב ליה צדקה יעשה שלום לי שלום יעשה לי. בדף נ"ט ע"ג מסיים בזה הלשון דאמר רבי נהוראי מ"ד או יחזיק במעוזי וגו' וכי הקב"ה שהוא בעל השלום עושה שלום במרומיו צריך למי שיעש' לו שלום והלא שלום שלו אלא העני בשעה שרואה את עצמו בדוחק הוא עוש' מריבה כלפי מעלה והמחזיק בידו של עני ועושה עמו צדקה כביכול עם הקב"ה עושה שלום לפי שחוזר העני ומבקש מחילה מלפניו ית' על שהטיח דברים כלפי מעל' ואז עושה שלום בינו לבין קונו מי

גרם לו לעשות שלום זה הנותן צדקה לעני והחזיק בידו דכתיב או יחזיק במעוזי וגו' כו' עכ"ל. וז"ל בתיקונים תיקון ס"ט דף קי"ד ע"א ויהי מקץ ימים ויבא קין מאי מקץ ימים כו' אלא משיורין דיליה ולא משכירו כבר נש דאתי מסכנא לתרעיה ובזמנא דאיהו תאיב למיכל בגין דלא למיהב ליה משפירו דמאכל לא בעי למיהב ליה מדי בתר דאכיל שפירו דכלא כניף ההוא דאיהו בסופא ויהיב למסכנא דא דאתיאש מיניה ת"ל קב"ה לכלבא תרמון ליה ובגין דא ואל קין ואל מנחתו לא שעה אבל הבל לא אקריב אלא משפירו דכלא הה"ד והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלבהן לא קריב לגביה שיורין ובגין דא וישע ה' אל הבל ואל מנחתי כו' עכ"ל:

וגודל מעלת העני בעיני המקום ב"ה מבואר בפ' בשלח דף ס"א ע"א וז"ל ד"א אשרי משכיל אל דל כמה תקיפא אגרא דמסכנא קמי קב"ה אמר רבי חייא תוווהנא על האי קרא דכתיב כי שומע אל אביונים ה' וכי אל אביונים שומע ולא לאחרא אמר ר' שמעון בגין דאינון קריבין יתיר למלכא דכתיב לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה ולית לך בעלמא דאיהו תביר לבא כמסכנא תו אמר ר' שמעון תא חזי כל אינון בני עלמא אתחזיין קמי קב"ה בגופא ובנפשא ומסכנא לא אתחזי אלא בנפשא בלחודוי וקב"ה קריב לנפש' יתיר מגופא מסכנא חד הוה בשבובתיה דר' ייסא ולא הוה מאן דאשגח ביה והוא הוה אכסיף לאתקפא בבני נשא יומא חד חלש עאל עליה ר' ייסא שמע חד קלא דאמ' טילקא טילקא הא נפשא פרחא גבאי ולא מטו יומוי ווי לבני מתיה דלא אשתכח בהו דיתיב נפשיה לגביה קם רבי ייסא שדי בפומיה מיא דגרגרין אפותא דקונטא אתבזע זיעא באנפוי ותב רואיה לגביה לבתר אתא ושאיל ליה אמר חייך ר' נפשא נפקת מנאי ומטו לה קמי כורסייא דמלכא ובעאת לאשתארא תמן אלא דבעא קב"ה לזכאה לך ואכריזו עלך זמין הוא ר' ייסא לסלקא רוחיה ולאתקשרא בחד אדרא קדישא דזמינין חברייא לאתערא בארעא והא אתקינו תלת כרסייא דקיימין לך ולחברך מההוא יומא הוו משגיחין ביה בני מתיה. תו מסכנא אחרא אעבר קמיה דר' יצחק והוה בידיה פלג מעה דכסף אמר לי' לר' יצחק אשלים לי לבני ולבנתי נפשאן אמר ליה והיך אשלים נפשייכו דהא לא אשתכח גבאי בר פלג מעה אמר ליה בדא אשלימנא בפלג אחרא דאית גבאי אפקיה ויהביה ליה. אחזיאו לי' בחלמיה דהוה אעבר בשפתא דימא רבא ובען למשדיה בגוויה חמא לר' שמעון דהוה אושיט ידוי לקבליה ואתי ההוא מסכנא ואפקיה. ויהביה בידוי דר' שמעון ואשתזיב כד אתער נפל בפומיה האי קרא אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה' ות"ח כו' עכ"ל:

ויזהר האדם במאוד מאוד מהונאת דברים ומה גם לעני הן בדברים הן בהעלמת עינו ממנו מליתן לו צדקה כי ענשו גדול עד מאוד מבואר בפ' יתרו דף פ"ו ע"ב וז"ל תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו כל צלותא דישראל צלותא וצלותא דעני עלאה מכלהו מ"ט משום דהאי סלקא עד כורסי יקרא דמלכא ואתעטר ברישיה וקב"ה משתכח בההוא צלותא ודאי. תפלה דעני תפלה אקרי. כי יעטף. עטופא דא לאו עטופא דכסו הוא דהא לית ליה אלא כתיב הכא כי יעטף. וכתיב התם העטופים ברעב ולפני ה' ישפך שיחו דיקבל קמי מארי ודא ניחא ליה קמי קב"ה משום דעלמא מתקיימא ביה כד לא אשתכחו שאר קיימי עלמא בעלמא. ווי למאן דההוא מסכנא יקבל עלוהי למאריה משום דמסכנא קריב למלכא יתיר מכלהו דכתיב והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני ולשאר בני עלמא זמנין דשמע זמנין דלא שמע מאי טעמא משום דדיוריה דמלכא בהני מאני תבירי דכתיב ואת דכא ושפל רוח וכתיב קרוב ה' לנשברי לב לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. מכאן תנינן מאן דנזיף במסכנא נזיף בשכינתא דכתיב ואת דכא ושפל רוח וכתיב כי ה' יריב ריבם וגו' בגין דאפטרופא דלהון תקיפא ושליטא על כלא דלא אצטריך תהדי ולא אצטריך לדיינא אחרא ולא נטיל משכונא כשאר דייניא. ומה משכונא נטיל נשמתין דבר נש דכתיב וקבע את קובעיהם נפש תואמר כו' עכ"ל:

וגודל שכר להמנחם עניים ואביונים בדברי פיוסים ולהכניס בלבו צער עליהם מבואר בפ' פקודי דף ר"ג ע"ב וז"ל מציץ מן החרכים שמא דאלין ארבע דאקרון חרכים כו' ואלין אינון קיימין לאשגחא כו' לכל אינון דמנחמי למסכנא או דצערי לבייהו עליה אע"ג דלא יכלי למיהב ליה כו' והאי אתמנא לאדכרא ליה לעילא ולאחקא דיוקניה לעילא לאעלת ליה לעלמא דאתי עכ"ל בקיצור:

וגודל מעלת גבאי צדקה מבואר בפ' ויגש דף ר"ח ע"א וז"ל ת"ח קב"ה ברא עלמא ואשליט עליה לאדם דיהא מלכא על כלא והאי בר נש מתפרשן מניה בעלמא כמה זינין מנהון צדיקים כו' עתירין ומסכנין וכלהי בגין למזכי אלין באלין כו' למזני עתירין עם מסכנין דהא בגין כך זכי בר נש לחיי עלמא ואתקשר באילנא דחיי ולא עוד אלא דהא צדקה דאיהו עביד קאים לעלמין דכתיב וצדקתו עומדת לעד פזרנתן לאביונים ר' אלעזר אמר כד ברא קב"ה עלמא קאים ליה על סמכא חד וצדיק שמיה והאי צדיק איהו קיומא דעלמא (פי' בעולמות העליונים הקדושים יש עולם אחד דאקרי צדיק) ודא איהו דאשקי וזן לכלא וכתיב כו' וצדיק דא איהו אקרי גבאי צדקה למיחן ולמיזן לכלא כו' בגין כך גבאי צדקה נטלי אגרא לקבל כולהו דיהבי צדקה עכ"ל. ובזה נשלם הפרק בעזה"י:

פרק יא

יען כי גבהו מעלת הצדקה בפרק הקודם ודבר זה כתוב והיה מעשה הצדקה שלום לכן אבאר בפרק זה קריאתה אליה לשלום ומעלתה ומה גם גודל מעלת האדם שמשלם טובה תחת רעה ונלוים עליו גודל המצוה של נתינת שלום למי שבא מן הדרך:

גודל מעלת מי שמשלם טובה תחת רעה מבואר בפ' מקץ דף ר"א ע"ב וז"ל ת"ח יוסף לא די ליה דאיהו לא שלים בישא לאחוי אלא דעבד עמהון טיבו וקשוט וכך ארחהון דזכאי תדיר בגין דא קב"ה חייס עלייהו תדיר בעלמא דין ובעלמא דאתי כו' רבי אבא הוה יתיב אתרעא דאבבא דלוד חמא חד בר נש דהוה אתי ויתיב בחד קולטא דתלא דארעא והוה לעי מארחא ויתיב ונאים תמן אדהכי חמא חד חיוויא דהוה אתי לגביה. נפק קוסטפא דגורדנא (פי' חתיכת עץ משרש אילן אחד) וקטיל ליה לחיוויא כד אתער ההוא בר נש חמא ההוא חיוויא לקבליה דהוה מית אזדקף ההוא בר נש ונפל ההוא קולטא לעומקא דתחותוי ואשתזיב (פי' נפל הבקיעה ההיא למטה תחתיו וניצול): אתא רבי אבא לגביה א"ל אימא לי מאן עובדך דהא קב"ה רחיש לך אלין תרין ניסין לאו אינון למגנא א"ל ההוא בר נש כל יומאי לא אשלים לי בר נש בישא בעלמא דלא אתפייסנא בהדיה ומחילנא ליה ותו אי לא יכילנא לאתפייסא בהדיה לא סליקנא לערסי עד דמחילנא ליה ולכל אינון דמצערו לי ולא חיישנא כל יומא להההוא בישא דאשלים לי ולאו די לי דא אלא דמההוא יומא ולהלאה אשתדלנא למעבד עמהון טבא בכה ר' אבא ואמר יתיר עובדוי דדין מיוסף דיוסף הוה אחוי ודאי והוה ליה לרחמא עלייהו אבל מה דעביד דא יתיר הוא מיוסף יאות הוא דקב"ה ירחיש ליה ניסא על ניסא פתח ואמר הולך בתום ילך בטח ומעקש דרכיו יודע הולך בתום ילך בטח דא הוא ההוא בר נש דאזיל בארחין דאורייתא ילך בטח דלא יכילו נזקי דעלמא לאבאשא ליה. ומעקש דרכיו יודע מאן יודע דא הוא מאן דאסטי מארחא דקשוט ובעי גבי דחבריה יודע מהו **יְוֻדַּע** ישתמודע איהו בעיניהון דכל מארי דדינא. דלא יתאביד מנייהו דיוקנא דההוא בר נש בגין לאיותאה ליה לאתר דינקמון מניה ובגין כך יודע ותא חזי ההוא דאזל בארח קשוט קב"ה חפי עליה בגין דלא אתידע ולא אשתמודע לגבי מאריהון דדינא אבל מעקש דרכיו יודע וישתמודע לגבייהו זכאין אינון בני נשא דאזלי בארח קשוט ואזלי לרוחצן על עלמא דלא דחלי אינון בעלמא דין ולא בעלמא דאתי עכ"ל:

וגודל המצוה של נתינת שלום למי שבא מן הדרך מבואר בזהר חדש פ' לך לך דף כ"ב ע"ב וז"ל אמר רבי חייא כל המקדים ויוצא לקראת הבא מן הדרך ונותן לו שלום מעלה עליו הכתוב כאלו אכילה ושתיה הוא ניתן לו מנ"ל מהאי קרא דכתיב על דבר אשר לא

קדמו אתכם בלחם ובמים וכי צריכין ישראל ללחם ולמים והלא המן יורד להם שהיה טב ושפיר מכל אכילה שבעולם אלא באו להקדים להם שלום העלה עליהם הכתוב כאלו חסרו מחייתם וכל המקדים שלום לחבירו ויוצא לו לדרך מעלה עליו הכתוב כאלו נותן לו לאכול ולשתות וכן אמר רבי חייא רבה מיכאל וגבריאל ומלאכי השרת השומרים שערי צדק יוצאין לקראתו ומקדימין לו שלום עכ"ל. וז"ל ג"כ בפרשת וארא דף כ"ג ע"ב ומאן דאקדים שלום לזכאה כאלו אקדים ליה לקב"ה עכ"ל. ובזה נשלם הפרק בעזה"י:

פרק יב

בהיות מודעת זאת בפרק אשר עברנו בה בשיעו"ר המעלות אשר לשלמא לכן באנו מן המודיעים בפרק זה דבר המתווך והמרבה שלום על ישראל והוא בגודל השכר של בקור חולים ומצות בקורת תהיינה הן בענין תועלת הגוף של החולה הן בענין תועלת נשמתו דהיינו שיחזרנו בתשובה. וילוה אליו בלוית כן ירבה שלום בואו ונוחל עולמו בשלימות אף מי שלא זכה לבנים בעוה"ז והוא ת"ח וצדיק. וביאו"ר תירשנה בגודל תקון ופעולת החליצה להמת בלא בנים. גם מבואר גודל מעלת הוידוי ומסירת נפש קודם המיתה. ומענין לענין באותו ענין ביאור גודל מעלת הצדיק שמת בעון הדור או שסבל יסורים בעון הדור גם גודל ריעותא לאדם אם נקבר בארון וגודל עונשו:

גודל שכר של בקור חולים מבואר פ' האזינו דף רצ"ט ע"א וז"ל ימצאהו בארץ מדבר ובתהו כו' רשים בהא קרא כל נטורת' דאצטריך אסיא חכים למעבד למרע דשכיב בבי מרעיה בי אסירי דמלכא למפלח למארי עלמא דכד אזיל אסיא חכים לגביה ימצאהו בארץ מדבר ובתהו יליל ישימון מרעין דשריין עליה אשכח ליה באסירי דמלכא אי תימא הואיל וקב"ה פקיד לתפשא ליה דלא ישתדל ב"נ אבתריה לאו הכי דהא דוד אמר אשרי משכיל אל דל וגו' דל ההוא דשכיב בבי מרעיה ואי אסיא חכים הוא. קב"ה יהיב ליה ברכאן להההוא דישתדל ביה וההוא אסיא ימצאהו בארץ מדבר בבי מרעיה שכיב ובתהו יליל ישימון דאינון מרעין דחקין ליה מאי אצטריך ליה למעבד יסובבנהו וסובב סבות וייתי עלות בגין דימנע מניה אינון מלין דנזקין לוה כו' לבתר יצרנהו כאישון עינו כו' דאלמלא יטעי אפילו במלה חד קב"ה חשיב על ההוא אסיא כאלו שפיך דמא וקטליה בגין דקב"ה בעי דאע"ג דההוא ב"נ איהו בבי אסירי דמלכא ואיהו אסיר בבי אסירי דישתדל ב"נ עליה ויסייע ליה לאפקא ליה מבי אסירי כו' ועל דא אצטריך לאסיא חכים לאשתדלא עליה אי יכול למיהב לי אסוותא מן גופא יאות ואי לאו יתן ליה אסוותא לנשמתי' וישתדל על אסוותא דנשמתא ודא הוא אסיא דקב"ה ישתדל עליה בהאי עלמא

ובעלמא דאתי אמר רבי אלעזר כו' אמר לי טייעא חדא דשמא לאבוי דאסיא חד הוה ביומוי כו' זכאה קשיט דחיל חטאה וכל מאן דלא יכיל למדבק מה דאצטריך איהו הוה קע ויהיב מדיליה כו' ובצלותיה הוה עביד יתיר ממה דהוא עביד בידוי כו' עכ"ל בקיצור: **ומי** שמת בלא בנים שנוחל עולמו בשלימות אם הוא ת"ח וצדיק מבואר פ' וישב דף קפ"ז ע"ב וז"ל רבי חייא בעא האי דאיהו זכאה שלימא ואשתדל באורייתא יומי ולילי וכל עובדוי לשמה דקב"ה ולא זכה לבנין בהאי עלמא כגון דאשתדל בהו ולא זכה או דהוו ליה ומיתי מה אינון לעלמא דאתי א"ל ר' יוסי עובדוי וההיא אורייתא קא מגינין עליה להוא עלמא אמר ר' יצחק עלייהו ועל אינון זכאי קשוט (כגון ר' יוחנן דהווה ליה בנין ומיתו וכגון רבי חזקיה דאיהו עקר) עלייהו כתיב כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ובחרו באשר חפצתי ומחזיקים בבריתי מה כתיב בתריה ונתתי להם בביתי ובחמותי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת בגין דאלין אית לון חולקא לעלמא דאתי א"ל רבי יוסי יאות הוא ושפיר תא חזי זכאה שלים דהוו כל אלין ביה ואשתלים כדקא יאות ומית בלא בנין והא קא ירית דוכתיה בההוא עלמא אתתיה בעיא ליבומי או לא אי תימא דלבעי ליבומי הא בריקניא איהו דהא אתריה קא ירית בההוא עלמא. אלא ודאי בעיא ליבומי בגין דלא ידעינן אי הוה שלים בעובדוי אי לאו והיא אי אתייבמת לא הוה בריקניא בגין דאתר אית ליה לקב"ה דהא בר נש הוה בעלמא ומית בלא בנין ופרוקא לא הוי ליה בעלמא כיון דמית האי זכאה שלים ואתתיה אתייבמת ואיהו אתריה ירית אתא ההוא בר נש ואשתלים הכא ובין כך ובין כך קב"ה אתר זמין ליה לעלמא עד דיימות האי זכאה שלים וישתלים איהו בעלמא עכ"ל:

וז"ל בפ' משפטים דף ק"ה ע"ב אם בגפו יבא בגפו יצא אי יחידאי יעול בההוא עלמא בלא בלא תולדין ולא בעא לאשתדלא בהאי ונפק מהאי עלמא יחידאי כו' אבל אם בעל אשה הוא דקא אתנסיב ואשתדל באתתיה ולא יכיל ההוא לא אתתרך כההוא אחרא לא ייעול יחידאי ולא נפיק יחידאי אלא אם בעל אשה הוא קב"ה לא מקפח אגר בריין אע"ג דלא זכו בבני מה כתיב ויצאה אשתו עמו ותרווייהו אתיין בגלייא וזכיין לאתחברה כחדא כמלקדמון כו' ועל דא ויצאה אשתו עמו עכ"ל:

וענין תקון ופעולת החליצה למת בלא בנים מבואר בתיקונים. וז"ל בתיקונים תיקון כ"ו דף ע"ב ע"ב ודאי ברזא דיבו אשכח אתר ההיא נשמתא ערטילאה כו' חליצה איהי שזבת ההיא נשמתא ורוחא ונפשא דאינון קטירין בתלת קשורין דחויא ורזא דמלה מפח יוקשים הפח נשבר ואנחנו נמלטנו עכ"ל:

ועיין ג"כ בפ' חקת דף ק"פ ע"א ושם מבואר באריכות. **וגודל** מעלת הוידוי ומסירת נפש קודם המיתה מבואר בזה"ק בפ' צו דף ל"ג ע"א בר"מ ועיי"ש:

וגודל מעלת הצדיק שמת או שסבל יסורים בעון הדור מבואר בזה"ק פ' פנחס דף רי"ח ע"א. וז"ל בשעתא דכל שייפין בעאקו ומרע סגי שרייא עלייהו שייפא חדא אצטריך לאלקאה בגין דיחסון כלהו ומנו דרועא. דרועא אלקי ואפיקו מניה דמא כדין הוא אסוותא לכל שייפי גופא אוף הכי בני עלמא אינון שייפין דא עם דא בשעתא דבעי קב"ה למיהב אסוותא לעלמא אלקי לחד צדיקא בנייהו ובגיניה יהיב אסוותא לכלא מנלן דכתיב והוא מחולל מפשענומדוכ' מעוונותינו וגו' ובחבורתו נרפא לנו ובחבורתו אקזותא דדמא כמאן דאקיז דרועא ובההוא חבורה נרפא לנו אסוותא הואלנא לכל שייפין דגופא כו' וההוא זכאה זכי לשולטנא עלאה בהאי עלמא ובעלמא דאתי עכ"ל בקיצור.

ובזה נשלם הפרק: **וענין** בנים הקטנים שמתים בעון אביהם מבואר בזה"ק פ' פקודי דף רמ"ח ע"ב ועיי"ש:

פרק יג

בו יבואר ג"ח שעושים עם המתים הוא חסד של אמת וגודל שכרו. ושלא להלין המת בלא קבורה. וגודל השכר של הלוית המת. ושלא יתערב אז בין הנשים ולא להסתכל עליהם. ותועלת גדול למת להתפלל כל ז' על קברו:

גודל השכר של העושים חסד עם המתים מבואר בזה"ק פ' פקודי דף ר"נ ע"ב: וז"ל עיר"יה קיימא לסטר דרום ודא קיימא לאשגח' וכו' ולאינון דעבדי חסד עם מתים ואיהו קיימא קיומא דאמת והאי אתמנא לאדכרא לי' לעילא ולאחקא דיוקניה לעילא לאעל' ליה לעלמ' דאתי עכ"ל:

ושלא להלין המת בלי קבורה מבואר בגמרא הקדושה וכן הוא בזה"ק פ' אמור דף פ"ח ע"ב וז"ל בתר דנפק' נפשא מן גופא ואשתאר גופא בלא רוחא אסיר למשבק ליה בלא קבורת' דכתיב לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו ביום ההוא בגין דמיתא דישתהי כ"ד תיבת דאינון יומם ולילה בלא קבורת' יהיב חלישות' בשייפוי דרתיכא פי' במרכבה העליונה ומעכב עבידתא דקב"ה מלמעבד דאפשר דקודש' בריך הוא גזר עליה בגין למיתיה בגלגולא אחרא מיד בההוא יומא דאתפטר לאו טבא ליה וכל זמנא דלא אתקבר גופא נשמתא לאו עאלת קמי קב"ה ולא יכלא למהוי בגופא אחרא בגלגול' תניינא דלא יהבין לנשמת' גופא אחרא עד דיתקבר קדמאה ודא דמי לבר נש דמיתה אתתיה לא אתחזי ליה למיסב אתתא אחרא עד דקבר לקדמת' ובגין דא אמרה אוריתא לא תלין נבלתו על העץ: דבר אחר כד אתפרש' נשמתה מן גופא ובעיא למיזל להההוא עלמא לא

תיעול להההוא עלמא עד דיהבין לה גופא אחרא מנהורא ולבתר יכלא למיעל כו' וכל מה דגופא לא אתקבר צערא הוא לנשמתא ורוח מסאבא אזדמן לשרייא עלוי ולסאבא להההוא גופא ובגין דההוא רוח מסאבא אזדמן לא לבעי ליה לאינוש למיבת ההוא גופא לילא חד בגין דרוח מסאבא אשתכח בליל' ואשתטח בכל ארעא לאשכחא גופא בלא נפשא לסאבא ליה ואסתאב יתיר וע"ד אזהר כו' עכ"ל:

וגודל השכר של הלוית המת וגודל הזהירות שלא להסתכל אז בנשים ולא להתערב עמהם מבואר בפ' ויקהל דף קצ"ו ע"א וז"ל אמר ר"ש האלהים רובא דעלמא לא מיתו עד לא מטא זמנייהו בר דלא ידעי לאסתמרא גרמייהו דהא בשעתא דמיתא אפקי ליה מביתיה לבי קברי מלאך המות אשתכח ביני נשי אמאי ביני נשי דהכי הוא אורחוי מיומא דפתי לחוה ובגינה גרים מותא לכל עלמא וע"ד כד קטיל ב"נ וגוברי אשתכחו עם מיתא עאל ביני נשי בארחא ואית ליה רשו למקטל בני נשא בארחא בשעתא דמפקי ליה מביתיה לבי קברי עד דאהדרו לביתייהו ובגיניהון גרים מותא לכמה גוברין בעלמא עד לא מטא זמנייהו וע"ד כתיב ויש נספה בלא משפט בגין דסליק ואסטין ואדכר חובוי דבר נש קמי קב"ה ואסטין על אינון חובין ואסתלק כד לא מטא זמניה מאי תקנתיה בשעתא דנטלו מיתא לבי קברי יהדר ב"נ אנפוי וישבוק לנשי בתר כתפוי ואי שינון מקדמי. יהך לאחורא בגין דלא יתחזי עמהון אנפין באנפין ולבתר דמהדרי מבי קברי לא יהדר בההוא ארחא דנשי קיימין ולא יסתכל בהו כלל אלא יסטי בארחא אחרא ובגין דבני נשא לא ידעין ולא מסתכלין דא רובא דעלמא איתדן בדינא ואסתלקו עד לא מטא זמנייהו אמר ר' אלעזר או הכי טב ליה לבר נש דלא יוזיף למיתא. אמר ליה לא. דהא בר נש דאסתמר כהאי גוונא אתחזי לארכא דיומין וכל שכן לעלמא דאתיתא חזי לאו למגנא אתקינו קדמאי שופר לאמשכא מיתא מן ביתא לבי קברי אי תימא דעל מיתא ויקרא ליה איהו. לא. אלא בגין לאגנא על חייא דלא ישלוט עלייהו מלאך המות לאסטאה לעילא ויסתמרון מניה עכ"ל: (והן) צדיק בארץ ישולם וריעותא הוא לו אם נקבר בארון ומה גם מי שלא תיקן פגם הברי' קדש שגדול עונשו אם נקבר בארון כמבואר בזה"ק פ' תרומה דף קנ"א ע"א וז"ל בפ' ויקהל דף רי"ד ע"ב. בכה ר' אבא ואמר ווי לבני עלמא דלא ידעי להההוא כסופא ווי להההוא עונשא דכל מאן דבעי עאל בארונא בגין דלא אצטריך למיעל בארונא בר צדיק דידע בנפשיה ואשתמודע בגרמיה דלא חטא בההוא ברית את קיימא קדישא מעולמוי וקא נטיר ליה כדקא יאות כו' עכ"ל בקיצור לכן יזהר האדם מאוד שיצוה קודם מותו שלא יקברו אותו בארון:

ותועלת גדול למת אם מתפללין כל ז' על קברו מבואר בזה"ק בפ' ויחי דף רי"ז ע"ב וז"ל ר' יצחק הוה יתיב יומא חד אפתחא דר' יהודה והוה עציב נפיק ר' יהודה אשכחיה לתרעיה דהוה יתיב ועציב א"ל מאן יומא דין משאר יומין א"ל אתינא לגבך למבעי מינך תלת מלין חד דכד תימא מלי דאורייתא ותדכר מאינון מלין דאנא אמינא דתימא לן משמוי בגין לאדכרא שמי וחד דתזכי ליוסף ברי באורייתא וחד דתיזיל לקברי כל ז' יומין ותבעי בעותיך עלי עכ"ל: ובזה נשלם הפרק בעז"ה:

פרק יד

בו מבואר מקום הקבורה הנבחרת ומה גם אם בחיים קולטתו והיא א"י ארץ הקדושה. והפוכו המיתה והקבורה בחוץ לארץ. ועוצם ההשתדלות שלא ידור הוא ובניו אלא במקום צדיקים בכדי שילמדו ארחות דרכם הטוב וילמדו ממעשיהם הטובים. והואיל והזכרנו לצדיק נספר בשבחו ומעלתו בעוה"ב ובעת ביאת משיח צדקנו ב"ב. וזכרון אחד עולה להם במאמר ר"מ שניבא על הצער והדחקות של ת"ח ומארי תורה:

גודל מעלת ישיבת א"י מבואר בגמרא הקדושה ובזה"ק בפ' אחרי דף ע"ב ע"ב וז"ל אמר רבי יהודה זכאה חולקיה מאן דזכי בחייו למשרי מדורא בארעא קדישא דכל מאן דזכי לה זכי לאנגדא מטלא דשמייא דלעילא דנחית על ארעא וכל מאן דזכי לאתקשרא בחייו בהאי ארעא קדישא זכי לאתקשרא לבתר בארעא עילאה קדישא וכל מאן דלא זכי בחייוי ומייתין ליה לאתקברא תמן עליה כתיב ונחלתי שמתם לתועבה רוחיה נפיק ברשות' נכראה אתרא וגופיה אתי תחות רשותא דארעא קדישא כביכול עביד קדש חול וחול קדש וכל מאן דזכי למיפק נשמתיה בארעא קדישא זכי לאתקשרא תחות גדפוי דשכינתא דכתיב וכפר אדמתו עמו ולא עוד אלא אי זכי בחייו זכי לאתמשכא עליה רוחא קדישא תדיר וכל מאן דיתיב ברשותא אחרא אתמשך עליה רוחא אחרא נוכראה כו' תנינן כל אינון דלא זכו להאי בחייו אתיבין פקדונא דמאריהון לאתרא אמר ר' יצחק בג"כ כל מאן דעבד מאינון זינין בישין או רשותא אחרא בארעא ארעא אסתאבת ווי ליה להההוא גבר ווי לנפשיה דהא ארעא קדישא לא מקבלא ליה לבתר עליה כתיב יתמו חטאים מן הארץ בעוה"ז ובעוה"ב ורשעים עוד אינם בתחיית המתים כדין ברכי נפשי את ה' הללויה עכ"ל:

ועיין ג"כ בפ' תרומה דף ק"מ ע"ב: וז"ל בדף קנ"ב ע"א ארעא קדישא יהיב חיין וכפרא ליתבהא בההוא עלמא עכ"ל בקיצור:

גם גודל ריעותא מיתה וקבורה בח"ל מבואר בפ' זו דף קנ"א ע"א. וז"ל כל אינון מתין דעלמא בר אינון מתין די בארעא קדישא כלהו מתין על ידי דמלאכא מחבלא דאיהו

מלאך המות כל אינון מתין די בארעא קדישא לא מתין על ידוי אלא ע"י דמלאכא דרחמים דשליט בארעא כו' יחיו מתיך אלין מתין דבארעא קדישא דאינון מתין דיליה ולא מאחרא דלא סלקא תמן סטרא אחרא כלל וע"ד כתיב מתיך. נבלתי יקומון אינין דמיתו בארעא נוכראה אחרא ע"י דההוא מחבלא ועל דא אקרון נבלה מה נבלה מטמאה במשא אוף מתין אינון דלבר בארעא קדישא מטמאין במשא וע"ד אינון נבלה כל שחיטה דאפסיל אקרי נבלה בגין שחיטה דא איהי מסטרא אחרא ומיד דאפסיל שריא עלה סטרא אחרא ובגין דאיהי דיליה ושריא עלה אקרי נבלה ורזא דא נבל סמו ונבלה עמו וע"ד בכל אתר דאיהי שריא אקרי נבלה מנוול דא לדא שרייא אלא באתר פסילו וע"ד שחיטה דאפסיל הא דיליה הוא ואקרי על שמיה ובגין כך מתין דאינון לבר מארעא קדישא תחות רשו אחרא ושריא עלייהו סטרא אחרא אקרון נבלה הקיצו ורננו שוכני עפר כו' עכ"ל:

ושיקבע דירתו במקום צדיקים מבואר בזה"ק בפ' בא דף ל"ח ע"ב:

וז"ל תנינן לעולם אל ידור אדם אלא במקום שאנשי מעשה דרים בתוכו מ"ט משום דווי להההוא דמדורה בין חייבין דהוא אתפס בחובייהו ואי דיוריה בין זכאין אוטיבין ליה בגניהון כו' עכ"ל:

ושישתדל שגם דירת בניו יהיו במקום צדיקים ויראי חטא בשביל שילמדו דרכם הטובים מבואר בפ' חיי שרה דף קל"א ע"ב:

וז"ל רק את בני לא תשב שמה מ"ט בגין דידע אברהם דהא בכלהו לא הוה מאן דאשתמודע ליה לקב"ה בר איהו בלחודוי ולא בעא דלהוי מדוריה דיצחק בינייהו אדא דיהא מדוריה עמיה ויצחק יוליף מיניה תדיר ארחוי דקב"ה ולא יסטי לימינא ולשמאל' ע"ד לא בעא אברהם דלהוי מדוריה דיצחק תמן עכ"ל:

והואיל והזכרנו לצדיק נספר בשבחו ומעלתו בעת משלח צדקנו ובעוה"ב וזכרון אחד עולה להם במאמרי רעיא מהימנא שניבא על הצער והדחקות של תלמידי חכמים ומארי תורה בגלות המר הזה:

וז"ל בפ' אחרי דף ס"ז ע"ב אמר רעיא מהימנא בההוא זמנא אלין מארי חכמתא עלאה מארי קבלה מארי רזי תורה שעתא דחיקת ליה והאי איהו דאמר כאיל תערוג על אפיקי מים דאינון אפיקי מים דאורייתא לגבי שכינתא כו' דיהון אלין אפיקי מים בצערא ביגונא בעניות' ואלין אינון חבלים צירין דיולדה דאיהו שכינתא דאתמר בה ותגל יולדתך ובאינון חבלים תהיה בצערא דלהון ובאינון חבלים דצווחת בהון אתערת שבעין סנהדרין דלעילא עד דיתער קול דילה עד ידו"ד ומיד קול ד' יחולל אילות דאינין מארי מתני' כו' בההוא זימנא אתפתחת לאולדא משיח בגין חבלים ודוחקין דצדיקיא ומארי מדות ומארי רזין

דאוריתא מארי בושת וענוה מארי יראה ואהבה מארי חסד אנשי חיל יראי אלהים אנשי אמת שונאי בצע ודחקא לון שעתא והאי הוא דאקמוה מארי מתניתין ודור שבן דוד בא כו' עכ"ל בקיצור:

פרק טו

אחריו יאיר נתיב יושר נתיבות פרקים המדברים סיבות אריכות ימיו של אדם והם מצות כבוד אב ואם מזוזה וס"ת ובה"כ ומה מאוד צריך להזהר בו לכבד את אביו ואת אמו הן בחיים הן לאחר מיתתם. ומה מאוד צריך לזהר לבל יגיע להם צער על ידו אף שכוונתו לש"ש כי גדול עונשו עד מאוד ע"ז. ובן יכבד אב ואם בזה בבואם מג"ע לראות את פניו על ראש שמחתו כגון בשבתות וימים טובים או שעושה סעודת ברית מילה לבנו או סעודת בר מצוה או בית חתנות וכיוצא איזה שמחה של מצוה באים אביו ואמו מג"ע לראות בשמחתו ולשמוח עמו. בתנאי קודם למעשה צריך לשתף בשמחתו להקב"ה יתברך שמו ויתעלה דהיינו שיהנו מהסעודה שעשה תלמידי חכמים ועניים ואביונים ואז מוציא הקדוש ברוך הוא אביו ואמו מג"ע שהם שותפין עם הקב"ה ית"ש באדם כדאיתא בגמרא ג' שותפין באדם הקב"ה ואביו ואמו כו' והוא כדי לראות גם הם בשמחת בניהם בעוה"ז ואף גם זאת תורת העולה עליות חתנו בעולם העליון בשביל למוד התורה של חתנו בעוה"ז. ומענין לענין באותו ענין מגודל השמחה חיובית על האב בהגיע תור בר מצות הבן. על האב לעשות סעודת בר מצוה כי ביום הזה זוכה האדם לנשמה קדושה יותר מימי קדם כל זה מבואר בפרק זה:

גודל מצוה וגודל השכר של כבוד אב ואם מבואר בפרשת יתרו דף צ"ג ע"א ז"ל כבד את אביך ואת אמך בכל זיני יקר למחדי לון בעובדוי דכשראן כד"א גיל יגיל אבי צדיק ודא איהו יקרא דאבוי ודאמיה: כבד את אביך כו' כגוונא דבר נש אוקיר לקב"ה הכי אצטריך לאבא ולאמא בגין דשותפותא חדא אית לון בקב"ה עליה. וכמה דאצטריך למדחל לקב"ה הכי אצטריך למדחל לאבוה ולאמיה ולאוקיר לון כחדא בכל זיגי יקר למען יאריכון ימיך בגין דאית יומין לעילא דתליין בהו חיי ב"נ בהאי עלמא ואוקימנא על אינין יומין דבר נש בההוא עלמא לעילא וכלהון קיימין יקמיה קב"ה ובהו אשתמודען חיי דבר נש. האדמה אשר ה' אלהיך נותן לך. אבטחותא לאתהניא באספקלריא דנהרא ורזא דא על האדמה דא אספקלריא דנהרא באינון יומין עלאין דנהרין מגו מבועא דכלא כו' עכ"ל:

וז"ל בפ' בחקתי דף קט"ו ע"ב פתח ואמר בן יכבד אב ועבד אדניו בן יכבד אב כד"א כבד את אביך ואת אמך ואוקמוה במיכלא ומשתייא ובכלא: האי בחייוי דאתחייב ביה. בתר דמית אי תימא הא עטור מניה הוא לאו הכי דאע"ג דמית אתחייב ביקריה יתיר

דכתיב כבד את אביך דאי ההוא ברא אזיל בארח תקלא ודאי מבזה לאבוי הוא ודאיעביד ליה קלנא ואי ההוא ברא אזיל בארח מישר ותקין עובדוי ודאי דא אוקיר לאבוי אוקיר ליה בהאי עלמא גבי בני נשא אוקיר ליה בההוא עלמא גבי קודשא בריך הוא וקודשא בריך הוא חייס עליה ואותיב ליה בכורסייא דיקריה כו' זכאין אינון צדיקייא דזכאן לבנין קדישין לגזעין קדישין עלייהו אתקרי כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה' עכ"ל:

וגודל העונש בהגיע להם צער על ידו אף שכוונתו היה לש"ש מבואר בפ' ויצא דף קס"ד ע"ב וז"ל בקיצור אע"ג דרחל איהי עבדת לעקרא ליה לאבוה מבתר ע"ז אתענשת דלא רביאת ליה לבנימין ולא קיימת בהדיה שעתא חדא בגין צערא דאבוה אע"ג דאתכוונת לטב עכ"ל:

וזה ששמחים בשמחתו אחרי מותם מבואר פ' פנחס דף רי"ט ע"ב. וז"ל כמה חביבין ישראל קמי קב"ה דחדוה דלהון ותושבחתן דלהון לאו איהו אלא לשתפא לקב"ה ושכינתיה בהו דהכי תנינן כל חדוה דישראל דלא משתתפי בה לקב"ה ושכינתיה לאו איהו חדוה וזמין איהו סמא"ל וכל סיעתא דיליה לקטרגא ליה בההוא חדוה ואתחזר לצערא ובכיה. וקב"ה לא אשתתף בההוא צערא אבל מאן דשתיף לקב"ה ושכינתיה בחדוה דיליה אם ייתי מקטרגא לקטרגא בההוא חדוה קב"ה ושכינתיה משתתף בההוא צעראתה כתיב ביה בכל צרתם לו צר ובמאי בגין דעמו אנכי בצרה ומנלן דאית לון לישראל לשתפא לקב"ה ושכינתיה בחדוה דלהון דכתיב ישמח ישראל בעושיו ההיא חדוה דישראל לאו איהו אלא בעושיו בעושו מבעי ליה אלא אלין קב"ה ואביו ואמו דאע"ג דמיתו: קב"ה אעקר לון מג"ע ואייתי לון עמיה להההוא חדוה לנטלא חולקא דחדוה עם קב"ה ושכינתיה כו' דתנינן בשעתא דבר נש שתיף לקב"ה לחדוה דיליה קב"ה אתי לגנתא דעדן ואעקר מתמן לאבוהי ואמיה דאינון שותפין בהדיה ואייתי לון עמיה להההוא חדווה וכלהו זמינין תמן ובני נשא לא ידעין אבל בעקו דבר נש קב"ה זמין לגביה בלחודוי ולא אודע לאבוהי ולאמיה כו' עכ"ל:

וזה שחותנו של אדם יש לו ג"כ עליי' בעולם העליון בשביל לימוד תורתו של חתנו מבואר בפ' נשא דף קמ"ד ע"ב וז"ל ות"ח יומא דין בגינך אתעטרו חמשה כתרין לר' פנחס בן יאיר חמוך כו' (פי' אליהו אמר זה לרבי שמעון בן יוחאי):

וגודל השמחה ולעשות סעודת מצוה ביום בר מצוה של בנו מבואר בזהר חדש וז"ל פ' בראשית דף ט"ו ע"ד ויאמר אלהים יהי מאורות ר' פנחס פתח בהאי קרא צאנה וראנה בנות ציון כו' ביום חתונתו כו' מאי חתונתו ביומא דכשרן למעבד פיקודי אורייתא דההוא חדוותא דצדיקייא ואימתי כשרן א"ר יצחק מתליסר שנין ולעילא דההוא יומא

חובתא על צדיקייא למעבד חדוותא דלבא כיומא דסליק לחופה ובגין ההוא זכותא עתיד הקב"ה לאתער להו ולאעברא כרוזא קדמיהון בחדוה צאנה וראנה בנות ציון כו' וז"ל בדף י"א ע"ד א"ר אלעזר תא חזי דתנן בא ליטהר מסייעין אותו מאי סיוע יהבין ליה אלא ההוא נשמתא קדישא למהוי ליה סמיך דיהבין ליה לסייע ליה בעלמא דין ובעלמא דאתי א"ר אלעזר עד תליסר שנין אשתדלותיה דב"נ שההוא נפש חייתא מתליסר שנין ולעילא אי בעי למהוי זכאה יהבין ליה ההיא נשמתא קדישא עלאה דאתגזר' מכורסי יקרא דמלכא א"ר יהודה היינו טעמא דתנינן בתלת עשר מכולין דרחמי במתניתא דר"א. ר"ש בן יוחאי זמין למארי מתניתא למיכל בסעודתא רבה דעבד להו וחפא כל ביתא במאני דיקר ואותיב לרבנן בהאי גיסא והוא בהאי גיסא והוה קא בדח טובא אמרו ליה מאי בדיחותא דמר בהאי יומא דין משאר יומין אמר להו דיומא דא נחתא נשמתא קדישא עילאה בארבע גדפין דחיותא לרבי אלעזר ברי ובהילולא דא יהי לי בדיחותא שלימתא אותביה לר' אלעזר בריה לגבי אמר תיב ברי תיב דיומא דין את קידשא ובעדבא דקדישין כו' עכ"ל:

וז"ל בפ' משפטים דף צ"ז ע"ב ת"ח כל ההוא דזכי לתליסר שנין והלאה אקרי בן לכ"י וכל מאן דאיהו מבר עשרין שנין ולעילא וזכי בהו אקרי בן לקב"ה ודא בנים אתם לה' אלהיכם כד מטא דוד לתליסר שנין וזכה בההוא יומא דעאל לארביסר כדין כתיב ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך מ"ט דהא מקדמת דנא לא הוה ליה ברא ולא שראת עליה נשמתא עלאה דהא בשני ערלה הוה ובג"כ אני היום ילדתיך היום ודאי ילדתיך כו' תנינן בכל יומא ויומא חמי קב"ה להההוא ינוקא דקאי ברשו דערלה ואיהו נפיק מיניה ואתמשך לבי ספרא ותבר לה אזיל לבי כנישתא ותבר לה מה עביד קב"ה להההיא נשמתא אעיל לה לאדרא דיליה ויהיב לה מתנן ונבזבזן סגיאין וקשיט לה בקשוטין עלאין עד זמנא דאעיל לה לחופה לגו ההוא בר מתליסר שנין ולעילא עכ"ל:

הנה עין בעין יראה בשובו אל המאמרים הקדושים הנ"ל בעין שכלי פקיחא ויתבונן מראהו איך מוטל על האדם לחנך לבנו בעודו בקטנותו קודם בר מצוה במצות ובמע"ט ובהתמדת לימוד תורתינו הקדושה ובכוונת התפלה כדי שיזכה ביום בר מצוה לנשמה הקדושה כפי שמבואר במאמרם אלו ודי בהערה זו ובזה נשלם הפרק בעזה"י:

פרק טז

וכוונת המזוזה הנה זה בא ביאורו מאמר א' לעיל בשער הב' וכאן אעתיק בעז"ה מאמרים מגודל מעלת המזוזה וגודל שכרה ועונשה. ובזכיר"ה א' נזכרי"ם באזהרה גדולה מלעשות שום טינוף נגד המזוזה. וז"ל בפ' ואתחנן דף רס"ג ע"ב בבר נש קיימין תרין

דרגין חד מימינא וחד משמאלא ההוא דימינא אקרי יצר טוב וההוא דשמאלא אקרי יצר הרע כיון דנפיק בר נש מתרעא דביתיה ההוא שידא זקיף עינוי וחמי ליצר הרע דשארי לשמאלא אתמשך להההוא סטרא ואתעדי מימינא ובההוא סטרא קאים שמא דמאריה ולא יכיל לקרבא ליה ולאבאשא ליה ונפיק בר נש ואשתזיב מניה כד עייל הא שמא קדישא לימיניה קאים ולא יכיל לקטרגא בהדיה. ועל דא אצטריך בר נש דלא יעביד טנופא ולכלוכא בתרעא דביתיה ולא יושיד מיין עכורין חד דלא יעביד קלנא לגבי שמא דמאריה וחד דאית ליה רשו להההוא מחבלא לחבלא. ובג"כ יזדהר בר נש מהאי. ויזדהר בר נש דלא ימנע מתרעא דביתיה שמא דמאריה. כד בר נש אתקין מזוזה לפתחי' כד עייל ההוא בר נש יצר הרע וההוא שידא בעל כרחייהו נטרו ליה ואמרי זה השער לה' צדיקים יבאו בו. וכד לא קאים מזוזה לפתחיה דבר נש יצר הרע וההוא שידא מתתקנן כחדא שוו ידייהו על רישיה בזמנא דעייל לפתחי' ואמרי ווי ליה לפלנייא דהא נפק מרשותיה דמאריה מההוא זמנא קאים בלא נטירו דלית מאן דנטיר עליה רחמנא לישזבן עכ"ל:

וז"ל דף רס"ו ע"א אי בר נש דשווי רשימא קדישא לביתיה במלין דשמא עלאה האי אתנטיר מכלא כד נפיק ההוא דמדוריה לתרעא דביתיה זקיף וחמי רשימא קדישא נעיץ בפתחיה כד נפיק בר נש הוא אוזיף ליה ונטיר ליה כד עייל לביתיה הוא אכריז קמיה אזדהרו ביקרא דדיוקנא דמלכא קדישא וכל דא בגין ההוא רשימא דשמא קדישא דאתרשים בתרעיה ולאו דיליה לבר נש דאתנטר בביתיה אלא קב"ה נטיר ליה כד עייל וכד נפיק דכתיב ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם זכאין אינון ישראל בהאי עלמא ובעלמא דאתי ת"ח האי רוחא בישא דשארי בין תרעי ווי ליה לבר נש דלא ידע לאזדהר' מניה ולא רשום לפתחא דביתיה שמא עלאה קדישא דישתכח עמיה דהא אית ליה תלת מאה ושתין וחמש שמשין בישן מקטרגין כל חד משמש יומיה וכלהו משתכחי עמיה כל יומי שתא ומקטרגי ביה לעילא ותתא וכלהו משתכחי ביה ביממא ובלילא. ביממא לקטרגא ליה. בליליא לצערא ליה בחלמיה. כד נפיק לקטרגא ליה. כד עאל שוויין ידייהו עליה דכתפי ואמרין ליה ווי ליה לפלנייא דנפק מרשותא דמאריה ווי ליה לפלנייא בהאי עלמא ובעלמא דאתי בגין כך בעאן בני מהימנותא למהוי רשימין בכלא למהוי רשומין ברשימא דמאריהון לאזדעזעא כל סטרין זינין בישין למהוי נטירין בהאי עלמא ובעלמא דאתי עכ"ל. ובזה נשלם הפרק בס"ד:

פרק יז

למען יאריך ימים על האדמה צותה לנו התורה הקדושה במ"ע על כל איש מאישי ישראל עם קדוש לכתוב ס"ת לעצמו כנזכר בטור והב"י בש"ע הביאו וכל מי שזכהו השם יתעלה

לקיים מצוה זו יראה שיכתבו השמות שבה בכוונה ושתהא מוגהת כי גדלה מאוד מעלת ס"ת מוגה. גם מבואר בפרק זה גודל איסור לטלטל ס"ת אפי' מבה"כ לבה"כ. וענין גלות ס"ת כל זה מבואר בפרק זה. וז"ל בתיקונים תיקון כ"ה דף ע' ע"ב וספר תורה היא דרגא דיעקב דאתמר ביה ויעקב איש תם וספר תורה כך צריך למהוי תם בלא פסולה ואם ספר תורה איהו חסר באתר דמלא או מלא באתר דחסר או אות חד חסיר או יתיר או חליף ספר תורה פסול לאו איהו כדיוקנא דס"ת דלעילא עכ"ל. וז"ל בפ' ויחי דף רכ"ה ע"א וזמינין בני עלמא די צווחין ולית מאן דישגח עלייהו ויהדרון רישא לכל סטרי עלמא ולא יתובין באסוותא אבל חד אסוותא אשכחנא בעלמא ולא יתיר בההוא אתר דישכחון אינון דלעאן באורייתא ואשתכח ביניהו ספר תורה דלא משתקר ביה (ר"ל שהיא מוגה וכשירה כד מפקי האי בגיניה מתערי עלאי ותתאי וכל שכן אי אכתיב ביה שמא קדישא כדקא חזי (ר"ל בכוונה) והא אוליפנא מלה ווי לדרא דאתגלייא בינייהו ספר תורה ולא מתערי עליה לעילא ותתא מאן אתער עליה בשעתא דעלמא בצערא טפי ואצטריך עלמא למטרא ואצטריך לאגלאה ספר תורה יתיר בדוחקא דעלמא דכד עלמא בצערא ובעאן בני נשא רחמין עלי קברי כלהו מתין מתערין עליה דהא נפשא אקדימת ומודעת לרוחא דהא ס"ת אשתכח בגלותא בדוחקא דעלמא כדין רוחא מודעת לנשמה ונשמה לקב"ה וכדין קב"ה אתער וחס על עלמא ודא על גלותא דס"ת מאתרי' וחייא אתיין למבעי רחמי על קברי מתיים ווי לדרא אי אצטריך ס"ת לגלאה ליה מאתר לאתר אפי' מבי כנישתא לבי כנישתא דהא לא אשתכח ביניהו על מה ישגחון עלייהו ודא לא ידעין כלהו בני נשא דהא שכינתא כד אתגלייא גלותא בתראה עד לא תסתלק לעילא מה כתיב מי יתנני במדבר מלון אורחים לבתר בזמנא דדחקא אשתכח טפי בעלמא תמן אשתכחת. בגלותא דס"ת תמן היא כלא מתערין עליה עלאי ותתאי כו' זכאה כד אשתאר בעלמא בין חייא ובין מיתיא אשתמודע דהא כל יומא מכרזי עליה ביניהו וכד צערא טפי בעלמא והוא לא יכיל לאגנא על דרא הוא אודע להו צערא דעלמא וכד לא אשתכח זכאה דמכרזו עליה ביניהו לא אשתכח מאן דאתער להו בצערא דעלמא אלא ס"ת כדין עלאי ותתאי מתערין עליה וצריכין כלא דישתכחון בתשובה ואי לא משתכחי הא מארי דדינא אתערון עלייהו ואפי' רוח דגנתא דעדן מתערין עלייהו בגיניה דס"ת כדאתמר עכ"ל:

גם את הדבר הזה תעשה להקדים ולהחשיך לבה"כ הני דאהני' להו לאריכות ימים כנזכר בגמרא הקדושה ע"כ מהראוי לעשות סמוכין בזה הפרק בני העיר מחוייבים להשתדל שיהיה בהכ"נ בעירם נאה בכל מיני יופי והידור ושלא יתפלל אדם בשדה. ועוד חובת הקהילה הוא להשתדל לעשות חופה נאה וכסא של מילה נאה כל זה מבואר בזה"ק. וז"ל

בפ' בשלח דף נ"ט ע"ב בר"מ פקודא למבני מקדשא לתתא כגוונא דבי מקדשא דלעילא כד"א מכון לשבתך פעלת ה' דאצטריך למבני בי מקדשא לתתא ולצלאה בגויה צלותא בכל יומא למפלח ליה לקב"ה דהא צלותא אקרי עבודה וההוא בי כנשתא אצטריך למבני לי בשפירו סגיא ולאתקנא ליה בכל תקונין דהא בי כנשתא דלתתא קיימא לקבל בי כנשתא דלעילא כו'. בי כנישתא אצטריך בכל תקוני שפירו למהוי כגוונא עלאה למהוי בצלותא לאתקנא תקונין בצלותא כמה דאוקימנא כו' ואיתימא אפי' בחקלא בגין דרוחא להוי סליק לאו הכי דהא אין צריכין בית וליכא לאשתכחא בית לתתא כגוונא דבית עלאה לנחתא דיורא עלאה לדיורא תתאה ותו דההוא צלותא וההוא רוחא אצטריך לסלקא ולנפקא מגו עאקו בארח מישור לקבל ירושלים ועל דא כתיב מן המצר קראתי יה דאצטריך אתר דחיק בעאקו לשדרא בגויה ההוא רוחא דלא יסטי לימינא ולשמאלא ובחקלא לא יכיל קלא לשדרא ליה הכי כו' ואם תאמר הא כתיב ויצא יצחק לשוח בשדה כו' עכ"ל בקיצור נמרץ:

חופה נאה כסה של מילה נאה מבואר בת' תרומה דף קס"ט ע"א וז"ל אצטריך לתקנא חופה לחופאה בתקוני שפירו ליקרא דכלה אחרא. (ר"ל השכינה הקדושה) דאתיא למשרי תמן בחדוה דכלה תתאה ובגין יקרא דההיא כלה עלאה אצטריך למעבד חופאה דשפירו בכל תקוני דשפירו לזמנא לכלה עלאה להיא חדוה. כגוונא דא בכל גזירו דברית לתתא אצריך לאתקנא כסא אחרא בשפירו למאריה דברית קיימא דאתי תמן כו'. ובזה נשלם הפרק בעז"ה:

פרק יח

הנה עלה זכרונו בפרק הקודם בענין ביהכ"נ לתפלה נכון והוא למודעי בפרק זה שני דברים המעכבין את התפלה מלעלות למעלה והוא הלנת פעולת שכיר כי האריז"ל קודם תפלת המנחה היה חוקר אם אין אתו שכיר יום לשלם לו ביומו שכרו לבל יתעכב עי"ז תפלתו לעלות למעלה וגודל עון להלין פעולת שכיר מבוא' בוה"ק וזאת שנית מעשה כסות שברור לך שהוא בחזקת שאין בו שעטנז כי אם תמצא תמצא בו תערובת מה משעטנז עי"ז תעוכב תפלתו לעלות כמבואר בספרים וגודל עונו מבואר בזה"ק:

הנה גודל העון וגודל העונש רח"ל של הלנת פעולת שכיר מבואר בפ' קדושים דף פ"ד ע"ב. וז"ל ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא נושא את נפשו. לא תבא עליו השמש אזדהר דלא תתכניש בגינוי מעלמא עד לא ימטי זמנך לאתכנשא כד"א עד אשר לא תחשך השמש וגו' מהכא אוליפנא מלה אחרא מאן דאשלים לנפשא דמסכנא אפילו דמטו יומוי לאסתלקא מעלמא קוב"ה אשלים לנפשיה ויהיב ליה חיין

יתיר. לא תלין פעולת שכיר ת"ח מאן דנטיל אגרא דמסכנא כאלו נטיל נפשיה ודאנשי ביתיה הוא אזער נפשייהו קב"ה אזער יומוי ואזער נפשיה מההוא עלמא דהא כל אינון הבלים דנפקי מפומיה כל ההוא יומא כלהו סלקין קמיה דקב"ה וקיימין קמיה לבתר סלקא נפשיה ונפשייהו דאנשי ביתיה וקיימין באינון הבלים דפומי' וכדין אפילו אתגזר על ההוא ב"נ כמה יומין וכמה טבאן כלהו מתעקראן מניה ולא עוד אלא דנפשא דיליה לא סלקא לעילא והיינו דא"ר אבא רחמנ' לשזבינן מנייהו ומעלבונייהו ואוקמוה אפי' עשיר הוא ואליו הוא נושא את נפשו דייקא אפי' מכל ב"נ נמי וכ"ש מסכנא והיינו דהוה רב המנונא עביד כד הוה ההוא אגיר מסתלק מעבידתי' הוה יהיב ליה אגריה וא"ל מול נפשך דאפקידת בידא מול פקדונך ואפילו אמר יהא בידך דאנא בעינא לסלקא אגרי לא הוה בעי אמר פקדונך דגופך לא אתחזי לאתפקדא בידי כל שכן פקדונא דנפשא דהא פקדונא דנפשא לא אתיהיבת אלא לקב"ה דכתיב בידך אפקיד רוחי אמר ר' חייא ובידא דאחרא שארי א"ל אפי' בידיה בתר דיהיב. כתיב לא תלין פעלת שכיר וכתיב לא תבא עליו השמש אלא הא אוקמוה אבל ת"ח לית לך יומא. ויומא דלא שלטא ביה יומא עלאה אחרא ואי איהו לא יהיב ליה נפשא דיליה כמאן דפגים להההוא יומא. ובגיני כך ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש. והא דאתמר לא תלין בגין דנפשיה לא סליק וסליק ההוא נפשא דמסכינא ודאנשי ביתיה כמה דאתמר עד כאן לשונו:

וגודל העון וגודל הפגם בלבישת שעטנז מבואר בפ' הנ"ל דף פ"ו ע"א וז"ל תא חזי עד ברא קב"ה עלמא אתקין כל מלה ומלה כל חד וחד בסטרוי ומני עלייהו חילין עלאין ולית לך אפי' עשבא זעירא בארעא דלית ליה חילא עלאה לעילא כו' בגין כך אסיר למחלף זינין ולאעלא זינא בזינא אחרא בגין דאעקר לכל חילא וחילא מאתרייהו ואכחיש פמליא של מעלה ואכחיש פומבי דמלכא. כלאים מהו כלאים כמאן דיהיב אחרא בבי מטרא כד"א אל בית הכלא בגין דלא למעבד מידי. כלאים מניעיתא דמנע לכל אינון חילין מעבידתא דילהון כלאים ערבובייא דעביד ערבובייא בחילא דלעילא ואכחיש פומבי דמלכא כמה דאתמר ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך כו' כתיב דרשה צמר ופשתים. דרשה מהו דרשה. דבעיא ודריש על צמר ופשתים מאן דמחבר לון כחדא כו' ודא דרשה צמר ופשתים למעבד נוקמא במאן דמחבר לון כחדא כו' אף הכא מאן דפריש לון בההוא גוונא כמה דאמרו דלא אשתכח שוע טיוי ונוז כחדא האי בר נש אסגי שלמא עלי' ועל כל עלמא עכ"ל ובזה נשלם הפרק בעז"ה:

פרק יט

ועתה אמרת אגלה אזנך גילוי אסור משום סכנה שמור רגליך באשר תלך. במקום שאין בני אדם גם בני איש עוברים שם לא תלך יחידי אפי' ביום. והיה הלילה למשמר לבלתי לכת יחידי וביחוד בליל רביעי ושלא תעבור בין שתי נשים ושמור עצמך מעינא בישא והזהר מאוד ומאוד שלא תשלב אצבעות שתי הידים זה בזה כי אם כה תעשה לשלב אצבע שתי ידות משולבות אשה אל אחותה והיו לאות על ידך שיסכמו עליך דין גדול בעולם העליון ועת כי יתחילו באיזה עסק לא יתחילו ביום ב' ולא יסיימו ביום ד' כל אלו מבואר בפרק זה מאמרי הזהר הקדוש:

שלא ילך יחידי אפי' ביום במקום שאין בני אדם עוברים שם מבואר בפרשת וישלח דף קס"ט ע"ב וז"ל כל מאן דאזיל יחידאי בזמנן ידען אפי' במתא באתרין ידיען אשיך עליה רוחא מסאבא בגין כך בכל זמנא לא יהך בר נש יחידאי בארחא במתא אלא באתר דבני נשא אזלין ותבין משתכחין תמן ועל דא לא יהך בר נש יחידאי בלילא הואיל ובני נשא לא משתכחי והיינו טעמא דלא תלין נבלתו עכ"ל:

וביחוד שיזהר מלילך יחידי בליל רביעי מבואר בפ' תולדות דף קמ"ו ע"א וז"ל ויאבק איש עמו עד עלות השחר וירא כי לא יכול לו תא חזי זבותיה דיעקב כמה הוה דאיהו אתא ובעא לאעברא ליה מעלמא וההוא ליליא הות לילי' דאתברי ביה סיהרא ויעקב אשתאר בלחודוי דלא הוה עמיה אחר' דתנן לא יפוק ב"נ יחידאי בליל' וכ"ש בליל' דאתבריא ביה נהורין ר"ל ליל רביעי דהא סיהרא איהי חסרא דכתיב יהי מאר"ת חסר וההיא ליליא אשתאר בלחודוי בגין דכד סיהרא חסרא חויא בישא אתתקף ושלטא וכדין אתא סמא"ל וקטריג ליה ובעא לאובדא ליה מעלמא ויעקב הוא תקיף כו' עכ"ל:

וסכנה גדולה לעבור בין ב' נשים מבואר בזהר חדש דף ס"ג ע"ד וז"ל דתנן העובר בין שתי נשים אם נדות הן נכפה ולא תזוז מגופו אם לא יעשו לו מידי סכנת דם או הריגהמזומנת לו ואם אינן נדות עין רע שולט בו בגופו או בממונו עכ"ל:

ויזהר לשמור עצמו מעינא בישא מבואר בפ' אחרי דף ס"ג ע"ב. וז"ל תנינן יסטי ב"נ אפי' ממאה ארחין ולא יערע בב"נ דאית ליה עינא בישא עכ"ל וז"ל ג"כ בפ' בלק דף רי"א ע"ב האי מאן דאעבר בריה בשוקא ומסתפי מעינא בישא יחפי סודרא על רישיה בגין דלא יכיל עינא בישא לשלטאה עליה עכ"ל:

וזה שיזהר מאוד ומאוד שלא ישלב אצבעות שתי הידים זה בזה מבואר בפ' ויקרא דף כ"ד ע"א. וז"ל ר' יוסי פתח ואמר נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו האי קרא אוקמוה אבל ת"ח כל זמנא דבר נש חטי קמיה דקב"ה אית דרגא דאשתמודע לעילא לקבלי האי חטאה

לדיינא ליה לבר נש ואסתכל עליה אי תב בתיובתא שלימתא קמיה מאריה אתעבר חוביה ודינא לא שלטא עלוי ולא מאטי עלוי אי לא תב אתרשים ההוא חטאה לגבי ההוא דרגא. אוסיף למחטי הא דרגא אחרא אזדמן לקבליה ואיסתכם בדרג' קדמ' כדין בעי' תשובה יתיר ואי לא תב אוסיף הוא על דרגא עד דאשלים לחמשה דרגין כיון דאיתתקן ימינא ואסתכם עליה הא שמאלא זמינא לאסכמא בימינא ולאסתכלא ביה כיון דשמאלא אסתכם בימינא כדין לא תליא בתשובה הא אוקמוה וכדין כלא אסתכמו עליה בדינא ודינא שריא עליה וכד דינא אשתלם ושריא עליה דב"נ כדין אסתיים ואתתקנו אצבען חמש בגו חמש ימינא בשמאלא לאתחזאה דהא כלא אסתמכו עליה בההוא דינא וידוי מתישרן לאחזאה מלה בלא כוונה דבר נש ולא יתכוין ביה עכ"ל:

ושלא יתחילו בב' ולא יסיימו בד' מבואר בפ' כי תצא בר"מ דף קפ"א ע"ב ז"ל ואוקמיה רבנן אין מתחילין בב' ואין בד' בגין דגיהנם אתברי ביומא תניינא ולקות' דנהורין ביומא ד' עכ"ל: ובזה נשלם הפרק בעז"ה:

פרק כ

ובכדי לבא על המוגמר בכי טוב ראה ראינו לסיים את הספר בעניני ביאת משיח צדקנו שאנחנו עם קדוש מצפים ומחכים שיבא ב"ב. ונכון הדבר להזכיר סיבה מעוררת את האהבה לקרב ביאתו ב"ב והוא ענין נפלא של קיום מ"ע דשלוח הקן כי מצא בקן ידו לעורר רחמים מרובים בעולמות העליונים. ומאחר שאנו עומדים בו נזכירה חיבת דודים מעניני נפלאים שיהיה בעת ביאת משיחנו. וגודל הציור של בנין שני בתי מקדשים של עתיד כנגד בית ראשון ובית שני שאנחנו עם קדוש מצפים ומיחלים תוב"ב. וגודל השגה שלעתיד. ואגבו מבואר גודל שבחו של רשב"י ע"ה זכותו יגן עלינו אמן. כל זה מבואר בשני פרקים הבאים בעז"ה:וז"ל בפ' שמות דף ז' ע"ב רבי שמעון זקף ידו ובכה ואמר ווי מאן דיזדמן בההוא זמנא ווי מאן דיזדמן בההוא זמנא בגין דכד ייתי קב"ה לפקדא לאיילתא (ר"ל לשכינה הקדושה שהיא כביכול בגלות עמנו) יסתכל מאן אינון דקיימין בהדה בכל אינון דמשתכחי עמה בכל עובדוי דכל חד וחד לא ישתכח זכאי דכתיב ואביט ואין עוזר וכמה עקתין על עקתין לישראל. זכאה מאן דיזדמן וישתכח בההוא זמנא בגין דההוא דיתקיים במהימנותא יזכה להוא נהירו דחדוה דמלכא ועל ההוא זמנא כתיב וצרפתים כצרוף את הכסף ובחנתים כבחון את הזהב וגו' לבתר דאינון עקתין מתערי על ישראל וכל עמין ומלכיהון יתייעטין כחדא עלייהו ומתערי כמה גזירין בישין כלהו סלקי בעיטא חדא עלייהו יתון עקתא על עקתא בתרייתא משכחן קמייתא כדין יתחזי חד עמודא דאשא קאים מעילא לתתא ארבעין יומין וכל עמין דעלמא חמאן ליה בההוא

יומא יתער מלכא משיחא דנפקא מגו גנתא דעדן מההוא אתר דאתקרי ק"ן צפו"ר כו' לבתר ארבעין יומין דעמודא יקום מארעא לשמיא לעיניהון דכל עלמא ומשיח יתגלה יקים מסטר מזרח חד ככבא מלהטא בכל גוונין ושבעה ככבין אחרנין דסחרן להההוא ככבא ויגיחון בי' קרבא בכל סטרין תלת זמנין ביומא עד שבעין יומין וכל בני עלמא חמאן וההואככבה יגיח בהו קרבא בטיסין דנורא מלהסין מנצציץ בכל עבר ובטש בהוא עד דבלע לון בכל רמשא ורמשא וביומא אפיק לון ויגיחון קרבא לעיניהון דכל עלמא וכן בכל יומא עד שבעין יומין לבתר שבעין יומין יתגניז ההוא ככבא ויתגנז משיח עד תריסר ירחין ויתהדר ההוא עמידא דאשא כמלקדמין וביה יתגניז משיח וההוא עמודא לא יתחזי לבתר תריסר ירחין וסלקין ליה למשיח בההוא עמודא לגו רקיעא ותמן יקבל תוקפא ועטרא דמלכותא וכד נחית יתחזי ההוא עמודא דאשא כמלקדמין לעיניהון דכל עלמא ויתגלי לבתר משיח ויתכנשין לגביה עמין סגיאין ויתער קרבין בכל עלמא ובההוא זמנא יתער קב"ה גבורתיה לכל עמין דעלמא ומלכא משיחא יתודע בכל עלמא וכל מלאכין דמלכא יתערון לאתחברא לאגחא קרבא ביה וכמה עמין מפרצי יהודאין יתהפכו לאהדרא לגבייהו וייתון עמהון לאגחא קרבא. על מלכא משיחא כדין יתחשך כל עלמא חמש עשרה יומין וסגיאין מעמא דישראל יהון מתין בההוא חשיכא. פתח ואמר כי יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ אפרוחים או בצים והאם רובצת וגו' שלח תשלח את האם וגו' האי קרא אוקימנא ליה ואיהו חד מפקודי אורייתא גניזין ואנן אית לן ביה רזא דאורייתא גניזין שבילין וארחין ידיען לגו חברייא באינון תלתין ותרין שבילין דאורייתא אמר ר' שמעון לר' אלעזר ברי אלעזר בזמנא דיתער מלכא משיחא כמה אתין ונסין אחרנין יתערון בעלמא ת"ח בגנתא דעדן דלתתא אית אתר חד גניז וטמיר דלא אתידע ואיהו מרקמא בכמה גוונין ובי' גניזין אלף היכלין דכסופין ולית מאן דעייל בהוא בר משיח דאיהו קאים תדיר בגנתא דעדן וכל גנתא מסחרא ברתיכין סגיאין דצדיקייא ומשיח קאים עלייהו ועל כמה תילין ומשרין דנשמתין דצדיקייא ובראשי ירחי ובזמני ושבתי משיח עאל בההוא אתר. לאשתעשעה בכל אינון היכלין לגו לגו מכל אינון היכלין אית אתר אחרא טמיר וגניז דלא אתידע כלל ואקרי עדן ולית מאן דיכיל למנדע ביה ומשיח אגניז לבר סחרניה דההוא אתר עד דאתגלי ליה חד אתר דאקרי קן צפור ואיהו אתר דכריז עליה ההוא צפור דאתער בגנתא דעדן בכל יומא ובה הוא אתר מרקמין דיוקנין דכל שאר עמין דאתכנשו עלייהו דישראל לאבאשא לון עאל בההוא אתר זקוף עינוי וחזו אבהו דעאלין בחרבן בית אלהא עד דחמי לרחל דדמעה באנפהא וקב"ה מנחם לה ולא צביאת לאקבלא תנחומין כד"א מאנה להנחם על בניה. כדין משיח

ארים קליה ובכי ואזדעזעא כל גנתא דעדן וכל אינון צדיקייא דתמן געו ובכו עמיה. געו ובכי זמנא תניינא ואזדעזע ההוא רקיע דעל גבי גנתא אלף וחמש מאה רבוא משריין עלאין עד דמטי לגו כרסייה עלאה. כדין קב"ה רמיז להההוא צפרא ועאל להההוא קן דילה ויתבא לגבי משיח וקרי מה דקרי ואתער מה דאתער. עד דמגי כורסייא קדישא אתקרי תלת זמנין ההוא קן צפור ומשיח וכלא סלקין לעילא ואומי לון קב"ה לאעברא מלכא חייבא מן עלמא על ידא דמשיח ולנקמא נקמין דישראל וכל אינון טבוון דזמין קב"ה למעבד לעמיה. ותב ההוא קן צפור ומשיח לדוכתיה ותב משיח ואתגניז גו ההוא אתר כמלקדמין ובזמנא דיתער קב"ה לאתתקנא אתוון דשמיה בשלימו יו"ד בה"א וא"ו בה"א למהוי כלא בשלימו חד כדין יתער חד ככבא דחילא באמצע רקיעא כגוון ארגוונא כו' לבתר תריסר יומין יזדעזעון כל בני עלמא ויתחשך שמשא בפלגות יומא כמה דאתחשך יומא דאתחרב בי מקדשא עד דלא יתחזון שמיא וארעא כו' מההוא יומא עד תריסר ירחין יתיעטון כל מלכיא ויגזרון כמה גזרות על ישראל ויצלחון ביה כמה דאתמר זכאה איהו מאן דיערע תמן זכאה איהו מאן דלא יערע תמן וכל עלמא יהא בערבוביא סוגיא. לסוף תריסר ירחי יקום שבט מישראל דא מלכא משיחא דיתער גו גופא דעדן וכל אינון צדיקייא יעטרון לי' תמן ויחגרון ליה מאני זיינא באתוון רשימן דמאני דשמא קדישא וקלא יתפוצץ בענפי אלנין דגנתא קרי בחיל ואמר אתערו קדישין עליונין קמו מקמי משיחא הא עדנא לאתחברא אילתא בבעלה ובעלה וכו' ולאקמא לה מעפרא כדין יקומון כלהו ויחגרון ליה כמלקדמין מאני זייניה. אברהם מימיניה. יצחק משמאליה. יעקב קמיה. משה רעיא מהימנא על כל אלין צדיקייא אזיל ורקיד גו גנתא דעדן כיון דאתתקן משיח על ידא דצדיקייא בגנתא דעדן יעול בההוא דוכתא דאקרי קן צפור כמלקדמין וחמי תמן ההוא דיוקנא דחרבן בית מקדשא וכלהו צדיקייא דאתקטלו בה כדין נטיל מתמן עשר לבושן ואינון עשר לבושי קנאה ויתגניז תמן ארבעין יומין דלא אתגלייא כלל לסוף ארבעין יומין קלא חד יתער ויתקרי מגו כורסייא על זה ההוא ק"ן צפ"ר במלכא משיחא דאתגניז ביה. וכדין סלקין ליה לעילא וקב"ה חמי ליה למלכא משיחא מתלבש בלבושי נוקמא ותגיד מאני זייני נטיל ליה ונשק ליה על רישיה כדין זען ג' מאה ותשעין רקיעין ורמיז קב"ה לחד רקיע מאינון דהוה גניז ששת ימי בראשית ואפיק מחדא היכלא דבההוא רקיעי כתרא גליפא מחקקא בשמהן קדישין כו' כיון דאתעטר ואתתקן בכל הני תיקונין נטיל ליה קב"ה נשיק ליה כמלקדמין מאן חמי רתיכין קדישין ומשריין עלאין דסחרין ליה ויהבין ליה מתנן ונבזבזן סגיאין ויתעטר מכלהו עאל תמן בחד היכלא וחמי כל אינון מלאכי עלאי דאקרון אבילי ציון אינון דבכו על חרבן בי מקדשא ובכאן

תדיר ואינון יהבין ליה חד פורפירא סומקא למעבד נוקמין כדין קב"ה גניז ליה בההוא קן צפור ואתכסי תמן תלתין יומין לבתר תלתין יומין בההוא קן צפור יחית מעטר בכל אינון תקונין מעילא ומתתא כמה משריין קדישין סחרניה ויחמון כל עלמא חד נהירו תלי מרקיעא לארעא ויקום שבעה יומין וכל בני עלמא יתמהון ויתבהלון ולא ינדעון כלל בר אינון חכימין דידעין ברזין אלין זכאה חולקיהון. וכל אינון שבעה יומין יתעטר בארעא בההוא ק"ן צפו"ר באן אתר בדר"ך דא קבורת רחל דאיהי קיימא בפרשת אורחין ויבשר לה וינחם לה וכדין תקבל תנחומין ותקום ותנשק ליה לבתר יקום ההוא נהירו מההוא אתר ושרי ביריחו קרתא דאילני. בכ"ל ע"ק דא יריחו או על האר"ק דא ירושלים ויהא גניז בההוא נהירו דקן צפור תריסר ירחי בתר תריסר ירחי יזדקף ההוא נהירו בין שמייא וארעא וישרי בארעא דגליל דתמן הוהשרותא דגלותא דישראל ותמן יתגלי מההוא נהירו דקן צפור ותב לאתריה וההוא יומא יזדעזע כל ארעא כמלקדמין מסייפי שמייא עד סייפי שמייא וכדין ינדעון כל עלמא דהא אתגלי מלכא משיחא בארעא דגליל ויתכנשון ליה כל אינון דלעאן באורייתא ואינון זעירין בעלמא ובזכות ינוקי דבי רב יתקף חיליה לאתגברא ורזא דא אפרוחי"ם ואי לא ישכחון אלין הא ינוקי דיתבין בתוקפא דאמהון וינקי כמה דאת אמר גמולי מחלב עתיקי משדים והיינו או בצי"ם דבגין אלין שריא שכינתא עמהון דישראל בגלותא דהא חכימין זעירין אינון דישתכחון בההוא זמנא והיינו והאם רובצת על האפרוחים או על הבצים לא תקח האם על הבנים דהא ביה לא קיימא מלה לאפקא מן גלותא אלא במלכא עלאה דכיון דאינון רביין וינוקין יהבין תוקפא למלכא משיחא כדין אימא עילאה דהיא רביעא עלייהו יתעכב לגבי בעלה ויתעכב הכי עד תריסר ירחין אחרנין. לבתר ייתי בעלה ויוקים לה מעפרא כד"א אקום את סכת דוד הנופלת בההוא יומא מלכא משיחא שארי ויכניש גלותא מסייפי עלמא עד סייפי עלמא כד"א אם יהיה נדחך בקצה השמים. מההוא יומא כל אתין ונסין וגבוראן דעביד קב"ה במצרים יעביד לון לושראל כד"א כימי צאתך מארץ מצרים אעשה נפלאות. אמר ר' שמעון אלעזר ברי כל אלין מילין תשכח ברזא דתלתין ותרין שבילין דבשמא קדישא ועד דנסין אלין לא יתערון בעלמא לא ישתלם רזא דשמא קדישא ולא תתער לאהבה כד"א השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות עכ"ל:

וענין מ"ע דשילוח הקן הנ"ל מבואר בתיקונים תיקון ששי דף כ"ג ע"א וז"ל ועוד שלח תשלח ת"ח מלאכא אית דממנא על טיפין דאינון נפשין דאתקריאו צפרין וסנדלפו"ן שמיה ובזמנא דישראל מקיימי האי פקודא ואזלת אימא מחתרכא בנין צווחין. איהו אולף זכו על עופין דיליה ויימא לקב"ה והא כתיב ורחמיו על כל מעשיו אמאי גזירת

על האי עופא דאתרכת מקינה. וכן מטטרו"ן אולף זכו על עופין דיליה דאינון רוחין דפרחין בבני נשא כו' וכל ממנא אולף זכו על עופין דיליה דאינון נשמתין דפרחין בבני נשא ובזמנא דישראל מקיימין האי פקודא כל ממנא אולף זכו על עופין דיליה וקב"ה מה עביד כניש לכל חילין דיליה ויימא זכי ממנא דעופי דלתתא אוליף זכו על עופין דיליה דממנא עלייהו ולית בהו מאן דאוליף זכו על בני דאינון ישראל בני בכרי ישראל ועל שכינתא דאיהי בגלותא דקנה דיליה דאיהי ירושלים חרבה ובנוי בגלותא תחות יד ישמעאל ולית מאן דבעי עלייהו רחמי ויוליף זכו עלויהו בההוא זמנא צווח קב"ה ואמ' למעני למעני אעשה ואעשה למען שמי ובדא יתער רחמי על שכינתיה ועל בנו דבגלותא. קם ר' אלעזר ואמר והא קדם דגלו ישראל ושכינתא במאי היו מקיימין שילוח הקן. א"ל רבי שמעון. ברי בגין לאתערא רחמין על אינון נפשין ורוחין ונשמתין דהוו אזלין בגלגלותא מתתרכין מגופיהון דאתחרבו דעלייהו אתמר דקב"ה בונה עלמין הוה ומחריבן דאשתארו חרבין גופיהון מנייהו ומניעו דברכאן לעילא גרים ונהר יחרב ויבש כו' ובגין אלין נשמתין דאתבריאו קדם דאתברי עלמא ולית לון גופין. בגין לאתערא רחמי עלייהו הוו מקיימי האי ופקודא כו' עכ"ל. וז"ל בזהר חדש דף סמ"ך ע"ג האי עופא כד פרח מגוזליה ואשתלח מעל בנהא מצפצפא ואזלא ולא ידעה לאן אתר אזלא מנדדא למיבד גרמה. הקב"ה דכתיב ביה ורחמיו על כל מעשיו אפי' יתושא זעירא בעלמא רחמין דיליה על כלא ההוא דממנא על עופא איתער לגבי הקב"ה והקב"ה אתער על בנוי כדין קלא נפקא קמיה ואמרה כציפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקימו כדין איהו אתער רחמי על כל אינון דאזלי מנדדי מאתר לאתר ומדיך לדוך אחרא. תבירי לבא. תבירי חילא ואיתער רחמי על כל עלמין וחש עלייהו ושביק חובייהו דמנדדן מאתרייהו וחס עלייהו ועל כל עלמא וע"ד אמר הקב"ה אשהי צפורא לבר והיא אתערת רחמין על כל עלמא. מאן גרים למיחס על עלמא ולאתערא רחמין עלייהו. ההוא בר נש דשלח ההוא צפור לגברא בתרין גוונין הכי בתער הקב"ה ואתמלי רחמין על כל אינון מארי דצערא ועל כל אינון דמנדדי מדוכתיהו ובגין כך אגריה דההוא בר נש מה כתיב ביה למען ייטב לך והארכת ימים קם ר' בון על רגלוהי וחדי ואמר בריך רחמנא דשמענא להאי קלא אלמלא לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא דיו עכ"ל. בזה נשלם הפרק בעז"ה:

פרק כא

בו מבאר ענין שני בתי מקדשים של עתיד. וגודל השגה של עתיד. ואגבן מבואר גודל שבחו של רשב"י ע"ה:

ענין שני בתי מקדשים של עתיד מבואר בפ' פנחס דף רכ"א ע"א וז"ל במתיבתא דרקיעא אתסדרו קמיה דקב"ה דכד נפקו ישראל ממצרים בעא קב"ה למעבד לון בארעא כמלאכין קדישין לעילא ובעא למבני ביתא קדישא ולנחתא לה מנו שמי רקימין ולטעא לון לישראל נציבו קדישא כגוונא דדיוקנא דלעילא הה"ד תביאמו ותטעמו בהר נחלתך. באן אתר במכון לשבתך פעלת ה' בההוא דפעל אנת ה' ולא אחרא. מכון לשבתך פעלת ה' דא בית ראשון. מקדש ה' כוננו ידיך דא בית שני ותרוויהו אומנתא דקב"ה אינון ומדארגיזו קמיה במדברא מיתו ואכנס לון קב"ה לבנייהו בארעא דאליפו עובדיהין וביתא אתבני על ידא דבר נש ובגין כך לא אתקיים ושלמה הוה ידע דבגין דהאי עובדא דבר נש לא אתקיים ועל דא אמר אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו דהא לית ביה קיומא. ביומוי דעזרא גרם חטאה ואצטריכון אינון למבני ולא הוה ביה קיומא. ועד כאן בניינא קדמאה דקב"ה לא הוה בעלמא דכתיב בונה ירושלים ה' איהו ולא אחרא. ובניינא דא אנן מחכאן ולא בניינא דבר נש דלית ביה קיומא כלל בית ראשון ובית שני יחות לון קב"ה כחדא מלעילא. בית ראשון באתכסיא ובית שני באתגלייא ההוא בית להוי באתגלייא דאתקרי בית שני דיתחזי לכל עלמא אומנותא דקב"ה חדווה שלים ורעותא דלבא בכל קיומא. ההוא בית ראשון באתכסייא אסתליק לעילא על גבוי דההוא דאתגלייא וכל עלמא יחמון ענני יקר דסחרן על גב דההוא דאתגלייא ובגו דאינון ענגין הוי בית ראשון בעובדא טמירא דסליק עד רום יקר שמייא ובניינא דא אנן מחכאן. ועד כען לא הוה בעלמא. אפילו קרתא דירושלים לא ליהוי אומנתא דבר נש דהא כתיב ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב וגו' אי לקרתא כתיב הכי כל שכן ביתא דאיהו דיורא דיליה. ועובדא דא הוה אתחזי למהוי ברישא כד נפקו ישראל ממצרים ואסתלק עד לסוף יומין בפורקנא בתראה עכ"ל:

וז"ל בתיקונים תיקון ע"א דף ס"א ע"א בההוא זמנא אתבני ביתא דשכינתא דאיהי בית הבחירה דקרא קב"ה ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב כו' ותהא מרקמא מכל ציורא דעובדא דבראשית ועלה נהרא ירושלים דלעילא מרקמא מכל מיני גוונין דנהורא ורזא דמלה ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדו דאנהרא על גבוי בההוא זמנא אתקיים בישראל לא יבא עוד שמשך וירחך לא יאסף וגו' עכ"ל:

וגודל השגה של עתיד מבואר בפ' ואתחנן דף רס"א ע"ב. וז"ל כתיב והולכתי עורים בדרך לא ידעו וגו' זמין קב"ה לאפקתא עיינין דלא חכימין ולאסתכלא בחכמתא עלאה ולאתדבקא במאי דלא אתדבקו בהאי עלמא בגין דינדעון למאריהון זכאין אינון צדיקייא

דיזכון להההיא חכמתא דלאו חכמתא כההיא חכמתא ולאו ידיעה כההיא ידיעה ולאו דביקותא כההיא דביקותא עכ"ל:

וגדל שבחיה דרבי שמעון בן יוחאי מבואר בזוהר הקדוש בפרשת שמות דף י"ד ע"א. וז"ל פתח פומיה רבי חייא ואמר חמא עינא מה דלא חמינא. אזדקף דלא חשיבנא. (ר"ל נתעלה במעלה רמה מה שלא חשב מעולם) טב לממת באשא דדהבא טבא דליק באתר דשביבין זרקין לכל עובר וכל שביבא ושביבא סליק לתלת מאה ושבעין רתיכין וכל רתיכא אתפרש לאלף אלפין ורבו רבוון עד דמטו לעתיק יומין דיתיב על כרסייא וכרסייא מזדעזעא מיניה למאתן ושתין עלמין עד דמטא לאתר עדונא דצדיקייא עד דאשתמע בכל רקעין וכל עלאין ותתאי וכלהו בזמנא חדא תוהין ואמרין הדין הוא רבי שמעון בן יוחאי דהוה מרעיש כלא מאן יכול למיקם קמיה. דין הוא רבי שמעון בן יוחאי דבשעתא דפתח פימיה למשרי למלעי באורייתא צייתין לקליה כל כרסיון וכל רקיעי וכל רתיכין וכל אינון דמשבחי למאריהון לית דפתחין ולית דמסיימין כלהו משתככין עד דלא אשתמע בכל רקיעא דלעילא ותתא פטרא. כד מסיים רבי שמעון למלעי באוריית' מאן חמי שירין מאן חמו חדותא דמשבחי למאריהון מאן חמי קלין דאזלין בכלהו רקיעין אתיין כלהו בגיניה דר"ש כרעין וסגדין קמיה דמאריהון סלקין ריחין דבוסמין דעדן עד עתיק יומין וכל האי בגיניה דר"ש עכ"ל:

נשלם שער הכולל. בעזרת יוסד שמים והדום שכלל:

אודה ה' מאוד בפי ובתוך רבים אהללנו בתודה והלל. גדול ה' ומאוד מהולל. ולגדולתו אין חקר בלב ופלל. גבורותיו ונפלאותיו מי ימלל. ומאת פניו אבקש ואתפלל. ועל עם קדוש בכלל. להטות לבבנו אליו ולשמור מצותיו כל הימים וגם לרבות הליל. ובקרוב בימינו תושע יהודה וישראל חבירים לקדש לעיני כל חי את שמו הגדול אשר מפשעינו מחולל. ויבנה כמו רמים מקדשו בראש הרים ותלול. אמן.

ביאור הגבולין מספר יהושע

הועתק מספר קצוי ארץ בקצרה עם תוספת ביאור בסייעתא דשמיא כאשר יראה המעיין:

סימן ט"ו

פסוק ז' אשר נוכח למעלה אדומים אינו מובן אם היו עומדים נוכח זה מול זה מצפון לדרום או ממזרח למערב אך הדעת נוטה שפירושו מצפון לדרום ועכ"ז לא ידוע אם היה מעלה אדומים לפנים מן החוט אם מחוץ לחוט אך מלשון רש"י שכתב נמצא הנחל חוץ מן החוט נראה שמפרש שמעלה אדומים לפנים מן החוט וצ"ע. פסוק ח' ימה אינו ידוע

אי קאי על מערב של גיהנם או על מערב של כל ארץ ישראל. פסוק ט' ותאר הגבול בעלה. ז"ל ס' קצוי ארץ החוט יוצא עוד בבליטתו וגבול יהודה מרחיב עד בעלה וכן פי' רש"י בזבחים עכ"ל. ונראה מדבריו שבעלה אינה בגבול יהודה אלא שהגבול היה מרחיב עד בעלה ולא בעלה בכלל. פסוק ל"ב ברש"י ובפרטן אתה מוצא שלשים ושמונה כשתדקדק בחשבון צריך לחשוב בפסוק כ"ה וחצר חדתה לשתי עיירות גם וקיריות חצרון לשתי עיירות אף שלא כתוב וחדתה וחצרון בוי"ו וצ"ע:

סימן ט"ז

פסוק א' מירדן יריחו למי יריחו מזרחה. ז"ל ס' ק"א למזרח מתחיל הגבול מירדן יריחו והלך למי יריחו ויריחו לא היה בגבול בני יוסף רק בגבול בנימין כו' עכ"ל. פסוק ג' והיו תוצאותיו ימה ז"ל ס' ק"א ולא הספיק לפרש כל מיצר דרומה של בני יוסף עד הים הגדול לפי שגבול בנימין היה מפסיק ביניהם מעטרות אדר אשר מנגב לבית חורון התחתון עד גבול בני יהודה ועדיין לא נתפרש לכך סתם והיו תוצאותיו הימה עכ"ל. פסוק ה' ויהי גבול בני אפרים כו' ז"ל ס' ק"א אפרים ומנשה חלקו ביניהם כל אחד נטל חלק בפני עצמו כמ"ש לקמן סי' י"ז פסוק י' נגבה לאפרים וצפונה למנשה ומיצר דרומה של אפרים כבר מפורש למעלה מהירדן עד הים הגדול ועתה מפרש רוחב גבולו מן הדרום לצפון. ומ"ש מזרחה עטרות אדר עד בית חורון העליון ר"ל עטרות אדר היה במיצר דרומה של אפרים והיה רוחבו מגיע לצפון עד בית חורון העליון עכ"ל. פסוק ו' המכמתת מצפון ז"ל עכשיו מפרש עד היכן הגיע רוחבו עוד להלן ואמר מבית חורין הלך הגבול למערב למכמת' מצפון ר"ל שמכמתת היה למטה לצד מערב תחת בין חירון ומתחילה היה החוט הולך מבית חורון לצד מערב מעט עד שעבר צפון מכמתת ושוב התחיל להתרחב רוחב גבול מזרח שלו לצד צפון ומ"ש בפסוק ונסב הגבול מזרחה תאנת שילה פי' מצפון המכמתת התחיל עוד להרחיב הגבול לצפון למזרח תאנת שילה ועבר אותו ממזרח ינוחה פי' החוט יוצא עוד בבליטתו והגבול מרחיב עד למזרח ינוח כל זה היה רוחב גבול אפרים מעטרות אדר עד יניח ועתה חוזר ומפרש מינוח למזרח ולמערב וזה שאמר בפסוק ז' וירד מינוחה למזרח עטרות ונערתה שהם למעלה כנגד מזרח ינוח ופגע בירחו שהיה עוד למעלה למזרח. ויצא הירדן מיריחו היה המיצר הולך למזרח אפרים הירדן מדרום לצפון ר"ל שהירדן היה גבול מזרח של אפרים מדרום לצפון ושם במיצר צפון היה עיר ושמה תפוח וזה שאמר בפסוק ח' מתפוח ילך הגבול ימה נחל קנה פי' מתפוח יסוב החוט מדת אורך הארץ ממזרח למערב לנחל קנה מנגב לנחל כמש"כ בגורל מנשה והיו תוצאותיו הימה פי' מנחל קנה הלך הגבול למערב ים הגדול. ועירם אלה מתפוח עד נחל

מנה היו לאפרים בתוך ערי מנשה כמו שמפורש בגבול מנשה. עכ"ל ס' קצוי ארץ בשינוי לשון קצת. ומ"ש (בפסוק ח') זאת נחלת מטה בני אפרים וגו' והערים המבדלות וגו' ז"ל ר"ל עם הערים המבדלות שהרי כתוב כאן מתפוח ירד הגבול ימה נחל קנה ר"ל למערב ארץ ישראל לנחל קנה ומתפוח עד נחל קנה היה לאפרים בתוך ערי מנשה כו' עכ"ל:

סימן י"ז

פסוק ז' מאשר המכמתת אשר על פני שכם ז"ל גבול דרום **אֲשֶׁר** היה צפון מנשה כמש"כ לקמן ובאשר יפגעון מצפון. והיה רוחב גבול מנשה מאשר דהיינו מצפון והלך לדרום עד גבול אפרים עד המכמתת אשר על פני שכם וזהו מכמתת הנאמר בגבול בני אפרים וירד הגבול היהה המכמתת מצפון וזה שכתוב מאשר המכמתת אשר על פני שכם ר"ל רוחב גבול מנשה עם הערים שהיה לאפרים על גבול מנשה ואח"כ מפרש עד הימין הגיע הרצועה שהיה לאפרים על גבול מנשה ואמר והלך הגבול אל הימין ר"ל מכמתת הלך חוט המיצר ממערב למזרח אל עיר ששמה ימין ולתרגם יונתן משמע מיצר דרום כמו צפון וימין ועוד הלך הגבול למעלה אל יושבי עין תפוח זה היה חוט מיצר דרומי של הרצועה במה שהיה לאפרים על גבול מנשה דהיינו ממכמתת שהוא לצד מערב עד תפוח שהוא לצד מזרח וחוזר ומפרש הפסוק למי היה אותו רצועה ואח"כ מפרש הפסוק מיצר צפון אותה רצועה דהיינו בפסוק ח' מפרש הפסוק למי היתה אותה רצועה וז"ש למנשה היתה ארץ תפוח הכפרים והחצרים ותפוח העיר עצמה אל גבול מנשה לבני אפרים ובפסוק ט' נפרש מיצר צפון אותה הרצועה וז"ש וירד הגבול נחל קנה ר"ל מתפוח הלך הגבול הצפוני למערב לנחל קנה ומ"ש הפסוק ערים האלה לאפרים בתוך ערי מנשה ר"ל לא תפוח לבד היה לאפרים על גבול מנשה אלא כל הערים שבתוך אותה רצועה שהיה לאפרים בתוך ערי מנשה היה נחל קנה במקצוע צפונית מערבית עד חכמתת שהיא בדרומית מערבית ומשם למזרח עד תפוח שהיא במקצוע צפונית מזרחית של הרצועה עד עין של תפוח שהוא מקצוע דרומית מזרחית של הרצועה אבל כל רחב רוח מזרחית של אפרים היה מרחיב עוד לצד דרום דהיינו מעין תפוח הלך עוד מיצר המזרחי לצד דרום עד יריחו שהיה עומד אצל מקצוע דרומית מזרחית של אפרים ונחל קנה נקרא על שם העיר קנה שהיתה כנגדו בגבול אשר. ומ"ש בפסוק ט' נגבה לנחל ר"ל חוט המיצר מתפוח הלך בדרומה של נחל והוא צפון מרצועה שהיה לאפרים על גבול מנשה ומנגב לנחל ירד הגבול ימה לים הגדול והוא צפון אפרים כמש"כ גבול בני אפרים בסי' ט"ז פסוק ח' מתפוח הלך הגבול ימה נחל קנה והיו תוצאותיו הימה ומ"ש בפסוק זה וגבול מנשה מצפון לנחל ר"ל אחרי שכתב מיצר דרום מנשה חוזר ומפרש מיצר צפון מנשה

והיה מצפון לנחל נמצא שרוחב הגבול מנשה כל רוחב הנחל עכ"ל בשינוי לשון קצת לתוספת ביאור. פסוק י' נגבה לאפרים וצפונה למנשה ז"ל ר"ל אפרים נטל חלקו בדרום של אותה רצועה שבין יהודה לשאר שבטים ומנשה נטל חלקו בצפון של אותה רצועה שבין יהודה לשאר שבטים ולא קאי על נחל קנה שאפרים נטל מדרום הנחל ומנשה מצפון א"כ רוחב הגבול של מי היה כי הערים שהיו לאפרים על גבול היה מנגב לנחל כנ"ל אלא ע"כ שקאי על חלק הארץ שבין יהודה לשאר שבטים ומ"ש ויהי הים גבולו ר"ל מיצר מערב מנשה היה הים הגדול שהוא מערב הארץ ומ"ש ובישכר במזרח ר"ל מזרח מנשה פגע במערב יששכר ולכך לא נזכר הירדן בגבול מנשה כי מה שהיה שלו לבד לא הגיע עד הירדן עכ"ל. ברש"י לצד הארץ שבין בני יהודה לבני יוסף נראה להגיה שבין בני יהודה לשאר שבטים וכן בספר קצוי ארץ כתוב בזה הלשון וק"ל:

סימן י"ח

פסוק י"א ויצא גבול גורלם בין בני יהודה ובין בני יוסף ז"ל בנימין ג"כ לקח בחיי יהושע ולא היה צריך לפרש מיצר גבול בנימין כי צפון יהודה הוא דרום בנימין ודרום בני יוסף הוא צפון בנימין וכבר נתפרש מיצרי גבוליהם רק בשביל מיצר מערבי של בנימין שעדיין לא נתפרש ושאר דברים שנתחדשו בו לכך נשנית עכ"ל. פסוק י"ב ויהי להם הגבול לפאת צפונה ר"ל מיצר צפונית מזרחית שלו התחיל מן הירדן ועלה אל כתף יריחו מצפון ממזרח למערב נמצא יריחו לפנים מן החוט בגבול בנימין ולמזרח יריחו היה עיר ושמה גלגל ושם המלון אשר לנו בו בלילה הראשונה בעברם את הירדן ושם הקים י"ב אבנים ולא זו היא גלגל האמור בגבול בני יהודה כמש"כ יהושע ט"ו וצפון' פונה אל הגלגל. ומ"ש ועלה בהר ימה ר"ל מיריחו עלה הגבול על ההר שהיה למזרח בית און עיין מה שכתבתי לעיל בגבול בני יוסף. ומ"ש והיו תוצאותיו מדברה בית און ר"ל במדבר בית און כלה חוט המיצר לילך בקו השוה ממזרח למערב רק התחיל לעקם באלכסון לדרום וגבול בנימין מתקצר כמו שהוכחתי לעיל בגבול בני יוסף עכ"ל:

פסוק י"ב ועבר משם הגבול לוזה ז"ל ר"ל ממדבר בית און יצא חוט המיצר באלכסון לדרום לבית אל ומבית אל יצא ללוז כו' ומ"ש וירד הגבול עטרות אדר ר"ל כל זה יצא חוט המיצר וגבול בנימין מתקצר עד עטרות אדר עכ"ל:

פסוק ט"ו ברש"י ולא ידעתי איזה ים הוא ז"ל ספר קצוי ארץ לפי שאי אפשר לומר שימה פירושו למערב כי אדרבא החוט הלך למזרח ודבר זה אי אפשר לרש"י לכתוב בגבול יהודה סי' ט"ו ובפסוק י' ונסב הגבול מבעלה ימה אל הר שעיר ששם אינו מוכרח שיש לומר שפירושו למערב ששם מונה ממזרח למערב ומ"ש בפסוק ויצא אל מעין מי

נפתוח כו' ר"ל חוט המיצר יצא וגבול בנימין מרחיב עד עין רגל כמו שמפורש בגבול בני יהודה עכ"ל. בפסוק מי נפתוח ז"ל הרד"ק ואמרו כי מעין נפתוח הוא עין עטם הנזכר בדרז"ל עכ"ל:

פסוק י"ז ותאר מצפון אפשר לפרש שקאי על צפון עין רוגל ועין רוגל היה חוץ לגבול בנימין וצ"ע. אל גלילות ז"ל ספר קצוי ארץ הוא גלגל הנאמר בגבול בני יהודה עכ"ל:

פסוק י"ז ועבר אל כתף מול הערבה צפונה ז"ל ר"ל מצפון הערבה עכ"ל:

פסוק י"ט ועבר הגבול אל כתף בית חגלה צפונה ז"ל ר"ל לצפון של בית חגלה נמצא בית חגלה בתוך גבול יהודה וכן בית הערבה בתוך יהודה וקשה שכאן (ור"ל בפסוק כ"ב) מונה בית הערבה בתוך ערי בנימין וכן בית חגלה (ר"ל בפסוק כ"א) מונה כאן לבנימין וצ"ל ששני בית הערבה היו ובית חגלה היה לבנימין על גבול יהודה כמו שהיה לאפרים על גבול מנשה עכ"ל:

סימן יט פ"ו

ערים שלש עשרה כשתדקדק תמצא ארבע עשרה וע"כ צ"ל שב' שמות הכתובים כאן חושב לעיר אחד:

פסוק יו"ד ויהי גבול נחלתם עד שריד זו לשון ספר קצוי ארץ לפי שעדיין לא נתפרש סביב לגבולו שום שבט שנוכל לתת סימן לאיזה מקום היה שריד ואדרבא שאר השבטים שלקחו אחריו הם נסמנים בו לכך כתיב עד שריד ומפרש והולך מהיכן בא חוט המיצר לשריד ולהיכן הלך משריד וממילא נשמע מאיזה מקום היה שריד דהיינו במקצוע צפונית מזרחית וגבול זבולון מתחיל לפרש ממקצוע צפונית מערבית ואמר בפסוק י"א ועלה גבולם ר"ל ממערב למזרח בגבול צפוני עד שבא לשריד:

ומ"ש הפסוק לימה ומרעלה ר"ל שימה ומרעלה מקצוע צפונית מערבית אח"כ אמר הפסוק ופגע בדבשת ופגע אל הנחל אשר על פני יקנעם ושם היה שריד במקום מזרחית צפונית:

וז"ש (בפסוק י"ב) ושב משריד קדמה מזרח השמש ר"ל ממקצוע צפונית מזרחית הלך הגבול לדרום על גבול כסלות תבור ר"ל שהגבול הלך במערב לכסלות תבור ומשעבר את כסלות תבור התחיל לעקם הגבול לצד מזרח:

וז"ש הפסוק ויצא אל הדברת ועלה יפיע ר"ל שהדברת ויפיע עמדו בדרום כסלות תבור זה למעלה מזה בגבול ישששכר נמצא כשהגבול זבולון מתעקם מממערב כסלות תבור לצד מזרח הלך הגבול בדרום הדברות ויפיע וכשעבר יפיע התחיל להתעקם לצד דרום דהיינו במיצר המזרחי מצפון לדרום:

וז"ש (בפסוק י"ג) ומשם עבר קדמה מזרחה גיתה חפר ומשם הלך לעמק קצין ויצא רימון המתואר הנעה כפי' רש"י כל זה יצא חוט המיצר מצפון לדרום על פני מזרח עכ"ל:

פסוק י"ד ונסב אותו הגבול מצפון חנתן זו לשונו ר"ל שממקצוע מזרחית דרומית הלך הגבול בדרום שלו לצד מערב ואמר הפסוק שהלך הגבול לצפון שחנתן לא היה בגבולו והלך הגבול עוד לצד מערב:

וז"ש הכתוב והיו תוצאותיו גי' יפתח אל ר"ל בני יפתח אל כלה חוט מיצר דרומי של זבולון וממילא נדע מיצר מערבי וע"כ מוכח ששריד היה במקצוע צפונית מזרחית של זבולון שהרי כסלות תבור היה סמוך לאזנות ואזנות תבור היה בגבול נפתלי במיצר דרומו שהוא צפון זבולון כמו שכתוב בגבול נפתלי ושב הגבול אזנות תבור ופגע בזבולון נמצא אם היה שריד במיצר אחר לא היה אפשר שיהיה כסלות הנאמר בגבול זבולון סמוך לאזנות הנאמר בגבול נפתלי. וכן מוכח מגבול אשר שכתב ופגע בזבולון ובני יפתח אל ואם לא היה שריד במקצוע צפונית מזרחית לא היה גי יפתח אל אצל אשר:

ודע שגבול זבולון לא הגיע להירדן למזרחו ולא להים הגדול במערבו של מזרחו ולמערבו היו שאר שבטים מפסיקים בינו וזה הוא שכתב רש"י ביחזקאל מה שלקחו ב' או ג' שבטים ברצועה אחת ממזרח למערב כו' לא מצינו שיהיו ברצועה ממזרח למערב ג' שבטים אלא ברצועה שיהיה בזבולון עכ"ל:

פסוק ט"ו וקטת כו' עד סוף הפסוק לא ידוע היכן עמדו אם בגבול המערבי שלו או לפנים מן הגבול גם מה שכתוב שתים עשרה אינו מובן החשבון:

פסוק י"ח ויהי גבולם כו' זה לשון ספר קצוי ארץ גבול יששכר אין צריך לפרש שכיון שמפרש שאר מצרי השבטים שהיו לגבולו סביב ממילא נשמע מצריו אצל הירדן לא יגבול אותו לכך כתיב והיו תוצאות גבולם הירדן ר"ל שחוט מיצר דרומו וחוט מיצר צפונו כלו בירדן והירדן יגבול אותו למזרח ולא הגיע גבולו לים הגדול לכך לא נזכר ים הגדול בגבולו כי שאר שבטים מפסיקים בינו לים הגדול עכ"ל. **אך** גם לפי פירושו אינו מובן מה שחושב הפסוק מפסוק י"ח עד פסוק כ"ג באיזה מיצר היו עומדין וק"ל:

פסוק כ"ה ויהי גבולם וגו' זו לשונו גבול בני אשר מתחיל גם כן לפרש ממקצוע צפונית מערבית כמו שהתחיל לפרש גבול בני זבולון ואח"כ מיצר מזרח וע"כ לומר כן שאם היה מתחיל לפרש ממיצר אחר מהצדדין אי אפשר להמצא שיהא עיר קנה כנגד נחל קנה כנגדו בגבול מנשה ושיהא צדון סמוך לזבולון כמו שכתוב זבולון לחוף ימים ישכון וירכתו על צידון וכן לא ימצא ופגע בזבולון ובני יפתח אל וכמה דברים לא תוכל צאת ובא:

ויהי גבולם ממקצוע מערבית צפונית למזרח חלקת וחלי כו' עד משאל ומשאל היה במקצוע מזרחית צפונית עכ"ל:

פסוק כ"ו ופגע בכרמל הימה כו' ר"ל לפי שחוט המיצר הלך ממערב למזרח באלכסון לדרום פגע במערב של כרמל ובשיחור לבנת עכ"ל וק"ל:

פסוק כ"ז ושב מזרח השמש ר"ל ממשאל התחיל חוט המיצר לילך מצפון לדרום והוא מזרח **אָשֵׁר** לבית דגן ופגע בזבולון ובני יפתח אל ר"ל כל זה יצא חוט המיצר מצפון לדרום עד גי יפתח אל וגי יפתח אל היה במקצוע דרומית מערבית של זבולון כמו שכתוב במיצר דרומו של זבולון והיו תוצאותיו גי יפתח אל ומה שאמר הכתוב ובגי יפתח אל צפונה ר"ל שפגע בצפונה של הגי. וכן ראיתי במפרשים. וכן משמע בת"י. ובן מורה הטעם שתחת לצפונה שנמשך למעלה לגי יפתח אל ומה שאמר הכתוב בית העמק ונעיאל ר"ל שהגי היה אצל בית העמק ואצל נעיאל ומשום הכי ויצא אל כבול משמאל ר"ל מהגי התחיל חוט המיצר לצאת אל כבול משמאל דהיינו לצפונה של כבול וחוט המיצר הלך ממערב למזרח לכך כתיב ויצא עכ"ל:

(**ביאור** דבריו מה שבתוב וחוט המיצר הלך ממערב למזרח ר"ל כיון שהגיע גבול המזרחי של אשר לצפון הגי. שוב התחיל גבול המזרחי להתעקם למעלה ממזרח כעין רצועה. דהיינו ארוכה ממזרח למערב וקצרה מצפון לדרום ועבר אותו הרצועה למעלה למזרח כנגד אלו המקומות שנזכרו בפסוק כ"ח עברן ורחב והמון וקנה עד צידון רבה כל זה יצא חוט המיצר מהגי עד צידון נמצא הגי הוא במערב הרצועה וצידון הוא במזרח הרצועה וזהו שכתב בלשונו הלך ממזרח למערב ומכל מקום עדיין מיירי כאן הכל ממיצר המזרחי שלו עד כאן):

עוד וזה לשונו וצידון היה סמוך לזבולון כמו שכתוב וירכתו על צידון ומה שאמר בפסוק כ"ח ורחב לא זו רחוב שאצל חמת כמו שכתוב עד רחוב לבוא חמת שזה היה במקצוע צפונית מערבית והוא שנא' לקמן בפ' למ"ד. ועומה ואפיק ורחב זה היה סמוך לחמת עכ"ל:

פסוק כ"ט ושב הגבול וגו' זו לשונו ר"ל מצידון התחיל חוט המיצר של הרצועה לשוב מצפון לדרום עד עיר מבצר צר וצר וצידון היו סמוכין כמהלך יום:

ומה שאמר הפסוק ושב הגבול חוסה ר"ל מיצר חזר והתחיל חוט המיצר לילך ממזרח למערב בדרום הרצועה לחוסה ומחוסה לכזיב ומכזיב לים הגדול. וזה שאמר הכתוב והיו תוצאותיו הימה מחבל אכזיבה ר"ל מאכזיבה שהיא כזיב היה הולך תוצאת הגבול הימה ר"ל לים הגדול ופי' מחבלי אכזיבה ר"ל גורל כזיב כמו חבלים נפלו לי בנעימים עכ"ל:

פסוק למ"ד ועומה ואפיק ורחב זה לשונו ר"ל ערים אלה היו אצל ים הגדול במערבו של אשר ורחב היה במקצוע מערבית צפונית אצל חמת עכ"ל:

פסוק ל"ג ויהי גבולם זו לשונו גבול בני נפתלי לא הוצרך לפרש לפי שהיה גורלו במיצר צפון ארץ ישראל וכבר מפורש בואלה מסעי רק ממקום שהתחיל מיצר דרומו ממזרח למערב ועד היכין הגיע גבולו לארכו הוצרך לפרש לכך מקצר עד והיו תוצאותיו הירדן שמיצר דרומו התחיל להלאה מכנרת דהיינו מהירדן וזה שכתוב בפרשת וזאת הברכה ים ודרום ירשה ר"ל ים כנרת ועוד לדרומו של כנרת עד הירדן עכ"ל:

פסוק ל"ד ושב הגבול אזנות תבור זה לשוני ר"ל מן הירדן שב חוט המיצר ממזרח למערב לאזנות תבור ויצא משם חקקה ר"ל ועוד יצא חוט המיצר ממזרח למערב לחקקה ופגע בזבולון מנגב ר"ל שנגב נפתלי פגע בצפונו של זבולון עד כאן לשונו:

ומ"ש ובאשר פגע מים הוא פשוט ר"ל מערב נפתלי פגע במזרחו של אשר:

ומ"ש וביהודה הירדן מזרח השמש לא פירש ספר קצוי ארץ כלל בזה ובאמת אינו מובן כלל שלפי משמעות הפסוק יורה שמזרח נפתלי פגע ביהודה ובירדן וזה ודאי אינו כי איך שייך גבול בני יהודה אצל מזרח נפתלי שהרי כמה שבטים מפסיקים ביניהם שיהודה במיצר דרומו של ארץ ישראל ונפתלי במיצר צפונו ועוד שהירדן לא היה כלל בגבול יהודה רק בגבול בנימין כמו שמבואר לעיל בגבול יהודה וצריך עיון גם אינו מובן התחלת הגבול שמתחיל הפסוק לפרש גבול נפתלי בפסוק ל"ג. ויהי גבולם מחלף מאלון וגו' עד לקיים באיזה מיצר חושב הפסוק אותן העיירות אם מיצר מזרח לבד ומתחיל ממקצוע צפונית מזרחית וחושב עד והיו תוצאותיו הירדן או שחושב בדיליו כל השלשת מצרים דהיינו מערב צפון מזרח עד שבא להירדן למקצוע דרומית מזרחית:

פסוק מ"א ויהי גבול' נחלת צרעה ואשתאול וגו' זה לשונו ערים אלה היו משל יהודה כמו שחשב ביהושע ערי אבר ליהודה ולפי שהיה חלק בני יהודה רב לפיכך נטלו בני דן גם כן בגורלו כמו שכתוב לעיל בגרל בני שמעון וכן כתב רש"י ביחזקאל מ"ח:

ומ"ש בפסוק מ"ג אלון ותמנתה ועקרון ערים אלה היו ג"כ של יהודה כמו שכתוב ביהושע ט"ו ועבר תמנה וגו'. **ומ"ש** רש"י בזאת הברכה שדן נטל בתחילה בצפונית מערבית עקרון ובנותיה כו'. ולא ספקו להם באו ולחמו עם לשם והיא בצפונית מזרחית נמצא משמעות רש"י שם שעקרון היה בצפונית מערבית לא"י ולפי הנראה היה עקרון בגבול יהודה שהוא דרום א"י ואפשר לומר שמ"ש רש"י צפונית מערבית ר"ל ליהודה אך אין לשון רש"י משמע כן מיהו אפשר לומר לפי שמירושלים עד הנהר פרת שהוא לצפון א"י היה ט"ו יום כדאיתא במסכת תענית דף י' וארץ ישראל היה ארבע מאות פרסה

נמצא מצפון יהודה ששם היה ירושלים לדרום א"י היה כ"ה יום ומירושלים והלאה היה מיצר יהודה מרחיב לעקרון לצפון א"י ושפיר י"ל על עקרון שהיא בצפונית מערבית לא"י לפי חלק רוחב הארץ אי נמי יש לומר שב' עקרון היו אחת בדרומית מערבית והיא של יהודה ואחת בצפונית מערבית והיא של דן מיהו כאן משמע שהוא עקרון שאצל תמנה שהיו סמוכין זה לזה כח"ש יהושע ט"ו ואלון ועקרון ותמנא:

ומ"ש ויעלו בני דן וילחמו עם לשם ולשם היא מערת פמים כדאיתא בב"ב דף ע"ד ולשם היה סמוך לבשן כמ"ש יזנק מן הבשן והגיע גבולם מבשן עד מקצוע מזרחית צפונית לא"י ועד נייקום שהירדן נופל בכנרת ומתקרב לא"י עד כאן לשונו ספר קצוי ארץ סליק בס"ד גבולי ארץ ישראל של ספר יהושע והא לך הציור של הגבולין הועתק מספר קצוי ארץ:

ביאור בנין העתיד

סימן מ'

הגם הלום ראיתי אחרי רואי גודל מעלת העוסק במקרא מדת בנין הבית העתיד תוב"ב וביד האיש קנה המדה והיא עומד בשיעור להעלות עליו כעטרת תפארת עוסק בבנינה כאשר הראתיך בעיניך ושמה למעלה בפ"ב משער הניצוץ בשם ילמדנו ועי"ש:

והנה פי' רש"י ז"ל עמוק מי ימצאנו מגודל הקצור בפירושו אשר לזה הערתו בקדושה קם אחריו ובנה בית המלוא למלאות דבר קדשו הגאון בעל תוספות י"ט בספר צורת הבית שחיבר ואף גם זאת משם בארה היא הבאר הטיב לבני דורו שלבם רחב כפתחו של אולם אבל אנן אם הראשונים וכו'. לכן בכדי לזכות את הרבים אנשים כערכי אמרתי אלכה נא ואספתי באמרים אחרי הקוצרים ביאור קצר מבעל צורת הבית וספר מצודת דוד ושמו אותם איש איש על דגלו באותות על סדר הפסוקים ובקצת תוספת ביאור בעז"ה בכדי שיהא פי' בנין יחזקאל ערוך בטיב פירושו כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני כל האדם וכל אדם יקח מן המוכן לפניו להבין ולהורות את צורת הבית בכל מוצאיו ומובאיו ולא יצטרך לחפש אחריו אנה ואנה. היום הזה אחל. בעזר המוחל. ולא איחל. ינקני משגיאות אשר לבי זוחל:

פסוק ב' סוף פסוק ועליו כמבנה עיר מנגב. מצורת הבית העיר בדרום והבית בצפון כמו שמפורש בסוף הספר:

פסוק ה' והנה חומה מבחוץ לבית זה חומה נמוכה והיתה מרובעת חמשה מאות קנים וכל קנה שש אמות וכל אמה ואמה וטופח באמה בת חמשה. וימד את רחב הבנין. כלומר עובי החומה קנה אחד וקומה קנה אחד שחומה זו היתה נמוכה ששנינו כל

הכתלים שהיו שם היו גבוהים חוץ מכותל מזרחי שהכהן השורף את הפרה עומד בהר המשחה ורואה פתח ההיכל כו'. כן כתב רש"י ז"ל אף על פי שיש להבין פשט הכתוב שסביב כל הר הבית היתה חומה זו נמוכה לא בלבד למזרח אכן מאחר שבני בית שני בנאוהו במקצת דומה לזה הבנין לכן הביא רש"י זו המשנה כצורתה ולא חילק בין בנין לבנין אחרי באפשר לפרש שהכתוב מסכים לבנין ההוא שהרי במזרח היה עומד כנלמד מעניינו:

פסוק ו' ויבא אל שער אשר פניו דרך הקדימה ויבא במעלותיו ששיפוע ההר הולך ועולה מן החומה נמוכה שנקרא חיל בבית שני עד עזרת נשים ועזרת נשים החלל שלה ממזרח למערב אורך שלש מאות ושבעה עשר אמות ורחבה מצפון לדרום שלש מאות ושנים עשר אמות והחומה המקיף את החלל הזה עוביה ששה אמות ובאמצע כותל מזרחי היתה פתח חללה עשר אמות נמצא שנשאר מן השלש מאות ושנים עשר אמות כתיפות לפתח קנ"א אמות מכאן וקנ"א אמות מכאן. (וז"ל ספר מצודת דוד) ודע כלל אחד שחלל עזרת נשים היה ממזרח למערב שלש מאות ושבעה עשר אמה ומצפון לדרום היה שלש מאות ושנים עשר אמה חללו ובתוך החלל הזה של עזרת נשים היה נבנה בתוכו עזרת ישראל והאולם וההיכל וקדבי קדשים וכל התאים והלשכות וגם אחר כל הבנינים האלו עדיין נשאר פנוי מצפון הכותל של כל הבניינים הי"ל עד צפון כותל של עזרת נשים כפי השיעור שמבואר בפסוקים וכן בדרום נשאר כפי השיעור הנ"ל שנשאר בצפון וכן ממזרח של עזרת ישראל עד כותל המזרחי של עזרת נשים נשאר מקום פנוי כפי השיעור שמבואר בכתוב וכן מכותל מערבי של קדשי קדשים עד כותל מערבי של עזרת נשים נשאר גם כן מקום פנוי כפי השיעור המבואר בפסוקים ואין שיעור המקום הפנוי שמגיע עד כותל המערבי של עזרת נשים שוה להשיעור של המקום הפנוי שמגיע עד כותל המזרחי של עזרת נשים הכל מבואר מן הפסוקים וכמו שמבואר גם כן בספר צורת הבית עכ"ל ספר מצודת דוד. ובפסוק י"ט אעתיק בעז" לשון צורת הבית בזה:

פסוק ח' וימד את אולם השער מהבית. והיתה בליטתו לצד פנים דהיינו לצד עזרת ישראל ומשך בליטתו מן המזרח למערב היתה שמונה אמות:

פסוק ט' ואילו. דהיינו אילנות עגולין עשוין מאבני גזית ועומדין בפתח של אולם אחד מימין ואחד משמאל במקום סיפים במקום מזוזות ועוביין מדרום לצפון קנה אחד לכסות עובי החומה של אולם כמו שפירש רש"י בפסוק ז' אך עוביה עיגולן מן המזרח למערב היה רק שני אמות ועם משך שמונה אמות של אורך הכתלים הם עשר אמות ממזרח למערב נמצא עוביה הכתלים של אולם זה הן הכתלים הן הסיפים עובין ששה אמות

מן הצפון לדרום וחלל שלו מן הצפון לדרום היתה שלש עשרה אמות שהיו הכתלים שלו מרובים מן השער אמה וחצי מכאן ואמה וחצי מכאן:

פסוק יו"ד ותאי השער דרך הקדים שלשה מפה וגו' דע שבליטת התאים היה מבחוץ לצד חומה נמוכה שלשה בצפון השער ושלשה בדרום השער חלל של כל אחד ואחד קנה על קנה וכתלים שבין התאים עובין חמש אמות והתאים הצפונים היו משוכים מהשער שתי אמות וחצי וכן הדרומים נמצא עובי כותל הדרומי של התא הראשון של הצפוניים ועובי כותל הצפוני של אולם שהוא אצל השער מבפנים כנ"ל כלים זה כנגד זה שהכותל אולם עוביו ששה וכותל התא חמש והוא נמשך אמה אחת לתוך כנגד עובי כותל האולם וכן לדרום הוא להיפך ונמצא שחלל התא הראשון של הצפוניים התחיל כנגד כלות עוביה כותל הצפוני של אולם מבפנים וכן הדרומים כנגד כלות עובי כותל הדרומי של אולם וזה פירש בפסוק י"ב וגבול לפני התאות אמה אחת וגו' והתא שש אמות מפה ושש אמות מפה דהיינו החלל של התא הראשון היה משוך שש אמות מפה דהיינו מהחלל של אולם שמבפנים:

פסוק י"ג מגג התא לגג ז"ל מצודת דוד ר"ל כי הגג היה מונח על חללי התאים ולא על עובי הכתלים עכ"ל. וכן מבואר בצורת הבית. פתח כנגד פתח. הכל כמו פי' רש"י וכן בכותל הצפוני הדרומי של עזרת נשים היה עשוי שער ואולם ותאים הכל כתבנית כותל המזרחי אלא שלא היו מכוון באמצע כמו בכותל מזרחי כי הכתפים של השערים הללו של כותל הצפוני והדרומי לצד מזרח היו קנ"א אמות כמו בכותל המזרחי אבל הכתפים של צד מערב היו קנ"ו אמות וחלל השערים עשר בין הכל שלש מאות ושבעה עשר אמות של החלל:

פסוק ט"ז לשער סביב סביב. מצודת דוד ר"ל מב' הכתיפות של פתח התאים. ומ"ש וכן לאלמות ר"ל וכן היה לכל האולמות בהחלונות ההם (וחלונות סביב סביב) ועוד היו חלינות להתאים ההם שמזה ומזה והיו פינים לכותל הפנימה והיא כותל עזרת נשים שהיא פנימה להם והיא להם לכותל מאחריהם עד כאן לשונם:

פסוק י"ז והנה לשכות. מצודת דוד ר"ל עומדת בחללה עכ"ל:

פסוק י"ח והרצפה אל כתף השערים לעומת אורך השערים הרצפה התחתונה עד כאן לשונו הפסוק והיא נקראת רצפה ללשכות שעליה הכל כמו שפי' רש"י עד כאן לשונו. מצודת דוד הרצפה התחתונה ר"ל תחתיות הרצפה היה מכוון מול גובה השערים דהיינו חמשים אמה מן הקרקע ובליטתה למעלה והלשכות עליה עכ"ל:

פסוק י"ט וימד רוחב מלפני השער התחתונה וגו' זה שער של עזרת נשים ונקראת תחתונה לפי שהיא בשיפולי ההר יותר מעזרת ישראל (לפני החצר הפנימי מחוץ מאה אמה) וחצר הפנימי הוא עזרת ישראל והיה עוד באמצע רוחב חלל של עזרת נשים והיה לו שלשה כתלים מזרח צפון דרום ועובין של ששה ששה אמות וחללו מאה על מאה נמצא שחללו ועובי כותליו של צפון ודרום הוא מאה ושנים עשר אמות באמצע חלל של עזרת נשים נשאר משלש מאות ושנים עשר אמה של חלל עזרת נשים מאה אמה לצד דרום מאה אמה לצד צפון ומחלל שלש מאות ושבעה עשר אורך של עזרת נשים היה כמו כן מאה אמה לצד מזרח של עזרת ישראל וכותל מזרח של עזרת ישראל היה ששה וחללו תאה הרי שש מאות וששה נמצא נשאר לצד מערב מאה ואחד עשר אמה ובאמצע חללו של עזרת ישראל צד מזרח צון ודרום היה גם כן שערים ותאים ואולמות הכל כמו בעזרת נשים ולא היה שום שינוי אלא שאולם של עזרת נשים היה לצד פנים ואולם של עזרת ישראל היה לצד חון נמצא שהיה אולם כנגד אולם ודבר נוי הוא זה צורת הבית. ועוד זה לשונו ונאמר שהיו בנויים (ר"ל האולמות של עזרת ישראל) חוץ מתאי השער ולא בין התאים שאלו היו בין התאים לא היו נראין לחוץ שכל משך בליטת האולם רק עשר ותא היה ששה וכותלו חמשה הרי בליטת התא עם כותלו אמה יתירה מכאולם ולכן נראה שאולם בעזרת ישראל היה חוץ מן התאים וכותל אולם בנוי בקצה התא כנגד כותלה ויוצא אמה יתירה שכותל אולם היא ששה והרי הוא משוך מחלל השער תאה ומחצה מכאן וכן מכאן שיהיה ע"כ אורך האולם שלשה עשר אמות כאותו של עזרת נשים. (מצודת דוד) (מחוץ מאה אמה) ר"ל מחוץ לחצר הפנימי והוא החלל של עזרת נשים ממזרח למערב עד כותל מזרחית של עזרת ישראל היה מאה אמה עכ"ל:

פסוק כ"ה מצו"ד. וחלונים לו. ר"ל לכל אחד מהתאים ולאולמו וגם להאולם סביב סביב. ר"ל משני עבריו מזה ומזה עכ"ל:

פסוק למ"ד ואלמות סביב סביב. פירש רש"י ואולמות היו מבפנים כי התאים היו מבחוץ וששה תאים וכותליהם וחמשה עשר אמה של אורך השער עילים לתשעים ואחד אמה כן צריך להיות הגירסא ברש"י. (והמזבח החיצון שהיסוד שלו היה שלשים ושנים על שלשים ושנים היה נתון באמצע חלול של עזרת ישראל באורך המאהשמן המזרח למערב באמצעו. נשאר שלשים וארבע ממזרח המזבח לכותל המזרחי של עזרת ישראל וכשתחלק אותן שלשים וארבע אמה של מזרח המזבח החיצון לדריסת רגלי ישראל וחציה לדריסת רגלי הכהנים יהיה כל אחד רוחב שבעה עשר אמה וביניהם הדוכן והדוכן הוא כמאמר ראב"י בפרק ב' דמדות מעלה היתה וגבוה אמה והדוכן נתון עליה וכו').

ואותן השבעה עשר אמה של דריסת רגלי ישראל הוא הנקרא בסימן מ"ב בפסוק י"ב דרך בפני הגדרת הגינה לפי ששבעה עשר אמות הללו הם דרך לגדרת הגינה שהוא הדוכן שמאחריו כמו שפירש רש"י שקודם בואו אל הדוכן מוכרח לעבור באותן השבעה עשר אמה נמצא שהוא דרך אליו והדוכן קורא הפסוק לקמן גדרת הגינה דרך הקדים בביאן לפי שהוא מזרח למזבח הכל כמו שפירש רש"י לקמן:

ובכלות מאה אמה של החלל עזרת ישראל ממזרח למערב התחיל להיות אולם וזה שאמר בפסוק מ"ט אורך האולם עשרים אמה דהיינו חללו מצפון לדרום וכותל מזרח של אולם הזה היה עוביו חמש אמות וזה שאמר בפסוק מ"ח חמש אמות מפה וחמש אמות מפה דהיינו עובי הכותל ממזרח למערב והפתח היה באמצע הכותל וכתפוח הסתח שמכאן ומכאן היה שלש אמוש ונמצא רוחב הפתח מצפון לדרום ארבע עשר אמות ומשך החלל שלומן המזרח למערב שהוא רוחב של אולם הזה היה אחד עשר אמות וכותל המפסיק בין אולם להיכלששה אמות ורוחב הפתח של היכל עשר אמות וכתפוח הפתח חמש אמות מפה וחמש מאות מפה ואורך החלל של היכל ממזרח למערב ארבעים אמה ורוחב החלל מצפון לדרום עשרים אמה וכותל המפסיק בין היכל לקדשי קדשים עובי שתי אמות והפתח שהיה שם גובהו ששה אמות ורוחב הפתח מצפון לדרום שבעה אמות והחלל של קדשי קדשים עשרים על עשרים וכותל המפסיק בין קדשי קדשים לתא שמאחריו עוביה ששה אמות וחלל התא שמאחריו ד"א וכותל מערבי של התא המפסיק בין חללו לעזרת נשים היה יסוד הכותל בארץ ששה אמות אבל למעלהלא היה אלא חמש אמות מכללות החשבון מוכח שכל אמה היתירה בעובי היסוד היה לצד חוץ לצד עזרת נשים סך הכל הוא אמה הוא לך החשבון חמש אמות עובי כותל אולם מן המזרח למערב. וחללו אחד עשר אמה ממזרח למערב. כיתל היכל ששה. ארכו ארבעים כותל קדשי קדשים ב' ארכו עשרים. כותל מערב של קדשי קדשים ששה. סך הכל הוא תשעים וחלל התא שמאחריו ארבע אמות ועוביה של יסוד התא ששה סך הכל מאה ועם המאה של החלל של עזרת ישראל ממערב למזרח הרי שני מאות ועם כותל המזרחי של עזרת ישראל הרי שני מאות וששה ועם מאה אמה חלל שלפני עזרת ישראל הרי שלש מאות וששה מן השלש מאות ושבעה עשר של חלל עזרת נשים מן המזרח למערב:

נשאר עוד י"א אמה מן כותל התא המערבי לכותל המערבי של ע"נ וזה במקום אחד עשר אמה אחורי בית הכפורת שהיה בבית שני אף על פי שלא נמצא בפסוק מפורש מן כותל מערבי של עזרת נשים כלום אך הדעת נותנת שהיא בדמות המזרחית באורך ובעובי מצורת הבית. והתא התערבי היו שלשה תאים זה על זה מן שלשה ושלשים

תאים הנזכר בפסוק וארכן של אלו השלשה תאין עשרים אמה כנגד רוחב עשרים של קדשי קדשים וכל הבניינים הללו דהיינו אולם והיכל וקדשי קדשים ותא המערבי היה רחבן מכוון כנגד אמצע רוחב חלל עזרת ישראל מצפ ן לדרום:

פסוק ל"ח ולשכה ופתתה זה לשון מצידת דוד ופתחה פנה מול מזוזות השערים עד כאן לשונו. וזה לשון עוד ולפי שהיה שער בתוך שער הפנימי עשר והחיצונה נ"ה מגג התא לגגו לזה אמר השערים לשון רבים עכ"ל:

פסוק מ"ם מצודת דוד ואל הכתף מחוצה ר"ל מחוץ לחללה לתוך החלל שבין התאים עד כאן לשונו. ומוכח כדבריו כיון שהתאים של החצר הפנימי סמוכין לכותל עזרת ישראל ממש והאולם התחיל לסוף כותלי התאים החיצונים מבחוץ וא"כ השולחנות שהיו עומדין בין התאים היו העבר האחר של האולם לצד פנים לעזרת ישראל:

פסוק מ"א ארבע שולחנות מפה וג' מצודת דוד פי' שתי בחלל האילם ושתי מחוצה לו שבין התאים (מפה) ר"ל מזה ומזה לכתף השער לכל עבר מעברי השער (שמונה בין כלם היו שמונה. (אליהם ישחטו) פי' אצל השולחנות ההם עכ"ל:

פסוק מ"ב וארבע שולחנות לעולה מצודת דוד השולחנות האלו עמדו בהלשכה הנזכר לעיל בפסוק ל"ת שאצל שער הצפוני ועליהם היו מדיחין קרבן העולה. עליהם ויניחו וגו' פי' גם עליהם היו מניחין הסכינין והמזרקות להיות מוכנים להשוחטים את העולות עד כאן לשונו:

פסוק מ"ג ברש"י בעמודי ננסין בבית המטבחיים כו'. ר"ל היא הלשכה שאצל שער הצפוני. ומ"ש בתוך חלל העזרה ר"ל גם כן בהלשכה הנזכר שהיא היתה עומדת בחלל העזרה:

פסוק מ"ד אשר אל כתף שער הצפון מצאתי בציור של המפורסם הרב מהו' משה איויער שר"ל ששתי הלשכות האלו של לוים היו עומדים באותו כתף השער צפוני של עזרת ישראל שנמשך לכותל מזרח של עזרת ישראל ולא באותו כתף השני של השער הנמשך לכותל מערב והפתחים מהשתי הלשכות היו לצד הדרום. ומ"ש בפסוק אחד אל כתף שער הקדים ר"ל לשכה השלישי היה גם כן באותו כתף של שני הלשכות הנ"ל אלא שנמשך יותר לצד כותל מזרחי. ופניו דרך הצפון. ר"ל פנים של הפתח של הלשכה השלישי היה פניה לצד צפון עד כאן:

פסוק מ"ה זה הלשכה וגו'. מצודת דוד קבוצת הלשכות קורא לשכה בלשון יחיד או על לשכה אחת בלשכות הצפון ופניו לדרום עכ"ל:

פסוק מ"ז וימד את החצר מצודת דוד ר"ל חלל עזרת ישראל. והמזבח לפני. עמד בחלל העזרה לפני ההיכל וכתליו שהיו שלשים ושנים אמות כמדת המזבח עד כאן לשונו:

פסוק מ"ח ברש"י ורוחב השער שלשה אמות מפה כו'. הוא עוביה האיל כו'. ואף על פי כו' אינו אלא שלש כו' נראה מלשון ההעתקה זה שהבין פי' הפסוק כך חמש אמות מפה וחמש אמות מפה ר"ל על כתפות האולם מצפון לדרום ורחב השער שלש אמות כו' ר"ל על עובי הכתפות ממזרח למערב אבל באמת שזה הפירוש הוא לפי העתקת הכותב שמצא בפירושים אחרים אבל הפי' האמיתי ברש"י הוא כמ"ש רש"י מקודם שעובי כתפוח הפתח היו חמש אמות וכן צריך להיות ברש"י עובי כתפות הפתח הרואה את המזרח מדד מן המזרח למערב חמש אמות ואף של בית שני היה כן כו'. (עד סוף הדיבור ומתיבת למערב עד תיבת חמש אינו מדברי רש"י כלל רק הוא העתקת הכותב שמצא בפירושים אחרים ואינו עיקר כלל):

פסוק מ"ט (ועמודים אל האלים ר"ל בחלל האולם בפנים אצל המזוזות של כותל מזרחי שלו עמדו שתי עמודים מזה ומזה:

סימן מא פ"ז

כי מוסב הבית למעלה למעלה וגו'. מצודת דוד בשביל שהיה כותל הבית מסובב למעלה בבליטות בכל סביבו בכדי להניח עליהם קורות עליות הצלעות. ע"כ בשביל זה נתחרב הצלעות סביב מלמעלה ר"ל בהשניים ובהשלישים עד כאן לשונו. וזה גם כן כוונת רש"י בפירושו אך נראה להגיה ולמחוק אות שי"ן של תיבת שאמרנו וכצ"ל ע"כ אמרנו כו'. אך זה אינו מדוקדק בלשון רש"י שמקודם תפש בלשונו ונסבה למעלה למעלה שמשמעותו שתיבות למעלה למעלה קאי על ונסבה ולא על תיבת ורחבה ולבסוף כתב לשונו ע"כ אמרנו ורחבה למעלה למעלה נראה שרצונו לפרש תיבות למעלה למעלה שקאי על רחבה:

פסוק חי"ת ברש"י ת"י רווח צורת הבית ר"ל על תיבת אצילה מפרש רש"י רווח ור"ל גדולה ולשון אצילה מלשון ואל אצילי בני ישראל (שמות כ"ד) ור"ל כל אמה היתה גדולה בת ששה טפחים. ומ"ש רש"י יסוד מחיצת הצלע כו' אין כוונת רש"י לפרש וליתן ביאור בתיבת רווח של ת"י רק הוא מלתא באנפיה נפשיה לפרש הפסוק:

פסוק טי"ת ברש"י היא מחיצה מערבית כו'. באותו כותל שהוא חמש נראה מדברי רש"י שדוקא אותו כותל של תא המערבית ולא שאר כתלים משל התאים ובפסוק חי"ת משמע שכל הצלעות היה כן ביסודם ששה אמות שהרי כתוב מוסדות הצלעות לשון רבים ובאמת בעל צורת הבית גם ספר מצודת דוד כתב שכל הכתלים של התאים היו כן.

בא"ד לשון אחר כו' וכן אותו שלפנים מן הצלעות נראה מלשון וכן שר"ל כמו שהכותל אשר אל החוץ של התאים היו חמש אמות כמו שנזכר בפסוק זה כמו כן היה המונח שלפנים מן הצלעות חמש אמות וק"ל. בא"ד סביב סביב שכתוב במקום המונח ר"ל הכתיב בפסוק י"א. בא"ד שאין התאים מקיפין את כל הבית נראה שר"ל שאין מקיפין גם כן את האולם כי אין מקיפין רק את קדשי קדשים וההיכל ואמה אחת מן האולם ומשם מתחיל המונח חמש אמות דוק ותשכח. בא"ד בית צלעות אשר לבית נגד אויר כ' פירושו זה קאי ללשין הראשון של פי' המונח שהיו במקצועות וז"ל מצו"ד בית צלעות אשר לבית ר"ל לבנין הצלעות העשויות לבית עכ"ל. בא"ד יסוד הכתלים היה נבלע בחלל התא ובש"א דיבור זה הוא בפסוק י"ב. הנה אף שבכל התאים היה היסוד נבלע בחלל התא ואינו עולה למנין לפי' רש"י אך באותו תא שכותל מערבי של ק"ק הסמוכה לחצר ע"נ גם רש"י ס"ל שהיסוד לא היה נבלע בחלל התא ועולה בחשבון דאל"כ לא תמצא מאה אמה ממזרח למערב לפי' רש"י וכן מבואר בהדיא ברש"י בפסוק י"ג וכן מבואר בצו"ה עיי"ש:

פסוק יו"ד ובין הלשכות רחב עשרים אמה. (צורת הבית) פי' שהיו לשכות בנוים לצפון התאים ולדרום התאים כמו שיתבארו ואמר הכתוב בין אותם הלשכות אל התאים עשרים אמה סביב סביב לשון הפסוק דהיינו לצפון ולדרום כמו סביב סביב דגבי מונח כמו שפי' רש"י שם. ואלו עשרים אמה מהם חמשה עשר אמה שכנגד העודף של צפין ולדרום וחמש אמות עודף עליהם וכלם בשם חצר הפנימי יקראו כמו בנאמר סימן מ"ב פסוק. ג' נגד העשרים אשר לחצר הפנימי ע"כ. בא"ד אצל חומתם נראה שלאו דוקא שהרי בין חומת ההיכל והלשכות היה מפסיק התאים וגם העשרים אמה שבין התאים והלשכת וק"ל:

פסוק י"א ורוחב. מצודת דוד ר"ל ממזרח למערב עכ"ל. ופשוט שזה לפי' הראשון של רש"י בפי' המונח. ברש"י פנוי בקרן זויות גם כאן נמשך רש"י אחר לשון הראשון של המונח וק"ל:

פסוק י"ב והבנין אשר על פני הגזרה דהיינו הבית והתאין שמכאן ומכאן. לשון הפסוק. פאת דרך הים רוחב ארבעים אמה. היינו רוח מערבית מצפון לדרום שבעים אמה והא לך החשבון התא הצפוני ארבע וכותליו עשר הרי ארבע עשר וחמש מקום הפנוי בין התא לבית הרי תשעה עשר רחב ויסוד הכתלים היה נבלע בחלל התא ובמקום הפנוי וכותל היכל ששה הרי עשרים וחמשה וחללו רחב עשרים הרי ארבעים וחמשה וכותל היכל דרומי ששה הרי חמשים ואחד ותשעה עשר שלתא הדרום סך הכל שבעים ואף על פי

שהם שני פירושים ברש"י פי' האחד שהמונח היה בין התאים ולבין בית החליפות ולפי' זה לא היה מונח בין התאים לבית אדרבא הכותל של הבית לצפון ולדרום היה כותל גם כן לתאים כמו שפי' רש"י על פסוק ו' להיות אחוזים ולא יהיו אחוזים בקיר הבית מכל מקום לענין החשבון תפס רש"י פי' שני הפרושים פי' אחד שמונח היה בין בית החליפות לתאים כדי להשוות בנין בית זה לבנין בית שני ושם מצינו שלא היה פתח לתאים לצד חוץ כי אם לאחד ואלו פי' השני שלא היה כאן מונח כלל כ"א בין התאים לבין הבית וע"כ הפתח נמי היה למונח שבין התאים לבית ולפי זה משמע מן הפסוק שכל התאים היה להם פתחים למונח כמו שכתוב סתם ופתח הצלע למונח ולא פי' איזה צלע אבל אם נאמר גם כן פי' האחד שהיה מונח גם כן בין בית החליפות ובין התאים נוכל לומר שפיר שלא היה פתח כי אם לתא האחד המזרחי והא דלא פי' הפסוק איזו צלע משום שהפסוק מיירי ממונח זה שבין בית החליפות לתאים ואצל מונח זה לא היה צלע אחר כ"א זה ולא הוצרך לפרש ופי' שני תפס רש"י שהיה מונח גם בן בין התאים לבית כדי לקיים החשבון ורוחב דרך הים שבעים אמה עכ"ל צורת הבית וכתב עוד בשם רבינו שמעיה תלמיד רש"י ז"ל על פירוש השני שכתוב ברש"י שהיה גם מונח בין התאים לבית שאינו מרש"י כלל רק תלמיד טועה כתב זה אלא שהתאים היו מחוברים לכותלי הבית וכותלי הבית היו גם כן כתלים לתאים ומוכרחים אנו לומר כן כפי שמשמע מפסוק ו' להיות אחוזים ולא יהיו אחוזים בקירת הבית כמו שפי' רש"י שם ועל החשבון הפסוק פאת דרך הים רחב שבעים אמה כתב שהוא נשלם כמו שנשלם בבית שני דהיינו במסיבה וכותלה כהא דתנן במס' מדות מן הצפון לדרום שבעים אמה כותל המסיבה חמשה והמסיבה וכותל התא חמשה והתא ששה כותל ההיכל שש ותוכו עשרים אמה כותל ההיכל ששה והתא ששה כותל התא חמשה בית הורדת המים שלשה אמות והכותל חמשה אמות פי' שהיה מסיבה וכותלה שמונה אמות אצל התאים הצפוניים לצד חוץ וכן אצל הדרומיים אלא שבצפון נקרא מסיבה ושבדרום נקרא הורדת המים שמשם המים אלא שארבע אמות חסרים כאן שהתאי שבמשנה היה ששה מכאן ומכאן וכאן היה רק ארבע ע"כ מוכרחים אנו להגדיל המסובה וכותלים עד עשר אמות מכאן ומכאן למלאות חשבון של שבעים אמה כדבר ה' ולפי מה שפי' רש"י שאמר יתירא של יסוד התא המערבי הוא מכלל החשבון של מאה אורך נוכל לומר גם כן שבכותלי מסיבה וכותלי תאים לצפון ולדרום היה גם כן ביסודם אמה יתירה לצד חוץ והם משלימין החשבון של שבעים אמה ואף שהמסיבה לא נזכר כלל בפסוק לפירושם שאין המסיבה מכלל השלשלים צלעות מכל מקום הרי הכתוב אומר שבעים אמה ועליך למלאות השבעים במה שתוכל ומה

נראה למלאותם כדתנינן ע"כ. ברש"י עודף על ההיכל חמשה עשר אמה כו' ר"ל עודף על ההיכל והתאים שבצד כתלי ההיכל מזה ומזה חמשה עשר אמה וק"ל:

פסוק י"ד ורוחב פני הבית והגזרה להקדים מאה אמה עכ"ל הפסוק. דהיינו שכנגד חמש אמות של עובי כותל מזרחי של אולם וחמש אמות מן החלל שלו שהכל הוא עשר אמות מן המזרח למערב היה מחובר מן הצדדין לצפון ולדרום בית החליפות ששם היו מניחין הסכינין והאולם עם בית החליפות המחובר לו משני צדדיו היה מאריך עד כנגד מאה אמה של חלל עזרת ישראל מצפון לדרום נמצא כותל רחבו של בית החליפות ההולך ממזרח למערב עשר אמות היה עומד עם עובי כותל הצפוני של עזרת ישראל בזויות נצבת כעין **ד** וכן לדרום עם עובי כותל הדרומי והיינו מ"ש הכתוב והרוחב פני הבית והגזרה לקדים דהיינו עם בית החליפות המחובר לו מכאן ומכאן הוא מאה אמה מצפון לדרום ועשר אמות ממזרח למערב נמצא נשאר תשעים אמה מתחילין מן סוף חמשה של תלל האולם ממזרח למערב ובתוך תשעים אמות הללו היו בניים חמשה תאים משולשים זה על גבי זה נמצא סך כלם חמשה עשר ואורך חללו של כל אחד ממזרח למערב שנים עשר אמות הרי ששים אמה לחמשה תאים וחמשה כתלים של חמש חמש אמה הרי שמונים ותמשה ורוחב חמשה אמה של המונח שהיה בין בית החליפות ובין תא הראשון המזרח של התאין סך הכל תשעים אמה ואף שלחמשה תאים מוכרח להיות ששה כתלים ע"כ צריכין אנו לומר שהתא הראשון המזרחי לא היה לו כותל לצד מזרח אלא היה כולו פתוח והוא הפתח הנזכר בפסוק י"א ופתח הצלע למונח. כן היה לצפון הבית ולדרום הבית ורוחב חלל כל אחד מן התאים מצפון לדרום ארבע אמות וכותל צפוני ודרומי של כל אחד חמש אמות כן צריכין אנו לפרש לפי פי' רש"י שלפנינו אבל ספר צורת הבית הביא בשם רבינו שמעיה תלמיד רש"י ז"ל שחלל כל תא ותא של חמש תאים צפוניים ודרומיים לא היה רק אחד עשר אמות נמצא שנוכל לומר שגם התא הראשון של צפוניים ודרומים היה להם כתלים לצד מונח נמצא סך הכל שמונים וחמשה וחמש של מונח היו תשעים:

פסוק ט"ו ברש"י ומדד על עקבו מלפי מערב זה לשון מצודת דוד עכשיו מדד אורך התאים אשר לפני הבית ברוח דרום וז"ש אשר על אחריה ר"ל אחורנית שחזר על עקבו ומדד כלפי מערב כי בתחילה מדד תא המערבי ואחר זה תא הצפוני ואחר זה האולם ובית החליפות שבמזרח ואחר זה חזר על עקבו כלפי מערב למדוד תא הדרומי עכ"ל:

פסוק ט"ז ברש"י וקרקעית החומה זה לשון מצודת דוד והארץ עד החלונות ר"ל מקרקע הבית עד החלונות עכ"ל. וכבר כתבתי לעיל בתיקוני הטעות הגירסא ברש"י מצודת הבית גם כן ועיי"ש:

סימן מב פ"ג

ברש"י מיושבין אצל החומה לחיזק כו' ר"ל אצל החומה מבחוץ לבד ולא היו ממעטין בשביל זה החלל מבפנים אבל הני כו'. ודע הלשון עד כך מצאתי בשם אשל גדול כו' אינו מלשון רש"י רק הוא תוספות ומד"ה בבלישים כו' הוא לשון רש"י. לשון רש"י והאיך אוכלות מן העליונות כו' מלשון זה נראה שהבין פי' הפסוק בפסוק ה' (והלשכות העליונות קצרות) קאי על לשכה הג' העומדת ע"ג שתים היא היתה קצרה בחללה אבל שתים התחתונים שהחתיה היו רחבים ותיבת העליונות שבפסוק לא קאי על כל הלשכות שעומדים בגובהן של הר לכן הבין הפי' בתיבת קצורות שבפסוק היפך מפי' התוספות שהובא העתקתו בפי' רש"י לכן כתב רש"י ואני לא יכולתי להבין כו' וק"ל:

פרק ד

ולפני הלשכות מהלך עשר אמות רחב (לבא) אל הפנימית דרך אמה אחת ע"כ לשון הפסוק (לשון בעל צורת הבית) פי' לפי שלא היו יכולין לבוא אל אויר העברים שבין הלשכות והתאין לא מחצר הפנימה ולא מחצר החיצונה כי החצר הפנימי לא היה רק מאה על מאה לפני הבית למזרח ונאמר על רוחב הבית לקיים מאה אמה נמצא רוחב הבית סותר את רוחב החצר ואותן חמש היתירים מחמשה עשר של בית החליפות סותמו עול' כותל המפסיק בין התצר הפנימי ובין החצר החיצונה הבא מן המזרח למערב שהרי עוביה שש אמות וא"כ כי היה מבוא לשם אא"כ היה משפע וכונס כשהיה מכלה סוף חומה שבין ב' החצירות שיפע בתוך החצר החיצונה בעובי הרומה אמה כדי כניסת אדם ונכנס בתוך אויר חמש אמות שבין כותל החליפות וכותל הלשכות והו ך באותו אויר לצד מערב עשר אמות ושם כלה משך בית החליפות וזש"ה מהלך י' אמות רחב ומשם ואילך כ' אמות האויר שבין הלשכות והתאים ולה (קראו מהלך רחב) והלא היה לו לומר מהלך י' אמות אורך לפי שלענין בית החליפות הוא רחב לפי שבנין החליפות מן הצפון לדרום מ"ו אמה ומן המזרח למערב אינו אלא י' אמות ע"כ דברי רש"י ז"ל. ואע"פ שהיו יכולין להלך לאויר העברים מאחורי בית הכפורית מ"מ הוצרך למבוא שבכאן שהוא למזרח החצר ששם רוב מהלך ותשמיש החצר ועוד שלפי דעתינו אין שם שער אל החצר למערב וא"כ הרוצה לילך מהחצר אל אויר העשרים יצטרך לילך לפני מזרחן ולהקיף חמשים רוחב מזרחן וק' ארכן ונ' רחבן של מערב עד שיבא אל אויר העשרים משום כך

היה המבוא אליהם במזרחן ומהאי טעמא נמי לא סגי בפתחי הלשכות שאל החצר ומהו אל אויר העשרים דהא היה להם פתחים ג"כ אל אויר העשרים כמו שכתבנו לעיל ויהיה א"כ יכולין לילך אליהן דרך הלשכות דהכא נמי יצטרך להקיף ברחבן של מזרח וחצי ארכן ורחבן מבפנים מפתח ובלאו הכי נמי אין מן הראוי שפתחי הלשכות ישתמשו אל אויר העשרים שאלו הלשונות הם חדרים ראוים להיות מסוגרים ואין יוצא ובא אלא לעתו ושעתו ואלו העשרים של האויר הנה הגם ככל שאר החצר ראוים להיות פתוחים הדרך החצר שיוכלו לבא אליהם כמו אל כל החצר עכ"ל. (סוף הפסוק ופתחיהם לצפון) ז"ל צו"ה פי' לצד החצר החיצונה דהרי באותו שבצפון משתעי ורש"י ז"ל פי' בפסוק י"ט סימן מ"ו ויבאני במבוא בהיה להם ג"כ פתחים אל אויר העשרים ע"כ ואפשר שדקדק כן ממה שאמר ויביאני במבוא וגו' אל הלשכות וגו' דמשמע שהמבוא שאל אויר העשרים משם הביאו אל הלשבות הנה מבואר שהיו הלשכות פתוחות לשם עכ"ל. וז"ל מצו"ד ולפני הלשכות ר"ל כשרצה לכנוס באויר העשרים שלפני הלשכות היה לו מהלך י' אמות כו'. ומ"ש דרך אמה א' פי' באורך הכותל ממזרח למערב אבל בעוביה של הכותל מצפון לדרום היה צריך לקצץ שתי אמות דהיינו אמה אחת נגד הלשכה שהלשכה היתה נ"א אמה כמבואר בצו"ה ואמה אחת כדי שיוכל לכנוס לאויר החמש אמות מצפון לדרום שבין כותל הלשכה לכותל בית החליפות עכ"ל. ברש"י נמצא כל רוחב החצר סתום ר"ל חצר החיצונה ולענין זה הוא סתום שאין יכולים לבא ממנה אל אויר העשרים וק"ל:

פסוק ה בנין מוסב למעלה כי יאכלו העתיקים חלל בנין:

פסוק ז וגדר אשר לרוץ לאמת הלשכות וגו' ארכו חמשים אמה. (לשון צור"ה) פי' רש"י ז"ל וגדר אשר לחוץ וגו' המפסיק בין הלשכות והחצר החיצונה של צד מזרח ארכו חמשים אמה מן הצפון לדרום עכ"ל רש"י ומונה דאף אותו גדר של צד מערב הלשכות ג"כ ארכו נ' אמה ולא נקט רק של צד מזרח אלא משום דקרא בחד גדר איירי וכבר רש"י דבההוא גדר שֶׁאֶל רוב החצר מיירי א"נ לפי שהוא מכוון חמשים אמה משא"כ במערב שלשם ע"כ הוא אמה א' יותר שהרי נתבאר למעלה שהתחלת הלשכות נתרחק ה' אמות מבין החליפות ואותן ה' אמות בסופן למזרח בנוי כותל חצר הפנימי דהיינו ע"י המפסיק בינה לחיצונה ורוחב ו' אמות ה' מהן כנגד אלו ה' ואמה אחת יתירה ומכותל הזאת ולהלן חלל חצר החיצונה דהיינו ע"נ ק' אמה כמו שכתוב וימד משער אל שער ק' אמה ומעתה קשיין קראי אהדדי דכתוב א' אומר (סימן מ"ב פסוק ח') כי אורך הלשכות נ' אמה מן הצפון לדרום וכתוב א' אומר פסוק ב' והרחב נ' אמות שהוא רוחב החצר שלפני הלשכות כדפי' רש"י התם ולפי החשבון שלמעלה שהלשכות מתחילין באמה שמן עוביה הכותל

חצר הפנימי דהיינו ע"י נמצא שנותר לך אמה א' שלא הועלה בחשבון כתוב זה ולא בחשבון כתוב זה ולאנה תטילה ונמצא שהכתובים מכחישים זא"ז בא הכתוב הזה וגדר אשר לחוץ ומכריע ביניהם שפי' בהך קרא גדר שאל המזרח בלבד לומר שאותי גדר היה נ' אמה כנגד חצר החיצונה אבל הלשכות בעצמן הן נ"א אמות אלא שאמה יתירה לא היתה צריכה לגדר שעובי הכותל של חצר הפנימי סותמה לפיכך לא מיירי אלא בחד גדר והיינו בשל מזרח לפי שבשל מערב היא נ"א אמה ששם אין דבר הסותמו עכ"ל צו"ה. וז"ל ספר מצודת דוד ואף שאמרנו למעלה שהאמה הקיצונה בכותל חצר הפנימי היה פרוץ וא"כ היה נראה כל הכותל מ"מ הי' נכסה מעין הרואה העומד ממרחק עכ"ל. בפסוק אל פני הלשבות פי' למזרחן של הלשכות. ברש"י המפסיק בין הלשכות ר"ל כותל המזרחי של הלשכה מפסיק בין הלשכה לחצר החצונה:

פסוק ח כי אורך הלשכות אשר לחצר החיצונה נ' אמה. צו"ה ר"ל מדתם מצפון לדרום ואמר אורך אע"פ שזה הוא רחבן משום סיפיה דקרא והנה על פני ההיכל ק' אמה לשון הפסוק פי' ממזרח למערב לצד האולם וההיכל ובית הכפורת (והתא מאה אמה) ולפני השלכות הללו החצר של ע"נ רוחב חמשים כמו שפירש"י על פסוק ב' אל והאורך אמות המאה פתח הצפון והרחב נ' אמות עי"ש ומ"ש הכתוב פסוק ב' אורך החצר שלפני הלשכות ק' אמה הוא בערך הלשכות שאינם רק ק' אבל החצר בעצמו עוד יותר ויותר כנגד ע"י ולהלן וג"כ למערב היה החצר עוד י"א אמה אחורי בית הכפורת ע"כ:

פסוק ט עד פסוק י"ג עי"ש עם פירש"י היטב. לשון צו"ה אע"פ שממה שכתב רש"י מוצא על פני גדר החצר כותל מזרח של חצר הפנימי כו' סמוכות לאותו הכותל כו' משמע שאלו הלשכות בנויין ארכן על פני הגדר מצפון לדרום ורוחב ממזרח למערב אי. הדבר כן לפי שאי אפשר לפרש כך שהרי היו שם תאים הבולטים עם כותליהם י"א אמה אל החצר ולא יהיה א"כ מאה חצר שיהיה בהן נ' רוחב הלשכות ונ' חצר לפניהם כמו שֶׁאֶל הלשכות שלמעלה וכן לא יעמדו באורך וברוחב שלהם כאותן שלמעלה דהיינו שאותן שלמעלה ארכן ממזרח למערב ורחבן מצפון לדרום ואלו להיפך ארכן מצפון לדרום ורחבן ממזרח למערב ועוד איזו דרך ילכו אל השער החצר (ר"ל שער עזרת ישראל המזרחי) האם ילכו דרך הלשכות אצ השער אתמהה וכן אין נראה לפרש שהם במקצוע צפונית מזרחית החצר הפנימי אורכן ממזרח למערב כאותן שלמעלה דא"כ אין כאן מקום להלוך מפינה לפינה בחצר החיצונה כ"א דרך הלשכות שהרי הלשכות ממלאין כל אורך החצר החיצונה שלפני הפנימית לקדים וזה אינו נראה שיהא המהלך מפינה לפינה בחצר דרך הלשכות מהטעם שפירשתי למעלה בענין הלשכות של מעלה שלא

ילכו מפתחיהן מהחצר אל אויר העשרים לכך נראה שבמקום שכלים אותם התאים של השער הצפוני של ע"י שבכתף השער למזרח בכלותם מתחילין אלו הלשכות וכן בשער הדרומי וארכן עומד ממזרח למערב כאותן שנמעלה והנה יש דרך ומבוא מפינה לפינה בחצר החיצונה כי נגד מה שהם משוכים לאחור לצד מערב והם בנויים כנגד חצר הפנימי ועובי כותלה המזרחית כנגדן יהיה מקום מרוח לפניהם למזרח מסופן עד כותל החצר החיצונה שהרי ארכו של חצר לקדים כאורך הלשכות והם משוכין לאחורן ומשכחת נמי לפניהם רוחב נ' אמה חצר כאותן של מעלה והם בנויין בגדר המזרח במקצוע שלה סמוכין לכותלה כלומר בסופה לכך אסברה לך בבואו מהקדים וסובב את הצפון כנ"ל מוצא כו' שכן הם במקצוע מזרחית צפונית אלא שאין מתחילין במקצוע ממש אלא כדפרישית ואף אותה אמה היתירה שהכנסנו בלשכות שלמעלה וכתבנו שהן בעצמן נ"א אמות נוכל ג"כ להכניס כמו כן באלו הלשכות אמה ולא מעובי הכותל של החצר הפנימי ובכלות הכותל והלשכות הם כנגד החצר שם בולטין אמה אל החצר לדרום והלשכות שבדרום בולטין אל החצר בכלותן מכנגד הפנימי אמה א' אל החצר לצפון ונמצא שהם בעצמם הם נ"א אמות והחצי לפניהם חמישים לפני הלשכות שבצפון יהיה החצר לפניהם לצפון ולפני הלשכות שבדרום יהיה החצר לפניהם חמישים לדרום דוגמת שלמעלה והשתא א"ש מ"ש רש"י ז"ל כנגד הגזרה והבנין שבפנימיות לפי שנתבאר שהיו בנויין כנגד החומה של הפנימית ולא שהתחילו במקצוע ממש ושם היו בנויין אלמות בפנים כמו שנא' בסי' מ' פסוק ל' ואלמי' סביב סביב וגו' והנה הלשכות בעצמן בנויין כנגדן. (א"נ יש לפרש הבנין שבפנימית הם התאים ונוכל נמי לומד שמצר אמה מכותל תא החיצון כניסה לתוך אלו הלשכות כדי שישווה הלשכות שבמזרח אל הלשכות שבמערב כמו שנשאר בין הלשכות שבמערב לכותל ע"נ המערבי י"א אמה שהוא נקרא אחורי בית הכפורת כמו כן יהא נשאר י"א אמה מכותל מזרח של ע"נ עד כותל מזרח של הלשכות שבמזרח והא לך חשבון שחלל ע"נ לקדים הוא ק' אמה כאורך הלשכות והלשכות הם משוכין לאחורן לצד מערבי י"א אמה דהיינו נגד ששה אמות עובי כותל של ע"י וד' אמות ומחצה מן החלל דהיינו עד כותל התא הראשון דהתאים של כתף מזרח של השער ושל כתף מערב של השער ועם השער עצמו שביניהן צ"א אמה כמו שפירש"י שם נמצא נשאר ד' אמות ומחצה לכאן וד' אמות ומחצה לכאו נמצא הוא עשר אמות ומחצה שהלשכות היו משוכין לאחורן ועוד חצי אמה שהתא כנוס לתוך הלשכה נמצא שהלשכה משוך לאחוריו י"א אמה שלימים וכנגד שהלשכה משוך מאחוריו י"א אמה נשאר כמו מלפניו י"א אמה דהיינו מכותל מזרח של ע"נ עד כותל

מזרח של הלשכה והוה שפיר כנגד הבנין שבפנימיות דהיינו התאים כיון שכנוסין הם בהם במקצת וכל זה לפירש"י ז"ל אמנם לדעתי הקלושה נראה מ"ש אל פני הגזרה ואל פני הבנין שרצה בזה לבאר לנו מה שכתבנו שהלשכות הללו הם משוכין לאחורן למערב ואינם שוים בארכן המאה באורך מאה החצר שלפני הקדים הפנימית והיינו אומרו ואל פני הגזרה והבנין) שעם היות שוים במבוא מהקדים על כל זה לאו בקדים ממש הם ושהן בארכן המאה ממלאן אורך מאה של החצר שלשם אלא שהם משוכין קצת אל הגזרה הוא הבית והבנין הם התאים שסביב הבית כפירש"י בפסוק והבנין אשר על פני הגזרה וגו' כלומר שהם משוכין למערב אלפני הגזרה וכנ"ל כדפרישית. ואתי נמי שפיר מה שאמר הכתוב סימן מ"ב פסוק י"ב פתת בראש דרך בפני הגדרת הגינה שפירש"י שהיה להם פתח בראש דרך שלפני הדוכן שכן בראשן מקום שמתחילין בראש התאים הם כנגד חלל חצר הפנימי כמו ד' אמות ומחצה כמו שנתבאר וכשיש שם פתח מהם אל חלל חצר הפנימי נמצא הוא בראש דרך הדוכן לפי שכל מהלך רגלי ישראל שבהתחלת החצר הפנימי הוא דרך אל הדוכן שאחריו ומהלכן בי"ז אמה עד הדוכן כמו שנתבאר לעיל ונמצא שהפתח שבד' אמות ומחצה הראשונות מהי"ז הוא בראש הדרך שאל הדוכן אבל מה שפירש"י על מ"ש בפסוק י"ב הנ"ל (ובפתחי הלשכות אשר דרך הדרום) היו פתחי לשכות הקדים שאף בדרום הי' לשכות כו' קשיא לפי"ז למה תלאן הכתוב פתח לשכות אלו בפתחי לשכות הדרום והנה אותן הלשכות סתומים בכתוב בלתי מפורש בהדיא כמו אותן שבצפון ועוד שאף אלו התחתונים דבהוא משתעי קרא מיירי נמי בצפונית כמו שכתוב ומתחת הלשכות האלה ולכן לא נזכרו ולא נרמזו הדרומית עד אחר כך שנאמר לשכות הצפון לשכות הדרום ועוד שהדרך נ' חצר שלפניהם תלה הכתוב בלשכות צפון של מעלה כמו שכתוב (ודרך לפניהם כמראה הלשכות אשר דרך הצפון) ולמה לא יעשה כן בפתחיהן לתלותן בצפונית ג"כ לכן נראה כפי' המתרגם שתירגם וכתרעי לשכתא דפתיח לאורח דרומא רצה בזה שמש"ה (אשר דרך הדרום) אינו מוסב על תיבת הלשכות אשר על תיבת וכפתחי לומר שכפתחי הלשכות הפתוחים לדרום ולעולם בלשכות הצפונית תיירי ולהם פתחים לאויר העשרים שביניהן לראות התאים כדפירשנו והוא דרום שלהם ואמר שאף אלו הם פתוחים לאותי הרוח ושם יש להם פתח בראש דרך וגו' ולפיכך לא סגי ליה במראה קודם זה הכתוב וכפתחי לפי שבא עכשיו לבאר פתח יתירה שהיה להם בראש דרך ומתחיל ואומר וכפתחי הלשכות הפתוחים דרך הדרום שהוא אויר העשרים כדפירשנו כמו כן אלו פתוחים לשם ועוד פתח להם בראש דרך או שפתח זו בלבד להם במקום פתחי הלשכות שלמעלה אל הדרום אבל

היותר נראה לפרש ועוד פתח כדי שיהיו פתוחים ג"כ אל החצר החיצונה בדרומי שלהן. ויש לישב דברי רש"י ז"ל שלפי שבא לפרש פתח שבדרום שלהן ולדרום שלהן אין כאן אויר עברים כמו לאותן שלמעלה כ"א חצר מרווח לפיכך תלאו בלשכות שבדרום שהם פתוחים בדרום שלהן ג"כ אל החצר מרווח שאויר העשרים בצפונם הוא עכ"ל צו"ה:

פסוק יו"ד ברש"י לבוא לאותן הלשכות שבצפון ר"ל לאותן הלשכות העליונות העומדות בגובה של הר ומ"ש רש"י שבצפון ר"ל הלשכה עליונה שבצפון וה"ה להלשכה עליונה שבדרום וק"ל. בא"ר שהוא מערבית לחיצונית אין רצונו לומר שהיא כותל מערבית לחצר החיצונה שכותל מערבי של חצר החיצונה היא אחורי התא של אחורי בית הכפורת רוחב שלש מאות ושנים עשר אמה ר"ל שהעומד בחצר החיצונה כנגד כותל מזרחי של עזרת ישראל נראה שהכותל ההיא הית כותל מערבי של חצר החיצונה וק"ל:

פסוק ט"ו וכלה את מדות הבית הפנימי וגו' מצודת דוד ר"ל כלה למדוד את הבית הפנימי ובו כלול החצירות והלשכות כי כלם הם לתשמישי הבית הפנימי והוא ההיכל עד כאן לשונו:

נשלם בעז"הי ביאור על בנין הבית העתיד שיבנה ב"ב אמן: